flacăra
ALMANAH '75

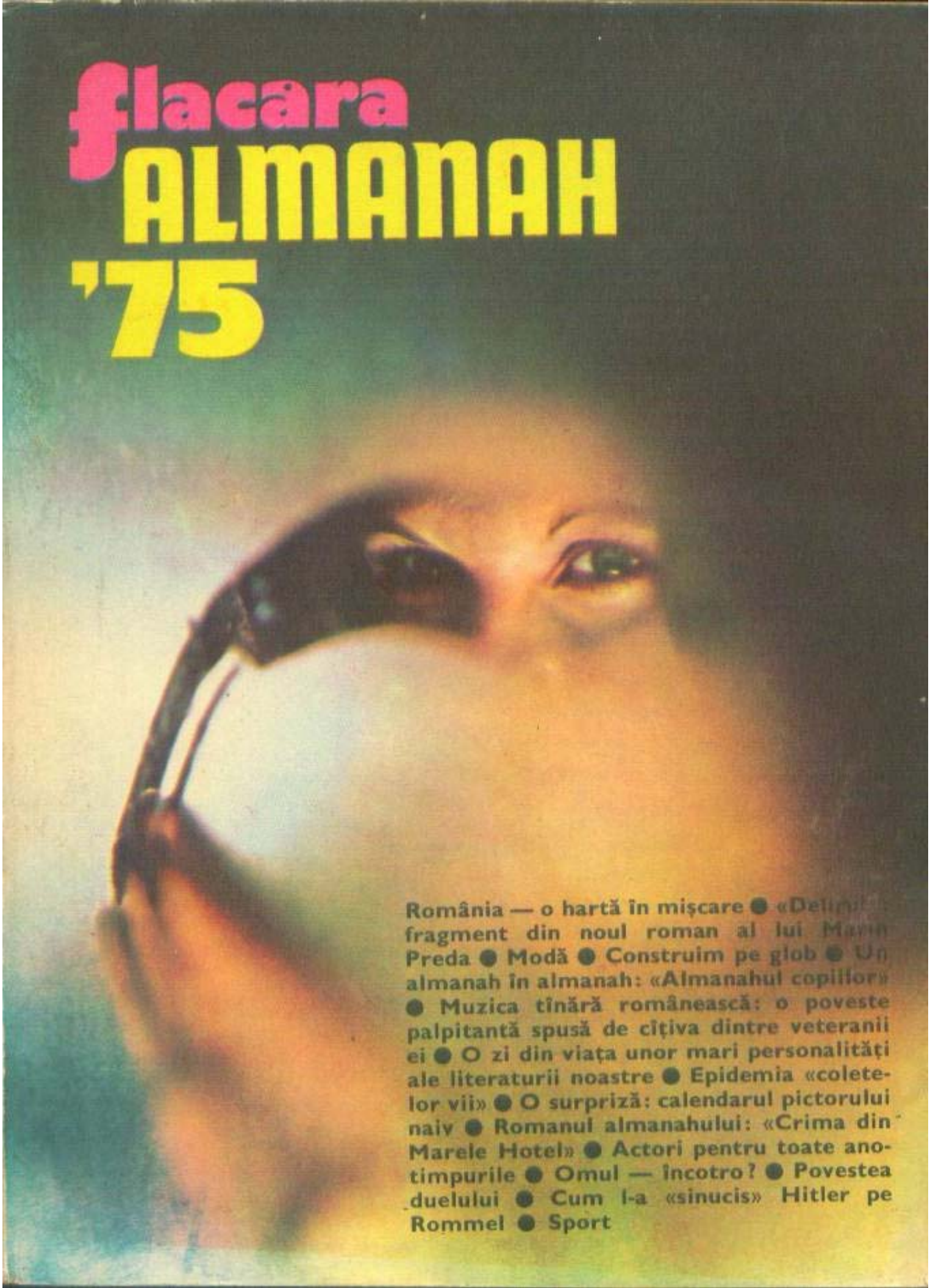

România — o hartă în mișcare ● «Delirul» — fragment din noul roman al lui Marin Preda ● Modă ● Construim pe glob ● Un almanah în almanah: «Almanahul copiilor» ● Muzica tînără românească: o poveste palpitantă spusă de cîțiva dintre veteranii ei ● O zi din viața unor mari personalități ale literaturii noastre ● Epidemia «coletelor vii» ● O surpriză: calendarul pictorului naiv ● Romanul almanahului: «Crima din Marele Hotel» ● Actori pentru toate anotimpurile ● Omul — încotro? ● Povestea duelului ● Cum l-a «sinucis» Hitler pe Rommel ● Sport

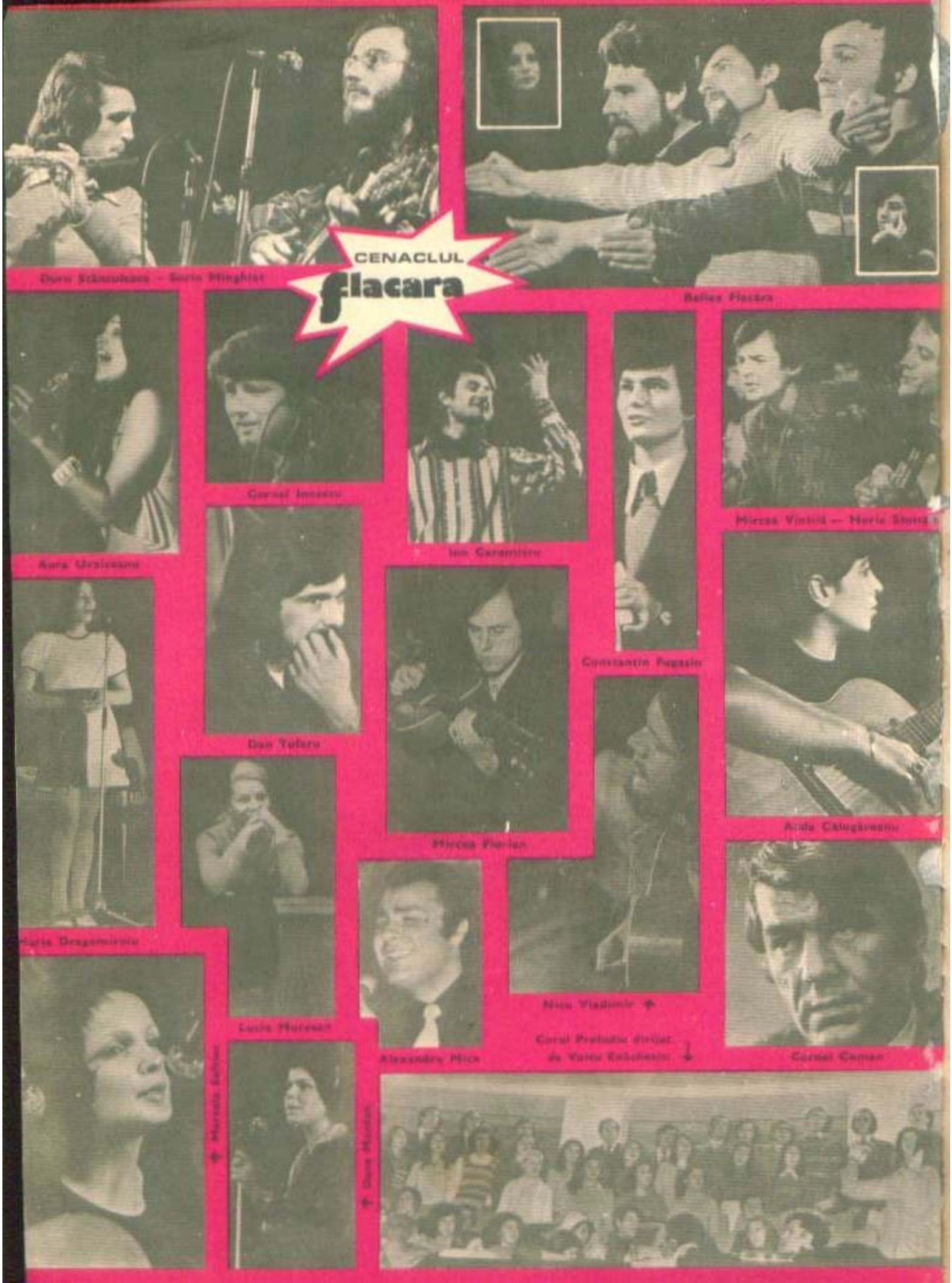
CENACLUL
flacara
Doru Stănculeasa – Sorin Minghiat
Relies Flacăra
Cornel Ionescu
Ion Caramitru
Mircea Vintilă – Horia Stoica
Aura Urziceanu
Constantin Pugasin
Dan Tufaru
Mircea Florian
Anda Călugăreanu
Maria Dragomirescu
Lucia Mureșan
Nicu Vladimir
Alexandru Mica
Corul Preludiu dirijat de Voicu Enăchescu
Cornel Coman
Marcela Saffirat
Dana Mandan

CENACLUL
flacara
Erika şi Carol
Tamara Creţulescu
Anca Zamfirescu
Carmen Marin
Benedict Popescu
Pro Musica
Fraţii Florian şi Lucian Cheţu
Vali şi Carmen
Dan Chebac şi Mihai Stan
Costin Cenelin
Adrian Ivaniţchi
Nicu Alifantis
Cornelia Chertes

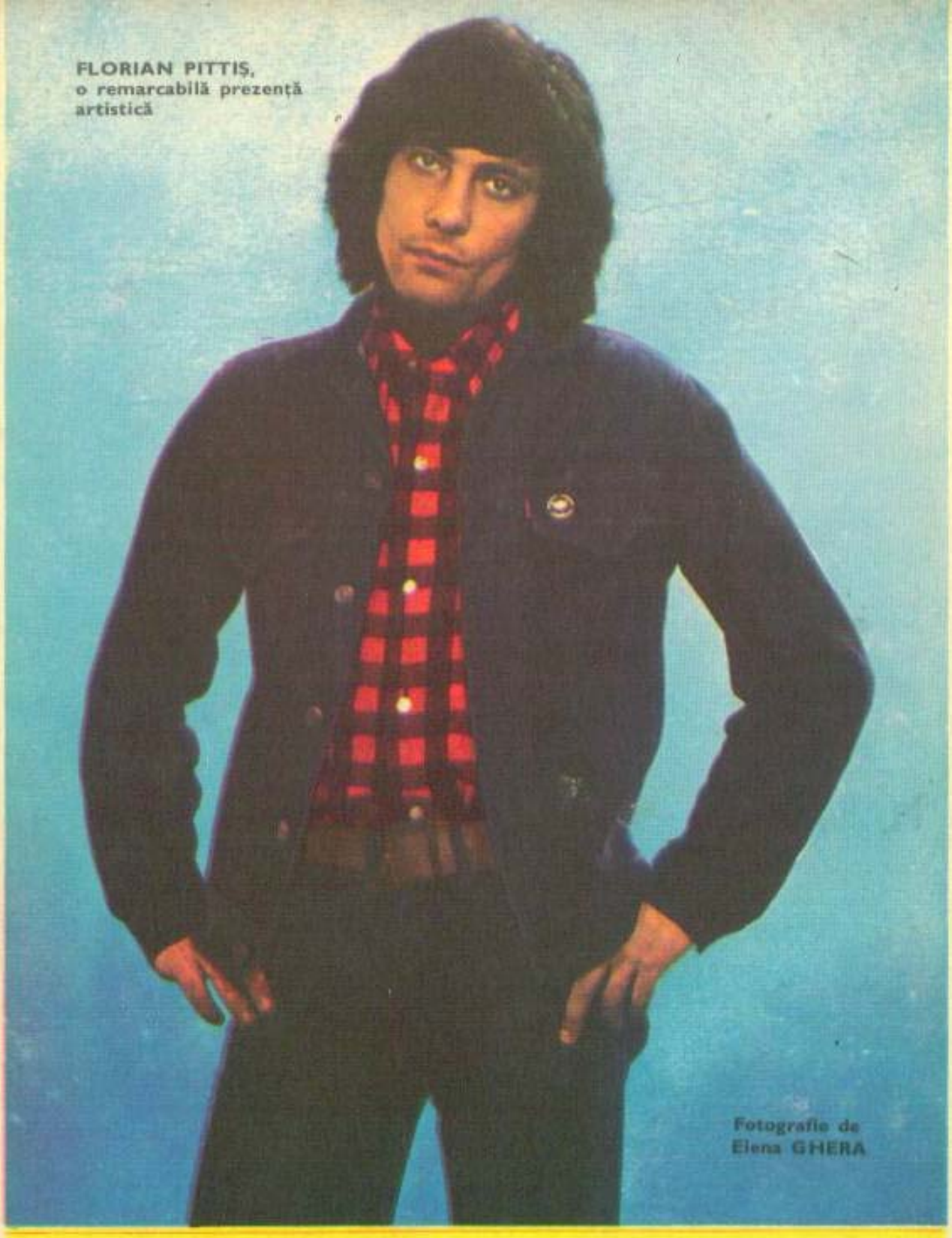

FLORIAN PITTIȘ,
o remarcabilă prezență
artistică

Fotografie de
Elena GHERA

ADRIAN PĂUNESCU
Redactor-șef al publicațiilor «Flacăra»

Colectivul redacțional al almanahului:

TRAIAN STOICA
ILIE PURCARU
redactori responsabili

ANGELA ȘTEFĂNESCU
corectură

DAN BĂRLĂDEANU
secretar de redacție

GABRIELA ISTRATE
CONSTANTIN TONCIU
SORIN POSTOLACHE
prezentarea tehnică

Lei 16

flacara

ALMANAH

'75

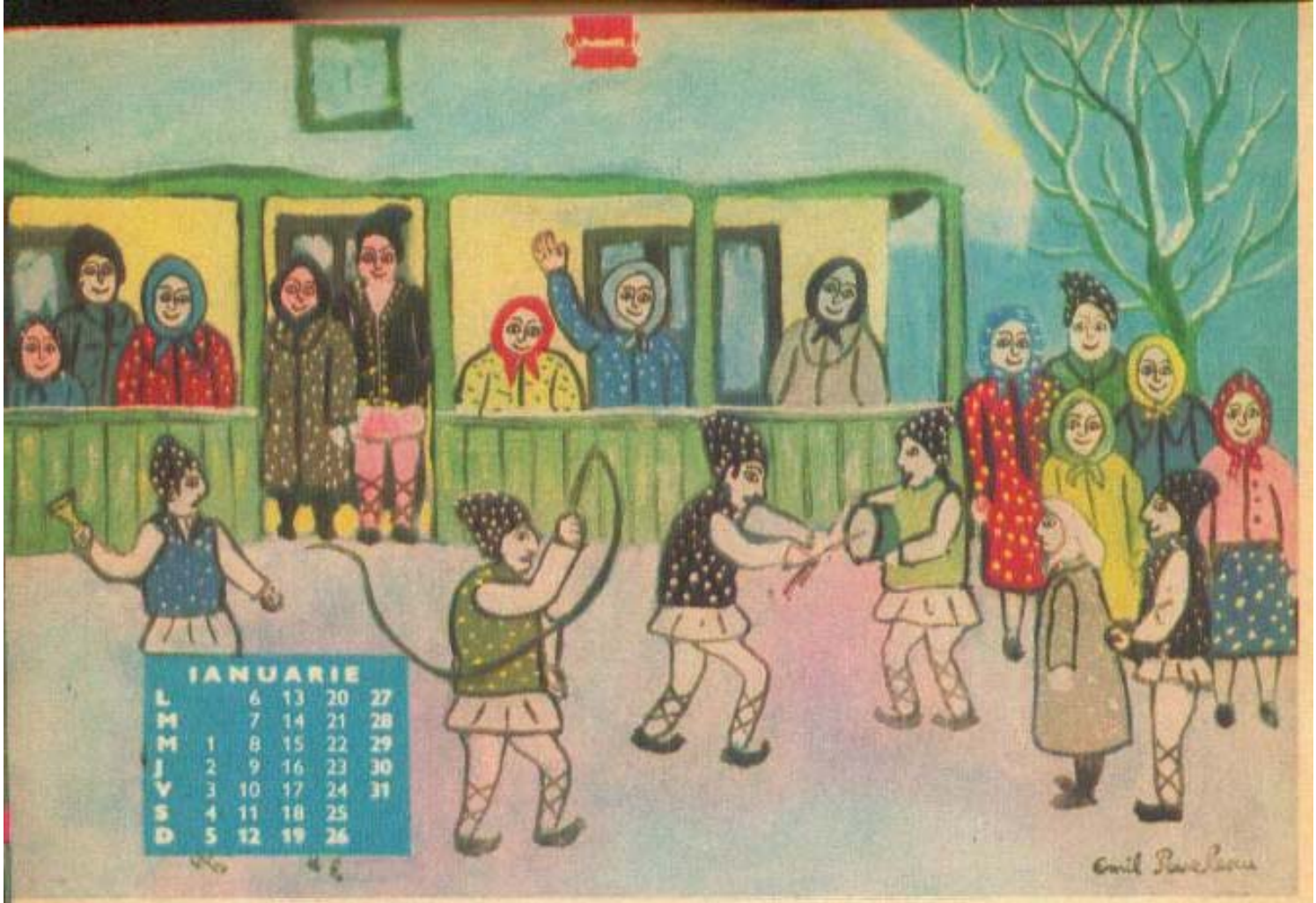
IANUARIE
L 6 13 20 27
M 7 14 21 28
M 1 8 15 22 29
J 2 9 16 23 30
V 3 10 17 24 31
S 4 11 18 25
D 5 12 19 26
Emil Pavlescu

FEBRUARIE
L 3 10 17 24
M 4 11 18 25
M 5 12 19 26
J 6 13 20 27
V 7 14 21 28
S 1 8 15 22
D 2 9 16 23
Emil Pavlescu

MARTIE
L 3 10 17 24 31
M 4 11 18 25
M 5 12 19 26
J 6 13 20 27
V 7 14 21 28
S 1 8 15 22 29
D 2 9 16 23 30

APRILIE
L 7 14 21 28
M 1 8 15 22 29
M 2 9 16 23 30
J 3 10 17 24
V 4 11 18 25
S 5 12 19 26
D 6 13 20 27

MAI
L 5 12 19 26
M 6 13 20 27
M 7 14 21 28
J 1 8 15 22 29
V 2 9 16 23 30
S 3 10 17 24 31
D 4 11 18 25

IUNIE
L 2 9 16 23 30
M 3 10 17 24
M 4 11 18 25
J 5 12 19 26
V 6 13 20 27
S 7 14 21 28
D 1 8 15 22 29

IULIE
L 7 14 21 28
M 1 8 15 22 29
M 2 9 16 23 30
J 3 10 17 24 31
V 4 11 18 25
S 5 12 19 26
D 6 13 20 27

AUGUST
L 4 11 18 25
M 5 12 19 26
M 6 13 20 27
J 7 14 21 28
V 1 8 15 22 29
S 2 9 16 23 30
D 3 10 17 24 31
23 August

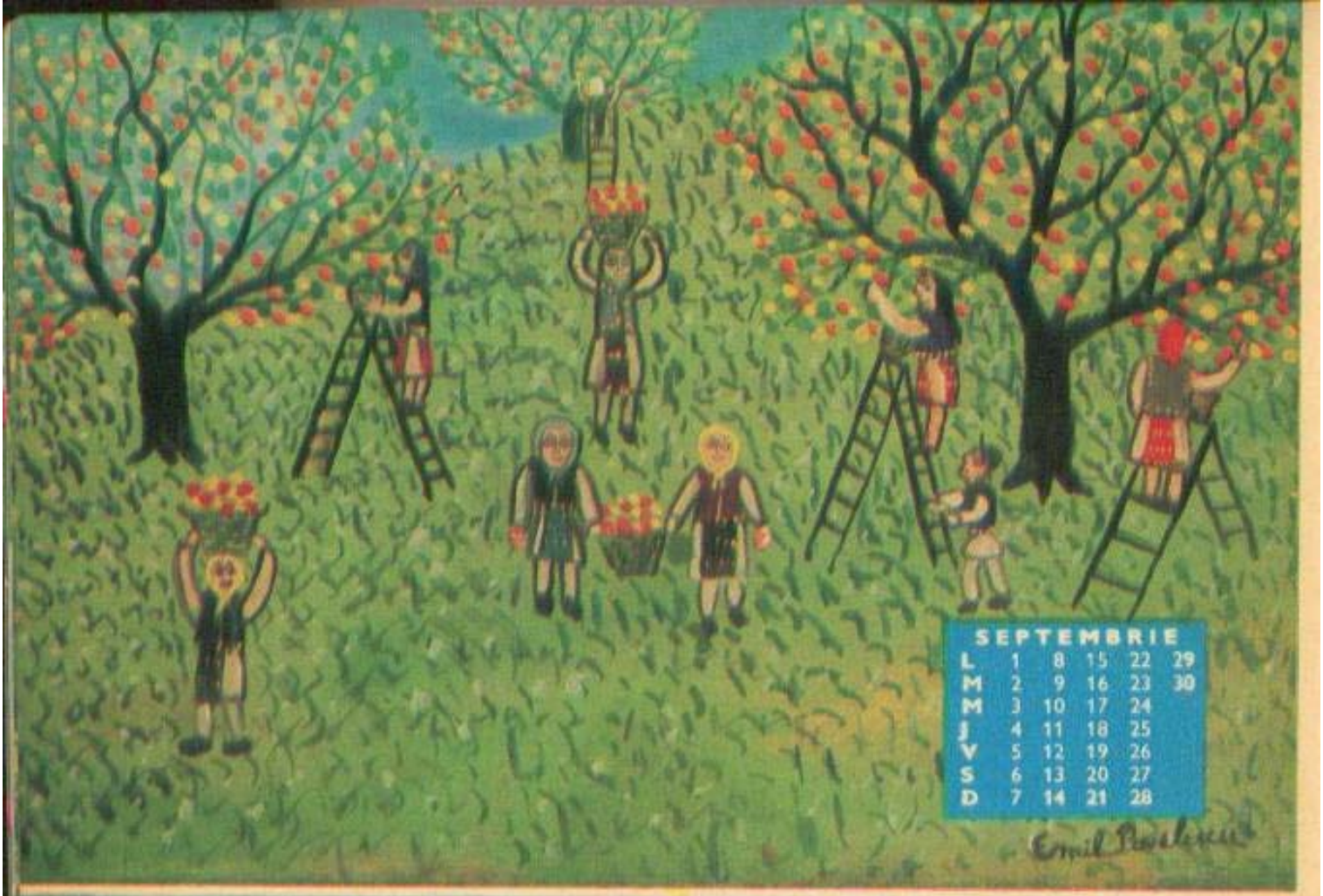
SEPTEMBRIE
L 1 8 15 22 29
M 2 9 16 23 30
M 3 10 17 24
J 4 11 18 25
V 5 12 19 26
S 6 13 20 27
D 7 14 21 28
Emil Pavlescu

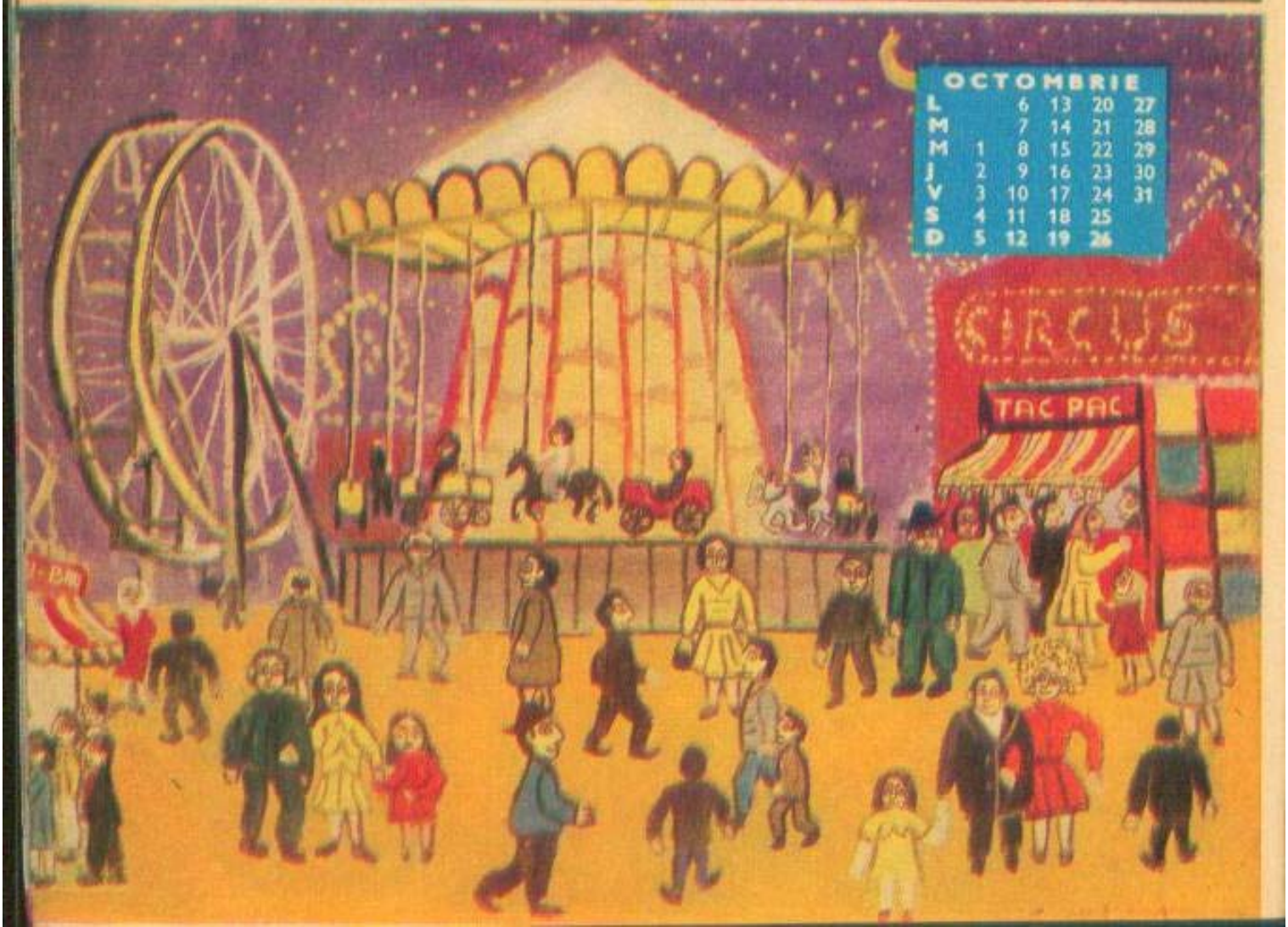
OCTOMBRIE
L 6 13 20 27
M 7 14 21 28
M 1 8 15 22 29
J 2 9 16 23 30
V 3 10 17 24 31
S 4 11 18 25
D 5 12 19 26
CIRCUS
TAC PAC

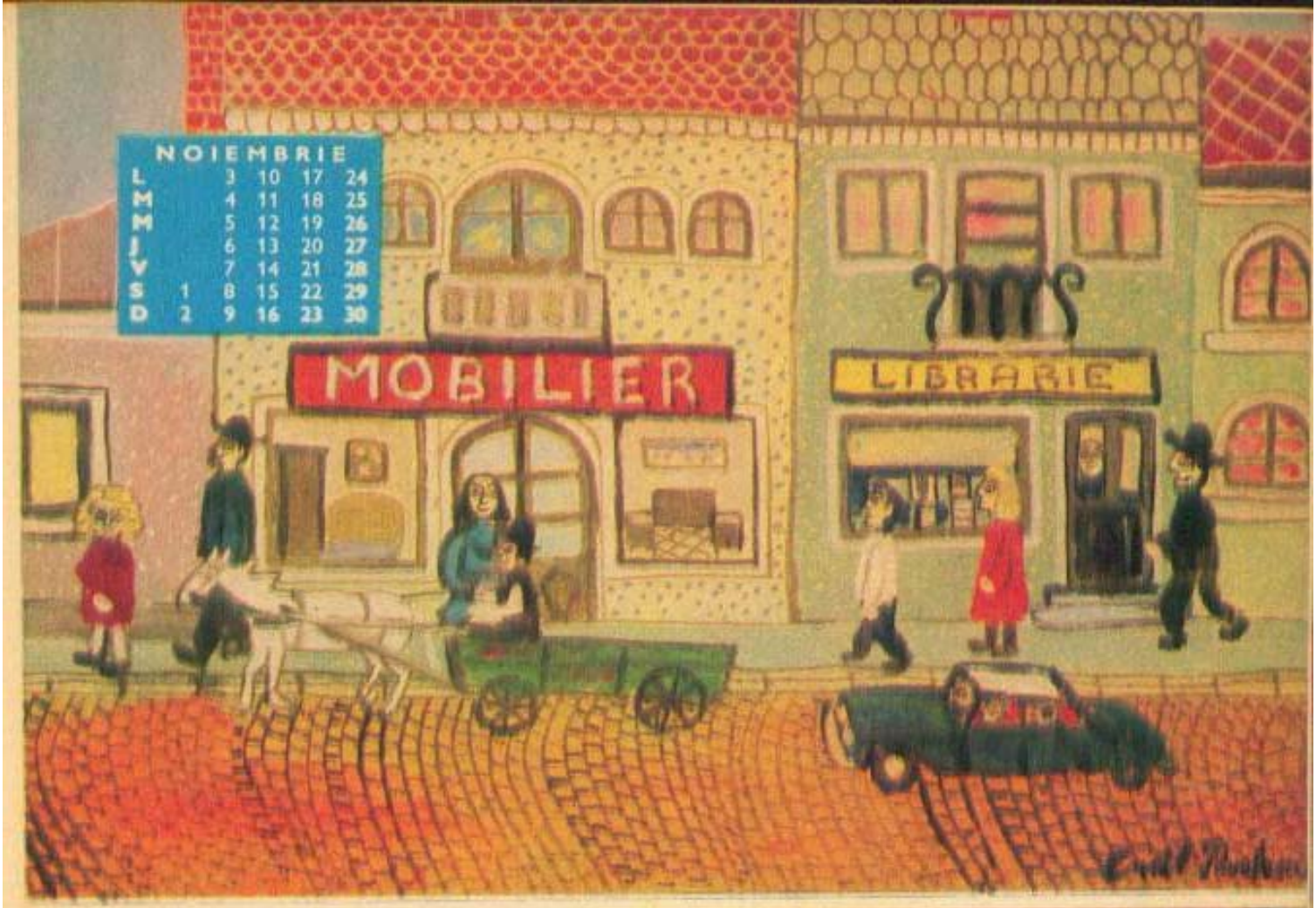

Desene de pictorul naiv EMIL PAVELESCU ■

GÎND ȘI FAPTĂ COMUNISTĂ

În istoria României contemporane, cel de-al XI-lea Congres al Partidului Comunist Român se înscrie ca o strălucită victorie a noului. Desfășurîndu-și lucrările la puține luni de la sărbătorirea, cu fastul ce se cuvenea, a celei de-a XXX-a aniversări a eliberării patriei — 23 August 1944 a însemnat și ieșirea din ilegalitate a partidului — Congresul a făcut bilanțul întregii activități a Partidului Comunist Român vreme de 30 de ani, o perioadă istorică de extremă însemnătate în viața poporului nostru. Tovarășul Nicolae Ceaușescu, referindu-se la rolul partidului în această perioadă din istoria României, spunea: «*Se poate afirma, cu deplin temei, de la înalta tribună a Congresului, că în toată această perioadă, ca dealtfel în decursul întregii sale existențe, partidul nostru și-a îndeplinit cu cinste misiunea ce și-a asumat-o, conducînd cu succes lupta de transformare revoluționară a țării, marea operă de făurire a orînduirii socialiste pe pămîntul României*».

Prin analiza cuprinzătoare, multilaterală și profundă, a vieții interne și a poziției internaționale a țării, prin adoptarea unor documente programatice de covîrșitoare valoare, Congresul a luminat calea dezvoltării noastre ca popor de sine stătător, ca stat cu o orînduire socială ce se confundă cu însăși ideea de progres. «*Însemnătatea*

(Continuare în paginile 10-11)

(Urmare din pagina 8)

istorică epocală a acestui Congres — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu — *constă în faptul că el va adopta primul Program al Partidului Comunist Român, carta ideologică fundamentală a partidului, programul făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și al înaintării patriei noastre spre comunism*».

Printre înaltele țeluri cu perseverență urmărite de partid este — fără doar și poate — și acela al creării unui nou umanism, care pune pe primul plan omul, îmbinînd interesele lui primordiale cu cele ale întregii colectivități. Acestui nobil scop îi servește un alt important document al Congresului: Codul principiilor și normelor muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste.

Încă din perioada de pregătire a Congresului, în mitinguri, adunări și conferințe de partid, comuniștii — și, împreună cu ei, toți oamenii muncii — și-au exprimat dorința fierbinte ca în funcția de secretar general al partidului să fie reales tovarășul Nicolae Ceaușescu, care și-a cîștigat dragostea nețărmurită și încrederea poporului într-o viață dedicată integral cauzei comuniste, în activitatea de strălucit conducător comunist. Odată cu mandatul, delegaților la Congres li s-a transmis și această fierbinte dorință. Dînd glas voinței unanim exprimate, Congresul al XI-lea a ales în fruntea partidului pe tovarășul Nicolae Ceaușescu, a cărui personalitate înseamnă, implicit, o garanție a îndeplinirii fără greș a vastului program constructiv aflat în fața țării pentru anii ce vin.

După cum era și firesc, cel de-al XI-lea Congres al Partidului Comunist Român și istoricele sale hotărîri au impulsionat într-un chip fără precedent viața noastră obștească. Într-un singur

glas, poporul nostru își exprimă gînduri de adîncă recunoștință pentru partidul conducător și voința neînfrîntă de a-și aduce contribuția neprecupețită pentru traducerea în viață a hotărîrilor Congresului. Gînduri și sentimente nemijlocit urmate de fapte. Fapte de muncă însuflețită, eroică adesea, pentru îndeplinirea exemplară a sarcinilor fiecăruia la locul său de muncă — în uzină, pe șantier, în laborator, pe ogor, la catedră, pe băncile amfiteatrului. Dacă vorbim de ecourile Congresului, negreșit va trebui să precizăm caracterul creator al acestor rezonanțe.

Nu mai puțin amplu este răsunetul Congresului al XI-lea în afara frontierelor țării. Avem în vedere nu numai prezența, ca invitați la Congres, a celor 139 de delegații și reprezentanți ai partidelor comuniste și muncitorești, socialiste și social-democrate, partide de guvernămînt și alte partide democrate, mișcări de eliberare și alte organizații antiimperialiste. Politica internațională a României, reafirmată la Congres în toată consecvența și dinamismul ei, a avut ca ecou noi și numeroase dovezi de simpatie, în toate colțurile lumii.

Cel de-al XI-lea Congres al Partidului Comunist Român rămîne în istoria bogată a acestor ani ca o strălucită mărturie a gîndirii și acțiunii comuniste, încununare triumfală a 30 de ani de muncă și luptă pentru o Românie socialistă, o Românie a progresului și păcii, apărătoare a idealurilor sfinte de independență, de colaborare internațională și prietenie între toate popoarele lumii.

CEAUȘESCU - P.C.R.

ROMÂNIA

CEAUȘESCU - P.C.R.

CEAUȘESCU !

CEAUȘESCU - P.C.R.

CEAUȘESCU - P.C.R.

ROMÂNIA - CEAUȘESCU !

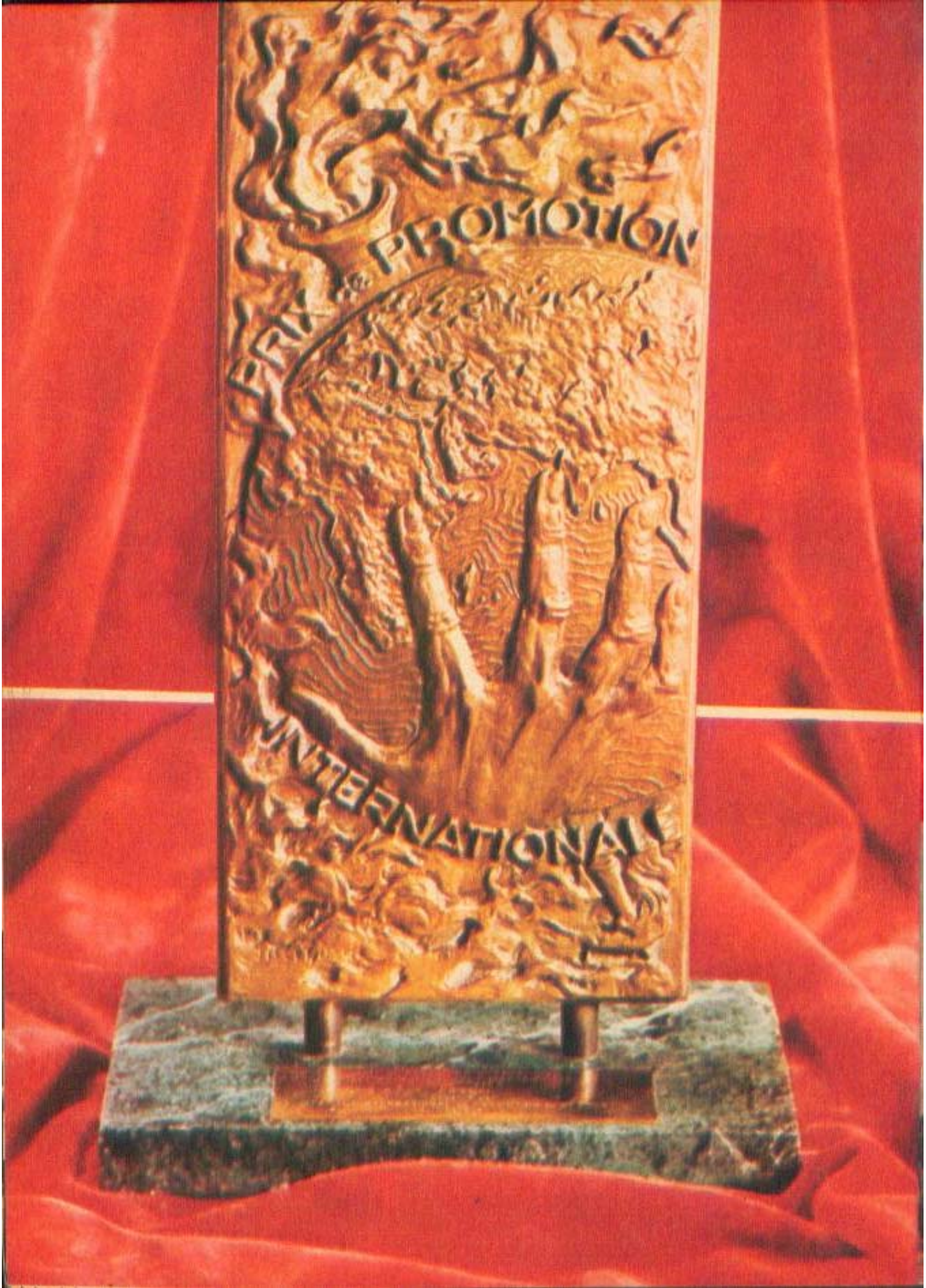
PROMOTION
INTERNATIONAL

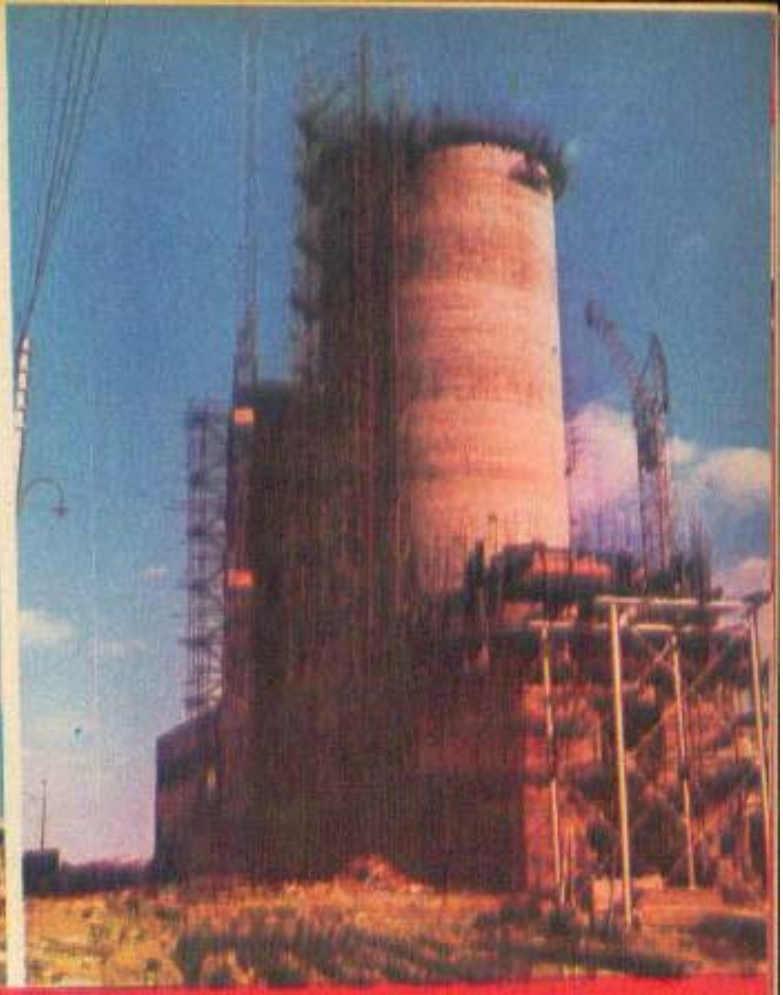

CONSTRUIM PE GLOB

«Mi este deosebit de plăcut să vă aduc la cunoștință că, de ani de zile, de cînd montez, pe toate meridianele lumii, instalații și fabrici de ciment, n-am văzut lucrări de construcție mai bine executate decît cele patronate de întreprinderea dv., la Fabrica de ciment de la Um Qasr, din Irak»...

Rîndurile de mai sus sînt desprinse dintr-o scrisoare, sosită, cu cîteva zile în urmă, pe adresa Antreprizei Române de Construcții-Montaj ARCOM. Autorul lor este dl. J.O. Gyerstrup, specialist al firmei «F.L. Smidth Co. A/S» din Copenhaga.

Mapa din care am extras această scrisoare (o mapă de proporțiile unui tom, ale unui mare tratat academic, conținînd sute de asemenea pagini) face parte dintre oglinzile în care, de mai mulți ani, privim, cu o emoție din ce în ce mai reținută, din ce în ce mai puțin surprinși, chipul nostru, statura noastră. Nimic mai firesc. Astfel de oglinzi ocupă, de mai mulți ani, și cu deosebire în cei din urmă, suprafețe mereu mai mari, mereu mai largi, din aria de interes a țărilor vecine sau îndepărtate. Cărțile, articolele de ziar, scrisorile, declarațiile, studiile, emisiunile de radio sau de televiziune consacrate României socialiste tind să devină o literatură stabilă în cît mai multe țări ale lumii. O întreagă bibliotecă străină, cu tipărituri în diverse limbi, s-ar putea alcătui și alinia studiilor noastre despre geografia economică, politică, socială și culturală a țării; o redutabilă bibliotecă pentru cel care, necunoscînd la fața locului România, dorește să-și compună o imagine a ei. Cheia unei asemenea vaste săli de lectură (pe frontispiciul căreia stă scris: «fenomenul» sau «ritmul românesc») se află totuși aici, la noi, chiar dacă accesul la fiecare volum sau mărturie în parte este la îndemîna oricui. Este vorba de cheia înțelegerii.

Să căutăm această cheie, deschizînd, cu ea porțile unui teritoriu — cel mai definitoriu pentru civilizația pe care o făurim: construcția românească. O construcție care, în anii din urmă, înnobilează nu numai acest peisaj al nostru, ci sute de puncte ale planetei.

Să căutăm deci această cheie...

ROMÂNII N-AU PARTICIPAT LA EXPEDIȚIILE RENAȘTERII PENTRU DESCOPERIREA DE PĂMÎNTURI NOI; N-AU PARTICIPAT LA CAMPANIILE ULTERIOARE DE «CIVILIZARE» A ACESTOR PĂMÎNTURI, CU ALCOOL SAU ARME DE FOC. ÎN SCHIMB, EI PARTICIPĂ AZI LA EFORTUL DE CONSTRUCȚIE AL ȚĂRILOR ÎN CURS DE DEZVOLTARE, CONLUCRÎND CU POPOARELE ACESTOR ȚĂRI

... Așadar, România — spune omul de aiurea, citindu-ne, de fapt, pe noi, citind propriile noastre declarații despre noi — este o țară în curs de dezvoltare. Și totuși, România, aceeași România, participă la efortul de dezvoltare al altor țări. O contradicție? Nu. Aceasta înseamnă că, de fapt, din cît are, din cît a izbutit să obțină printr-un efort eroic, măsurat în ani și sezoane, România socialistă dă generos și altora, ajutînd dezvoltarea altor și altor țări pornite pe drumul progresului, pe temeiul unor principii pentru care pledăm ardent, pe temeiul unor principii pe care le-am dori aplicate la scară întregii lumi: respectarea independenței și suveranității naționale, reasmestec în treburile interne, avantaj reciproc.

Ieri importam, azi exportăm din ceea ce producem. Și nu numai produse, nu numai mărfuri industriale, ci și uzine și instalații întregi, mari construcții de diferite tipuri și destinații; și nu numai constructii, dar și engineering, specialiști de înaltă calificare, care acordă asistență tehnică în zeci și zeci de puncte ale planetei.

Vorbeam însă, mai sus, de cheia înțelegerii. Într-adevăr, semnificațiile acestei realități nu se relevează întotdeauna ușor. Cînd, acum cîțiva ani, românii au construit una din cele mai mari rafinării din India, la Gauhati (una din primele mari construcții «made in Romania» dăruite lumii), faptul a echivalat, în ochii celor ce ne priveau, cu o veritabilă revoluție, urcînd pe buze firești întrebări, legitimînd un firesc chestionar. Localnicul mai cult a deschis, poate, o enciclopedie — desigur, una mai veche, cele noi nu-i ajunseseră încă în mînă! — sau un manual de geografie la fel de perimat, în care și India, să zicem, ocupa locul de dominion britanic, îndispus, contrazis, derutat, a aruncat tipăritura, fiindcă ceea ce voia să afle nu găsea, sau găsea lucruri puține, inexacte, deconcertante: «România exportă grîne, produse forestiere, țiței». Dar România — s-a mirat acel străin — exportă utilaj greu, uzine întregi! «România — se mai spunea — are un inginer la 40 000 de locuitori». Dar România — s-a mirat omul de la acea latitudine — are totuși suficient de mulți ingineri ca să împrumute, iată, și altor țări! Ceva era, desigur, confuz, de vreme ce o tipăritură modernă — 1939 sau 1945 — admitea asemenea erori, inadmisibile cu mijloacele contemporane de informație. Să fi însemnat ultimii ani atît de mult pentru o țară?

«Premiul internațional de promovare — construcții și asistență tehnică», oferit firmei românești ARCOM de către Institutul internațional de promovare și prestigiu, cu sediul la Geneva (pag. 14).

Hotelul «Maritim», cu 12 de niveluri, ridicat de constructorii români la Travemünde, pe țărmul Mării Baltice (R.F. Germania) (pag. 15, stînga sus).

Clădire administrativă (birouri de proiectare), construită de ARCOM la Wiesbaden (R.F.G.) (pag. 15 jos).

Fabrica de ciment de la Um Qasr (Irak), construită de români, predată beneficiarului în vara lui 1974 (pag. 16, dreapta sus).

Cheia înțelegerii se află, așadar, aici... Aici, în acești ultimi ani. Aici, la noi, în realitățile noastre, în construcția noastră, în dinamismul și ampla deschidere — în spațiu și timp — a noii noastre economii.

Rafinăria de la Gauhati (proiectată inițial pentru 750 000 tone pe an, dezvoltată ulterior, tot cu sprijinul României), ca și marele Complex petrochimic de la Barauny, din aceeași Indie, unul din cele mai mari din această parte a lumii, sînt doar cîteva dintre semnele — primele semne! — ale pătrunderii economiei românești în lume, prin mari edificii și instalații industriale, ridicate, la rîndu-le, cu muncitori și specialiști români, montate și puse în funcțiune cu asistență tehnică românească. Acest singur capitol — cel al petrolului și petrochimiei — e, în acest sens, mai mult decît elocvent. În ultimii ani, sute și sute de geologi, geofizicieni, specialiști în foraje, ingineri și tehnicieni români au transportat și montat instalații și fabrici, au cercetat și au lucrat în zeci de țări, din India în Indonezia, din Algeria în Birmania, din Pakistan în Afganistan, din Egipt în Yemen, din Brazilia în Cuba, din Turcia în R.D. Germană sau R.P. Ungară etc., etc. Îndelungata experiență românească în industria petrolieră, sub toate aspectele ei, a transformat România — scria, nu demult, cunoscuta publicație franceză „La revue pétrolière" — într-un mare furnizor internațional nu numai de utilaje pentru toate stadiile acestei industrii, de la foraj la stații de distribuție, ci și de tehnicieni de înaltă calificare profesională, recunoscută ca atare. România este chemată, într-o măsură din ce în ce mai mare, să acorde ajutor tehnic pentru utilarea industriilor petroliere ale multor state». Faptul este într-o totul explicabil pentru cel care știe că România de astăzi ocupă, pe plan mondial, la capitolul «utilaj petrolier», locul al III-lea în ceea ce privește producția și locul al II-lea ca volum al exportului. Cheia înțelegerii deci se află din nou aici...

Ce a însemnat, ce înseamnă această prezență, fie și numai la acest capitol? În Algeria, specialiștii români au acordat asistență tehnică — geologo-geofizică — pentru descoperirea de noi zăcăminte petrolifere și pentru exploatarea celor existente; acești specialiști au descoperit, aici, țiței și gaze în adîncimi de peste 2 700 de metri. În Birmania, geologii români au contribuit la elaborarea unor programe de durată privind cercetările geologice, prospecțiunile și forajele, pentru punerea în valoare a noi și noi resurse de țiței. În Irak, ambasadorii firmei românești ROMPETROL au executat o serie de lucrări seismice (pentru foraje petroliere) în estul Bagdadului, la Dyala și Hamrin; tot aici, ROMPETROL efectuează, la ora de față, o serie de pretențioase prospecțiuni pentru lucrări seismice în zone mlăștinoase. În Yemen: depozite de produse petroliere și stații de îmbuteliere a gazelor lichefiate. În Venezuela: foraje pentru sonde de mari adîncimi. În Iordania: lucrări pentru construcția unui conducte de țiței de 12 țoli, lungă de 42 km.

Dintr-o lungă listă — cîteva performanțe obținute de petroliștii români pe glob, elocvente pentru înalta calificare care le însoțește munca: Record de adîncime în Europa, cu instalația românească de foraj 4 DH-315: 7 200 de metri (eveniment petrecut în R.D. Germană, în 1971). Record de adîncime în America Latină, cu instalația românească 3 DH-200: 5 500 de metri (eveniment consemnat în Argentina, în 1969). Record mondial de adîncime și viteză mecanică pentru sapele cu conuri: 845 de metri săpați în 18,25 ore, cu o sapă românească de tip «maxijet», cu diametrul de 244 mm etc., etc., etc.

La Bagdad (Irak), inginerul Marcel Popescu, șeful grupului de specialiști ai ROMPETROL-ului (dreapta), împreună cu un tehnician localnic, în septembrie 1974, la executarea unor lucrări seismice și foraje.

Ce a însemnat, ce înseamnă «exportul» construcției românești pe glob — fabrici moderne, de diferite capacități și tipuri, dar și mari edificii social-culturale, blocuri de locuințe, spitale, și școli, și hoteluri turistice, șmade în România», livrate de România, ridicate în lume de muncitori și specialiști români!

Înainte de a deschide mapele, dosarele și sertarele ARCOM-ului — întreprinderea-antreprenor pe care o semnalam la începutul acestor rînduri — să căutăm, din nou, o cheie, să încercăm deci, în desfășurarea multicoloră și densă a secvențelor prezenței noastre constructive în lume, un nou «stop-cadru» al semnificațiilor. Cheia înțelegerii, spuneam, se află aici... Aici, în România acestor ani, al cărei ritm constructiv față de anul 1950 a însemnat, în 1960, 437 la sută, în 1970 — 1 190 la sută, iar în anul viitor — circa 1 700 la sută. Restul — adică exportul construcției românești peste meridiane și paralele — nefiind decît un ecou, o proiecție, prin care măsurăm adîncimea

amploarea și înscrierea în durată a unei civilizații proprii noului român din era socialismului.

5-5-5: DE 5 ANI, «ARCOM» SPUNE «PREZENT!» PE PIAȚA MONDIALĂ A CONSTRUCȚIILOR; ÎN 5 ANI, NUMĂRUL CONTRACTELOR A SPORIT DE 5 ORI; ÎN 5 ANI, CIFRA AFACERILOR S-A ÎNMULȚIT ȘI EA CU 5. «ROMÂNILOR LE PLACE CIFRA 5: EI S-AU OBIȘNUIT CU CINCINALELE, CU RIGUROASA PLANIFICARE A TIMPULUI»...

La 1 octombrie 1974, Antrepriza Română de Construcții-Montaj ARCOM, cu sediul în București, Calea Victoriei nr. 91-93, a împlinit 5 ani de activitate. 5 ani de când, pe piața mondială a construcțiilor — una din cele mai pretențioase, mai exigente, cu veritabil statut aristocratic, de «club închis», la porțile căruia bat foarte mulți, dar în care nu intră decît foarte puțini — românii aduc propriile lor idei despre construcție, despre ritm, despre tehnică și capacitate tehnică, despre modernitate, despre nou.

Care-i bilanțul acestor ani?

Câteva cifre: în 1970, deci după numai un an de activitate, ARCOM-ul dispunea de 42 de contracte pe piața externă; după 5 ani, la 1 octombrie 1974, totaliza 220 de contracte, în 30 de țări: în prezent: 144 de contracte, în plină desfășurare în 18 țări. Total general: de 5 ori mai multe contracte decît în anul debutului; o cifră de afaceri de 5 ori mai mare. Și un record al genului: în 5 ani, **nici o reclamație** privind calitatea lucrărilor.

«Românilor le place cifra 5: ei s-au obișnuit cu cincinalele, cu riguroasa planificare a timpului». Cuvintele aparțin unui specialist din Occident. Ele s-au rostit la Geneva, acum doi ani, când Institutul internațional de promovare și prestigiu, cu sediul în orașul de pe țărmul Lemanului, conferea întreprinderii românești, într-un cadru festiv, «Premiul internațional de promovare — construcții și asistență tehnică». Românii, noii experți ai timpului, ai recordurilor, ai ritmurilor, nu numai că pătrunseseră — într-un timp, într-un ritm record! — în aristocraticul club al marii construcții, pe piață unele din competițiile cele mai strînse ale acestui ev, dar luaseră loc, fuseseră invitați să ia loc lîngă giganții acestei piețe, lîngă membrii ei fondatori. Premiul de la Geneva încununase, până atunci, firme-colosi, precum IBM, NASA, Porsche sau Royal Dutch.

În 5 ani, nici o reclamație privind calitatea lucrărilor. În 5 ani, precum știți în cinci decenii, constructorii noștri s-au afirmat și au afirmat, în sistemele de valori ale lumii contemporane, niște indici ai lor, proprii românilor, dar niște indici de interes unanim. Nimeni nu ne-a invitat să construim pe glob din motive sentimentale, nimeni nu ne-a chemat la el acasă ca să ne dea niște bani doar pentru faptul că sîntem români... Firme din 5 continente ne cheamă să construim fiindcă o facem la timp și bine, cu materiale de calitate, cu oameni de calitate. Dacă unii ne cunoșteau (dacă pe meridiane latine, să zicem, «Romania» deștepță măcar o rezonanță melodică, atît de familiară încît e asimilată totuși lesne, dacă nu unei geografii apropiate, cel puțin unei comuniuni de spirit), pentru omul de pe alt meridian decît cel latin, la fel de receptiv contactelor, la fel de deschis unor noi orizonturi, acest factor sentimental nu exista. Nu exista decît el, omul care avea nevoie de o uzină, de o mare uzină, de un grup de blocuri moderne, de o șosea-magistrală traversînd un deșert sau un munte; nu exista deci decît el, omul care avea să plătească pentru acestea toate, și, în fața lui, niște ofertanți. Niște ofertanți din toată lumea — și, printre ei, ARCOM...

Un planiglob al construcțiilor emise în România» — numai ai celor semnate de Antrepriza Română de Construcții-Montaj! — afirmă următoarele țări și puncte, pe care linii tricolore le unesc cu Carpații, cu Bucureștiul.

● **În R.F. Germania:** stațiunea de odihnă Weissenhäuser Strand, localitatea Lübeck, alcătuită din 5 hoteluri cu cîte 7 niveluri, 60 de căsuțe-bungalov, complexe de locuințe cu 5 niveluri, supermagazine, restaurante, bazine de înot etc. — în total, 4 000 de locuri, 1 600 de unități de cazare, cu un volum construit de 247 000 m.c.; hotelul «Maritim», cu 42 de niveluri, din stațiunea climaterică Travemünde, pe țărmul Balticii; blocuri de locuințe la Frankfurt pe Main (circa 1 000 de apartamente), ca și la München, la Wiesbaden, la Poccheim, la Hattersheim, la Solingen, la Waldorf; spitale moderne, de mare capacitate, la Oberviechtach și la Friederichshafen (lucrare decretată drept «etalon de calitate» pentru alte lucrări scoase la licitație în zona orașului Friederichshafen); un coș de fum, cuplat la 45 de metri înălțime cu un castel de apă, lucrare de mare tehnicitate, executată în orașul Marburg am Lahn; săli polivalente de sport și cultură la Weiblingen, Aitzey, Konstanz (edificii ale căror schelete metalice tip «Bindera», de susținere a cupolelor, cu o deschidere de circa 45 metri, reprezintă, prin soluția adoptată, o premieră mondială a genului); școli și alte construcții social-culturale la München, Weiblingen, Atslar, Oberhausen, Michelsbach, Wetzlar, Behring, Kassel etc.

● **În Berlinul occidental:** blocuri de locuințe, însumînd sute de apartamente; o termocentrală și un mare depozit etajat pentru medicamente, în incinta uzinelor «Schering».

● **În R.S. Cehoslovacă:** o mare termocentrală la Treboradice-Praga; o modernă clinică de urologie, în capitala țării; hotelul turistic «România» din orașul Chrudim; la Bratislava, asistență tehnică la construcția a două coșuri de fum, cu instalații românești de cofraje glisante; la Hostomice, lucrări de construcție pentru extinderea fabricii de zahăr; un coș de fum de 180 de metri înălțime, la combinatul din Kralupy.

● **În Franța:** lucrări de montaj la rafinăria «Flandres» din Dunkerque; lucrări de montaj la mai multe obiective industriale în orașele Dreux, Roye etc.

● **În Austria:** montaje de conducte și rezervoare pentru rafinării și termocentrale, la Viena și Bludenz; montaje de case prefabricate la Viena; lucrări în cooperare la ridicarea marelui baraj de la Langenzersdorf; construcția ansamblului arhi-

tectonic «Bildungshaus»; diverse lucrări de montaje industriale pentru firmele «Riku», «Qualiqua», «Bertsch», «O.R.G.», «Schifsweft Kornenburg» etc.

● **În Turcia:** asistență tehnică la edificarea uzinelor chimice de la Samsun și El Aziz.

● **În R.A. Egipt:** asistență tehnică la construcția Uzinei de sodă de la El Mex, lîngă Alexandria; acestei uzine, considerată drept cea mai mare de acest fel din Africa (100 000 tone de sodă/an), România i-a furnizat proiectul, utilajul tehnologic, aparatura electrică și de automatizare.

● **În Irak:** fabrica de ciment de la Um Qasr, din zona Golfului Persic (predată beneficiarului în vara lui '74); în prezent, în plină construcție, școlile românești de la Shatra și Samawa. Tot în Irak: o rețea de drumuri și șosele, legînd între ele numeroase localități, cum ar fi cele dintre Rumaitha, Samawa și Kidăr, Baquba și Mugdadya, precum și dintre Arbil și Askikalak, Salahudin, Mahmur și Koisăngeak, lucrări executate în condiții dificile, la temperaturi de 60 de grade, sub furtuni de nisip etc.

● **În Kuweit:** drumuri și lucrări de canalizare (apreciate de Biroul de Consulting al O.N.U. de pe lîngă Ministerul Lucrărilor Publice din Kuweit ca fiind de un înalt nivel tehnic și calitativ; date în exploatare de peste doi ani, ele nu au făcut necesare, pînă la ora de față, nici un fel de operații de întreținere).

● **În India:** rafinăria de la Gauhati, din statul Assam; complexul petrochimic din Barauny; asistență tehnică la rafinăria din Haldya.

● **În Iran:** asistență tehnică la Uzina de sodă din Shiraz; asistență tehnică la construcția silozurilor de cereale de la Ardebil, Tabriz, Birjared, Sonquor, Kermansah, Varamin.

● **În R.P. Congo:** proiect pentru modernizarea Șantierului naval din Brazzaville.

● **În Venezuela:** asistență tehnică la construcția unor mari silozuri de cereale la Caracas, pentru firma «Ratio Constructora».

● **În R.P.D. Coreeană:** asistență tehnică la Fabrica de ciment de la In-San.

● **În Libia:** școli și clădiri administrative în orașul Barce; un mare canal de aducțiune pentru barajul de la Wadi Qattara (lîngă Benghazi); asistență tehnică la diferite lucrări de construcții civile și întreținere de utilaje; mari construcții la Tripoli, capitala țării. (Construcții care, începute în 1974, au pretins, prin amploarea lor, organizarea unor curse de avion regulate București-Tripoli și a unor curse de nave Constanța-Tripoli. Se vor construi aici, într-o primă etapă, 2 400 de apartamente, în blocuri de 4, 8 și 12 niveluri. Se construiește cu materiali românesc, cu echipament românesc, cu utilaje de construcție românească: numeroase macarale-turn, stații automate de beton, automalaxoare, autocamioane de mare tonaj, benzi transportoare, panouri de cofraj, grinzi extensibile, sosite din România, aglomerează arterele străvechiului port al Mediteranei. Blocurile construite de români vor beneficia, spun proiectele, de toate subtilitățile tehnicii, ale confortului: terase termo și hidroizolante, interioare placate în mozaic, zugrăveli în culori pastelate, băi și bucătării în placaj de ceramică etc.).

● **În Liban:** sere de flori (aproape gata) în localitatea montană Faray, la 50 km de Beirut.

● **În Siria:** consultații tehnice la elaborarea proiectului noului teatru din Damasc; un nou contract pentru o mare rafinărie, la Banyas, cu o capacitate de 6 milioane de tone țiței pe an, la realizarea căreia contribuie mai multe firme românești.

● **În Sudan:** impunătoarea clădire a Parlamentului din Khartum (proiect elaborat de specialiști români, construcție dirijată de specialiști români, lucrare începută în luna iunie '74 și care va dura doar 30 de luni).

● **În Pakistan:** asistență tehnică la rafinăria de la Karaci (lucrare începută, de asemenea, în '74; durată: 28 de luni).

● **În Maroc:** asistență tehnică, la Casablanca, la verificarea și punerea în operă a unor importante proiecte urbanistice, la construcții de locuințe și școli etc. (lucrări patronate de Societatea mixtă româno-marocană «ARCOMAR», cu sediul la Casablanca).

● **În Zair:** elaborarea — de către români — a studiului de sistematizare a centrului orașului Kinshasa, capitala țării.

Oprim lista noastră aici. Spațiul nu ne îngăduie să cuprindem nici toate țările, nici toate firmele cu care conlucrăm, nici toate tipurile de construcție, de la uzine și locuințe la șosele și sere de flori; construcții prin care ne marcăm, de mai multă vreme, prezența, azi în țări de seculară și dinamică

(Continuare în pag. 71)

Macheta ansamblului urbanistic al centrului orașului Kinshasa, capitala Zairului — operă a proiectanților români.

GLORIOSUL DECENIU
1965 — 1975

ROMÂNIA
UN PĂMÎNT ÎN CO

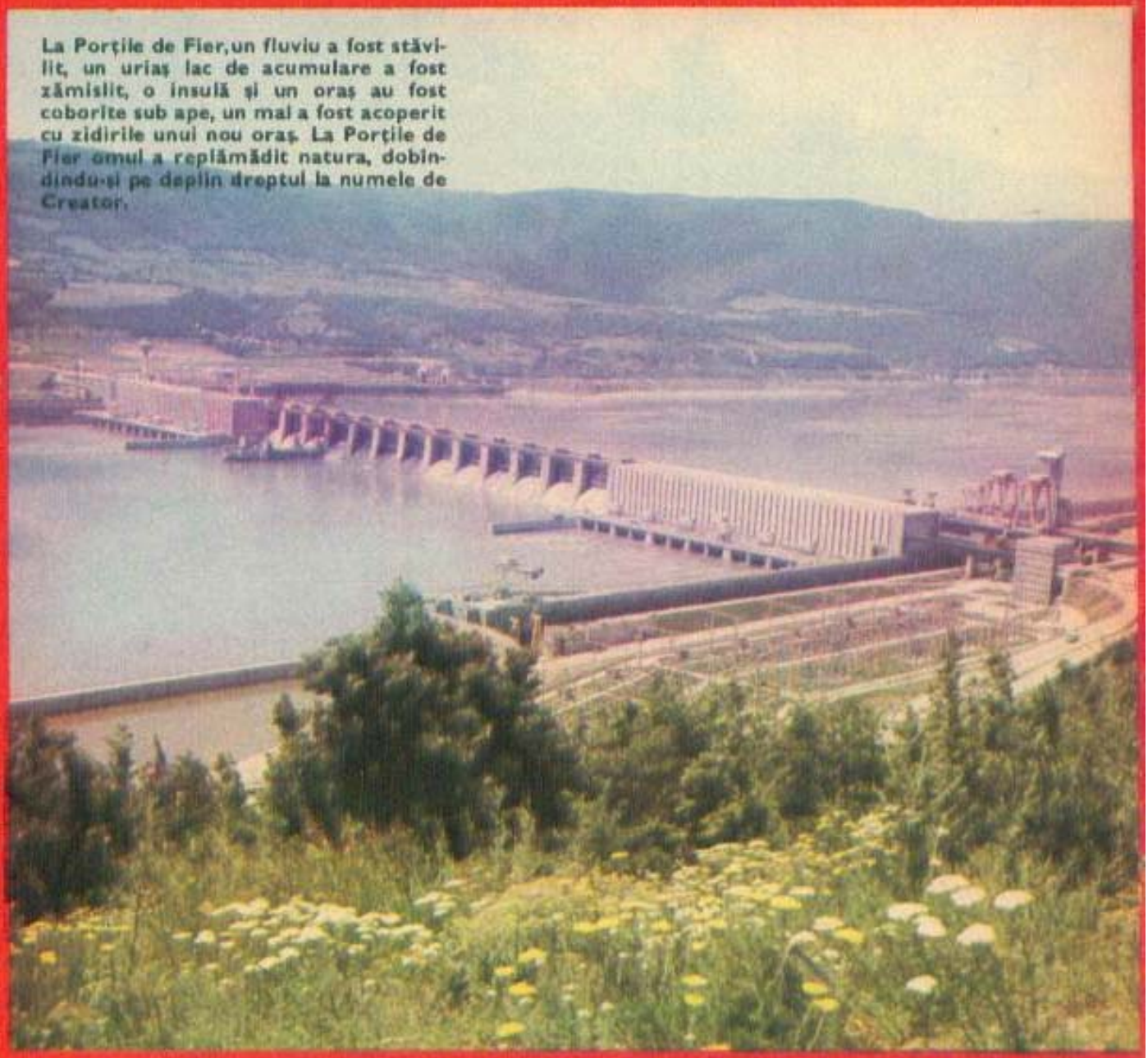

La Porțile de Fier, un fluviu a fost stăvilit, un uriaș lac de acumulare a fost zămislit, o insulă și un oraș au fost coborîte sub ape, un mal a fost acoperit cu zidirile unui nou oraș. La Porțile de Fier omul a replămădit natura, dobîndindu-și pe deplin dreptul la numele de Creator.

PATRIA DUPĂ CONGRESUL AL IX-LEA AL P.C.R.

SOCIALISTĂ-
NTINUĂ DEVENIRE

N.A. Înainte de a parcurge rîndurile articolului de mai jos, faceți, rogu-vă, rost de o hartă fizică a țării noastre și desfășurați-o, în dreapta sau în stînga almanahului. Cum vă vine dumneavoastră mai bine, numai s-o aveți la îndemînă.

Nu știu cîtă liniște mi-a adus meseria asta a mea de gazetar, dar știu că mi-a făcut un mare bine: m-a făcut martor ocular al devenirii socialiste a României.

Bineînțeles, fiecare dintre dumneavoastră este — mai mult sau mai puțin vădit — un astfel de martor. Numai că noi, ziariștii, sîntem niște martori oculari privilegiați, pentru că prin definiție, prin statut, prin menire, prin soarta profesională sau cum vreți să o numiți, beneficiem de o permanentă și intensă mobilitate.

Mulțumită acestui privilegiu — pe care, vă asigur, îl plătim și îl răsplătim cu moneda forte a însăși ființei noastre — devenim un fel de oameni-depozite, un fel de conștiințe-depozite de fapte pe care le-am văzut cu ochii noștri, de fapte care s-au petrecut în timpul care este comun pentru oricare dintre noi, contemporanii acestei epoci, de fapte care însă nu s-au petrecut numai într-un anume loc, ci pe întreg cuprinsul țării.

De rîndul acesta am să vă relatez o parte dintr-acelea pe care le-am văzut cu ochii mei, dintr-acelea care, împreună, fac deplina dovadă a unui tulburător adevăr: în mai puțin de treizeci de ani, noi, românii, am cuprins-o în vîrtejul revoluției socialiste, am cuprins-o, transformînd-o în mai bogată și în mai frumoasă, pînă și pe această — aparent

Două vecine: pădurea, evident naturală, a pămîntului și pădurea, artificială, dar tot binefăcătoare, a omului-constructor.

GLORIOSUL DECENIU
1965 — 1975

PATRIA DUPĂ CONGRESUL AL IX-LEA AL P.C.R.

ROMÂNIA SOCIALISTĂ- UN PĂMÎNT ÎN CONTINUĂ DEVENIRE

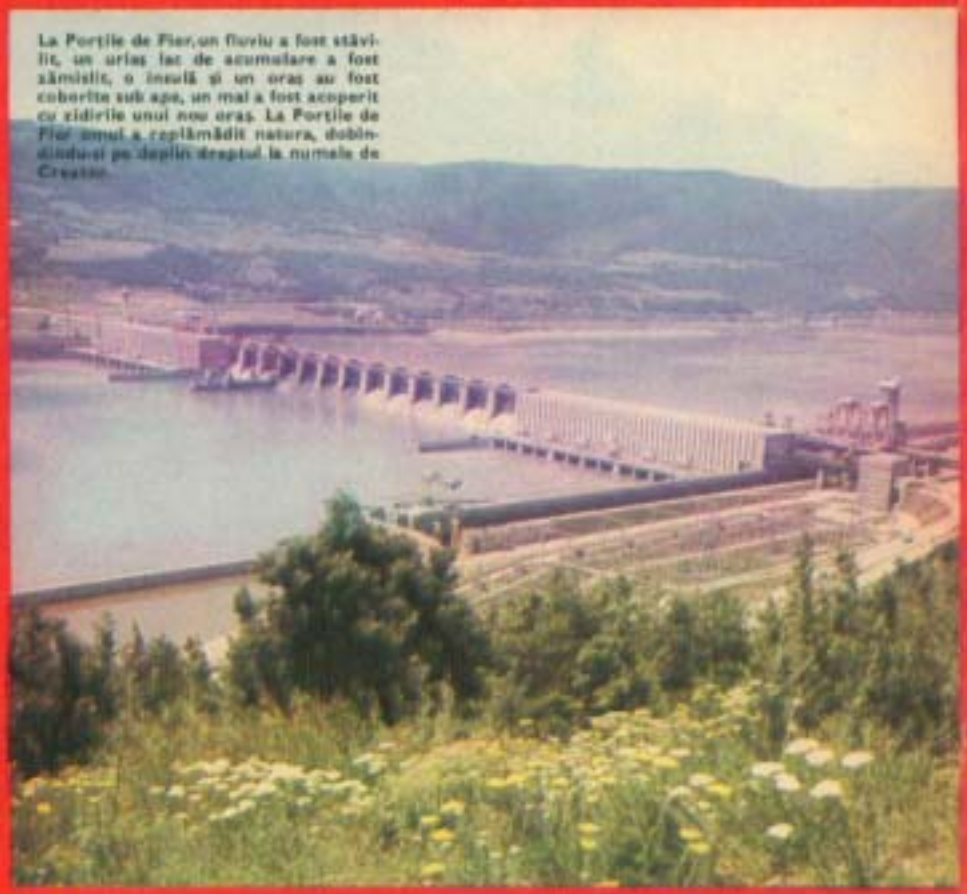

La Porțile de Fier, un fluviu a fost stăvilit, un uriaș lac de acumulare a fost zămislit, o insulă și un oraș au fost coborîte sub ape, un mal a fost acoperit cu zidirile unui nou oraș. La Porțile de Fier omul a replămădit natura, dobîndindu-și pe deplin dreptul la numele de Creator.

N. A. Înainte de a parcurge rîndurile articolului de mai jos, faceți, rogu-vă, rost de o hartă fizică a țării noastre și desfășurați-o, în dreapta sau în stînga almanahului. Cum vă vine dumneavoastră mai bine, numai s-o aveți la îndemînă.

Nu știu cîtă liniște mi-a adus meseria asta a mea de gazetaș dar știu că mi-a făcut un mare bine: mi-a făcut martor ocular al devenirii socialiste a României.

Bineînțeles, fiecare dintre dumneavoastră este — mai mult sau mai puțin vădit — un astfel de martor. Numai că noi, ziariștii, sîntem niște martori oculari privilegiați, pentru că prin definiție, prin statut, prin menire, prin soarta profesională sau cum vreți să o numiți, beneficiem de o permanentă și intensă mobilitate.

Mulțumită acestui privilegiu — pe care, vă asigur, îl plătim și îl răsplătim cu moneda forte a însăși ființei noastre — devenim un fel de oameni-depozite, un fel de conștiințe-depozite de fapte pe care le-am văzut cu ochii noștri, de fapte care s-au petrecut în timpul care este comun pentru oricare dintre noi, contemporanii acestei epoci, de fapte care însă nu s-au petrecut numai într-un anume loc, ci pe întreg cuprinsul țării.

De rîndul acesta am să vă relatez o parte dintr-acelea pe care le-am văzut cu ochii mei, dintr-acelea care, împreună, fac deplina dovadă a unui tulburător adevăr: în mai puțin de treizeci de ani, noi, românii, am cuprins-o în vîrtejul revoluției socialiste, am cuprins-o, transformînd-o în mai bogată și în mai frumoasă, pînă și pe această — aparent

Două vecine: pădurea, evident naturală, a pămîntului și pădurea, artificială, dar tot binefăcătoare, a omului-constructor.

GLORIOSUL DECENIU
1965 - 1975

imuabilă — materialitate, concretețe fizică a străbunului nostru pămînt românesc.

Vreau să spun că prin faptele noastre, unele isprăvite, altele încă în curs, ne-am extins revoluția socialistă, am pătruns cu ea — benefic și creator — plină și în ființa — de humă sau cremene, de ape sau cer, de brad sau grîu — a însăși naturii, a însăși firii.

Teza fiind enunțată, nu-mi mai rămîne decît să invoc dovezile. Faptele acelea despre care vă spuneam că sînt îndrituit să vorbesc pentru că am fost unul din martorii oculari ai lor.

*

Am coborît pe firul apelor Dunării și am văzut.

Am văzut Porțile de Fier înlocuite cu un gigantic portal de fier-beton, care de la 14 septembrie 1970 încoace obligă fluviul să fie electric-productiv.

Am văzut o insulă cu nume exotic — Ada Kaleh — și o bucată de țărm pe care era un oraș întreg — Orșova — dispărînd în apele unui lac de acumulare gîndit și născut de mintea și voința oamenilor.

Am văzut — tot atunci și tot pe acolo, în amontele românesc al Dunării — pe un pămînt oarecare, ridicîndu-se un oraș modern: Orșova nouă.

Am văzut dăltuite în munți un drum de fier și unul de asfalt și am văzut viaducte care uneau munții între ei.

Am văzut, tot înainte de a depăși hotarele Mehedinților, pe la Crivina și Vînju Mare, pe la Izvoarele-Cugir și Celate, vreo optzeci de mii de hectare de pămînt incerte din punctul de vedere al agricultorului, parte devenite — parte în curs de devenire — sigur mănoase, datorită a două sisteme de irigații.

Am văzut apoi incredibila transformare a nisipurilor, a întinselor nisipuri doljene, a celor 240 000 de hectare din totalul de 500.000 de hectare de nisipuri și soluri nisipoase, cîte sînt în țară, în pămînturi productive. Am văzut cum zonele nisipoase ondulate dintre Ostrovul Corbului și Poiana Mare, pe partea stîngă a Jiului, dintre Craiova, Bechet și Grajdibod, devin pămînturi netede și care promit să ne dea — acolo, la polul căldurii de pe teritoriul românesc — cîte două-trei culturi pe an. Am văzut deci schimbarea la față a pămîntului după ce oamenii l-au asigurat cu apă prin sistemele de la Sadova, Corabia și Cetate-Galicea.

Am văzut, de asemenea — în Teleorman, de astă dată — devenind productivă terasa Olt-Călmățui, în urma instalării a vreo mie de kilometri de conducte, subordonate gîndirii unui creier electronic.

Am văzut, tot privind spre țărmul stîng al Dunării, efectele fericite ale sistemului hidrotehnic Mostiștea pentru mii de hectare de pămînt din Ilfov, iar cu ochii minții am văzut chiar întreaga întindere de două sute de mii de hectare care va fi irigată după ce va fi realizat și sistemul Giurgiu-Răzmirești.

Am mai văzut, de asemenea, cu ochii minții, dar și cu ajutorul unor machete și al unui început de lucrări, canalul care va face și din București, prin aripa lui de la Cernica, un port la Dunăre.

Am văzut și județul care, prin sistemul Gălățui-Călărași-Ialomița, și-a asigurat irigarea a 41 la sută din întreaga sa suprafață; județul în care, prin îndiguirea bălților din preajma Ialomiței și din zona Boianu-Sticleam, pur și simplu au fost scoase de sub ape și dăruite agriculturii, eficienței și frumuseții, mai bine de 110 000 hectare; județul în care un lac și-un sat — purtînd același nume amar — au fost transformate într-o stațiune balneară, căutată atît de bolnavii autohtoni, cît și de cei de alte neamuri; județul în care și pămîntului, asemeni oamenilor, i se poartă de grijă, fabricîndu-i-se, pe la Slobozia, într-un mare combinat, îngrășăminte chimice, un fel de vitamine pentru pămînt.

Am văzut, de astă dată în plină Dunăre, cum o mare insulă, cea a Brăilei, a fost îndiguită, defrișată, desecată și redată țării, ca un enorm ogor de grîne.

Am văzut cum, în dreptul Galaților, țărmul de pămînt șovăielnic al Dunării a căpătat dîrzenia și farmecul unui lung chei-promenadă și al unui mai scurt, dar mai eficient chei al unui extrem de recent apărut port mineralier. Tot pe acolo am văzut același mal al Dunării reprofilat și reorganizat potrivit pretențiilor tehnice și tehnologice impuse de un șantier naval în continuă expansiune. Și tot pe acolo, dar mai departe de fluviu, am văzut două platforme colinare unite prin enorma trăsătură de unire a unui viaduct croit pe măsura colosului siderurgic gălățean.

Am văzut țărm ferm, betonat și geometrizat și-n dreptul Tulcei; însă cu adevărat impresionante sînt consolidările palmelor de uscat pe care trăiesc oamenii din Deltă. Am văzut acolo sate care, în sfîrșit, încep să aibă hotare stabile: Mila 23, Maliuc, Letea, C.A. Rosetti, Caraorman.

*

Și fiindcă tot am ajuns la mare, am să spun cum arată țărmul maritim al țării privit din larg, de pe-o navă cu itinerar costier.

Am văzut faleze transformate în lacuri de plimbare terasate; am văzut zeci de diguri care prelungeau uscatul și care protejau plajele; am văzut un țărm acoperit — mă tentează să spun, aproape continuu — cu vile, hoteluri, restaurante, parcuri, peluze și tot ce aparține de raiul pe pămînt așa cum îl văd arhitecții contemporani nouă.

Am văzut plaje, la Constanța-oraș, de pildă, care cresc dirijat de oameni.

Am văzut creșterea portului Constanța.

Am văzut — și încă se poate vedea și acum — nașterea portului Mangaliei.

Am văzut — cam prin dreptul fostei stațiuni de cercetări zoologice marine care poartă încă numele profesorului Borcea — punctul unde va întîlni marea viitorul canal care va porni de la Dunăre să străbată Dobrogea.

Am văzut, bineînțeles, nu la țărm, ci mai în interior, și acea Vale Carasu, căreia tot oamenii i-au dat binecuvîntarea fertilității, folosind vreo 3 000 de kilometri de conducte, adică cel mai mare sistem de hidroameliorații din Europa.

*

Am fost și-n munți și am văzut și-acolo.

Am văzut Bistrița fără plutași, dar silită să pro-

ducă energie electrică, repetat, în 1+12 cascade: am văzut un lac de acumulare de 1282,4 milioane metri cubi de apă; am văzut un munte artificial numit baraj; am văzut un alt munte, el însă natural, care treptat dispare, surpat c-un randament crescînd de către Combinatul de lianți și azbociment de la Bicaz.

Am văzut Harghita, județul celor două mii de izvoare cu ape minerale, dar și județul în care lemnul pădurilor este superior prelucrat și valorificat la Gheorgheni, Odorneiu Secuiesc și Toplița. Am văzut Harghita, județul în care se taie păduri, dar și se plantează păduri.

Am văzut cum se dă bătălia pentru sistematizarea cursului Ialomiței și, implicit, pentru asigurarea cu apă a platformei industriale de la Tîrgoviște și a orașului însuși, printr-un baraj și-un lac de acumulare la Pucioasa.

Am văzut, în preajma celor mai înalți munți din țară, Negoiul și Moldoveanul, ridicîndu-se — la Cumpăna și Vidraru — spinări artificiale în calea apelor. Am văzut cum a fost Argeșul stăvilit, cum

Încă un baraj, încă un munte nou între doi munți vechi.

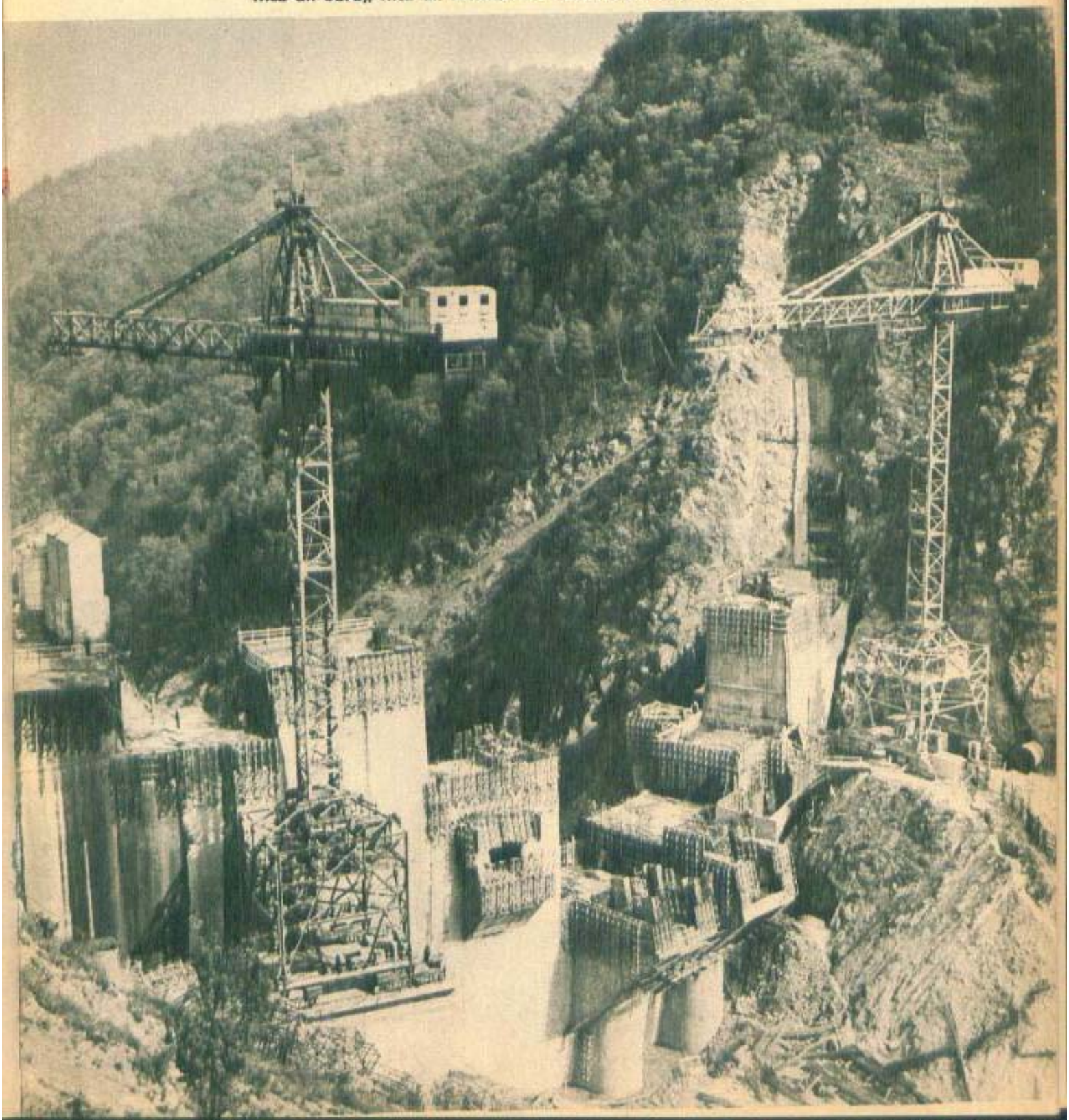

GLORIOSUL DECENIU
1965 - 1975

Topologului i s-a hotărît să nu mai curgă-n Olt și cum Vîlsanul, Cernatul, Dobrogeanul și Rîul Doamnei au fost îndemnate să coopereze pentru creșterea producției naționale de watt.

Am văzut cum au fost înlăturate trei milioane opt sute de mii de metri cubi de granit care erau în plus și cum, la înălțime din toate punctele de vedere și uluind caprele negre, a apărut Transfăgărășanul, drumul lung de 90 de kilometri care a unit încă o dată Muntenia și Ardealul.

Am văzut cum, la Rîmnicu-Vîlcea, Oltului i s-a pus în vedere să învîrte turbinele unei prime hidrocentrale dintr-un șir care va însuma 29 de hidrocentrale.

Am văzut colosalul baraj de la Vidra care transformă apele Lotrului și încă vreo 80 de ape mai firave — Pravățul, Streaja, Sărăcinul, Dobrunul, Lotorița, Malaia și altele — în ape stătătoare de lac, înainte de a le fugări spre centrala de la Ciunget.

Am văzut și startul care s-a dat la Cerna-Motru. Acolo unde va fi al doilea «cel mai înalt baraj din țară»; acolo unde va apărea un lac de acumulare lung de 10 kilometri; acolo unde vor apărea șosele asfaltate și Cerna se va abate din drumul ei născut, continuîndu-și existența pe un drum făcut.

Am văzut, în fine, și metamorfoza — în curs — de pe Someșul Cald: barajul de la Gilău, hidrocentrala de la Mărișelu, barajul de la Tarnița, lacurile de acumulare, caverna subterană, conducta de 740 metri...

*

Dar iată că am făcut o lungă listă de locuri în care ne-am schimbat la propriu țara, geografia ei fizică, și constat, pe de o parte, că lista aceasta e totuși extrem de incompletă, iar, pe de altă parte, că m-am lăsat furat în enumerarea mea mai mult de realizările superspectaculoase.

Adevărul însă e că pretutindeni în țara noastră se înfăptuiește cîte ceva fie pentru conservarea, fie pentru schimbarea în bine a locurilor, pentru rentabilizarea lor în folosul vieții noastre: în Călimani, vîrful Pietrosu este supus unei exploatări la suprafață și a pierdut și continuă să piardă zeci, ba chiar sute de metri din înălțimea pe care o avea cînd omul l-a preluat de la maica natură; în Bihor, încă un pod peste Crișul Repede; în județul Botoșani, un program de îmbunătățiri funciare de o valoare ce depășește 800 milioane lei, program menit să apere colinele de alunecări, luncile de inundații, pămînturile de secetă; în județul Buzău, la Măgura-Ciobanu, sub pretextul unei tabere de sculptură, oamenii adaugă frumuseților naturii, frumusețile lor (de piatră); în județul Iași, 15 500 de hectare au fost apărate de eroziune prin sistemele de îndiguire și desecare de la Hălăucești, Ciurea, Răchiteni, Bîrnova, Trifești-Sculeni, bazinul Vasluiețului, bazinul Stavnicului, în Maramureș, complexul hidrotehnic Firiza; în județul Sibiu, rețele fine de irigație și acțiuni de refacere a pădurilor slab productive prin înlocuiri cu arboret de mare randament; în Satu Mare, la Turț, s-a deschis o mină și am început și-acolo să modificăm subsolul; în Timiș, preocupări speciale pentru desecări; și iată că și această a doua listă nu poate fi nici pe departe completă.

Ca să nu mai spun că eu cred că tot o modificare a hărții fizice a țării se petrece și atunci cînd, pe un platou arid ori pe niște dealuri cocoșate și golașe, apar platforme industriale și orașe. Pentru că nu văd de ce se spune că oamenii care au tăiat trepte în coastele unor coline abrupte, și le-au acoperit apoi cu butuci de viță-de-vie, au modificat fața locului, și nu s-ar spune același lucru și atunci cînd nu plantăm, ci implantăm (cum se zice de-o bucată de vreme) codrul din stîlpi de beton armat al unei uriașe hale industriale.

Încît, socotesc eu, numai așa putem avea adevărata și completa măsură a faptelor noastre față de entitatea fizică a pămîntului românesc.

Dar iată că de pe tărîmul informațional am trecut pe acela al meditației și al judecăților. Or, aici, noi, gazetarii, nu mai beneficiem de nici un privilegiu, sîntem ca toți ceilalți. Încît, dați inventarul informațional pe care vi l-am împrumutat deoparte și, față în față cu harta fizică a țării, stabiliți singuri cît de mulțumiți avem dreptul să fim față de ce am făcut și stabiliți singuri ce datorii mai avem față de pămîntul României noastre.

NELU IONESCU ■

Păduri tinere — pe terenuri goale și sterpe — sau codri planificați și sădiți de oameni.

Almanahul «Flacăra» se simte onorat să găzduiască unicul fragment încredințat spre tipărire unei publicații de către Marin Preda din noul său roman.

MARIN PREDA

DELIRUL

Cînd mama lui Parizianu, sora mai mare a primei neveste a lui Moromete, se întorsese de la Paris însărcinată, mulți crezuseră că va ieși din asta un copil care n-avea să semene deloc cu cei din sat; fiindcă ce deosebire ar mai fi fost atunci între Paris și Siliștea-Gumești? Boieroaica, doamna Guma, îl botează ea însăși, iar Moromete, pe atunci flăcău tăcut, deschise gura și îl porecli Parizianu. Dar nici nu se putea un copil mai șters și mai siliștean decît cel pe care îl născu această viitoare cumnată a lui Moromete. Se pomeniră toți cu el că a ajuns flăcău, că se însură și făcu la rîndul său un copil, pe Ștefan. Avea un singur merit: ținea la cei trei, Paraschiv, Nilă și Achim, ca și cînd i-ar fi fost frați, și la Guica, care era sora lui Moromete, ca și cînd i-ar fi fost lui a doua mamă. De ce? Nimeni nu știa.

Ceva din nelnsemnătatea lui Parizianu se răsfrîngea asupra fiului, cu toate că firea acestui băiat ar fi trebuit totuși să atragă atenția. Avea o veselie ciudată, inexplicabilă, din care nu răzbătea în afară, pe înțelesul celorlalți, decît cîte-un cuvînt sau cîte o expresie pe care le repeta pînă te scotea din sărite. Odată l-a ținut una o vară întreagă, zicea, orice i-ai fi spus, că n-are importanță, cum n-are, mă, importanță, se supără omul, să-i spui lui tac-tău să vie să-și ia putina, că i s-au uscat doagele pe-aici, să nu mă pună pe urmă să i-o plătesc cînd o vedea că i se scurge zeama de varză prin ea..., «n-are importanță» răspundea el tărăgănat, cum n-are, mă, importanță, își ieșea ăla din pepeni, tuți paștele măsii, își bați joc de mine, că acuși îți dau vreo cîteva... Alteori însă era tăcut și aproape orb; trecea pe drum, întorcea capul și te vedea, dar nu-ți dădea bună ziua, oricine ai fi fost. Odată s-a întîmplat să se întîlnească chiar cu tac-său, care i-a spus ceva și băiatul nu l-a recunoscut...

De mulți ani Ștefan lipsea de-acasă toamnele, iernile și primăverile, ca și Niculae, vărușu-său de-al doilea. Nu prea venea însă la nimeni să creadă că un băiat așa ca el urma liceul din Pălămida. Era îmbrăcat prost, umbla desculț și Parizianu îl lua la secere îndată ce venea acasă în vacanță. Nu era văzut citind și nici nu uimise pe cineva cu inteligența lui, care în școală trebuie să crească negreșit, și nici prin cunoștințele lui care ar fi trebuit de asemeni să-i rămînă în cap în urma învățăturii. Taică-său, cu toate că îi vedea bine notele mari cu care trecea clasa, parcă nici lui nu-i venea să creadă că fi-său știe carte. «Tu de ce nu citești, mă? îl întreba el cam supărat. O să creadă lumea că nu e nimic de capul tău!» În loc să răspundă, băiatul repeta rînjind într-o parte (și în clipa aceea chipul lui se lumina ca un dovleac cu ochi și gură în care s-ar fi vîrît o lumînare) acel cuvînt sau expresie care îl apuca și îl ținea săptămîni întregi ca și cînd n-ar fi fost întreg la minte.

Parizianu devenea tăcut. El îșl cunoștea copilul, își dădea poate seama că nu degeaba profesorii îi inscriau numai nouă și zece în carnetul lui de elev, că pesemne băiatul lui citea mult în timp ce era la liceu și că în vacanțe nu mai avea chef... I-ar fi plăcut totuși să-l vadă lumea cu cartea în mînă și să-l laude și pe el oamenii cum îl lăudau pe alde Niculae...

Îl ura pe Niculae pentru acest lucru dar și pentru că îl ura pe tac-său, pe Moromete. În privința asta se dovedea că puterea unei mulerl ca Guica era mult mai mare decît credea chiar ea, Guica. Fără să recunoască, Parizianu nu avea în cap, ca și cei trei, Paraschiv, Nilă și Achim, altceva decît ea, că adică Moromete ar fi vinovat de toate, că s-a însurat a doua oară după ce Rădița, sora mijlocie a maică-si, a lui Parizianu, a murit și că prin această însurătoare soarta lor s-a schimbat în rău. Asta putea fi adevărat în ceea ce îi privea pe copiii lui Moromete, cei trei dintîi, din pricina celor trei din urmă, dar întrucît aveau toate acestea legătură cu Parizianu care stătea liniștit în casa lui de la maică-sa și își muncea la fel de nestingherit cele cîteva pogoane de pămînt din care trăia? Zvonuri turburi, venite tot din partea Guichii, dădeau de înțeles că pînă și de moartea Rădiții era vinovat tot Moromete, fără să se spună însă în ce fel.

...Și iată că pe la sfîrșitul unei toamne, cu aproape un an înainte ca războiul să se apropie și de noi, și după cîțiva ani de la fuga celor trei, un fapt brutal și nelndoielnic le sări inima lui Parizianu și Guichii; trecuseră mai multe zile de cînd se începuseră școlile și Niculae stătea tot pe-acasă; și, se află că Moromete îl oprea pe fi-său, pe Niculae adică, să-și mai urmeze drumul lui, iar tac-său se pregătea să se ducă la București. De ce, ce se întîmplase?

Parizianu stătea în curte cu Ștefan cînd află știrea. Cioplea un țăruș. Cu ciocanul de g'it, Guica intrase în casă să-i spună și bătrînei. Parizianu era un om domol, abia mergea, abia deschidea gura, cu toate că nu-l durea nimic. Odată a pus umărul sub căruță și a săltat-o să-i ungă o roată, în timp ce muierea lui și

Ștefan erau sus pe cutie și s-au pomenit că se clatină căruța cu ei cu tot... Nu s-ar fi putut însă spune că făcea tot ce putea cu forța aceasta care zăcea în ei, și nu fiindcă n-ar fi fost vrednic, ci pentru că... Avea pe chip o expresie care o îndreptățise, pesemne, pe Catrina Moromete, să-l asemene cu Guica: stau, parcă spunea, și să vie altul să spună că nu stă și el. Ce poți să mai faci după ce îți dai caii la apă?... Acești cai parcă semănau și ei cu stăpînul lor: erau voinici, în putere și intrau în curte foarte liniștiți, cu Parizianu între ei, cu cîte-o mînă pe spinarea lor; stăteau, ce puteau să facă? Nimeni nu știa că banii care-i trebuiau lui fi-său la liceu nu făcea rost de ei Parizianu, erau de la maică-sa, de demult, de cînd fusese ea la Paris cu stăpîna de pe atunci a moșiei. Îi strînsese unul lîngă altul de pe vremea cînd leul era cît rosta carului și avusese grijă încă de pe atunci să cumpere cu ei mahmudele... Tîrziu, cînd nepotul se făcu mare și prețul aurului urcă, începu să vîndă din ele în fiecare an ca să-i plăcească lui Fănică (așa îi spunea bătrîna) taxele, cărțile și gazda...

Întîmplarea făcea ca tocmai în acel an mica ei comoară să se topească, dar nimeni din familia lor nu avusese pretenția ca Ștefan să termine liceul de acest fel și tinuseră în școala primară pînă ce terminase cursul complet, de șapte clase, ca pe urmă cu trei, patru clase de liceu, cum spusese Parizianu, adică atunci cînd băiatul avea să aibă optsprezece, nouăsprezece ani, să plece la București și să se facă și el pe-acolo funcționar.

— Ei, uite-acuma să se ducă cineva înainte și să le spună ălora să nu stea de vorbă cu ei, zise Parizianu simțind parcă de satisfacție, cu tesla în mînă... În locul lor eu n-aș fi fugit numai cu caii și cu oile, continuă el cu un resentiment atît de proaspăt încît ai fi zis că acest lucru se petrecuse ieri, aș mai fi luat și ce era în lada aia, bănetul strîns de pe vînzarea grîului și l-aș fi bătut eu pe el cu ciomagul, nu cum s-au lăsat ei de le-a înmuiat ăla oasele... Uite că au trecut anii și nici unul n-a mai ridicat nici o pretenție, și ar fi putut să ridice, fiindcă era dreptul lor, au muncit pe-acolo și și-au făcut... Acuma ce caută la ei? Dacă aș fi eu în locul lor știu eu ce i-aș face...

Parizianu se opri și se uită la fi-său cu o privire în care mocnea atîta ură străină parcă de el însuși încît ai fi zis că o parte din vină, din toate acestea avea și Ștefan al lui, care sta pe pămîntul plin de troscot al curții și se uita la tac-său rînjind... Se vedea că nu mai putea de plăcere văzînd ochii ca de cenușă aprinși ai tatălui și ascultîndu-i glasul care îi tremura. Îi săreau lui Parizianu stropi din gură și vorbea la ei, la Ștefan, cu tesla-ua și cînd ar fi vrut să-i dea cu ea în cap dacă ar fi îndrăznit să-i spună că nu-l crede.

— Pe ce te bazezi? zise atunci Ștefan pe neașteptate.

Parizianu deodată tăcu și înghiți de cîteva ori, nemaiștiind ce să spună.

— Cum pe ce mă bazez? zise el total nedumerit.

Asta era ceva proaspăt la fi-său și nu băgase încă nimeni de seamă, i se răspundea fără doar și poate la această întrebare. În timp ce ei asculta răspunsul cu mîncea rătăcindu-i prin salcîmi.

— Mă bazez pe faptul că aș avea tot dreptul să-i dau un brînci din liftul unde lucrează Nilă, și să-i spun: ai făcut ce-ai vrut cu averea mamei, ne-ai gonit de-acasă și ți-ai bătut joc de noi! Acuma ce mai cauți?

Se lăsă o tăcere și Parizianu, domol, reluă cîrligul țărușului. Ștefan nu zicea nimic. În curînd însă mișcările mîinii lui Parizianu se încetiniră, apoi se opriră.

— Iar îăla să nu mă mintă el pe mine, nu-l mai dă la școală fiindcă a rămas repetent. Parcă poate să iasă boier din orice prost. Ce și-a zis el, ia să vînd eu din pămîntul ălora și să-i dau la școală, parcă la școală poate să învețe oricine! Trebuie să ai în tine sînge de om deștept. Trebuie să ai minte care să-ți zbîrnîie, nu să fii gură-cască!

Niculae nu rămăsese repetent, iar gură-cască părea mai degrabă să fie Ștefan al lui. Dar Parizianu inventase pe loc ideea cu rămasul repetent fiindcă nu înțelegea ce se întîmplase cu Moromete. În timp ce n-avea nici o îndoială că fi-său, desculț și desbrăcat, strălucea...

— Pe ce te bazezi? zise Ștefan, uitîndu-se în jos, cu pleoapele lăsate și cu sprîncenele ridicate, semn al unei absențe a gîndului aproape totală, deși se vedea că ascultă cu cea mai mare atenție ceea ce spunea taică-său.

— Pe ce mă bazez? strigă Parizianu. Mă bazez pe chiondorășenia lui, se uită la tine ca și cînd s-ar crede cel mai deștept din cîți există, în timp ce nu știe nici măcar să ridice un pai de lîngă el... Iar tac-său, dacă era ceva de capul lui, ajungea și el primar, nu umbla să vîndă pămîntul și să rîdă lumea de el. Nu mi-a spus mie Aristide? Mă, alde Parizianu, zice, vorbește tu cu Moromete, dacă e om deștept, îl fac primar... Eu mă retrag... Păi, de ce, domnule Aristide, zic, n-ai mai găsit pe nimeni în partidul liberal cît e satu-ăsta de mare? E, dar e 'oți, zice, mie îmi trebuie unul care să nu fie oț! Și ce, se terminară oamenii cinstiți? E cinstiți, zice, da' e proști, mie îmi trebuie unu și cinstit, și deștept... Dacă ar fi venit la mine i-aș fi spus și ar fi ajuns și el cineva.

Adică să fi venit Moromete la el, la Parizianu! Ștefan deschise ochii și se uită țintă la tatăl său. Păres sătul de o veselie pe care o păstra în el cu o lene asemănătoare între totul cu a lui taică-său, deschise gura și zise din gît, rînjind:

— Pe ce te bazezi?

Ai fi zis că Parizianu a băgat de seamă că fi-său își bătea joc de el și că acum o să-i cîrpească una. Dar el se gîndea cu un efort considerabil.

Scena avusese loc cu adevărat pe la începutul lunii. Se aflau în curte la părintele Provinceanu, Aristide și Toderici, și fiindcă mai erau și alții intrase și Parizianu și se așezase și el jos mai la o parte. Toderici povestea cum ministrul nostru de externe, la Viena, adus în fața unei hărți care arăta România cioplrțită, leșinase. Trebuia să semneze dacă voiam să mai rămînem și cu ce mai aveam... «Ce mai încoace și încolo, domnilor, spusese Toderici, am fost trădați! Nimeni nu mai e cu noi, toți s-au repezit și au mușcat din trupul țării, fiindcă am fost noi plini de cumsecădenie și n-am mușcat și noi din alții la momentul potrivit, să ne știe de frică...»

În clipa aceea, să fi fost orele șase seara, se lăsase soarele prin fundul grădinilor, aparatul mic de ebonită al părintelui anunță prin vocea unei femei: Ascultați simfonia a șasea de Beethoven... Radioul începu să difuzeze printre salcîmii stufoși și înalți, încremeniți parcă de apropierea asfințitului, și printre hămăiturile de cîini de prin apropiere, cunoscuta, în altă parte decît aici, simfonie beethoveniană.

Nu ascultă însă nimeni acea încurcătură de sunete care nu semăna cu nimic din ce știau ei că înseamnă muzică. Cît timp să fi trecut? Părintele tocmai povestea ce i s-a întîmplat unuia de prin Mozăceni, noaptea, doi inși au vrut să-i ia caii, cînd băgaseră de seamă că muzica se întrerupe brusc și unul începe să spună, adică să citească ceva, cu o voce înaltă și încordată... Trecu mult pînă înțeleseră ce era; ceva grav, o răsturnare: cădea regele... la uite, rupse în cele din urmă, cineva, tăcerea. căzu și regele... Ce-o să fie acuma?!... Aha... venea un general... Asta era bine, un general înseamnă armată, pe vremurile astea era exact ce trebuia, spusese Aristide. Dar cine o fi generalul ăsta?» (Aveau să afle cîteva zile mai tîrziu, cînd acest general avea să-i aducă la putere, ca să guverneze cu ei, pe legionari și statul român să se numească stat național legionar. În locul regelui care abdica venea fiul său... Regii rămîneau...) «Mă tem, părinte, continuase Aristide, adică ce mă tem, sînt sigur că mîine dimineață nu mai sînt primar... Pe mîna cui dracu o să ajungă sacul... E precis că generalul ăsta o să schimbe orientarea României spre nemți și atunci în mod fatal or să vie legionarii la putere... făcuse el această previziune, care se împlinise. Uite că le veniră și ăscora ceasul... Cine ar fi crezut? Ce mai faci, Parizianu?» zisese el apoi ca și cînd ar fi schimbat vorba, sau ca și cînd acum, în aceste ceasuri, gîndul că era și el țăran ca toată lumea l-ar fi izbit cu putere și și-ar fi dat seama că nu e prieten, de pildă, cu vecinul său. Parizianu, și că ar fi cazul să devină.

Atît fusese ceea ce îi spusese Aristide lui Parizianu și nici un cuvînt despre Moromete și nici pe departe nu avusese loc dialogul dintre ei pe chestia că Aristide l-ar fi făcut om pe Moromete, dacă bineînțeles acesta din urmă ar fi venit la Parizianu să se sfătuiască cu el... Erau născociri de-ale lui, făcute fie să crească în ochii fiului, fie din nevoia pe care o simți în mod uimitor oamenii de a minți sau de a se minți fără măcar să-și dea seama că o fac... Da mai era ceva: ori de cîte ori îl vorbea ei de rău pe Moromete, Ștefan mai stătea ce mai stătea și pleca de-acasă, se ducea pe la unchiu-său, pe la Moromete adică, lucru care îl scotea pe Parizianu din sărite. Ce era în capul lui Ștefan? Intra în curtea unchiului cu aceea veselie a lui înțepenită pe față într-un rînjet și ai fi zis că se așteptă să-l vadă pe Moromete schimbat în urma atîtor vorbe bune auzite cu cîteva minute mai înainte de la taică-său și vroia să-i contemple curios această nouă înfățișare... «Ce te rînjești, mă Ștefane?» îi spunea atunci Moromete cînd îl vedea și din glasul lui rece al lu'Pari-

zianu înțelegea, desigur, că unchiul era același, nu știa că tatăl său îl înjură și că nici n-ar asculta dacă cineva s-ar apuca să-i povestească. Ștefan părea să înțeleagă bine acest lucru, dar parcă de fiecare dată uita, și iar se ducea...

— Mă bazez pe faptul că Aristide e un om deștept și n-a minți, răspunse Parizianu, relulnd cioplitul țărușului, în timp ce broboane de sudoare, din pricina efortului de gîndire, îi apăruseră pe frunte. Uite, continuă el, cine vezi primar? Ai fi crezut? Chiar Tudor Bălosu, chioru... Aristide a știut... Ei, dacă unchiu-tău...

Dar parcă Parizianu nu mai îndrăznea nici el să susțină că dacă Moromete venea la ei, ar fi fost azi primar. Ar fi trebuit pentru asta să fi fost legionar sau să fi avut un băiat, ca Tudor Bălosu, care să fi fost... Ori... Și în acest punct gîndirea lui Parizianu parcă se întunecă, fiindcă nu mai ridică multă vreme privirea de pe vîrful ascuțit al țărușului, iar cînd o ridică, nu văzu, nu-i păsă că fi-său Ștefan nu mai era acolo și că știa unde plecase.

II

Al lu'Parizianu era primit la Moromeți cu o bunăvoință disprețuitoare. Și ar fi lipsit și bunăvoința dacă el ar fi băgat de seamă disprețul. De fapt nu prea înțelegeau ce căuta el pe la ei. Unchiu-său Ilie nu se vedea prin curte, dar erau mătușa și verișoarele. Catrina Moromete dărăcea niște lînă sau cînepă în pridvor (pridvorul ăsta fusese făcut de curînd) iar Tita și Ilinca dădeau la sucală știm, rămășițe din fuioarele curate din aceeași lînă sau cînepă pe care o dărăcea mama.

— Aștezău, zise Ștefan, apropiindu-se agale de pridvor. Ia uite, ăsta știa cum își zic muierile, pe scurt, cînd se văd una pe alta muncind ceva deosebit: aștezău, adică «așa să-ți ajute Dumnezeu ta Mare deștept! Ca tac-său!

Nimeni nu-i răspunse. Al lu'Parizianu rînji, ca și cum tăcerea cu care fusese întîmpinat i-ar fi sporit brusc veselia... Se așeză jos pe ultima treaptă a scării pridvorului.

— Unde e unchiu, mătușă? întrebă el.

Catrina se făcu că n-aude. Și ea știa că alde Parizianu o vorbea de rău pe ea și pe copiii ei și nu înțelegea ce mai căuta ăsta pe-aici... Venea să vadă ca să-i spună pe urmă lui taică-său să aibă ăla ce minți și ce rîde!

— Vezi, Ilinco, că ăsta iar vine încoace, zise ea cu un glas care nu mai trăgea nădejde că ar putea avea pace cu cel despre care era vorba. Mă Sande, continuă ea, du-te, mă, de-aici, că îmi încurci caierele, du-te pe la bîtu prin grădină să te învețe să bea tutun. Du-te și-i ajută la păpușit.

Desculț, cu picioarele și cu burta arse de soare, Sande, un băiețel de nici doi ani, se împiedică de pragul tindei și se întinse cu brațele înainte, lovindu-se cu bărbia de podea. Începu să răcnească lung și ascuțit. Era ultimul copil al Alboaiei, fata dintîi a Catrinii, făcută cu primul ei bărbat, demult, în timpul războiului, pe vremea cînd și Moromete îi făcuse pe cei trei, Paraschiv, Nilă și Achim, cu Rădița, sora mai mică a mamei lui Parizianu, din Rîca, o comună la șase, șapte kilometri de Siliștea, dincolo de Pămînturi. Catrina își trase genunchii de sub darac și îl luă pe Sande în brațe. Îl ridică în aer, ca și cînd o dorință uitată și obscură ar fi împins-o, revenindu-i în minte, să se uite la copil ca odinioară cînd fusese și ea fată și făcuse primul ei copil, pe mama lui Sande... Începu să-l întrebe privindu-l de jos cu capul dat pe spate, clipind rar, orbită parcă de o lumină care o vrăjea: vroia, sau nu, să se ducă Sande la bîtu în grădină? Să-i ajute lui bîtu la păpușit tutun? Îl puse apoi jos și, fără să-i fi răspuns prin cuvinte, Sande începu să coboare și cu mîinile și cu picioarele scările din partea cealaltă a pridvorului și o luă căcînd ca un rățoi, cu picioarele în părți, spre grădină.

Al lu'Parizianu se ridică și o luă și el spre poarta grădinii. Dincolo de ea într-adevăr Moromete stătea jos, dar nu păpușea tutun, păpușitul se făcea prin iarnă, ci își făcuse pentru el o păpușă din foi de tutun galbene ca lămîia, le scosese cotoarele, și cu un cuțit ascuțit ca briciul, tăia felii subțiri, fine, care cădeau de pe butucul de lemn pe care erau puse, jos pe un ziar întins. Grămada era mare, să fi umplut cinci tabacheri, dar Moromete continua liniștit să-și facă de fumat...

— Uită-te, mă, Ștefane, și tu pe drum, și vezi dacă nu trece alde Gogu... pe mă-sa, zise el cînd băiatul lui Parizianu se așeză jos, de astă dată fără să mai dea bună ziua.

Gogu ăsta era agentul casei autonome a monopolurilor, avea dreptul să-i amendeze pe cultivatorii de tutun, dacă îi prindea fumînd. Ștefan însă nu se uită, fiindcă nea Gogu ăsta nu prea își exercita acest drept, din cînd în cînd doar te pomenești cu el că începe să se rățoiască la cîte unul și să-i amenințe... Dar atît...

— Ce mai spune mă, la radio, la părintele? zise Moromete.

— Unchiule, mai mult cîntece și rugăciuni, răspunse al lu'Parizianu.

Și deodată expresia aceea de năcăzău de pe chipul lui dispăru.

— Cum cîntece și rugăciuni?! zise Moromete nedumerit.

— Păi sînt religioși, unchiule, zise Ștefan. Dar nu ca mine și ca dumneata.

— Dar cum?!

— Ei, altfel... Mai curați, de! Mai incrisigenți!

— Ei, nu mai spune!

În acest timp, pe nesimțite, se mai apropiase de ei, venind din fundul grădinii, un om. Era Ion al lui Mihai, prietenul lui Țugurlan. Se așezase și el jos și rămăsese într-un fel nesilit, nemișcat și cu o expresie elocventă: «am venit și eu, parcă spunea, și nu dau bună ziua ca să nu vă tulbur, ca să nu mai spun că bună ziua am dat și ieri, așa că...»

— I-am văzut ieri cu mînecile sumese, spoiau primăria, zise Ion al lui Mihai, dar cu un glas care dădea de înțeles că lăsa altora dreptul de a interpreta în bine sau în rău ceea ce văzuse el.

— Cine, Ioane?! se miră Moromete, la auzul unei știri despre o îndeletnicire atît de pașnică.

— Legionarii, Victor Bălosu, cu Marin Tîlvan, studentul, și cu mai mulți, dracu să-i ia, că nu-i cunosc, răspunse Ion al lui Mihai.

— Și spoia și Bălosu? Sau spoia numai fi-său? continuă Moromete curios.

— Nu, erau numai ei, Bălosu cică nu prea ar mai vrea să se ducă pe-acolo, nu știu de ce, dar așa am auzit, răspunse Ion al lui Mihai. Cică ieri în biserică a vorbit unul, ăsta al lui Tîlvan, ce-o fi căutat el în biserică? Popa Provinceanu cică n-ar fi zis nimic, n-ar fi avut adică cum să-l oprească. Regele, cică, cu șleahta lui de jidani!

— Ei, zise Moromete, văzînd că Ion al lui Mihai se oprise. Ce zicea că a făcut regele, cu șleahta lui de jidani? Care rege, ăsta micu, sau ta-său care a plecat?

— Ei, nu, ăla care a plecat, ăsta micu cică e cu ei, răspunse Ion al lui Mihai supărat nu se știe de ce, poate de faptul că auzise ei mai multe dar nu știuse minte.

Se lăsă o tăcere. Mîna lui Moromete se opri din tăiat. Murmură ca un avertisment:

— Și muierile de-acolo, din biserică, ce-or fi zis?

Adică nenorocit ar ajuns să nu-ți dai seama cui vorbești... Muierilor, ca și cînd bărbații ar fi pierit din satu-ăsta...

Ion al lui Mihai nu răspunse. Semăna cu o mică buturugă cenușie, bătută liniștit de ploi și arsă de soare. Al lui Parizianu, ca un mînz răsturnat, i se vedeau picioarele în aer, Moromete cu spinarea îndoită ca și cînd ar fi mișcat un animal întins jos lîngă ei și care se chinuie să fete. Sande, în acest timp, trecuse pe lîngă ei cu burta înainte și pierise pe după șira de paie, ignorîndu-l complet pe bîtu, spre care fusese trimis...

— Unchiule, rupse într-un tîrziu al lui Parizianu tăcerea.

— În orice caz, zise Moromete în aceeași clipă, dacă se vor rezuma la spoitul primăriei, ca și cînd o muiere oarecare n-ar fi putut să facă chestia asta, atunci n-avem ce zice, dar ce-o fi căutat cîmpitu-ăla în biserică, nu înțeleg...

— Păi ți-am spus, unchiule, că sînt religioși, zise al lu'Parizianu parcă vexat. Au fost, dintre ei, și în Spania, unde cică «s-ar fi tras cu gloanțe în obrazul lui Cristos».

— Și s-au dus ei să-i apere?! tresări Moromete.

Dar al lui Parizianu, care venise pe la unchiul pentru altceva, nu-i mai răspunse, și după o nouă tăcere reluă:

— Unchiule, am auzit că pleci pe la București...

— Ei și?

— Mă iei și pe mine?

— De ce să nu te iau? se miră Moromete. Ce, îmi tocești căruța? Te iau, da' ce cauți tu pe la București?

— Păi nu știi?

— Ce?

— Nici tata n-a mai putut să mai mă țină la liceu, și vreau să mă duc la București...

— Ce să faci acolo?

Al lu'Parizianu nu răspunse; Moromete însă parcă înțelese:

— Aha! făcu el sarcastic. Și continuă: Cum să nu, pregătește-te! Stai de vorbă cu tac-tău, cu alde mă-ta și cu alde bîtă-ta și fii gata! Și nu mîine și nici poimîine, și nici poimîine alaltă, că am treabă, cum ar fi sîmbătă, să zicem, ca să ajungem acolo sîmbătă seara, plecăm...

— Unchiule, zise al lu' Parazianu parcă ar fi fost surd, redevenind cel care îl cunoștea toată lumea„aș vrea să vorbesc și eu cu Niculae, să-l întreb ceva. văz că nu e acasă, unde e!

Ca și cînd cine știe ce secret s-ar fi ascuns în faptul că Niculae nu era pe-acolo prin curte.

— Caută-l și tu prin grajd, zise Moromete. Vezi că bușumează caii, se duce cu ei pe la deal...

— Păi nu l-am văzut, zise Ștefan cu mintea aiurea.

Dar Moromete nu-i mai răspunse. Dacă nu l-a văzut înseamnă că a plecat... Ce și-e și cu băiatu-ăsta al lui Parizianu... Cînd să zici și tu că e cel mai deștept băiat...

III

Nu erau prieteni cei doi, deși erau rude apropiate și Niculae se arăta străin atît de dușmănia lui Parizianu, cît și de disprețul alor săi față de el. Nu scoteau însă mai mult de două vorbe cînd se întîlneau, în rarele dăți cînd Ștefan venea anume pe la el să-l vadă. Asta se întîmpla mai ales la începuturile de vacanță și spre sfîrșitul lor și inițiativa venea totdeauna de la Ștefan, niciodată de la Niculae. Îl îndepărta, poate fără voia lui, faptul că Ștefan avea un astfel de tată ranchiunos și că în ciuda faptului că Niculae ținuse la cei trei, Paraschiv, Nilă și Achim, ca și cînd i-ar fi fost frați buni, nu putea ține și la Parizianu care o înjura pe mama lui, a lui Niculae, fără nici o rușine?

Al lu' Parizianu ieși din sat călcînd agale. Întîlnindu-se cu oameni în ochii cărora se uita fără să le dea bună ziua, nepăsător și surd cînd cîte-o muiere îi spunea de la obraz, fără să i se adreseze, că degeaba s-a făcut mare și îl ține tat-său la liceu, nu e nimic de capul lui de trece ei pe lîngă un om bătrîn și așteaptă ca ăla să-și scoată căciula la el și nu el, că e mai mic. De vreun an nu mai umbla desculț și avea un pantalon mai bun pe el, și purta cămăși bine călcate, cu mînecă scurtă. Părul însă îl ținea toc ciaie pe cap, ai fi zis că nu știe ce e pieptenele și n-a auzit de foarfecă, îi creștea și pe ceafă...

Ajuns la gîrlă al lui Parizianu se descălță de pantofi, intră în apă, apoi dincolo, la poala dealului,se așeză jos în iarbă, se încălță și își continuă drumul. Porumburile galbene, gata de culeș, singure vorbeau de toamnă, soarele era viu, ca și cînd faptul că grîul fusese demult secerat nu însemna nicidecum că vara trecuse. Mărginind plaiurile de porumb, floarea-soarelui cu tipsiile plecate și coapte era însă o mărturie că septembrie lăsase mult în urmă luna cosorii...

Cîini și oi umpleau însă cîmpia înverzită a nu știu cîta oară. cu orizontul ei îndepărtat ca un vis subțire, iar pîlcuri de băieți și fete stăteau în preajma a ceva de unde ieșea fum... Nu mai puteau coace decît dovleac alb, turcesc, adus cine știe de pe unde,porumbul nu mai era crud, cu lapte în el. Un fluierat îndelung și gîlgîit îl întîmpină pe al lu' Parizianu, cînd apăru înaintînd pe drumul de plan care despărțea izlazul de loturi. Se auziră chiar strigăte: «...Bă, al lu' Parazianu... Pe mă-ta...» Îl înjurau în felul acesta nedefinit și impersonal, la adăpostul depărtării și amestecului de behăituri de oi și risete gîlgîite.

Pe chipul absent al lui Ștefan apăru o expresie silnică de ură. Se uită într-acolo și îi înjură și el global, de mamele lor, în șoaptă nepotolită. I se întîmpla adesea să nu-l lase în pace oamenii, deși el nu le făcea nimic. Odată, tot pe izlaz, se ducea pe la gară, la un prieten și se oprise la marginea unor porumburi ca orice ființă care simte o anumită nevoie și începuse să urineze. Nu văzuse că din urmă veneau două muieri, care, în clipa cînd el se încheiase la pantaloni și-și continuase drumul, începuseră să-l ocărască cu o pudoare veninoasă: tot așa, că degeaba se duce la liceu dacă nu-i e rușine și-i e lene să intre măcar în porumb, cînd vede două femei. «Parcă voi mai sînteți femei, fir-ați ale dracului să fiți, bolborosise el acos din sărice. Fir-ați ale dracului cu mama voastră. Parcă n-ați mai fi văzut om cu... Parcă în viața voastră nu v-ați fi...» Muierile căscaseră, dar îl pîrîseră fiilor lor, care știau îl înjuraseră și ei la fel de urît și îl amenințaseră cînd trecuse pe drum pe la porțile lor. «Oamenii simpli, cine a spus că sînt frumoși la suflet și plini de cuviință? gîndi Ștefan grăbindu-se s-o cotească pe un drum mărginaș. Sînt niște... f... muma în cur! Ce le-am făcut eu lor ăștia de mă înjură? Nimic nu le-am făcut. Să fie la alții idealismul popular, nu la mine», mai gîndi el. ca și cînd demult l-ar fi zgîndărît acest idealism,pe care îl observase la unii și nu găsise să le dea răspunsul binemeritat.

Îl găsi pe Niculae întins pe mirișie peste o dulamă. citind. Caii pășteau prin apropiere împiedicați, chiar foarte aproape de dulama întoarsă, îi se vedeau frumoasele lor capete aplecate în iarba mirișii și li se auzea măcinatul fălcilor. Același soare viu din sat albea și aici văzduhul albastru, încărcat de nori liniștiți și înalți. Frumoasă toamnă! Un singur ochi parcă îl aruncă Niculae vărului său de-al doilea cînd îl văzu, nici mirat, nici bucuros: «N-o să stai mult și o să mă lași în pace»,parcă îi spunea el.

— Ce faci, Niculae, zise al lu' Parizianu, apropiindu-se și așezîndu-se pe dulamă. Ce citești?

Niculae se comportă ca și cînd pur și simplu n-ar fi auzit întrebarea: se răsuci într-o parte și continuă să citească. Trecură astfel minute lungi în care fila cărții se întoarse. cu mișcarea sigură a tuturor celor care citesc în singurătate, de cîteva ori. Apoi al lu' Parizianu reluă:

— Ce citești acîta? zise el. Acum cînd cac-tău nu te mai lasă la școală mai bine te-ai apuca de agricultură...

Niculae își retrase cartea și o închise. Se ridică în capul oaselor. Se așternuse în aceste zile pe chipul lui o tăcere atît de grea încît ai fi crezut că chiar dacă ar fi vrut să vorbească n-ar fi avut puteri. Și chiar așa se întîmplă. Nu-i răspunse nimic lui Ștefan. În cei trei ani de cînd crecuseră din coamna aceea cînd totuși Moromete îl dăduse să urmeze mai departe la școala normală. Niculae, la cincisprezece ani, pierduse spontaneitatea de odinioară, de pe miriști cînd alerga și plîngea în urma B... sisichii. Același băiat ar fi lăsat, astăzi, sfîntița oaie să se ducă. Trei ani de studii îl făcuseră să descopere în forul lui interior o voce care nu se auzea totdeauna, dar el știa că ea există și arăta veșnic atent la ea. s-o audă și s-o urmeze. Această atenție întoarsă în sine se citea aproape tot cîmpul în privirea lui care nu clipea. Ceva dur însă, ca de oțel, din luminile ochilor lui arăta că poate oricînd să audă și vocile din afară, bineînțeles numai pe cele care meritau să fie auzite și să le răspundă fără cruțare, cu îndrăzneala celui care a descoperit în el însuși această a doua ființă care e singura care contează... gîndul acesta intim care înmugurise, gîndul propriu, irezistibil în creșterea lui.

— Vezi, fii atent, continuă al lu' Parizianu, să nu ajungi să semeni cu Cîrstache al lui Dumitrache,care are un cufăr naiv de cărți din care nu dă la oricine... Să nu ajungi adică și tu, ca el, un biet țăran posesor al unui biet cufăr de cărți...

— Nu există cufere naive... răspunse Niculae, ca în somn... Crezi că dacă vrei să mă iai pe mine la vale o să-ți ascunzi în felul ăsta, multă vreme, neghiobia? Fiindcă ești cam neghiob dacă ai venit pe la mine să-mi spui lucruri neplăcute...

Al lu' Parizianu nu se arătă surprins de acest răspuns. iar faptul că era făcut neghiob dădea chipului său o expresie bizară, de extremă încîntare, ca și cum cuvintele celuilalt îi produseseră o revelație. Dar n-o dădea la iveală...

— Adevărul e, zise al lu' Parizianu grav, că trecînd peste ura dintre familiile noastre, mă îngrijorează soarta ta...

— Și de ce te îngrijorezi tu de soarta mea? zise el.

— Cum, răspunse al lu' Parizianu, de ce nu te mai lasă unchiu Ilie să mergi mai departe? Îți retează drumul! De ce?

— Păstrează-ți îngrijorările pentru tine, zise Niculae. și dacă pentru asta ai venit, e mai bine să te cari. Cît privește ura dintre familiile noastre, continuă Niculae parcă surprins, de unde ai mai născocit și chestia asta?

— Ar fi bine să fie o născocire a mea... Multă vreme am făcut și eu ca tine, m-am prefăcut că nu bag de seamă nimic. Dar acum constat că această ură există...

— Eu n-am timp să fac astfel de constatări...

— N-ai timp? Ce dracu faci? Dacă la ceea ce ți se întîmplă nu ești acent, atunci la ce ești?

— Nu te privește...

Și Niculae se uită într-o parte, curios mai degrabă de o furnică agitată, care tocmai i se urca pe picior, decît de vărul acesta al său de-al doilea, care ședea alături și venise la el din simpatie...

— Pentru mine lucrurile astea există, și trebuie să țin seama de ele, continuă al lu' Parizianu. și așa recunoaște că tata e vinovat și nu tușa Catrina dacă asta ar ajuta la ceva. Dar să știi, în realitate tata e mai nevinovat decît ea, cu toate că ea e credincioasă și se duce în fiecare duminică la biserică. De ce să zică despre tata că e «Guica al doilea mai prost?» Te-ai gîndit la asta? Fără să mai vorbim că tu mă faci pe mine neghiob în față, cînd eu vin să te caut fiindcă îmi ești văr și că prefer să fiu străin cu un străin și nu cu o rudă.

Niculae izbucni în hohote.

— Ei na! făcu el arătîndu-l pe al lu' Parizianu cu degetul. la

uite la el ce patetic e!

Și lumini ascuțite de ironie batjocoritoare țîșniră din privirile ochilor săi verzi ca ai mamei-sii. Al lu' Parizianu,izbit de reacția celuilalt, la care se vedea că nu se așteptase tăcu un timp. Sinceritatea nu deschide totdeauna ușile, cum s-ar părea.

— Regret, zise el atunci. O să plec la București și n-o să ne mai vedem niciodată! Puțin o să-mi mai pese de soarta ta.

— Asta vrea să însemne, zise Niculae, cu unde de veselie pe chip, că soarta ta o să fie bună! Ei, nu mai spune! De ce? Prin simplul fapt că o să pleci la București?

Și rîse în hohote,dîndu-și capul pe spate.

— Ești prea vesel pentru situația în care te afli, îl avertiză al lu' Parizianu cu această idee care suna astfel: starea noastră sufletească și gîndurile noastre trebuie să coincidă negreșit cu situația în care ne aflăm în mod obiectiv. Ești cînd prea vesel, cînd prea ironic, continuă el. Te consideri «au-dessus de la mêlée» și taxezi lumea fie cu rîsete batjocoritoare, fie cu un zîmbet ironic din umbră...

Niculae își încreți fruntea, jumătate în sus și jumătate în jos. Un rîs de astă dată stăpînit îi mișca în același timp în sus și în jos colțurile gurii.

— Fugi de-aici, îi spuse. Uite, fiindcă zici că n-o să ne mai vedem, să-ți spun, ca să știi, că nu te simpatizez fiindcă parcă mă văd pe mine, cînd mă uit la tine, bleg! Și parcă mi-e frică să nu ajung și eu cînd o să am optsprezece ani, așa ca tine.

Și se întinse din nou pe spate pe dulamă, cu ochii deschiși spre bolta cerului. Ceva însă îi cucerise la vărul său, simpatia pe care i-o refuza prin cuvinte i-o acorda fără să știe printr-o expresie de surpriză și uimire pe chip, că are totuși un văr care deși e cam bleg s-a schimbat mult în ultima vreme...

— Atunci să-ți spun eu, zise al lu' Parizianu, ca să știi de ce n-o să te mai simpatizez și o să te uit în sacu-ăsta...

Și tăcu, reflectînd.

— Ei, ia să vedem! zise Niculae înțelegător, și expresia de simpatie de pe chipul lui se accentuă. Să auzim! Sînt gata să ascult foarte atent un lucru care mă plictisește...

Te întrebai cum ajunsese băiatu-ăsta a lui Moromete în numai trei ani de zile de cînd urma școala normală atît de străin de cel ce fusese odinioară. Această ironie... E drept că nici înainte nu-l puteai apuca de flanelă și să-i iai prin surprindere, dar te-ai fi așteptat ca școala să-i fi dat acea superioritate liniștită și modestă pe care o are orice băiat sărac căruia sutoriile, muncind din greu, abia izbutesc să-i pilotească de la un an la altu' taxele și cărțile. Rămînele tot mic, nu te depărtase ca văru-său și n-avea ca el o claie de păr pe cap. Se tundea scurt.

— Îmi plac oamenii superiori, zise al lu' Parizianu, dar ce spectacol trist să vezi realitatea: cu cît sînt de superiori cu atît sînt de mici în felul cum se poartă cu alții.

— Și cu ce ocazie, zise Niculae, ai devenit tu atît de filozof? S-ar zice că comportamentul tău te îndreptățește să te crezi și superior, și mare!

— Da, afirmă al lu' Parizianu liniștit. Nu mi se poate reproșa nimic.

— Ei și? Nici nu e timp să ți se reproșeze ceva. Cine are timp să te bage în seamă? Îți urez drum bun și în momentele mele de restriște îți promit că o să-mi aduc aminte de tine și cine știe... Poți să știi? zise el ironic, o să-ți cer sfatul...

Cuvintele îi erau rele,dar glasul îi era în sfîrșit mai apropiat.

— Nu, zise al lu' Parizianu, tu nu ești mic, retrag ce-am spus, dar poți deveni datorită loviturilor pe care o să le primești. Adică nu numai tu, oricine poate deveni, dacă loviturile primite vor fi mai mari decît puterea lui de a le suporta. Cum poți ști care e puterea ta? Părerea mea e că puterea noastră stă în puterea unui gînd care se naște în noi și care trebuie să rămînă atît de ascuns încît nimic să nu-l smulgă de-acolo chiar dacă am muri, vreau să spun dacă am întîlni moartea în față. Îmi pare rău că noi doi nu sîntem prieteni și eu să-ți spun gîndul meu și tu pe-al tău. Cînd ne-am speria că sîntem singuri pe lume și nimeni nu știe de noi, ne-am aduce aminte... Tu îl ai pe taică-tău, dar eu n-am pe nimeni, vreau să spun că tata nu-mi poate fi de nici un sprijin, deși eu știu că e un om bun și ține la mine și a făcut totul pentru... Dar asta e, că «totul» ăsta e prea puțin, acum că bîta nu mai are nici o mahmudea să vîndă, trebuie să întrerup liceul fiindcă tata stă și nu muncește, zice, cu patru clase de liceu pot să devin și eu funcționar... Ei bine, nici nu-mi trece prin cap! Funcționar! rînji al lu' Parizianu batjocoritor și deodată tăcu.

Ajunsese la punctul în care trebuia să-și spună acest gînd al său ascuns și își aminti că vărul său mai mic nu-i era prieten ca să i-l dezvăluie?

— Da, continuă el, dar iată că taică-tău face la fel ca tata, fără să aibă însă justificarea pe care o are tata. Te-ai gîndit? Ce are cu tine? Fiindcă văd că și-a ridicat un pridvor în fața casei și a cumpărat la loc pămîntul vîndut acum trei ani. A devenit foarte activ! exclamă al lu' Parizianu parcă uluit de această descoperire care o făcea chiar atunci. Fuga băieților, continuă el, parcă i-a dat noi puteri, în loc să-l slăbească... Și atunci de ce îți cale ție drumul? Ce poți înțelege!... Aici, exclamă al lu' Parizianu din nou patetic, sîntem părăsiți de părinții noștri și de-aia noi trebuie să tragem o punte secretă pe care să n-o știm decît noi, fiindcă nimeni n-o să ne ajute și nimeni n-o să ne înțeleagă... Acceptăm să fim astfel aruncați în lume, continuă al lu' Parizianu din ce în ce mai îmbătat de propria sa gîndire și glasul lui vibra intens în liniștea miriștilor pustii, în care nu se auzeau decît sforăitul și măcinatul fălcilor cailor, dar n-o să acceptăm fatalitățile mizerabile impuse de oameni...

— La ce te referi? zise Niculae surprins și atent... Ai spus ceva adevărat despre tata... Ce-o fi în capul tău... Sînt curios să știu...

— Nimeni n-o să ne ajute, zise Ștefan, din contră, o să fim curînd trimiși în războiul care se apropie de noi...

— Ei și! Dacă ai să mori tu, crezi că o să se facă gaură în cer? zise Niculae parcă într-adevăr cu un zîmbet ironic din umbră... Crezi că cei mai bătrîni, dacă sînt bătrîni, merită să moară? Tata e vinovat, dar nu e păcătos, zise el îndrjit. Nu știu ce e cu el. În orice caz nu-l văd nici prin circiumi, nici petrecînd cu muieri de gît ca să pot să-i învinuiesc... E destul de posomorît... Știu eu de ce? Nu știu!

Glasul lui era din ce în ce mai potrivnic, și parcă îl dădea afară de pe mirișt pe al lu' Parizianu. Chiar îi zise:

— Și cu cînd pleci?

Al lu' Parizianu tăcea. Ultima sa tentativă de a se împrieteni cu vărul său eșuase. Trăsăturile i se lăsaseră parcă în jos și expresia sa arăta o deprimare în care se ascundea însă și o uitare de sine salvatoare. «E băiat bun, gîndi el, nu-și învinuiește tatăl, n-are rost să-i mai sugerez ceva în plus despre această vinovăție, al cărei secret mie îmi scapă... Poate că el știe mai bine... Dar nu mă respectă... Ca și alții din sat... Ce dracu am făcut sau n-am făcut eu de am ajuns aici?! Bine că plec...».

— Și ai intenția să-ți pui în aplicare. În București, gîndul tău ascuns de îndată sau mai zăbovești cîtva timp? reluă Niculae cu aceeași ironie în cuvinte, dar cu un glas blînd și îndepărtat, parcă absent. Și fiindcă, posomorît și absent și al lu' Parizianu tăcea, reluă: În fine, să nu zici că nu țin la rude, îți spun și eu: sînt prea mic ca să iau o hotărîre în ce mă privește. Stau pe-acasă! Ce-aș putea face?! Tu ești mai mare, poți să te duci la București și cu ajutorul lui Paraschiv, Nilă și Achim, să ajungi portar cu șapcă pe cap, pe care scrie «portar».

Se uită într-o parte ca și cînd ar fi uitat că vorbește. O liniște se așternu între ei, pe care al lu' Parizianu o rupse în cele din urmă:

— Salvarea ta poate să-ți vină, dacă ai puțin noroc, din faptul că, în ciuda aparențelor, nu răutatea te stăpînește. Trebuie însă să fii foarte atent la ce se întîmplă pe lume ca să te poți urca pe vasul care ți-e destinat... Eu,de pildă, dacă m-aș lua după ceea ce îmi spun ai mei, ar trebui să mă duc pe la primărie și să mă fac secretar, să scriu acte de naștere și decese și să bag în buzunar, încîntat, cei trei lei pe care omul necăjit mi i-ar pune în palmă după ce i-aș înmîna actul. Singura primejdie care mă pîndește (dealtfel ca și pe tine) e să nu văd cu propriii mei ochi. Breughel are un tablou cu niște orbi care merg înainte și dau într-o groapă. Curios e că cei care n-au căzut încă stau cu mîna întinsă și înaintează încrezători, orientîndu-se după cei din față, care în curînd se va prăbuși...

Această ultimă tiradă Niculae n-o mai auzi. Privirea îi rămăsese neclintită într-o parte, întoarsă în sine, ca și cînd cei patru ani care îl despărțeau de vărul său de-al doilea ar fi apărut ca un zid și cuvintele aceluia și-ar fi pierdut, pentru el, orice înțeles. Al lu' Parizianu, el, înțelese: se ridică și plecă uitînd să mai spună ceva, la revedere sau noroc, sau rămîi cu bine... Se uita la porumburi și la floarea-soarelui,dar parcă nu le vedea. Venise anume la vărul său, la care ținea, dar se despărțea de ei fără să se uite înapoi... Nici aminti-re ai fi zis că nu avea, călca peste pămîntul negru ca și cînd nimic nu i-ar fi spus nimic... Și ajunse acasă ca și cînd n-ar fi știut că e ajuns.

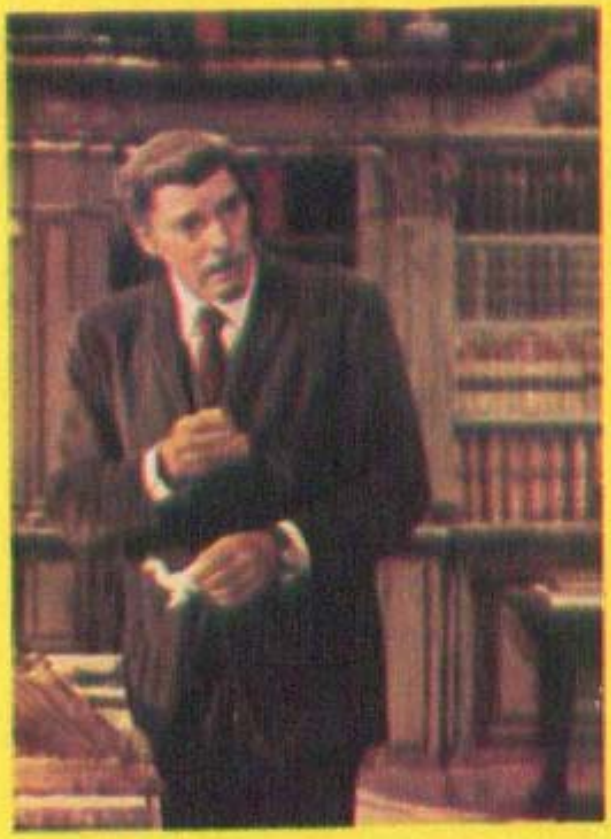

Burt Lancaster retrăiește — într-un alt decor — destinul Ghepardului.

Silvana Mangano, spectaculoasa actriță a neorealismului, absorbită acum în universul viscontian.

«GRUP DE FAMILIE»

Visconti rămîne Visconti pînă și în făgăduințele pe care le face cinematografului. În primăvara lui 1973 — cam în perioada în care Fellini filma frenetic AMARCORD — dinspre partea viscontiană cinefilii primeau veşti de nădejde: marele regizor, reîntors, după o lungă convalescență, la uneltele sale de lucru, declara: «Cred că am încheiat un ciclu al vieții mele artistice. Mi-a pierit gustul evocării unei lumi îndepărtate. Astăzi aș vrea să mă apuc de o povestire contemporană, a cărei acțiune să se petreacă la Roma, în zilele noastre. Am deja un proiect, o istorie a dezintegrării unei familii, privită din unghiul neînțelegerii, al incomunicabilității dintre generația tînără și cea în vîrstă. Mi se pare că nerăbdarea tineretului poate cauza acte de adevărată cruzime».

Exact peste un an, în primăvara '74 — în timp ce Fellini punea la cale proiectul unui Casanova —, Visconti se afla pe platouri, în studiourile lui De Laurentiis, «Dear». Se instalase aici pentru a se ține de cuvînt, pentru a realiza filmul făgăduit cu un an în

urmă, pe atunci fără nume, acum, trecut în actul de naștere: «Gruppo di famiglia in un interno» («Grup de familie într-un apartament», în traducere exactă).

Departe de Roma, pe via Nomentana, la kilometrul 28, scenograful Mario Garbuglia — aflat statornic lîngă marele cineast din 1957 încoace, de la *Nopțile albe* — a construit pentru Visconti un apartament cu paisprezece camere, despre care prima grijă a celor pe capul cărora cad ziariștii este să ne înștiințeze că nimic din ceea ce vedem noi acolo nu este contrafăcut; nu cumva, Doamne ferește, să ne închipuim că vasul acela etrusc, din dreapta, este meșterit în atelierele studioului, ori că pendula aceea Renaissance... Zîmbim, însoțitorul nu știe că orice viscontofil care se respectă cunoaște bine povestea aceea, adevărată, care începe așa: «Contele Luchino nu suportă imitațiile», poveste care a devenit un prilej de orgoliu al producătorilor ce se încumetă să-l finanțeze pe Visconti. Domnul Edilio Rusconi — omul cu banii, în cazul de față — se așteaptă să cheltuiască în jur de 2 miliarde de lire. Numai taxele plătite muzeelor care au împrumutat tablourile, piesele de artă, se ridică la cîteva milioane. Pereții camerelor în care se filmează sînt ticsiți de picturi, toate avînd o singură temă: «grupuri de familie». Ne aflăm, evident, în casa unui colecționar, protagonistul filmului, în al cărui destin unii dintre cei care cunosc scenariul vor să găsească rezonanțe din biografia viscontiană. Cineastul însuși nu evită să răspundă unor insinuări sau presupuneri; recitind acum răspunsurile lui Visconti la întrebările ziariștilor, readucîndu-mi în memorie chipul său pe care nu voiam să caut urmele suferinței, ci ale pactului mereu înnoit cu viața, am din nou sentimentul stingheritor al năvalei într-un univers fragil: filmul nu este deocamdată decît un păienjeniș de umbre, dar noi vrem să știm cum și de ce, dacă da, dacă nu, și marii cineaști ai lumii, mai mult decît oricare alți artiști, sînt răstigniți între o, întrebare sau alta.

Este una din legile dure ale cinematografului, o formă tiranică de a ne lua răsplata pentru încăpățînarea de a-l iubi, atît cît îl iubim, atîți cît îl iubim.

Așadar, «va fi un film autobiografic?»

«Dacă prin autobiografic — precizează Visconti — vă gîndiți la povestea însăși, la întîmplările prin care trec personajele, la relațiile dintre ele, atunci, categoric, nu va fi. Protagonistul este un bărbat în vîrstă, american, docent universitar, scriitor și colecționar de artă. Prin intermediul lui am vrut să examinez atitudinea, răspunsurile, iluziile și eșecurile generației mele. Încerc o paraboiă a unei culturi. Văd, în acest personaj, un prilej de a reprezenta un moment și o clasă căreia, dacă vreți, îi aparțin. Dar identificarea se oprește aici. De altfel, ori de cîte ori cineva pornește să istorisească ceva altcuiva, nu se poate uita complet pe sine însuși. «Madame Bovary c'est moi», spunea Flaubert. Filmul s-a născut ca o poveste a unui vechi intelectual care simte apăsarea propriei sale singurătăți în momentul în care este obligat să se confrunte, direct, cu un grup de tineri. Mă interesează raporturile dintre ei: justificările celor în vîrstă și ale celor tineri, erorile fiecăruia, obstinația cu care se agață de pozițiile pe care le dețin; tentația celor maturi de a se ocroti pe ei înșiși atîta timp cît viața nu le mai oferă nici o iluzie, refugierea lor în amintiri; pe de altă parte — vitalitatea și inconștiența celor tineri, dispuși să conteste tot ceea ce a existat înaintea lor. Mi se pare o problemă fascinantă, nu este nouă, dar mă simt ispitit să o înfrunt și să o discut în termenii zilei de azi».

Rugat să insiste asupra «poeticii solitudinii» în filmele sale, Visconti a evocat, tulburător, cîteva din personajele copleșitoarei sale creații: «Ghepardul», «Moartea la Veneția», «Ludwig..» Trei filme, trei eroi cărora singurătatea li se relevă odată cu anii. «Dar sînt și alți însingurați în filmele mele, oameni care încă n-au lăsat în urmă tinerețea. Există cineva mai singur decît Meursault din «Străinul»? Dar contesa Serpieni în «Senso»? Dar Rocco? Dar Gianni și Sandra în «Tremurătoarele stele ale Ursei»? Dacă ne gîndim, toate personajele mele, fie datorită propriilor lor opțiuni, fie datorită unei conlucrări a evenimentelor, sfîrșesc prin a se trezi față în față cu ele însele. Numai și numai cu ele însele. Le lipsește protecția pe care o poate da dragostea sau familia. Privilegiile puterii, ale banilor, nu sînt o alinare. În sfîrșit, revenind la filmul de acum, despre care n-aș mai vrea să adaug multe, e bine ca spectatorul să afle în sală, de pe ecran, ce a vrut să spună autorul, nu din declarațiile sale de principiu — aș dori să rețineți că și de data aceasta, ca întotdeauna, m-am îndreptat către un anumit subiect, atras de interesul său umanistic. Țin foarte mult să nu căutați în filmul meu cine știe ce sensuri alegorice. Aș fi încîntat dacă l-ați privi pe eroul meu ca pe un om absorbit de timpul său, ca pe un om în ale cărui înfrîngeri sau izbînzi, în ale cărui gesturi de egoism sau generozitate poate fi identificat acel amestec de rău și de bine din care se compune viața noastră, a tuturor. Sînt convins că Burt Lancaster, interpretul profesorului, va găsi un răspuns pe măsură la multe din întrebările încă nedezlegate în scenariu.

...Da, sînt un cineast care nu-și uită actorii, îmi place să-i știu lîngă mine pe cei cu care am străbătut cîndva lungul drum, cînd mai lin, cînd mai hurducat, al realizării unui film. Se creează, atunci, raporturi umane greu de renegat.

De la «Ghepardul» l-am păstrat pe Lancaster, de la «Căderea zeilor» și «Ludwig» pe Helmuth Berger, cu Silvana Mangano am lucrat prima dată în «Moartea la Veneția».

Îmi place să înfrunt, împreună cu actorii, mereu alte probleme, deosebite de la un film la altul, să-i observ cum se mișcă în medii diferite, în hainele unor personaje diferite. De data aceasta, i-am implicat într-o poveste de azi, cu personaje ale vieții de azi, i-am închis aici, într-o casă din Roma, care ar putea fi a mea, a dumneavoastră, a vecinului nostru».

MAGDA MIHĂILESCU ■

Prin alte părți ale acestei lumi, noțiunea de idol este ades mistificată. Cu surle și trimbițe, cu tam-tam-uri de presă, «idolii» sînt ridicați pe un soclu vremelnic numai pentru că într-un anumit moment este nevoie de ceva șocant. Acest «ceva» este adeseori lipsit de orice conținut, de orice substanță artistică durabilă și adevărată. Noi vă prezentăm aici o mică parte din modelele de artiști iubiți de tineretul nostru. Tineri afirmați printr-o continuă creație, actuală, sinceră, de substanță. Muzica lor își extrage seva din pămîntul nostru, din străvechea artă românească, militînd pentru un cîntec angajat, de nobil și uman mesaj.

G.S.

MIRCEA VINTILĂ

Vintilă Mircea Dragu s-a născut la 23 martie 1949, în București. A debutat în 1965, ca solist vocal al formației «Vega». Din această formație mai făceau parte Mihai Cernea (actualul baterist al formației Sfinx) și Silviu Olaru (actualul chitarist basist al formației F.F.N.). Ca solist de muzică folk, debutează în anul 1969, la cenaclul «Climat». În 1971 participă la primul festival de muzică folk organizat de «Club 303», sub numele de «Mircea Vintilă și prietenii lui» (prietenii fiind Klein Rudolf — flaut și Laur Grosu — pian). Participă de asemenea la prima ediție a festivalului «Primăvara baladelor» (1973), unde trece neobservat. În același an, debutează în cenaclul «Flacăra», aici cunoscînd de fapt adevărata sa lansare. La finele anului, participă la festivalul «Flacăra». În anul 1974 Mircea Vintilă cîștigă «Marele premiu» (alături de Dan Chebac) la cea de-a doua ediție a festivalului «Primăvara baladelor». La televiziune a debutat în Teletop (redactor: Elisabeta Mondanos), continuînd apoi să apară în mai multe rînduri la emisiunile «Seară pentru tineret» și «Revista literar-artistică TV». Din repertoriul său amintim melodii de succes ca: «Lordul John» (versuri George Coșbuc), «Un om pe niște scări» (versuri, Adrian Păunescu), «Balada murgului» (versuri, Șt.O. Iosif), «Mireasma patriei» (versuri, Doina Sterescu), «Balada lui Constantin și Veronica», «Balada contabilului șef», «Păsăruica».

DAN CHEBAC

S-a născut la 3 ianuarie 1952, în Găești.

A început să cînte în anul 1969 ca solist vocal și chitarist-armonist în formația «Group 120», de pe lîngă Clubul Facultății de construcții București. Împreună cu chitaristul solist al acestei formații, Octavian Constantinescu, a compus muzica piesei «Sînziana și Pepelea», jucată în stagiunea 1971-1972 la studioul I.A.T.C. Debutul în muzica folk se produce cu ocazia Festivalului anual al Institutului politehnic București, ediția 1971. Premiul primit la acest festival, pentru două piese cîntate în limba engleză, a constituit primul său succes în muzica folk. După aceasta, aproape un an întreg cîntă atît pop, cît și folk, pentru ca după destrămarea formației din care făcea parte să opteze definitiv pentru folk, începînd să lucreze la primele compoziții din acest gen (prima a fost, de fapt, «Rar» pe versurile lui Bacovia). Pînă în prezent a participat la toate festivalurile folk ale I.P.B.-ului, fiind de fiecare dată premiat. În 1973 și 1974 a cîștigat locul întîi la acest festival, organizat sub titlul de «Trubadurii politehniciii». În 1973 (noiembrie), participă pentru prima oară la un cenaclu «Flacăra» (ținut la Rîmnicu Vîlcea) de care se leagă pe multă vreme, Chebac fiind, de fapt, unul din produsele de faimă ale acestui cenaclu. Ca o recunoaștere a afirmării sale continue în cenaclul «Flacăra» vine și Marele premiu obținut ex-aequo cu Mircea Vintilă, la festivalul «Primăvara baladelor».

ediția 1974. Urmează apoi locul întîi în Telecop, cu melodia «Pămînt românesc», pe versurile Constanței Buzea. S-a aflat, de asemenea, multe săptămîni pe locul întîi în topul Flacăra, cu melodia «Războinicii», pe versurile lui Adrian Păunescu. Din repertoriul său amintim: «Balada morții» (Topîrceanu), «Romanța unui om» (Minulescu), «La hanul Stăncuței», «Ploua» (melodie populară). Dan Chebac este, de asemenea, primul interpret al variantei românești a piesei «Blowin'in the Wind» («Vînare de vînt), realizată de Adrian Păunescu.

VALI ȘI CARMEN

Grupul a fost înființat în anul 1972 și era alcătuit atunci din Valeriu Sterian și Carmen Marin, ambii din Rîmnicu Sărat. După ce cîntă o scurtă perioadă prin cluburile studențești bucureștene, cei doi sînt lansați, de fapt, în martie 1973, cînd obțin, cu melodia «Nopții», premiul pentru cea mai bună compoziție folk la festivalul «Primăvara baladelor», ediția I. După acest festival, atît Vali, cît și Carmen — uneori împreună, alteori separat — se produc în diverse cluburi, de obicei studențești. Debutează cu succes într-una din primele ediții ale cenaclului «Flacăra» prezentînd mai multe cîntece antirăzboinice. «Nopții» devenind unul dintre piesele de rezistență ale acestui cenaclu, alături de «Vînare de vînt» și «Om bun». Anumite neînțelegeri fac ca, în cele din urmă, cei doi să se despartă. Grupul însă se reface și, culmea, cu același nume, pentru că acum lui Valeriu Sterian (student în ultimul an la filozofie) i se adaugă fosta basistă a grupului Catena, Carmen Cula (absolventă a Facultății de arte plastice). În această formulă, Vali și Carmen apar foarte des la ședințele cenaclului «Flacăra» (au avut numai 2-3 absențe). În martie 1974, ei au participat cu un foarte mare succes la gala Top-Săptămîna. Cu același succes s-au prezentat în afară de concurs la ediția a II-a a festivalului «Primăvara baladelor». În primăvara anului 1974, Vali și Carmen întreprind, prin țară, cîteva turnee alături de formațiile «Capitol», «Mondial», «Venus». În vara aceluiași an participă, la Sala Palatului, la primul concert folk-pop (a cîntat și «Sfinx») organizat de A.R.I.A. Spre sfîrșitul acestui an, Vali și Carmen au diverse apariții, fiind însoțiți de un grup vocal, care încearcă să dea mai multă substanță sonorității lor. O perioadă, Vali Sterian a cîntat alături de formația «Sfinx» în piesa «A douăsprezecea noapte» de Shakespeare, jucată la Teatrul «Bulandra».

În afara muzicii folk, ambii membri ai grupului practică uneori și muzica pop. Astfel, Vali a fost baterist în formațiile «Capitol II», «Modern», «Sintetic», iar Carmen Cula a fost bateristă în formația «Elgama».

Repertoriul celor doi cuprinde cîntece de protest împotriva războiului, melodii de dragoste sau piese anecdotice cu problematică de fiecare zi. Amintim: «Nopții», «Baladă pentru un soldat», «Eroilor noștri», «Dormi în pace», «Mica publicitate», «Educație prin cîntec», «Moara» etc. Muzicienii favoriți ai celor doi folk-singers sînt Dan Aldea, John Lennon, Bob Dylan. Sînt adepții formației «Sfinx», recunoscînd chiar că sînt influențați de stilul acestui grup și de personalitatea lui Dan Aldea, din ale cărui compoziții interpretează adesea pe cea numită «Om bun».

GRUPUL «CONCORD», ADICĂ ERIKA ȘI CAROL

Erika Josza s-a născut la 28 aprilie 1951, în Oradea.

Horvath Karoly s-a născut la 26 octombrie 1950 în același oraș.

Erika este absolventă a Școlii populare de artă, secția chitară, iar în prezent, redactor și crainic la secția maghiară a Radioteleviziunii române. Carol este student în anul IV la Conservatorul «Ciprian Porumbescu» din București. El cîntă la mai multe instrumente (între care: violoncel, contrabas, pian, blockflöte), în timp ce colega sa de grup cîntă la chitară, muzicuță și gardon. În anul 1967, Erika Josza a întemeiat la Oradea formația feminină «Phosphor». Din 1971 cîntă în duet cu Carol Horvath. Cei doi obțin, în 1973, premiul întîi la Telecop. În același an, an al debutului în cenaclul «Flacăra», sînt cîștigători ai Premiului «Flacăra '73». Muzica lor este influențată de muzica țărănească maghiară, muzica clasică și muzica renascentistă transilvăneană. Din repertoriul celor doi amintim: «Florile», «Unde ai fost?», «Cînd fluturașul», «Două puncte» de Erika Josza și «Rămîi cu bine», «Lumina», «Cîntec infidel». Carol Horvath este și colaborator la diverse rubrici muzicale aparținînd atît secției maghiare a Televiziunii, cît și publicațiilor de limbă maghiară din țara noastră.

PRO MUSICA

Grupul a fost înființat în februarie 1973, cuprinzînd 14 persoane și avînd ca nucleu pe Ilie Stepan (cel care, dealtfel, a și botezat formația) — chitară, Doru Pilos — voce și Doru Apreotesei — pian. În această perioadă grupul cîntă mai ales compoziții pe versurile lui Eminescu «Glossa», «O, rămîi!», «Revedere», «Ce te legeni». În continuare, componența sa cunoaște mai multe transformări, incluzînd printre alții pe unul din oamenii actuali de bază, Eugen Iosif; de asemenea, pentru o scurtă perioadă, pe cunoscuta (azi) folkistă Adina Dimitriu. Stilul formației este acum liric, mergînd pe o bogată armonizare a pieselor. Tot acum, «Pro Musica» face și primele înregistrări la radio Timișoara. Printre membrii nepermanenți ai grupului s-a numărat și Corina Tudor (7 ani), pentru care au fost scrise cîteva piese: «Copil din cer», «Cri-cri» etc. O altă apariție notabilă în grup este aceea a violonistului Erlend Krauser. Sînt de notat, de asemenea, aparițiile oboistului Cornel Pancarețean (devenit și el, între timp, membru de bază) și ale Georgetei Pîrvănescu (blockflöte). Stilul de acum al grupului este declarat a fi un folk «în forță», grevat pe o bogată armonizare a pieselor. Textele sînt penetrante, angajate. Pe lîngă textele lui Eugen Iosif se apelează la poeziile lui Eugen Jebeleanu.

În februarie 1974, grupul prezintă în premieră opera folk «Creanga de cireș» (autori: Stepan, Iosif, Apreotesei, Krauser). Momentul cel mai important din activitatea formației este însă, fără îndoială, participarea la festivalul «Primăvara baladelor», ediția a II-a, unde obține atît premiul de popularitate, cît și premiul pentru cel mai bun grup. Compoziția «11 Septembrie», prezentată la acest festival, se bucură de un imens succes. Urmează o altă participare la un festival de prestigiu, Festivalul național al artei studențești, la care formația prezintă opera «Creanga de cireș», obținînd premiul special al revistelor «Amfiteatru» și «Viața studențească». Urmează diverse apariții, în colaborare cu un grup de instrumentiști de la Filarmonica de stat «Banatul», condus de Milan Georgevici, și alte cîteva grupuri de joc dramatic, pantomimă, recitatori. Colaborează, de asemenea, cu o parte din corul Universității din Timișoara. Succesul repurtat îi ajută să facă primele înregistrări la Radio-București și să fie prezentați la Televiziune. Tot în această perioadă începe lucrul la o nouă operă folk, intitulată «Călătorie de nuntă» (neterminată încă).

În mai 1974, grupul se restrînge la 7 persoane și cîntă protest-song, avînd în sonoritate ca elemente inedite vioara electrică și o percuție complexă. În toamna acestui an, formația susține singură cîteva spectacole la Casa de cultură a studenților și alte cîteva împreună cu Phoenix. Spre sfîrșitul anului participă de patru ori la cenaclul «Flacăra» prezentînd piese inedite pe versuri de Nicolae Labiș, Ion Dogar Marinescu și alții. În prezent, grupul este alcătuit din Ilie Stepan, Eugen Iosif (voce), Doru Apreotesei (pian), Radu Avram (chitară), Cornel Pancarețean (oboi). Actualmente, grupul are în repertoriul său

(Continuare în pag. 35)

Andrei Starțov (Igor Starighin) străbătînd «orașe și ani».

«ORAȘE ȘI ANI»

Ecranizarea binecunoscutului roman al lui Konstantin Fedin, «Orașe și ani», un proiect mereu amînat al cineastului sovietic Alexandr Zarhi, a devenit în acest an o realitate: în studiourile Mosfilm și Defa s-a turnat deja cea mai mare parte a acestui ambițios plan de reconstituire cinematografică a vastei fresce umane și politice care este cartea lui Fedin. Încurajați de o mai veche mărturisire a scriitorului, care declarase în 1951 că «dacă nu ar fi scris „Orașe și ani" cu treizeci de ani în urmă, ci astăzi, ar fi văzut cu totul altfel lucrurile», autorul scenariului, Vladimir Volițki, și regizorul Zarhi și-au îngăduit să opereze unele modificări în traiectoria personajelor. «Inspirîndu-se din roman și rămînîndu-i credincios în anumite privințe, filmul se îndepărtează totuși de carte, constituindu-se, pînă la urmă, ca o variație a operei literare universal cunoscute», apreciază unii comentatori.

În rolul principal, al studentului rus Andrei Starțov, tînărul intelectual căutător al ordinii într-o lume zdruncinată din temelii — Igor Starighin. Interpretul celuilalt personaj principal, pictorul german Kurt Wohn — actorul Winfried Glatzeder. Partenere — Barbara Brylska și Irina Pecernikova.

MAGDA MIHĂILESCU

(Urmare din pag. 33)

peste 160 de compoziții originale. Printre formațiile și soliștii preferați amintim pe Mircea Vintilă, Bob Dylan precum și Crosby, Stills, Nash and Young, Beatles, Phoenix, Dan Andrei Aldea, Nicolae Covaci, Richard Oschanitzky.

MIHAI DIACONESCU

S-a născut în anul 1949, la 13 mai. A studiat la Liceul «George Coșbuc» din București și — în ultimii patru ani — la Liceul «Mihai Viteazul»; după doi ani de politehnică, secția calculatoare-automatică, renunță la studiile tehnice, consacrîndu-se literaturii și artei. Debutează în revista «Luceafărul». Cîțiva ani la rînd semnează articole, reportaje, comentarii și poezii în revistele: «Luceafărul», «România literară», «Viața românească», «Astra», «Steaua» ș.a. Între timp, absolvă Facultatea de filozofie. Cîntă de multă vreme, dar apare în public relativ tîrziu. Primul contact cu cei ce iubesc «folk»-ul (în ghilimele, pentru că Mihai Diaconescu nu este de acord cu termenul, spunînd că ceea ce se face la ora aceasta are valențe mai largi și mai bogate), deci prima apariție la clubul A: în cadrul unui «Concert irepetabil» de-al lui Mircea Florian, ca recitator al poemelor sale; apoi, ca folk-singer, în anul 1971. Urmează un concert la Cluj-Napoca, de mare anvergură, organizat de revista «Tribuna», apoi la Sighișoara, la cluburile studențești din București, la alte «irepetabile» ale lui Florian, la Teatrul studențesc «Casandra». În anul 1974, în primăvară, un nou festival-folk organizat de revista «Napoca universitară» la Cluj-Napoca și apoi altul la Sighișoara, alături de Marcela Saftiuc, Mircea Florian, Nicu Vladimir, Puiu Ivanițki, Doru Stănculescu și Sorin Minghiat. Mihai Diaconescu cîntă la chitară cu 6 sau 12 corzi, muzicuță, drîmbă, kazoo, țimbal. Cîteva dintre compozițiile sale au urcat în top-uri (Iași, Cluj-Napoca) foarte repede: «Codrule, măria-ta» și «Soră, seara se lasă».

A cîntat, de asemenea, la cenaclul Flacăra: «Povestea cadetului» (Maiakovski), «Balada soldatului fără arme», cîntecul pentru copii «Cine-a furat luna?».

La ora actuală, Mihai Diaconescu este membru al Fondului Literar al Uniunii scriitorilor din România. A publicat de curînd o carte de traduceri din lirica poetului grec Victor Sivetidis, intitulată «Umbre în agora»; un volum propriu este în curs de apariție la Editura «Cartea românească». Ultimul concert-cola; la care a participat în anul 1974 a avut loc la Suceava și la Cîmpulung Moldovenesc, împreună cu Marcela Saftiuc, Nicu Vladimir, Doru Stănculescu, Sorin Minghiat și Florian Pittiș. Printre cîntăreții de folk preferați: Bob Dylan, Mircea Florian, Nicu Vladimir.

EDUARD TOGOREANU ȘI AURELIAN BENEDICT

Eduard Togoreanu s-a născut la 6 septembrie 1950, în București. Aurelian Benedict s-a născut la 16 ianuarie 1951, tot în București. Ambii sînt studenți ai Facultății de medicină generală din Capitală. Pînă în 1972, Aurelian Benedict a fost componentul a o serie de formații pop, în timp ce colegul său a cîntat, solitar, muzică folk. Cu ocazia concursului «Șarpele de aur», organizat anual de I.M.F.-București, Eduard Togoreanu ocupă locul întîi în 1972, iar Aurelian Benedict ocupă același loc un an mai tîrziu. De fapt, grupul lor s-a constituit încă din 1972, avînd ulterior o serie de prezențe în cadrul emisiunilor TV «Seara pentru tineret» (în special Teletop-ul), «Portativ muzical», precum și la posturile de radio București, Iași, Cluj-Napoca. În 1974, grupul celor doi ocupă locul întîi la Festivalul național al artei studențești. Din a doua jumătate a acestui an sînt membri ai cenaclului «Flacăra». Pentru o scurtă perioadă, cînd s-a numit «Melancolic», din grup a mai făcut parte și chitaristul Eugen Petică. În creația lor, cei doi sînt influențați de folclorul din zona Ardealului, muzica simfonică clasică, Donovan, Beatles. Din repertoriu: «O, rămîi» (Eminescu), «Orașul», «În port cînd vin corăbii».

ADRIANA AUSCH

S-a născut la 20 mai 1954 la Tîrgu Mureș. Are studii de pian și cîntă la chitară de mai bine de 4 ani. În prezent este studentă în anul I la Facultatea de arhitectură din Cluj-Napoca. A debutat ca solistă de muzică folk la postul de radio Tîrgu Mureș, iar în public la Cluj-Napoca, în octombrie 1974, cu ocazia cenaclului «Amfiteatrul artelor». O lună mai tîrziu, debutează cu succes în cenaclul «Flacăra», întrunind, în dezbaterile cenaclului, sufragiile unanime. La cîteva zile după cenaclu este prezentată și la radio-București.

Din repertoriu: «O, rămîi» (M. Eminescu), «Învață» (text din lirica norvegiană), «Balada căutătorului», «Am vrut», «Cezanne, a venit toamna», «Balada fetei din piatră». Este admiratoarea muzicii lui Doru Stănculescu și a solistei Melanie.

LA ÎNTREBAREA: «CE AȚI FĂCUT ÎN ANUL 1974?», ANDA CĂLUGĂREANU RĂSPUNDE:

● **Ianuarie-martie,** turneu în R.F.G. și Elveția, împreună cu orchestra casei de discuri «Electrecord», condusă de Alexandru Imre ● **aprilie,** primul turneu în țară, împreună cu formația «Sinx», condusă de Dan Aldea ● **mai,** lipsă de activitate din cauza unei operații la corzile vocale ● **iunie-iulie,** repetiții și debut la Teatrul «Țăndărică», cu piesa «Sînziana și Pepelea» (a jucat, în travesti, rolul lui Pepelea); tot în această perioadă a pregătit, împreună cu formația «Sfinx», un recital de muzică și poezie destinat Festivalului de muzică ușoară de la Mamaia, recital care nu a mai avut loc din cauza refuzului solistei de a participa la respectiva manifestare ● **august-septembrie,** susține o serie de spectacole atît la Teatrul «Țăndărică», cît și în cîteva grădini de vară, alături de formația «Sfinx»; înregistrează pentru radio și televiziune piesele: «Vînare de vînt» (Blowin'in the Wind), «Mai tîrziu» (compozitor: Dan Aldea), «Floare de măr» (compozitor: Ion Cristinoiu); scrie și primele texte pentru compoziția «Mai tîrziu» și pentru o «Baladă» a lui Leonard Cohen ● **octombrie-noiembrie,** dublează două roluri la Animafilm; susține, împreună cu grupul «Sfinx», un ciclu de spectacole la Casa studenților din București, patru spectacole la Sala sporturilor din Cluj-Napoca; participă, atît singură cît și împreună cu «sfincșii», la mai multe ședințe ale cenaclului «Flacăra»; realizează un film de televiziune pentru America Latină, cîntînd melodiile «Mai tîrziu» și «Seara» lui Radu Șerban ● **decembrie,** realizarea a două spectacole pentru televiziunile din Polonia și Bulgaria și participarea la cenaclul «Flacăra» alături de grupul de actori «Reflex-Flacăra».

Anul acesta, stilul Andei Călugăreanu a suferit o cotitură radicală, prin faptul că solista a renunțat la melodiile de factură ușoară, în favoarea altora, de profunzime și sinceritate. Cu toate implicațiile și complicațiile create de acest gest, ea a aderat cu curaj la muzica tînără, integrîndu-se bine în spiritul ei. Tot în acest an a învățat să se acompanieze singură la chitară, avîndu-l ca profesor pe Sorin Chifiriuc. De asemenea, a realizat, cu mijloace proprii, primele înregistrări în casă, înregistrări care au constituit probele pentru un proiectat disc LP care urmează să fie realizat pe baza compozițiilor lui Dan Aldea și Dan Bădulescu și pe acompaniamentul formației «Sfinx».

ACT DE NAȘTERE

LOCUL: GURA SOBEI

DATA: IARNA

NUMELE: POVESTEA!

Plăpumi de zăpadă se așternpînă sub fereastră... E iarnă, cînd înfloresc deci stelele pe ferestre și poveștile în furci. Oameni mari cu suflete de copii și suflete de copii care veți fi oameni mari, laolaltă ascultați cîteva din acele povești care, sub semnul minus al termometrului, par mai proaspete și mai fierbinți.

A fost odată!...
Dar ce n-a fost!...
Dar ce nu va fi!
Primul tablou: decorul desenat de
G. COȘBUC

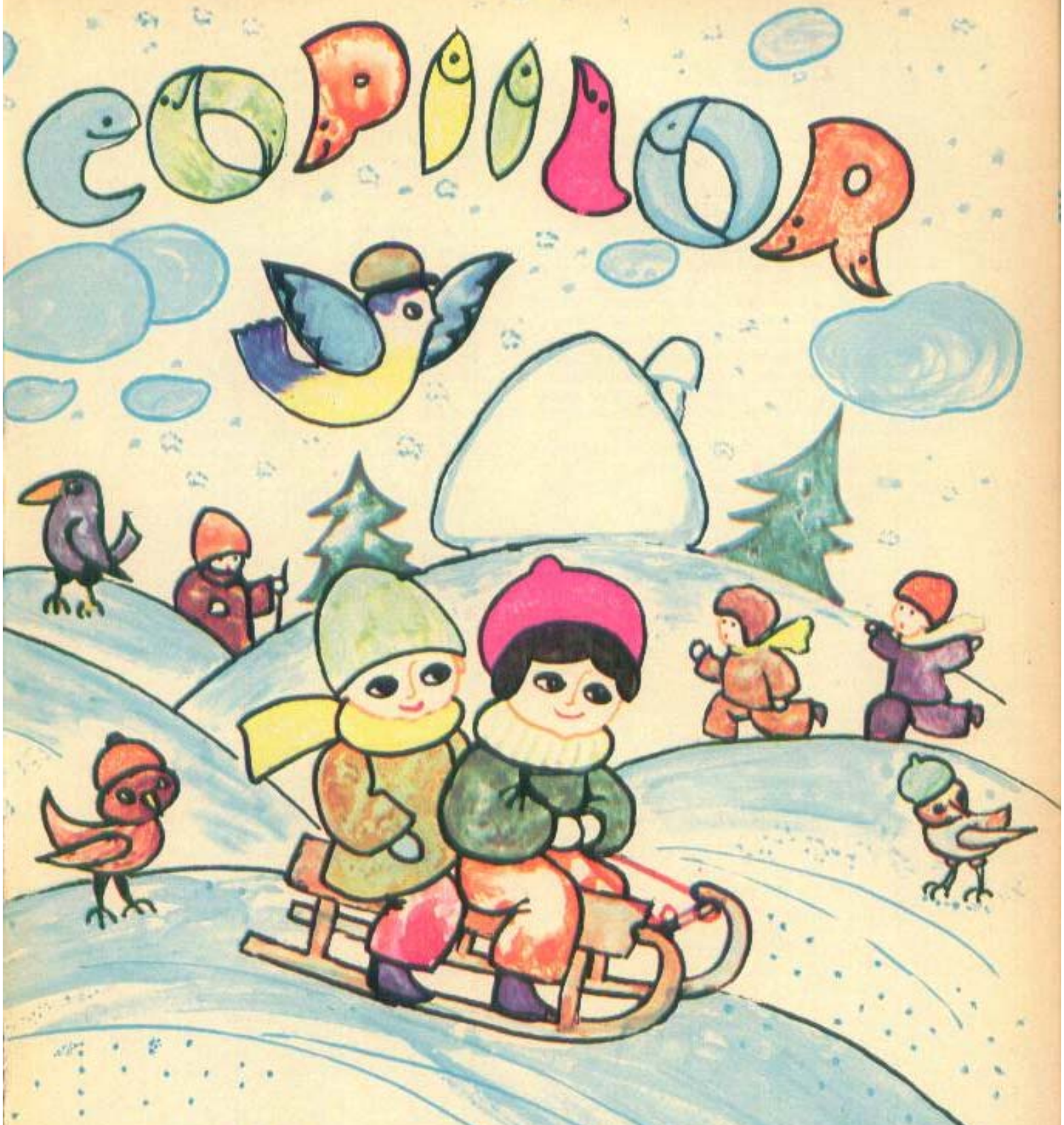

IARNA PE ULIȚĂ

A-nceput de ieri să cadă
Cite un fulg, acum a stat.
Norii s-au mai răzbunat
Spre apus, dar stau grămadă
Peste sat.

Ilustrații de ILEANA CEAUȘU-PANDELE

ALMANAHUL COPIILOR

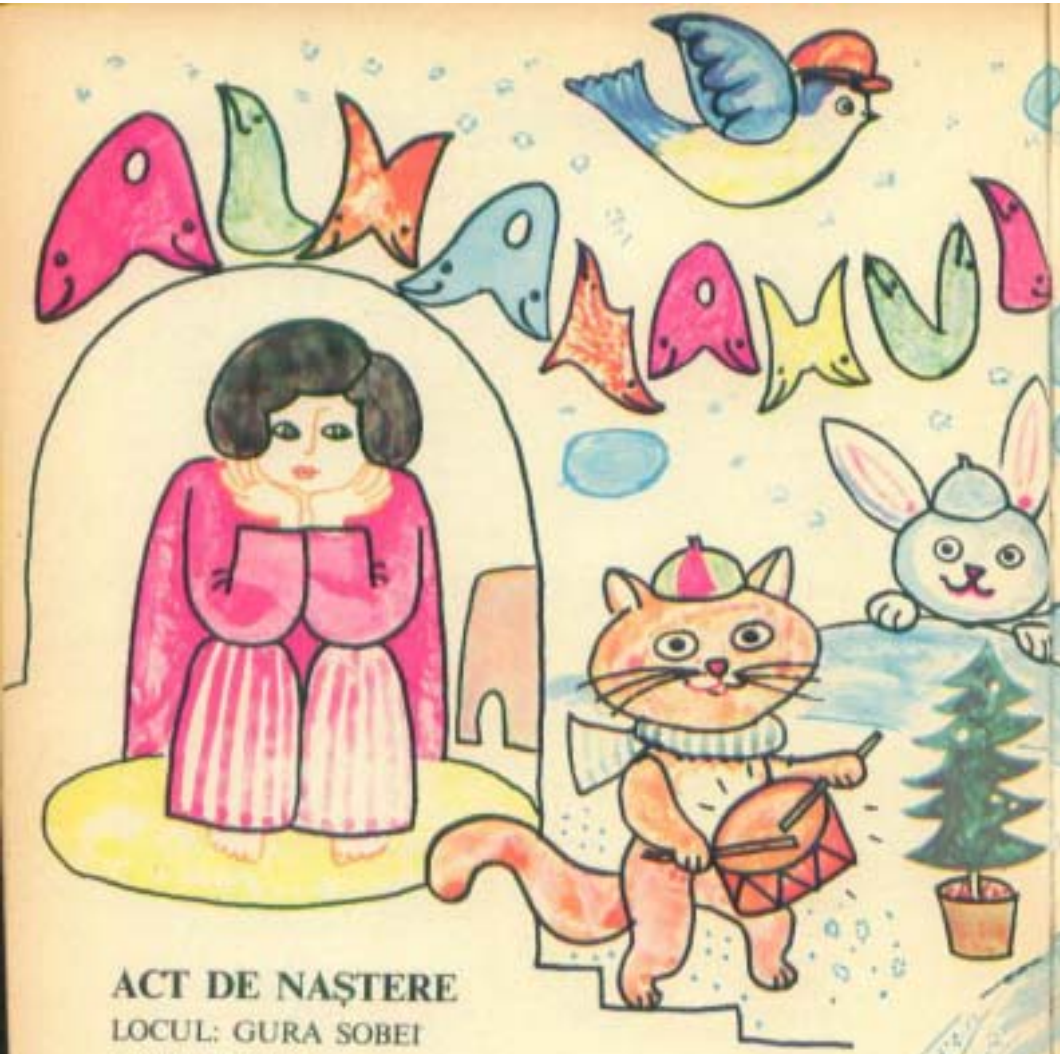

ACT DE NAȘTERE

LOCUL: GURA SOBEI

DATA: IARNA

NUMELE: POVESTEA!

Pălpumi de zăpadă se așternu pînă sub fereastră... E iarnă, cînd înfloresc deci stelele pe ferestre și poveștile în furci. Oameni mari cu suflete de copii și suflete de copii care veți fi oameni mari, lăsați-vă ascultați cîteva din acele povești care, sub semnul minus al termometrului, par mai prinsăpete și mai fierbinți.

A fost odată!...
Dar ce n-a fost!...
Dar ce nu va fi!
Primul tablou: decorul desenat de
G. COȘBUC

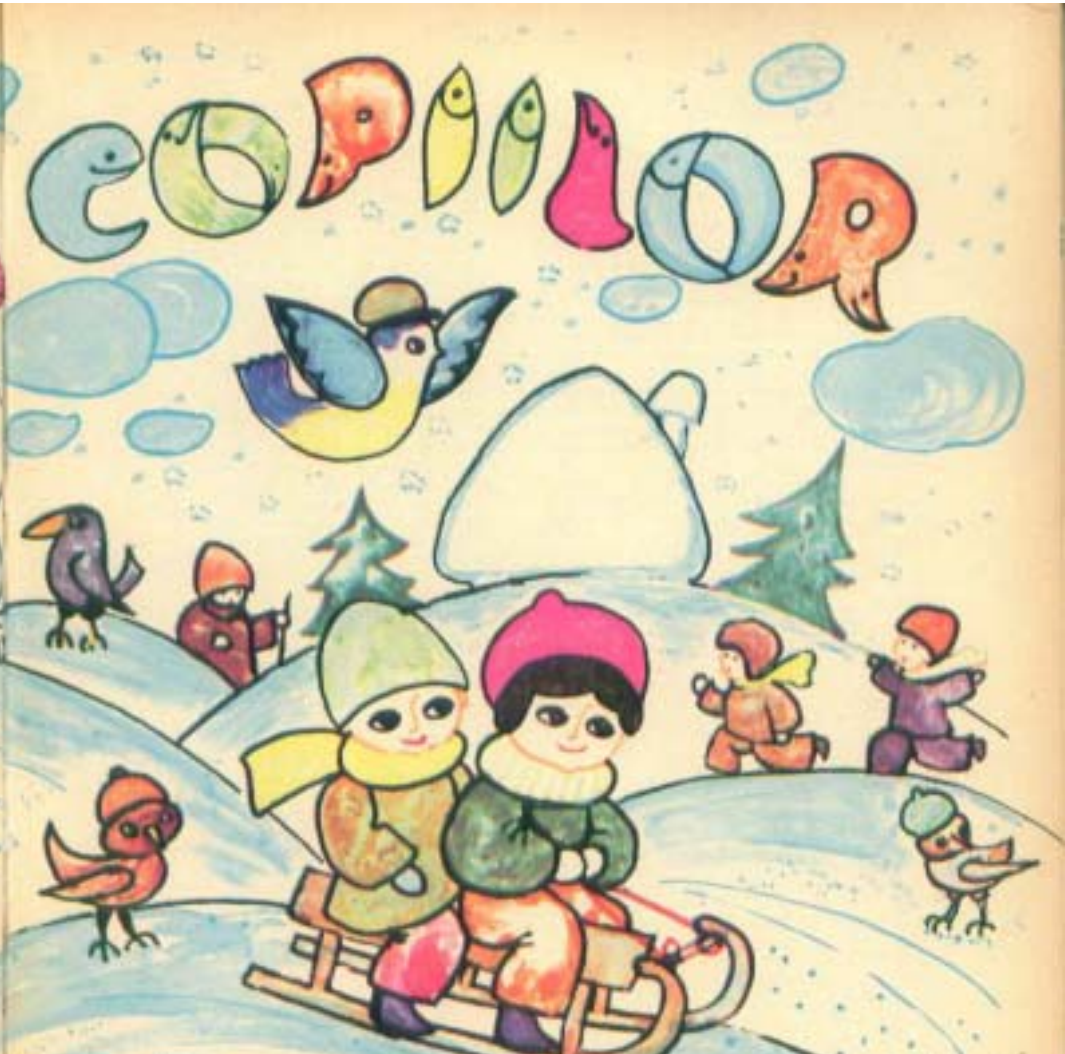

IARNA PE ULIȚĂ

A-nceput de ieri să ceară
Cîte un fulg, acum a stat,
Norii s-au mai răzbunat
Spre apus, dar stau grămadă
Peste sat.

Ilustrații de ILEANA CEAUȘU-PANDELE

Da' parcă nu era ca într-o poveste tot ce i s-a petrecut lui Nică a Petrii. Haide, moș CREANGĂ, povestește-ne!

Și cîte nu ne venea în cap, și cîte nu făceam cu vîrf și îndesate, mi-aduc aminte, de parcă acum mi se întîmplă. Mai pasă de ține minte de toate cele și acum așa, dacă te slujește capul, bade Ioane.

La Crăciun, cînd tăia tata porcul, și-l pîrlea, și-l opărea, și-l învălea iute cu paie, de-l înădușia, ca să se poată rade mai frumos, eu încălecam pe porc deasupra paielor, și făceam un chef de mii de lei, știind că mie are să-mi dee coada porcului s-o frig și beșica s-o umplu cu grăunțe, s-o umflu și s-o zurăiesc, după ce s-a uscat; și-apoi vai de urechile mamei, pînă ce nu mi-o spărgea de cap. Și să nu-mi uit cuvîntul: Odată la Sfîntul Vasile, ne prindem noi cîțiva băieți din sat, să ne ducem cu plugul; căci eram și eu mărișor acum, din păcate. Și în ajunul Sfîntului Vasile, toată ziua am stat de capul tatii să-mi facă și mie un buhaiu: or de nu, bătîr un harapnic.

— Doamne, ce harapnic ți-oiu da eu, zise tata de la o vreme. N-ai ce mînca la casa mea? Vrei să te bușească cei handrălăi prin omăt! Acuș te descalț!

Văzînd eu că mi-am aprins paie-n cap cu asta, am șterpelit-o de acasă numai cu beșica cea de porc, nu cumva să-mi iee tata ciubotele și să rămîn de rușine înaintea tovarășilor. Și nu știu cum s-a întîmplat că nici unul dintre tovarăși n-avea clopot. Talanca mea era acasă; dar mă puteam duce s-o ieu? În sfîrșit, facem noi ce facem, și sclipuim de cole o coasă ruptă, de ici o cărceie de tînjală, mai un vătrar cu belciug, mai beșica cea de porc a mea, și pe după toacă și pornim pe la case. Și-o luăm noi de la popa Oșlobanu, tocmai din capul satului din sus, cu gîndul să umblăm tot satul... Cînd colo, popa tăia lemne la trunchiu afară; și cum a văzut că ne așezăm la fereastră și ne pregătim de urat, a început a ne trage cîteva nășteri îndesate și a zice:

— De-abia s-au culcat găinile și voi ați și început? Ia stați oleacă, blăstămaților, să vă dau eu!

Noi atunci am pîrlit-o la fugă. Iar el zvîrr! cu o scurtătură în urma noastră; căci era om hursuz și piclișit popa Oșlobanu. Și din spaima ceea, am fugit noi mai jumătate de sat înapoi, fără să avem cînd îi zice popii:

Drele pe podele
Și bureți pe pereți;
Cîte pene de cocoși
Atîtia copii burduhoși.

cum obișnuiesc a zice plugarii pe la casele ce nu-i primesc.

— Măi! al dracului venetic și ciapcin de popă, zicem noi după ce ne adunăm toți la un loc, înghețați de frig și spărieți; cît pe ce era să ne ologească boaita cea îndrăcită; vede-l-am dus pe năsălie la biserica sfîntului Dumitru, de sub cetate, unde slujește, curat, ucigă-l crucea l-a colăcit să vie să-și facă budihacea casă la noi în sat. Ferească Dumnezeu să fie preoții noștri așa, că nu te-ai mai înfrupta cu nimica de la biserică, în vecii vecilor! Și pînă-l mai boscorodim, pînă una alta, amurgește bine.

E, amu, ce-i de făcut? Hai să intrăm ici în ograda asta, zise Zaharia lui Gîtlan, că ne trecem vremea, stînd în mijlocul drumului. Și intrăm noi la Vasile Aniței și ne așezăm la fereastră după obiceiu. Dar parcă naiba vrăjește: cela nu sună coasa, că-i e frig; celuia că-i înghiață mîinile pe cîrceie; văru-meu Ion Mogorocea, cu vătrarul subsuoară, se punea de pricină că nu ură, și numa-ți crăpa inima în tine de necaz! Ură tu, măi Chiriece, zic eu lui Goian; și noi, măi Zaharia, să prufnim din gură ca buhaiul, iar ițilaiți să strige: hăi, hăi! Și-odată și începem. Și ce să vezi? Unde nu se ia hapsîna de nevasta lui Vasile Aniței cu cociorva aprinsă după noi; căci tocmai atunci trăgea focul să dee colacii în cuptior. «Vai, aprinde-v-ar focul să vă aprindă, zise ea burzuluită grozav: dar cum se chiamă asta? În obrazul cui v-a învățat!»

Atunci noi la fugă, băieți! mai dihai decît la popa Oșloban... «Dar bun pocinog a fost ș-aista», zicem noi, oprindu-ne în răscrucile drumului, din mijlocul satului, aproape de biserică.

Încă una-două de aescea, și ne scot oamenii din sat afară, ca pe niște lăieși. Mai bine să mergem la culcare. Și după ce ne arvonim noi și pe la anul, cu jurămînt să umblăm tot împreună, ne-am despărțit unul de altul, răbegiți de frig și hămisiți de foame, și hai fiecare pe la casa cui ne are, că mai bine-i pare. Și iaca așa ne-a fost umblarea cu plugul în anul acela».

Hei iarnă, iarnă, ca ieri mergeam la Iași, mai devale de Tîrgu Cucului, la coana OTILIA CAZIMIR, la o dulceață de nucușoare verzi. Mă punea să-mi scutur bine ciubotele. Și aici, într-o seară, am ascultat versurile pline de chiciură argintie:

BABA IARNĂ INTRĂ-N SAT

Alergînd, ca de năpastă,
Au venit buluc pe coastă
Doi băieți,
Mai isteți,
Să dea veste
La neveste
C-au văzut în deal la stînă,
Coborînd din vîrf de munte,
Peste ape fără punte,
Iarna sură și bătrînă...
Mai tîrziu, mai pe-nserat
A intrat și baba-n sat:

Uite-o-n capul podului,
În văzul norodului,
Pe-un butuc de lemn uscat,
Cu cojoc de căpătat,
Cu năframă de furat,
Cu catrință de aba —
Vîntul să-l strecori prin ea!
Și cum suflă-n pumnii reci,
Scoate piclă pe poteci,
Iar pe fund de văi destramă
Neguri vinete, de scamă...
Și-au ieșit băieții mici,
Mici, și mulți,
Și desculți,
Și cîțiva mai măricei
Cu căciulile cît ei,
Au ieșit în drum, voinici,
Cu biciuști și cu nuiele,
Și cu praștii subțirele,
Să alunge de pe-aici
Iarna cea cu gînduri rele.
Doamna-gerului, bătrînă,
S-a sculat de la pămînt.
Și-nălțînd spre cer o mînă,
Ca o cumpănă uscată
De fîntînă,
A pornit în jos pe vînt,
Încruntată,
Blestemînd,
Și-a lăsat în urma ei
Promoroacă și polei;
Pe ogoare,
Corbi și cioare
Prin păduri,
Lupii suri,
Și de-a lungul drumului
Numai scama fumului...

S-a stins lumina. Aprindeți un chibrit. La flacăra lui joacă poveștile, amintirile. Ce-ar fi să citiți copiilor această poveste tristă ca un amurg la lumina chibritului lui ANDERSEN:

Era frig cumplit; ningea și se făcea noapte. Era cea din urmă noapte a anului, noaptea de Anul nou! Pe frigul și pe întunericul acesta, mergea pe stradă o fetiță săracă, desculță și cu capul gol. Avusese ea pantofi cînd plecase de-acasă, dar ce folos! Erau prea mari pentru dînsa; îi purtase mai întîi mamă-sa și fiindcă erau așa de mari, fetița i-a pierdut cînd s-a grăbit să treacă strada, din pricină că tocmai veneau în goană două trăsuri. Un pantof nu-l mai găsise, iar pe celălalt l-a șterpelit un băiețaș; zicea că are să-l facă leagăn cînd are să aibă și el copii.

Și acuma, săraca fetiță mergea desculță și piciorușele ei erau vinete de frig. Ducea într-un șorț vechi o mulțime de cutii de chibrituri și o cutie o ținea în mînă. Toată ziua umblase așa și nu-i dăduse nimeni nici măcar un bănuț. Și-acuma era ostenită, flămîndă și pe jumătate înghețată de frig. Fulgii cădeau și se prindeau de părul ei lung și bălai care-i atîrna frumos, în cîrlionți, pe umeri — dar ea numai la frumusețe nu se gîndea!

Nu mai putea de oboseală și s-a așezat într-un ungher între două case; una era mai ieșită în afară, așa că între amîndouă era un cotlon. Fetița s-a ghemuit strîngîndu-și picioarele sub dînsa, dar tot îi era frig. Acasă nu îndrăznea să se ducă, fiindcă nu căpătase nici un bănuț măcar. Tată-său avea s-o bată; dealtfel și acasă era frig, pereții erau sparți și cu toate că astupaseră crăpăturile cu paie și cu zdrențe, vîntul tot răzbătea înăuntru. Mîinile îi erau aproape țepene de frig. Un chibrit ar fi strașnic acuma; ce-ar fi să scoată unul, să-l aprindă și să-și încălzească degetele? A scos un chibrit și l-a aprins. Ce frumos ardea! Era o flacără caldă și limpede ca o lumînărică, o minunată lumînărică. Și deodată fetiței i s-a părut că șade în fața unei sobe de tuci, cu picioarele de alamă și cu tacîm de alamă; în sobă era un foc zdravăn și fetița își întinsese picioarele să și le încălzească... dar flacăra se stinse, soba

pieri... și fetița se trezi ținînd între degete chibritul ars.

A mai aprins unul și iar s-a făcut lumină. Zidul, acolo unde era luminat, s-a făcut străveziu ca un geam. Pe geam fetița văzu o odaie cu masa pusă; pe fața strălucitor de albă erau farfurii de porțelan și în mijloc, pe farfurie, era o coșcogeamite gîscă friptă, umplută cu prune și mere, din care ieșeau aburi. Și ce era mai minunat decît toate, gîsca a sărit din farfurie, a început să umble pe jos legănîndu-se, cu furculița și cu cuțitul înfipte în spate, și s-a îndreptat chiar către fetiță. Dar deodată chibritul s-a stins și n-a mai rămas decît zidul gros și rece.

A mai aprins un chibrit. Și deodată s-a văzut stînd lîngă un pom de Crăciun. Era mai mare și mai frumos decît acela pe care-l zărise pe geam la negustorul cel bogat. Pe crengile verzi erau o mulțime de lumînări aprinse și erau agățate poze colorate ca acelea din vitrinele magazinelor. Fetița a ridicat brațele în sus — și chibritul s-a stins. Lumînările s-au înălțat tot mai sus și deodată fetița a văzut că nu mai erau lumînări, erau stelele sus pe cer; una din ele a căzut lăsînd în urma ei o dîră de lumină.

— Acuma moare cineva! a zis fetița.

Bunică-sa, singura ființă de pe lume care o iubise și pe dînsa, și care acuma era moartă, îi spusese odată: «Cînd cade o stea se urcă un suflet la cer».

Fetița a mai aprins un chibrit și flacăra a făcut lumină jur împrejur; și în lumina strălucitoare s-a ivit bunica, strălucind și ea, cu zîmbetul ei bun și blînd.

— Bunicuță! a strigat fetița. Ia-mă, ia-mă cu tine! Știu că ai să pleci și tu cînd se stinge chibritul, tot așa cum a plecat și soba cea caldă, și gîsca cea friptă, și pomul cel frumos!

Și repede a aprins și celelalte chibrituri care mai erau în cutie, fiindcă voia s-o mai ție pe bunică-sa, să nu plece. Și chibriturile au dat o lumină așa de mare, că se vedea mai bine decît ziua. Niciodată nu fusese mai frumoasă bunica; a luat-o în brațe pe fetiță și amîndouă s-au înălțat în strălucire și în bucurie, și fetiței acum nu-i mai era frig, nici frică: era în cer.

A doua zi dimineața, în ungherul dintre cele două case, fetița cu obrajii roșii și zîmbet pe buze zăcea moartă, degerată de frig, în cea din urmă noapte a anului. Zorii Anului nou s-au ridicat deasupra trupușorului mort, lîngă care erau împrăștiate o mulțime de cutii de chibrituri, una din ele cu toate chibriturile arse. A vrut să se încălzească — ziceau oamenii. Dar nimeni nu știa ce frumuseți văzuse ea și în ce strălucire intrase, și ce bucurie mare îi adusese Anul nou!

Ce povești mici pîlpîie la lumina stelelor; după ce-am citit povestea lui GÎRLEANU m-am jurat că n-o să fiu niciodată vînător. Aveam o pușcă și am rupt-o. Era de soc!

FRICOSUL

Iarnă. Noapte lucie pe o lume ca din povești: copaci de zahăr, cîmp de cristal, iaz de oglindă. Și-n cuprinsul larg, uriașul policandru al cerului își aprinde, una cîte una, luminile, ca într-o nemăsurată sală de dans. Viețuitoarele pustietății sînt îmbătate de farmecul acesta: paserile zbor ca ziua; lupul poposește pe labe, în hățișuri, și privește nemișcat; vulpea scă lîngă vizuină și nu se-ndură să meargă la vînat; veverița pleacă creangă lîngă creangă și hoinărește, ca o deșucheată, pădurea-ntreagă. Iar iepurele a zbughit-o la jucat. Încet, ascultînd, ispitind, a ieșit tiptil-tiptil din curătură, și cînd a ajuns la margine și-a văzut întinderea lucie de zăpadă, a-nceput să sară de bucurie:

«Poate mai întîlnesc un prieten», își zice iepurașul.
Și gîndul îi răspunse:
«Poate mai întîlnești un prieten»...
Și iar țupai-țupai, iepurele sare vesel:
«Poate dau și peste o prietenă».
Și gîndul:
«Poate dai și peste o prietenă».
Și mergînd așa, iepurașul cu gîndul își vorbește:
«Ce lumină, și totuși luna încă nu a răsărit».
«...Și totuși luna încă nu a răsărit».
«Dar o să răsară».
«...O să răsară».

Și cum mergea pe marginea unei vîlcele, iepurașul se opri o clipă să se odihnească. Atunci, de la spate, se ridică, albă și ea, ca de gheață, luna. Stelele pălîră; pădurea, copacii, tufele își dezbrăcară deodată umbra. Iar iepurașul împietri de groază: chiar de lîngă el, se întinse pe pămînt o arătare cu două coarne grozave. După clipa de spaimă, iepurașul se destinse ca o coardă și o zbughi la goană, se prăvăli în vale, veni de-a dura ca un bulgăre, se sculă și iar se rostogoli pînă jos; apoi o luă de-a dreptul, tăind cîmpul. Se opri tocmai în stuhăria lacului. Acolo, de-abia suflînd, se ghemui cu ochii închiși... să hu-și mai vadă umbra!

Și VICTOR EFTIMIU ne-a șoptit o poveste de iarnă. Taci, vîntule, s-o ascultăm!

VREAU SĂ TRĂIESC PRINTRE STELE

Micuț cum era, se simțea înăbușit, strivit de brazii bătrîni și înalți, în umbra cărora creștea. Se simțea pierdut în noaptea acelei păduri nesfîrșite, unde-i fusese ursit să vadă lumina zilei și ar fi vrut să scape din închisoarea cetinei, să fie stăpîn pe el însuși, liber, undeva, într-o împărăție fermecată.

Într-o bună zi, își luă inima în dinți, cum se spune, și porni din poale spre creastă.

Tot urcînd coasta, Brăduleț ajunse la jumătatea muntelui, acolo unde se sfîrșea pămîntul și începea stînca.

Mai sus de-acolo n-ar fi putut sui. Piatra stearpă n-ar mai fi avut din ce să-i hrănească rădăcinile, să-i trimeată din adînc sucul humei negre, laptele gras din care se întruptă copacul și buruiana.

Puiuțul se desprinsese din coroana de brazi ce încununa jumătatea de jos a piscului. Acum creștea singur-singurel, la cîțiva pași mai sus de marginea pădurii.

— Ce cauți tu, măi Brăduleț, ce cauți tu mai presus de noi? îl întrebă, într-o zi, un copac bătrîn, un strămoș al lui, Moș Brad. Nu ți-e bine laolaltă cu noi? De ce te ridici mereu, parc-ai vrea s-ajungi în soare și în lună?

— Vreau să trăiesc printre stele! M-am săturat de pădurea întunecată. Vreau să mă înfrăţesc cu luceferii din slavă!

Şi pomuleţul urca mereu, şi cu cît urca, se simţea mai singur.

Se mai împrietenea el, Brăduleţ, cu cîte un cerb, cu o căprioară, cu un lup sau cu un mistreţ, dar lighioana nu sta prea mult pe stînca pleşuvă, fără izvoare: îşi lua repede tălpăşiţa în jos, şi se pierdea în răcoarea pădurii. Treceau zile şi zile pînă să mai vadă copăcelul ţipenie de fiară şi să mai schimbe un gînd cu vreo sălbăticiune.

Cîte un vultur se mai rotea în albăstrimea văzduhului înalt. Dar era prea sus şi prea departe.

Brăduleţ jinduia repeziciunea cu care uriaşa pasăre străbătea zările, norocul ce-l avea să poată zbura unde vrea şi cînd vrea, să nu fie înlănţuită de rădăcini, nemişcată, osîndită să stea în veci veciior în acelaşi loc, cum îi era scris lui.

Tot îşi închipuia bietul pui de brad că, urcînd mereu şi crescînd mare, se va desprinde din obezile care-l ţineau legat de pămînt, îşi va schimba soarta de buruiană nemişcată şi va călători în ţara luceferilor. Pe braţe şi în palme — ramurile lui vor purta stele şi steluţe, iar cînd le va scutura, va curge din ele rouă de lumini şi răsfrîngeri din bolta fără început şi fără de sfîrşit.

Stelele, şi ele, n-aveau de lucru: îi clipeau siret din ochi, îl ademeneau, uneori păreau că se lasă pîn-la crengi, gata-gata să se înţepe cu acele lui de smarald, pe urmă iar se smuceau, se trăgeau repede în sus şi se lipeau la locul lor, pe bolta de întuneric albastru.

În nopţile furtunoase, Brăduleţ se uita cum se alungă fulgerele în desimea norilor, cum se scurg şuvoaiele în crăpăturile stîncii, cum se clatină culmile copacilor, vînzolite în marile pustietăţi ale înălţimilor.

Şi tot i se părea că nu se vor opri niciodată vînturile şi trăsnetele!

Zilele de iarnă erau cînd senine, liniştite, luminoase, cu licăriri de piatră scumpă, în zăpada proaspăt căzută, cînd acoperite de fumul crivăţului, care purta nămeţi din munte-n munte şi răsturna copacii bătrîni şi putrezi.

«Oare voi îmbătrîni, voi putrezi şi eu, mă vor trînti vînturile, mă vor culca mort, la marginea codrului, fără să mai văd vreodată nici pămîntul, nici cerul?! Eu sînt mai sus decît fraţii mei din pădure, sînt singur, fără sprijin, descoperit, şi pot fi mai uşor răpus. Mult mai uşor decît alţii, voi cădea pradă pieirii, eu, cel ce-am năzuit s-ajung între stele, să mă lumineze stelele!

Dar n-am să sfîrşesc aşa. Nu se poate!»

Brăduţului îi era tare urît în singurătate. Nici oameni, nici sălbăticiuni nu se încumetau să urce atît de sus. Ce-ar fi căutat acolo, în acele pustiuri de piatră?

Într-o zi, un iepure speriat de nişte vînători din vale o luă la fugă spăimîntat şi, ca să scape de ei, ţîşni într-o goană nebună şi ajunse lîngă Brăduleţ, ascunzîndu-se sub ramurile lui cele mai de jos.

— Bine-ai venit, iepuraşule!... Stai cu mine, să ne facem prieteni şi să mai schimbăm cîte o vorbă!

— Bucuros, îi răspunse Urechilă.

Şi rămase acolo. Stătu el ce stătu şi-l apucă foamea.

— Brăduleţule, mie-mi place să stau cu tine, dar au cam început să-mi chiorăie maţele. N-ai cumva vreo varză pe aici pe aproape, să mi-o dai s-o ronţăi?

— N-am, iepuraşule dragă!... Cum o să crească verze pe piatra asta stearpă?...

— Niscaiva lobodă, trifoi sau lucernă n-am putea găsi?

— Unde să le găsim, frate Urechilă? Că nu creşte nimic pe stîrpiciunea asta de stîncă!

— Măcar o gură de apă că, uneori, cînd n-ai încotro, apa îţi astîmpără şi foamea...

— Nu e nici un izvor pe-aici pe aproape, iepuraşule dragă!

— Dar tu cum îţi potoleşti setea, Brădişorule?

— Din bunătatea ploilor şi-a zăpezilor ce mi se topesc pe ramuri şi le adun la rădăcină!

— Eu sînt iepure şi n-am rădăcini s-adun zăpezi în ele! Mi se rupe inima, dar n-am încotro... Trebuie să plec! Te las cu bine!

— Să ne vedem cu bine!

Şi iepuraşul, drept rămas bun, dete lăbuţa cu fiecare ramură a Brăduleţului şi dus a fost şi n-a mai venit!

Nu după multă vreme, iată o veveriţă, rătăcită şi ea pe unde nu prea umblă veveriţele.

— Bine-ai venit, surată Coadă-lungă-săltăreaţă! o-ntîmpină puiuţul. Mai stai o vreme şi la mine!

— Bucuroasă, îi răspunse Coadă-lungă-săltăreaţă! Dar aş vrea să ştiu: ceva ghindă, nuci ori alune ai în scorbură sau prin ramuri?

— Nici prin ramuri, nici în scorbură nu ţinem aşa ceva! răspunse, oftînd, Brăduleţ. Nici măcar un strop de apă, afară numai cînd plouă!

— Atunci rămîi sănătos, fiăcăule! zise veverita şi o zbughi cît ai clipi din ochi, spre poala muntelui, sărind din brad în brad.

Noaptea, brăduleţul se ruga şi de stele să vie pînă la el, măcar două-trei, să i se anine de ramuri... Stelelor nu le trebuie nici apă, nici varză, nici nuci,

nici alune, nici lobodă, nici trifoi, nici lucernă.

Stelele se hrănesc cu azur și cu visele oamenilor.

— Sîntem prea departe, Brăduțule! Ca să ajungem pînă la tine, ne-ar trebui o veșnicie!

— Nu se va îndura nimeni de mine, niciodată, să-mi țină tovărășie! ofta și suspina pomișorul crescut între piatră și pădure.

Ba da! S-a îndurat de el un moșneag care venea în zbor din slava cerului, Moș Gerilă.

Trecînd pe lîngă Brăduleț, îi auzi suspinele și se opri.

— Ce-i cu tine, băiete, de ce oftezi?

— Sînt singur, nici iepurașii, nici veveriţele, nici stelele nu au vrut să-mi țină de urît în pustietatea asta.

— Dar cu copiii n-ai vrea să te joci?

— M-aș juca, dar copiii sînt departe, departe, nu pot ajunge pînă aici, sus în munte, și încă pe vreme de iarnă.

Și-n sinea lui, Moș Gerilă își zicea:

«Pomuleţul acesta nu e la fel cu alții! Ramurile lui, de culoarea argintului, luminează de parc-ar fi făcute din fărîmituri de stele. Se vede că a curs pe el, l-a hrănit și l-a scăldat lapte de lună... Cetina care-l îmbracă e îmbălsămată... Nu e făcut să stea în arșiță și-n vifore, sărăcuțul. Mai bine ar sta cu copiii oamenilor la un loc, lîngă vatră, să umple odaia și să facă din ea o sărbătoare. Ar fi păcat să-l las să piară aici, singur, fără să-i vadă și alții frumusețea».

Brăduleț era tare bucuros, pricepînd gîndurile moșneagului!

«Te pomenești că m-o lua de aici și m-o duce cu el, să văd și altă lume, și din acea lume să pornesc în alta, și apoi în alta și, la urmă, s-ajung în împărăția stelelor!»

Voia puiuțului se împlini.

Moș Gerilă îl urcă pe umeri și coborî cu el pe pămînt... Era o zi plină de soare și soarele aprindea mărgele de argint în zăpada proaspăt ninsă.

— Moșule, n-ai vrea să ne dai nouă brăduleţul acesta?, îl îmbiară pe Moș Gerilă cîțiva drumeți.

— Ca să-l puneți pe foc?

— Se poate așa ceva? Asemenea minune e de pus pe foc? Dimpotrivă. Vrem să-l împodobim cu jucării, cu lumînările, cu nuci poleite și cu lanțuri de hîrtie, cu mingi de țiplă, cu păpuși, cu iepurași de turtă dulce, cu ursuleți de puf, să se bucure copilașii noștri, să bată din palme, să cînte și să joace în jurul lui!

Vrem să-l încărcăm cu steluțe, care să se aprindă și să scapere rîuri de scîntei, să aducem veselie și voie bună fetițelor și băieților noștri, să ne veselim și noi cu ei odată. Haide, moșule, îndură-te și dăruiește-ne nouă pomuleţul acesta, că avem copii silitori și ascultători.

Moș Gerilă le-a dăruit brăduțul.

Visul copăcelului din munți se împlinise.

N-a mai fost singur. Puiul cetinei se înfrățea acum cu pui de om și se bucurau laolaltă în caldul adăpost, departe de urletele lupilor și de buciumele crivățului.

Și, de atunci, în fiecare sfîrșit de an, a început să se aprindă pe la mai toate casele pomul de iarnă, greu de-atîtea daruri, cu sute și cu sute de lumini, plin de stele care scapără focuri mici, scînteietoare, de azur și de aur, la fel cu cele din văzduhul nopții, stele care aduc cerul pe pămînt.

Și maestrul TUDOR ARGHEZI a caligrafiat pe zăpadă o poveste mică, așa cît un fulg:

Ce frumoase-s bomboanele roșii, stafidele în hîrtie de țiplă portocalie și pachetele de argint cu ciocolată! Dar tot mai frumos e un balon bălțat, că se înalță singur în văzduh. Vino-ncoa, verișoară, să-ți leg balonul de mînă. Să vezi cum ai să călătorești pe sus.

Ia să-nvățăm mai bine urarea de întîmpinare a lui Moș Crăciun, că vine pe curînd. Acum își face pachetele cu jucării și peste cîteva zile ni le aduce la ușă. Să nu uităm să ne punem în sală papucii.

Bună seara, Moș Crăciune.
Adu saci cu lucruri bune,
Pe măgarul tău bălan,
Că te așteptăm de-un an.

Vă mai amintiți, oameni buni, aceste povești? Prind bine la vreme de iarnă. Iar eu, care le-am ales și le-am cules, am încălecat pe-o șa și v-am spus povestea așa, pentru mari și pentru mici.

ALECU POPOVICI ■

Închipuiți-vă că băiețelul sau fetița dumnevoastră au mai puțin de 10 ani și scrieți, pentru ei, un basm, în așa fel încît să nu vă întrebe după fiecare cuvînt: «de ce?» sau «ce înseamnă?»

Am adresat această rugăminte unor profesioniști și neprofesioniști ai literaturii pentru copii. Publicăm răspunsurile...

floarea obosită

de CONSTANȚA BUZEA

Pe cîmpul plin de flori era frumos și era bine. Primăvara venise caldă, vîntul bătea ușor, legănînd în zbor fluturi albi cu coadă, și fluturi regine, și fluturi galbeni cu stele pe aripi.

Stăteam în iarba înaltă și tu erai cuminte și obosit de joacă. Știam că ești fericit, fericit de căldura care coborîse pe pămînt. Pleoapele îți cădeau grele peste vedere. Aproape adormiseși.

Am luat din coș două portocale, le-am jupuit de coajă și am mîncat încet, împreună, acele fructe curate. Cînd am terminat gustarea, am făcut o gropiță în pămînt și am ascuns astfel cojile și simburii. Le-am ascuns, pentru ca locul în care stăteam noi să rămînă curat. Și ne-am mai gîndit la ceva, că din simburii de portocale or să răsară portocali.

Ai spus încet:

— Ce păcat că din cojile de portocale n-o să mai răsară nimic.

Ție ți se făcuseră ochii mici de somn și ai început să mă rogi să-ți spun o poveste sau o întîmplare adevărată. Așa am început să-ți spun întîmplarea cu floarea obosită.

Cînd mă aflam într-o țară foarte îndepărtată, am văzut într-o vitrină o scrumieră verde, care mi-a plăcut mult. Stăteam în fața vitrinei de sticlă și mă gîndeam dacă scrumiera aceea era de vînzare. Era atît de frumoasă, încît nu-mi închipuiam că vînzătorul se va putea despărți de ea vreodată, vînzîndu-mi-o pe bani. Eu am intrat totuși în prăvălie și vînzătorul mi-a vîndut imediat scrumiera cea verde, spunîndu-mi la plecare: «mulțumesc!». Eu nu am înțeles prea bine de ce mi-a mulțumit. Trebuie că a avut un motiv întemeiat ca să-mi mulțumească atît de frumos, dar eu eram atît de fericită că mi-a vîndut mie scrumiera cea verde, că nimic, mi se părea, nu mai merita atenție și că nimic nu mai era important. Am ieșit din prăvălie, mulțumindu-i și eu acelui vînzător ciudat.

*

Era o toamnă frumoasă, o toamnă minunată în țara aceea îndepărtată. Acum, cînd mă gîndesc de departe și încerc să-ți spun întîmplarea cu floarea obosită, cred că toamna din țara aceea mi se părea atît de frumoasă numai și numai pentru că mie mi-era tare dor de tine.

Frunzele copacilor nu mai erau verzi, ca vara. Ele erau, atunci, de toate culorile și începeau să cadă lin pe pămînt! Bătea vîntul și le lua pe aripile lui și le așeza cu grijă pe pămînt, să nu le doară, să nu se lovească de ceva, să li se pară moartea ca un vis dintr-un somn de copil.

Stăteam la o fereastră și priveam cum peste frunzele căzute alaltăieri se așternuseră frunzele căzute ieri, iar peste frunzele care au căzut ieri sînt frunzele căzute azi, iar frunzele care vor mai cădea de-acum încolo se vor zidi, ori se vor țese, ca într-un covor care ar rămîne mereu neterminat.

Un covor de frunze uscate, și de frunze de ceară, și de frunze de argint. Un covor moale și foșnitor, de frunze care dormeau obosite, uitînd totul, totul, viața prin care trecuseră, liniștea, vîntul, umbra, lumina...

Pe acest covor treceau sărind, și țopăind, și tropăind, iepuri cu urechi lungi, căprioare cu picioare lungi, veverițe cu cozi stufoase și lungi, șoareci de pădure cu dinți albi și lungi.

Mă uitam cît de frumos era totul împrejurul meu și nu puteam atunci înțelege de ce nu mă bucuram și de ce nu scoteam nici un cuvînt.

Îmi era și milă că toamna, tîrziu, va veni bruma rece și va bate un vînt de gheață. Toate florile vor trebui să se ascundă în pămînt și să rămînă acolo, chinuite, pînă ce se vor auzi sunînd clopoțeii primăverii.

Credeam, și mi se făcea o milă mare, că florile și iarba vor răbda o iarnă întreagă de frig, că acolo, în pămîntul rece, în căsuțele lor, nu sînt nici sobe, nu face nimeni focul, și piciorușele lor de rădăcini vor îngheța și se vor usca de durere.

M-am dus pe cîmpul de lîngă pădure și am scos cu rădăcină o floare mică și speriată.

— Nu te speria, floare mică! Eu nu-ți fac nici un rău! Vreau să te duc la mine acasă, unde va fi cald. Am o scrumieră verde foarte frumoasă, pe care vreau să ți-o dăruiesc, să fie ea casa ta. Am s-o umplu cu pămînt bun din pădure și o să te răsădesc, și o să te îngrijesc. Și dacă vei dori tu, o să ne spunem una alteia povești.

Dar mica floare mi-a răspuns:

— Tu nu știi că viața florilor este altfel decît viața oamenilor? Vara noi creștem și înflorim, toamna ne ascundem în pămîntul acoperit cu frunze și iarna dormim adînc sub zăpadă. Ne odihnim pînă vine primăvara. Iarna florile nu mor de frig. Dormim adînc și visăm vise fermecate, vise pe care numai florile le pot visa, vise pe care nu le putem povesti. Numai copiilor foarte cuminți le-am putea povesti, pentru că, știi, copiii foarte cuminți nu știu să se joace și sînt atît de triști...

— Știu toate acestea, i-am răspuns. Dar eu simt că tu ești o floare bună și vreau să fii prietena mea, să fim împreună pînă la primăvară, cînd voi pleca din țara aceasta, în care mi-este tare dor.

Florile a spus floarea clătinînd din cap și m-a [illegible] eu, și eu am dus-o acasă și am pus-o în scrumiera cea verde.

Acolo i-a fost bine și creștea îngrijită și iubită de mine. Totuși, noaptea, nu știu cum, parcă i se făcea somn, un somn mare, din ce în ce mai mare. Chiar de adormit nu adormea, nu putea să adoarmă, pentru că în casă era cald, iar înapoi, în cîmp, nu o mai puteam duce, pentru că acolo venise iarna geroasă.

Floarea mea obosită plecase dintre flori, fusese adusă printre oameni. Nu mai trăia ca florile celelalte, dar nici ca oamenii nu putea trăi. Răbda, de dragul meu, o viață fără somn și fără vise. Cînd am înțeles răul pe care i-l făcusem fără să-mi dau seama i-am cerut iertare, și ea m-a iertat repede, repede, parcă i-ar fi fost frică să nu mi se facă rău și să cad.

•

În iarna aceea floarea n-a dormit și n-a visat visele florilor de cîmp.

Cînd a venit primăvara, am mîngîiat floarea și i-am spus:

— Floare de cîmp, ești sănătoasă?

Și ea mi-a răspuns cu un glas abia auzit:

— Da, sînt sănătoasă, de ce te îndoiești? A fost bine și cald la tine, iar scrumiera cea verde este, într-adevăr, lucrul cel mai frumos pe care îl ai tu în casă. Sînt fericită că mi-ai dat mie, pentru un timp, lucrul cel mai frumos pe care îl aveai. Îți mulțumesc! Nu știu însă de ce mă simt atît de obosită... Poate pentru că n-am dormit toată iarna. Să știi că nu-mi pare rău, pentru că de dragul tău am făcut-o. Acum te rog să mă duci repede în cîmp, și să mă sădești la loc, cu grijă, pentru că mi-e tare somn. Mi-e tare somn... și cînd va veni vremea să te întorci în țara ta să nu uiți să vii la mine ca să-mi urezi «rămas bun!», și eu să-ți urez «drum bun!».

După ce a spus aceste cuvinte, încet, foarte încet, floarea obosită mi-a adormit în mîini. Am înțeles că va trebui să treacă mult timp pînă cînd ea va fi în stare să se trezească. Am dus-o pe cîmp și am sădit-o cu grijă, ca ea să se prindă.

Peste un timp m-am dus să-i spun «bun rămas». Era o zi caldă, strălucitoare, plină de soare. Florile se treziseră ieșind din pămînt și povestind cerului albastru, norilor albi și fluturilor tineri tot ce visaseră peste iarnă. Era cald, cald, cum îți place ție să fie. Albinele adunau nectar și polen, muștele și musculițele bîzîiau fără nici o treabă anume, gîndaci de toate culorile și greieri frumos îmbrăcați săreau de colo-colo. Numai floarea aceea obosită dormea cu capul foarte aplecat.

Am pus pe una din frunzele ei, ca într-o mînă uitată întinsă, scrisoarea mea de bun rămas.

Tocmai atunci s-a întîmplat să treacă pe lîngă noi un greiere, care părea să fie poștaș, și care, văzîndu-mă ce fac, mi-a spus:

— Dă-mi mie scrisoarea! O voi păstra cu grijă pînă ce floarea aceasta obosită se va trezi, dacă se va mai trezi... Tu să nu ai nici o grijă. Eu sînt un poștaș foarte corect. Dacă lași scrisoarea pe frunza florii obosite, o să vină vîntul și precis el o s-o șterpelească. Și o s-o șterpelească degeaba, pentru că vîntul nu știe să citească. Și chiar dacă vîntul n-o să treacă pe aici, o să vină ploaia și o să-i șteargă literele. Dă-mi deci mie scrisoarea aceasta. Ai încredere în mine. Du-te cu bine și cu noroc. Și să nu ai nici o grijă, pentru că eu sînt un poștaș foarte corect.

fularul și măgarul

de PAUL ANGHEL

Povestea asta am spus-o cîndva unor copii ceva mai mari decît voi. Ei, nu chiar prea mari; de fapt, chiar ca voi. Unii dintre ei au înțeles-o, alții nu. Ia să vedem, voi o s-o înțelegeți?

Era într-o zi de început de iarnă. Venise vremea fularului. Toată lumea își punea fular. Chiar și stîlpii de telegraf se înfășuraseră la gît cu fulare de zăpadă, iar girafa de la grădina zoologică își comandase un fular special tocmai din Africa. Știți ce-i Africa? Africa e cum era la noi astă-vară, cînd mureai de cald, cînd alergai cu limba scoasă după înghețată. Africa e cînd... Dar să lăsăm Africa și să vorbim mai bine de fulare.

Singurul care a refuzat să-și cumpere fular, în ziua aceea de început de iarnă, a fost măgărușul. Fiind un măgăruș cochet, și-a potrivit la gît doar o cravată galbenă, cu picățele verzi. «Nu se cade — zicea el — ca un mare cîntăreț să poarte fular!»

Acum, ce să vezi, se anunță, în pădure, chiar în ziua aceea, marele concert al animalelor. Toate biletele fuseseră vîndute de mult. Și s-au grăbit spre sala de concert: urși cu blănuri grele, vulpi cu gulere elegante, veverițe cu coada făcută manșon, curcani umflați în șube de pene, mă rog, toată lumea... Aplauze, bătăi din labe și din aripi, nerăbdare! Se ridică, în sfîrșit, cortina, iar primii cîntăreți — niște mierloi, toți cu fulare de puf la gît — încep să cînte. Toată lumea îi aplaudă. După un timp, apare pe scenă și măgărușul, proaspăt tuns la frizeria copiilor, cu moțul bine potrivit din foarfece, mîndru nevoie mare de cravata lui galbenă. Veverițele băteau cu foc din lăbuțe, fiindcă măgărușul era cîntărețul lor preferat. Dar, cînd colo, cum deschise gura ca să cînte... glasul i-a hîrîit ca o trompetă ruginită!

Ce mai rîsete s-au pornit, ce mai hohote, ce mai fluierături! Păsărimea toată fluiera pe rupte, lupii urlau de indignare, mistreții spumegau de furie, aricilor li se făcuse blana de arici... Un urs de la balcon (cocoțat într-un fag) striga că au fost înșelați, că ăsta nu e concert, ci bătaie de joc; vulpile strîmbau din nas, zicînd că toată povestea asta nu-i altceva decît o măgărie, iar berbecii, cu cojoacele întoarse pe dos, fiindcă afară ningea, cereau banii înapoi.

Biata coțofană dirijoare, împreună cu directorul, un corb bătrîn, îmbrăcat în negru pînă în pîsc, în zadar încercau să potolească lumea, strigînd că faimosul cîntăreț e răcit.

— Și ce dacă-i răcit? fluierau sticleții.

— Cum să fie răcit? cucurigau cocoșii de munte, care, trăind pe piscurile cu zăpezi, sînt obișnuiți cu frigul și nu răcesc niciodată.

Nu mai era nimic de făcut! Bietul măgar plîngea cu lacrimi fierbinți, iar peste toată hărmălaia s-a auzit mîrlăitul răutăcios al motanului sălbatic.

— N-are talent!

Din concert s-a ales praful. Toată lumea a ieșit furioasă din sală. Pînă și bibilicile, care de obicei sînt atît de modeste, dădeau din cap cu jale, spunînd întruna:

— Păcat! Păcat! Păcat!

Măgărușul a venit la mine, rugîndu-mă să-i dau o rețetă, sau măcar vreun sfat: ce să facă, ce să dreagă, ca să-i revină vocea?

Voi ce sfat i-ați da?

titi
de EDMOND NICOLAU

Unchiul Vlad era un mare vînător. El avea o pușcă cu două țevi și cîini de vînătoare setter, cu părul lung, roșcat și ondulat. În special cîinele Hoțoman era foarte inteligent și se bucura mult cînd mă vedea. Voi nu l-ați cunoscut pe unchiul Vlad și nici nu l-ați văzut întorcîndu-se de la vînătoare cu pușca pe umeri, cu păsări prinse la brîu și cu iepuri în tolbă. Atunci cîinele pășea mîndru, cu pasul fericit al celui care se întoarce acasă victorios după o zi de vînătoare. Ați mîncat voi iepure cu măsline pregătit de tanti Marioara, soția unchiului Vlad, sau pilaf de prepeliță? Să vă lingeți degetele, nu alta. Dar nu despre asta e vorba.

Într-o zi, ducîndu-mă la unchiul Vlad, în curte era motanul Titi. Cînd să pun mîna pe el, mătușa Marioara îmi zise:

— Lasă-l, băiețel, tocmai a mîncat un șoarece. Nu pune mîna.

— Dar, tanti Marioara, de unde îl ai matale pe Titi?

— Ei, dragă, e o întreagă poveste. Vino în casă să-ți spun.

Mi-am scos șoșonii și paltonul și am intrat în odaie. Unchiul Vlad meșterea la o pușcă. Tanti mi-a dat să mănînc o baclava de casă, cu multe nuci, sirop și apă de flori și, pe cînd mîncam, îmi spuse povestea lui Titi.

— Tocmai terminasem serviciul și mă îndreptam spre casă. În ziua aceea lucrasem în tura de după-masă și mă grăbeam să ajung acasă, la ai mei. Era o noapte senină și friguroasă, zăpada scîrțîia sub picioare. Peste cîteva ore venea revelionul, se înnoia anul și eu mai aveam atîtea de pregătit! Ca întotdeauna, mai era de cumpărat cîte ceva, așa că m-am abătut pe la «Alimentara». Vînzătorii erau și ei grăbiți, voiau să ajungă mai devreme acasă. În magazin era frig, luminile în parte stinse, așa că înăuntru era aproape întuneric. Cînd, deodată, cineva strigă: Un șoarece! Altul: Să-l omorîm! Și așa începu o vînătoare printre lăzi și saci.

— Stai că l-am încolțit!

— Pe el!

Loviturile curgeau pe ceva mic și cenușiu, care, speriat, se ascunsese sub un sac.

— Dar nu e un șobolan,ci un pisoi! strigă cu dreptate și mirare cineva.

Loviturile se opriră, iar eu mă aplecai spre acea ființă care mă privea cu spaimă. Nu mai era în stare să se apere. Iar cum noi nu mai aveam nici o pisică să ne apere gospodăria de șobolani, l-am luat în brațe, l-am apărat de frig și l-am dus acasă. Pe drum, în căldura paltonului, ființa aceea cenușie începu să toarcă. Și scîrțîitul zăpezii înghețate se amesteca cu mulțumirea pe care mi-o aducea pisicul. În curînd am ajuns acasă. Pumnul de viață, cu blănița cenușie, începu să se joace ca la el acasă cu un ghemotoc de hîrtie. Vlad s-a uitat la noi cu blîndețe și mă ajută să-i dăm puțin lapte.

— Dar ce nume să-i punem?

— Titi, am zis eu.

N-aș ști să-ți spun de ce. Dar între timp s-au scurs doi ani, Titi s-a făcut un pisoi mare și s-a dovedit un foarte bun vînător de șoareci: el ne apără cămara cu provizii de colții ascuțiți ai rozătoarelor.

Între timp, în odaie se strecură și Titi și-și căută un locșor călduț. Parcă ar fi știut că era vorba de el: cu ochii pe jumătate închiși, torcea liniștit lîngă sobă, în timp ce unchiul își curăța tacticos pușca de vînătoare, iar eu îmi terminam baclavaua.

obiceiurile mătușii conrad
de GABRIELA MELINESCU

Scărpinîndu-se în ureche, Bubuleru a reușit într-o bună zi să-l scoată pe Cafetcu de acolo, drept care el s-a răzbunat și a spus mamei sale tot ce auzise Bubuleru în urechea stîngă. Drept care mama sa îl luă pe sus și-l depuse la Azil. Rămas singur, Bubuleru se gîndi ce lung e timpul facerii unei bune reputații și ce scurt cel al stricării ei. Avînd în vedere această constatare, își aminti:

Mătușa Conrad obișnuia să se bărbierească în fiecare zi. Ea avea un vechi și minunat principiu: să facem economie la orice că nu știm cînd ne trebuie. Astfel, mătușa Conrad făcea economie la păr și de asemenea ea mai făcea economie și la umbră. Nu se arăta niciodată în lume decît în zilele cînd era înnorat afară și lucrurile nu au umbră.

Mătușa Conrad dădea următoarea explicație: nu vă sînt, copii, de-ajuns cele două războaie mondiale? Tot n-ați băgat bine la cap ce mult face o umbră bine păstrată la casa omului?

Într-o bună zi, mătușa Conrad a fost arestată. Se zice că a fost prinsă de primul rătoi Gagus, proaspăt înțepat de Piguretu, vopsind morcovii violet și vînzîndu-i drept distracție religioasă. Noi nu știm care e adevărul pentru că declarațiile se bat cap în cap:

— Declarația pisicii Hîțînarfa: M-a bătut în cap cu harfa!

— Declarația lui Cosonică Salu: Să nu aud de cotoroanța asta, din pricina ei mi-a ieșit o bubă nu spun unde!

— Declarația Izabelei: Mătușa Conrad e o babă stricată!

— Declarația lui Adonis Spaghette: Nimic mai fermecător decît o conversație cu mătușa Conrad, ce minunat om de știință! Ce pușculiță de neuitat!

— Declarația lui Bafter: Mătușa Conrad pun pariu că este un Mătuș!

— Declarația Bebeluței: Nu e adevărat că mătușa Conrad m-ar fi împins să înghit formula alchimică a aurului! Mătușa Conrad disprețuia profund aurul, ea prefera țuica!

Concluziile procuraturii:

Numita mătușă Conrad din lipsă de probe este pusă pe liber. Valea!

de ALECU POPOVICI

alpinistul

Un pat. În pat e un băiat — Iliuță. Iliuță vorbește prin somn.

ILIUȚĂ: Muntele se ridică înfricoșător și uriaș în față. Mă sprijin numai cu vîrful bocancului de un bolovan enorm, care se clatină puțin. Abia pot să ating cu vîrful degetelor marginea de sus a crestei. String din dinți, mă opintesc cu ultimele puteri. Puțin... Încă puțin — și la picioarele mele se cască o prăpastie imensă. Am urcat la cinci mii de metri.

ILIUȚĂ: (deschide un ochi) Cine-i?

O VOCE: Eu, bunica. Iliuță dragă, sînt obosită și vreau să te rog să aduci tu cîteva lemne din pivniță. Vrei să cobori?

ILIUȚĂ: (mormăind) Eu sînt și mai obosit, bunico! (se întoarce cu nasul în pernă)... Nu pot să urc și să cobor toată ziua.

ca frații

ILIE: Ce-ai acolo?

RADU: O ciocolată.

ILIE: N-ai decît s-o mănînci sănătos. Tu ești frate mai mic și trebuie să crești. Ai numai patru ani. Ce fel de ciocolată e?

RADU: Cu lapte.

ILIE: Mare lucru. (O desface): Numai așa, ca să mă uit. E neagră. Nu e bine s-o lingi. Mai bine să ți-o rup eu.

RADU: Ce-ai făcut?

ILIE: Aoleu, s-a rupt strîmb. Stai, să-i îndrept marginile. Acum e bine. Vrei să ți-o fac rotundă?

RADU: Nu vreau.

ILIE: Ba ți-o fac. Rup de aici, de aici și de aici, și gata. Uite ce mititică și drăguță a rămas. Vai, și cum ți se mai topește în mînă. Dă-o încoace.

RADU: Nu vreau... nu vreau... hî... hî... mi-ai mîncat ciocolata.

ILIE: Aoleu, ce mai urlet. Vai de capul băieților care au frați mai mici.

un cîine

MATEI: Am venit să-ți văd cîinele lup despre care mi-ai spus în clasă. Trebuie să fie grozav. Unde e?

NICU: A, cîinele...

MATEI: Da, ai spus că ai un cîine grozav, mare cît tine, rău, că a prins odată un hoț, că îl trimiți să cumpere pîine, ziare...

NICU: Da...

MATEI: Unde e? Văd că aici e numai cățelul ăsta.

NICU: Da ce, cățelul nu e cîine?

MATEI: E mic și nu e nici măcar lup.

NICU: Îl cheamă Lupu.

MATEI: Și hoțul?

NICU: «Hoțul» e motanul bunicii. Așa îl cheamă. Fură carne, a furat și un ghem de lînă.

MATEI: Spuneai că-l trimiți să-ți aducă pîine, ziare.

NICU: Eu îl trimit, dar el nu aduce...

în fața unei vitrine cu dulciuri

GICĂ: Măi Lică, hai cu mine!

LICĂ: Departe, Gică?

GICĂ: Nu, pînă aici. E ziua lui frate-meu. Ăla micu'. Cinci ani împlinește. Îi face mama și tort. Vii și tu cu noi? E cu nucă. Trebuie să-i iau un dar. Am cincizeci de lei. Îi iau o jucărie: o rachetă cosmică.

LICĂ: Hai.

GICĂ: Ia te uită, măi... Ce prăjituri au făcut... Cu frișcă... Hai să gustăm și noi. Hai în cofetărie.

LICĂ: Eu n-am... (vrea să spună: «bani»)

GICĂ: Lasă că am eu... Nu-i mai iau rachetă, că sparge geamurile cu ea. Îi iau un camion. Și tu ia un cataif. Bune cataifuri, mai iei unu?...

LICĂ: Eu n-am... (vrea să spună: «bani»)

GICĂ: Lasă că mai am eu... Ce-i trebuie camion? Vede toată ziua camioane pe stradă... Și ia te uită, mă, ce bomboane umplute! Dă-ne și nouă două sute de grame...

LICĂ: Dar...

GICĂ: Lasă că-i fac eu alt dar... O pușcă... Hai... Să ne oprim la librărie.

LICĂ: Bine.

GICĂ: Tu ai cartea asta de Jules Verne — «Insula cu elice»?? Hai să mi-o cumpăr.

LICĂ: Dar pușca?

GICĂ: Îi iau o pușculiță. Să se învețe econom de mic. Azi un ban, mîine încă un ban... Stai, nu pleca... Îmi trebuie și creioane colorate.

LICĂ: Dar ăla micu'?

GICĂ: Tu știi să faci bărcuțe? Luăm «Informația Bucureștiului» și-i faci tu o bărcuță. Eu o colorez... Și la urma urmei are tort cu nucă...

moartea eroică a cîinelui ciobănesc pavel

de EUGEN SECELEANU

A fost odată un cîine care păzea oile, un cîine frumos și bun la suflet, care a murit și am să vă spun de ce.

Îl chema Pavel, și bunicul său îl învățase să numere pînă la opt. Dacă n-ar fi murit bunicul său, Pavel ar fi învățat să numere și pînă la o sută, dar așa n-a învățat și gata! Tot văzînd că oile pe care le păzea nu fac nici un pas decît dacă berbecul îl face, Pavel a început să rîdă. În fiecare dimineață, oile plecau să mănînce iarbă. Pavel și alți cîini, Stancu, Aron, Nelu și Sandu, mergeau cu ele ca să nu le mănînce lupii. Cînd ajungeau în fața unei ape mici, atît de mică încît abia își udau picioarele, oile se opreau și se uitau la berbec. Le era frică să intre singure în apă, și știți de ce? Să nu se ude.

Dar berbecul intra, trecea apa și oile făceau la fel. Pavel rîdea de nu mai putea. El avea curajul să intre în apă și singur. Stancu, Aron, Nelu și Sandu nu știau să rîdă și le era ciudă pe Pavel. Într-o zi, Stancu, un cîine mare și gras, care nu fusese nici măcar la grădiniță, darmite la școală, îi spune lui Pavel:

— Eu nu înțeleg de ce rîzi tot timpul. O să-ți toceșți dinții, o să te doară limba și cînd vei fi bătrîn nu vei mai putea lătra.

— Bine, răspundea Pavel, dar eu rîzînd alung lupii și ei nu mai mănîncă oile.

— Vezi că ești prost?, spunea Stancu. Ce-ți pasă de oi? Tu caută să mănînci mult, să nu dai la alții și să te îngrași. Oile pot trăi fără tine.

Dar într-o noapte s-a întîmplat ceva foarte rău. Oile veniseră de la iarbă și dormeau liniștite în grajd. Stancu, Aron, Nelu și Sandu mîrîiau prin somn, visînd oase multe și grase, castroane cu lapte și macaroane cu brînză și unt. Pavel nu dormea. Ședea și se uita sus pe cer, la stele. Erau multe, dar el putea număra doar opt. Oare cîte or fi?

Și tot stînd el și gîndindu-se, simți un miros ca atuncea cînd în bucătărie mama sau bunica fac cartofi prăjiți sau friptură. Ce să fie oare? Pavel se ridică și fugi la grajdul cu oi. Intră, și înăuntru văzu că luase foc. Oile plîngeau toate, iar mieii își căutau mamele. Pavel deschise ușa și făcu ham, ham, adică ieșiți afară, că aici o să muriți!

Dar nici o oaie nu ieși. Stăteau și plîngeau. Ce să fac? Ce să fac?, se gîndea Pavel. Ia să văd: dacă scot un berbec ies și oile după el? Scoase unul și după el ieșiră mai multe oi. Dar înăuntru mai erau oi și focul se făcea tot mai mare. Pavel fugi la Stancu, Aron, Nelu și Sandu, dar în aceeași clipă trei dintre ei fugiră în alte părți, pentru că le era frică să nu ardă și ei. Stancu se uita și nu făcea nimic.

— Hai, Stancule, hai să salvăm oile.

— Dar pe mine, Pavele, cine mă salvează? Nu vezi că sînt gras și că noaptea nu sînt de serviciu?

Pavel fugi la oi. Mai scoase un berbec afară, după el s-au luat și alte oi și iar a intrat în grajd. Dar erau atît de multe flăcări încît blana i-a luat foc. Putea s-o stingă cu apă, dar dacă ar fi fugit la fîntînă ar fi murit alte oi. A intrat în grajd cu blana care-i luase foc, a scos un berbec și după el ultimele oi. Dar Pavel murise. Înainte de a muri, deși îl durea, a început să rîdă și apoi să numere. A ajuns pînă la cinci și a murit. Vedeți deci copii că un cîine bun moare ajutînd pe alții și a muri așa înseamnă că ai murit eroic.

Cum se poate ajunge cel mai ușor la basm, la «a fost odată», la inima de bucurie a poveștilor?
Prin poezie — spun poeții. Prin culoare — spun pictorii. Prin amîndouă — spun bunicii.
Și iată-ne aproape de inima basmului... Cine sînt ei, cei pe care o să-i vedeți cînd veți întoarce foaia! Nu trebuie să ai mai mult de 4-5 ani ca să ghicești. Sînt ei, da, chiar ei, feți-frumoșii și cosînzenele, sînt ei, bunii și marii noștri prieteni din basme, cei ce ne iau de mînă și ne poartă — încă înainte de a învăța să mergem pe picioarele noastre — prin lumea aceea de vis, a cărei poartă știu s-o deschidă doar bunicii.
I-a convocat pe dreptunghiul filei ca urmează, pe fermecatul covor de culoare, un pictor, Petre Botezatu. Iar o poetă, Constanța Buzea, care are și ea cheia acestui tărîm, aduce pe fila de față culorile ei, omagiul culorilor versului către culoarea de vrajă — culoarea care «încălzește și ține minte» — a basmului.

CONSTANȚA BUZEA

Culoarea încălzește, culoarea-nfrigurează, ne mîntuie uimită de cuvînt,
Culoarea ține minte, culoarea ne hrănește cu miezul ei de spirit și pămînt.

De-ar fi numai culoarea, familia culorii, a fiecărei vii culori în parte,
Calcarul alb ca fumul și ceața de departe, și negrul ce ne dă fiori de moarte...

Să hotărîm în minte fragil destinul nostru la poala cărui turmele plutesc
Într-o nepricepută otravă, ca pelinul amar pe dinăuntru, cu suflet părintesc.

Ne-a fost odată limba vrăjită într-un arbor care-și plînsese lacrimile-n sine?
În umbra lui întinsă era mai mult lumină și răul se amesteca în bine.

Ademenind pe demoni în aripa buimacă a graurilor nînși de nepăsare,
Amenințînd cu vină pe cei ce va să tacă pe cînd balada-i curge la picioare.

Să pomenim pe creanga întins suferitoare prin care suflă ca un vînt păstorul.
Cu cîtă bucurie, cu cîtă întristare ar să-și clădească apele izvorul!

Și mierea e culoare, și lîna albă crește ca o zăpădrnicie peste oi.
Nu paște, mioriță, cuvîntul spus de iarbă, învață-ne cuvîntul ce ne-ar veghea pe noi!

Copacul n-are frunză, și fructele-s oprite de la-nceputul lumii-n floarea calmă.
Destul un măr de aur sub dealuri liniștite, destul că nu ne rugînește-n palmă.

Să vină lume multă din lume, pentru lume; în fiecare limbă vin călători de rînd.
Să vină și să șadă ca-n sînul bunei mume copilărind cuvinte culoarea înghinînd.

Aprindeți-vă, oameni, să nu-i greșim culorii hotarul, pătimirea, destinul în ținutul
Acestor blînde basme care plutesc sub norii venind de pretutindeni la noi cu tot trecutul.

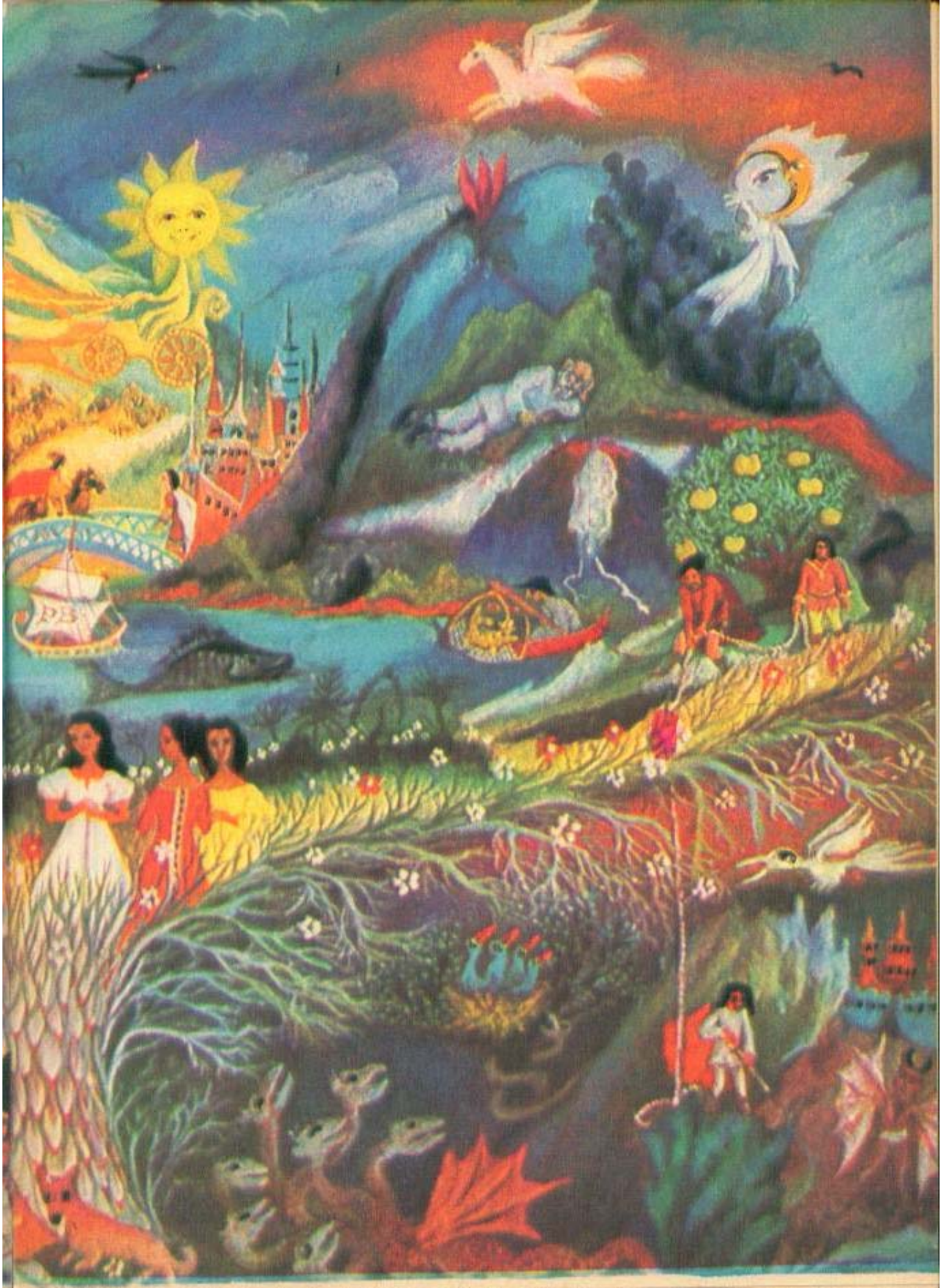

MUZICA TÎNĂRĂ ROMÂNEASCĂ, O POVESTE PALPITANTĂ SPUSĂ DE CÎȚIVA DINTRE VETERANII EI

Să nu ne mire cînd vom afla că:
totul a început de la filmul «Tinerii»;
trupele noastre cîntau pe chitare improvizate;
multă vreme restaurantele de pe litoral erau singurul loc în care nu numai tinerii puteau lua contact cu noua muzică și că deci faza estivală a restaurantelor a fost importantă și necesară;
la început, fără un model autohton, se cîntau melodii luate de la Beatles, Rolling Stones, Kinks.
Să nu ne mire toate acestea, ci să ne bucure că muzica tînără este acum a noastră, este ea însăși, este românească!

CORNELIU-BIBI IONESCU — «SFINX»

Asemeni multor tineri din vremea anilor '60 (unii chiar fondatori de formații), și lui Corneliu-Bibi Ionescu i-a încolțit ideea înființării unui grup vocal-instrumental, după ce a văzut filmul «Tinerii». Prietenul său Idu Barbu (viitorul organist al primei formule «Romanticii») i-a prezentat alți doi băieți, pe care îi știa el că vor să facă o trupă: Octav Zemlicka (actualul chitarist solo al «Electrecord»-ului) și Cristian Valica («baterist mai puțin cunoscut, dar foarte talentat»). Mai bine de jumătate de an, cei trei (Cristian, Octav și Bibi), cărora li s-a alăturat viitorul chitarist armonist Mihai Popa, au discutat prin cofetării, făcînd planurile de înființare a formației «Sfinx». Asta se întîmpla prin 1963. În aceeași perioadă, băieții auziseră deja de concertul unei formații, tot bucureștene, de genul Shadows (aceea văzută în «Tinerii») — Cliff Richard, alcătuită din elevi ai Liceului nr. 10 — «Zoia Kosmodemianskaia». Formația aceea se numea «Entuziaștii», iar Cliff-ul ei se chema Radu Tănase.

Pentru a-și face mîna, Ionescu (chitară bas) și Zemlicka (chitară solo) intră în big-band-ul casei de cultură «Vasile Roaită» (actuala casă a sectorului 8), orchestră condusă de bătrînul jazzman Mihai Berindei. La aceeași casă de cultură, o orchestră avîndu-i în componență pe Dumitru Tunsoiu (alias Liviu Tudan), Vlad Gabrielescu și Cornel Ionescu, adică pe cei ce vor întemeia formația «Sideral», cînta cu succes cîntece din repertoriul lui Johnny Halliday, care atunci făcea mare vogă la noi, datorită deselor transmisii la radio, ale cîntecelor sale. Tot atunci se auzea prin București de formațiile «Cometele» și «Olimpica».

Cei care constituiseră grupul «Sfinx» au început să se gîndească de unde și cum să-și procure instrumentele și amplificatoarele. După o documentare destul de lungă, făcută după revistele muzicale și de electronică din Biblioteca Centrală de Stat, Ionescu, care se pricepea la «aparate», a început să aibă idee de cum ar trebui să arate amplificarea unei chitare. Era însă nevoie de bani. Cu ajutorul părinților, al economiilor și al unor bigudiuri (!) confecționate din tuburi Bergman și vîndute, mai ales, telefonistelor din zona industrială Jilava, băieții au reușit să-și confecționeze cîteva chitare rudimentare plus amplificatoarele. Astfel, la sfîrșitul anului '63 susțin primul concert public, la Casa de cultură «1 Mai» (actuala casă a sectorului 4), sprijiniți de metodistul Teodorescu (tatăl solistei Gabriela Teodorescu). Repertoriul cuprindea doar trei piese: «Johnny Guitar», «Apaches» și «36-24-36». Concertul a fost demoralizant de slab, o adevărată cădere!

Au urmat luni întregi de repetiții, de încercări muzical-electronice, pînă cînd, în vara anului 1964, trupa obține un angajament la Tabăra Nord din Mamaia. Spre toamnă «Sfinx» se mută mai spre centrul Mamaiei, la barul «Mioriță», cîntînd împreună cu Idu Barbu (pian). Revenind la București, găsesc o mare concurență în puzderia de formații apărute pe la serile de dans ale caselor de cultură raionale și studențești (deatfel singurele locuri unde o formație «beat» putea să se producă).

În toamna lui '65, după ce făcuseră cunoștință la mare cu redactorul TV Elisabeta Mondanos, sfincșii sînt invitați la un concurs (televizat în direct) cu formația «Cometele». Grupul cîștigă concursul și se califică mai departe, învingînd și o a doua formație — «Cristal». Bibi Ionescu ne spune că șeful juriului acestui concurs era compozitorul N. Kirculescu, pe atunci foarte indulgent cu noua muzică (era omul care dădea în concurs notele cele mai mari).

În 1966, în sezonul estival, formația cîntă din nou la mare, cooptîndu-l pe Vifor Florescu (unul dintre cei mai vechi practicanți și asculcători ai «beat»-ului din București) la chitară armonie II. După acest sezon însă, Florescu pleacă, locul lui fiind luat de Petre Iordache.

Tot acum, grupul debutează la radio cu melodiile lui Zemlicka, «Îmi place muzica» și «Sfinx». Era perioada cînd stilul formației se îndepărtase de «Shadows», apropiindu-se de «Beatles».

În anul 1967, «Sfinx» ajunge la a doua sa formulă importantă: Corneliu-Bibi Ionescu (chitară bas), Octav Zemlicka (chitară solo), Sergiu Zagardan (baterie, actualmente la același instrument și solist vocal în orchestra lui Horia Moculescu), Petre Iordache (chitară armonie), Idu Barbu (orgă). Spre sfîrșitul anului, în trupă e inclus și chitaristul Adrian Ivanițchi (actualul cîntăreț folk, stabilit la Sighișoara). Era vremea cînd mulți «descoperiseră» valoarea antologică a albumului «Sgt. Pepper's» (Beatles). Și totuși Ionescu și Ivanițchi înclinau spre muzica «dură» a formației «Kinks».

În fond, pe atunci, pe vremea cînd muzica tînără românească se reducea doar la niște instrumentiști, nu și la creatori, singura șansă de a fi «original», de a te deosebi de colegii de gen era să te înfrupți din repertoriul unei alte formații nedescoperite sau neacceptate de ei. Așa au fost Phoenix cu Beatles, apoi cu Rolling Stones, Coral cu Beach Boys și Sfinx-Kinks etc.

Plecarea lui Ivanițchi în armată îl îndepărtează pentru totdeauna de Sfinx. O altă plecare importantă este aceea a lui Sergiu Zagardan, înlocuit cu Marian Toroimac. Acesta din urmă însă, fire îndărătnică, condiționează intrarea lui în trupă cu includerea unui bărat din anul întîi de Conservator, zicea el, bun violonist și chitarist solo, pe numele lui întreg Dan Andrei Vladimir Aldea. Deci, în toamna lui '67, Sfinx cîntă cu doi chitariști solo, debutînd în această formulă într-un spectacol la I.S.E. (azi Academia de studii economice), spectacol la care Aldea își uimește colegii cu niște «solo-uri Kinks» pe care le stăpînea încă dinainte.

Vara anului 1968 este pentru Sfinx (ne spune Bibi Ionescu) perioada «Grota Nimfelor». Acesta este de fapt numele unui bar din Eforie Nord, unde trupa a cîntat mai bine ca niciodată. În toamna acestui an, se profilează trio-ul de aur al Sfinx-ului: Aldea-Ionescu-Toroimac, formulă refăcută după perioada de rătăciri a lui Aldea, care formează grupul Cărăbuș (Cornel Ionescu — bas și muzicuță, Petre Iordache — saxofon, Puiu Pavel — baterie, Vili Palaghioiu — orgă). În acest timp Sfinx cîntă pe litoral în formula Ionescu, Toroimac, Silviu Hera (chitarist la Horia Moculescu) și Toni Niculescu (orgă, în prezent tenor al Operei Române din București).

Anul 1970 găsește reunit trio-ul mai sus-pomenit, cîntînd la «Moderna» clubul bucureștean. Aici, formația se rodează, repertoriul orientat spre Hendrix începînd să cuprindă primele compoziții ale lui Dan Aldea («Șir de cocori», «Verde crud», «Blues absurd», «Purgatoriu», «Doină»).

La al doilea festival pop, «Club A», 1971, formația apare ca o mare revelație («am avut surpriza să fim mai apreciați decît ne așteptam»); Dan Aldea obține, deopotrivă cu Sorin Tudoran (Cromatic), ciclul de cel mai bun chitarist solo al festivalului, iar Marian Toroimac, locul doi la baterișți. De asemenea, melodia «Șir de cocori» (Dan Aldea) obține premiul de compoziție.

La sfîrșitul anului 1971, Sfinx (plus Gil Dobrică) începe colaborarea cu Teatrul «Bulandra» în spectacolul «Muzică și Poezie». Este și aceasta o etapă foarte importantă, deoarece, aici, grupul a găsit mediul cel mai favorabil pentru muzica sa de atunci. În plus, teatrul a oferit grupului (împreună cu Florian Pittiș) un recital separat. Colaborarea și prietenia cu Pittiș au fost, se pare, fructuoase, sfincșii reușind să pătrundă în cîteva din tainele artei scenice.

În mai '72, Florian Pittiș și George Stanca înființează, la sediul Teatrului Bulandra, «Clubul B», care își propunea să reunească toate valorile tinere din domeniul muzicii, poeziei, artei scenice. Primii membri ai acestui club au fost sfincșii, iar printre fondatori se numărau: Liviu Ciulei, Adrian Păunescu, Alexandru Bocănet, Sînziana Pop, Anda Călugăreanu, Dan Tufaru, Dan Nuțu ș.a. Clubul acesta, care a durat puțină vreme, apare în perioada în care Adrian Păunescu dorea să înființeze un teatru de muzică și poezie. Era, așadar, o prefigurare a ceea ce este azi cenaclul «Flacăra».

În vară, Marian Toroimac părăsește grupul, tentat de muzica comercială. Vara întreagă, formația cîntă la Student clubul bucureștean, într-o formulă experimentală, renunțîndu-se la

(Continuare în pag. 59)

O ZI DIN VIAȚA LUI

eugen barbu:

«CONSIDER CĂ PREMIILE LITERARE FAC MAI MULT RĂU DECÎT BINE»

— Bună seara.

— Bună seara și dă-i drumul că n-am timp. Cum se apropie anul de sfîrșit parcă dă strechea-n toți, cu interviurile și bilanțurile.

— Nu mă luați așa repede, că n-am decît optzeci de întrebări. De fapt, nu mă interesează altceva decît o zi din viața dumneavoastră. M-am gîndit și m-am răzgîndit să vă pun niște întrebări noi. Le-am scris pe hîrtie și m-am prezentat.

— Lasă-te de glume și uită primele șaptezeci de întrebări.

— Dacă tot ziceți că n-aveți timp, cum se face că aveți timp să scrieți atîta și să fiți prezent peste tot?

— Explicația este simplă. Urmez un program de lucru, de destindere și de odihnă stabilit cu rigurozitate și respectat chiar cu tiranie. Mă culc la oră fixă, mă scol la oră fixă, mănînc la oră fixă, citesc, scriu și așa mai departe.

— Care dintre îndeletniciri vă ia astăzi cel mai mult timp?

— Lectura. Astăzi, în acest punct al vieții în care am ajuns, cea mai mare parte din timp este dedicată lecturii. Citesc chiar și zece ceasuri, lecturi diverse, alese cu atenție. De obicei citesc după-amiaza, în două rate, întins în pat și cu creionul la îndemînă. Citesc și subliniez, apoi dau la bătut la mașină fragmentele care mă interesează.

— Citiți mai mult din plăcere sau din interes?

— Uneori din plăcere, dar cel mai adesea din interes, adică din interesul scrisului.

— De scris, cînd scrieți?

— Mai ales dimineața, începînd de la unsprezece și pînă la trei, cînd mă așez la masă. Bat direct la mașină, nici scrisorile nu le mai scriu de mînă.

— Apropo de mîncare. Ce vă place să mîncați?

— Sări peste asta.

— Dați-mi voie să trec la altceva și să vă întreb care din cărțile pe care le-ați scris stă cel mai aproape de inima dumneavoastră?

— *Groapa* și *Princepele*. La *Groapa* am lucrat timp de zece ani și am ajuns să încocmesc treisprezece versiuni. Nici nu apăruse cartea și se discuta despre ea. *Princepele* înseamnă șapte ani de muncă și cinci versiuni.

— Nu dezvălui nici un secret atunci cînd scriu că dumneavoastră nu sînteți numai scriitor, ci și redactor șef, și membru corespondent al Academiei, și membru al Asociației China-România, și... și... Cum vă împăcați cu atîtea activități?

— E drept că am treburi peste tot, dar după cum vezi mă descurc. Lucrez după cît pot și după cît mă lasă alții. Scriu și citesc mai ales la munte, unde nu sînt vizitatori și unde nu e telefon. Dealtfel, e bine să știi că nu prea mă omor cu primirea oaspeților.

— Vă mulțumesc, dar nu mi-ați răspuns la întrebare.

— Cel mai mult îmi plac ședințele de la Academie. Au un aer mai științific și mai curat decît întîlnirile de la Uniunea Scriitorilor. Mă simt bine la Academie, e o plăcere să trăiești printre oameni reputați.

— Cînd am enumerat, mai devreme, îndeletnicirile dumneavoastră, am omis-o intenționat pe aceea de scenarist de filme. Credeam că o să băgați de seamă. N-ați băgat?

— N-am ascuns niciodată faptul că filmul nu-mi place. E o veche antipatie, chiar dacă uneori mă amuză. Merg tot mai rar la cinematograf, pentru că filmele sînt proaste și pentru că am oroare de aglomerație. Le văd numai pe cele care mi se recomandă și uneori mă uit la televizor.

— La ce emisiuni?

— Întotdeauna la sport și uneori la film. Citeodată urmăresc emisiunile de divertisment de sîmbătă seara, dar și ele sînt tot mai slabe.

— Dacă tot sărim de la una la alta, explicați-mi cum se face că un scriitor care a dat atîtea premii în viața sa a ajuns să ia el însuși primul premiu, al Academiei, pentru *Princepele*, abia la cincizeci de ani?

— Desigur că un premiu e un premiu și că a-l refuza înseamnă a jigni niște oameni care s-au gîndit la tine și care te-au apreciat. Cu toate acestea, consider că premiile literare fac mai mult rău decît bine. Cît privește întrebarea ta, răspunsul e numai unul: am avut curaiul să-mi critic colegii.

— Știu că vă place plimbarea prelungită. Umblați mult pe jos, sînteți văzut adesea departe de centru, parcurgînd străzi și cartiere. Este acesta un mod de a cunoaște sau de a te odihni?

— Pentru că astăzi nu mai pot face sport ca altădată, mă plimb mult pe jos. Merg de obicei însoțit, considerînd plimbarea nu numai un fel de a mă odihni, ci și unul de a schimba impresii.

— Se zice că e mai ușor să te afirmi în literatură decît să rămîi. E o părere sau o prejudecată, ce credeți?

— Cu siguranță că e mult mai important să rămîi decît să te afirmi. Aici intervine în discuție un fenomen care trăiește independent de voința noastră: setea opiniei publice de nume noi. Din păcate, aceste nume noi nu se ivesc întotdeauna atunci cînd vrea lumea, nu se ivesc la timp și asistăm, neputincioși, la inventarea unor false personalități. Nu exemplific, dar există multe asemenea cazuri.

— Noapte bună, tovarășe Barbu, am plecat.

— Noapte bună. Era și cazul.

OVIDIU IOANIȚOAIA ■

barometrele la cotele de alertă

Imaginînd un «barometru economic» și supunînd aprecierii acestuia evoluțiile din 1974 ale economiei mondiale, acul de pe cadranul său ar tinde să se situeze în dreptul valorilor indicînd instabilitate, perturbații «atmosferice», temperatură conjuncturală în răcire. O asemenea înclinație a acului indicator ar reflecta, astfel, efectele pe care evoluțiile economice internaționale din anul trecut le-au resimțit în urma manifestării cu intensitate deosebită a unor fenomene de criză și dezechilibru, ale căror incidențe multiple și profunde s-au conjugat.

«INUNDAȚIILE» INFLAȚIONISTE

Fenomenul inflaționist — mereu mai virulent și cu o arie de extindere tot mai largă în ultimii ani — și-a accentuat, în 1974, ritmul în perimetrul unor zone întinse ale globului (totalitatea țărilor occidentale, marea majoritate a celor în curs de dezvoltare), avînd însă înrîuriri directe sau indirecte asupra ansamblului economiei mondiale și relațiilor economice internaționale. O deosebită îngrijorare produce însă faptul că această inflație persistă — avînd, după cum se poate vedea, chiar tendința de a se accelera, extinde și generaliza — deși adevărate campanii antiinflaționiste au fost angajate pentru jugularea ei în majoritatea țărilor respective. «Inflația — nota revista cercurilor de afaceri franceze «Entreprise» — seamănă cu un fluviu năvalnic, care se umflă, an de an, și care, în cele din urmă, dă peste cap toate stăvilarele pe care guvernele i le pun în față». «Precipitațiile» inflaționiste, tot mai abundente, alimentează mereu mai puternic acest fluviu, care, ieșindu-și din albie, inundă arii din ce în ce mai extinse ale economiei mondiale. «Inundațiile» inflaționiste provoacă mari daune puterii de cumpărare a oamenilor muncii din țările afectate, grevează asupra desfășurării normale a relațiilor economice internaționale, frînează dezvoltarea lor.

Prin intermediul acestor relații — cărora astăzi nu li se poate sustrage nici o țară — efectele inflației sînt resimțite pretutindeni în economia mondială. Inflația duce la scumpirea mărfurilor pe care le exportă țările unde aceasta cunoaște ritmuri ridicate. De asemenea, accentuarea rapidă a inflației în țările ale căror monede sînt folosite în relațiile economice internaționale ca mijloace de plată sau rezerve valutare — determinînd o «eroziune» (depreciere) progresivă a substanței acestor monede — produce modificări importante în valoarea tezaurelor monetare ale diverselor țări, precum și în valoarea încasărilor și plăților externe ale acestora, rezultînd din operațiunile lor internaționale, comerciale sau necomerciale.

Prin consecințele economice și sociale pe care le determină accelerarea și generalizarea ei la scara întregii economii occidentale, inflația a ajuns să fie astăzi considerată, în mod oficial, în țările apusene, drept «inamicul public numărul 1», iar combaterea ei să fie apreciată de economiști și autorități guvernamentale ca principala preocupare. În fața «inundațiilor» inflaționiste sînt decretate, în majoritatea acestor țări, adevărate stări de alertă sau de urgență. Numai că lupta împotriva inflației s-a dovedit, cel puțin pînă în prezent, fără rezultate.

Mulți economiști occidentali se arată pesimiști în privința șanselor viitoare de reușită, în măsura în care consideră procesul inflaționist similar celui antrenat de administrarea unui drog. Pentru a combate subfolosirea resurselor materiale (utilizarea incompletă a capacităților de producție) și de muncă (șomajul) — care a constituit caracteristica fundamentală a evoluției economiei capitaliste în perioade anterioare — politica economică occidentală postbelică a declanșat o serie de mecanisme, a căror funcționare se baza pe concepția că menținerea deliberată a unei stări inflaționiste «moderate» și «controlate» ar reprezenta instrumentul capabil să ducă la înfăptuirea obiectivului utilizării complete a resurselor. Se estima că un excedent, în doze mici dar permanent, al cererii (în expresie monetară) asupra ofertei (producției) ar avea ca efect atragerea ofertei la nivelul cererii, antrenînd astfel creșterea continuă a producției și deci folosirea completă a resurselor materiale și de muncă. Trecîndu-se la acțiune potrivit acestei concepții, au fost inoculate permanent economiei doze monetare stimulatoare. În faza sa tonică, drogul inflaționist a avut întrucîtva efectele scontate. A fost însă perioada în care drogul a măcinat în adîncime organismele și mecanismele economiei occidentale, perioada în care disproporțiile s-au acumulat. Administrat timp îndelungat, drogul a trecut din faza sa tonică în faza toxică — și dezechilibrele au izbucnit. Economia occidentală ar vrea, acum, să se debaraseze de acest drog și nu mai poate. El se dovedește insensibil la orice terapeutică și rezistent la orice presupus antidot. Fenomenul inflaționist — scăpat de sub control — a depășit stadiul inflației «tîrîtoare», intrînd în stadiul inflației galopante, care este de natură să dezechilibreze profund structurile economice și monetare occidentale.

MATERIILE PRIME — «MERCURUL» PREȚURILOR ÎN CREȘTERE

«Mercurul» prețurilor materiilor prime — care a început să urce vertiginos din 1972 și care a făcut un salt spectaculos în 1973 — și-a continuat, în 1974, ascensiunea. La principalele materii prime și produse de bază (petrol, lemn, fier, zinc, cupru, cauciuc, plumb, aluminiu, aur, argint, grîu, porumb, cacao, zahăr, lînă, mătase, bumbac etc.), «termometrele» prețurilor indică, în prezent, valori ce se situează la un nivel de 2, 3, 4 sau chiar 5 ori mai ridicat în comparație cu cel de acum doi ani.

Tendințe de urcare a prețurilor la materii prime și produse de bază s-au mai manifestat, din cînd în cînd, în perioada postbelică. Determinate de presiuni puternice și bruște ale cererii pe piața mondială, asemenea tendințe însă au avut, de regulă, un caracter temporar, conjunctural. După un timp, mai mult sau mai puțin îndelungat, prețul revenea la nivelul anterior sau se stabiliza la un plafon apropiat de acesta. Rezultanta, după

o perioadă îndelungată a tuturor acestor fluctuații în sus și în jos ale prețurilor materiilor prime s-a constatat a fi aceea că producătorii, deși produceau din ce în ce mai mult, se vedeau puși în fața faptului de a încasa, în mod relativ, din ce în ce mai puțin. Lucrul era explicabil în condițiile evoluțiilor diferite ale prețurilor materiilor prime, pe de o parte, și ale prețurilor produselor manufacturate, pe de altă parte, evoluții comparativ defavorabile produselor de bază. Într-o atare situație, producătorii de materii prime (în special țările în curs de dezvoltare) au fost nevoiți să producă și să exporte tot mai multe produse primare pentru a putea obține în schimb, prin import, cel puțin aceeași cantitate de produse prelucrate. Se accentua progresiv necesitatea unui nou raport, mai echitabil, între prețurile acestor două mari categorii de produse.

În ce privește actualele creșteri ale prețurilor la materii prime și produse de bază — care, în ultimii doi-trei ani, au depășit cu mult (de peste două ori) creșterile de prețuri la produsele industriale — se apreciază că acestea nu reprezintă un nou puseu conjunctural, ci o tendință de durată. În acest sens, sînt avute în vedere, în principal, două considerente. Unul este de ordin tehnico-economic. Consumul tot mai ridicat de materii prime, reclamat de însăși dezvoltarea economică, a pus din ce în ce mai acut problema reabordării și reconsiderării relației «consum-resurse» prin prisma faptului că rezervele de materii prime, cel puțin la nivelul tehnicii de care se dispune în momentul de față, nu sînt nici supraabundente și nici inepuizabile, prețul lor trebuind să reflecte acest lucru. Alt considerent este de ordin economico-politic. Producătorii de materii prime — în principal țările în curs de dezvoltare — se arată hotărîți să schimbe evoluțiile de pînă acum ce le-au fost defavorabile și să determine, dimpotrivă, stabilirea unui raport mai just între prețurile materiilor prime pe care le exportă și prețurile produselor industriale pe care le importă. Or, dacă un asemenea raport se impunea de mai mult timp, tocmai faptul că țările capitaliste industriale au refuzat, o perioadă îndelungată, să accepte reconsiderările necesare este apreciat astăzi — chiar și de unii economiști, oameni de afaceri sau politici din țările occidentale importatoare — drept cauza care a alimentat criza, acumulînd disproporțiile și distorsiunile și declanșînd, la un moment dat, asemenea creșteri abrupte de prețuri, ce atrag după sine puternice dificultăți în economia mondială și mari dezechilibre în plățile internaționale.

AVERSELE MONETARE

Furtunile violente, atît de frecvente în anii din urmă pe scena monetară internațională, par să nu se mai fi produs în 1974. Averse de mai mică intensitate, dar continue, le-au luat locul. Concluzia la care ar putea îndemna o astfel de schimbare — că ar exista posibilitatea unor tendințe de îmbunătățire a situației — nu ar corespunde în nici un caz realității. De fapt, criza valutară s-a agravat. Practic, de mai mult timp, nu mai există ceea ce poate fi denumit un adevărat sistem monetar internațional, iar efectele nefavorabile, de instabilitate și incertitudine, ale unei asemenea stări de lucruri, au tins să se adîncească. În contextul accelerării inflației și al deprecierii diferite a principalelor monede utilizate în efectuarea schimburilor economice internaționale — ceea ce a determinat numeroase devalorizări și revalorizări, însoțite de izbucniri grave ale crizei monetare — autoritățile occidentale au părăsit, pe rînd, principiul stabilității cursurilor valutare. Ele au încetat să-și mai susțină, prin intervenții pe piață, cursul propriilor valute, lăsînd exclusiv la latitudinea cererii și ofertei fixarea acestui curs. S-a intrat, în acest mod, într-o perioadă de fluctuare cvasigeneralizată a cursurilor valutare — fluctuație care a temperat întrucîtva izbucnirile violente ale crizei, dar care a instaurat un climat de incertitudine și instabilitate, cu efecte negative asupra dezvoltării schimburilor internaționale. Cu alte cuvinte, aversele mai slabe dar continue, determinate de permanentizarea fluctuației monetare, sînt de natură să afecteze desfășurarea schimburilor economice internaționale chiar într-un mod mai profund, pe termen lung și într-o proporție mai mare decît furtunile anterioare, produse în condițiile menținerii fixității cursurilor valutare.

«SECETĂ» PE PIAȚA PRODUSELOR ALIMENTARE

În 1974 s-a făcut simțită, mai puternic decît în anii precedenți, presiunea relativei lipse de alimente pe plan mondial. După aprecierile O.N.U., 460 milioane de oameni (respectiv a opta parte din populația globului) sînt, în prezent, subnutriți, iar 40 la sută din populația mondială beneficiază de o alimentație insuficientă, nediferențiată. În țările slab dezvoltate și în curs de dezvoltare, unde trăiesc peste 2/3 din populația globului, consumul alimentar mediu zilnic pe locuitor se situează sub nivelul celor 2 500 calorii, considerate necesarul minim indispensabil hranei unui om. Stocurile mondiale de cereale, care reprezentau la începutul anilor '60 peste o pătrime din consumul anual (sau 100 de zile de consum), au coborît, actualmente, sub 10 la sută din consumul anual (sau sub cota de alertă a nici măcar 30 de zile de consum). Unii economiști apuseni atribuie aceste tendințe, pe de o parte, creșterii rapide a populației în țările slab dezvoltate și, pe de altă parte, condițiilor climatice defavorabile existente în unele regiuni ale globului, în ultimii ani. Fără a ignora înrîurirea anilor secetoși asupra producției agricole, trebuie arătat însă că principala cauză a «secetei» de pe piața mondială a produselor alimentare este alta. Și aceasta nu este, în nici un caz, creșterea în sine a populației în unele țări mai slab industrializate ale lumii.

Cauza fundamentală o constituie existența, pe întinse zone ale globului, a unui nivel extrem de scăzut al dezvoltării sectorului agricol, legat îndeosebi de gradul foarte redus al înzestrării tehnice și chimice a agriculturii. Țările în curs de dezvoltare — cotate, în general, drept «agricole» — deși dețin 70 la sută din totalul mondial al terenului arabil, nu furnizează nici 40 la sută din producția alimentară mondială. Explicația constă în faptul că, în aceste țări, suprafețele cultivate nu sînt nici pe departe integral atrase în circuitul agricol (raportul cultivat-cultivabil este doar 32 la sută în Africa sau 21 la sută în America de Sud), dar, mai ales, în faptul că, în condițiile unui nivel redus de înzestrare tehnică și chimică a agriculturii, randamentele productive la hectar în țările respective sînt scăzute sau foarte scăzute. Contribuția sporirii randamentelor pe hectar la creșterea producției agricole s-a situat, în ultimele două decenii, la numai 50 la sută în Africa și Extremul Orient și chiar sub 30 la sută în America Latină și Orientul Apropiat (restul producției fiind obținut prin mărirea suprafețelor cultivate). În schimb, în Europa occidentală întregul spor al producției a fost realizat prin majorarea randamentelor la hectar, iar în America de Nord contribuția creșterii randamentelor este chiar de 150 la sută! (adică s-au obținut sporuri de producție în condițiile restrîngerii suprafețelor cultivate).

Cifrele semnalate atestă însă marile posibilități de creștere a producției mondiale agricole, prin mărirea

(Continuare în pag. 56)

SĂ RÎDEM CU DONALD RĂȚOIUL

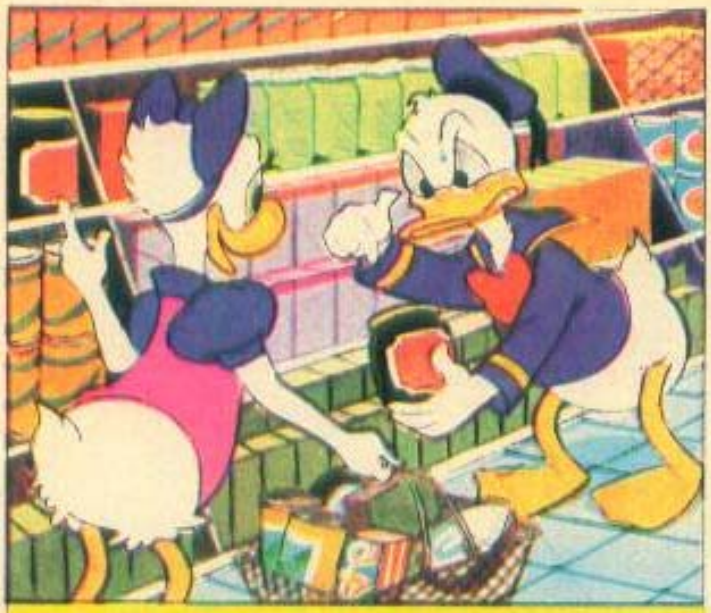

1) Și lui Donald și lui Daisy le place la nebunie gemul de mure! Dar într-o zi, cînd Donald făcea cumpărăturile, a rămas îngrozit de prețul foarte ridicat al dulciului. «Nu am de gînd să plătesc banii ăștia pentru un borcan de gem» — a spus rățoiul indignat. «Hai, Daisy. Mă voi duce la țară și voi culege eu mure. Pe urmă o să faci tu gem acasă, nu un borcan, ci mai multe».

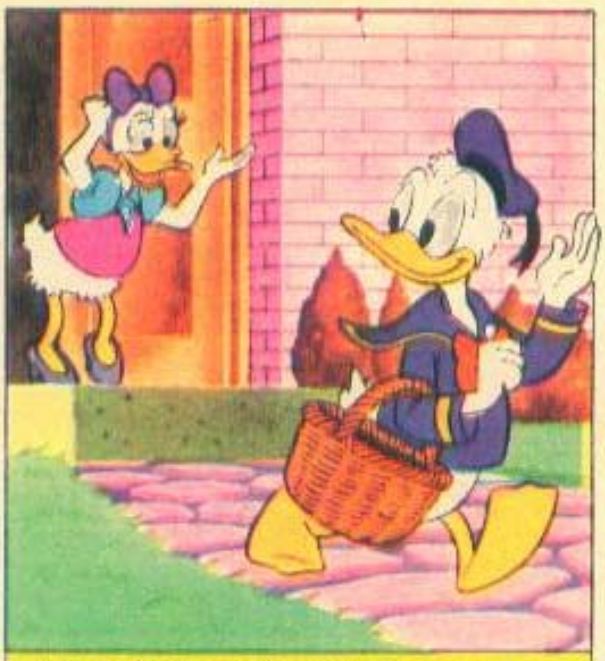

2) Așa că, în aceeași după-amiază, Donald a plecat la țară, înarmat cu un coș mare. «Cînd mă voi întoarce acasă, va fi plin cu mure, Daisy, să știi», se lăuda el vesel.

3) Curînd de tot, Donald a ajuns în locul unde știa el că se află puzderie de tufișuri cu mure. Numai că, mai înainte de toate, a trebuit să-și facă loc printre ramurile subțiri și țepoase.
«Au, vai!» striga el, pișcat din toate părțile de ace.

4) După un timp, a izbutit să se strecoare printre țepi. Dar vai! Și-a dat seama că dincolo se întindea o mlaștină. Lipa-lipa, înainta anevoie, trăgîndu-și cînd un picior, cînd altul, din noroi.

5) În sfîrșit, iată și murele, drept în fața lui. Tufiș lîngă tufiș, numai mure mari și zemoase. «Așa, băiețe, își spune Donald. Am tras eu din greu să ajung pînă aici, dar nici că-mi pare rău. Sînt așa de încîntat! Hm! Cine are nevoie să cumpere gem?»

6) Nu peste multă vreme, coșul lui Donald era plin ochi cu mure. Dar, tocmai cînd se îndrepta spre casă, s-a întîmplat ceva groaznic. A izbit coșul de un stup de albine!

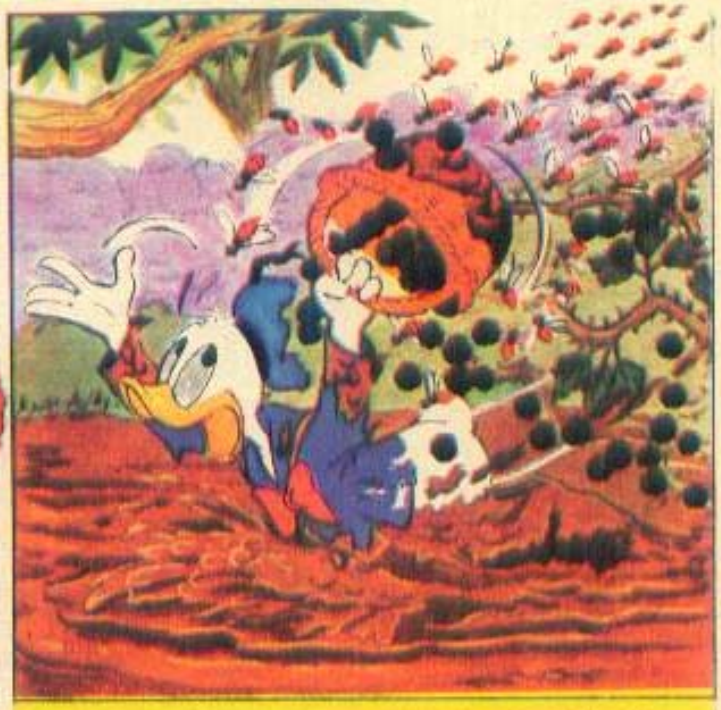

7) «Bzzz»! au năvălit, mînioase, albinele. «Bzzz, bzzz.bzzz». «A-ju-torr!», striga Donald, alergînd de-i sfîrîiau călcîile. Din nou peste mlaștini, iar printre țepi, semănînd murele peste tot, întrucît își rotea coșul deasupra capului, ca să alunge albinele.

8) Din fericire, albinele au renunțat în curînd să-i mai fugărească. Într-un tîrziu a ajuns acasă și Donald, obosit și amărît. «Ei, i s-a adresat Daisy triumfătoare, ia să vedem coșul, este plin cu mure, așa cum zicea?»

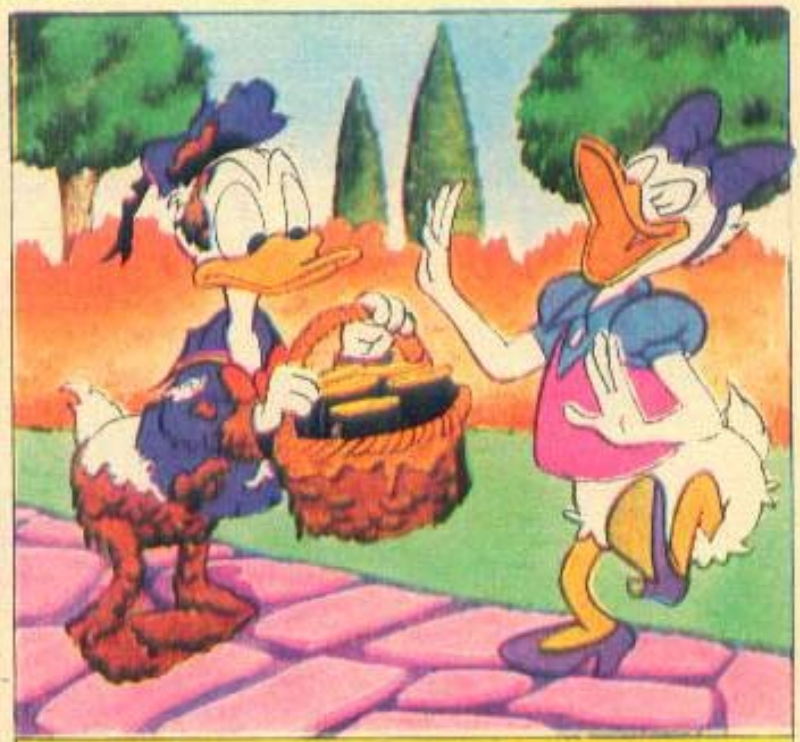

9) «Nu» — a răspuns Donald cu un firicel de voce. «Este plin cu gem de mure». Nu vă mai spunem cît de prost se simțea rățoiul în timp ce-i povestea cum a fost el nevoit să renunțe la mure și să cumpere gem și cum mai triumfa Daisy ascultînd toată întîmplarea.

(Urmare din pag. 53)

randamentelor la hectar, pe baza creşterii înzestrării tehnice şi chimice a agriculturii. Calcule ale experţilor O.N.U. apreciază că, prin generalizarea la scară mondială a aplicării tehnologiilor agricole din ţările avansate, s-ar putea obţine, chiar şi numai de pe actualele suprafeţe cultivate, o producţie de aproape 10 ori mai mare decît cea din prezent — care ar putea asigura o hrană corespunzătoare nu numai populaţiei actuale, ci şi unei populaţii cu mult mai numeroase.

PERTURBAŢII SEISMICE ÎN PLĂŢILE INTERNAŢIONALE

Practic, 1974 este primul — dintr-un şir de ani, al căror număr nu poate fi cunoscut sau estimat — în care economia mondială înfruntă efectiv consecinţele crizei energetice, în speţă ale crizei petrolului, declanşată brusc spre sfîrşitul anului precedent. Privind retrospectiv, se dovedeşte că principala consecinţă a crizei o constituie sporirea masivă a preţului acestei resurse energetice şi industriale de bază, presiunea cea mai importantă provenind nu dintr-o eventuală penurie de ţiţei, ci din dificultăţile de ordin financiar legate de procurarea şi aprovizionarea cu petrol (în condiţiile ridicării de 4-5 ori a nivelului preţului).

Implicaţiile unei astfel de creşteri bruşte şi într-o asemenea proporţie a preţului ţiţeiului sînt deosebite, această majorare fiind de natură să producă mari perturbaţii şi dezechilibre în plăţile internaţionale, să antreneze profunde şi rapide schimbări în structurile şi fluxurile comerciale, monetare şi financiare internaţionale. Economia mondială «absoarbe» cu greu aceste creşteri abrupte ale preţurilor, procesul de ajustare şi adaptare — în contextul unor perturbaţii care, prin amploarea şi proporţiile lor, au semnificaţia unor adevărate mişcări seismice — neputînd fi lin, ci, dimpotrivă, presărat cu asperităţi şi plin de dificultăţi. Pentru a avea o imagine asupra dimensiunii implicaţiilor internaţionale ale masivelor sporuri de preţuri la petrol sînt suficiente cîteva cifre. Încasările totale din vînzările de petrol ale ţărilor producătoare şi exportatoare de ţiţei — care s-au situat, în 1973, la aproape 23 miliarde dolari — s-au ridicat, în 1974, la peste 85 miliarde dolari, crescînd deci într-un singur an cam cu tot atît cît produce, în aceeaşi perioadă de timp, întreaga Indie, cu cei aproape 600 milioane locuitori ai săi, sau cu de două ori mai mult decît produc, tot în decurs de un an, toate cele aproape 20 de ţări cu un venit de 100 sau sub 100 de dolari pe locuitor.

Nota de plată aparţine, desigur, în primul rînd marilor consumatori şi importatori de petrol, în special ţările vest-europene, Japonia şi Statele Unite, determinînd apariţia unui important deficit în balanţele lor de plăţi, estimat la peste 30 miliarde dolari numai în 1974. În acelaşi timp însă costul suplimentar al aprovizionării cu ţiţei este suportat şi de covîrşitoarea majoritate a ţărilor în curs de dezvoltare care nu sînt producătoare de petrol şi care, în fapt, sînt cele mai afectate de creşterea preţului ţiţeiului, avînd în vedere capacitatea lor de plată mai redusă. Se apreciază că aceste ţări au fost nevoite, numai în 1974, să plătească în plus, pentru achiziţiile de ţiţei, aproape 12 miliarde dolari. Aceste cheltuieli suplimentare au «neutralizat» ajutorul financiar pentru dezvoltare acordat ţărilor respective, al cărui cuantum actual este cu 50 la sută mai mic, ori au fost de natură să blocheze importul unor bunuri industriale esenţiale, în măsura în care reprezintă mai mult de o cincime din totalul încasărilor din exporturi ale acestor ţări.

În aceste condiţii au apărut cîteva probleme de o importanţă deosebită pentru întreaga evoluţie a economiei mondiale, a schimburilor şi plăţilor internaţionale. Ce urmează să se întîmple cu uriaşele fonduri pe care, într-un timp scurt, numeroasele ţări consumatoare şi importatoare de petrol le-au transferat sau le vor transfera ţărilor producătoare şi exportatoare? Întrebarea se pune în contextul în care aceste din urmă ţări, oricît şi-ar spori achiziţiile industriale din străinătate, nu pot efectiv cheltui, pe o asemenea cale, decît o parte a «petrodolarilor» (fondurile încasate din vînzarea petrolului la noile preţuri). În consecinţă: cum îşi vor folosi statele respective excedentele comerciale şi de plăţi? Vor reţine, în rezerve interne, fondurile suplimentare obţinute sau le vor replasa, pe diferite căi (împrumuturi externe, investiţii în străinătate etc.), în circuitele economice şi monetare internaţionale, adică vor accepta reciclarea petrodolarilor? În schimb, în ce fel şi cu ce fonduri îşi vor finanţa ţările consumatoare masivele lor deficite comerciale şi de plăţi? Prin restrîngeri importante ale consumului intern de petrol, cu preţul depresiunii economice, sau prin reciclarea petrodolarilor, respectiv contractînd împrumuturi financiare chiar de la ţările producătoare de petrol (deci prin amînarea plăţii în speranţa unei redresări viitoare)? Cum vor fi rezolvate, totodată, dificultăţile suplimentare, economice şi de plăţi, ale majorităţii ţărilor în curs de dezvoltare? Sînt, toate acestea, probleme care se află într-o strînsă legătură, iar fiecare din ele, după cum se poate vedea, nu interesează numai ţările pentru care se pune în principal problema respectivă, ci ansamblul celorlalte ţări. Sînt probleme care însă — cel puţin pînă în prezent, la finele anului 1974 — nu şi-au găsit încă un răspuns concret, o rezolvare practică şi eficace, în avantajul tuturor ţărilor, în special al celor în curs de dezvoltare.

NORII GREI AI RECESIUNII

Accentuarea inflaţiei, creşterea preţurilor la materiile prime, instabilitatea determinată, pe plan monetar internaţional, de fluctuaţia cvasigeneralizată a cursurilor valutare, greutăţile în plăţile externe antrenate de consecinţele crizei petrolului au strîns deasupra economiei multor ţări ale lumii — îndeosebi în statele occidentale industrializate, dar şi în numeroase ţări în curs de dezvoltare — norii grei ai recesiunii. În presa şi în literatura de specialitate apuseană au putut fi întîlnite, în acest sens, frecvente referiri la faptul că actualele tendinţe din economia occidentală pot fi comparate cu cele care au condus la marea depresiune din anii '30. Deja ritmul creşterii economice s-a încetinit sensibil, estimîndu-se că, pe ansamblul acestor ţări, el s-a situat, în 1974, sub 1 la sută, faţă de ritmul mediu anual de aproximativ 5 la sută în perioada 1960-1970. Ca urmare, şomajul cunoaşte cote aproape neatinse de-a lungul întregii perioade postbelice. Sînt evocate alte numeroase similitudini cu situaţia din anii '30: instabilitatea monetară internaţională, tendinţele spre protecţionism din relaţiile comerciale interoccidentale, crahuri bancare, scăderi bruşte de cursuri la burse etc.

În ce priveşte perspectivele pe un termen mai lung, îngrijorările sînt legate în special de persistenţa şi accelerarea inflaţiei şi de repercusiunile crizei petrolului. Măsurile restrictive luate în vederea combaterii

fenomenului inflaționist s-au dovedit și se dovedesc — în condițiile lipsei de receptivitate a inflației la orice terapeutică administrată — a fi de natură să afecteze activitatea industrială, creșterea producției în general. Într-o atare situație, consecințele crizei petrolului vin doar să suplimenteze dificultățile și să accentueze cursul spre inflație, în același timp, spre recesiune, alimentînd, pe de o parte, în mod direct climatul inflaționist și determinînd, pe de altă parte, o răcire a conjuncturii, în urma restrîngerilor, din considerente financiare, a achizițiilor externe de țiței, cu incidența lor asupra creșterii economice.

Încetinirea pulsului activității economice în unele țări ale lumii, perturbațiile din plățile și schimburile economice internaționale nu rămîn, în condițiile actuale ale interdependențelor economice crescînde între state, fără efecte pe un plan mai larg, la scara de ansamblu a economiei mondiale — într-o măsură mai mare sau mai mică, într-un fel sau altul, pe o cale sau alta, aceste efecte fiind resimțite pretutindeni.

«DRAMATICA ASIMETRIE» — SAU NECESITATEA UNUI NOU CLIMAT ECONOMIC ȘI POLITIC INTERNAȚIONAL

Analiza chiar și sumară — așa cum a fost cea de față — a tendințelor ce se manifestă de mai mult timp în economia mondială și care s-au adîncit în cursul anului trecut atestă elocvent că asemenea tendințe își au obîrșia în distorsiunile, inegalitățile, disproporțiile și inechitățile pe care le-a generat și le generează sistemul capitalist pe plan intern și internațional: dezechilibrul între fluxurile monetare și cele reale din economie (inflația), între ramuri și sectoare, subfolosirea temporară a capacităților de producție, risipa resurselor materiale, permanenta utilizare incompletă a resurselor de muncă (șomajul), dramatica asimetrie în nivelurile de dezvoltare ale statelor, datorită menținerii într-o stare de subdezvoltare a unor imense regiuni ale globului etc.

Actualmente, ponderea în produsul mondial a țărilor economic avansate, unde trăiește mai puțin de 1/3 din populația globului, este de peste 3/4, în timp ce ponderea țărilor slab dezvoltate și în curs de dezvoltare, unde trăiesc mai mult de 2/3 din populația lumii, este sub 1/4. «Jumătatea săracă» a omenirii (cele peste 40 de țări cu un produs anual pe locuitor sub 200 dolari) nu produce și nu consumă din totalul mondial decît 7 procente, în schimb, «zecimea cea mai bogată» a omenirii (țările cu un produs anual pe locuitor de peste 3 000 dolari) produce și consumă, din totalul mondial, aproape 50 de procente, adică tot atît cît restul de 90 la sută din populația globului. Decalajele constituie un dezavantaj nu numai pentru țările în curs de dezvoltare, ci pentru toate statele lumii, ele afectînd grav însăși evoluția economică generală, constituind un factor de îngustare a pieței mondiale, de criză economică, reducînd, pînă la urmă, posibilitățile de dezvoltare și a țărilor înaintate economic și avînd repercusiuni ce se răsfrîng asupra întregii economii mondiale, asupra tuturor țărilor. Iată de ce lichidarea decalajelor reprezintă o condiție de bază a înlăturării posibilităților de manifestare a unor fenomene de criză și dezechilibru în economia mondială, cum sînt cele din momentul de față.

«Este evident — arată tovarășul **Nicolae Ceaușescu — că fenomenele actualei crize economico-financiare, cu toate urmările sale, sînt consecința dezvoltării unor state pe seama altora, a îngustării posibilităților de dezvoltare economică drept urmare a accentuării decalajului între statele avansate și cele în curs de dezvoltare, a consumului nerațional, risipei materiilor prime și surselor energetice într-o serie de țări. Aceste stări de lucruri pun cu putere în evidență necesitatea soluționării problemelor pe baza principiilor egalității, cu participarea tuturor statelor, a instaurării unei ordini economice și politice mondiale, a democratizării relațiilor internaționale, a elaborării unor noi norme de drept internațional, corespunzător schimbărilor produse în lume».** În concepția partidului și statului nostru, o nouă ordine economică și politică internațională presupune: întronarea unor noi raporturi între state, bazate pe egalitate, respect al independenței și suveranității internaționale, pe neingerință și avantaj reciproc; eliminarea oricăror politici și practici care se opun dezvoltării de sine stătătoare a popoarelor, afirmării lor nestingherite, potrivit voinței și aspirațiilor proprii, exercitării de către fiecare națiune a dreptului ei sacru de a dispune de sine, de propriile resurse; eradicarea decalajelor economice între țări; sprijinirea efectivă, pe plan comercial, tehnologic, financiar, a progresului mai rapid al statelor în curs de dezvoltare; stabilirea unui raport mai just între prețurile materiilor prime și prețurile produselor industriale; asigurarea accesului tuturor statelor, în primul rînd al celor în curs de dezvoltare, la cuceririle științei și tehnicii contemporane; rezolvarea, prin eforturi comune, a problemei alimentației mondiale, pe baza încorporării rezultatelor științei agricole, a creșterii înzestrării tehnice și chimice a agriculturii în toate zonele globului; lărgirea participării tuturor țărilor la dezbaterea și soluționarea problemelor fundamentale ale lumii contemporane; sporirea contribuției în această direcție a organismelor și organizațiilor internaționale, prin extinderea colaborării interstatale în cadrul acestora și democratizarea amplă și efectivă a funcționării și activității lor.

În sensul acestor exigențe ale instaurării unei noi ordini economice și politice internaționale se înscriu, dealtfel, concluziile majore ale importantelor reuniuni și dezbateri asupra unora din problemele economice cardinale ale lumii contemporane, pe care Organizația Națiunilor Unite — pentru prima dată în istoria ei, și, de fapt, în întîmpinarea marilor responsabilități ce-i revin în rezolvarea acestor probleme — le-a inițiat sau pentru desfășurarea cărora și-a oferit auspiciile, în cursul anului 1974: Sesiunea extraordinară asupra materiilor prime și dezvoltării (New York, aprilie), Reuniunea asupra dreptului mării (Caracas, iulie), Conferința mondială a populației (București, august), Conferința mondială a alimentației (Roma, noiembrie). Aceste exigențe își găsesc reflectare în documentele adoptate în cadrul reuniunilor și conferințelor respective, precum și în cadrul Sesiunii anuale a Adunării Generale a O.N.U., încheiată recent, documente din rîndul cărora reținem în mod deosebit atenția «Declarația asupra instaurării unei noi ordini economice internaționale» și «Carta drepturilor și îndatoririlor economice ale statelor». Deși, desigur, n-au putut rezolva peste noapte gravele probleme luate în discuție, aceste reuniuni și dezbateri, desfășurate în forumuri largi, cu caracter și vocație universale, au deschis calea acelei abordări care este unică în măsură să ducă la soluționarea acestor probleme — calea colaborării internaționale, cu participarea și luarea în considerare a intereselor tuturor statelor, ținîndu-se cont de interesele specifice ale țărilor în curs de dezvoltare. Este calea pe care trebuie să se persevereze cu fermitate pentru ca indicatoarele barometrelor economice — a căror evoluție omenirea are putința de a o influența — să se situeze, constant, în viitor, în dreptul valorilor semnalînd dezvoltarea armonioasă și echilibrată a economiei mondiale, în beneficiul tuturor popoarelor, al ameliorării substanțiale a climatului politic internațional, într-o lume mai bună și mai dreaptă.

ILIE ȘERBĂNESCU ■

O ZI DIN VIAȚA LUI

mihai beniuc:

«ÎN FIECARE ZI CRED CĂ SCRIU O POEZIE»

23 noiembrie 1974. E simbătă, e o zi caldă de toamnă întîrziată, care ar vrea să mai rămînă pe la noi, iar pe strada Grădina Bordei (la Șosea), pe alee, mi se afundă picioarele în covoare de frunze galbene și ruginii. O tulburătoare melancolie plutește în aer. La numărul 51, în fața unei portițe de fier, caut soneria și nu e. Împing, e deschisă, străbat o grădină cît o părere și la ușa apartamentului sună. Vine Mihai Beniuc personal. Bardul adolescenței generației mele pare bătrîn. Numai ochii oblici și foarte albaștri îl dezmint.

A consimțit cu amabilitate la această vizită a mea, dar simt că nu-i convine să-l blochez prea mult, fiindcă, zice dînsul, nu mai îmi stau în față multe cincinale și-aș vrea să pot duce la capăt cîteva lucrări.

— Despre ce lucrări e vorba, maestre?

— Sînt angajat cu tipărirea «Scrierilor», din care cinci volume au și apărut și probabil că voi mai izbuti să mai scot pînă la numărul zece, încă tot eu.

Omul care presimte că nu-i mai stau în față multe cincinale lucrează cu migală, selectează sever și are răbdare! O răbdare pe care desigur i-a exersat-o omul de știință, cercetătorul atent de biopsihologie experimentală, cel ce și-a ațintit de-atîtea ori ochii și spiritul, și opt și zece ore pe zi, pe sticla unui acvariu, urmărind, înțelegînd și interpretînd gesturile și mișcările acelei lumi mirifice din spatele ei — peștii. Desigur, nu l-am cruțat pe maestrul Beniuc de întrebări privind laboratorul său, pe care știam că îl are acasă, făcut pe cont propriu, cu tot felul de instalații pentru cercetare, nu l-am cruțat pe biopsihologul Mihai Beniuc de întrebări privind contribuțiile sale la știința psihologiei, care nu sînt cu nimic mai prejos decît cotele de vîrf ale operei poetice, despre acele studii de prestigiu în lumea științifică a domeniului. Deocamdată, nu mai are laboratorul. Din cauza acestui an de solicitări, zice. Deși are intenția să renunțe la știință din cauza lucrărilor literare pe care vrea să le rotunjească, aceasta îi dă încă tîrcoale. Și s-ar putea ca imediat ce intrăm în iarnă să-l apuce iarăși dorul și să-și refacă instalațiile de cercetare. «Aș putea să-ți fac o mărturisire, pe care am impresia că n-am făcut-o încă niciodată. Ar fi trebuit să spun că, pentru mine, psihologia este o profesie. O meserie. Totuși, în ultimă instanță, eu am intrat în domeniul științei tot cu pasiune și tot din pasiune — 42 de ani nu m-am despărțit de această pasiune. Pot numa', cel mult, mărturisi că, din cînd în cînd, am avut șovăieli — să mă duc mai mult spre știință sau să mă duc mai mult înspre literatură? Și atunci, am început acest zigzag între literatură și știință». Așa încît cel ce scria «Aicea, printre ardeleni», poezia-profesiune de credință, își pusese semnătura cu cîțiva ani înainte, în 1937, pe un studiu de mare actualitate abia acum, în lumea de azi, în probleme de ecologie; cel ce întreba, cu febrilitatea îndrăgostitului, fermecîndu-ne, «Îți mai aduci aminte, Ana Kelemen?», era profesor de notorietate în învățămîntul superior și savant care se preocupa de comportamentele organismelor vii și oferea psihologiei umane dezlegări în tainele învățării, ale instinctului, ale comportamentului.

Dar — de fapt — să nu uităm subiectul conversației noastre: din ce se alcătuiește ziua lui Mihai Beniuc?..

Pentru că astăzi nu mai are de gînd să iasă din casă, a fost doar dimineață la ora opt la sectorul de partid, cu treburi organizatorice pentru Congres, nu pot sta să-l veghez lucrînd la masa cu scaune înalte ca pentru patriarhi.

— Ce-o să faceți după plecarea mea, maestre?

— Ceea ce fac de-o viață-ntreagă. Am să scriu. Poate o poezie. În fiecare zi cred că scriu o poezie sau o încercare de poezie, care nu știu dacă va apărea sau nu.

— La ce oră prînziți?

— Acum. Nu aflu pentru mine, sînt obligat să țin seama de soția mea, care este sub regim.

E ora 14. Plec și din vestibul aud pași ușori pe scărița interioară din lemn, care urcă din living. Probabil că Emma Beniuc coboară pentru masă. În sinea mea am voit s-o cunosc, am avansat ușor intenția, dar poetul nu i-a dat curs. Mi-a vorbit însă despre Emma Beniuc. A tradus peste 50 de cărți, din rusă, franceză și engleză. Din germană mai puțin, deși știe limba foarte bine. Traducerile au fost pasiunea vieții sale. Lucrează amîndoi foarte multe ore pe zi, dar niciodată în aceeași cameră. I-am mărturisit că a fost o șansă pentru mine vizita făcută și mi-a replicat că asta «poate mai tîrziu». Cine știe, poate? Fiindcă două role și jumătate de minifon sînt doldora de gîndurile poetului Mihai Beniuc dintr-o zi de toamnă. Plus vocea sa cu inflexiuni și accente aparte. Am discutat mult despre poezie — a sa și a altora — despre poezia politică, despre climat literar și critica literară românească de azi, despre generația tînără de poeți, despre șansele psihologiei, despre Sigmund Freud și Jean Piaget, despre relațiile sale cu studenții de la Facultatea de psihologie, despre doctoranzii săi și cîte altele.

CICI IORDACHE ■

(Urmare din pag. 50)

baterie și incluzînd flautul, prin Doru Donciu (fostul basist de la «Coral»). Acum sînt lansate «Om bun», «Drum fără țintă», «Balada studenților», «Porcul și mistrețul».

Din toamnă, se reiau spectacolele de muzică și poezie, avînd-o ca solistă vocală pe Suzana Georgescu (azi la «Venus»). Se pune apoi capăt formulei experimentale, revenindu-se la trio-ul obișnuit, la baterie fiind cooptat Cristian Ion (fost la «Sincron»). Colaborarea cu Teatrul «Bulandra» se întețește, formația integrîndu-se, cu muzica semnată de Aldea, în două piese de teatru: «A 12-a noapte» și «Suferințele tînărului W». Tot anul acesta marchează apariția primului disc, un single, al formației, cuprinzînd «Șir de cocori» (autor Aldea) și prelucrarea după «Languir me fais» de George Enescu, melodie din ciclul celor șapte cîntece scrise pe versurile poetului medieval francez Clement Marot. În vara lui '73 Dan Aldea renunță atît la formula de trei, adăugîndu-i grupului din nou pe Petre Iordache (saxofon, chitară, voce, corn), cît și la serviciile lui Cristian Ion, înlocuit cu fostul «mondial» Mihai Cernea. În această componență, formația înregistrează al doilea disc (un E.P.) care avea să apară în anul următor, și debutează la cenaclul «Flacăra» (ținut la Craiova). La scurtă vreme după aceasta, Petre Iordache părăsește definitiv grupul. La 29 decembrie 1973, «Sfinx» participă la festivalul «Flacăra», cu ocazia căruia Dan Aldea este premiat.

După atîția ani de existență, formația începe, în sfîrșit, să colaboreze cu A.R.I.A., susținînd un spectacol în Sala Palatului alături de Phoenix, și, în primăvara lui '74, un turneu în Moldova cu o Anda Călugăreanu adaptată stilului lor. Urmează, în decursul aceluiași an, o serie de turnee și spectacole, inclusiv participarea la redeschiderea cenaclului «Flacăra». Din vară, formația mai are un membru, pe chitaristul Dan Bădulescu, fost component al grupurilor Cromatic (scurtă vreme) și Modern Grup.

În ceea ce privește stilul Sfinx-ului, trecînd de perioada inițială a imitației, el a fost pe rînd pop-simfonic, pop de cameră, iar acum, un hard-rock cu tendințe spre «tradițional».

În ultima vreme, în fața hard-rock-ului sfincșii s-au ridicat în picioare (este știut faptul că, ani de-a rîndul, grupul bucureștean a cîntat stînd pe scaune), căutînd cît mai mult elementul de spectacol rock.

NICOLAE COVACI — «PHOENIX»

Totul a început prin 1960, de la filmul «Tinerii». În acel film a apărut o formație de chitare electrice (Shadows), care, cîntînd, a ridicat spectatorii în picioare; atît spectatorii din film, cît și pe cei din sala de cinematograf.

Chitara se impusese însă ceva mai demult, cînd la modă erau Paul Anka și, mai ales, cîntecele mexicane. Nicu Covaci a început cu cîntecele mexicane. După ce i-a văzut pe Shadows a rămas electrizat, nu s-a lăsat pînă nu și-a procurat o chitară electrică. În 1961 era instructor de brigadă la Școala medie nr. 2 din Timișoara și membru în orchestră. În vremea aceea alături de el, la baterie, era viitorul basist al primului «Phoenix» — Kamocsa Bella.

În anii 1962-1964 a început să se închege o formație, cu numele «Phoenix», din repertoriul căreia se aflau multe reluări din «Beatles» și «Rolling Stones». Băieții erau fascinați de aranjamentele vocale ale beatleșilor și de stilul stoneșilor. Astfel, primele lor compoziții au fost tributare stilurilor celor două mari formații. Aceasta a fost alfabetizarea, primii ani de școală «beat». După o serie de acumulări, Phoenicșii au început să-și caute un stil propriu.

În 1964, pentru prima dată, au un club al lor — Clubul Facultății de mecanică din Timișoara — unde pot repeta, unde se pot roda și verifica în fața publicului. În 1965, cu prilejul unui festival al I.A.T.C., vin la București și imprimă la radio prima piesă, «Știu că mă iubești și tu». În anii '65–'67 beat-ul mondial era dominat de mari și adevărate șlagăre ale formațiilor, adevărate pentru că șlagărele de astăzi, după părerea lui N. Covaci, nu mai au substanța și valoarea celor de atunci. Și această perioadă își lasă amprenta asupra stilului grupului. Astfel au apărut «Canarul», «Nebunul cu ochii închiși», precum și «Vremuri» («Hei, tramvai!»), primul mare șlagăr al beat-ului românesc. De acum, încep să apară primele prelucrări folclorice: «Dunăre, Dunăre», «Bun e vinul ghiurghiuliu», în sunetul cărora se folosește un efect apropiat de cel al fuzzbass-ului (prima piesă folosind acest efect — «Satisfaction» cu «Rolling Stones» — era deja mare succes) realizat de către Covaci (pe atunci și electronistul grupului) cu ajutorul unui magnetofon «Tesla» preparat. Nicu Covaci spune că, în paralel cu etapele «Seargeant Pepper's» și «Magical Mistery Tour», ale beatleșilor, formația «Phoenix» ajunsese să-și orchestreze piesele apelînd la viori și la instrumente de suflat (vezi «Nebunul cu ochii închiși», «E dimineață în viața mea»). Formația însă era mai apropiată ca spirit de rock-ul practicat de «Rolling Stones» care îi permitea o mai ușoară captare a publicului și o participare din partea acestuia.

În 1968 se ține la Iași primul festival-concurs studențesc, la care participă mai multe formații «beat» din România. Bilanțul său este: «Phoenix» — Marele Premiu; «Mondial» — premiul I; «Roșu și Negru» — premiul III (premiul II nu s-a acordat). Succesul obținut la acest festival aduce grupului posibilitatea de a înregistra pentru radio și televiziune. Astfel, abia acum ajung la marele public compozițiile «Vremuri» și «Canarul», incluse ulterior și pe primul disc Electrecord al formației, și totodată primul din seria «beat», alături de reluările cu «Lady Madona» (Beatles) și «Friday on my mind» (Easybeat).

În toamna anului 1969 are loc primul festival pop, realizat de Clubul studenților arhitecți din București — «Club A». La acest festival «Phoenix» participă cu opera pop «Omul 36 împărțit la 80», începută deja din vara aceluiași an și a cărei premieră avusese loc la Opera din Timișoara. Aici, grupul a obținut premiul pentru originalitate. Tot în 1969, apare a doua contribuție a grupului la seria «beat» a Electrecordului, de data aceasta discul cuprinzînd numai piese originale: «Și totuși sînt ca voi», «Floarea stîncilor», «Ar vrea un eschimos», «Nebunul cu ochii închiși».

Anul 1970 înseamnă pentru «Phoenix» un an plin de turnee și spectacole susținute în toate colțurile țării. În primăvara marilor inundații, mai precis în a treia zi a inundațiilor, grupul a susținut două concerte la Sala sporturilor din Timișoara, încasările fiind vărsate în fondul sinistraților.

Urmează o perioadă de frămîntări în sînul formației, în urma cărora Nicu Covaci (chitară solo), ajungînd la concluzia că membrii săi sînt «bătrîni», reface formația: Zoltan Kovacs — chitară bas, Günter Rheininger (rămas din vechea formulă) — orgă, Cornel Liuba — baterie, Mircea Baniciu — solist vocal, Laurențiu Bucoi — flaut, oboi. În această formulă (mai puțin Baniciu), grupul este prezent la al doilea festival pop organizat de «Club A» (mai 1971). La acest festival aproape toți membrii formației obțin premii individuale, pe instrumente. Formația în ansamblu însă nu a luat nici un premiu. Probabil, acest lucru îl determină pe Covaci să-și reorganizeze trupa. În toamna aceluiași an; alături de Covaci și Baniciu apar, așadar Iosif Kappl — chitară bas (fost membru al grupului Clasic XX) și, ceva mai tîrziu, bucureșteanul Costin Petrescu (ex-Olympic 64). Imediat, N. Covaci începe să lucreze alături de Kappl, zi și noapte, două săptămîni, la spectacolul «Cei ce ne-au dat nume». Aceasta este de fapt marea cotitură, schimbarea fundamentală a Phoenix-ului: acum se schimbă din nou stilul devenind propriu și românesc. Folclorul arhaic românesc, plin de culoare, expresivitate și semnificații, trecut prin filtrul acumulărilor pop a născut acel stil autentic al grupului. Pătrunzînd în atmosfera folclorului, cu sprijinul Institutului de etnografie și folclor și al catedrei de folclor a Universității din Timișoara, phoenicșii și-au alcătuit stilul actual, compunînd (nu prelucrînd, nu aranjînd) în spirit folcloric românesc. Primele cicluri: «Jocul timpului», «Iarna», «Nunta», «Strunga». În această perioadă de pregătire a operei «Cei ce ne-au dat nume», Nicu Covaci (student la arte plastice) apelează, pentru a găsi un decor adecvat, la colegul său Valeriu Sepi. Acesta îi propune introducerea în decor a unor măști populare, goarne, capre, care să fie însă și funcționale.

Astfel se ajunge la introducerea în scenă a celebrei capre «crase» de Sepi, care integrîndu-se în trupă începe să facă și percuție la tobe, tum-tum-uri, talăngi. Același Sepi este realizatorul copertelor viitoarelor două discuri L.P. ale grupului.

După ce, la 17 decembrie 1971, concertul-vizionare cu opera folk-rock «Cei ce ne-au dat nume», ținut în fața unei comisii de compozitori din Capitală (condusă de Mircea Neagu), nu a fost aprobat pentru a se reprezenta în București, la 13 ianuarie 1972 are loc totuși premiera acestui spectacol, în sala Operei din Timișoara. Lipsa de încredere în virtuțile acestei lucrări molipsește și A.R.I.A. (în fața căreia formația cu cel mai mare credit se numea «Savoy»), care abia un an mai tîrziu acceptă formației un turneu, cu autogestiune, prin țară.

După succesul foarte mare repurtat de acest spectacol, «Electrecordul» oferă phoenicșilor posibilitatea de a-l înregistra pe primul lor L.P. (totodată primul L.P. al unui grup pop românesc). Urmează numeroase solicitări din toate părțile, transmisii la radio, marele succes «Negru Vodă». «Cei ce ne-au dat nume» a reușit, nu ușor, dar a reușit!

În aprilie '73, formația are prima «ieșire» peste hotare, participînd, în afară de concurs, la festivalul «Lira de aur» (Bratislava), iar spre sfîrșitul anului este delegată de «Electrecord» să ne reprezinte la «Festivalul discului» de la Sopot (Polonia).

Tot în cursul anului 1973, «Phoenix» participă pentru prima oară la un cenaclu «Flacăra», ținut la Liceul «Gh. Șincai»; urmează încă un cenaclu și apoi Festivalul «Flacăra», unde grupul obține premiul pentru formația cu cea mai valoroasă activitate în anul 1973.

(Continuare în pag. 62)

O ZI DIN VIAȚA LUI

geo dumitrescu:

«SÎNT VREO 30 DE NUME ÎN CARE EU CRED»

De trei ani de zile ne-am obișnuit să știm că poetul Geo Dumitrescu locuiește mai mult în Sinaia, într-una din vilele Casei de creație de la Cumpătul. În prima duminică din decembrie, autorul **Jurnalului de campanie** ne fixează, mie și fotoreporterului Ion Predoșanu, o întîlnire către ora prînzului, explicîndu-ne că, deși nu are un program prea riguros, nu iese din casă dimineața pentru că atunci lucrează mai cu spor. Ne întîlnim pe la ora 11 și jumătate, ne plimbăm puțin, apoi Geo Dumitrescu ne invită în camera sa din vila numărul 5. Pe pereții camerei se află cîteva desene executate de copii și dăruite lui «nenea Geo». Într-un colț, un magnetofon, un picup, un televizor mărturisesc despre două pasiuni ale poetului: muzica și filmul. Îmi pregătisem cîteva întrebări, dar parcă mi-e jenă să le pun, pentru că pe acest om care nu are nimic din morga altor literați îl simt nespus de aproape și aș vrea să discutăm, pur și simplu, nu să răspundă la un chestionar despre «o zi din viața lui». Zăresc pe pat două dosare. Geo Dumitrescu îmi surprinde privirea și mă lămurește:

— Pregătesc «Atelierul literar» pentru Luceafărul.

— De ce susțineți această rubrică?

— «Poșta redacției» e o tradiție în țara noastră. E o datorie față de viitorul literaturii. Tinerii răzbesc cu greutate (vorbesc de cei cu talent). Poșta redacției e și un studiu asupra omului tînăr. Este plăcut să stai de vorbă cu tinerii aceștia. Am o corespondență interesantă cu ei. Primesc săptămînal sute de scrisori de la oameni necunoscuți, care îmi cer sfatul în legătură cu poeziile pe care le scriu. Mai e și o altă categorie: vechi veleitari, niște grafomani. Sînt și fenomene triste: după un început bun, mulți se pierd. De pildă, nu mai știu ce fac Anca Pedvis, Floriana Tei... Din păcate, pe cei înzestrați nu-i pot publica atît de mult pe cît doresc.

— V-ați gîndit să adunați o parte din aceste rînduri publicate de dumneavoastră săptămînal?

— E greu să le reproduci tale-quale. Aș face o selecție de scrisori, aș vorbi puțin despre probleme de viață, de meserie, aș face considerații asupra acestei activități, punînd accentul pe greutatea de a răzbi în lumea literară. E drept, talentele răzbat oricum. Dacă e vorba de talente taifun, torențiale, care au o robustețe fizică de neînfrînt. Alții însă au structuri mai firave și de aceea «trec în rezervă» la primele piedici mai grele, iar poezia nu le rămîne decît o amintire.

— Corespondența dumneavoastră cunoaște fluctuații?

— Da. Oarecum pe sezoane. Cei mai mulți din corespondenți sînt elevi sau studenți. În perioada tezelor, examenelor sau în vacanță nu le mai arde de scris, mai pun condeiul deoparte. Dar sînt și cei tenaci, grafomanii înveterați, care îmi scriu de 10-15 ani, mă anunță că au compus 30 000 de poezii pe care le au bătute la mașină și frumos legate, au nu știu cîte romane, epopei, piese de teatru. Pe undeva, e ridicol, pe de altă parte e o preocupare nobilă, o ocupație frumoasă. În loc să-și bată nevestele sau să urle pe stadioane, aceștia scriu.

— Vi se întîmplă lucruri amuzante cu cei care vă scriu?

— Da. Uneori îmi fac farse. Îmi trimit poezii compuse de autori consacrați și și le atribuie lor. Pe unii îi prind, pe alții nu. Țin minte că am publicat într-un an, la «modele negative», o poezie leșinată, bleagă, trimisă de un corespondent oarecare. Peste cîtva timp cineva mi-a semnalat că poezia aparținea lui Vlahuță! Te pot trage pe sfoară la cei clasici, darmite atunci cînd îi copiază pe poeții tineri. Unii fură pur și simplu din manuale școlare. Fiecare din ce are la îndemînă. Iar alții îmi trimit șlagăre. Iată ce mi-a scris recent un anume Ionescu Luy Darien. O poezie intitulată «La capre» care începe așa:

«Ne-am cunoscut la capre într-o seară
Cînd florile tremurînd adormeau
De undeva ne cînta o vioară
Iar de sus stelele străluceau».

Cred că ai recunoscut cîntecul ale cărui versuri încep «Ne-am cunoscut la Capri într-o seară». Unii își iau pseudonime feminine, crezînd că astfel debutează mai ușor, de parcă pe mine mă interesează dacă poeziile sînt semnate Ion sau Ioana. Alteori, cei care îmi fac farse sînt confrații. Am publicat cu mai mulți ani în urmă o poezie a unei fete, nu mai știu cum o cheamă. Poezia începe cam așa: **«Frunză verde baobab .../ Îl iubesc pe Basarab,/ Că e deșirat și slab»**.

— O țin minte și eu. Pe față o chema parcă Raveca Paștinaru.

— Ei bine, altă poezie nici nu mi-a mai trimis.

— Care dintre cei pe care i-ați publicat v-au confirmat așteptările?

— E greu de spus. Unii s-au impus, alții mai puțin: Angela Marinescu, Valeriu Veliman, Teodor Vasilache, Mircea Florin Șandru, Andrei Radu, Gabriel Chifu, Gheorghe Azap, Teodor Purice, Anca Pedvis, Patrel Berceanu, Marius Stănilă și alții. Din păcate, mulți dintre ei n-au reușit să scoată volume. Eu însă le păstrez scrisorile, poeziile și poate am să întocmesc o antologie cu ei, însoțită de scurte prezentări biografice. Cam 30 de nume în care eu cred. **GEORGE ARION** ■

O ZI DIN VIAȚA

ninei cassian

«MUZICA– EFORTUL MEU DUREROS ȘI EUFORIC»

De mult nu mai încape nici o îndoială că viața imită arta, aș îndrăzni chiar să spun că abia așteaptă să i se ofere prilejul. Exemplele sînt lîngă noi, totul este să fim atenți; plecam spre casa Ninei Cassian cu părerea de rău de a nu fi găsit — în acea zi și oră, în acel colț — o floare pentru cea care a născocit atîtea vorbe frumoase doar vom învăța cum «Să ne facem daruri». Plecam, spun, cu această părere de rău cînd tot viața mi-a sărit în ajutor, mai precis ea mi l-a scos în cale pe Ilie Purcaru, care m-a rugat să-i ofer — din partea sa — doamnei Nina Cassian volumul de poezii cu titlul de floare căzută din cer peste umeri vinovați, «Bunica Beps». Cartea primică a fost mîngîiată așa cum se cuvine, ceea ce nu m-a împiedicat, cîtuși de puțin, ca prima întrebare să fie nemiloasă cu literatura, adică să fie adusă dintr-o altă lume, în cazul de față — a cinematografului. Ar fi fost, dealtfel, un soi de trădare a cauzei daca, în această oră, în care datoria profesională îmi cere să discut cu un scriitor «despre altceva» decît despre literatură, nu m-aș fi gîndit la Nina Cassian și la cinema. Puțini scriitori știu să iubească filmul așa cum îl iubește dînsa, puțini știu să-i apere demnitatea, să nu-l afurisească în ceasurile cînd o ia razna, să întrețină o necesară cotă de încredere intelectuală în el.

După cum, ca profesionistă, o invidiez acum, cînd stăm de vorbă și cînd aflu că, nu cu multă vreme în urmă, aflîndu-se la Paris pentru o lună de zile, a izbutit să vadă nici mai mult, nici mai puțin decît 30 de filme. Ziua și porția.

Abia izbutesc să notez. Filme care au făcut vîlvă, dar și altele mai puțin zgomotoase, mai puțin faimoase, descoperite cu o intuiție și un acaşament cărora nu știu cîți cronicari de meserie ar putea să le facă față:

— Se anunță o școală germană de cinema, mă gîndesc, între altele, la filmul lui Daniel Schmid, «La Paloma», o mare surpriză, o creație stranie, derutantă, cvasisuprarealistă, amestec de poezie și kitsch. Nu mi-a scăpat nici «Le milieu du monde» al lui Alain Tanner, cel care a făcut «La salamandre», un regizor realist și liric, creator de puternice și expresive chipuri de femei (ca și Bergman, dealtfel). Bineînțeles, am văzut aproape toate filmele despre care se vorbește astăzi.

— Cum este, de fapt, «Exorcistul»? Chiar așa apocaliptic?

— Dincolo de partea macabră și de cea ridicolă trebuie să-ți spun că de vreo 2-3 ori, m-am speriat de-a binelea. De aceea nu ocolesc filmele de groază, pentru că spaima aceea devine un fel de leac împotriva ei înșăși (un exorcism). E una din virtuțile ficțiunii, aceea de terapeutică împotriva unor spaime reale.

— Nu-mi pot închipui să nu fi văzut dumneavoastră «Amarcordul» lui Fellini. Sînt profund interesată să știu cum v-a apărut?

— Este un film foarte frumos, aparținînd unui Fellini nostalgic, dar, sincer, sincer de tot vorbind, gîndindu-mă acum cam pe unde l-am putea plasa, cred că se află sub filmele lui realiste, de asemenea sub «8 și jumătate», «Satyricon» sau «Roma».

— Profit de această întîlnire, pentru a vă întreba cum vă explicați dumneavoastră aprehensiunea unor intelectuali față de cinematograf? După mai bine de șaptezeci de ani de existență — în care nu a viețuit degeaba — filmul se mai află uneori în împrejurarea amară de a fi nevoit să se apere, să repună în discuție dreptul său de a fi integrat marii culturi?

— Cinematograful numără astăzi cîteva zeci de capodopere, numai răuvoitorii sau ignoranții pot contesta acest adevăr. Neîncrederea și confuziile își pot face loc însă atîta timp cît cinematograful, prin însăși condiția sa, nu poate opera numai cu noțiunile artei. El trebuie să fie o îndeletnicire rentabilă și în momentul în care se vorbește despre bani, despre încasări, despre mitul vedetei, lucrurile devin suspecte. Mai există însă ceva, cred eu. Unii au o imagine cam încremenită despre opera de artă, nu admit decît creația concepută și desăvîrșită de o singură minte. Uită însă că, în ciuda multelor capete și mîini care participă la elaborarea unei pelicule, astăzi putem spune «un film de Bergman», «un film de Fellini». Dealtfel, dacă ne apropiem mai mult de istoria artei, ne dăm seama că nu este el, cinematograful, singurul spectacol colectiv. Ce altceva erau balecele complete ale lui Djaghilev, pe muzică de Stravinski și în decorurile lui Chagall? Nici unul dintre toți acești mari creatori nu se simțeau stingheriți dacă semnau împreună.

— Anul acesta v-am întîlnit numele pe genericul unui film, «Trecătoarele iubirii», al Malvinei Urșianu. Ați scris versurile frumosului cîntec «Poate că trebuia». Mi-am amintit atunci pasiunea și chemarea dumneavoastră pentru muzică, dar și faptul că ați cam părăsit-o de o bună bucată de timp.

— De prin '57 pînă în 1970. După 13 ani, am constatat că nu mai știam să compun, a trebuit să o iau de la capăt cu învățătura, de la armonia scolastică încoace. Sper să am, de acum încolo, răgazul și puterea de a rămîne la muzică, patima mea esențială, efortul meu dureros și euforic.

MAGDA MIHĂILESCU ■

(Urmare din pag. 59)

Anul 1974 înseamnă cîteva mari turnee prin toată țara, precum și lansarea celui de-al doilea L.P. «Mugur de fluier». Din vara acestui an, reapare în formație Günter Rheininger, care cîntă atît la orgă, cît și la moog synthesizer, acest din urmă instrument îmbogățind, prin cromatica sa, sunetul formației și — de ce nu? — deschizîndu-i noi posibilități stilistice.

NANCY BRANDES — «ROȘU ȘI NEGRU»

În anul 1963, Silviu Brandes, elev în clasa a IX-a a Liceului «Mihai Viteazul» din București, și în timpul liber pianist al brigăzii artistice de agitație (din care pe atunci făceau parte și actualii redactori RTV Camelia Stănescu, Anca Sandu, Sergiu Ionescu), a strîns în jurul lui trei băieți care știau să cînte la chitară, un baterist, și le-a dat numele de «Roșu și Negru». Asta presupunea ca toți membrii formației să fie îmbrăcați în bluze roșii, de mătase, și în pantaloni negri, de doc. Formația avea și o solistă vocală, Bela Scorțaru, care continuă și acum să cînte sub numele de Mirabela Dauer. Sporadic, formația cînta atunci și cu o elevă-șansonetistă, Ancuța (azi Anda) Călugăreanu. Bineînțeles că pentru a putea practica muzica favorită, membrii formației aveau nevoie și de niște instrumente bune. Pentru a le procura ei s-au angajat în vara anului 1963 la I.A.L. unde, ca vopsitori de acoperișuri (aici se dădea și spor de periclitate), au reușit să-și strîngă ceva bani pentru instrumente. Între anii 1964-1965, formația este patronată de Studioul «Alexandru Sahia» și îl are ca solist vocal pe actualul poet și redactor al revistei «Săptămîna», Dan Mutașcu. Tot pe vremea aceea, ne spune Nancy Brandes, formația vedea în Olimpic '64 o mare rivală. Încă din acel timp, Nancy cînta pe o orgă electronică marca «Iunostia», aparținînd studioului.

Debutul la televiziune s-a produs în noaptea revelionului 1964, cînd formația a interpretat compoziția lui Brandes «De dragul tău eu cînt». Anul următor este umplut cu o serie de spectacole, integrate în acel important suflu artistic, inițiat de studenții Institutului de științe economice, vremea cînd s-au consacrat Lili Bulaesi, Nicolae Suciu, Nae Lăzărescu. În vara aceluiași an se produce și prima apariție pe litoral, la restaurantul «Delta» din Mamaia.

În 1966, Nancy Brandes intră la Conservatorul din Iași, astfel încît este nevoit să înființeze, sub același nume, o altă formație. Din componența ei amintim pe Florin Marcovici (chitară armonie), Emil Trocan (chitară solo). Aici, la Iași, formația efectuează primele imprimări la postul local de radio, cuprinzînd prelucrări folclorice și compoziții proprii ca: «Somnoroase păsărele», «Miorița».

La sfîrșitul anului '66 formația rămîne fără baterist și Nancy începe să-i caute un înlocuitor. Colegii săi ieșeni i-au spus că știu ei un puști de 13 ani, care bate într-o formație numită «Dragonii». Nancy acceptă ca acest băiat să fie chemat într-o zi la o vizionare. A apărut așadar un elev de statură mijlocie, îmbrăcat în pantalonii de la uniforma școlară și cu o haină, cam largă, de la un costum care se pare că nu-i aparținea; la gît avea un fular colorat, iar la buzunarul de sus al hainei o batistă de culoarea fularului; păr scurt uns cu ulei de nucă. Și o cărare mijită. Puștiul ba ținea în mînă cele două bețe cu ajutorul cărora urma să susțină examenul vieții lui, ba le învîrtea cu virtuozitatea unui artist de circ, ba le arunca în sus, prinzîndu-le apoi cu dexteritate.

Toată această demonstrație era făcută pentru a-și înfrînge teama. Cînd Brandes îl întreba ceva, tînărul aspirant la postul de baterist se ridica respectuos în picioare, răspunzînd cît se poate de politicos. Șase luni după acceptarea sa în grupul «Roșu și Negru» omul n-a putut să se dezvețe de a le vorbi colegilor cu «dumneavoastră». Copilul acesta care bătea «exhibiționist», cu gîndul numai la spectacolul personal, era cunoscut la Iași sub numele de Țăndărică și se numea, de fapt, Ovidiu Lipan.

Anul 1967 înseamnă pentru «Roșu și Negru» multe turnee prin țară și cîteva apariții la televiziune (la «Estrada tinereții»). La Festivalul artei studențești, ținut la Iași, în aprilie 1968, grupul obține locul trei (era integrat în spectacolul numit «Anti-estrada») după «Mondial», care ocupase locul I, și după «Phoenix», deținător al marelui premiu. La revelionul '68, televiziunea organizează un concurs dotat cu trofeul «Căprioara de aur», la care, pe lîngă «Roșu și Negru», care de altfel a și cîștigat trofeul, au mai participat formațiile «Coral» și «Phoenix». O apariție nouă și importantă în componență — chitaristul solo și solistul vocal Nichi Dorobanțu.

În vara anului 1969 «Roșu și Negru» cîntă la restaurantul «Pescăruș» din Eforie Nord. O altă importantă venire în trupă este aceea a lui Liviu Tudan (transferat la Conservatorul din Iași), venire care coincide cu începerea pregătirilor pentru primul festival de muzică pop organizat de Club A. Formația era alcătuită din: Nancy Brandes — orgă, Liviu Tudan — bas, voce, Nicolae Dorobanțu — chitară solo voce, Ovidiu Lipan — baterie, Dumitru Grigoraș — flaut, Florin Marcovici — chitară armonie, precum și un pachet de suflători. La Festivalul Club A formația cîștigă Premiul juriului — Trofeul Club A. Nancy Brandes, titlul de cel mai bun organist, Lipan — cel mai bun baterist, iar Tudan, premiul pentru concepție muzicală. Succesul repurtat deschide seria marilor turnee prin țară. Primăvara anului 1970 marchează despărțirea formației de Liviu Tudan, iar toamna aduce cîteva importante și de succes melodii (imprimate și la televiziune) ca: «Soare și vînt» (fragment dintr-o viitoare operă pop), «Cadranele», «De ce nu-mi vii» etc. Tot acum, Nancy hotărăște ca grupul condus de el să aibă permanent un pachet de suflători, format din Petru Bosnea, Aurel Crețu și Petrișor Burnici. Din 1971 începe o fructuoasă colaborare cu Teatrul Național din Iași: muzică scrisă de Nancy Brandes pentru «Nevestele vesele din Windsor», «Ce înseamnă să fii Onest» (rolul lui Onest fiind jucat de Cornel Constantiniu, bun prieten al formației) și chiar participarea efectivă a grupului în «Bolnavul închipuit», piesă cu care se face și o deplasare în Polonia.

La al II-lea Festival pop (Club A), formația obține premiul special pentru unitate de stil, iar Nancy și Ovidiu obțin din nou titlurile supreme pe instrument. La acest festival a fost prezentată opera pop «Soare și vînt», la care au participat 18 persoane: pachet mare de suflători, inclusiv corul Cantabile etc. Un important eveniment în viața formației a fost spectacolul (televizat) susținut la Iași împreună cu Filarmonica. Lucrurile s-au petrecut în toamna anului 1971 și erau poate înfăptuirea unui mai vechi vis al lui Brandes. Acum, se conturează stilul caracteristic formației, un stil bazat pe orchestrații bogate, pe dese alternanțe ritmice, toate grevate pe excelenta pregătire a membrilor grupului. Bineînțeles, Nancy Brandes nu refuză să recunoască în acest stil și influențe din Blood, Sweat and Tears. Dintre lucrările de bază ale acestei perioade amintim: «Destin», «Cîntecul pădurii», «Și dacă». După cum ne spune Brandes, anul 1971 a fost remarcabil pentru viața formației. Încununarea activității din acest an s-a materializat prin locul I la clasa «formații», în referendumul anual al revistei «Săptămîna culturală a Capitalei», prin locul I ocupat de cîntecul «Cadrane» (șlagărul pop al anului) și prin locurile I obținute de Brandes și Lipan la instrumentele lor, precum și locul IV ocupat de Nicolae Dorobanțu la clasa «chitară solo». În 1972, lucrările de succes ale formației, de altfel intrate în mai toate top-urile de specialitate, sînt «Oameni de zăpadă» și «Pastorala». Tot acum apare primul disc cuprinzînd «Cadranele», «Cîntecul pădurii» și «Leopardul» (această ultimă melodie fiind una din repertoriul internațional). Terminarea Conservatorului de către mai mulți membri ai formației determină trupa să-și mute sediul permanent la București unde cîntă la barul «Atlantic». Florin Marcovici însă este nevoit să rămînă la Iași, fiind înlocuit cu Geza Barany, al cărui loc este luat apoi de Bubu Vischi. Atît la bar, cît și în turnee formația colaborează și cu Gil Dobrică. În vara lui 1973, Brandes își satisface stagiul militar la Craiova. În 1974, după venirea din armată a lui Nancy Brandes, locul unuia dintre cei mai vechi membri ai grupului, Nichi Dorobanțu, este luat de Mihai Muncioiu (fost component al vechiului grup ardelean «Cascadele»). Este o perioadă componistică fertilă pentru Nancy Brandes, care scrie și lansează «Imnul copiilor», «Pădurea l-a gonit», «Albastrul unei mări imaginare» (piesă de mare succes, ocupantă a locului întîi atît în topul «Flacăra», cît și în Teletop), «Bumerangul». Tot în acest an apare al doilea disc single, cuprinzînd melodiile «Pastorală» și «Oameni de zăpadă». Din luna mai, formația se schimbă radical atît în stil, cît și în componență. Astfel, după atîția ani, revine Liviu Tudan și, odată cu el, sînt cooptați solistul vocal Mircea Vlad și chitaristul solo, fostul «cromatic» Sorin Tudoran. Într-o atare componență, în care majoritatea membrilor sînt printre cei mai buni din țară, pe instrumentul lor, «Roșu și Negru» se consideră acum un supergrup. În prezent, deși Liviu Tudan face armata (în București), grupul lucrează sîmbăta și duminica, adică atunci cînd Tudan este în permisie, la editarea unui L.P., prin care se speră impunerea formației «Roșu și Negru» cu un stil absolut nou și original.

GEORGE STANCA ■

N.A. *În măsura în care a putut, autorul a încercat să verifice noianul de date existent în aceste scurte istorii, confruntîndu-le cu puținele furnizate de presă, cu cele existente în însăși memoria sa, cu datele furnizate și de alți «combatanți», poate mai puțin cunoscuți, ai muzicii tinere românești. Eventualele erori pot aparține așadar memoriei sau sincerității celor care au contribuit direct sau indirect la așternerea pe hîrtie a acestor trei povestiri.*

O ZI DIN VIAȚA LUI

ion gheorghe:

ARHEOLOGIA CUVÎNTULUI, ATLANTIC ȘI LOGOSTELE

O zi obișnuită în viața unui poet nu există și cu atît mai mult în viața lui Ion Gheorghe. Obișnuită, cum? Obișnuită, de ce? Dacă pe Ion Gheorghe îl văd, trei zile la rînd, cu aceeași șapcă de tînăr revoluționar (la modă), cu același pardesiu și cu ochelarii lui, 25 la sută umbral și ax cilindric, nu înseamnă, deloc nu înseamnă că zilele lui sînt obișnuite: un poet poate trăi sentimentul împlinirii, iar în ziua următoare, în clipa următoare, pe acela al unei mari îndoieli. O zi din viața unui poet este o viață.

● Într-o zi, Ion Gheorghe poate să gîndească, să muncească și să simtă ca un țăran. Ca un țăran din lunca Buzăului, legat cu toate fibrele lui de fibrele pămîntului și să asculte cu știință și cu răbdare, cu magnifica răbdare a țăranului, să asculte deci cum... «vine iarba». «Sînt legat de Buzău — spune poetul — prin naștere și prin căsătorie». Și spune esențialul.

● Într-o zi, Ion Gheorghe poate să hotărască, așa cum s-a dovedit că a mai hotărît, să se îmbarce pe un vapor și să pescuiască guvizi și stavrizi în Oceanul Atlantic. Se poate lansa într-o temerară vînătoare de balene, dacă mai sînt balene, iar în orele de «cartul clineluí» (cartul cel mai greu) să scrie niște «Scrisori foarte esențiale». Și ce-ar mai zice poetul despre călătorie?

— Este un mijloc și un mod care înlesnesc mult apropierea de viață. Morbul călătoriilor îl purtăm fiecare cu noi. Am stat 4 luni pe Atlantic. Cum este? Impresionant. M-am întors de acolo și privesc lumea cu alți ochi: mai înțelegători.

A cunoaște chiar și arheologie nu e un lux. Mai ales atunci cînd cunoștințele sînt scump plătite, adunate cu efort și mai cu seamă cu ambiția viziunii proprii asupra domeniului cercetat. Adică să emiți o părere personală. În arheologie m-au împins niște căutări ale poeziei: incitația pentru cuvinte. Incitația pentru cuvince mi-a venit din poezia populară și mai pe urmă din niște texte din «Fiziologul», o ediție de pe vremea lui Cantemir. Am dat eu de ea undeva. Aici cuvintele sînt în stare originară, își păstrează savoarea primară. Afli ce instituții se oglindesc în ele: rituale, obiceiuri, zei-eroi. În Zoosophia se vede această ambiție.

Așa se face că am învins resurecția cuvîntului și am ajuns la pietre: pietrele cu chip de om, animal etc. În tablourile votive, cu cavalerii danubieni, am descoperit o suită de momente de epopee, confirmate ulterior și de cercetările arheologice, care stabilesc că în teritoriul carpato-danubian au existat instituții sacre și profane foarte vechi. Către această arheologie a cuvîntului m-a împins și faptul că, fiind din părțile Buzăului, am descoperit într-o zonă dintre Monteorul și Pietroasele trei necropole foarte vechi, cu peșteri dedesubt. Acolo am găsit mai multe figuri din gresie, foarte ciudate, niște pietre plurifigurative pe care, odată cu schimbarea luminii, apare un fel de scriere. Fenomenul e caracteristic pentru cultura megalitică. Domnia-sa arheologul Dinu Rosetti a întîlnit aceste semne deasupra necropolelor descoperite la Cetățeni. Semnele de pe aceste pietre cu chip apar însă numai la o anumită lumină, între orele 4,30 și 5,30. Despre toate am scris o carte care va apărea anul acesta. Se cheamă «Cultul zburătorului». Obiectul cercetării îl formează un număr de piese, cărora eu le găsesc sorgintea în basmele populare. Cred că au fost piese de cult. Din ele au izvorît basmele magice, iar la rîndul lor aceste pietre se regăsesc în basme. Amintiți-vă de episodul în care Făt-Frumos aruncă gresia în fața morții, din ea crește un munte de piatră și scapă de moarte. Apoi există episodul «împărăției împietrite» despre care eu am credința că nu au fost altceva decît necropole paleolitice. Se pare că omul paleolitic își ardea morții, iar cenușa era amestecată cu o pastă de nisipuri (betoane primare). Obiceiul a rămas în sărbătoarea păgînă denumită «Fierbe Piatră». În alte scrieri, Panciatantra și Vajralepa, se vorbește despre «cimentul de diamant», care se spune că era o pastă compusă din semințe de fructe, frunze, coji de arbori, ierburi și nisip, din care se obținea, rețineți, *la cald*, o pastă. Din ea se făceau chipuri de idoli, parapete și contraforturi la cetăți. Se zice că pasta trebuia să reziste un milion de ani. Chiar și în basme, «Ghilgameș», e un episod în care făpturile de piatră îl ajutau să treacă apele Styxului către tinerețea fără bătrînețe și viața fără de moarte. Deci rețineți că aceste pietre conțin o anume scriere cu semne. Multe dintre acestea au fost luate drept semne magice în sine. Eu le consider ceea ce au fost ele de la început — ideograme — logostele. Și există credința că acela ce știe să dezlege cele 7 logostele — stele vorbitoare din Carul Mare — va putea citi în toate limbile lumii. Fapt care, oricît ar părea de ciudat, mie a început să mi se cam întîmple. Vom reconstitui astfel — prin inscripții — întreg pantheonul daco-trac. Îmi voi realiza cel mai frumos vis: voi descoperi limba și scrisul unui popor despre care se spunea că nu știa să scrie.

Așadar, într-o zi Ion Gheorghe poate trăi, pe rînd, mai multe ipostaze. Într-o singură și mare zi.

N. GRIGORE MĂRĂȘANU ■

ANCHETĂ DESPRE FOTBAL

TREIZECI ŞI ŞASE DE INTERVIEVAŢI ŞI O SUTĂ PATRUZECI ŞI PATRU DE RĂSPUNSURI LA ÎNTREBĂRILE:

1. **Care vor fi primele trei clasate la sfîrşitul campionatului?**
2. **Cine credeţi că va retrograda?**
3. **Cui îi va reveni «Cupa României»?**
4. **Cum vedeţi echipa naţională în primăvară? Aveţi în vedere unele promovări? Unele renunţări? Credeţi că actualii antrenori sînt cei mai potriviţi?**

- **Dinamo — campioană sută la sută.**
- **Universitatea Craiova revine pe podium.**
- **Steaua — principală favorită a «Cupei».**
- **«Operaţia întinerire» cerută la echipa naţională.**

I. CONDUCĂTORI DE CLUBURI, ANTRENORI.

DINAMO BUCUREŞTI. Dumitru Nicolae-Nicuşor, antrenor principal:

1. Dinamo, F.C.M. Reşiţa, U.T.A.
2. Iaşi, Vîlcea, Galaţi.
3. Steaua.
4. Cred că lotul e pe drumul cel bun. Au jucat şi fotbalişti mai slabi, dar din cauza unor accidentări ale titularilor. S-au făcut prea multe verificări.

F.C.M. REŞIŢA. Ion Reinhardt, antrenor principal:

1. Dinamo, F.C.M. Reşiţa, A.S.A. Tîrgu Mureş.
2. Nu vreau să răspund, pentru că nu vreau să-mi fac duşmani.
3. În ordine, Steaua, Rapid sau Universitatea Craiova.
4. Dacă ar fi după mine, aş aborda sezonul de primăvară cu următoarea echipă naţională: Răducanu sau Iorgulescu — Cheran, Dobrău, Dinu, Anghelini, Dumitru, Beldeanu, Atodiresei, Dudu Georgescu, Kun, Crişan. În privinţa antrenorilor, cred că ar trebui măcar consultat Ştefan Covaci.

A.S.A. TÎRGU MUREŞ. Tiberiu Bone, antrenor principal:

1. Ordinea din toamnă.
2. O singură retrogradată sigură: F.C. Galaţi.
3. Nu ştiu.
4. Mă gîndesc la Răducanu — Cheran, Antonescu, Sătmăreanu II, Hajnal, Dinu, Dumitru, Beldeanu, Radu Nunweiller, Lucescu, Kun sau Dumitrache. Hajnal cu o condiţie: să se pregătească cu ambiţia dinaintea consacrării. Cît despre antrenori, mă abţin.

U.T. ARAD. Mihai Flore, preşedintele clubului:

1. Dinamo, Steaua, Craiova sau U.T.A.
2. Situaţia prezentă.
3. Craiova sau Steaua.
4. Nu e de competenţa mea. Cred însă că lotul ar trebui alcătuit după criteriul formei jucătorilor, şi nu după numele lor.

UNIVERSITATEA CRAIOVA. Profesor Constantin Cernăianu, antrenor principal:

1. Dinamo, Reşiţa, Craiova.
2. Vîlcea, Galaţi, Iaşi.
3. Prevăd o finală Steaua—Craiova.
4. Răducanu — Anghelini, Boc, Dinu, Filipescu, Mulţescu sau Balaci, Böllöni, Dumitru, Atodiresei, Kun, Lucescu. Întrucît actualii antrenori şi-au propus calificarea în campionatul Europei, trebuie lăsaţi să-şi vadă de lucru. Eventual să fie penalizaţi dacă nu-şi vor îndeplini planul.

OLIMPIA SATU MARE. Gheorghe Staicu, antrenor principal:

1. Dinamo, Reşiţa, Steaua sau A.S.A.
2. În ordine, Vîlcea, Iaşi, Galaţi. Adică statu-quo.
3. Rapid sau Steaua.
4. Nu pot să mă pronunţ. În orice caz, cred că ar trebui încercat Atodiresei. Cel mai bun antrenor pentru echipa naţională mi se pare Ştefan Covaci.

C.F.R. CLUJ-NAPOCA. Constantin Cucu, secretarul asociaţiei:

1. Dinamo, Reşiţa, Craiova.
2. Ordinea din toamnă, dar nu sînt excluse surprizele.
3. Universitatea Craiova sau Rapid.
4. Faţă de lotul actual, trebuie chemaţi Atodiresei şi Böllöni. Actualii antrenori să rămînă.

STEAUA. Constantin Teaşcă, antrenor principal:

1. Dinamo, Steaua, Universitatea Craiova.
2. Mă pronunţ după campionat. Am de jucat cu eventualele retrogradate.
3. Steaua.
4. Nu dau nume de jucători, pentru că nu vreau să fac altora echipa. Nici mie nu mi-ar conveni să mi-o facă alţii. Numai că echipa naţională se selecţionează, cred eu, în vreme ce actuala conducere tehnică ţine morţiş s-o antreneze. Altfel nu văd de ce ia mereu jucătorii de la cluburi pentru perioade îndelungate.

«U» CLUJ-NAPOCA. Remus Cîmpeanu, vicepreşedintele clubului:

1. Dinamo, A.S.A. Tîrgu Mureş, Steaua.
2. Iaşi, Vîlcea, Galaţi.
3. Steaua.
4. Mă gîndesc că ar trebui aduşi la lot Bigan, Atodiresei, Mulţescu şi Porafchi. Aceiaşi antrenori.

JIUL. Titus Ozon, antrenor principal:

1. Dinamo, Craiova, Reşiţa.
2. Nici o surpriză faţă de situaţia din toamnă.
3. Craiova sau Steaua.
4. Antrenorii ar trebui să caute soluţii pentru atac, unde se cer titularizaţi jucători bătăioşi, care nu se menajează. Atît.

F.C. CONSTANŢA. Emanoil Haşoti, antrenor principal:

1. Dinamo, Reşiţa, Craiova.
2. Cu siguranţă F.C. Galaţi şi Chimia Rîmnicu Vîlcea. S-ar putea Politehnica Iaşi şi chiar F.C. Argeş.
3. Steaua.
4. Nu mă pot pronunţa cu exactitate. Dintre toţi jucătorii văzuţi de mine în turul campionatului, cel mai mult m-a impresionat Balaci.

POLITEHNICA TIMIŞOARA. Ion Ghidel, vicepreşedintele clubului:

1. Dinamo, Craiova, Reşiţa sau Steaua.
2. Aceeaşi situaţie.
3. Universitatea Craiova.
4. Cred că lotul actual ar trebui întinerit cu Crişan, cu Năstase şi cu un fundaş central de perspectivă. Cel mai bun antrenor român rămîne Angelo Niculescu.

STEAGUL ROŞU BRAŞOV. Profesor Nicolae Lebu, vicepreşedintele clubului:

1. Dinamo, Reşiţa, Steaua.
2. Ultimele clasate la sfîrşitul turului.
3. Steaua.
4. Socotesc că antrenorii trebuie să rămînă, dar să se orienteze spre întinerirea lotului. Personal, mă gîndesc la Căprioru de la Reşiţa.

F.C. ARGEŞ. Florin Halagian, antrenor principal:

1. Dinamo, Universitatea Craiova, A.S.A. Tîrgu Mureş.
2. Vîlcea, Galaţi, Iaşi.
3. Rapid.
4. Seria din C.E. are de-acum un cîştigător profilat, Spania, aşa că nimerit ar fi să mergem pe ideea întineririi lotului naţional.

SPORTUL STUDENŢESC. Profesor Angelo Niculescu, antrenor principal:

1. Dinamo. Nu pot indica ocupantele locurilor doi şi trei decît cu aproximaţie, echipele noastre fiind inconstante nu numai de la un sezon la altul, ci chiar de la o etapă la alta. Mă gîndesc totuşi la U.T.A. şi Steaua.
2. Pot fi surprize, dar ultimele clasate la sfîrşitul turului au situaţia cea mai grea.
3. Universitatea Craiova.
4. Răducanu — Sătmăreanu, Antonescu, Dinu, Deleanu, Dumitru, Radu Nunweiller, Lucescu, Dudu Georgescu, Dumitrache, Iordănescu.

C.S. CHIMIA RÎMNICU VÎLCEA. Profesor Dumitru Dragomir, preşedintele clubului:

1. Dinamo, Universitatea Craiova, F.C.M. Reşiţa.
2. F.C. Argeş sau F.C. Constanţa, Politehnica Iaşi, F.C. Galaţi.
3. Rapid.
4. Ştefan Covaci.
   Răducanu — Cheran, Grigoraş, Sătmăreanu II, Deleanu, Dumitru, Dinu, Beldeanu, Lucescu, Kun, Iordănescu.

POLITEHNICA IAŞI. Profesor Mihai Bîrzan, vicepreşedintele clubului:

1. Dinamo, Steaua, Universitatea Craiova.
2. Jiul, «U» Cluj-Napoca, F.C. Galaţi.
3. Steaua.
4. Iordache — Cheran, Boc, Antonescu, Filipescu, Dumitru, Beldeanu, Dinu, Crişan, Kun, Năstase. Cred că cel mai indicat cuplu pentru echipa naţională ar fi Ştefan Covaci-Ilie Oană.

F.C. GALAŢI. Stelian Marcu, preşedintele clubului:

1. Dinamo, A.S.A. Tîrgu Mureş, Universitatea Craiova.
2. Mă abţin de la răspuns. În orice caz, F.C. Galaţi nu va retrograda.
3. Universitatea Craiova.
4. Tot ceea ce pot spune este că antrenorilor şi jucătorilor reprezentativei ar trebui să li se ceară mai multă seriozitate.

II. JUCĂTORI.

LUCESCU (Dinamo):

1. Dinamo, Reşiţa, Craiova.
2. E greu de crezut că se vor produce minuni.
3. Craiova sau Steaua.
4. Nu cred că sînt cel mai indicat să-mi dau părerea.

BELDEANU (F.C.M. Reşiţa):

1. Dinamo, Reşiţa, Craiova.
2. Galaţi, Iaşi, Vîlcea.
3. În ordine, cele mai mari şanse le au Steaua şi Rapid.
4. În privinţa antrenorilor, nu mă pot pronunţa. În orice caz, cred că ar trebui încercaţi cîţiva jucători tineri. În primul rînd, Atodiresei.

(Continuare în pag. 185)

(Urmare din pag. 65)

HAJNAL (A.S.A. Tîrgu Mureș):
1. Dinamo, Reșița, Tîrgu Mureș.
2. Aceeași situație.
3. A.S.A. Tîrgu Mureș sau Rapid.
4. Răducanu sau Iorgulescu — Cheran, Sătmăreanu II, Ispir (?), Dumitru, Dinu, Radu Nunweiller, Lucescu, Dudu Georgescu, Kun. În locul semnului de întrebare cred că aș putea juca eu, cu succes. Atît.

DOMIDE (U.T.A.):
1. Dinamo, F.C.M. Reșița, U.T.A.
2. Ultimele clasate în prezent.
3. Steaua sau Rapid.
4. Iorgulescu — Cheran, Boc, Dinu, Anghelini, Dumitru, Beldeanu, Broșovschi, Lucescu, Kun Crișan. Sînt convins că tehnicianul cel mai capabil dintre antrenorii noștri este Nicolae Dumitrescu.

DESELNICU (Universitatea Craiova):
1. Dinamo, A.S.A. Tîrgu Mureș, Universitatea Craiova.
2. Nu se va schimba nimic.
3. Universitatea Craiova.
4. Mă gîndesc la o întîlnire a lotului. Ideea reintroducerii lui Balaci mi se pare fericită. Aș sugera să i se acorde mai multă atenție lui Purcaru, ca rezervă pentru Răducanu.

NAOM (Olimpia Satu Mare):
1. Dinamo, Reșița, Craiova.
2. Galați, Iași, Vîlcea.
3. Rapid.
4. Valentin Stănescu trebuie lăsat să termine ce a început. Coechipierul meu Bigan este cel mai bun stoper pe care l-a avut fotbalul românesc de la Apolzan încoace. Selecționarea lui se impune.

ȚEGEAN (C.F.R. Cluj-Napoca):
1. Dinamo, Reșița, Craiova.
2. Iași, Galați, Vîlcea.
3. Universitatea Craiova.
4. Nu prea e treaba mea, dar în orice caz nu trebuie uitat Dobrin, titular de drept.

IORDĂNESCU (Steaua):
1. Dinamo, Reșița, Steaua.
2. Vor retrograda ultimii clasați în toamnă.
3. Steaua.
4. Mă abțin.

ANCA («U» Cluj-Napoca):
1. Dinamo, A.S.A. Tîrgu Mureș, Steaua.
2. Nu cred că se va schimba ceva.
3. Universitatea Craiova.
4. Cel mai exigent antrenor român, deci și cel mai indicat pentru echipa națională, este Constantin Teașcă.

MULȚESCU (Jiul):
1. Dinamo, Universitatea Craiova, Steaua.
2. Aceeași situație.
3. Rapid.
4. Răducanu — Sandu Gabriel, Boc, Dinu, Mateescu, Dumitru, Beldeanu, Crișan, Dobrin, Iordănescu, Lucescu. Titus Ozon ar trebui chemat în colectivul de antrenori, pentru a lucra cu atacanții.

IOVĂNESCU (F.C. Constanța):
1. Dinamo, Reșița, Craiova.
2. Iași, Vîlcea, Galați.
3. Steaua.
4. După părerea mea, Sătmăreanu de la Steaua, Iordache și Atodiresei nu trebuie să lipsească din lot. Aceiași antrenori.

VOINEA (Politehnica Timișoara):
1. Dinamo, Reșița, Steaua.
2. Retrogradează cele trei ultime clasate din toamnă.
3. Steaua.
4. Dintre «bătrînii» nu pot lipsi Răducanu, Dinu, Dumitru și Lucescu. Valentin Stănescu, pe mîna căruia merg, ar trebui să mai primenească. Titular sigur — Crișan.

ADAMACHE (Steagul roșu Brașov):
1. Dinamo, Reșița, Craiova.
2. Dintre retrogradatele de azi, numai Chimia cred să scape.
3. Prevăd o finală Steaua-Rapid.
4. Înțeleg că se merge pe încercate. Atunci să fie încercat și Ghergheli. Merită. Toată încrederea lui Valentin Stănescu, care m-a ajutat ca om și fotbalist.

OCTAVIAN IONESCU (Sportul studențesc):
1. Dinamo, Steaua, A.S.A. Tîrgu Mureș.
2. Ultimele trei clasate în prezent.
3. Steaua sau Rapid.
4. Finalul sezonului l-a impus pe Balaci. Cel mai indicat antrenor mi se pare Angelo Niculescu.

OLTEANU (F.C. Argeș):
1. Dinamo, A.S.A. Tîrgu Mureș, Steaua.
2. Iași, Vîlcea, Galați.
3. Steaua.
4. Cu excepția lui Crișan, care mi-a plăcut foarte mult în toamnă, lotul reprezentativ a luat tot ceea ce era mai bun. Deși nu cred în calificarea pentru Campionatul Europei, sînt de părere că actualii antrenori trebuie lăsați să lucreze.

STANA (Chimia Rîmnicu Vîlcea):
1. Dinamo, Reșița, U.T.A.
2. F.C. Constanța, Politehnica Iași, F.C. Galați.
3. Universitatea Craiova.
4. Răducanu — Cheran, Boc, Sătmăreanu, Hajnal, Dumitru, Dinu, Crișan, Dobrin, Kun, Lucescu.

SIMIONAȘ (Politehnica Iași):
1. Dinamo, Craiova, Steaua.
2. F.C. Argeș, Chimia Rîmnicu Vîlcea, F.C. Galați.
3. Steaua sau Rapid.
4. Iorgulescu — Cheran, Sandu Gabriel, Sătmăreanu II, Hajnal, Dumitru, Dinu, Radu Nunweiller, Crișan, Dudu Georgescu, Lucescu. În colectivul de antrenori ar trebui cooptat și Reinhardt. Rezultatele din toamnă îl recomandă.

DAN COE (F.C. Galați):
1. Dinamo, U.T.A., Reșița.
2. Chimia Rîmnicu Vîlcea, Sportul studențesc, F.C. Argeș.
3. Rapid.
4. Răducanu — Cheran, Sameș, Sătmăreanu II, Deleanu, Beldeanu, Dinu, Dumitru, Radu Nunweiller, Lucescu, Dudu Georgescu. Antrenorul ideal pentru echipa reprezentativă tre-

A. „FLACĂRA"-C. S.

buie să întrunească trei calități. Să fie bun meseriaș, bun pedagog, bun psiholog. Noi nu avem așa ceva.

Așadar, treizeci și șase de intervievați răspund — sau măcar mimează răspunsul — la 144 de întrebări, răspunsuri pe care n-are rost să le comentăm prea mult, întrucît fiecare cititor le parcurge cu ochii săi și — așa cum se întîmplă mereu în fotbal — le judecă după subiectivismul său.

Cîteva constatări totuși se impun. În ceea ce privește titlul de campioană, problema pare... ca și rezolvată: Dinamo București întrunește absolut toate sufragiile, lucru rar într-o asemenea anchetă!! Acordînd trei puncte primei preferințe, două puncte celei de-a doua și un punct echipei plasate pe locul trei, clasamentul la sfîrșitul campionatului ar arăta cam așa:

1. Dinamo — 108 p.
2. F.C.M. Reșița — 40 p.
3. Universitatea Craiova — 26 p.
4. Steaua — 19 p.
5. A.S.A. Tîrgu Mureș — 16 p.
6. U.T.A. — 8 p.

În privința retrogradării, autorii răspunsurilor sînt aproape de acord în a constata că ultimele clasate în toamnă, Chimia Rîmnicu Vîlcea, Politehnica Iași și F.C. Galați, au o sarcină foarte dificilă, deși — ca să parafrazăm — surprizele nu sînt excluse. Tot la acest capitol e de remarcat că toți cei aflați în cauză visează la rămînerea în divizie, căutînd cu înfrigurare alți «țapi ispășitori».

Trecînd la «Cupa României», situația se simplifică oarecum, și dat fiind faptul că au rămas în cursă numai patru formații. Majoritatea voturilor «merg» cu Steaua, despre care ne-am obișnuit să spunem că este o specialistă a «Cupei», dar Universitatea Craiova și Rapid adună și ele destulă încredere.

Întrebarea a patra a trezit cele mai multe rezerve. Abțineri mai mult sau mai puțin camuflate. Judecînd în două vorbe, se pare că fenomenul cel mai cerut la nivel de echipă națională este cel al întineririi, Balaci, Crișan, Böllöni și Atodiresei apărînd în multe răspunsuri. Trei nume de antrenori, Ștefan Covaci, Angelo Niculescu și chiar Ilie Oană sînt mai des vehiculate atunci cînd este vorba de înlocuirea actualului cuplu de tehnicieni ai echipei naționale. Clujeanul Anca cere reîntoarcerea marelui exigent care este Teașcă, Domide amintește de un mare nedreptățit, Coco Dumitrescu, în vreme ce ceilalți jucători intervievați se declară, în majoritate, pentru rămînerea lui Valentin Stănescu la cîrma reprezentativei. Antrenorii sînt mai circumspecți sau mai neclari. Jucătorii sînt mai fermi sau mai încrezători.

Mulțumindu-le, pe această cale, încă o dată celor care ne-au răspuns, vă amintim, stimați cititori, că «vina» pentru părerile de mai sus le revine lor și nicidecum autorilor anchetei, lui

OVIDIU IOANITOAIA ■
și DUMITRU GRAUR ■

APĂ!... APĂ!...

HAIDEȚI, BĂIEȚI!...

HAIDEȚI CĂ LE DĂM GOL!...

APĂ! APĂ!...

28 octombrie 1972.
Spitalul nr. 1 din Craiova.
Camera de reanimare.
Un om între viață și moarte.
Un om tînăr, de 26 de ani.
Cu patru zile în urmă i s-a făcut prima operație. Ulcer duodenal perforat.
În ajun i s-a făcut a doua operație. A reperforat ulcerul.
Astăzi, 28 octombrie, pe drumul care unește viața cu moartea, tînărul de 26 de ani se află mai aproape, mult mai aproape, de moarte decît de viață.
Aiurează.
Vorbe fără noimă. Gemete. Strigăte. Sunete bolborosite. Și iar vorbe fără rost, desperecheate sau frînte.
Un cuvînt revine obsedant pe buzele arse de jar.
— Apă! Apă! Apă!
Deodată, femeia dragă, care-i păzește în întunericul camerei pîlpîirea de viață, tresare speriată. Vine lîngă patul lui. Nu știe ce să creadă. Nu știe ce să facă. Ce se-ntîmplă, oare, cu soțul ei?!
— Apă!... Apă!... Haideți, băieți!... Haideți că le dăm gol!... Apă!... Apă!...
Nu. Nu i s-a trezit soțul. Aiurează în continuare. Iar ei nu-i vine să-și creadă urechilor. Și acum — pînă și acum, fără cunoștință! — ființa-i vorbește un limbaj binecunoscut, al pasiunii de-o viață.
Fotbal... Gol... Goluri...
Fotbalul și golurile au pătruns atît de adînc în ființa lui, încît trăiesc în ei și în subconștient, în visul cel mai dramatic, poate în ultimul său vis...
— Doamne, nu poate să moară! Doamne, nu-l lăsa să moară! Omul acesta nu trebuie să moară! Neluțule! Mă auzi, Neluțule?! Neluțule, trebuie să trăiești! Neluțu' meu! Nu mă lăsa, Neluțule! Trebuie, trebuie să trăiești!

. . . . . .

Și Neluțu a trăit.
Ion Oblemenco a trăit. Și trăiește.
Și Oblemenco joacă fotbal!
Și Oblemenco marchează goluri!

(Ați citit prima pagină din cartea lui Marius Popescu intitulată Bombardierul oltean și-a făcut datoria, *gata de apariție la Editura Scrisul românesc).*

O ZI DIN VIAȚA LUI

tașcu gheorghiu:

«ZIUA MEA DE LUCRU ÎNCEPE LA ORA UNU NOAPTEA»

Mi-a spus că în fiecare seară îl pot găsi, după orele 22, la un restaurant. Într-una din serile lui noiembrie îl aștept acolo și, într-adevăr, singurul om care știe pe de rost *Crații de Curtea-Veche* intră fix la orele 22 în restaurant. Ne așezăm la o masă, într-un colț mai liniștit, și imediat chelnerii, care l-au recunoscut și l-au salutat cu afabilitate, ca pe cineva familiar, se înfățișează fără a mai aștepta vreo indicație specială, cu cafeaua și cu cele cuvenite pentru prepararea citronadei. Distinsul domn care este Tașcu Gheorghiu, descins parcă din lumea lui Mateiu, își așază la îndemînă două pachete de țigări, unul de Record și celălalt de Dunhill, din care va fuma pe tot parcursul discuției noastre de două ore, fără să fumeze niciodată de două ori consecutiv din același pachet. Ia țigara, o bate de masă cu capătul unde este filtrul, apoi rupe filtrul și o aprinde, cu o brichetă, de la capătul rupt. Soarbe din cafea, apoi, cînd e gata s-o termine, băiatul care îl servește și care îi urmărește de la depărtare gesturile, gata să-și ofere serviciile la momentul oportun, vine la masă și prepară primul pahar cu citronadă, după care aduce o altă cafea.

Vorbim despre traducătorul Tașcu Gheorghiu — deci despre virtuosul Tașcu Gheorghiu:

— Cîte cărți poate traduce un om într-o viață?

— Sînt cazuri în care un om poate traduce o sumedenie de opere. Problema rămîne cum.

— Credeți în viitorul traducerilor cu ajutorul computerelor?

— Nu... Pe de altă parte, s-ar putea să n-am dreptate. Mă gîndesc la acel «șoarece cibernetic», pus să caute printr-un labirint o bucată de cașcaval. După cîteva drumuri îl găsește pe cel mai scurt. Am auzit însă că și mașinile acestea, cînd se strică, se îmbolnăvesc. Dau semne, ca și oamenii, de oboseală, devieri care uneori iau aspectul schizofreniei, paranoiei.

— Știu că iubiți *Crații de Curtea-Veche* și *Ghepardul*, cărți în care, pornindu-se de la amurgul unor epoci, se sugerează o atmosferă de o tulburătoare liniște. Cum se împacă această dragoste cu admirația pentru *Cîntecele lui Maldoror*, dominate de mari frămîntări?

— Eu personal găsesc că aceste trei capodopere sînt generate dintr-un același impuls și de pe aceeași poziții. *Crații de Curtea-Veche* este o carte care proiectează în imaginar, printr-o pendulare necontenită între starea de veghe și starea de vis, definirea polivalentă a personalității lui Mateiu. Tot acest travaliu poetic se desfășoară pe un fundal atemporal, absolut. Or, tocmai unul din cei mai străluciți și mai entuziaști admiratori ai Ghepardului, Eugenio Montale, spunea despre Lampedusa că el, în acest roman, a descoperit timpul absolut. Lautréamont, după cum subliniază unii din exegeții lui, Maurice Blanchot, M. Pleynet printre alții, începe «cîntările» fără a se cunoaște, el se caută și se descoperă. Pe alte coordonate, și la Mateiu, și la Lautréamont, și la Lampedusa, ceea ce s-a numit «la belle écriture» e prezentă la fiecare.

— Cum v-ați întîlnit cu aceste trei capodopere?

— Eu am luat cunoștință aproape simultan, pe la 16 ani, și de *Crații*, și de *Maldoror*. Poate să mă-nșel și poate idolatria mea față de aceste două mari cărți să le fi contopit inconștient în ceea ce privește geneza și metoda lor. Cînd am citit *Ghepardul*, în defectuoasa și lacunara sa traducere franțuzească, am fost izbit de asemănarea cu *Crații*, care mergea pînă la întrebuințarea chiar a acelorași termeni și forme de expresie. Îți amintești că în confesiunile lui Pantazi este vorba de vărul său «din Catania»? Știi — ramura cu pardosul. Or, pe armele familiei Lampedusa se poate vedea un leopard negru. Într-o carte pe care am de gînd s-o scriu și care se va numi *Fals tratat de heraldică* voi explica de ce Lampedusa a schimbat leopardul într-un ghepard pe ecusonul prințului Salina, eroul cărții.

— Cum ați tradus *Ghepardul*?

— Cînd m-am dus la editură să cer să mi se dea să traduc cartea lui Lampedusa, nu se prea știa încă de el. Dar după doi ani am fost 11 candidați pentru traducerea acestei cărți care mi s-a încredințat mie. E o carte mică, de 280 de pagini, care s-ar putea traduce în trei luni, dar la care am lucrat doi ani, cu amînări și îngăduințe repetate cerute editurii. Am lucrat doi ani la ea, umblînd trei-patru zile în cap cu aceeași frază pe care o răsuceam și o prefăceam de *nu* știu cîte ori.

— Cum decurge ziua dumneavoastră de lucru?

— De mult, din tinerețe, m-am obișnuit să lucrez noaptea. Ziua mea de lucru începe la ora unu noaptea și sfîrșește la opt și jumătate dimineața. După somn, ies în oraș, pentru masă, pentru plimbare, pentru ritualul cafelei. Mă întorc acasă și încep să caut la radio concerte. Pe acest fundal de muzică în surdină se desfășoară munca mea de traducător, de desenator. Acum lucrez la traducerea memoriilor lui Saint-Simon. Eu sînt și am fost un singuratic. În perdeaua albastră a nopții mă simt, cum spune Mateiu Caragiale, «mai eu, mai al meu». Și aș vrea să încheiem cu cele două versuri ale lui Casanova de Seingalt, pe care același Mateiu le pune în frontispiciul unuia din poemele sale. *Laudă singurătății:*

«Charme divin de mes loisirs,
Solitude, que tu m'es chère».

GEORGE ARION ■

O ZI DIN VIAȚA LUI

d.r. popescu:

«UN OM ESTE ATUNCI CÎND TE SIMȚI MAI PUȚIN SINGUR»

Citim cărțile lui, care sînt despre noi și nu ne dăm seama întotdeauna că ele sînt despre noi.

Am auzit mulți oameni vorbind despre Dumitru Radu Popescu. M-am auzit chiar pe mine vorbind despre el. Dacă stau să mă gîndesc mai bine, am trăit alături de el sute de zile, din momentul acela — acum fixat într-un an care s-a dus — cînd el a devenit redactorul șef al *Tribunei*. M-am gîndit foarte adesea cum aș putea povesti cuiva, altcuiva, o zi cu D.R. Popescu, partea din zi pe care noi, ceilalți, o știm, pentru că există și o altă parte pe care o aflăm, esențial, mai tîrziu, cînd ea nu mai e zi, e *Vînătoarea regală*, e *F*, e *Pasărea Shakespeare*, e *Mări sub nisipuri*, e *Piticul din grădina de vară*.

Am fost întrebat de unii, care știau cîte «alte» treburi are el de făcut: «Cînd scrie D.R. Popescu?» și am răspuns, cred, întotdeauna: D.R. Popescu scrie cînd scrie *Vînătoarea regală* și *Pasărea Shakespeare*, D.R. Popescu scrie atunci cînd scrie. Mai trebuie să adaug: căci sînt atîția care nici nu scriu atunci cînd scriu?

Am fost întrebat de unii «cînd e om D.R. Popescu?» și am răspuns, cred, tot întotdeauna: D.R. Popescu e om cînd trăiește, D.R. Popescu e om cînd scrie. Mai trebuie să adaug: căci sînt atîția care nu sînt oameni cînd trăiesc, și sînt atîția care nu sînt oameni nici cînd scriu?

Ne întrebăm cu naivă, din alt secol, uimire: cum poate un om să facă toate acestea în aceeași viață, a lui, de om? Cum poate el adică să conducă o revistă, o asociație de scriitori, o literatură nu ușor de condus (a lui), să doarmă uneori cîte o săptămînă în trenurile Cluj-Napoca—București și București—Cluj-Napoca? Ne răspundem, abandonînd naivitatea altor secole și păstrînd-o numai pe aceea a noastră, care nici nu se mai cheamă chiar așa: un om poate să facă toate acestea în aceeași viață, a lui, de om, fiind om.

Prea adesea uităm că *scriitor* e un cuvînt care va fi apărut ca apendice al altuia, *om*. Că se va fi spus pe-atunci, mai demult, într-un secol naiv, dar precis, cel puțin din punctul ăsta de vedere: om scriitor, adică om care scrie, că mai tîrziu viteza vorbirii a simplificat și a spus doar scriitor, că mai tîrziu viteza gîndirii a și uitat să mai gîndească, spunînd scriitor, noțiunea cealaltă, mai mare, om. Că s-a și crezut o clipă, în zorii acestei lumi tehnice, că nu mai e nevoie și de noțiunea om, totul devenind: automatizator, sculer, matrițer, inginer, chiar scriitor. Că lumea tehnică însă, o parte a ei, a reînființat noțiunea om și totuși uneori uităm cuvîntul acesta și e ca și cum ne-am uita pe noi, ca și cum am fi inconștienți de existența noastră cînd n-o-nțelegem în spatele tuturor rostirilor și scrierilor noastre.

Am fost întrebat de unii «cine este Dumitru Radu Popescu?» și am răspuns, cred, întotdeauna cînd am fost întrebat: «D.R. Popescu este om scriitor». Întrebarea a continuat: «ce este un om?» și răspunsul a continuat, în stilul acela naiv din vremea cînd spuneam «am întîlnit pe stradă doi oameni»: un om este atunci cînd te simți mai puțin singur dacă el există și mult mai singur dacă el nu există sau nu-l știi.

Am fi mai singuri dacă D.R. Popescu n-ar exista. Am fi mult mai singuri dacă n-am ști că el există.

Am fost întrebat, mai pe urmă, «ce este un om scriitor?» și am răspuns că un om scriitor este acela care, cu mintea lui și cu inima lui, așezate în pagini, ne face să fim mai puțin singuri chiar dacă nu l-am întîlnit niciodată în carne și oase. Căci mai trebuie să adaug: carnea și oasele unui scriitor sînt chiar gîndurile lui generoase, cărțile lui despre noi?

Cărțile lui Dumitru Radu Popescu sînt despre noi, pentru noi și împotriva noastră, *pentru* ce e bun în noi și *împotriva* a ceea ce nu e cum am vrea să fie în noi. Pentru că D.R. Popescu însuși, el, omul, este așa cum mulți dintre noi am vrea să fim. În ziua în care am fost alături de el știm că se poate fi cum vrem noi să fim, că nu sîntem atît de singuri, că sîntem.

Mi-ați spus, dragi prieteni de la «Flacăra», să înșir pe hîrtie niște rînduri dintr-*o* zi cu D.R. Popescu». Vedeți bine că o zi cu el nu e o simplă zi și se înțelege de ce scriitorii din alte orașe ne invidiază că-l avem aici, alături, pe Dumitru Radu Popescu.

NICOLAE PRELIPCEANU ■

Fotografia color trimisă redacției de D.R. Popescu (locul expediției: Cluj-Napoca; data: în urmă cu cîteva săptămîni, după spusele nu ale poștei, ci ale expeditorului) n-a reușit să ne parvină la timp. În criză fiind, am înlocuit-o cu ce am avut la-ndemînă. Dar încă n-am disperat, încă mai așteptăm un D.R.P. color. Admiratorii (admiratoarele) îl vor putea găsi astfel, sperăm, în paginile viitorului almanah, dacă fotografia ne va sosi pînă atunci... (Căci lung e drumul Clujului!).

CENACLUL «FLACĂRA»

În seara zilei de 17 septembrie 1973 s-a născut *Cenaclul «Flacăra»*, din entuziasm și luciditate. Trăsături ce i-au rămas constante de-a lungul zecilor de ședințe săptămînale. Pentru că prin entuziasm se explică numărul mereu crescînd al publicului ce nu-l mai poate cuprinde în ora de față nici chiar o sală adevărată de teatru, cum este aceea a Teatrului «Ion Creangă». Devoții cenaclului își amintesc de prima ședință, ce s-a desfășurat în acea seară blîndă de toamnă, într-o sală de circa 60 de locuri, a Casei de cultură a sectorului 1 din Capitală. Ca astăzi să fie cu totul neîncăpătoare o sală cu o capacitate de 600 de scaune! Aceasta în ce privește publicul. Despre membrii cenaclului, adică despre acei care *fac* programul cenaclului, se poate spune același lucru. Entuziasmul i-a polarizat și pe aceștia în jurul cenaclului, astfel că acum se poate vorbi de o adevărată și consistentă *trupă* a cenaclului «Flacăra». O trupă care se compune din poeți, cîntăreți, actori și plasticieni, ce se dăruie în fiecare ședință, absolut dezinteresat, cu tot ce au mai bun în ei.

Să observăm însă numaidecît că numai entuziasmul, el singur, n-ar fi fost suficient pentru explicarea exclusivă a atîtor adeziuni. Aici a intervenit scopul clar în virtutea căruia a luat ființă cenaclul. La ședința inaugurală, inițiatorul cenaclului, poetul Adrian Păunescu, spunea printre altele: «Dorim să sprijinim și să promovăm o literatură majoră, a marilor probleme, o literatură a acestei societăți, o literatură a curajului, o literatură a adevărului. De asemenea, pentru că sîntem un cenaclu de poezie, de muzică și plastică, vom sprijini acea muzică și acea plastică mai apropiate sufletului tinerei generații, fără a uita să dăm prețuirea cuvenită valorilor pe care le-am moștenit. Vom ieși în public, în mijlocul muncitorilor, țăranilor, studenților, funcționarilor, pentru a stabili cu toți cei interesați de artă un dialog real, sincer». Deci entuziasmul nostru, și cei care ne-au urmărit s-au convins de aceasta, a fost și este susținut de o artă a vieții, angajată, o artă cu un spațiu precis, care este România, și cu un timp tot precis, care este cel al ceasului de față, cînd pe pămîntul țării și în sufletele cetățenilor ei se deschid nu festiv, ci prin muncă și luptă, perspectivele unei luminoase realități sociale armonios și cutezant gîndită de Partidul Comunist Român. Fără îndoială că în ședințele cenaclului nostru, în care încercările și experimentul nu o dată au fost prezente, nu totul a evoluat sub semnul desăvîrșit al artei, dar putem spune că tot ceea ce s-a crezut demn de a fi comunicat a fost impregnat de un crez nobil, de un mesaj de substanță. Poezia, cîntecul, plastica nu s-au exercitat în gol, ci au căutat ca, prin mijloacele specifice adevăratei arte, să vehiculeze idei și sentimente care să ne înfrumusețeze nu jubilativ, prin ieftin și comod optimism, ci prin stimularea facultăților spirituale, meditative. Poezia citită sau recitată în cenaclu a fost cu adevărat omenească și civică, departe de gratuități și mimetisme; cîntecul din cenaclu, de atîtea ori cu rădăcini în folclor sau inspirat de versurile poeților noștri de pisc, contemporani sau din trecut, a transmis o idee și un sentiment necontrafăcut, departe și el de atîtea fade melodii pe niscaiva texte anoste, fără nici o aderență cu realitățile noastre, de o malefică platitudine; plastica expusă, în intenția ei de inovare cu substanță, s-a adresat cu încîntare și ochiului minții. Afirmînd un mesaj, arta din cenaclu a fost una de atitudine; se poate spune că serile cenaclului sau, mai bine-zis, nopțile lui au constituit tot atîtea *ședințe-manifest*, prin sensul implicit sau explicit polemic, prin clara promovare a unei arte de susținută angajare civică și patriotică.

Ședințele cenaclului nu au avut o structură fixă, rigidă; ele, prin programul conținut, au variat aproape de la seară la seară. Modalitățile de manifestare au fost diverse. Să amintim doar două: medalioanele de poeți și recitalurile de actor. Pe baza unor semnificative microantologii întocmite de Adrian Păunescu, au fost prezentați în cadrul «medalionului» poeții (îi numim aproape cronologic): Emil Botta, Nina Cassian, Geo Dumitrescu, Al. Andrițoiu, Maria Banuș, Ion Horea, Ștefan Roll,

Mihai Beniuc, Marin Sorescu, Ioan Alexandru, Ion Gheorghe. Ajunşi aici, să păstrăm cîteva momente de reculegere în memoria regretatului Gheorghe Dinu (Ştefan Roll), care ne-a evocat în seara respectivă emoţionant (pînă la lacrimă) pe marea Doamnă a cîntecului românesc, Maria Tănase. O altă seară care a atins pragul de sus al emoţiei a fost aceea dedicată lui Miron Radu Paraschivescu. Dar să ne mai oprim o clipă pentru a aminti şi de o altă seară ce ne-a transpus în ţara de miracol a artei: seara cînd Hari Brauner a prezentat, însoţit de cîţiva valoroşi actori şi cîntăreţi, creaţia genialului poet care se cheamă colectiv şi anonim: poporul român. Şi-au mai spus poemele, în cenaclu, Constanţa Buzea, Ion Bănuţă, Leonid Dimov, Nicolae Dragoş, Nicolae Stoian, Dorin Tudoran, Dumitru Eliade...

S-au auzit în sălile cenaclului pentru prima dată şi o seamă de poezii citite cu mai multă sau mai puţină sfiiciune de tineri şi foarte tineri poeţi. S-a auzit astfel, pentru prima dată, acea memorabilă poemă, *Republica*, de Claudiu Iordache. Ne mai asaltează acum amintirea şi acea frumoasă seară dedicată actorilor-poeţi: Ion Marinescu, Gh. Ionescu-Gion, Dinu Ianculescu, Arcadie Donos. S-au alăturat cenaclului «Flacăra» o seamă de actori valoroşi ai scenei româneşti, unii dintre ei identificîndu-se cu spiritul cenaclului pînă la a deveni una dintre condiţiile de existenţă ale acestuia. Cu regretul de a nu-i putea enumera pe toţi, totuşi să ne oprim la cîteva nume: Emil Botta, Silvia Popovici, Ion Marinescu, Florian Pittiş, George Carabin, Lucia Mureşan, Victor Rebengiuc, Dumitru Furdui, Octavian Cotescu, Olga Tudorache, Irina Petrescu, Ion Besoiu, Virgil Ogăşanu, Ion Caramitru, Ovidiu Iuliu Moldovan, Dan Tufaru, Florin Piersic, Mihai Stan, Ilinca Tomoroveanu, Ica Matache, Silviu Stănculescu, Tamara Creţulescu, Cornel Coman, Lucia Rîpeanu, Elena Sereda, Coca Enescu, Olga Bucătaru, Dan Damian, Adela Mărculescu, Leopoldina Bălănuţă, Anca Pandrea. În ultimele săptămîni am avut surpriza unui grup de actori inteligenţi, spirituali, exprimînd printr-o variată gamă interpretativă însuşirile unor talente explozive. Ei se numesc: Gelu Colceag, Ştefan Sloboda, Gabi Iencec, Mihai Perşa, Ioana Crăciunescu şi de curînd au primit chiar pe scena cenaclului denumirea de *Reflex-Flacăra*. Pe parcurs s-a alăturat acestui grup Anda Călugăreanu.

Cu manifestări nu numai la sediile lui «permanente» din Capitală, cenaclul «Flacăra», în viaţa lui itinerantă, a poposit, la invitaţia diferitelor foruri oficiale, în multe din oraşele patriei: Craiova, Rîmnicu Vîlcea, Miercurea Ciuc, Slobozia, Călăraşi, Alexandria, Braşov, Arad. Onorîndu-şi promisiunile de la inaugurare, cenaclul «Flacăra» şi-a ţinut şedinţele în faţa şi cu participarea, la un dialog sincer privind arta, a unor oameni din multiple medii sociale şi profesionale, de fapt în faţa publicului real şi concret de astăzi.

TRAIAN STOICA ■

O ZI DIN VIAȚA LUI

marin preda:

ÎNAINTE DE A ÎNCEPE SĂ SCRIE, MARIN PREDA AȘTEAPTĂ. PÎNDEȘTE

Pentru a înfățișa ceea ce vrea să fie o zi din viața sa, Marin Preda mă primește în biroul său de director de editură. E un birou larg și aerisit, cu un tablou al lui Eminescu dominînd încăperea de deasupra șemineului. E un om așa cum îl știm din fotografii sau din imagini mișcătoare, un bărbat pe undeva neliniștit și pe undeva primitor, purtînd ochelari și purtînd un început de calviție. Biroul este umplut cu cărți și cu manuscrise, dar înainte de toate este umplut de personalitatea omului din fața mea, care vorbește la telefon, umblă și se plînge de căldură.

Nu e un amator de interviuri. Vrea întrebări precise și eu nu le am, n-am scris nici un rînd și tocmai de aceea încep cu sfîrșitul.

— La ce lucrați?

Lucrează la un roman inticulat «Delirul». Vor fi două volume, primul se află de-acum sub tipar. Cartea, sau cărțile, luați-o cum vreți, se ocupă de acea perioadă din viața țărănimii care reprezintă, în «Moromeții», golul dintre primul și al doilea volum. Eroul principal e un băiat din ramura Moromeților, al lui Parizianu, dar mare parte din carte urmărește soarta celor trei fugiți, Paraschiv, Nilă și Achim, ajunși la București. Lucrează la roman de trei ani, amestecînd realitatea trăită cîndva cu ficțiunea.

— Cum ați scris «Delirul», cum scrieți în general?

Spune că n-a reușit încă să descifreze ciclul forței sale de muncă. Asta i se pare bizar, dar asta e. Are perioade lungi cînd lucrează noaptea, după ce bea o cafea zdravănă și după ce ia un calmant. Apoi deodată nu mai poate să scrie noaptea nici un rînd. De obicei, nu scrie mai mult de trei-patru ore, dar înainte de a lua condeiul în mînă, iată, nu folosește mașina de scris, scriitorul se pregătește pentru muncă. Așteaptă. Pîndește. Uneori, zice, pîndesc degeaba. Mai rar, dar mi se întîmplă. Nu-și împarte un an de activitate după vacanță și relaxări, ci după ciclul de care vorbeam. Pentru dînsul, vacanțele survin după încheierea unei lucrări. De regulă, atunci nu mai poate scrie nimic o lună, două, chiar trei. În așa-zisele vacanțe oficiale, cînd pleacă la mare sau la munte, dacă e de scris, scrie. Dacă nu, citește sau se odihnește.

— Citiți mult?

Mai puțin ca altădată, zice, dar mai selectiv. Nu subliniază niciodată o carte pe care o parcurge, dar recunoaște că nu face foarte bine. Uneori îi trec pe sub ochi idei generoase, pe care mai tîrziu nu le mai regăsește. Fișează numai ceea ce intenționează să scrie, nu fișează ceea ce citește. Chiar dacă a imprimat pe magnetofon convorbirile cu Florin Mugur, devenite apoi carte, o carte destul de bună, cum apreciază, nu-i place să lucreze cu magnetofonul. Citește proză și poezie, deopotrivă. N-am citit teatru, adaugă, doar Shakespeare. Aș prefera să merg la spectacole, și cîteodată merg, dar n-am o obișnuință. De cînd cu televizorul, la care mă uit frecvent, am cam pierdut drumul către teatru și către cinematograf.

— Alte pasiuni?

Nu le selecționează într-o ordine afectivă. Mai degrabă le ia la întîmplare. Îi place să conducă mașina, deși recunoaște, nițel amuzat, că a plătit destule amenzi pentru greșeli de circulație. Foarte des agenții de circulație l-au recunoscut la volan, dar asta nu l-a scutit să bage mîna în buzunar. N-are patimă la fotbal și la box, nu prea distinge competitorii și competițiile, dar îi plac confruntările oficiale, întrecerile care presupun o miză, o ambiție. Iubește viața de familie și se preocupă, atîc cît poate, de fiii săi, Nicolae și Alexandru. Primul are aproape cinci ani, Alexandru e mai mic doar cu cîteva anotimpuri. Cînd e vorba de copilul tău, spune, puține reguli pedagogice au valoare. Se zice că nu-i bine să-și mîngîi copilul decît în somn. Eu îi mîngîi, îi răsfăț, mă joc cu ei, uneori mă plimb. Cînd erau mai mici ieșeam mai des împreună la plimbare.

— În calitate de director de editură, aveți desigur o privire de ansamblu asupra literaturii de astăzi. Cum vi se pare ea?

Zice că nu are decît o oarecare orientare, dar fenomenul literar e imprevizibil și ca atare orientarea vine abia după ce fenomenul s-a cristalizat. La noi, continuă, procesul e abia în curs. Noi ne aflăm în plină surpriză literară.

— Surpriză plăcută, surpriză neplăcută?

Și una, și alta. Amestecate. Se sprijină pe un exemplu: au trecut doi-trei ani și am descoperit, nu fără dificultăți și nu cu plăcere, că sîntem martorii unei inflații poetice. Simte nevoia unei completări: e vorba de o depreciere, de o cantitate mare și de o valoare mică. Acest fenomen, susține, trebuie frînat. Avem datoria să păstrăm din poezie doar ceea ce e de calitate.

— Iată acum o întrebare de neocolit: ce înseamnă pentru dumneavoastră «Moromeții»?

În primul rînd, cartea cea mai spontană și cea mai iubită. Pentru că a fost prima, pentru că a fost — și este — temelia unei întregi arhitecturi literare. Orice operă de valoare, reia, trebuie să aibă un nucleu. Asta se vede la Sadoveanu, de exemplu, o operă vastă, împlinită prin niște nuclee, în jurul cărora s-au coagulat lucrările de mai mică importanță, al căror rol a fost tocmai de punere în valoare a centrelor de greutate.

Sedus de o lecție de modestie, mă ridic, mulțumesc și plec.

În urma mea, dincolo de o ușă capitonată și în spatele unui birou care geme de cărți, rămîne marele scriitor Marin Preda, un bărbat pe undeva neliniștit și pe undeva primitor, purtînd ochelari și purtînd un început de calviție.

OVIDIU IOANIȚOAIA ■

CONSTRUIM PE GLOB

(Urmare din pag. 19)

civilizație, în aliniere și concurență cu splendide și străvechi edificii, cît și în incinte ale timpului static — de secole static! — recuperate abia acum, de curînd, de foarte curînd, de către istorie. Și sîntem mîndri că la această recuperare contribuim și noi.

«INGINER» ESTE UN CUVÎNT CARE SE TRADUCE, ÎN MAI TOATE GLOSARELE LUMII, LA FEL. MULTE DIN FABRICILE ȘI INSTALAȚIILE PE CARE LE DUCEM PESTE MĂRI ȘI ȚĂRI NICI MĂCAR NU POARTĂ NUME ROMÂNEȘTI, DEȘI SÎNT «MADE IN ROMANIA». CEI DE LA GAUHATI, CA ȘI COLEGII LOR DIN BARAUNY SAU HALDYA, NE NUMEAU ÎNSĂ «ROMÂNII». O FORMULĂ CE DESENA DECI NU NUMAI NIȘTE SPECIALIȘTI, CI UN POPOR.

Românii sînt totuși, oricînd și oriunde, pe orice punct al planetei, în orice ipostază — **românii.**

Un violonist român poposit la Rangoon sau la Accra, cîntînd Haendel sau Bach, dar adăugînd și o rapsodie de Enescu, destăinuie și pe o partitură, și pe cealaltă, o sensibilitate particulară, care ține nu numai de un talent personal, ci și de un popor. O formație de amatori argentiniană, jucînd «Scrisoarea pierdută», recunoaște, chiar și fără o pregătire despre autor și țara lui, nu numai coincidențe general-umane care fac valabilă piesa, ci și o calitate particulară de umor, un «ce» inefabil, care seduce. O echipă românească de ingineri și tehnicieni a dus în India, la Gauhati, pe un teritoriu rural, ocolit de civilizație, nu numai niște instalații industriale menite să ridice economic un teritoriu, ci și o concepție înaintată despre viață, un ferment al energiilor, un dar care ține de firea unui popor.

«„Inginer" este un cuvînt care se traduce, în mai toate glosarele lumii, la fel — povestește unul dintre specialiștii români care au lucrat la Gauhati, Constantin Pricop. Cei de la Gauhati ne numeau însă cu numele poporului nostru: „românii". O formulă ce desena deci nu numai niște specialiști, ci un popor. Nu numai un popor, ci — după cum aveau să ne mărturisească la despărțire cei de acolo — o realitate umană nouă. Trebuie să vă spun că era foarte greu, munceam în condiții vitrege, cu o climă afurisită, cu un muson care te seca; ploua tot timpul (la cîțiva kilometri de Gauhati este polul ploilor); iar ajutoarele noastre, localnicii, erau niște simpli țărani. Noi, cei 50 de specialiști români, ne-am străduit să nu fim „inspectori", ci camarazi de muncă; ne-am străduit să lucrăm cît mai bine și cît mai mult, făcînd și treburi care nu intrau în obligațiile stipulate de contract. Trebuia, conform contractului, să lucrăm cîte 8 ore pe zi, dar niciodată n-am stat pe șantier mai puțin de 10-12. Stăteam cît stăteau și oamenii locului (se practica intens, acolo, schimbul de lucru cu ore suplimentare), deseori stăteam chiar mai mult ca ei, deși, din martie și pînă prin decembrie, clima era, pentru noi, un iad. Cînd am isprăvit rafinăria, fiecare din noi am primit cîte o scrisoare de mulțumire. „Stimate domn! — scrie în ea. Nu vom uita niciodată zilele cît ați stat printre noi. Chiar și cei mai sceptici au constatat că dumneavoastră, românii, nu sînteți dintre cei ce pot fi abătuți ușor din drum. Munca dumneavoastră a fost, pentru noi, un exemplu"...».

«Am lucrat pe țărmul Mării Roșii, la un zăcămînt de fosfați — scrie, în jurnalul său de drum, Ion Urdea, geolog la „Geomin". S-a întîmplat acolo un lucru care, la început, m-a surprins și m-a derutat. Cei ai locului au cerut și alte păreri, de la specialiști ai altor firme, privitor la acele zăcăminte, la evaluarea însemnătății lor. Eram pus în fața unei confruntări științifice de opinii. Mi-am apărat, evident, punctul meu de vedere, bazat pe intuițiile mele, pe cunoștințele mele. Localnicii erau cam neîncrezători. În final însă s-a dovedit că opiniile mele, evaluările mele erau cele exacte. Rezultatul? Cînd a venit acolo ministrul nostru, cu o serie de contracte, i s-a cerut „să mai trimită 30 de români". Adică 30 de geologi români».

Românii sînt, pretutindeni, nu numai specialiști, ci «românii». Acești oameni joviali, prietenoși, buni tovarăși, excepționali tehnicieni, muncitori deosebit de harnici, de întrepizi, nu sînt numiți cu numele profesiei, ci cu numele neamului lor. Un neam ale cărui nobile însușiri — necunoscute sau prea puțin cunoscute ieri — definesc, astăzi, pe harta lumii, un perimetru spiritual aparte.

«Am remarcat, împreună cu toți cetățenii orașului meu — declara d-na Denvers, primar al orașului Gravelines, din Franța — că, în tot timpul cît au stat la noi, constructorii români s-au comportat, ca muncitori și ca oameni, ireproșabil. Sîntem onorați să vă adresăm — pentru acești muncitori ai dumneavoastră — felicitările noastre cele mai sincere».

Românii sînt, pretutindeni, «românii». Formulă ce desenează nu numai un popor, ci o realitate umană nouă, o calitate umană nouă. Românii n-au participat la expedițiile Renașterii pentru descoperirea de pămînturi noi; n-au participat la campaniile ulterioare de «civilizare» a acestor pămînturi, cu alcool și arme de foc. În schimb, ei participă azi la efortul de construcție al altor țări, al țărilor în curs de dezvoltare, conlucrînd cu popoarele acestor țări, ajutîndu-le să se ridice la civilizație și cultură. Deci — utilaj industrial, tehnologie, edificii social-culturale și fabrici «la cheie» (metalurgice, energetice, petrochimice, chimice etc.), exploatări miniere, studii complexe pentru instalații moderne, servicii complexe de «engineering» și «consulting». Deci — ingineri, muncitori și tehnicieni români care sosesc pe Gange și în Sahara, sub Kilimandjaro sau pe Rio de la Plata. În toate aceste țări, cuvîntul «român» este tradus prin «constructor», «pionier», «prieten».

Iată-ne deci pe noi, românii, în calitate de constructori, pionieri, prieteni, pretutindeni pe glob.

E încă una din mîndriile acestor ani, desenînd — și sub acest aspect — ceea ce nu noi, ci alții au numit «fenomen românesc».

ILIE PURCARU ■
PAUL CIORAN ■

O ZI DIN VIAȚA LUI

nichita stănescu:

«SĂ AI UN COROCLINCK DE FÎȚIFEX!»...

(sau: **«dacă o poezie e bună între cinci prieteni, nu înseamnă neapărat că e o poezie bună!»**)

«Bătrînul» Nichita Stănescu: o vîlvătaie de păr peste doi ochi albaștri. Care te privesc în față, senin, cu încredere, chiar atunci cînd posesorul lor își manifestă aproape cu nostalgie umila dorință de «a avea un coroclinck de Fîțifex»!...

Îl întreb ce anume trebuie să înțeleg prin amenințătoarea formulă, dar pentru moment are treabă cu Gheorghiță:

— Ți-am spus că vin la tine să te potolesc? Ți-am spus că vin și te bat? Atunci...?!

Și ne luăm cu vorba, uit de «coroclinck» pentru moment, uită și Nichita și, firește, oricît am încerca să ocolim acest subiect — ajungem la literatură. Trecînd — pînă acolo — prin fotbal. Un poet — susține Nichita — are soarta unui fotbalist! Cum nu mai joacă un an, sau joacă prost — lumea zice că gata, s-a terminat cu el! Așa și cu un poet de talent — scoate cinci cărți pe an, bun! Cum nu mai scoate un an de zile, gata, se uită; cu toate că poate abia a 6-a carte a lui va fi și *cea mai valoroasă*!...

Îl aprob, firește, și îl întreb cum e cu «coroclinck»-ul, dar iar se amestecă numitul Gheorghiță, așadar:

— Ți-am spus, Gheorghiță, că vin să te potolesc? Ți-am spus că te bat?

În încăpere domnește o dezordine «studiată» — ordinea nu a fost însă niciodată o supercaracteristică a poeților — *dezordinea* lui Nichita Stănescu constă însă în altceva, într-o aglomerare de cărți, benzi de magnetofon și desene — enorm de multe desene, făcute în creion: «N-am talent la desen, o știu, dar am o dragoste atît de mare pentru el, dintotdeauna, de cînd mă știu!... Nu-l practic din seriozitate, ci așa, ca o glumă — ca o destindere! Fac mai ales portrete, după cum observi, mai exact ceva la jumătatea dintre portret și caricatură... dealtfel nici nu cred în ceea ce se obișnuiește a fi numite *«talente multilaterale»*, în profesiunea pe care ți-ai ales-o nu ai nevoie de așa ceva!»

...Gheorghiță a revenit în cameră sărind pe fereastră: e un pisoi nostim, gri, «cu o puternică personalitate» după cum dorește să mă convingă poetul — mai ales atunci cînd îi face *ordine* în vrafuri de manuscrise. Acum îl interesează servieta în care Nichita și-a pregătit cîteva lucruri (mîine, în zori, urmează să plece la Slatina pentru a scrie ceva despre aluminiu!)

— Scrii des sau rar, Nichita; cum scrii, de fapt?

— Scriu zilnic. Și tot zilnic rup.

— Ești un poet tînăr, «bătrîne»?

— Nu, nu mai pot spune că sînt tînăr, hai să zic că sînt — că sîntem — niște «vîrstnici»; spre deosebire de avalanșa de tineri care se afirmă prin diverse publicații, tineri care «ard», care *trăiesc* niște experiențe, la noi e vorba mai mult de o «așezare» a lucrurilor știute; nu putem cunoaște viața tot timpul și în continuare, pentru că nu am mai avea timp *să medităm* asupra ei! Să medităm asupra vieții, și nu asupra condiției scriitorului — așa cum se face cam prea mult în presa noastră literară, lucru ce mă deranjează! Poate părea un act cultural ceea ce afirm, dar voi căuta să mă explic: vezi tu, eu sînt convins că scriitorul trebuie să fie un om al țării lui — *al realului țării lui!* Există foarte multe probleme în industria noastră, de exemplu, și nu toate au un caracter particular pozitiv; există foarte multe probleme în agricultura noastră și, la fel, nu toate au un caracter particular pozitiv!... Scriitorul nostru, ca în toate vremurile, poate da o mînă de ajutor în lămurirea acestor probleme — iată de ce cred acest lucru cu mult mai important decît a discuta la nesfîrșit despre versul alb sau versul liber, despre poezia modernă sau clasică, ermetică sau neermetică, despre utilitatea sau neutilitatea sonetului!

...Nichita s-a ambalat; colac peste pupăză, Gheorghiță se trezește tocmai acum să-și manifeste personalitatea și e expediat urgent în balcon...

— O reînviorare a presei literare așadar ar fi aceea a angajării în real, în *realul real*, și nu în realul lucios, cel de simbătă spre duminică! Și mai e ceva: există acea responsabilitate a scrisului, acea responsabilitate a actului de creație! O poezie poate fi bună între cinci prieteni, dar asta nu înseamnă neapărat că e o poezie bună! Cred că am fost destul de clar, nu-i așa?

...Îl asigur că într-adevăr a fost foarte clar și plec tîrziu, către seară, de la «bătrînul» poet și prieten al poeților, care e Nichita Stănescu, de la acest om cu ochi albaștri și cu un suflet pe care — sînt sigur! — și l-ar oferi, spre alinare, tuturor supărăților lumii — acolo unde mai sînt astfel de oameni! — și am senzația clară apoi că am uitat totuși să-l rog să-mi explice ceva, ceva anume...

HORIA PĂTRAȘCU ■

Fotografiile din cadrul rubricii «O zi din viața lui» au fost realizate de ION PREDOȘANU

EPIDEMIA «COLETELOR VII»

De la «kidnapping» la «rapimenti» — un nou capitol tragic din istoria violenței

Cu doar cîteva clipe înainte de a ieși din Milano, la două-trei sute de metri de bucla de asfalt care-i conducea către autostrada sudului, soții Faldella — Albano și Romilla —, confortabil instalați într-o elegantă limuzină Lancia, au fost opriți de doi carabinieri.

Poate că nu era de competența carabinierilor să controleze automobilul acesta arătos și nici pe nervoșii lui ocupanți — care și-au demonstrat, cu gesturi tipice, nemulțumirea și nerăbdarea, însă ordinele erau riguroase: vor fi oprite și percheziționate toate automobilele albastre cu numere de circulație din Roma.

Albano Faldella avea dreptate să se supere. Caroseria lui, proaspăt vopsită într-un fel de verde-cenușiu, nu era albastră, iar placa matricolă purta indicativul Parma, nu Roma. Carabinierii s-au scuzat, politicoși. Era un amurg de noiembrie, vîntul sufla dinspre munți și lacuri, aducea trîmbe de ceață îngroșată cu fumurile orașului, așa că n-au putut distinge verdele de albastru, nici Parma de Roma.

În timp ce ei vorbeau, geamurile limuzinei s-au acoperit cu o pînză subțire de aburi condensați. Și tocmai în momentul cînd Faldella răsucea cheia de contact, angajînd, brutal, mașina mai mult într-un salt decît în viteza întîi, carabinierii au văzut cum apăreau pe geamul din spate al automobilului cîteva litere trasate, stîngaci, cu degetul: *r o p i*. La prima privire au citit *r p o r* și n-au priceput nimic. Abia cînd un deget nesigur, tremurînd, a încercat să traseze și litera *n* (apoi scrierea a fost întreruptă de un salt al mașinii) carabinierii au înțeles: *răpire!* Au vrut, mai întîi, să tragă cu armele în pneuri; au renunțat deoarece Lancia se depărta în zigzaguri subite; s-au repezit la postul lor de radio portativ. Alarmă pe autostrada de sud!

Toate automobilele, de toate culorile, au fost oprite în orele următoare pe artera magistrală și pe șoselele adiacente. Rezultat — niente. A fost controlat și automobilul soților Faldella, care au stopat binevoitori, s-au plîns de mulțimea potențelor și a stopurilor inexplicabile, au ambreiat și au plecat. În Lancia nu era absolut nici o ființă afară de cuplul Albano și Romilla, iar pe geamurile de sticlă incasabilă (protecție obișnuită pe vremurile și pe drumurile acestea) nici urmă de vreo scriere criptică.

Posturile de control s-au adîncit în convingerea lor că tinerii carabinieri de la porțile orașului Milano au fost victimele unei iluzii optice sau ale unei farse — pînă la ora 6 de dimineață cînd la vreo 15 kilometri de metropolă, pe un drum lăturalnic, a fost găsit un «colet viu». Un pled împăturit și o pernă, strînse ca pentru drum lung. Abia de foarte aproape se putea observa că pledul și perna erau legate printr-un «scotch», o bandă adezivă aproape invizibilă. Între pled și pernă era un copil, înfășurat și el în benzi de scotch, de la cap pînă la picioare și, ca inutilă, tardivă, măsură de prudență, cloroformizat.

La spital, către prînzul zilei următoare, «coletul viu» s-a trezit, și-a spus numele, Giulio Riboli, vîrsta,

Fabrizio Mosna (9 ani) a evadat din pivnița răpitorilor după metoda lui «Topolino», eroul unui desen animat.

Studentul Bruno Daga (20 ani), răpit în august 1974, a scris acasă pe marginea albă a unei pagini de revistă.

adresa. Răpirea fusese observată seara tîrziu, cînd inginerul Riboli și soția lui, revenind de la un spectacol, au găsit casa goală. Giulio și o tînără supraveghetoare, angajată cu două săptămîni înainte și cu toate referințele posibile, dispăruseră. Băiatul fusese cloroformizat, din casă, de către supraveghetoarea-răpitoare. La sfatul complicelui ei, care se numea, realmente, Albano Faldella, a turnat pe tamponul de tifon numai cîteva picături adormitoare — cîte erau necesare pînă la ieșirea «coletului» din Milano. Mai departe se va găsi altă soluție. Copilul trebuia să ajungă viu, sănătos, la destinație, într-o casă mare, singuratică, pierdută între arbori, la marginea orașului Parma.

Planul criminal al răpitorilor a fost pulverizat de două fapte. Mai întîi, de controlul inopinat al carabinierilor. Apoi, de apariția celor cinci litere pe geamul aburit al automobilului. Propriu vorbind, această scriere insolită — nu controlul, cam superficial — l-a determinat pe Faldella să renunțe la rapt, să-l adoarmă, din nou, pe Giulio, și să-l arunce din mașină. Cînd a zărit, în oglinda retrovizoare, cum se înșiruiau pe geamul aburit niște semne fantomatice, Faldella a pierdut controlul volanului. Aducîndu-și aminte, simțea că a trecut pe lîngă moarte. Va pleca în Sardinia, de unde era Romilla, va fugi în America, va umbla să uite literele ce se scriau singure, pe ecranul lăptos.

Giulio a explicat calm, simplu, performanța care l-a salvat. Ochii îi fuseseră lipiți cu panglică de scotch. Mîinile legate, imobilizate, picioarele la fel. Abia mai respira, printr-o crăpătură milimetrică, lăsată în dreptul nărilor. Băiatul avea însă o pasiune banală, cu totul neînsemnată: filatelia. Lipea timbre, nu prea valoroase, în albume confecționate de el, *cu benzi adezive*. Știa să le taie, ușor, rapid, *cu unghia*. Știa să le dezlipească, suflînd asupra lor aerul cald și umed din gură. Cînd s-a trezit, în mașină, și a încercat să strige, a simțit pe limbă gustul acrișor al benzii de lipit. Atunci, a vrut să-și miște mîinile, dar n-a putut clinti decît un deget. Cu unghia, cam netăiată, cam murdară, a sfîșiat banda adezivă, s-a dezlipit din strînsoare, a scos brațul de sub perna care-l acoperea și a scris pe geam (la auzul conversației cu carabinierii) primele litere din cuvîntul «*rapimento*».

Micul Giulio nu este unicul băiat care a reușit să se salveze din mîinile gangsterilor-răpitori. La 17 octombrie, acest an, la ora 8 dimineața, Fabrizio Mosna (9 ani, elev în clasa a 5-a elementară) a fost atacat în vestibulul casei părinților săi, din orașul Trento. I s-a injectat în braț un narcotic rapid. Bandiții l-au suit într-un Renault vechi, l-au legat «ca pe un salam» (a povestit Fabrizio), l-au plimbat aproape o oră («dar n-au ieșit din oraș» — a observat, foarte bine, băiatul) și l-au aruncat într-o pivniță obscură, infectă, igrasioasă. «La fel a pățit-o — și-a adus aminte Fabrizio, cînd s-a dezmeticit din efectul slab, al injecției tranchilizante — și bravul Topolino, eroul unui serial desenat al televiziunii italiene». Nu mi-a fost frică de moarte — continuă băiatul. Știam, tot de la televiziune, că răpitorii îmi vor da drumul, dacă li se plătesc cele 20 de milioane de lire pe care spuneau că le vor cere tatălui meu. Prea mulți bani! Eram sigur că tata nu-i are, că va trebui să se împrumute și mama se va supăra. M-am obișnuit, repede, cu întunericul din pivniță. Într-un ungher am zărit o sclipire. Foarte greu am reușit să mă desprind de stîlpul de care eram legat. Apoi m-am rostogolit, așa, ca un salam, pînă în colțul unde văzusem raza de lumină. Era un ciob de sticlă, nu mai mare de un centimetru pătrat. Mi-a trebuit o oră, poate două, pînă am tăiat, frecîndu-mă, prima frînghie, care-mi ținea mîinile. Pe urmă a fost o joacă să mă dezleg, exact ca Topolino la TV. Pivnița avea o gură îngustă de aerisire, astupată cu ciment crăpat. Am spart cimentul cu pumnii. Atunci am plîns. Mă usturau mîinile foarte rău. Dacă aș fi fost la fel de subțire ca Topolino, ieșeam mai repede din carceră. În fine, am ajuns în stradă, nu știam unde sînt și mi-am dat seama că nu pot merge în picioare. M-am tîrît pînă pe dunga albă din mijlocul asfaltului. Cred că acolo am leșinat. Cineva a strigat «ferește-te», un Fiat s-a oprit la nasul meu, oamenii m-au luat. La ora două după prînz am ajuns acasă. Răpitorii telefonaseră, tata aranjase să le dea banii. Cînd au venit la întîlnire i-am primit eu și polițiștii. Mai înainte ca bandiții să se trezească din șoc, aveau, toți trei, cătușe la mîini. Tata rîdea. Este un om bun, un bărbat care nu se sperie, un adevărat «Topolino», dar mai mare».

Fabrizio Mosna, cu fericita lui pasiune pentru desenele animate, a fost punctul de plecare al celei mai fructuoase razzia organizate de poliția italiană. Epidemia de răpiri bîntuie de mult în peninsulă. În ultimii

zece ani, copiii au dat numărul cel mai mare de victime. «Industria sechestrului» a debutat, se poate spune, acum 40 de ani în Statele Unite ale Americii, provocînd, de la început, o emoție fără precedent în viața socială de peste Atlantic. Prima lovitură de mari proporții a fost răpirea lui Lindbergh-junior (Baby Lindbergh), socotită de presă drept cea mai senzațională afacere criminală din prima jumătate a secolului. Acest «kidnapping» a fost urmat de sute de cazuri similare, dincolo și dincoace de Ocean. Victimele erau de toate vîrstele, singurul calcul al gangsterilor fiind capacitatea părinților sau a soților de a plăti fără murmur sumele imense cerute drept răscumpărare.

Mai mult de jumătate din cazurile de răpire au avut sfîrșit tragic. Victimele au fost omorîte în ascunzători. Au fost asasinate și victime pentru care se plătiseră sumele cerute. Gangsterii se temeau că vor fi descoperiți sau își pierdeau mințile, de lăcomie, de cruzime. Nu rare au fost situațiile în care persoanele răpite și-au păstrat sîngele rece și au evadat, s-au luptat cu bandiții, au reușit să anunțe publicul, trecătorii, agenții de poliție.

Sinistra modă a răpirilor și a sechestrărilor de oameni a trecut din Statele Unite în Europa. Porțile de acces ale gangsterilor se pare că au fost principalele porturi ale Europei occidentale. Molima a început la Hamburg și la Marsilia, s-a întins, iute, către Paris, a trecut în Marea Britanie, a străbătut Elveția și Luxemburgul, a invadat Italia, unde s-au întîlnit (și adesea s-au ciocnit) două grupuri mari de neo-gangsteri, unul condus de Mafia, pornit din porturile siciliene și calabreze, altul coborînd dinspre Alpi către metropolele bogate din Lombardia: Milano, Torino, Genova. În 1963, cînd a fost răpit de acasă Piero Rati (9 ani), părinții lui, oameni foarte bogați, au fost intimidați de amenințările gangsterilor, n-au anunțat poliția și au plătit 25 de milioane de lire. Dacă criminalii nu s-ar fi certat între ei și n-ar fi scos cuțitele la împărțirea banilor, fapta rămînea nepedepsită. Doi gangsteri au fost arestați cu burțile spintecate, alți doi cu răni ușoare. Unul dintre aceștia «s-a așezat la masă» — cum se spune în limbajul apașilor, adică a făcut mărturisiri amănunțite. Mulțumită lui s-a dat de urma unei rețele de criminali care-și schimbau nu numai domiciliile și identitatea, ci și cîmpul de operații. Din profesioniști ai furturilor prin spargeri deveneau cavaleri ai șantajului, apoi, cînd poliția se apropia de urmele lor, treceau la contrabanda de stupefiante, la furturile de tablouri, la transportarea și plasarea de antichități false. Rînd pe rînd, toate meseriile acestea abjecte au fost depistate, polițiștii și mai ales detectivii particulari (proveniți tot din personalul poliției oficiale) au descifrat metodele gangsterilor, au reconstituit «programele» lor, au acumulat date antropologice, au reușit să întocmească, ajutați de computere, portretul social și chiar fizionomia aproximativă a cîtorva bandiți.

Nu toate persoanele răpite au fost de acord să colaboreze cu poliția pentru identificarea și urmărirea răpitorilor. Unele victime erau reticente (de frică), trăiau cu teama că sînt urmărite și vor fi din nou sechestrate. Altele «dădeau gajuri» bandiților, adică le încredințau secrete personale, secrete de familie, a căror divulgare ar fi provocat scandaluri sau drame. O mică organizație de gangsteri din sudul Franței a distrus rezistența psihică a victimelor cu ajutorul drogurilor. Începeau tratamentul diabolic din primele ore după răpire, îl opreau, sistematic, după două-trei săptămîni, pentru perioada tratativelor de răscumpărare, în cursul cărora aveau nevoie de victime lucide. Indiferent de rezultatul șantajelor, chiar dacă obțineau răscumpărarea, criminalii continuau, un timp oarecare, tratamentul cu stupefiante, în speranța că victima va deveni o pradă ușoară.

Un detectiv particular din Marsilia a profitat de «metoda stupefiantelor» pentru a descoperi o bandă foarte activă. Clienta detectivului era soția unui bancher german retras la Cannes pentru a-și savura milioanele. Răpirea ei avusese loc în vestiarul unui elegant bazin de înot. Bancherul a plătit cele cinci milioane de franci elvețieni cerute de gangsteri, soția lui a revenit după două luni de la dispariție, dar a refuzat să dea vreun amănunt asupra răpitorilor și a locului unde stătuse. Era evident că devenise o intoxicată cu stupefiante și tot atît de evident că o anumită persoană i le procura la prețuri exorbitante.

Detectivul angajat de bancher a reușit, după cîteva luni de supraveghere neîntreruptă, să găsească urma furnizorului de droguri, să descopere, la barul unui mare hotel din Cannes, pe șeful bandei și să ceară poliției arestarea lui. Aici au început alte aventuri. Răpitorul a fost el însuși răpit de sub ochii polițiștilor și transportat într-o cabană de lux din munții de la frontiera franco-elvețiană. De acolo a trimis scrisori, acolo a primit vizite, pînă cînd i s-a pierdut urma. Făcea parte dintr-un grup de gangsteri foarte puternic, bine organizat, bogat, cu ramificații la Hamburg, la Luxemburg, la Lausanne și cine mai știe unde.

Ziaristul italian Umberto Simonetta, autorul unei vaste anchete asupra răpirilor, a ajuns la concluzia că un număr de cel puțin o sută de criminali sînt grupați în două sau trei organizații dirijate din umbră de indivizi foarte bogați sau de Mafia. Gangsterii dispun de garaje proprii, în care automobilele își schimbă foarte repede identitatea, culoarea, tapițeria. Gangsterii își modifică fizionomia prin abile operații efectuate de experți în chirurgia estetică. Tipografii cu echipament foarte modern confecționează acte de identitate pentru toate țările occidentale și pentru eventualele refugii de pe alte continente. Simonetta afirmă că în apropiere de Hamburg, de Lausanne, de Marsilia ar exista stații de radiocomunicații foarte puternice, construite după cele mai noi și secrete modele militare. Mesajele, scrise clar, fără eforturi, sînt cifrate și brulate automat de aparatele transmițătoare, apoi recepționate și descifrate numai de stații gemene, construite de aceiași tehnicieni și lucrînd cu aparate speciale pentru decodare.

Există o rețea internațională de gangsteri?

Cele mai recente descoperiri, făcute cu ajutorul copiilor ingenioși și îndrăzneți despre care am vorbit, confirmă această ipoteză. Computerele poliției din Hamburg și, de curînd, «robotul central» al poliției din Milano au reușit să întocmească «portretele tehnice» ale cîtorva zeci de gangsteri și să schițeze «modelul» lor de lucru. S-a putut stabili, astfel, că există uimitoare asemănări, ba chiar o identitate de trăsături psihologice și de procedee tehnice între gangsteri-răpitori proveniți din grupurile antisociale numite «milieu» la Marsilia, «barlentos» la Madrid, «Herren», la Hamburg, «picciotti» la Palermo, «'ndrini» la Reggio Calabria, «zappitti» la Cagliari. A fost compus și un lexic, un dicționar al abjectei profesii de răpitor: șeful — care indică victima, capacitatea financiară a familiei urmărite, schițează planul de acțiune și alege (păstrîndu-l, pînă în ultimul moment, secret) locul sechestrului — se numește, în jargonul gangsterilor italieni, «bazista». Indivizii puși să urmărească victima, pas cu pas, minut cu minut, timp de 10–20 de zile sînt «soffioni». Doi «sciaffurri» fură automobilul de care se vor servi oamenii-hiene, îl machiază, îl deghizează pentru a nu putea fi identificat. Doi, trei sau patru «razzini» răpesc victima pe care o predau unor «vivandieri», paznicii de la locul sechestrului. În sfîrșit, un «sensali», tip «deștept», bun de gură și, de preferință ventriloc, duce tratativele pentru banii de răscumpărare.

Nu există nici o statistică riguroasă a răpirilor. Americanii cred că aproape jumătate din actele acestea criminale rămîn necunoscute de poliție. Familiile victimelor preferă să plătească prompt și fără publicitate. De obicei, bandiții însoțesc răpirea de șantaj, amenință cu denunțuri adresate fiscului, mai ales în Statele Unite și în Italia, unde se practică pe scară mare evaziunea

fiscală. Polițiștii și detectivii particulari au reușit să dea de urma cîtorva răpitori, datorită anchetelor pe care le-au făcut la birourile fiscale, de unde porneau «indiscrețiile», fie făcute de complici, fie ușurate de neglijența cu care se păstrează «rolurile» fiscale.

Oricît de incomplete, statisticile criminale dau totuși indicații utile asupra felului cum operează răpitorii. Frecvența majoră a sechestrelor se înregistrează în zonele cele mai dezvoltate economic. De asemenea, în centrele urbane, unde persistă șomajul. Decalajul exagerat al veniturilor nu justifică, evident, crimele ordinare, actele banditești, organizațiile antisociale, dar conexiunea dintre acest decalaj și proliferarea crimelor de răpire este incontestabilă. Se poate vorbi și de un «ritm» calendaristic al banditismelor. În materie de răpiri nu pare a fi limpede o astfel de distribuire cronologică, însă atacurile asupra băncilor și casieriilor au o cadență majoră în zilele de marți (cînd spărgătorii știu, sau cred, că se acumulează sume mai importante în casele de bani), iar atacurile asupra marilor magazine și întreprinderi sînt săvîrșite, în majoritatea cazurilor, vinerea. În acele zile poate că magazinele nu înregistrează cele mai mari încasări, însă poliția a constatat că atacurile banditești sînt înlesnite de aglomerația clientelei și de faptul că în acele aglomerații sînt foarte multe femei, foarte mulți copii, «cumpărătorii de vineri», înaintea «week-end»-ului.

O bancă din Basel, unde se manipulează enorme sume de bani, și-a împărțit sediul în două părți: o parte blindată, în care clienții au acces numai cu invitații nominale și cel mult doi o dată; altă parte, deschisă, un fel de anticameră unde poate aștepta oricine, deoarece nu sînt case de bani. Bineînțeles, rețelele de semnalizatoare automate, de alarme sonore, instalațiile de televiziune cu circuit închis, care fac legătura între așa-zisele «centre nevralgice» și birourile poliției, sînt, în ultimii ani, aproape generalizate. Dar aceste dispozitive ingenioase, grație cărora marile casierii bancare au «salvat» de la dispariție miliarde de dolari, de mărci, de franci, de lire, n-au eficacitate în cazul «coletelor vii».

Pentru apărarea împotriva răpirilor s-a recurs la cîteva sisteme care au dat rezultate modeste, e adevărat, totuși promițătoare. La Hamburg cine are bani și vrea, poate să-și grefeze, pe pîntece de preferință, imediat sub piele, un mic nasture (1 cm diametru/3 mm înălțime), care de îndată ce este apăsat emite radiosemnale receptabile pe o anumită lungime de undă pînă la 2–3 kilometri depărtare. În clipa tentativei de răpire, victima poate să alarmeze, astfel, postul de poliție, locuința sa, biroul sau agenția de detectivi care i-a grefat radio-butonul de alarmă. Alți tehnicieni în materie de autoapărare recomandă o capsulă cilindrică, pe care victima trebuie să o înghită în momentul capturării. Coroul celui răpit va emite semnale radio, «bip»-uri mute, captabile la posturile de ajutor. În Elveția și în sudul Franței, aceste capsule și acești nasturi au salvat cîțiva oameni, prudenți, de la sechestrare. Prețul ridicat, un anumit scepticism în privința eficacității acestor «gadget»-uri polițiste și optimismul incorigibil al celor ce se cred apărați de gangsteri au limitat răspîndirea «bip»-urilor. Acum 10-12 ani, poliția italiană, preluînd exemplul celei americane, a introdus în pachetele de bancnote, plătite drept răscumpărare, un anumit număr de bancnote false, perfect imitate, în speranța că pe urmele lor vor ajunge pînă la delincvenți mai repede decît cu sistemul notării seriilor. Rezultatul a fost extrem de modest.

Pare de necrezut, dar cel mai bun auxiliar al autorităților represive s-au arătat a fi bandiții înșiși. În special, schimbarea subită a stilului lor de viață, chefurile zgomotoase, costumele și cravatele țipătoare, automobilele noi, apartamentele noi, multiplele complicații sentimentale și conjugale au trădat pe gangsteri mai frecvent decît laborioasele cercetări ale polițiștilor. Se părea că nimeni nu va găsi urmele tinerei și frumoasei Patricia Hearst, moștenitoarea milioanelor lăsate de bunicul ei, William Randolph Hearst, magnatul presei americane din prima jumătate a veacului acestuia. Răpită de lîngă logodnicul ei (profesor de matematici) în timp ce prepara cocteilul într-un studio din cartierul universitar, la sud de Los Angeles, Patricia a dat semne de viață abia după trei luni, în cele mai bizare situații: a fost zărită păzind, cu mitraliera în brațe, doi gangsteri la atacul — dealtfel nereușit — al unei bănci din San Francisco; a luat parte la un scandal vulgar într-o stație de autobuz de pe frontiera canadiană. De asemenea, se crede că ar fi fost recunoscută în multe alte cazuri și situații, deopotrivă de insolite.

Tatăl Patriciei, proprietar al unui imens grup de presă, a dat poliției din California toate informațiile posibile, a declarat că nu va plăti răscumpărarea decît după ce fiica lui va fi eliberată și la adăpost de orice violență. De la 10 milioane de dolari, cererile gangsterilor-răpitori s-au ridicat la 25 de milioane, apoi s-au transformat în revendicări politice, răpitorii intitulîndu-se sfinți și salvatori, gata să purifice prin jertfe sîngeroase societatea putredă. Patricia Hearst a trimis părinților și surorilor ei cîteva scrisori în care afirmă că s-a convertit la un straniu cult al unui tip nou de «îngeri mîntuitori».

N-a crezut nimeni nimic din aberațiile acestea. Către sfîrșitul verii trecute, «îngerii» în cauză s-au certat între ei. Un rival al «șefului suprem» a telefonat poliției din Los Angeles adresa casei în care se afla sechestrată Patricia. Toate patrulele automobile au pornit vijelios către adresa indicată, undeva la periferia metropolei californiene, la numai 700–800 de metri de bungalowul din care Patricia fusese răpită. Din depărtare, polițiștii au zărit o coloană de fum gros, apoi au fost auziți explozii. Casa răpitorilor era în flăcări. A urmat o luptă scurtă, patru sau cinci bandiți au fost uciși, cadavrele lor erau aproape calcinate cînd au fost scoase de sub ruinele casei. Printre morți nu era nici o femeie.

S-au găsit totuși destule indicii care confirmau faptul că nepoata miliardarului american locuise acolo, fie sechestrată, fie, spre surprinderea tuturora, de bunăvoie. Cum a fost scoasă din casă, cine a răpit-o a doua oară, încotro s-a dus ori a fost dusă, nu s-a putut afla. Hearst primește sute de scrisori, sute de comunicări telefonice de la polițiști amatori care «au văzut-o»

Paul Getty III (stînga) lîngă mama lui.

Patricia Hearst

pe Patricia, unii au şi stat de vorbă cu ea — şi pot conduce pe părinţi la locul sechestrului dacă vor plăti, anticipat, cîteva sute de dolari. Din nefericire, toţi aceşti amatori de bani încearcă să vîndă informaţii false. Ziarele şi agenţiile lui Hearst au declanşat o luptă fără cruţare împotriva bandelor de răpitori, au organizat capcane subtile, oferă premii fabuloase pentru orice indicaţie exactă. Patricia continuă a fi sechestrată şi să trimită acasă un fel de scrisori-fantome, scrise, aproape sigur, de mîna ei. Scrisorile par să vină din neant, fără să se poată da de urma expeditoarei.

Nu este singura moştenitoare de miliarde căzută în cursa răpitorilor. Un caz vestit şi, în acelaşi timp, mai bizar decît al Patriciei Hearst, l-a trăit Paul Getty-junior, zis şi al III-lea. Juniorul face parte din familia celui mai bogat om din lume, americanul Paul Getty, rege neîncoronat dar cert al industriei petroliere din America, Europa şi alte continente.

Romanul răpirii lui Paul Getty III este complicat. Pentru foarte multă lume pare de necrezut, pentru poliţiştii italieni este o adevărată escrocherie, iar pentru decanul dinastiei Getty — «cel mai nerușinat şantaj posibil».

Paul Getty III, un tînăr «hippy» de vreo 18–19 ani, locuia la Roma, împreună cu mama lui, într-un apartament de lux, cu chiria neplătită de doi ani. Era descendentul miliardarului, dar nu era bogat, se folosea numai de aparenţele averii şi de creditul pe care-l obţinea în contul unei uriaşe (însă nesigure şi depărtate) moşteniri. În barurile de noapte de la Roma, de la Milano, de la San Remo: Getty-junior era cunoscut de mult, era un răsfăţat al aventurierilor, un client al plasatorilor de stupefiante, un debitor strălucit al cluburilor clandestine. Mai fusese răpit, într-un mod oarecum provizoriu, de două ori. Din locul unde se afla sechestrat telefona acasă, răpitorii telefonau şi scriau ziarelor de mare tiraj, sumele de răscumpărare nu păreau a fi exagerate în raport cu ceea ce se spune şi se scrie despre averea familiei Getty. După misterioase absenţe de cîte o lună sau două, juniorul Getty era abandonat de răpitori — cînd legat şi plin de zgîrieturi superficiale pe un chei din portul Livorno, cînd băgat într-un cufăr şi lăsat pe o rampă de bagaje a gării centrale din Napoli. Ziariştii bănuiau însă că aceste «rapitements» erau simple înscenări.

A treia răpire, din 1973, a fost mai dramatică, a provocat surprindere şi chiar emoţii în presa occidentală. Efectul psihologic al miliardelor Getty îşi juca rolul, fascinant, în imaginaţia lumii burgheze. Raptul a fost urmat de scrisori, telefoane confidenţiale, întîlniri secrete. Mama lui Paul Getty-junior, divorţată de Getty al II-lea şi, după cum afirma ea, ajunsă în mizerie, a declarat ziariştilor că nu poate plăti răscumpărarea cerută de gangsteri. Suma era, într-adevăr, impresionantă: cinci miliarde de lire italiene. Cu toată inflaţia accelerată şi devalorizarea relativă a lirei italiene, miliardele rămîn miliarde. «Il Capo», Getty I, a pus o întreagă organizaţie de poliţişti, furnizaţi de Interpol, pe urmele nepotului răpit. Interpolul avea două consemne: să-l găsească şi să-l aducă, teafăr, acasă pe Junior şi, sarcină mai delicată, să descopere dacă nu cumva la mijloc era un şantaj. Bătrînul, retras într-un castel din Anglia, nu era dispus să dea banii şi bănuia că toată povestea este o înscenare, montată de nepot şi de mama lui din Roma. După un dramatic schimb de mesaje — pe care miliardarul le credea trucate —, după tocmeli aranjate cu mijlocirea unor gangsteri din Corsica şi din Spania, după ce răpitorii au expediat familiei Getty urechea stîngă a juniorului, decupată de un chirurg-amator din bandă, miliardarul a consimţit să plătească numai 500 de milioane de lire. Banii au fost remişi unor mesageri neutri, veniţi, noaptea, cu o barcă rapidă, un «cabin-cruyser», în apropiere de insula Capri. Paul Getty III a fost redat barurilor din Roma şi, de curînd, s-a căsătorit cu o artistă-fantezistă din Hamburg, în aşteptarea moştenirii.

Evident, numai o foarte mică parte din crimele de răpire fac parte din cronica mondenă. Epidemia «coletelor vii» din Italia şi din Germania occidentală se desfăşoară mereu, face cel puţin o victimă pe săptămînă. Statistica oficială a poliţiei italiene, pe care o evocam mai sus, afirmă că între 16 ianuarie şi 16 noiembrie 1974 au fost răpite, din diferite oraşe mari şi mici ale peninsulei, 32 de persoane. E vorba numai de cazurile aduse la cunoştinţa autorităţilor poliţieneşti. Se presupune că, afară de acestea, ar trebui socotite încă 20–25 de răpiri terminate, într-un fel sau altul, fără amestecul poliţiei. O bună parte din aceste cazuri confidenţiale sînt contabilizate în contul agenţiilor particulare de detectivi.

Din cele 32 de victime cunoscute oficial, 18 au fost tineri şi copii între 20 de ani şi 6 ani. Anume, două fetiţe şi 16 băieţi. Pentru 15 dintre cei răpiţi s-au plătit 4 miliarde 450 de milioane de lire italiene. Experţii poliţiei evaluează sumele nedeclarate, pentru răscumpărările ţinute secret, la mai mult de 6–7 miliarde de lire. Cu ironie amară, unul din experţi a declarat că «industria sechestrelor criminale» este între puţinele «rentabile» în anii aceştia de criză economică aprofundată.

Un sinistru fior rece străbate prin gîndurile celor mai multe familii din burghezia occidentală. Încrederea în măsurile de pază publică se micşorează. Creşte, în schimb, cota la bursa psihologică, a paznicilor particulari. Marile ziare au început să publice anunţuri specifice: bărbaţi voinici şi serioşi, pentru moment în şomaj, îşi oferă serviciile ca paznici de persoane, gardieni de copii, însoţitori pentru promenade. În amurg, trecătorii formează spontan grupuri, prin cartierele puţin frecventate şi, în general, slab luminate. Comerţul cu sonerii de siguranţă şi lacăte duble este prosper. Din nefericire se vînd foarte multe arme de buzunar şi arme albe. Acestea devin adevărate cuţite cu două tăişuri, despre care nimeni nu poate spune, cu certitudine, dacă ajung în mîinile victimelor sau înarmează bandele de răpitori. **MIRCEA GRIGORESCU** ■

ACTORI
pentru toate anotimpurile

Cronicarul care credea că în 1975 — nici mai mult, nici mai puțin — nu vor mai exista vedete avea și nu avea dreptate. A încetat, ce-i drept, supremația acelei forțe copleșitoare și devoratoare de suflete care a fost mitul stelei de cinema, întreținut cu atîta osîrdie încă acum 10 ani. Iubitorii filmului au descoperit între timp și alte zone de farmec, de adevăr și de atașament. Am greși însă dacă am trece cu vederea statornicia acelei realități distincte pe care o înscrie, dintotdeauna, pentru totdeauna actorul adevărat, cel care nu traversează străin teritoriul cinematografic, ci cu conștiința că acolo își joacă mereu și mereu încă o șansă a existenței sale.

Am reunit sub acest titlu pe care îl veți găsi în mai multe pagini ale almanahului nostru — «Actori pentru toate anotimpurile» — cîteva portrete ale unora dintre personalitățile actoricești cele mai îndrăgite de spectatorii ultimelor decenii, ale celor care au dat definiția acestui timp cinematografic.

MAGDA MIHĂILESCU ■

SHIRLEY MC LAINE

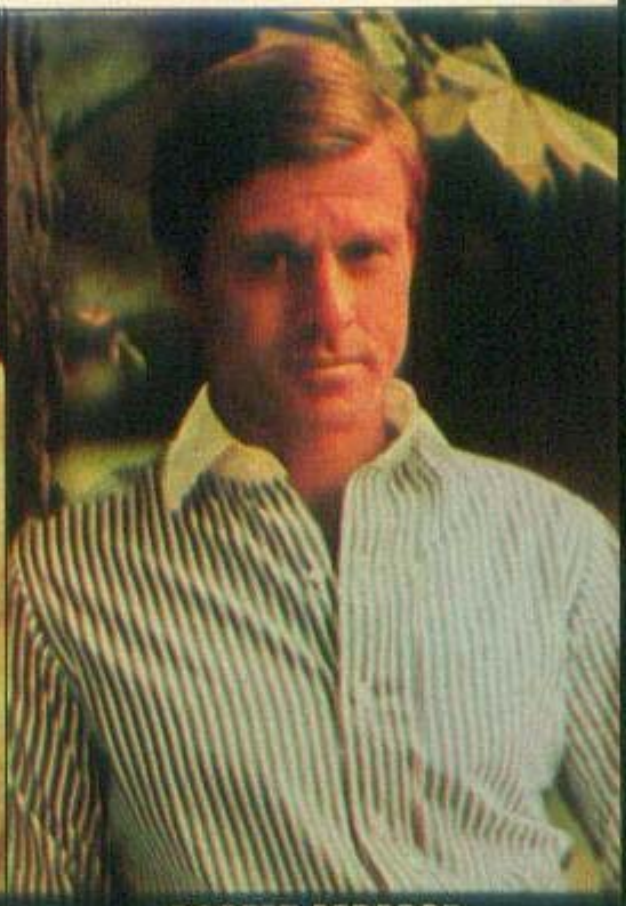

ROBERT REDFORD

actori pentru toate anotimpurile

SOPHIA LOREN

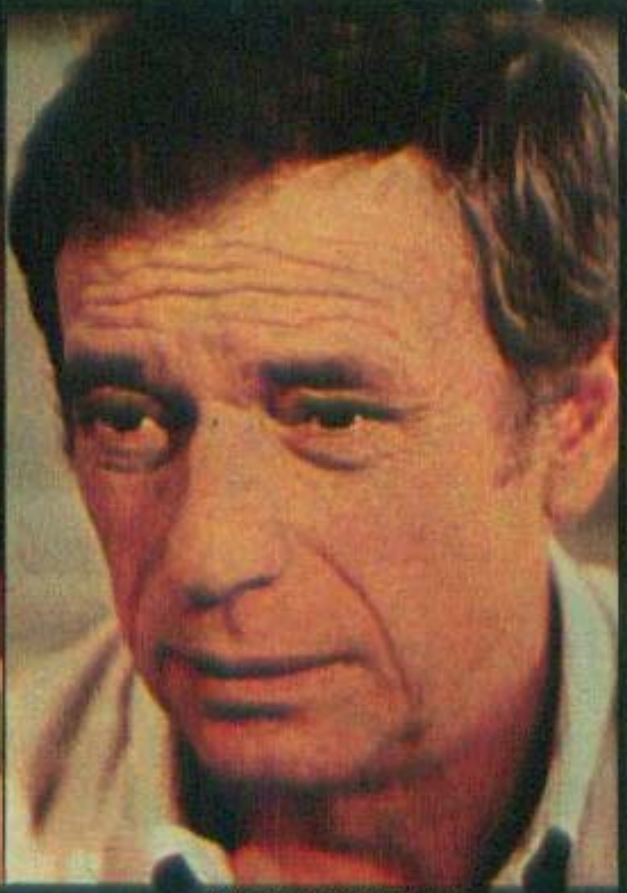

YVES MONTAND

INGRID BERGMAN

VIACESLAV TIHONOV

CINE A SPUS CĂ BĂTRÎNEȚEA?...

Bătrînețea — vîrsta slăbirii capacității creatoare? Cel puțin cîteva exemple celebre infirmă această aserțiune: *Sofocle* (care a trăit 92 de ani) a scris, la vîrsta de 75 de ani, «Edip rege», iar la 80 — «Edip la Colona.» *Tiziano*, care a murit de ciumă la 99 de ani, și-a terminat faimosul tablou «Bătălia de la Lepanto» la 95 de ani, iar doi ani mai tîrziu a început să lucreze la capodopera sa, «Coborîrea de pe cruce». *Michelangelo* a închis ochii la 89 de ani, crelnd pînă în ultima clipă opere excepționale. Celebrii pictori *Tintoretto* și *Lorrain* au murit în plină activitate la 76, respectiv, 82 de ani. *Goethe* avea 93 de ani cînd a încheiat «Faust». *Verdi* a scris opera «Ochello» la 73 de ani, «Falstaff» — la 80 și «Recviemul» — la 85 de ani. *Lev Tolstoi* a murit la 82 de ani, scriind pînă în ultimul an al vieții. La fel, nu au părăsit condeiul pînă în ultima clipă *Victor Hugo* (mort la 83 de ani), *Voltaire* (care a trăit 84 de ani), *Rabindranath Tagore* (80), *Bernard Shaw* (94) și mulți alți scriitori vestiți. Același lucru în ceea ce privește savanții *Galileo Galilei* (care a trăit 78 de ani), *Pavlov* (86), *Newton* (85), *Einstein* (76), aflați în plină efervescență creatoare pînă în ultima clipă a vieții. Dintre artiști, dirijorul *Arturo Toscanini* a mînuit bagheta pînă la 90 de ani. În plină forță a creației sînt încă — la vîrste înaintate — *Arthur Rubinstein*, *Charlie Chaplin* ș.a. Dintre creatorii români care au atins «toamna de aur»: *Mihail Sadoveanu*, *Tudor Arghezi*, *Constantin Brâncuși*, *Lucia Sturdza-Bulandra*, *Henri Coandă*...

INTERPOLUL

— Scurtă retrospectivă

O STAVILĂ ÎMPOTRIVA CRIMINALITĂȚII INTERNAȚIONALE

Cînd, la 7 septembrie 1973, Organizația Internațională a Poliției Criminale, denumită prescurtat INTERPOL, împlinea vîrsta de 50 de ani și-și serba jubileul la Viena într-un cadru solemn, trecînd în revistă rodnica sa activitate de combatere a infracțiunilor internaționale, ea se putea considera un organism ajuns la deplină maturitate, un organism eficient, care își încărcase palmaresul cu nenumărate succese, înscriindu-și numele printre organismele care au adus omenirii reale servicii. Jean Nepote, secretarul General al O.I.P.C. (Interpol), în prefața cărții închinate acestui eveniment, menționa: «această ocazie este cea mai nimerită pentru a arunca o privire asupra trecutului organizației și a face un bilanț privind realizările ei»... scriind mai departe: «Lectorul va găsi în această lucrare conținutul necesar pentru a se edifica, dar, în același timp, pentru a reflecta».

Ce a însemnat acest bilanț? Și la ce reflecție invită el?

Istoria Interpolului a început la Congresul de la Monaco, desfășurat între 14 și 18 aprilie 1914, cînd a avut loc prima reuniune cu scopul înființării Comisiunii internaționale a poliției criminale (C.I.P.C.). Organizația permanentă de cooperare polițienească a întrunit juriști și polițiști din 14 țări, convocați din inițiativa prințului Albert I al Monaco-ului, ca să pună în discuție:

— Mijloacele proprii de accelerare și simplificare a arestării răufăcătorilor (internaționali).

— Perfecționarea metodelor de identificare (a acestei categorii de infractori).

— Stabilirea unui fișier central internațional.

— Unificarea procedurilor de extrădare.

Declanșarea primului război mondial nu a permis să se dea curs concret proiectelor elaborate atunci de congres.

«Le journal de Monaco» consemna, cu același prilej: «Utilitatea acestui Congres a îndemnat pe membrii săi să decidă întruniri asemănătoare în viitor. Următoarea va avea loc în august 1916 la București». August 1916 a coincis însă cu intrarea României în primul război mondial, prin urmare ședința de la București n-a mai avut loc. Abia în anul 1923, după cea dintîi conflagrație mondială, se relansează ideea cooperării polițienești internaționale și se sugerează convocarea unei conferințe internaționale, pentru a o pune în funcțiune. Dr. Johannes Schober, președintele poliției din Viena, la inițiativa convocării celui de-al doilea congres al poliției judiciare, care s-a ținut între 3 și 7 septembrie 1923 în capitala Austriei. E data la care ia ființă — propriu-zis — organismul. I se fixează sediul la Viena, emițîndu-se, totodată, un statut, la care au aderat, pentru început, 7 țări. Pînă în 1938, numărul lor s-a ridicat la 34. Cîmpul de activitate al organizației era în primul rînd Europa. Al doilea război mondial îi zădărnicește pentru a doua oară activitatea: dispare întrajutorarea reciprocă a țărilor aderente la țelurile organizației. Abia în 1946, în condițiile păcii, viața internațională își regăsește ritmul, iar autoritățile polițienești din Belgia, în frunte cu F.E. Louwage, convoacă la Bruxelles, între 6 și 9 iunie 1946, o conferință menită a face să renască C.I.P.C. și centrele sale naționale. Se adoptă, cu această ocazie, un nou statut. Sediul organizației a fost transferat de la Viena la Paris și, în decursul anilor următori, numărul membrilor afiliați a crescut în așa fel încît, la sfîrșitul anului 1972, 114 țări erau grupate sub stindardul organizației, iar alte două se angajau să-și depună aderiunea. Printre acestea se afla și România, care, la ședința jubiliară, și-a redobîndit locul ce-i ocupase pînă în anul 1938, cînd pe teritoriul țării noastre se convocase una din adunările generale. Activitatea organizației se extinde și pe alte continente. Din momentul instalării sale la Paris, secretariatul general si-a pus problema construirii unui imobil propriu, lucrare realizată între 1964 și 1966. După 1969, Interpolul a devenit proprietarul unui teren de 40 hectare, aflat la 100 kilometri de Paris, pentru a plasa acolo stația centrală de

emisie și recepție radio, una dintre cele mai puternice existente pe pămînt.

E locul să menționăm că actualul secretar general, Jean Nepote, a definit caracterul special al Organizației Internaționale de Poliție Criminală — ajunsă la actualul stadiu de dezvoltare — în următorii termeni: «Interpolul nu este un organ de poliție autonom, cu propriii săi agenți și cu propriile sale mijloace de pedepsire. El este o organizație internațională cu sediul la Paris, mai exact la Saint-Cloud, organizație a cărei sarcină de căpetenie constă în a asigura colaborarea reciprocă între organele de poliție ale diferitelor țări, în vederea luptei contra crimei de drept comun». În însăși declarația de principii a cooperării polițienești internaționale se face mențiune expresă, la primul punct, cu privire la respectul suveranității naționale, stabilindu-se că toate raporturile care există între state pe această linie se bazează pe principiul suveranității și autonomiei. Cooperarea polițienească se sprijină pe acțiunea activă a fiecărei poliții, funcționînd în propria-i țară, în cadrul propriilor legi, atît în ce privește forma, cît și fondul problemelor. Se asigură deci, în realizarea colaborării, independența fiecărui organ de urmărire penală, infractorii internaționali care au săvîrșit fapte într-o țară și s-au deplasat în alta urmînd a fi depistați prin mecanismul informării reciproce. Cooperarea polițienească este astfel concepută încît toate țările să contribuie la descoperirea răufăcătorilor internaționali, fără a ține cont de considerente politice, geografice sau lingvistice.

Sistemul Interpol este de o mare suplețe și s-a adaptat nevoilor crescînde de luptă împotriva delincvenței internaționale. Marea «mișcare umană» care se desfășoară pe glob în momentul de față facilitează — constată specialiștii — circulația rapidă și la mare distanță a criminalilor, ce pot acționa în oricare punct din lume. În fiecare țară afiliată funcționează, de aceea, un birou al centrului național Interpol — denumit, prescurtat, B.C.N. Acesta este alcătuit din funcționari proprii ai poliției naționale și, prin atribuții și competență, poate cere asistență polițienească altor țări (schimb de informații, cercetări, identificări, audieri și arestări); invers, aceste birouri pot declanșa, în propria lor țară, în funcție de legislația statului respectiv, toate operațiunile polițienești utile unei alte țări care le solicită ajutorul. Acești funcționari asigură, de asemenea, participarea activă a țării lor la cooperarea internațională, pentru prinderea infractorilor fugiți dintr-un stat în altul. Într-un raport al Interpolului se arată că, în anul 1971, de exemplu, B.C.N.-ul german a colaborat cu 98 de țări, cel japonez cu 55, iar cel care funcționează în cadrul poliției indiene cu 37 de țări. Reiese, din informațiile prezentate de secretariatul general, că în cursul aceluiași an, datorită cooperării internaționale, s-au efectuat 994 de arestări solicitate polițiilor străine și 1 210 la cererea polițiilor străine. Numărul informațiilor s-a ridicat la cifre de sute de mii privind mișcarea suspecților și a urmăriților.

Rațiunea existenței centrului internațional cu sediul la Paris este cea a unui creier electronic capabil să furnizeze date complete asupra persoanelor care, implicate în diverse afaceri judiciare, își schimbă domiciliul, falsifică pașapoarte, trec dintr-o țară în alta, pentru a li se pierde urma. Există, printre alte categorii de infractori internaționali, și unii care poartă de la 6 pînă la 21 de nume false, schimbîndu-le ca pe cămăși, în funcție de împrejurările și de locul unde acționează; dar grație fișelor întocmite de centrul documentar Interpol și difuzate poliților afiliate, acest cameleonism nu scapă multă vreme de consecințe. A rămas celebră, în istoria Interpolului, povestea unei fișe difuzate de O.I.P.C. prin sistemul său de informare. Este vorba de calabrezul Angelo Macri, care, comițînd două crime în Italia de sud, se refugiază în Franța, de unde este expulzat. Reapare, pentru scurtă vreme, în Italia, își confecționează un pașaport fals, apoi ia drumul Americii, îmbarcîndu-se clandestin în portul Napoli. Este descoperit la Bufallo, cinci ani mai tîrziu, cînd lumea de acasă îl considera dispărut pentru totdeauna, iar organele de anchetă puseseră dosarul la arhivă. Fișa lui Angelo Macri, întocmită de Interpol, călătorea în lume căutîndu-și stăpînul, pînă l-a găsit în nord-estul Statelor Unite. El apăruse în orașul Bufallo sub numele de Dominico Ferrara. Își preschimbase nu numai numele, ci și întreaga genealogie, pentru a fi cu totul altă persoană decît cea refugiată în America cu cinci ani în urmă. Polițiștilor americani, care primiseră fișa după atîta vreme, le-a sărit în ochi asemănarea dintre așa-zisul Dominico Ferrara și Angelo Macri. Primele investigații n-au dat rezultatele scontate, deoarece Angelo Macri reținuse perfect toate datele din pașaportul lui Dominico Ferrara, repetîndu-le ca pe apă. Șerifii americani nu l-au slăbit totuși pe suspect, mai ales că era vorba de o dublă crimă, iar comportarea italianului nu era din cele mai impecabile. Datele suplimentare cerute B.C.N.-ului italian înarmează cu și mai multe amănunte pe investigatori și, din aproape în aproape, voința lui Macri cedează presiunii; și Macri recunoaște, în cele din urmă, dublul asasinat săvîrșit. Extrădat, criminalul este adus în fața instanțelor italienești și condamnat la muncă silnică pe viață.

RĂUL ȘI LUMEA

«Asaltul răului asupra lumii ia proporții catastrofale», exclama, la sfîrșitul anului trecut, ziaristul englez A. James, semnalînd, în calitatea sa de reporter al unui hebdomadar londonez, că, numai în cursul unei singure săptă-

DETECTIVI ÎN EPRUBETĂ

Pe criminal îl pot trăda microbii pe care i-a lăsat la locul crimei — susține microbiologul Melvin Gershman. Corpul omenesc este acoperit cu o floră de microorganisme și bacterii; o floră care diferă de la individ la individ, tot așa ca și amprentele digitale. Fără a contesta acest principiu, unii specialiști sînt totuși sceptici în ceea ce privește posibilitățile materiale de a identifica toate microorganismele prezente la locul crimei... (Oricum, cel puțin pînă acum, nici o bacterie n-a descoperit vreo crimă!) Mult mai eficientă — cu o eficiență dovedită la peste o mie de cazuri — este o altă metodă criminalistică, tot de dată recentă. Este vorba de un nou tip de «detector de minciuni». «Detectorul clasic» se sprijină pe modificări fiziologice inconștiente la persoanele care mint: accelerarea respirației, transpirația etc. Noul detector are la bază descoperirea unui fenomen fiziologic neobișnuit. Vocea omenească — spun inventatorii noului «instrument al adevărului» — are un spectru de frecvență cuprinzînd între 50 și 6 000 Hz, cu maximum în regiunea 2 000–3 000 Hz, curba spectrală avînd aspectul unui clopot. În momentul cînd cel supus examenului minte, frecvențele cu amplitudine mai mică din spectrul vocii omenești sînt și mai mult «tăiate». Acest fenomen se poate observa doar cu ajutorul «detectorului de minciuni». Deocamdată însă dovezile obținute pe această cale nu constituie un argument pentru justiție.

«NUMĂRUL 1 ESTE GATA A FONCȚIONA»

Acum 110 ani — la 12 septembrie 1865 — MONITORUL OFICIAL publica contractul încheiat pentru construirea primei linii ferate de pe teritoriul României: linia între Giurgiu și București. Lucrările au fost începute în 1868. Tot atunci a sosit de la Viena, pe Dunăre până la Giurgiu, și prima locomotivă destinată transporturilor de materiale de-a lungul tronsoanelor de linie începute spre București. Un document aflat la Arhivele Statului ne vestește apariția acestui mare *car cu foc*, nemaivăzut până atunci la noi. Inginerul porturilor raporta Ministerului Lucrărilor Publice, la 25 octombrie 1868: «*Conform ordinului nr. 9583, prin care mă însărcinați a priveghea așezarea locomotivei căii ferate Giurgiu–București, am onoarea a vă face cunoscut că locomotiva cea mare, Numărul 1, este așezată în cea mai bună condiție și este gata a funcționa*». La cîteva zile după această așezare, «marea» locomotivă își începea misiunea de remorcare a vagoanelor cu materiale, pentru ca, un an mai tîrziu — în octombrie 1869 — să ajungă, cu primul tren de lucru, în gara Filaret. Cîțiva ani după aceea a mai fost folosită în gări, la manevre, apoi a fost dată uitării, pentru ca în anul 1943 să fie găsită într-un cimitir de fiare vechi din stația Simeria. A fost adusă la Atelierele C.F.R. Grivița, din București, pentru restaurare, în vederea expunerii ei la muzeu. Un reporter de ziar a găsit-o acolo și a fotografiat-o, în martie 1944. După cîteva zile de la această înregistrare pe placa fotografică, prețioasa *Mare locomotivă Nr. 1* a fost distrusă de bombardamentele abătute asupra Capitalei.

La Muzeul C.F.R. se află expusă deci nu prima locomotivă care a circulat la noi, ci prima care a remorcat întîile trenuri de persoane pe linia București–Giurgiu.

INTERPOLUL

mîni, cota infracțiunilor crescuse vertiginos, victimele violenței înmulțindu-se pînă la cifre care echivalau sau chiar depășeau bilanțul unor ani întregi din trecutul nu prea îndepărtat. Nu mai există — semnala A. James — locuri la morgă, nu se mai știe cui aparțin o serie de cadavre... Experții criminaliști ai serviciilor judiciare au intrat în panică, numărul dosarelor cu victime anonime încărcînd rafturile...

Interpolul, celebra «placă turnantă» a informațiilor judiciare internaționale, este realmente asaltat — în aceste condiții — de solicitările poliților locale, pentru a găsi fișia de lumină către care să-și orienteze atenția anchetatorii. Dar să ne referim la un caz real:

Un călugăr catolic a fost găsit înjunghiat în apropierea unui lăcaș de închinăciune la Rangoon, cu doi ani în urmă, fără nici un act asupra lui. Loviturile pumnalului i se aplicaseră în spate, în regiunea inimii. Corpul delictului dispăruse odată cu agresorul, în ploaia musonică ce spălase șuvoaiele de sînge de pe trotuarul unde zăcuse toată noaptea victima. Înfățișarea omului nu aducea cu a vreunei rase din cuprinsul Asiei. După veșminte, victima părea un călugăr din rîndul franciscanilor pelerini, dar la nici una din bisericile capitalei nu era cunoscut. Ipotezele emise de poliția birmaneză s-au soldat cu un eșec. Timp de mai multe ore au defilat, prin morga serviciului public de asistență medicală, reprezentanții unor culte, invitați de urgență să-și recunoască eventualul frate răpus în stradă. Toți, însă au ridicat din umeri: figura acelui le rămînea străină. B.C.N.-ul Birmaniei a transmis fotografia celui ucis Interpolului. Divizia de documentare îi descoperă chipul printre suspecții săi, dar așteaptă, mai întîi, confirmarea venită din partea altor B.C.N.-uri, care-i semnalaseră prezența pe vremea peregrinărilor efectuate de respectivul «călugăr» — de fapt, un contrabandist de aur — prin diferite puncte ale globului. A.M. lucra sub trei identități false, provenea din sînul unei familii de bijutieri germani din Köln, se specializase în traficul de aur efectuat în orașele Asiei. El debarcase, nu demult, în portul maritim Rangoon, își făcuse prieteni în cercurile interlope, dar la unul din contactele cu rețeaua de traficanți de aur fusese ucis. Îi plăcea să se travestească în călugăr franciscan, ca să-și atragă, în felul acesta, respectul cetățenilor. Se recomanda deci ca slujitor al ordinului său, căruia îi era închinată o mînăstire din Milano. Cu asentimentul ierarhilor milanezi, călătorea spre Extremul Orient, cu aerul pașnic al unui misionar. Abia după intervenția Interpolului, acest caz acut de încîlcit a fost dezlegat. Asistența acordată de divizia O.I.P.C.-ului și elucidarea propriu-zisă a cazului s-au obținut cu prețul cîtorva luni de muncă asiduă. Centrala informativă din Saint-Cloud a indicat precis direcțiile de căutare pentru organele angajate în luptă. Al doilea tur de forță s-a realizat în timpul urmăririi criminalului dispărut. Refugiat mai tîrziu la Bangkok, acesta a fost prins pe aeroportul capitalei tailandeze, avînd asupra sa o cantitate de 40 kilograme de aur; totodată, a fost constrîns, pe baza probelor, să-și recunoască vina de a fi luat viața unui confrate de «gang»...

Peripeții, o plasă deasă de relații, mesaje radio, telexuri, rapoarte scrise — și iată că afacerea a ajuns în fața judecătorilor, deși totul păruse pierdut!

ISPITA AURULUI E ÎNCĂ VIE

...Alte fapte — alte descoperiri.

Interpolul își informează colaboratorii că — potrivit observațiilor și concluziilor sale — peste tot în lume traficanții încearcă să calce legile ce reglementează comerțul cu metale prețioase.

Transportul clandestin de aur se efectuează prin intermediul unor curieri recrutați îndeosebi dintre răufăcători de mică anvergură. Astfel a fost descoperit, pe peronul gării din Marsilia, în iarna anului 1971, cetățeanul de origine suedeză Oldsen H., care purta, sub o haină largă, o vestă cu buzunare lungi, iar deasupra un palton căptușit cu blană de castor. Aspectul exterior al insulei nu trezea nimănui bănuieli: fiind iarnă, îmbrăcămintea groasă se potrivea sezonului rece. Cu toate acestea, funcționarii poliției franceze au procedat la percheziționarea suedezului, pe baza avertismentelor primite prin intermediul secretariatului general de la B.C.N.-Interpol din Stockholm. Cele 35 kilograme de aur, camuflate ca niște cartușiere în învelișuri etanșe, constituiau dovada unor procedee utilizate pe scară largă de către acest soi de contrabandiști... S-a putut constata, dealtfel, prezența unor «batoane» de metal galben și în ambalajele mărfurilor transportate prin clasicele mijloace de tranzit prin magaziile feroviare sau portuare. În anul 1968, de pildă, s-a aflat, grație informării transmise în lanț pe calea undelor de posturile radio Interpol, că la Yokohama se găsesc 560 lingouri de aur în greutate de 1 kilogram bucata, ascunse între pereții dubli ai unor cutii de untură pregătite a fi expediate pe mare pe adresa a două «societăți» cu sediul la Vancouver — Canada.

Şi, în sfîrşit, la Hong-Kong — ca să rămînem în sfera bijuteriilor — o doamnă extrem de elegantă a trecut prin vama aerodromului naţional cu un colier avînd în montură pietre «preţioase» de o calitate îndoielnică. La ieşirea prin acelaşi punct, cîteva zile mai tîrziu, distinsa străină purta la gît acelaşi colier. Vameşii i-au recunoscut şi l-au inclus în inventar, fără să-i dea nici o atenţie. Numai că, în locul briliantelor îndoielnice, doamna trecuse graniţa cu un şirag de mărgăritare a cărui valoare se majorase cu cel puţin 50 000 de dolari. Femeia putea fi mulţumită: păcălise vămile Extremului Orient. La scara avionului care o readucea în Belgia au răsărit însă agenţii poliţiei din Anvers, rugînd-o respectuos să dea explicaţii asupra ingenioasei contrabande. Surprinsă în flagrant delict, frumoasa doamnă a încercat să «eleşine» în biroul vameşului şef...

Diamantul prezintă o mare valoare, încorporată într-un volum mic — ne învaţă experţii Interpolului; preţul unei pietre însă nu poate fi estimat decît de un specialist, tranzacţiile efectuîndu-se, din această cauză, sub auspiciile şi între oamenii aparţinînd unui cerc restrîns. Clanurile negustorilor de bijuterii şi ale specialiştilor care operează în tranzacţii de acest gen sînt veritabile «cluburi închise», cu legi draconice, pătrunderea în interiorul lor neputîndu-se face pe căi obişnuite: societăţile implicate în «mafia diamantelor» sînt extrem de prudente.

Familiile ce se ocupă de vinderea şi cumpărarea bijuteriilor au rude atît la Istanbul, cît şi la Paris, la Roma sau New York. Pînă şi căsătoriile se oficiază sub această pecete de taină.

După părerea experţilor, multe milioane de carate au fost exportate ilegal în cursul anilor 1969, 1970 şi 1971, producînd prejudicii considerabile atît ţărilor producătoare, cît şi celor importatoare. Interpolul a recomandat — datorită slabei eficienţe a luptei împotriva delincvenţei în acest domeniu — ca legăturile de cooperare internaţională să fie mult mai strînse, ca poliţia şi vama să se sprijine reciproc, împiedicînd astfel fraudele.

PSIHOTROPICE ŞI STUPEFIANTE

La 15 martie 1972, B.C.N.-ul-Interpol olandez a anunţat B.C.N.-ul din Washington că are «bănuieli serioase» cu privire la un microbuz « Volkswagen» de culoare albă, care sosise în ţara digurilor după ce traversase Europa. După ce a parcat cîteva zile pe diverse cheiuri din Ţările de Jos, microbuzul (care purta numărul de înmatriculare al unui stat din Africa de Nord) a fost îmbarcat pe un vas special, «Atlantic Companie», cu destinaţia New-York. La sosirea în rada portului american, vehiculul a fost identificat, potrivit semnalmentelor transmise din Olanda; cu ajutorul unui cîine cu mirosul fin, au fost descoperite, în el, 19 kilograme de haşiş. Pachetele se aflau într-un compartiment special construit, lîngă un rezervor de benzină. Maşina a fost supravegheată în continuare, pînă cînd, cîteva ore mai tîrziu, doi cetăţeni americani s-au prezentat să ridice vehiculul din vamă. Cei doi au fost, evident, arestaţi.

Lupta contra traficului ilicit de stupefiante relevă cîteva din activităţile — şi însuşirile — esenţiale ale Interpolului. Poate mai mult decît altele, această infracţiune — ale cărei ramificaţii insidioase s-au întins în atîtea părţi ale lu-

Sediul Interpolului de la Saint-Cloud.

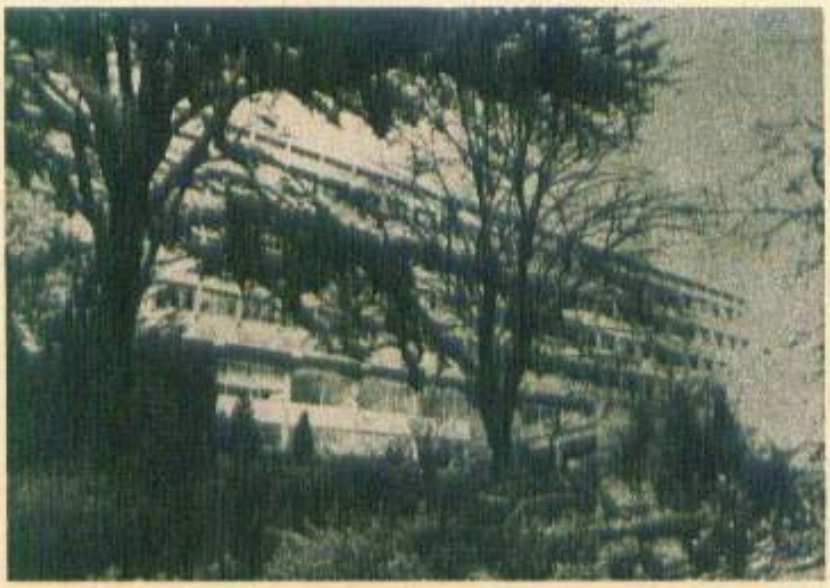

MEDICII INVENTEAZĂ MITRALIERE

Printre cei ce au făcut invenţii în alte domenii decît cele ale profesiei, ale specialităţii lor, au fost şi mulţi medici.

DOCTORUL TIMOTHY BRIGHT (1551–1615), de exemplu, de la Cambridge, a inventat stenografia. El a primit de la regina Elisabeta privilegiul exclusiv, pe 50 de ani, de a preda şi de a tipări după sistemul său stenografic.

Un coleg de breaslă, NICHOLAS BARBON, a introdus, cel dintîi, asigurarea împotriva incendiilor. Ideea i-a venit după pustiitorul incendiu londonez din 1666. După această dată, medicul englez a deschis un birou de asigurări şi a devenit primul agent de asigurări din istorie.

Medicul scoţian JAMES SYME (1799–1870) a descoperit procedeul, brevetat însă în 1823 de CHARLES MACINTOSH (1766–1843), de impermeabilizare a ţesăturilor prin acoperirea lor cu o soluţie de cauciuc. Dr. SYME este — deci — adevăratul părinte al impermeabilului.

În secolul al XIX-lea, medicul JOHN GORRIE din Florida a descoperit principiul refrigerării artificiale şi a construit un dispozitiv pentru răcirea aerului. Principiul descoperit de el stă şi azi la baza preparării îngheţatei, păstrării gheţii şi condiţionării aerului.

Dr. RICHARD JORDAN din Carolina de Nord a inventat mitraliera care continuă să-i poarte numele.

Tot un medic, WILLIAM FRANCIS GANNING (secolul al XIX-lea), a confecţionat un avertizor electric al incendiilor, folosit şi în zilele noastre.

EVOCĂRI

BINEVENITE PENTRU MULTE PĂTIMIRI

Sîntem — se știe — una dintre țările europene cu cele mai multe și mai renumite stațiuni balneare și climaterice. Iată cîteva dintre cele mai vechi:

BĂILE HERCULANE sînt cunoscute încă de pe vremea romanilor. Au fost părăsite un timp, apoi, pe la începutul secolului trecut, reluate în exploatare și extinse. În stampa 1: o vedere a Băilor Herculane, pe la 1822.

BĂILE BALTA ALBĂ, din județul Brăila, aveau în folosință, încă din anul 1846, patru izvoare **«la care își căutau sănătate cam pînă la 5 000 de pătimași pe fiecare vară»**, cum spun ziarele timpului. Stampa 2 (apărută în revista franceză **L' Illustration — 1854**): lacul Balta Albă.

GOVORA a intrat în circuitul balnear la jumătatea secolului trecut, cînd i s-au descoperit primele izvoare de ape minerale. În fotografia 3: parcul stațiunii Govora în 1912.

INTERPOLUL

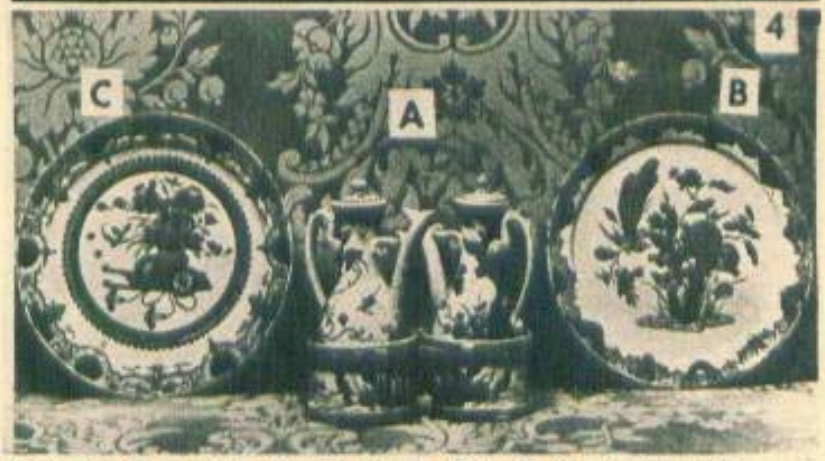

Porțelanuri celebre dispărute din Olanda în august 1973.

mii — oferă un acut aspect internațional. Natura traficului este complexă și angajează mai multe țări, mai multe metropole, mai multe continente decît în alte cazuri. De aceea, Interpolul își are rolul său cheie în depistarea traficului ilegal de stupefiante.

Cu regularitate, rețelele «specializate» ale transportului clandestin de marijuana, haşiş, heroină și canabis sînt interceptate de polițiile lumii, Interpolul folosindu-și din plin mijloacele de alertare cu scopul prinderii vinovaților.

La începutul lui august 1972, de pildă, poliția daneză a avertizat poliția elvețiană că doi cetățeni danezi care părăsiseră Danemarca de puțin timp, îndreptîndu-se spre Bombay, ar putea reveni în Europa cu stupefiante asupra lor. Se ofereau indicații și cu privire la posibila întoarcere prin tranzit, întîi la Geneva, urmînd ca de acolo voiajul să continue cu mașina. Datorită unor cercetări minuțioase și unei supravegheri atente, la aeroportul Cointrin unul din cei doi danezi a fost găsit avînd asupra lui 12 kilograme de haşiş, ascunse în geamantane cu fund dublu. Insul aparținea unei bande de traficanți cu întinse ramificații în India, Europa și America. La începutul lunii septembrie 1973, la Montreal, poliția pătrunde într-un apartament particular, descoperind 5 persoane care preparau haşiş lichid și-l turnau în sticle de alcool. «Compoziția» se ridica la 6 kilograme, ceea ce echivala cu 34 500 dolari americani. Alte 10 kilograme de haşiş s-au găsit într-o căsuță de bagaje automată din gara Montreal. Ancheta a permis să se stabilească atunci și faptul că două dintre persoanele arestate călătoriseră la Beirut, în cursul aceluiași an, pentru a instala acolo un laborator destinat distilării haşişului lichid. Pe baza informațiilor și fotografiilor furnizate poliției libaneze prin mijlocirea Interpolului, într-un cartier din Beirut a fost descoperit laboratorul, echipat cu ustensilele necesare și cu materia primă pentru prelucrare. Cîțiva din capii asociației de contrabandiști au căzut în ambuscadă. Implicațiile respectivei afaceri au căpătat o incredibilă amploare, afectînd firul unor legături care dăunau atît Libanului, cît și Canadei.

CÎINI DE PAZĂ DROGAȚI CU CANABIS

Poliția din Addis-Abeba a arestat doi spărgători care drogau cîini de pază, spre a-i împiedica să dea alarma, aruncîndu-le carne pudrată cu canabis. Infractorii, doi tineri în vîrstă de 20 de ani, au fost învinuiți de vagabondaj și furt și deferiți justiției. Modul de operare: hoții patrulau pe străzi, pentru a descoperi casele închise și nelocuite. Astfel se explică faptul că, într-o lună de zile, au pătruns în 14 case și le-au devastat. La început, cînd intrau în imobilele de unde lipseau stăpînii, cîinii întăriți începeau să latre, periclitîndu-le acțiunile. Spre a pondera zelul acestor paznici gălăgioși, le-a venit ideea să pudreze bucăți de carne cu canabis. După consumarea «darului», animalului îi slăbeau puterile și deveneau inofensiv.

În momentul în care hoții au fost prinși, tocmai voiau să fumeze canabis... B.C.N.-ul din Etiopia îi descusu pe infractori, îi cercetă îndeaproape și semnală această nouă «metodă» secretariatului general Interpol, cerîndu-i informații asupra modului în care periculosul produs acționează asupra organismelor animalelor.

LOVITURI ÎN PLINĂ ZI

În anul 1969, poliția belgiană, intrînd în legătură cu serviciile elvețiene, luxemburgheze, italiene și franceze, a pus capăt activității unei bande compusă din 7 răufăcători, care, timp de doi ani, comiseseră mai mult de 100 de spargeri, vizînd diferite genuri de valori — bijuterii, colecții de timbre rare, arme, îmbrăcăminte de lux. La cele 100 de spargeri se adăugaseră, în final, furturi «cu mînă înarmată» în următoarele țări: Belgia, Germania Federală, Luxemburg, Franța și Elveția.

În majoritatea cazurilor, spargerile erau comise prin efracție, distrugerea sistemelor de alarmă și forțarea încuietorilor. Membrii respectivei bande, utilizînd identități false, se deplasau cu ajutorul automobilelor furate sau închiriate. Ei au ales ca țară de refugiu Italia, unde n-au săvîrșit nici un delict, pentru a trăi acolo în siguranță, lîngă partenerele și metresele lor. Femeile integrate în bandă exercitau supravegherea și tatonarea viitoarelor obiective, făcînd și de gardă, pentru a da alarma la apariția poliției în zonă. Ele au servit, de asemenea, la trecerea frauduloasă a armelor de foc prin punctele de frontieră.

«...Lovitură în plină noapte sau masacrul de la depozitul din Lebach»: Uneori, revistele de specialitate ale Interpolului redau imaginile unor atentate și modul de operare a unor bande de criminali. Iată, în rezumat, un asemenea caz. În noaptea de 19-20 ianuarie 1969 s-a comis un atentat împotriva a 5 militari, care păzeau depozitul de muniție din Landswehr (aproape de Lebach — Germania Federală). 3 soldați au fost găsiți, la ziuă, morți. Ceilalți doi erau grav răniți (unul din ei avea să sucombe în drum spre spital). Faptele au fost descoperite în zorii zilei de 20 ianuarie, de către un grup de militari din Bundeswehr. Poarta era închisă. La sunetul insistent al soneriei n-a ieșit nimeni. Abia tîrziu, tîrîndu-se, a apărut un om: caporalul Schultz, membru în grupa de gardă a depozitului, grav rănit. Înainte de a cădea în inconștiență, a mai putut șopti: «La ora 3... unul din autori... cunoaște locul». Jandarmeria, odată sesizată, a declanșat o acțiune masivă de cercetare a zonei depozitului. Cînd au ajuns la fața locului, autoritățile judiciare de la Sarrebrück au întîlnit o mulțime de șefi militari, înalți funcționari de la serviciul criminalistic... În total, 103 polițiști, 70 de soldați, 10 conducători de câini, 17 ostași din grupul de securitate. O comisie specială, constituită imediat, a pornit la lucru. Populația a fost invitată de presă, radio și televiziune, să coopereze la prinderea bandei de scelerați. Dispozitivul de transmisiuni telex, telefon, radio a intrat și el — imediat — în acțiune.

«Modelul» de Giordano Alvaro dispărut în februarie 1974 din Milano.

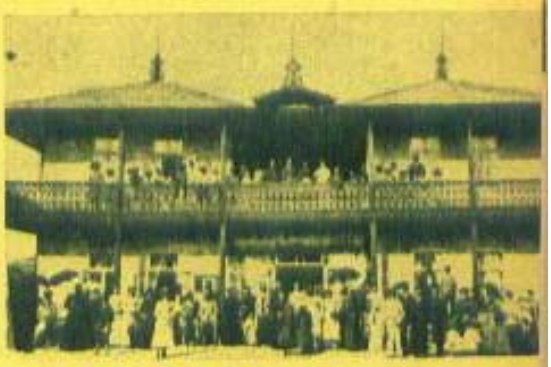

BĂILE BĂLTĂȚEȘTI, cunoscute de mulți ani, au în 1890, «un nou și mare pavilion (fotografia 4) în care se găsesc toate cele de trebuință pentru petrecerea unei binemeritate vacanțe».

TECHIRGHIOLUL a fost declarat stațiune balneară în anul 1897. După douăzeci și cinci de ani căpătase renume european. În fotografia 5: o baie de soare, în costume de epocă, la Techirghiol, în 1925.

CĂCIULATA, cunoscută din a doua jumătate a secolului trecut, era foarte căutată, mai ales de către coloniile de copii, încă de acum 60-70 de ani. În fotografia 6: la Căciulata, în 1912.

Ion MĂGURĂ

Depozitul era situat la 5 kilometri de Lebach, în direcția Sarrebrück. Era înconjurat de păduri și ogoare și se compunea dintr-un grup de 12 blocuri încărcate cu muniție, dispuse pe un teren de 42 000 metri pătrați. Într-un colț se afla clădirea corpului de gardă; un singur proiector lumina terenul. De jur împrejur, garduri înalte de sîrmă ghimpată. Caporalul Schulz — supraviețuitorul — se afla, în jurul orei 2 noaptea, în corpul de gardă; stătea la o masă, citind o carte poștală ilustrată pe care o primise în ziua aceea. Cînd a simțit că-l cuprinde somnul, s-a ridicat în picioare, a ieșit în curte, a făcut un tur de recunoaștere și, după aproximativ o jumătate de oră, s-a întors înapoi. A auzit, la un moment dat, cîteva zgomote suspecte, dar slabe: nu le-a dat prea multă atenție. Către ora 3 fără 8 minute și-a consultat ceasul și a vrut să-și aprindă o nouă țigară. În acest moment, ușa se trînti de perete și un tip blond, cu o figură răvășită, cu un pumnal în mîna dreaptă și un pistolet în stînga, se repezi asupra lui Schulz, atacîndu-l cu pumnalul și trăgînd focuri de armă. În același timp, mai multe focuri se auziră în încăperea alăturată. Luptîndu-se cu agresorul cel blond, Schulz căzu, apoi se ridică și porni în urmărirea lui. În clipa în care îl ajunse, un alt bărbat țîșni dintr-un culoar și trase asupra caporalului. Puțin mai tîrziu, focurile încetară și agresorii dispărură. Două minute după aceea, Schulz încerca să se ridice. Sprijinindu-se în mîna dreaptă, el ajunse pe culoarul postului de gardă, vrînd să alerteze cazarma prin telefon; dar cordonul aparatului fusese rupt. Atunci s-a tîrît — cum a putut — în curte, așteptînd să se facă ziuă.

La locul faptei s-au făcut următoarele constatări: agresorii lui Schulz erau — potrivit descrierii acestuia — un tînăr blond de 20-25 de ani, 170-175 cm înălțime, părul căzut pe frunte, mustață bogată; îmbrăcat într-o scurtă americană; un ins brunet, aceeași vîrstă, aceeași înălțime, mai solid decît primul, părul aspru, aspectul feței brutal.

Ce a aflat poliția germană, alertînd toate rețelele ce-i stăteau la dispoziție, inclusiv Interpolul? Că în orașul Sarrebrück, în lumea interlopă, se afla un oarecare individ, numit doctor Sardo. Trăia din expediente, făcuse stagiul militar ca sanitar, în aceeași regiune în care se afla depozitul; a făcut vagi mărturisiri în legătură cu doi prieteni, Fuchs și Wenzel, care aveau de gînd, spunea el, să dea «lovituri cu mîna înarmată» la München și la Frankfurt. Numele real al lui Sardo era Ditz. Urmăriți îndeaproape și aduși, pe rînd, în situația de a mărturisi unde se aflau în noaptea de 19 spre 20 ianuarie 1969, ei și-au recunoscut faptele. Percheziția a stabilit și locul de ascundere a armamentului și cartușelor furate din depozitul Lebach. Justiția i-a pedepsit cu pedepsele maxime prevăzute în legile penale germane.

MORAVURI UȘOARE

O altă speță de infracțiune aflată în atenția Interpolului o formează delictele sexuale și infracțiunile contra moralei publice. După al doilea război mondial, numeroase rapoarte ale Interpolului s-au ocupat foarte atent de aspecte legate de practicarea prostituției și a proxenetismului în lume. Un exemplu elocvent îl constituie raportul ce poartă titlul «Prostituția și criminalitatea», pus în circulație cu circa zece ani în urmă. În cuprinsul lui se dau o serie de indicații privind depistarea factorilor care încurajează acest gen de delincvență. A fost adoptat, cu acel prilej, un formular special privind schimbul de informații despre cazurile de «angajare» a femeilor, pentru a practica prostituția în afara țării originare. Dispozitivul O.I.P.C. a fost utilizat în mai multe rînduri împotriva activităților unor indivizi specializați în proxenetismul internațional. Este vorba despre «afaceri» în care tinere femei sînt recrutate prin mijlocirea anunțurilor de la mica publicitate a ziarelor, ori ademenite să plece în străinătate sub pretextul înșelător al unor contracte de muncă pentru a lucra în baruri sau ca «artiste».

...Un tînăr marinar, angajat pe un vas panamez, era de o frumusețe și de o robustețe puțin obișnuite. În oricare port ar fi debarcat, el își exercita vocația de seducător și corupător. Și-a recrutat apoi cîteva victime, oferindu-le «clienților». Marinarii de pe vasele străine ancorate în diferite porturi plăteau «aventurile» — la cererea proxenetului — exclusiv în valută forte. Pe măsură ce se îmbogățea, proxenetul își lărgea «afacerile». Dar cum totul are un sfîrșit, B.C.N.-ul grec l-a descoperit la Pireu...

«Răul așediază lumea». Dacă ar fi să-l credem pe scepticul ziarist englez citat mai sus, ar însemna să ne pierdem speranțele prea devreme. Iar ca să nu cădem într-o asemenea greșeală, e mai nimerit să-i considerăm afirmația drept o simplă metaforă, izvorîtă din suma impresiilor culese la capătul unei săptămîni mai agitate, cum sînt actele în cariera reporterilor judiciari, aflați aproape zilnic în sălile tribunalelor sau în birourile poliției. Lumea, privită dintr-o asemenea perspectivă, ar putea apărea ceva mai sumbră decît e în realitate. Dar omenirea, precum se observă, știe să găsească la momentul oportun mijloacele de a rezista talazurilor «răului», de a-și organiza instituții menite s-o apere. Una din ele, a cărei importanță s-a probat timp de o jumătate de secol, este și Interpolul.

Interpolul va rămîne util și necesar cît timp — în medii sociale corupte — se nasc corupția, delincvența, crima.

EUGEN TEODORU ■

Medalia-insignă
DIVANUL AD-HOC

EVOCĂRI

VOX POPULI, VOX DEI

Membrii divanurilor ad-hoc, constituite în perioada pregătirii Unirii Țării Românești cu Moldova, au fost purtătorii primelor insigne de la noi. Este vorba de cele două medalii: **Divanul ad-hoc din Muntenia** și **Divanul ad-hoc din Moldova**, pe care deputații respectivi le aveau prinse pe piept, ca semn al înaltei lor atribuții. Medaliile deputaților moldoveni erau rotunde, confecționate din argint și aveau, la mijloc, capul de zimbru, cu o stea între coarne și inscripția circulară: DIVANUL AD-HOC 1857 DEPUTAT. Medaliile deputaților munteni erau din aur și, pe avers, sub coroana princiară, aveau imprimate stemele Munteniei și Moldovei, precum și inscripția: DIEU PROTEGE LA ROUMANIE (pe avers), iar pe revers: VOX POPULI, VOX DEI.

Una dintre cele mai semnificative medalii bătute la noi a fost aceea a **Revoluției de la 1848.** Ea a fost distribuită celor ce au participat la revoluție, ca distincție, ca prețuire pentru sentimentele lor patriotice. Confecționată din argint, această medalie (22 mm în diametru) are gravate semne și inscripții simbolice reprezentative: două steaguri legate împreună cu o panglică; fascia romană cu boneta frigiană deasupra (simbolul revoluției) și citatele: 11 IUNIE 1848 și: EPOCA DELIBERATII ROMÂNIEI.

ILIE MARDARE ■

Medalia
REVOLUȚIA DE LA 1848

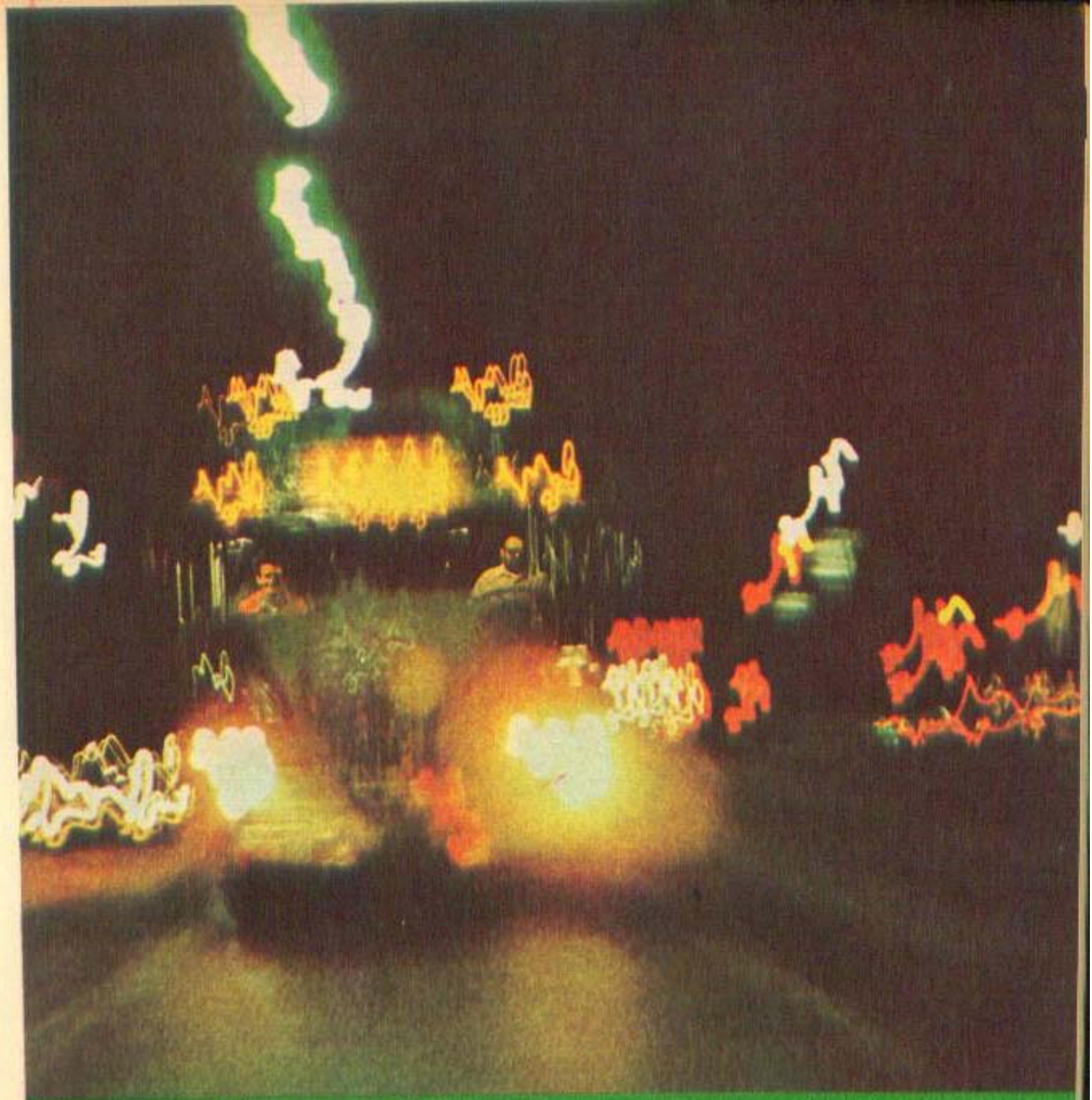

OMUL – ÎNCOTRO?

OMUL ŞI EL ÎNSUŞI, OMUL ŞI MEDIUL, OMUL ŞI MAŞINA: PUNCTE FIERBINŢI ALE ŞTIINŢEI CONTEMPORANE

«...Ştiinţa — se arată în Programul Partidului Comunist Român — constituie factorul primordial al progresului contemporan... Ştiinţa românească trebuie să devină un factor tot mai activ în cunoaşterea secretelor naturii, vieţii şi societăţii, în transformarea conştientă a lumii în concordanţă cu cerinţele progresului şi civilizaţiei, ale dezvoltării istorice...»

Aşadar, ştiinţa şi secretele naturii, ştiinţa şi secretele vieţii, ştiinţa şi societatea, ştiinţa şi omul. Tot atîtea relaţii complexe, tulburătoare adesea prin inedit, de o indicibilă importanţă pentru soarta civilizaţiei, pentru prezentul şi viitorul nostru. Tot atîtea relaţii complexe, reductibile însă la una singură, care le defineşte şi le include: *ştiinţa şi omul.*

Încotro se îndreaptă omul — omul acestui veac şi al veacurilor ce vor veni?

Ce oferă ştiinţa — pentru el, pentru acest om, pentru devenirea lui, pentru dorinţele şi întrebările lui, pentru armonioasa lui împlinire pe toate planurile?

Vă propunem, în cele ce urmează, cîteva răspunsuri. Cîteva opinii ale unor cercetători români asupra perspectivelor pe care le deschide în viitorii 10-15 ani dezvoltarea ştiinţei în domenii de vîrf, cu cea mai directă şi nemijlocită incidenţă asupra omului modern: cibernetica folosită în descifrarea enigmelor corpului uman şi ale actului gîndirii însuşi; relaţia Om-Mediu, interferenţele dintre biologic şi social într-o societate care se urbanizează rapid; promisiunile maşinilor electronice de calcul, intervenţia lor crescîndă în viaţa de fiecare zi, în producţie, în actul de creaţie, aşa cum se conturează aceste promisiuni pe baza realizărilor **actuale.**

O PROBLEMĂ CARE DEPĂŞEŞTE CA IMPORTANŢĂ TOT CEEA CE A CREAT HOMO SAPIENS ÎN LUNGA SA ISTORIE

Iată un punct de vedere al profesorului doctor docent Edmond Nicolau, expus în cadrul unor recente dezbateri ale colectivului «Revoluţia ştiinţifică şi tehnică», de curînd înfiinţat sub egida Academiei Republicii Socialiste România.

Caracteristic pentru epoca noastră — arată profesorul Edmond Nicolau — este marele avînt al maşinilor informaţionale, care constituie una din principalele caracteristici ale actualei revoluţii ştiinţifice şi tehnice. Prin mecanizare şi automatizare, în prima revoluţie ştiinţifică şi tehnică, sistemul Om-Maşină a transferat efortul **fizic** de la om şi animal la sistemul maşină. În actuala revoluţie ştiinţifică şi tehnică transferul vizează, într-un anume sens, efortul **intelectual.**

Cibernetica a apărut într-un moment în care omenirea dispunea de o experienţă importantă în elaborarea unor modele suficient de corecte pentru a descrie numeroase sisteme, fenomene şi activităţi. Anterior anului apariţiei sistemelor automate de calcul —1944 — rezolvarea efectivă, numerică, a problemelor nu se putea obţine de obicei, în cazuri reale, decît cu preţul unor aproximări foarte mari, avînd în vedere volumul enorm de calcule ce trebuiau efectuate. Calculatorul electronic schimbă dimensiunile problemei, permiţînd trecerea de la viteza de o operaţie pe secundă, cît poate efectua omul, la zecile de milioane de operaţii pe secundă de care e capabilă maşina. Astfel, în numeroase probleme care principial nu puteau fi abordate numai cu metode analitice, se ajunge dintr-o dată la soluţii suficient de corecte prin metodele analizei numerice şi cu ajutorul calculatorului, principala unealtă a ciberneticianului. Cibernetica a exercitat o influenţă covîrşitoare asupra ştiinţelor — atît cele experimentale,cît şi cele care utilizează calculatoarele şi, în general, dispozitivele cibernetice.

Dacă în trecut maşinile se extindeau la sfera substanţei nevii, astăzi există maşini care intervin în legătură cu substanţa vie şi chiar cu activitatea superioară a sistemului nervos. Biologia şi cibernetica ne-au condus în pragul **bioingineriei,** înţeleasă şi în sensul creării unor maşini şi sisteme capabile de a dirija ereditatea. Psihologia, cibernetica, pedagogia ne-au pus la dispoziţie maşinile educaţionale contemporane. În fine, dispunem de grupul de maşini cibernetice capabile de a urmări activitatea fiziologică şi cea nervoasă şi de a interveni în intimitatea vieţii psihice.

Fără îndoială că o idee importantă este aceea a conştiinţei omului de ştiinţă în faţa acestor posibilităţi nemaiîntîlnite. Unde trebuie el să se oprească? Trebuie el să se oprească sau, din contră, să dezvolte la maximum această simbioză între om şi noile maşini? Pînă unde?

Dialogul Om-Maşină se leagă şi de ceea ce se poate numi «automatica intelectuală», automatizarea unor activităţi intelectuale. Primele tentative datează de la Ramon Lull, dar în epoca noastră asistăm la lucrări sistematice vizînd demonstrarea automată a teoremelor, «inteligenţa artificială», traducerea automată etc.

Aceste cercetări se află într-un domeniu oarecum teoretic. Cu implicaţii interesante pentru înţelegerea funcţionării sistemului nervos central se înscriu însă cercetările de neurocibernetică,ce pleacă de la modelele cunoscute din studiul sistemelor automate de prelucrare a datelor, spre a încerca descifrarea creierului uman.

Trebuie să menţionăm, la acest capitol, cele cîteva etape fundamentale în descifrarea modului de funcţionare a creierului uman. După o etapă în care s-au pus în evidenţă structurile sistemului nervos, astăzi accentul cade pe descrierea operaţionalo-cibernetică a modului în care funcţionează creierul. Se cunosc modelele neurocibernetice elaborate de şcoala românească, referitoare la structurile şi la programele de lucru ale sistemului nervos.

Evident, ne putem gîndi şi la aspectele inverse, în care, inspirîndu-ne de la extraordinara fiabilitate a cortexului uman, să dezvoltăm maşini informaţionale de un tip net superior faţă de tot ceea ce există în prezent.

Plecînd de la cibernetica sistemului nervos se ajunge la cibernetica celulei. Unele studii sînt promiţătoare. Vom ajunge oare să dirijăm celula şi deci viaţa? — se întreabă profesorul Nicolau.

PENTRU HOMO METROPOLIS, O ŞTIINŢĂ NOUĂ: ECOLOGIA UMANĂ

— Tovarăşe doctor docent Victor Săhleanu, sînteţi medic prin formaţie, antropolog prin activitatea actuală — în fruntea laboratorului de antropologie al Institutului «Victor Babeş» — iar prin ansamblul lucrărilor dv., v-aţi manifestat permanent preocuparea pentru implicaţiile progresului tehnico-ştiinţific asupra condiţiei umane, inclusiv asupra relaţiei Om-Mediu. V-am ruga să comentaţi acel punct din Programul Partidului Comunist Român care prevede promovarea în mod ferm a cercetării «în domeniul ştiinţelor biologice, punîndu-se accentul principal pe studierea multilaterală a organismului uman, a feno-

menelor generate de raportul omului cu natura înconjurătoare, de condițiile vieții moderne».

— Acest punct din Program — și, firește, nu e singurul — cred că merită un comentariu amplu; cu atît mai mult cu cît Programul partidului nostru este probabil unicul din lume care reliefează în mod expres necesitatea imperioasă a unor asemenea studii. În adevăr, la noi — ca și în alte părți, dealtfel — se impune o abordare largă, interdisciplinară, a acestor probleme, pînă în prezent cercetate mai ales în mod unilateral.

În momentul de față se resimte acut necesitatea teoretică și practică a întemeierii unei **ecologii umane** cuprinzătoare, avînd în vedere insuficienta principială a abordărilor de pînă acum ale relațiilor dintre Om și Ambianță. În adevăr, pînă în prezent aceste abordări au oscilat între două poziții: una strict sociologică, și alta atentă la factorii geologici, fizici, chimici și biologici din mediu, dar mai puțin apță să cuprindă acele aspecte ale vieții umane (și, mai ales, interumane), care nu fac parte din «peisaj». Însă elementele naturale și cele artificiale ale mediului trebuie să fie cercetate în interacțiunea lor. În acest fel, adeziunea mea se îndreaptă, în mod firesc, spre o cercetare multi și interdisciplinară, ținînd seama de faptul că realitatea nu este alcătuită din felii decupate după criteriile tradiționale ale clasificării științelor, și că mai ales studiul fenomenului uman, ca și al «peisajului umanizat», reclamă colaborări de mentalitate din domenii foarte variate, inclusiv din științele biologice și din științele sociale și cele tehnice.

Totuși, o descriere și o interpretare în termeni de ecologie umană ar putea eșua în biologism, dacă n-am recunoaște biologiei umane un statut sui-generis. Este cunoscută definiția omului «Creator de unelte», definiție care se reflectă în nomenclatura propusă pentru cea mai veche fosilă de tip uman **(Homo Habilis)**. Nimic din preistoria și istoria biologică a omului nu poate fi înțeles deplin dacă facem abstracție de factorii sociali și de tehnologie. Dealtfel, conștient sau nu, antropologia a avut întotdeauna drept centru de preocupare **dialectica biologicului și socialului.** În loc să ne rezumăm, în cadrul ecologiei umane, la conceptele și modelele elaborate de ecologia biologică, este preferabil să considerăm ecologia însăși drept o știință pe cale de constituire și care se poate îmbogăți și prin aportul ecologiei umane. Ca atare, pledez pentru o influență reciprocă între ecologia generală și ecologia umană. Mă gîndesc și la afirmația lui Francisc Rainer, ilustru profesor și deschizător de drumuri în antropologie: **nici o teorie valabilă asupra fenomenului Om nu poate ignora biologicul.**

Motivul principal pentru care unii autori minimalizează a priori importanța unei abordări biologice este exprimat și în schema antitezei Natură-Cultură sau a opoziției Natural-Artificial. Ceea ce ne interesează este să putem găsi, în însăși biologia generală, un cadru suficient de larg, care să permită o tratare și în continuitate (și nu numai în discontinuitate) a unor probleme de viață caracteristică animală și de viață umană bine caracterizată. Un astfel de cadru ar putea fi realizat, între altele, prin apropierea ecologiei de etologie, știința comportamentului animal.

Rezerva manifestată în abordarea unor probleme de ecologie umană provine, mai ales, din conștiința faptului că omul, în cuprinsul așezărilor sale, ca și în sectoarele intens artificializate ale peisajului, creează condiții în care legile biologice nu au cîmp liber de manifestare. Pe de altă parte, gîndirea sociologizantă a unor teoreticieni, ca și gîndirea unilaterală a multor specialiști (ingineri, economiști, urbaniști etc.) consideră că în sistemele artificiale alcătuite de om (locuințe, uzine, fabrici, lucrări hidrotehnice etc.), legile biologice ar fi, chipurile, depășite sau măcar, fiind perfect stăpînite, au devenit practic neglijabile, neinteresante. Experiența ultimelor decenii a arătat însă că o asemenea neglijență poate avea consecințe practice importante, nedorite sau chiar nocive. Astăzi se acreditează ideea că multe dintre aceste consecințe se datoresc nu numai desconsiderării legilor ecologice, ci și ignorării lor de către ecologie, știință relativ tînără și care a fost relativ puțin cultivată. Cu alte cuvinte, o sarcină a ecologiei este de a descoperi, în continuare, un număr satisfăcător de legi specifice; din nefericire, unele dintre ele se stabilesc abia pornind de la rezultatele nefaste ale ignorării lor!

Este de așteptat ca în urma unor astfel de confruntări să se evidențieze necesitatea de a completa conceptele ecologiei și ale ecologiei cu alte concepte și modele, specifice vieții umane în variate ipostaze. În orice caz, însemnătatea teoretică și practică a diferitelor concepte și modele din inventarul bioecologiei va fi variabilă de la un tip de așezare umană la alta. În satele noastre tradiționale de munte, de tip răsfirat, colectivitățile umane sînt mult mai înrudite cu sistemele naturale decît într-un oraș modern, decît într-o metropolă. Pentru **Homo Metropolis** condițiile de mediu își găsesc, însă o analogie cu cele ale populațiilor de animale aglomerate, aglomerația constituind un **stress** important. Recent, profesorul universitar Mihai Drăgănescu a introdus chiar noțiunea de nivel de trai ecologic: trebuie să se aibă în vedere nevoia de natură a omului, de deplasare, de spațiu, în raport cu alți oameni, înțelegînd prin aceasta și problemele psihologice relative la mediul înconjurător.

«BIOLOGII SE OPRESC LA PORȚILE ORAȘULUI, IAR SOCIOLOGII NU TREC DINCOLO»

— *Punctul din Programul partidului privind studierea multilaterală a organismului uman, a fenomenelor generate de raportul omului cu natura înconjurătoare, de condițiile vieții moderne, îl vedeți, așadar, realizat printr-o largă colaborare interdisciplinară menită să studieze îndeosebi ecologia așezărilor urbane sau în curs de urbanizare, caracteristice pentru actuala etapă de dezvoltare a României socialiste. Nu ar însemna însă aceasta o diminuare a rolului științelor sociale, o diluare în biologic?*

— Nicidecum. Fiecare știință își păstrează și își va menține sfera de investigație. **Orașul modern nu poate fi însă studiat ignorîndu-se biologicul,** așa cum s-a făcut, în mare măsură, pînă acum. Ce înțeleg prin aceasta? Că biologii se opresc la porțile orașului, iar sociologii nu trec dincolo, în sensul că neglijează factorii naturali, biologici, care continuă să afecteze omul și în ipostaza de locuitor al unui mare oraș. Și nu mă refer numai la sociologi. Oare mulți arhitecți se gîndesc la aspectele biodemografice și de vîrstă ale orașului, la faptul că media de vîrstă crește la noi, ca urmare a îmbunătățirii nivelului de trai, și că deci devine necesară proiectarea unor tipuri de locuințe adaptate nevoilor specifice ale vîrstnicilor? Nu este un lux, ci o necesitate! Măsurile trebuie gîndite din timp, căci nu se pot aplica de la o zi la alta. Alt exemplu: s-a constatat la unii nevrotici care trăiesc în orașe o ciudată «foame» de verde. Motivul? Legătura ancestrală între om și peisajul natural nu poate fi ștearsă cu buretele în cîteva generații. Omul nu este numai **Zoon Politikon,** ființă socială, ci și biologică, legată prin mii de fire de mediu, de natura

înconjurătoare. Tindem să uităm acest lucru. Simion Mehedinți, Grigore Antipa, Victor Babeș și alți înaintași nu au ignorat-o. Amintesc, dealtfel, că în trecutul nostru multe cercetări valoroase de sociologie concretă s-au datorat medicilor — oameni cu formație biologică temeinică — și acest lucru, credem, nu e întîmplător.

— *Și totuși în ultima vreme s-au întreprins și la noi cercetări interdisciplinare mai cuprinzătoare.*

— În aceste studii, prezența biologului și medicului nu a fost întotdeauna semnificativă. De pildă, igieniștii — care reprezintă o importantă categorie de medici — se preocupă aproape exclusiv de asanarea mediului, dar variabilitatea individuală a omului, a muncitorului, structura sa psihologică și fiziologică ies din cîmpul atenției lor. Tot astfel psihologul industrial. Știe psihologie, dar se pare că a uitat de biologia umană. În multe cazuri cînd s-au efectuat studii interdisciplinare vaste — concretizate, de pildă, în monumentalul **Atlas al Porților de Fier** — realizarea a avut un obiectiv descriptiv, fiecare specialist — medic, antropolog, biolog, etnograf, sociolog etc. — acționînd în spiritul disciplinei sale și prea puțin în spiritul activităților interdisciplinare. Ceea ce se cere acum este ca, de pe pozițiile metodologiei marxiste, cu arsenalul științific perfecționat al zilelor noastre, să se realizeze o colaborare strînsă între științele sociale, științele naturii și științele tehnice. Sînt destule organisme — Academia Republicii Socialiste România, Consiliul Național pentru Știință și Tehnologie, Academia de științe medicale, Academia de științe sociale și politice etc. — care să inițieze studii interdisciplinare necesare pentru elaborarea strategiei și tacticii progresului și adaptării umane într-o lume schimbătoare și avînd o țintă precisă: construirea unei vieți calitativ superioare.

ALO! ALO! CALCULATORUL ELECTRONIC?

— *Stimate tovarășe doctor inginer Petre Dimo, în calitatea dumneavoastră de specialist în calculatoare electronice, de tînăr cercetător și de cadru didactic la Institutul politehnic din București, sînteți poate cel mai indicat pentru a încheia acest grupaj de interviuri care a debutat cu unele considerații privind dialogul Om-Mașină. Trăim într-o lume a mașinilor, mai precis a mașinilor informaționale, adevărate cărți de vizită ale veacului XX. Ce progrese majore se întrevăd pe plan mondial — la acest capitol — în viitorii 10-15 ani?*

— Poate cel mai spectaculos va fi apariția **serviciilor publice** de prelucrare a informației. Puțini își dau seama cît de apropiată este ziua în care vom putea folosi calculatorul cu ușurința cu care apelăm azi la un serviciu public ca telefonul sau autobuzul. Firește, aceasta nu se va înfăptui de pe o zi pe alta, dar este probabil că peste cîțiva ani — mai puțin de un deceniu! — se vor putea face abonamente la rețele de calculatoare. Situația va fi întrucîtva similară cu cea a abonamentului telefonic: pentru o sumă modestă cîștigăm acces la o centrală telefonică puternică, la rîndul ei interconectată cu altele. La fel se va lucra cu rețelele de calculatoare, plătind, firește, o sumă mai mare decît cea reclamată de societatea de telefoane.

Prin console instalate la domiciliu sau la birou abonatul va fi legat cu o rețea de calculatoare căreia îi va cere «sfatul» sau îi va încredința informații spre depozitare, la fel cum am depune banii la C.E.C. Se pot înregistra pe bandă magnetică manuscrise, cărți, fișe, de fiecare dată cînd se dovedește nerentabilă copierea pe cale obișnuită. Chiar și ziare! Faptul că asemenea informații ar fi înmagazinate în memoria calculatorului ar prezenta uriașul avantaj de a le putea recupera, în momentul dorit, în conformitate cu scopul urmărit, de pildă bibliografia pe o anumită temă de cercetare. Informațiile astfel obținute se proiectează pe un mic ecran și ele se citesc ca dintr-o carte deschisă la pagina dorită! Nimic fantastic în această afirmație: la Institutul politehnic din București există preocupări și realizări în această direcție, iar la Institutul pentru tehnica de calcul, filiala Cluj-Napoca, se experimentează creșterea la producția de serie mică a unor astfel de echipamente.

Așadar, în viitorul apropiat, **dialogul** cu ordinatorul va putea fi angajat, prin fir, de la domiciliu sau de la birou. Un dialog destul de asemănător cu cel purtat între doi oameni, cu deosebirea că mașina de calcul comunică pe cale optică și nu verbală. Aplicații posibile? De pildă — medicale. Medicul transmite de la distanță simptomele unui bolnav — și adesea ele sînt extrem de numeroase, zeci, poate chiar sute — iar calculatorul, apelînd la memoria sa magnetică, poate da îndrumări de diagnostic. În fond, cel mai experimentat medic nu are înscrise în experiența sa personală decît, să spunem, cinci mii de cazuri. Accesul la calculator pe calea serviciului public — acesta e elementul esențial — îi va permite medicului să tragă o concluzie, «cernînd» din experiența a nu mai puțin de un milion de cazuri! Bineînțeles, tot omul va decide, dar hotărîrea sa, diagnosticul stabilit vor avea o bază faptică infinit mai solidă.

Se apropie o revoluție în informatică: serviciul public. Calculatorul electronic va putea fi consultat de la domiciliu cu aceeași ușurință cu care vorbim astăzi la telefon.

ȘCOALA DE AZI NU SE DEOSEBEȘTE CHIAR ATÎT DE MULT DE CEA DE PE TIMPUL CALDEENILOR...

— *Alte utilizări?*

— O altă utilizare, care promite o transformare radicală a unor practici milenare, are în vedere învățămîntul — continuă Petre Dimo. În fond școala, așa cum funcționează azi, nu se deosebește chiar atît de mult, ca structură, de cea a vechilor caldeeni sau egipteni: un profesor și 20-30-40 elevi, cărora el le vorbește sau pe care-i ascultă. S-a schimbat problematica, dar nu tehnica predării! Aceasta duce la o inevitabilă uniformizare: profesorul trebuie să țină seama de nivelul mediu al clasei, riscînd la tot pasul să-i plictisească pe cei înaintați și să-i dezorienteze pe cei slabi. Firește, am schematizat situația la maximum, dar în linii mari cam așa se petrec lucrurile, de la grădiniță pînă la universitate. S-au încercat tot felul de remedii, dar, avînd în vedere că profesorul nu se poate împărți în 20 sau în 100, nu este de imaginat un studiu perfect individualizat. Accesul la calculator pe calea serviciilor publice poate aduce modificări substanțiale și în această direcție. Azi există calculatoare programate special pentru învățămînt. Studentul «discută», primește lămuriri, este corectat de ele, i se prezintă — tot prin afișaj — chiar și desene în culori și demonstrații de teoreme! Bineînțeles, mașina nu va suplini niciodată prezența, îndrumarea vie a profesorului, dar va juca un rol esențial în pregătirea **individualizată** a studentului, îndeosebi în disciplinele tehnice. Profesorul va examina, în final, pe student, îl va controla periodic, se va concentra asupra aspectelor fundamentale ale procesului de învățămînt, fiind despovărat de munca de rutină. Din nou, nimic fantastic: era învățămîntului prin calculator a și bătut la ușă; la Universitatea din Grenoble și în alte centre universitare funcționează deja asemenea sisteme.

Un domeniu în care calculatoarele sînt pe cale să-și dovedească o eficiență de-a dreptul fantastică este acela al simulării. Nu mă voi referi aici la simularea proceselor economice, aplicațiile în acest sector fiind bine cunoscute. Ordinatorul își găsește însă o întrebuințare tot mai mare în simulările necesare prognozelor.

Așa-numitul Grup de prognoze de la Roma folosește, în mod curent, calculatorul electronic. Modelul Forester aplicat la Institutul tehnologic din Massachusetts, faimoasa lucrare «Limitele creșterii» — ale cărei prognoze privind criza energiei aveau să-și găsească o dramatică și prea timpurie confirmare — și alte asemenea lucrări ar fi fost de neconceput fără calculator. Desigur, în cazurile de mai sus poți să fii sau să nu fii de acord cu unele aprecieri și interpretări subiective ale autorilor, dar ajutorul computerului se dovedește indispensabil oricărui studiu serios de prognoză.

Simularea pe calculator își va găsi tot mai multe aplicații și în alte domenii, de pildă în analiza sistemelor energetice. Ce se poate avaria la ele, ce se întîmplă dacă se defectează un nod energetic? Iată întrebări la care mașina poate da răspunsuri prețioase, datorită numărului mare de variante pe care le ia în considerare pe parcursul a doar cîteva secunde. Merită semnalată, în acest context, o contribuție românească de mare actualitate — concretizată într-un brevet — cu ecou peste granițele țării: analiza sistemelor energetice pe calea unui dialog cu calculatorul. Este un domeniu de mare perspectivă.

Și inginerul proiectant poate face apel la ordinator: furnizîndu-i datele proiectului, mașina îi afișează un desen al podului, blocului, automobilului conceput de el. Pe această cale se pot studia operativ numeroase variante și se poate alege cea mai convenabilă.

DIN SFERELE ÎNALTE, SĂ COBORÎM PE PĂMÎNT: CUM ÎI PREGĂTIM PE SPECIALIȘTII NOȘTRI DE MÎINE?

— Am citat numai cîteva din domeniile în care își va face în curînd simțită prezența — în mod, aș îndrăzni să zic, spectaculos — **știința calculatoarelor** — conchide Petre Dimo. Am folosit în mod voit acest termen, deoarece el ascunde o semnificație mai adîncă, cu implicații practice și în țara noastră. În mai toate țările lumii această știință («computer science» în engleză, «informatique» în franceză) pendulează între matematică și inginerie. La noi, ea se predă la Facultatea de matematică, la Academia de studii economice și la Politehnică, accentul căzînd pe latura specifică instituției respective. Aceasta face să se piardă unitatea intrinsecă. În adevăr, în informatică avem de-a face cu un obiect și o metodică proprii, ea nu e nici matematică, nici inginerie, ci... altceva, chiar dacă se bazează pe rezultate și metode ale acestor științe. Cum am spus, această situație ambiguă se regăsește și în alte țări, deși în Franța și Anglia, bunăoară, fără a mai vorbi de S.U.A., noua disciplină și-a cîștigat, în mare măsură, personalitatea pe care o merită.

Matematicienii noștri cunosc multă teorie, dar, ignorînd substratul tehnic, riscă să privească trunchiat problemele; la Politehnică, tendința actuală merge spre contopirea cu automatica; la Academia de Studii economice, informatica este, oricum, canalizată spre un anumit sector. Nu obiectez împotriva predării pe felii, fiindcă acest sistem, în ciuda dezavantajelor, are și foloase, ducînd la diversificarea și la aprofundarea anumitor laturi specifice. Dar știința aceasta rămîne, totuși, unică. Așadar, care ar fi soluția? Cred că se impune, în special la Politehnică, o mai mare elasticitate în programa analitică pentru studiul calculatoarelor. E bine că în prezent absolut toți studenții de la Politehnica bucureșteană, indiferent de profil, urmează un curs de programare și utilizare a calculatoarelor. Mîine, nici un proaspăt inginer nu va părăsi facultatea fără să știe să «vorbească» Fortran și să lucreze la un calculator. Dar economia țării resimte o nevoie acută de specialiști de înaltă calificare, și mă îndoiesc că pe aceștia îi vom putea pregăti — la un nivel maxim de exigență — cu actuala programă. Nu preconizez supraîncărcarea ei, ci, dimpotrivă, pledez pentru degrevarea ei de anumite materii care n-au, practic, nimic comun cu informatica. Este o părere personală, dar cred că ea merită discutată — subliniază în încheiere Petre Dimo.

În adevăr, să nu ne mirăm că o asemenea problemă practică a apărut în finalul unei discuții consacrate largilor perspective pe care le deschide folosirea calculatoarelor în viitorii ani. Nu e o problemă minoră: formarea de specialiști — în adevăratul înțeles al cuvîntului — familiarizați în egală măsură cu aspectele tehnice și matematice ale informaticii și pătrunși de ceea ce am putea numi personalitatea acestor științe în furtunoasă dezvoltare, este o necesitate imperioasă pentru țara noastră — care și ea, la rîndul ei, e într-o dezvoltare vertiginoasă. Nu trebuie uitat că cibernetica — ce se extinde la sfera întregii societăți, cel puțin prin rezolvarea operativă, asistată de calculator, a problemelor economiei concrete — reprezintă în momentul de față unul din «punctele fierbinți» ale științei și tehnicii. Mașinile, metodele și conceptele cibernetice devin tot mai semnificative pentru omul contemporan și, fără îndoială, vor avea o semnificație majoră și pentru omul societății viitoare. Să le întîmpinăm cum se cuvine.

LIONEL NIȚESCU ■

150 DE PROBE DINTR-O PICĂTURĂ DE SÎNGE

Paradoxal, Oswald Hörer susține că, de fapt, numai în copilărie putea fi numit «inventator»: pe atunci născocea cu frenezie tot soiul de dispozitive și aparate, care mai de care mai ingenioase, de multe ori ciudate și nu de puține ori vătămătoare pentru om. Chiar dacă prin anii aceia, cînd umbla cu capul plin de idei năstrușnice și cu buzunarele doldora de fel și fel de substanțe, nu circula cîntecul *Chimistul amator*, auzindu-l la radio, la o vîrstă mai înaintată, nu fără a simți o nostalgie, și-a amintit cîte nebunii mai putea face odinioară. Așa, de pildă, pe la 12 ani, după ce a stricat un binoclu, spre puținul entuziasm al părinților, a construit un microscop cu glicerină. Tot pe-atunci, fiind ani de război și fiind criză de petrol, a încercat să producă singur cauciuc sintetic, însă fapta era să-i coste, luîndu-i foc hainele. Ca și în cîntecul mai sus-pomenit, cei care nu-l încurajau deloc în experiențe erau vecinii, care tresăreau de multe ori speriați de efectul pușcăturilor și pistoalelor meșterite de neastîmpăratul inventator. Dar dacă lui Oswald Hörer îi plăcea să zăbovească multe ore în laboratorul școlii, la fel de mult îi plăcea să zăbovească și în bibliotecă, ani în șir avînd ca normă de lectură o carte pe zi. La sfîrșitul liceului a optat pentru Facultatea de chimie, dar și azi, la 44 de ani, citește cu aceeași pasiune, iar în vasta sa bibliotecă zărești nu numai cărțile clasicilor, ci și pe ale lui Ioan Alexandru și Marin Sorescu. Despre munca sa de cercetător și inventator vorbește stînjenit, convins că tot ce a realizat ar fi putut face la fel de bine și altcineva și că meritul lui n-ar fi decît faptul că s-a gîndit întîiul la o anumită problemă, căreia apoi i-a căutat soluții.

— De ce credeți că nu sînteți un inventator?

— Pentru că inventatorii sînt, ca și artiștii, niște firi deosebite, care nu ar putea face altceva. Ei sînt pătimași, își propun tot timpul să inventeze, se află într-o continuă stare de febrilitate, de căutare. Eu nu caut decît în măsura în care, în munca mea, la un moment dat, se ivește o piedică neprevăzută și trebuie s-o înlătur.

— De mai mulți ani, numele dumneavoastră este legat de ceea ce se cheamă «Ultramicroanaliza biologică de serie mare». Adică?...

— Vedeți, îmi pot asuma responsabilitatea întregii povești, dar nu realizarea ei integrală. Aș fi nedrept dacă nu aș aminti aici numele primului meu colaborator, doctorul Mircea Popescu. Aș fi nedrept dacă n-aș spune că rezultatele la care am ajuns se datoresc în bună măsură colectivului în care lucrez la laboratorul central de spectrofluorimetrie din cadrul Institutului de virusologie «Ștefan S. Nicolau» al Academiei de științe medicale.

— În esență, ce este — totuși — această «Ultramicroanaliză biologică de serie mare»?

— Ca oricare om, ați călcat și dumneavoastră prin policlinici sau prin spitale, pentru analize... Printre acestea s-a numărat și recoltarea de sînge. Nu știu cît e de plăcută pentru dumneavoastră această operație, dar pentru mine — și, vă garantez, pentru foarte multă lume, — ea nu este ceva foarte agreabil. În cazul în care e vorba de un copil de cîteva luni, pe lîngă suferința pe care i-o provocăm, vă dați seama ce reprezintă pierderea unei cantități mai mari de sînge, mai ales că, uneori, din anumite motive, recoltarea trebuie repetată. Dacă vrei, de pildă, să te ocupi de stabilirea unei «morbidități în populație», e penibil să vezi cum o sală se transformă într-o cameră de sîngerare, să vezi cum kilograme de sînge se duc spre laborator. Plus că probele recoltate ocupă un spațiu considerabil și se transportă greu. Dacă presupunem că o eprubetă are un diametru de 2 centimetri, 10 000 de probe vor ocupa patru metri pătrați.

— De ce se recoltează atît de mult sînge la o probă?

— Pentru că servește la mai multe analize. Se stabilesc proteinemia, glicemia, ureea din sînge, colesterolul etc.

— Deci cu gîndul ăsta ați pornit la lucru...

— Da. Mi-am pus problema dacă această analiză nu s-ar putea face cu o cantitate mai mică de sînge. Și am elaborat o metodă cu ajutorul căreia să realizez acest lucru. Ca mediu care să amplifice reacția de culoare pentru recunoașterea și determinarea anumitor cantități am ales hîrtia. Folosesc pentru aceasta rondele de hîrtie care au avantajul că sînt și deosebit de ieftine, și ocupă și un spațiu mic.

— Cît de mari sînt aceste rondele?

— De 6 mm. Ca niște confeti. Le obțin cu un perforator de birou. Aceste rondele îmi servesc ca suport și le impregnez cu soluția care trebuie analizată. Totuși, pentru a face analiza spectrofotometrică, îmi trebuiau niște accesorii de prins rondelele. Așa am realizat dispozitivul de spectrofotometrizare a substanțelor pe rondele, care îmi asigură poziționarea unui număr mare de rondele sub fasciculul de lumină.

— Cu aceasta — bănuiesc — v-ați terminat munca și ați putut trece la o altă activitate de cercetare.

— Nu. Pentru că am început să descopăr care sînt deficiențele metodei. Și am înțeles că trebuie să fac spectrofotometrizarea la două lungimi de undă. Adică, nu numai să determin «culoarea» rondelei, care caracterizează substanța din punct de vedere calitativ și cantitativ, ci și cît e de «tulbure» hîrtia. Dar aceasta n-a fost totul. Dacă o determinare dura cîteva secunde, 6-10, pentru calculele care urmau după aceea îmi trebuiau minute. Și așa a apărut necesitatea legării acestei

metode de un sistem automat de prelucrare a datelor. Am realizat pentru asta un calculator analogic. Nu e o performanță a tehnicii. E un mastodont învechit, mare cît un dulap cu două uși. Dar cu el am reușit ca și calculele să se facă mai rapid.

— Sînt convins că, ajuns aici, v-ați izbit de o altă piedică.

— Întocmai. Dacă determinările și calculele se succedau cu o viteză foarte mare, în schimb pregătirea probelor lua un timp îndelungat. O picătură de sînge are cam 25-30 microlitri. Din această cantitate aș putea să fac vreo 150 de probe. Dar n-am nevoie decît de trei rondele pentru siguranța analizelor. Probă cu probă, pregătirea ar dura foarte mult. În patru ore aș putea pregăti, să zicem, 400 de probe, iar determinările ar dura numai vreo 20 de minute. Ar fi un decalaj foarte mare între durata de pregătire și cea de prelucrare.

— Cum ați procedat pentru eliminarea acestui decalaj?

— Rezultatele nu sînt încă definitive. În domeniul acesta nu există precedent, așa că nu pot să mă servesc de aparate deja existente. De aceea, am preconizat cîteva dispozitive care vor fi aduse pînă la faza de prototip. Ele vor asigura diluarea automată a probelor, transferul soluțiilor diluate pe rondele, uscarea, înmagazinarea și recunoașterea lor. Pînă la sfîrșitul anului viitor, probabil că aceste dispozitive vor fi gata.

— Care sînt avantajele acestui sistem despre care — chiar dacă nu e pus încă la punct — peste nu prea mulți ani se va vorbi, desigur, ca despre ceva firesc?

— Un prim avantaj este acela că ușurează o suferință umană și face din aceste analize ale sîngelui, absolut necesare, ceva civilizat. Apoi, nu trebuie să uităm că laboranții, copleșiți de numărul mare de analize pe care trebuie să le execute într-un timp scurt, vor cunoaște o înlesnire în munca lor. Dar aplicarea acestei metode se va face nu numai în medicină. Pe parcursul cercetărilor am constatat că au rezultat cîteva fenomene noi, necunoscute, care au dovedit că există posibilitatea urmăririi și determinării structurii macromoleculare utilizînd cantități extrem de mici de substanță. De pildă, să se poată stabili gradul de polimerizare a acizilor nucleici, rezultînd aceasta dintr-o particularitate a comportării biopolimerului cînd este impregnat într-un material care, la rîndul său, e un sistem macromolecular. Dar care va fi viitorul acestei metode e greu de spus de pe acum. Dacă eu nu voi izbuti să-mi duc pînă la capăt lucrările, aș fi fericit să știu că se va găsi cineva care să mi le preia de-acolo de unde am ajuns — și din aspirații să le transforme în realitate, pentru binele nostru, al tuturora.

GEORGE ARION ■
Fotografie de ION PREDOȘANU ■

BOICILUL:

ISTORIA UNEI INVENȚII, ISTORIA UNEI VIEȚI

Chiar dacă nu-și aduce aminte de ziua nașterii, doctorul Vasile Boici trebuie să admită că a apărut pe lume la 11 ianuarie 1914, dată înscrisă în matricola stării civile din satul Buzad, comuna Bogda, județul Timiș. Nu știe cum s-a înfățișat ziua aceea, geroasă sau bîntuită de ceață, dar știe că s-a născut într-o familie de țărani nevoiași, atît de strîmtorați la mijloace și odăi, încît l-au lăsat pe cel mai mare dintre copii să crească în bătătura bunicii.

Mama mamei doctorului Boici avea vorba blîndă și povestirea duioasă, de la ea inventatorul de astăzi a deprins primele lecții ale vieții și tot de la ea a luat — dacă e musai să fi luat de la cineva — o oarecare aplicație pentru medicină, căci femeia aceea, cu mîini neobișnuit de mari și glas neobișnuit de dulce, agățase pe peretele uneia dintre încăperi diploma de moașă comunală. Din cauza banilor puțini și a drumurilor multe, băiatul cu nume de Vasile a urmat cu greu liceul comercial din Timișoara, împlinind numai doi ani la cursuri și chinuind alți șase prin meditații și examene particulare. După terminarea liceului, s-a înscris la Academia de înalte studii comerciale și industriale, la drept administrativ, la fără frecventă, lucrînd diminețile într-un birou de contabilitate și satisfăcîndu-și totodată stagiul militar, în cadrul unei școli de ofițeri de rezervă. Purtat de apa vremii, Vasile Boici a început studiile superioare la Timișoara, le-a continuat la București, apoi la Brașov și le-a încheiat tot pe malurile Begăi, în 1945, fidel nu numai imaginarei operații de închidere a cercului, cît și pămîntului natal, pe care nu-l va mai părăsi pînă astăzi decît pentru treburi sau concedii.

Liniștea pe care o așteptase și pe care o sperase venită odată cu licența n-a sosit pentru Vasile Boici. Abia după absolvirea Academiei, va începe cea mai lungă, cea mai pătimașă și — pînă la urmă — cea mai plină de satisfacții aventură din viața sa: obținerea diplomei de medic. S-a năpustit asupra cursurilor de anatomie sau fiziologie asemenea flămîndului năpustit asupra bucății de mămăligă. Din primul moment și-a îndrăgit meseria și a iubit-o cu patimă, tocmai pentru că a visat-o de la bun început și tocmai pentru că n-a descoperit-o decît la maturitate. În ciuda ușurinței cu care trecea peste examene și în ciuda pasiunii pentru știință, Vasile Boici se va lovi în timpul facultății de mai multe praguri, unele de sus, altele de jos, terminînd studiile în 8 ani.

Spune că n-a fost un student strălucit, dar nici n-a fost lăsat să fie. Datorită faptului că fusese militar și — mai ales — pentru că nu învățase să tacă într-o epocă în care vorba curajoasă trebuia pitită sau murmurată, Boici a fost nu o dată pedepsit și amenințat. Se întoarce la timpul acela cu neliniște și fără bucurie, evocînd întîmplări amare și nesigure. Se încălzește abia atunci cînd vorbele sale zăbovesc la numele profesorului Vlad Bușilă, animatorul clinicii de boli infecțioase, maestrul de la care a deprins respect pentru suferință, înțelegere pentru bolnavi și încrîncenare pentru boală. Mai presus de acestea, Vasile Boici a ieșit din școala de medicină înarmat cu acea bună curiozitate a științei, despre care dînsul crede că împinge înainte omenirea, curiozitate care vrea să fie nu numai căutare, ci și neliniște. Neliniștea de a căuta soluții și de a te declara nemulțumit în fața neputinței.

Se întorsese din război nu numai cu impresii și certitudini tragice, cu amărăciune în cerul gurii, cum zice, ci și cu o dureroasă artrită a genunchilor și gleznelor, maladie slcîitoare și nemiloasă, de care nu va scăpa decît mai tîrziu,

peste ani, grație medicamentului său. Atunci, la o vîrstă la care reumatismul ți se pare numai o boală posibilă altora, Vasile Boici a simțit-o pe propria-i piele, declarîndu-se nemulțumit de verdictul diverșilor medici consultați, vorbe care nu-i lăsau nici o portiță.

N-a vrut să creadă, cum nu vrea nici acum, că există boală fără leac. A simțit că trebuie să găsească un remediu pentru alinarea durerilor sale și ale altora — și ca medic de circumscripție în comuna Moravița — a început să caute și să cerceteze. Și-a îndreptat privirea și experimentul către plantele medicinale, a căror acțiune calmantă o deprinsese oarecum din știința de moașă comunală a bunicii. A trecut la cercetarea lor, a procedat deci la o muncă pe cît de migăloasă, pe atît de plină de capcane, căci n-avea la îndemînă nici cabinet, nici laborator și nici măcar dreptul de a face asemenea încercări. Avea, în schimb, un neastîmpăr mult mai tînăr decît vîrsta trecută în buletin și sentimentul că rezolvările căutate nu sînt foarte departe. În toată acea perioadă de început a nașterii unui medicament care se va numi Boicil, în epoca bîjbîielii și a experimentului pe propria durere, după o metodă de injectare originală, Vasile Boici a riscat adesea. Nu o dată a fost amenințat. Nu o dată a plătit amendă. De una dintre amenzi, de cea mai consistentă, își aduce aminte cu nostalgie și umor. Era după a doua reformă monetară, nimeni n-avea mai mult de o sută de lei în casă, Boici dormea pe un pat sărac și aștepta autorizația pentru deschiderea unui cabinet. Zvonul medicamentului cu efecte miraculoase înconjurase de-acum Banatul și oamenii veneau la Moravița cu dureri în genunchi și lacrimi în ochi. Boici îi refuza. Dar oamenii se întorceau și medicul se îndupleca să-i ajute. Cineva i-a făcut un pustiu de bine și l-a reclamat. I s-a fixat o amendă de nici mai mult, nici mai puțin de cinci mii de lei, ceea ce însemna o adevărată avere. A plătit doar o parte. Cam un sfert. A mers la administrația financiară să se plîngă de mărimea sumei, acolo a găsit un șef care suferea de artroză și l-a tratat. Cu ajutorul Boicilului l-a îndreptat din dureri și omul i-a redus pedeapsa la o mie cinci sute de lei.

După multe eforturi materiale și — să respectăm adevărul — după multe piedici, născute din neînțelegere sau invidie, Vasile Boici a ajuns la un rezultat, demonstrat nu numai pe cale teoretică, dar mai ales practică, prin domolirea durerilor și ameliorarea multor maladii socotite compromise. A încercat atunci să facă unele comunicări pe marginea medicamentului cu efecte demonstrate în tratarea bolilor reumatismale. Demersurile sale au rămas mult timp fără rezultat. Publicațiile de specialitate i-au respins lucrările, iar forurile în drept să recunoască în mod oficial invenția l-au amînat. Nu cu zilele și cu lunile, ci cu anii.

Convins fiind că a descoperit un medicament cu deosebite acțiuni antialgice și trofic-izante, dar resemnat, nesigur că dreptatea sa va avea cîștig de cauză, doctorul Boici, reîntors la Timișoara, ca pensionar, în urma unei hepatite severe și a unei insuficiențe cardiace, a simțit nevoia unui ajutor. Prin intermediul unui chimist din Timișoara, Iosif Priz, inventatorul s-a adresat poetului Adrian Păunescu, deținătorul unor rubrici sociale în ziarul «România Liberă» și în revista «Magazin», condei care a trecut imediat de partea sa, susținînd cauza Boicilului cu temperament și perseverență, impunînd-o. «Dacă n-ar fi fost Adrian Păunescu și mai tîrziu revista «Flacăra», recunoaște medicul timișorean, Boicilul n-ar fi ajuns azi în farmacii».

Pentru că așa era firesc să fie și pentru că trăim într-o țară în care adevărul nu este o vorbă, ci o lege, Vasile Boici și-a văzut visul cu ochii la 8 noiembrie 1973, cînd dosarul său de invenție, depus la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci, a fost aprobat, Boicilul devenind o realitate, o descoperire recunoscută în mod oficial.

În aceeași perioadă, Ministerul Sănătății a dispus înființarea, la Timișoara, a unui Centru experimental pe bază de Boicil, staționar care funcționează și astăzi, experimentînd mai puțin și tratînd mai mult, adică dînd o mînă de ajutor unui număr foarte mare de pacienți veniți din toate colțurile țării și ale lumii. În măsura în care tratamentul — după metoda Boici — cu Boicil s-a extins, introducîndu-se la Băile Felix și Herculane, cu rezultate extraordinare și cu fiole produse de fabrica de medicamente «Terapia» din Cluj-Napoca. Centrul experimental de la Timișoara a continuat să activeze, cu ușile închise și cu amatori înscriși pe liste pînă la sfîrșitul anului 1978.

Ultimul an a însemnat succesul deplin și recunoscut al medicamentului descoperit la Timișoara. Boicilul a apărut în prestigioasele standuri ale Expoziției Realizărilor Economiei Naționale. Un experiment condus în cadrul Centrului de însămînțări artificiale și testare a reproducătorilor de pe lîngă I.A.S.-Timișoara a demonstrat că Boicilul se poate aplica de minune în medicina veterinară, ca și în cea sportivă, dealtfel, efectele lui dîndu-i dreptul să se compare cu penicilina sau cu alte antibiotice, antibacteriene, la om și animal deopotrivă. Presa românească și străină — iată cîteva titluri, «Novosti Vecerni» din Iugoslavia, «The National Tattler» din S.U.A., «La Nazione» din Italia, «Heraldo de Aragon» din Spania și așa mai departe — au subliniat importanța medicamentului, dedicîndu-i inventatorului multe pagini. Boicilul a primit toate avizele necesare introducerii în farmacii, acolo unde era locul lui și de unde poate fi cumpărat.

Aceasta ar fi, în două cuvinte, istoria unui medicament și istoria uneia dintre cele mai importante invenții medicale ale ultimilor ani.

Cu sau fără voia reporterului, aceasta este, tot în două cuvinte, istoria vieții unui om, zbuciumată și sinuoasă, dar ajunsă într-un moment al visului împlinit.

OVIDIU IOANIȚOAIA ■
Fotografie de ION PREDOȘANU

actori pentru toate anotimpurile

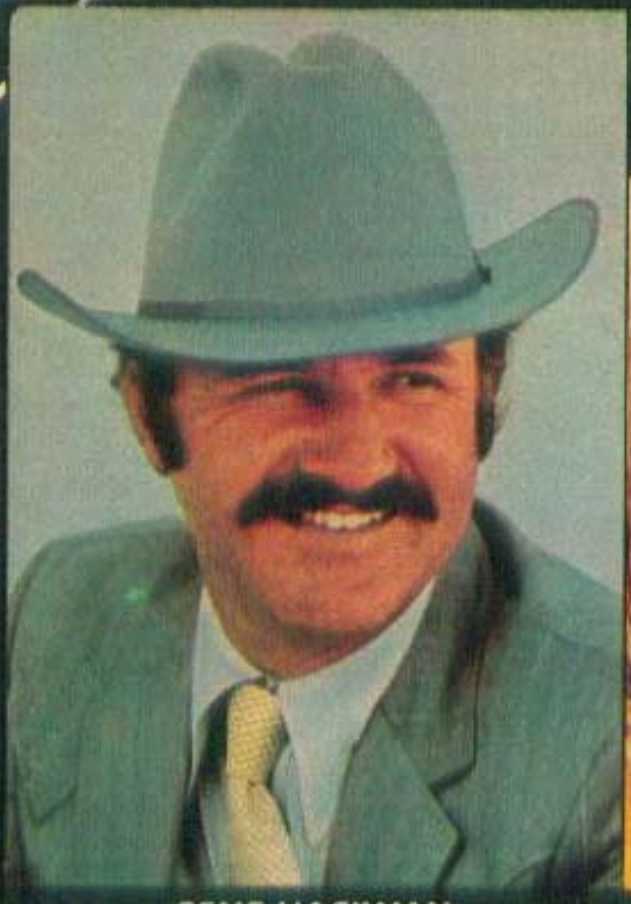

GENE HACKMAN

CATHERINE DENEUVE

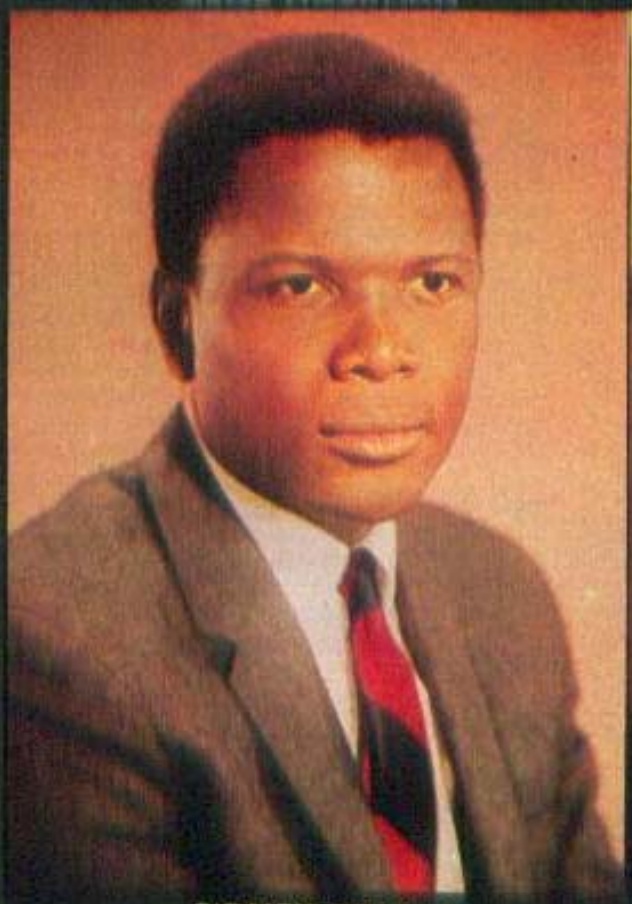

SIDNEY POITIER

ANNIE GIRARDOT

actori pentru toate anotimpurile

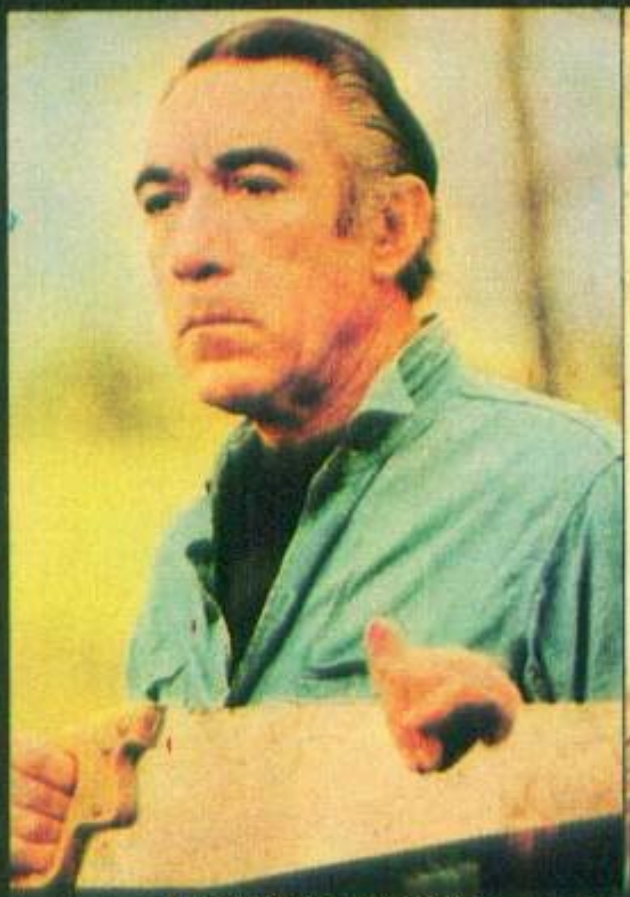

ANTHONY QUINN

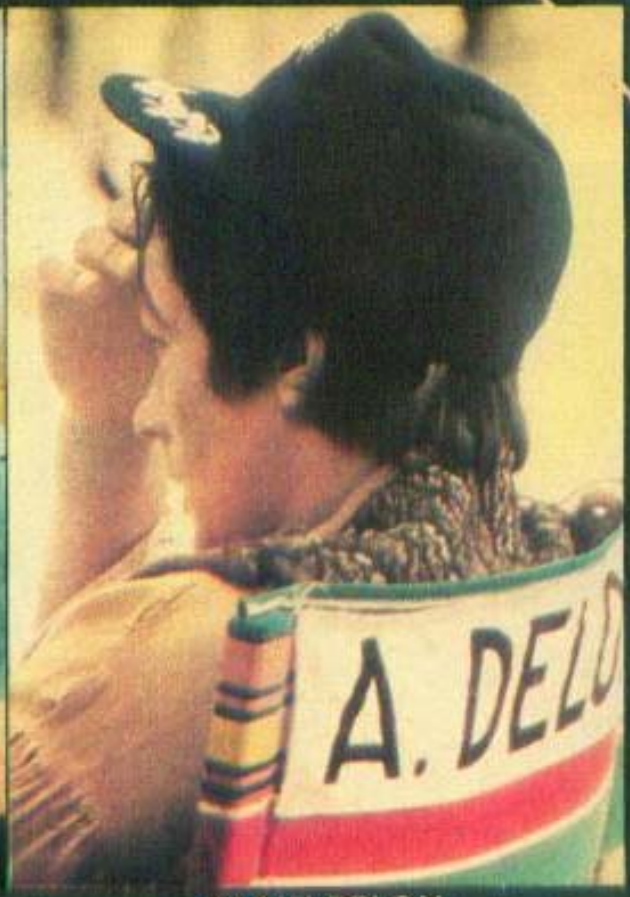

ALAIN DELON

FLORINDA BOLKAN

ROMY SCHNEIDER

POVESTEA LUI NĂIȚĂ LUCIAN SAU CUM AM SCRIS «NIȘTE ȚĂRANI»

Într-o seară tîrziu, dintr-o iarnă geroasă și cu zăpada albastră sub o lună albastră, într-o iarnă de mult, foarte de mult, nici nu-mi mai aduc bine aminte, căci în curînd s-ar putea să se împlinească un an întreg de atunci, așadar într-o iarnă care semăna foarte bine cu o iarnă dintr-o carte poștală, adică era mai frumoasă decît sînt iernile acum, cînd noi nu mai sîntem copii și fulgii nu ne mai alunecă pe frunți, se topesc înainte de a se așeza pe pleoapele noastre obosite, iar noi nu mai sîntem în stare să mai alergăm după ei, într-o astfel de iarnă și într-o seară cînd era atît de tîrziu încît numai eu și cu Adrian Păunescu mai puteam fi găsiți la «Flacăra», singuri, și eu uimit de pofta lui de a se juca cu destinele, într-o astfel de seară el mi-a spus să scriu un roman al cărui erou, am zis eu, ar putea fi Năiță Lucian.

Peste trei zile eu trebuia să-i aduc douăzeci și una de pagini și trei zile am fost sigur că i le voi aduce, dar nu reușeam să le scriu, însă peste trei zile i-am adus douăzeci și una de pagini și i le-am citit și el a anunțat în revistă publicarea romanului serial «Niște țărani» — titlu găsit de el și îmbrățișat de mine, care mai rămînea să scriu romanul, căci primul episod, *Ploaia*, și apăruse.

Nu-mi era frică decît de Adrian Păunescu, «teroristul», care mă amenința cu denunțarea publică dacă nu-i aduc săptămînal douăzeci și una de pagini și de țăranii de la Slătioara care ar fi citit, astfel, în «Flacăra» că n-am fost în stare să scriu un roman cu Năiță Lucian.

— Nașule — zicea, în primăvară, Năiță Lucian — am fost la Voineasa, la o tăiere de lemne și mi-a arătat unul «Flacăra» și m-a întrebat dacă eu sînt, căci e vorba de numele meu.

— Și? — l-am întrebat eu

— Și m-am uitat și scria numele meu, dar îl scria și pe al dumitale și am recunoscut. Dacă e cazul — am zis — să ne cunoască lumea, pentru că nici noi nu sîntem nimeni, altfel, avem și noi o situație, sîntem în lume, ne-am făcut datoria și pe front, la război, și cu copiii, că am făcut șase, dacă e cazul să ne cunoască și pe noi, atunci înseamnă că eu sînt Năiță Lucian și e foarte bine, numai că fiind mai ocupat la tăierea de lemne, pe urmă viind primăvara, care a și venit cu ale ei și cu arăturile, pe urmă vara, cu Dumnezeu mai știe ce dracu o veni, că treaba nu se sfîrșește, rentieri n-am apucat să fim, așa că la iarnă să vedem cum om sta cu timpul, să pun un copil să citească. Însă pînă atunci e bine dacă ne cunoaște și prin alte părți. La «Vale», cînd am fost eu și mi-a murit un bou care călcase la Craiova o sîrmă electrică ruptă dintr-un stîlp și eu mă milogeam de toți să vedem cum plec cu carul să duc porumbul acasă, unul m-a și întrebat: De unde ești? și eu zic — de la Slătioara, și el se uită la mine lung, adică, unde vine asta? Însă și eu, cît eram de supărat, l-am întrebat — Dar dacă ai fi dumneata la Slătioara, cu boul mort în jug și eu te-aș întreba unde vine Craiova, ce mi-ai spune?»

Așadar, trebuie să vă spun eu, acum, unde este Slătioara: lîngă Horezu, hotar cu Gorjul, de unde sînt și eu și de unde voi fi mereu, pentru că acolo s-a constituit conștiința de sine a celui ce semnează rîndurile de față.

Dar mai important decît orice mi se pare necesar să relev condiția spirituală a satului de munte Slătioara, înșirat la poalele Măgurii Slătiorului, începînd de la Cornul Caprei, cătun după cătun, Potreș, Cociobi, Manasești, Turicești, pînă la ripile de la Vioreșci, apoi agățat pe dealuri domoale, Coasta Corbului, Olari, Gurgui, și peste apa Cernei, Mogești. Un sat destul de sărac pentru ca porumbul să nu apuce să se coacă nici la Sfîntul Dumitru, dar și destul de ambițios pentru a înfrunta sărăcia cu îngîmfare și cu mușcate roșii ca focul, iar pe vîrful Măgurii, unde crește feriga, amintind un legendar fund de mare, cu postațe de vii cît palma, sădite în ochiuri de pădure, pe pante repezi și cu struguri mărunți păziți noaptea, sub lună, de iepuri. De sărăcie, satul tot era mai ales de olari și de vărnițari, care plecau «la vale» — în adevărate expediții cu carul cu boi și vindeau oalele și străchinile «plin pe plin», pe porumb sau pe grîu pentru colivă.

Vreau să spun că sărăcia a născut aici oamenii dracului, răi, de o răutate a sărăciei, greu li se trece pe dinainte, gata să coasă oricînd peticul descusut tot de ei la sacul cuiva. Nu exista un om fără poreclă și astfel îi cheamă Oțăt, Lucian, Turică, Jidanu, Ciclop, Grije, Smeu, Vițelu, Tichir, Luică, Cinte-Nae, Pîrțan, Drugă, Mîine, Difuzor, Ploaie, Beșoi, Bîcu, Spumă, pe unul îl cheamă de-adevăratelea Mucălău și nu i s-a mai pus altă poreclă.

În sfîrșit, sper să-i fi moștenit și sper să le fi moștenit și defectele. Bunicul meu a plecat la războiul de neatîrnare desculț, un țăran semianalfabet, învățase o singură clasă cu un popă, pe nisip, și s-a întors ofițer, cavaler al Stelei României și al Coroanei României, un piept de decorații, și o pereche de mustăți ca lanțu Jianu.

Odată am să scriu și despre tatăl meu, care a făcut tot războiul de la 1916, copil de trupă, cu țăranii din satul lui, unde a stat învățător pînă a murit, la începutul celui de-al doilea război mondial.

Satul a fost marcat de cele trei războaie pomenite și singurele lui monumente sînt monumentele eroilor. Cînd eram copil, ne ducea cu școala la monumentul eroilor și un copil citea dintr-un catastif, iar eu strigam cît mă ținea gura: mort pentru patrie! De fiecare dată se începea cu tatăl meu: învățător Costică Săraru și eu strigam: Mort pentru patrie!

Într-o seară, foarte demult, nici nu-mi mai aduc bine aminte căci în curînd s-ar putea să se împlinească un an întreg de atunci, Adrian Păunescu mi-a spus să scriu un roman al cărui erou, am zis eu, ar putea fi Năiță Lucian. Cînd «Flacăra» publica primul episod, *Ploaia*, zăpada începuse să se topească, venea pe nepregătite primăvara, bătea un vînt subțire, pieziș, Eugen Barbu zicea «Să vedem, să vedem, de cînd m-am tot rugat eu de tine să scrii și n-ai fost în stare, cum dracu te-a hipnotizat Păunescu ăsta, ce ți-a făcut el, însă începe bine, numai să te ții».

Așadar, Slătioara este un sat lîngă Horezu, hotar cu Gorjul, și Năiță Lucian m-a anunțat de curînd că «Acum, cînd s-o mai liniști treaba, că dă spre Anul nou și dacă nu te strecori zilele astea, nici nu bagi de seamă cum vine primăvara și atunci s-a terminat, nu mai ai timp, acum.

De Anul nou crez că viu pe la București, fiindcă eu, cînd am făcut armata, m-a repartizat la Leu sus, la transmisiuni, de am făcut tot războiul pe burtă, înșirînd fire, tîrîș, și dacă viu, atunci să mergem și pe la Leu, dacă mai este, și să-mi arăți și unde ai scris dumneata că l-am bătut pe Ciclop, fiindcă asta e bine să se știe, însă m-am grăbit eu atunci, altfel el merita să mai stărui nițel, și era și cam întuneric.»

DINU SĂRARU ■

Constantin Scarlat la începutul uneia dintre excursiile sale submarine.
Fotografie de RAUL TIGANU

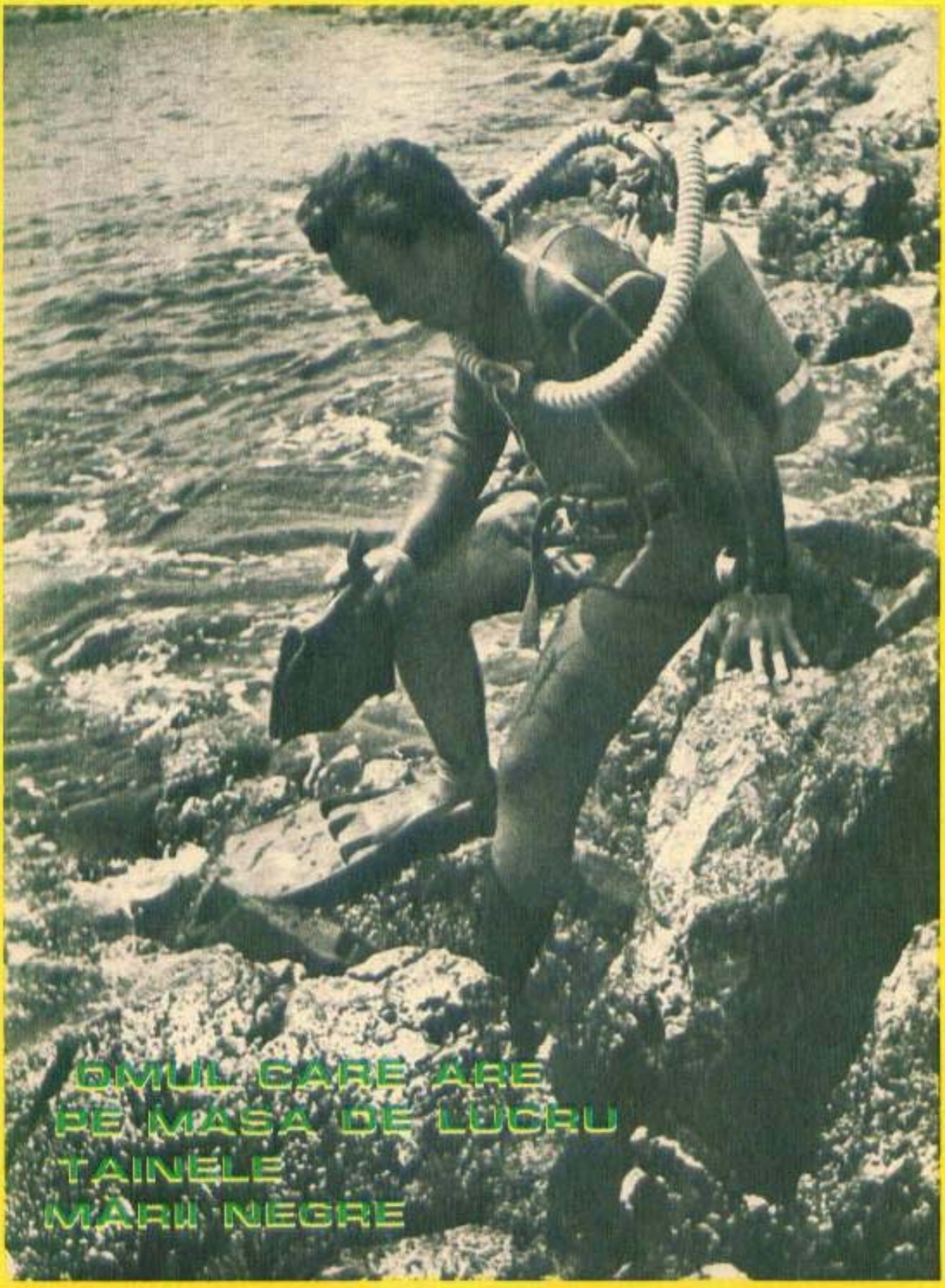

OMUL CARE ARE PE MASA DE LUCRU TAINELE MĂRII NEGRE

OMUL CARE ARE PE MASA DE LUCRU TAINELE MĂRII NEGRE

Scarlat Constantin, căpitan rangul III, este cercetător subacvatic la Muzeul Marinei Române din Constanța. Fiind, la cei 38 de ani ai lui, unul dintre cei mai experimentați scufundători din țara noastră, el are pe masa de lucru, într-adevăr, tainele Mării Negre, adică toate acele observații și toate acele obiecte smulse întunericului apei, acumulate cu răbdare prin scufundări efectuate de-a lungul mai multor ani de zile, care s-au soldat cu filmări și fotografieri subacvatice, întocmiri de schițe pe melamină, în sfîrșit o sumedenie de date care-și așteaptă cercetarea, studierea, interpretarea. Omul care îmi spune că niciodată n-a coborît fără să găsească pe puțin zece fenomene aparte, pe care a trebuit să le observe pentru că știa că a doua oară nu se va mai întîlni cu ele, este în felul lui un deschizător de drumuri, iar pe aceste cărări mișcătoare și atît de puțin bătătorite tot ceea ce el a descoperit a slujit alcătuirii unor numeroase studii și comunicări științifice, unor numeroase invenții și propuneri de exploatare și valorificare a incalculabilelor bogății ale mării.

L-am întrebat care este adîncimea record la care a coborît. Întrebarea, venită din partea unui om care nici măcar nu știe să înoate, l-a înveselit puțin, făcîndu-l să-mi dea de înțeles că, dacă reporterii s-ar strădui să cunoască fie și foarte puține lucruri despre geografia fundului Mării Negre, atunci ei ar insista mai puțin asupra unor asemenea probleme; întrucît în Marea Neagră, la latitudinea Constanței, adîncimea de 100 de metri se află la o depărtare de țărm de 100 de mile, ceea ce reprezintă 182 de kilometri. Dar Constantin Scarlat a coborît pînă la 76 de metri, cele mai grele scufundări fiind nu în mare, ci în Dunăre și în lacurile litorale, adică în acele medii acvatice unde, mi se spune, iar eu cred pînă la ultimul cuvînt, datorită nu doar vizibilității foarte reduse ci, s-ar zice, absenței totale a acestei vizibilități, apare un fenomen pe care marele naturalist William Beebe îl numea «întuneric absolut», întuneric ce determină starea de neliniște, aproape de panică, oricît de experimentat scufundător ai fi. Ei bine, și atunci trebuie să te descurci singur, în acea situație în care nu-ți vezi nici măcar degetele în fața vizorului, ci numai acele profundometrului, instrumentul care indică adîncimea la care te afli, și ale busolei, care-ți arată, bineînțeles, direcția.

Omul despre care se poate spune că a anexat istoriei noastre un capitol, printr-o muncă de pionierat într-un domeniu în care competența cercetătorului științific se cere îmbinată cu competența tehnică precum și cu o mare perseverență și o bună condiție fizică, omul care a făcut din lungile lui călătorii pe sub apă, însumînd aproape 6 000 de ore, tot atîtea perspective ale cunoașterii mai bune a trecutului într-o zonă-martor a contactului unor vechi civilizații, vorbește despre ceea ce se află sub lespezile valurilor pe care alunecă privirile ochilor senini, de vacanță, ai turiștilor, ca despre un palat fără margini, în ale cărui uși greoaie el a tot împins cu umărul de prin 1953 încoace, dîndu-le la o parte atît de puțin sau de mult încît să se poată strecura printre ele pentru a pătrunde în sălile vaste și aparent pustii, invadate de un imens balans, prin care, ca să poți vedea, ca să te poți întoarce cu ceva la cei ce așteaptă pe uscat, trebuie să știi și istorie, și geografie, și biologie, și matematică, și fizică, și chimie, și așa mai departe, adică să fii un om, pe cît se poate, complet. Pentru că în apă nu există orizont, nu există o vedere panoramică, în apă totul este, ca să folosim un termen din tehnica filmului, stop-cadru! Într-un an de zile marea îngăduie numai cîteva zeci de ore de bună vizibilitate, cînd e posibilă «înnodarea» diferitelor repere prin observare de ansamblu, printr-o vedere panoramică a întregii zone subacvatice, în restul timpului trebuind să te mulțumești cu ceea ce observi în imediata ta apropiere. Și mai este o problemă: în apă toate au aceeași haină, același acoperămînt, același veșmînt. Descoperirea unei amfore, de exemplu, nu înseamnă că ai văzut acea amforă și te-ai și îndreptat către ea mîngîind-o, bucurîndu-te că ai avut norocul să o găsești. Pentru aceasta trebuie să ai, în prealabil, ochi experimentat de a vedea o anume denivelare într-o zonă calcaroasă și de a bănui că obiectul se află acolo. Sub apă, așadar, nu se poate face arheologie, oceanografie sau biologie pură. Trebuie, după cum mai spuneam, să poți să unifici în tine însuți toate aceste științe. Altfel, un geolog, un om care nu știe decît geologie, ar fi în stare să dea cu cazmaua într-o coloană de marmură!

În 1968 a fost definitivată harta descoperirilor submarine de la Mangalia, iar în decembrie 1969 s-a terminat alcătuirea hărții Tomisului subacvatic. A fost identificată astfel poziția porturilor antice Callatis și Tomis, situate în locuri mult diferite de cele presupuse de cercetările terestre sau de unele informații cu caracter istoric mai vechi, din care lipsește, desigur, notarea cu precizie a unor coordonate geografice. Mai interesant chiar decît descoperirea poziției vechilor porturi este, după părerea lui Constantin Scarlat, descoperirea peninsulei aflate în poziție submersă la sud și sud-est de Cazinoul din Constanța și la est de farul genovez, ea reprezentînd o continuare a uscatului sub apă și o continuare a vechilor așezări ale străbunilor geto-daci, anterioare sosirii navigatorilor greci pe aceste meleaguri. Ideea care se impune fiind aceea că Tomisul, ca să folosim acest nume consacrat, nu e o așezare grecească după cum greșit am considerat pînă acum, ci una mult mai veche, a cărei denumire încă nu se cunoaște dar probabil odată și odată se va putea afla. Ceea ce se poate

spune de pe acum cu siguranță fiind, de exemplu, un fapt precum acela al strădaniei colectivului Muzeului de arheologie din Constanța, care, făcînd săpături la adîncimi mai mari, a făcut posibilă găsirea în ultimele straturi, într-adevăr, și pe uscat a unor elemente care au fost confirmate în cursul cercetărilor de sub apă. Așezările descoperite în șantierele terestre au orientarea, indiscutabil, către zona submarină, acolo adică unde au fost sesizate urmele autohtonilor. Caz tipic fiind șantierul actual din curtea catedralei aflate chiar în vecinătatea muzeului, unde așezările identificate s-au dovedit a fi în directă legătură cu cele aflate sub apă. Avîndu-se în vedere forma construcțiilor și a obiectelor găsite, este clar că zona terestră și cea acvatică reprezintă de fapt una și aceeași așezare, existentă din cele mai vechi timpuri.

O discuție cu Constantin Scarlat nu este obligatoriu să rămînă în limitele aceluiași subiect, pentru simplul motiv că omul acesta are într-adevăr foarte multe de spus; aș vrea să rămînă loc pentru a nota și alte lucruri pe care le-am aflat de la el. Ce a mai descoperit Constantin Scarlat?

Mult timp i-a luat studierea traficului maritim de la sfîrșitul epocii bizantine, care a însemnat pătrunderea în Marea Neagră a midiilor, ce au produs mari modificări în morfologia țărmului de vest al mării. Midiile, constituind sursa de formare a nisipurilor din zona de la sud de Constanța, au generat înnisiparea, astuparea vechilor golfuri, transformarea lor în lacurile litorale de astăzi. Este un fenomen nou descoperit, pentru că pînă acum această înnisipare se atribuia aluviunilor provenite cu precădere din partea fluviilor situate în bazinul de nord-vest al Mării Negre. Ridicările topografice ale reliefului submarin i-au permis lui Constantin Scarlat să tragă concluzia că între capul Constanța și Vama Veche singura sursă de înnisipare a vechilor golfuri o reprezintă această moluscă lamelibranhiată — *mytilus* — care a pătruns în Marea Neagră, după cum rezultă din studiul făcut pe obiectele descoperite sub apă, prin secolele V-VII e.n. Între 20 și 26 august 1970, ca o confirmare a celor de mai sus, a fost descoperit procesul de deviere către larg a curenților încărcați cu aluviuni de fluviu, deviere produsă de capul submers Singol și de alte capuri și peninsule submerse, dispuse perpendicular pe țărm. Ceea ce trebuie spus este că fenomenul acesta, care schimbă teoriile de pînă acum asupra morfologiei litoralului, este similar cu un alt fenomen biologic, determinat de traficul maritim din secolul nostru. Deși pare fără importanță, studiul migrației unor specii către Marea Neagră în secolul 20 este cît se poate de plin de surprize, permițînd concluzii de mare însemnătate în ceea ce privește viitorul turismului pe litoralul românesc sau modul și locul de amplasare a construcțiilor portuare. Este vorba iarăși despre un anumit fenomen de înnisipare, care duce la crearea unor plaje întinse, fiind aceasta o treabă realizată nu de om, ci de către scoici. Astfel, odată cu extinderea traficului comercial către Marea Nordului și către mările Extremului Orient, a fost adusă aici o scoică albă numită *mya arenaria*, care s-a localizat în Marea Neagră și produce mari cantități de nisip, util, desigur, turismului, în zona Mamaia-Năvodari-Capul Midia și mai la nord. Fenomenul a fost observat cu intensitate maximă în perioada septembrie–octombrie 1973 cînd, după furtunile din perioada echinocțiului, au fost adunate de către valuri, sub apă, pînă în apropiere de țărm, mari cantități din scoicile amintite, iar în lunile noiembrie și decembrie acestea au fost depozitate pe mal de furtună. Deci turiștii vor putea beneficia de un nisip mai fin și de o plajă cu o suprafață mai mare. *Mya arenaria* este, așadar, un nou locatar al Mării Negre, care aduce numai foloase. Spre deosebire de aceasta a mai apărut însă și ceea ce s-ar putea numi un «invadator în Marea Neagră»; e vorba despre melcul *rapana thomasiana*, venit din mările Extremului Orient, și care distruge marile bancuri de midii. Distruge, așadar, acele viețuitoare ale mării care au format nisipurile pe care ne-am odihnit pînă acum. Dar este probabil că *mya arenaria* va compensa acest deficit.

Aș fi putut să-i întocmesc aici o biografie cît se poate de romanțată — avînd, sînt sigur, destul material pentru aceasta — dacă nu mi-ar fi sugerat ca în locul acestui mod de a vorbi despre el să-l aleg pe acela de a vorbi, concret, despre rezultatele acestei munci pe care el însuși o consideră foarte grea. Dar renunțînd la plăcerea nevinovată a reporterului de a etala povestea vieții unui «om-amfibie», nu pot să uit cum această repliere a omului și retragerea lui în umbră în favoarea cunoașterii a ceea ce el a făcut au însemnat nu numai o — la urma urmei — banală modestie, cît o șansă pe care omul a dat-o propriilor lui descoperiri, pentru că ele să aibă o finalitate practică, altfel zis: să aducă folos.

Eram în biroul lui de la Muzeul Marinei și notam toate acele lucruri pe care avea amabilitatea să mi le spună. Îmi vorbea, printre altele, despre îndrumările pe care profesorul doctor docent Radu Vulpe le-a dat în munca de studiere a zonelor subacvatice, pentru realizarea sectorului de cercetare și arheologie submarină de la muzeu. Dacă voi scrie, să menționez neapărat, mi-a zis, contribuția distinsului istoric.

Și iată, acum mă țin de cuvînt față de acest om care, în urma fiecărei descinderi mai aproape de inima acelui cosmos lichid, acolo unde și sîngele își schimbă culoarea, se întoarce de fiecare dată cu brațele pline de trofee, ajutîndu-ne să fim mai puțin amnezici, ajutîndu-ne, adică, să ne cunoaștem mai bine istoria, și ajutîndu-ne, în general, să cunoaștem o mulțime de lucruri, pînă chiar și cîte ceva despre nisipul pe care ne întindem cu nepăsarea cuvenită vacanței, mulțumiți că soarele ne bate drept în ochi și marea este caldă.

Fiind Constantin Scarlat unul dintre oamenii care te fac să crezi un eveniment faptul că l-ai cunoscut!

DUMITRU ELIADE ■

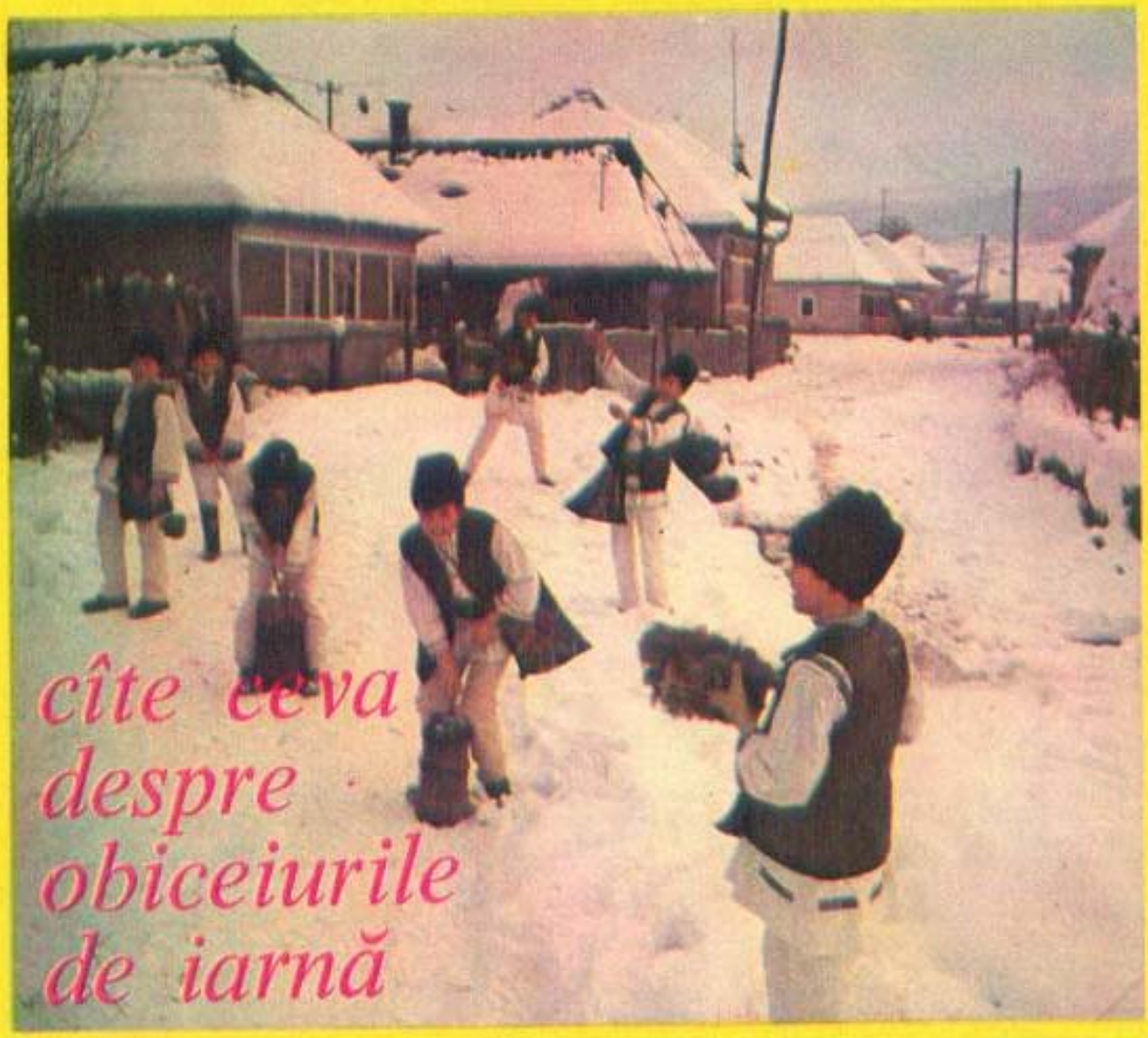

cîte ceva despre obiceiurile de iarnă

Cînd sînt invitat, astăzi, să scriu despre obiceiurile tradiționale de iarnă ale poporului român, sînt — ca vechi folclorist — fericit. Fericit că nu voi fi obligat să răsfoiesc file învechite de carte: să dezgrop din arhive prăfuite înregistrări, suspinînd asupra trecutului.

Nu! Va trebui doar să aleg între nenumăratele exemple vii ce răsună prin satele românești: obiceiuri, cîntece rituale, colinde, Sorcova, Turca, Brezaia, Ursul, Ursulețul, Capra, Hora, Cerbuțul, Jienii, Haiducii, Păpușile, Căiuții, Bungherii, Globul, Calul, Căluții, Călușerii, Moșii, Uncheșii, Molanca, Iordănitul, Buhaiul, Plugul, Plugușorul, Vasilca și cîte și mai cîte împodobesc sfîrșitul unui an de muncă.

Transmise din timpuri a căror origine s-a pierdut în negura vremurilor, toate aceste manifestări sînt dovada permanenței spirituale a acestui popor muncitor, înzestrat cu calități artistice neîntrecute și atît de legat de tradițiile lui milenare.

Există totuși o adîncă prefacere în evoluția acestor minunate datini. Dacă forma lor se menține mai pretutindeni, ba se mai și îmbogățește pe alocuri, sensul magic, semnificația mistică pe care le aveau odinioară s-au pierdut și se pierd an de an. Și tocmai din această pricină menținerea în continuare a acestor obiceiuri este cu atît mai curioasă. Decantate de credințe, de superstiții care nu mai au nici o contingență cu viața omului modern, ele apar ca un bun cultural, de o mare măiestrie artistică, care, transmis din generație în generație, pînă în zilele noastre, în 1975, întruchipează geniul unui popor.

Îmi reamintesc o întîmplare destul de grăitoare. În anul 1934, împreună cu profesorul meu, C. Brăiloiu, ne-am propus să facem o inedită cercetare de sociologie muzicală. Se aflau în București regimente de gardă. Erau singurele care își alegeau ostași, de pe tot cuprinsul țării, după un unic criteriu: înălțimea flăcăilor. Cum în acea vreme diferențele dialectale muzicale erau mai puternic marcate în diferite zone geografice decît azi, ne-am gîndit să facem următoarea experiență: să culegem cîntecele pe care ostașii

le aduceau din diferitele lor regiuni de baştină în momentul recrutării şi care formau bagajul lor muzical iniţial, urmînd ca, în preajma liberării lor din armată, să cercetăm schimbarea repertoriului fiecăruia, prin transmiterea şi preluarea melodiilor şi textelor între ei. Bineînţeles, această cercetare urma să fie înfăptuită în scopul studierii circulaţiei melodiilor prin intermediul milităriei.

Mă aflam cu profesorul meu şi nelipsitul fonograf «Edison» în cazarma unui regiment de gardă, înregistrînd de zor cîntecele ştiute de ostaşi. Băieţii ne erau prezentaţi rînd pe rînd. Într-un colţ, retras, se afla un tînăr tăcut, care părea a urmări munca noastră cu mare interes. Am cerut să fie chemat şi el. «Lăsaţi-l — ni se răspunde — e slab de duh, nu ştie să scoată nici măcar o vorbă, darmite să cînte...» Am insistat şi... minunea s-a produs!

Tînărul Niculae Ormenişan, luat la oaste, rupt din munţii în care ciobănea, negăsindu-şi locul printre noii lui camarazi, deci foarte tăcut şi retras, fusese superficial socotit prostălăul regimentului. Simţindu-i înstrăinarea, mi-au venit în minte vorbele unei colinde ardeleneşti:

«Stau trei păcurari,
Cu ciopoare mari,
Păcurari de munte,
Toţi trei fraţi de cruce,
Da' cei păcurari
Doi sînt veri primari
Şi-unu-i singurel
'N lume străinel».

Dar a fost suficient să fie întrebat despre locurile apropiate lui, despre felul în care se desfăşurau la el acasă, în Hunedoara, obiceiurile de iarnă, pentru ca să se lumineze la faţă şi ore după ore, zi de zi, acest Ormenişanu, cu o memorie uluitoare şi înzestrat cu un deosebit simţ muzical, să nu mai contenească cîntîndu-mi nesfîrşitele-i colinde, prea puţin cunoscute. Nu degeaba era vătaf de colindă... Noi, în al nouălea cer, înregistram de zor. Cei din jur, gură-căscată, se uitau din ce în ce mai admirativ la el. Iar Niculae, mîndru peste măsură, îşi storcea mintea în timpul nopţii spre a-şi aminti alte şi alte cîntări. Culmea fericirii a fost atinsă cînd ne-a dat prilejul să aflăm o «mioriţă» de toată frumuseţea, care la el în sat se colinda pe la casele ciobanilor. Era prima dată cînd auzeam o «mioriţă» sub această formă de colindă lumească.

Înflăcărat, profesorul Brăiloiu insista asupra însemnătăţii evenimentului folcloric trăit de noi. Cine ştie — spunea el — dacă voi mai avea norocul unei alte «mioriţe» colindate în cursul vieţii mele!

M-am gîndit la această întîmplare nu demult, pe cînd mă aflam la Deva, la unul dintre minunatele festivaluri organizate cu pricepere şi tragere de inimă de hunedoreni; un festival cînd, de mai multe ori, am avut prilejul să ascult, în sunetul dubelor, «cîntarea celor 3 păcurăraşi». Şi asta — exact după 40 de ani! Iată deci că s-a găsit mijlocul de a se feri de la pieire frumuseţi ce le vedeam definitiv pierdute cu patru decenii în urmă!

Cît de poetic ne descrisese Ormenişanu, cu patru decenii în urmă, cadrul satului de munte, troienit, cu uliţele străbătute de cete de flăcăi colindători, oprite la fiecare gazdă cu urarea:

«la te scoală ici, doru-n bun,
Şi fă focul mare, mare,
Şi aprinde-o luminare
C-au venit colindători
Să-ţi colinde, şi să-ţi cînte»...

Aşa era pe atunci şi... aşa este şi azi! Dacă vă veţi afla la sfîrşit de decembrie în vreun sat îndepărtat, veţi constata că nostalgica descriere din 1940 a marelui etnomuzicolog George Breazul se potriveşte aidoma cu ceea ce întîlnim în preajma lui '75:

«cu trăistuţe pentru colindeţe atîrnate de gît... cu torcova, cu pluguşor ori plug, buhai, ori purtînd veşminte în fel şi chipuri, chivăre, măscuţe, săbii şi toiege de împărat, magi, îngeri şi păstori, tinerii flăcăi şi copii, uneori şi fetele şi nevestele, alteori şi bătrînii, lăutarii, prin gingaşe aluzii, urează oamenilor împlinirea vrerilor, potrivit îndeletnicirilor, păstoritul, agricultura, vînătoarea».

Ce ştiu despre semnificaţia originară a colindelor copiii de astăzi.

(Continuare în pag. 106)

Fotografii de VASILE MOLDOVAN ■

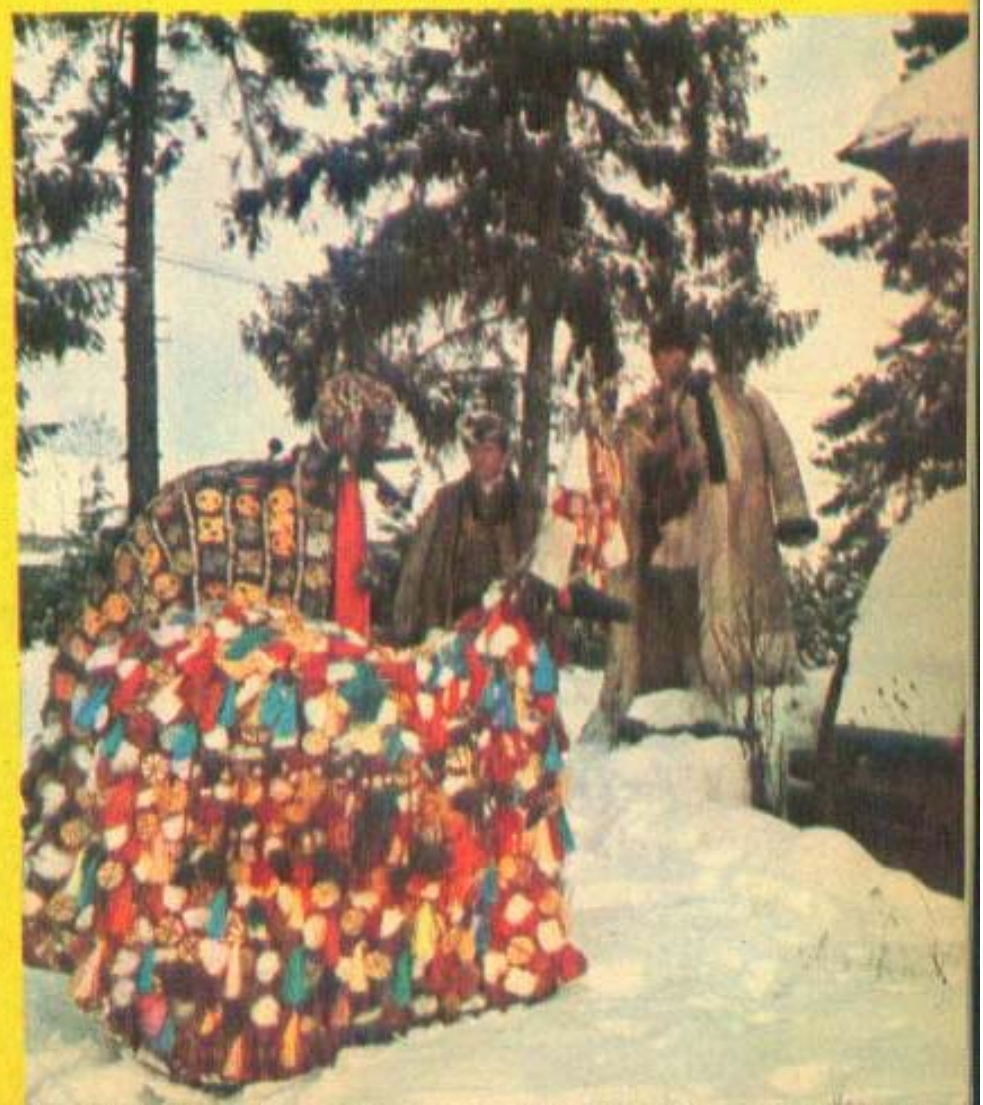

careuri ... semnături

10 x 10

HAI SĂ DEZLEGĂM, COPII...

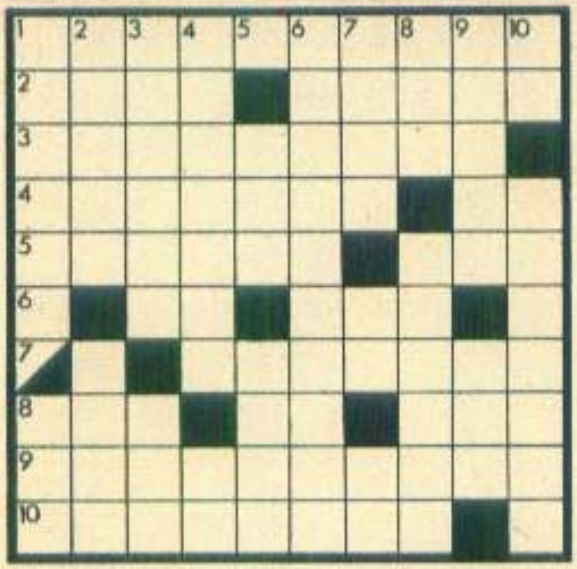

ORIZONTAL: 1) Zburdă primăvăratic prin țara cuvintelor (expr. 2 cuv.). 2) Are nasul... foarte dezghețat — Cu durere ei s-a transformat în stîncă. 3) Varietate de... apă vie. 4) Bun de tăbăcit — Seve! 5) Infinitivul de la... epasărea pe limba ei piere» — Orășel în S.U.A. 6) Extrase din teci! — Autorul primei selecții... nenaturale. 7) Transportat cu un covor mai puțin zburător. 8) Începe refrenul nebunului! — Dacă e, să fie cel puțin cît trebuie! — Trece prin zid (pl.). 9) Un sihastru fără voie 10) Refractară cu aplicații deosebite.

VERTICAL: 1) Ce pot să ajungă oare! — Unitate de măsură ...a bătării. 2) Fluturi, fluturi, fluturi... — Ca plinea lui... Păcală. 3) Tabără uite așa... (pl.) — Anul trecut... lăsat la vatră! 4) De dragoste (pl.) — La dracu' în praznic! 5) Par exact pe dos! — Osul unora. 6) Se definesc prin ei înșiși. 7) Cu mînglieri plătite (că norocul tot cînd vrea el vine!) — Osie! — Tot așa (presc.). 8) Rîu în Tailanda — Cu flori și chibiți. 9) Puneți punctul pe i și... încă o dată! — Bun, chiar așa! 10) Cu flori — Le știe o lume întreagă.

Dicționari: Pie, Pon.

Toma MICHINICI

PE MASA DE MONTAJ

ORIZONTAL: 1) Un ansamblu de piese gata montate... 2) ...și altele, care se montează repede (masc.). 3) Încheiat cu strîngerea legăturilor — Piesă mobilă montată la intrare. 4) Termen de lansare — Supragreutate admisă. 5) A pune sub presiune — Folosit la ungere. 6) Formulă finală tip — Încheie o operație după tăiere. 7) Termen legat frecvent de... mediu — Lamă de import sau aliaj autohton. 8) Tip... de alimentare — Specialiști în tratarea formelor. 9) Supradimensionat... prin modificarea normelor! — Negativ la încercări. 10) Montat bine.

VERTICAL: 1) Montat la studio — Linie de montaj textil. 2) Corecție de volum după scoaterea din presă — Tub de alimentare la un motor cu ardere internă. 3) Cunoscut și ca mare inventator — O serie de piese gata de livrare. 4) Aici se montează de obicei piese mai ușoare — Repere pentru noi! 5) Semicerc prelucrat la rece! — Sistem trifazic pentru alternative. 6) Automat în mișcare — Un clește ca un cîine. 7) Banda circulară de protecție a roții — Pun materia la bază. 8) Jumătatea corpului — Un om indicat. 9) Reacție explozivă la prezentarea unui anumit gen de piese. 10) Defect corectat cu ajutorul mnemotehnicii — Indicator de distanță zero.

Mircea GUJA

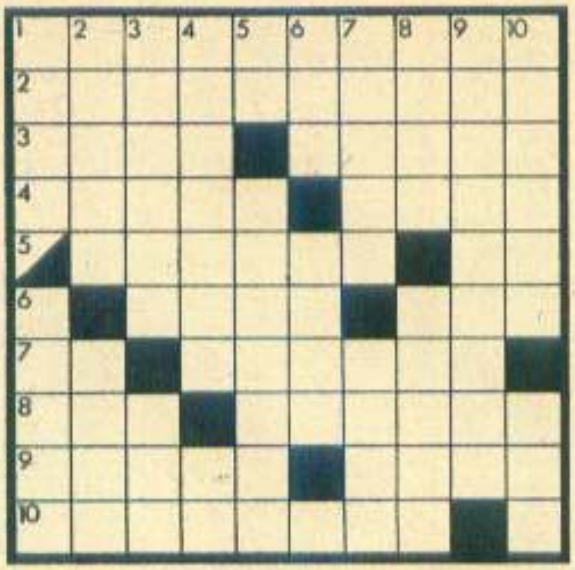

CONSIDERENTE

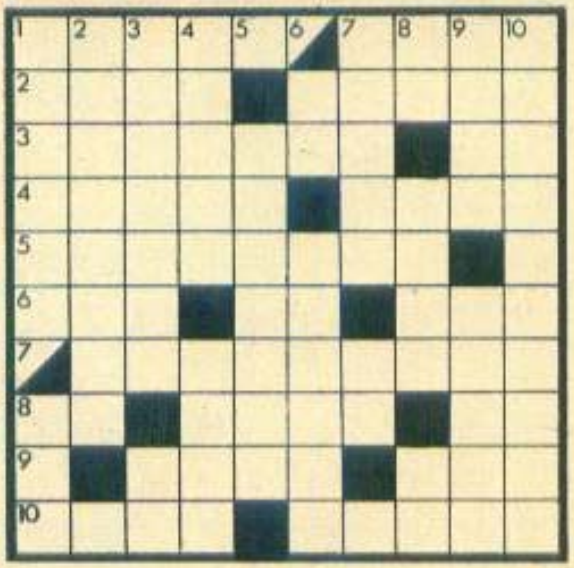

ORIZONTAL: 1) Luat sub halat — Merge în pas cu vremea. 2) Asta-i baiul — Cu plinul făcut. 3) Tăiat din poale și cîrpit în spate — Relatează pe scurt. 4) Înscrisuri domnești — Mai mare pîcticseala. 5) Nu fac diferențe. 6) Marinică codașul — Întîia la personal — Frige! 7) Suită la concert. 8) Gen scurt! — Pus la cale — Luat fără nici un leu! 9) Servit la bors — Rezultatul unei revoluții (pl.) 10) Treaptă în evoluția unor rachete. — Rău de mare (pl.).

VERTICAL: 1) Imitații... copilărești — Comedie cinematografică. 2) Transatlantic. 3) Campion la amatori — Cap de serie! 4) N-au pereche în lume — Pod peste mare. 5) Din sferele cele mai înalte (pl.). 6) Un grăunte de nisip! — Figuri de stil. 7) Evoluat în timp — Cupe răsturnate! 8) De la străbun — Două în viață — Limite sonice. 9) Furnizori de materie primă pentru o fabrică de mătase — Nu-i scapă nimic. 10) Reproducere artistică.

Puiu SCĂRLĂTESCU

SUGESTII

ORIZONTAL: 1) Merge pe bandă rulantă. 2) Trecut deoparte — Semne de recunoaștere. 3) Date peste poartă — Pus pe fugă. 4) Prinsă-n mreje — Vechi colectiv dramatic — O mîndrețe de port. 5) Ochi reci, insensibil — Gazdă de ocazie. 6) Cîntecul amintirii. 7) Dată în numele sfîntului. 8) Secretari de scat. — Pădurea de aur. 9) Căi greșite — Șah-matul tablagiilor. 10) Deosebit de dese — Farmecul copilăriei (pl.).

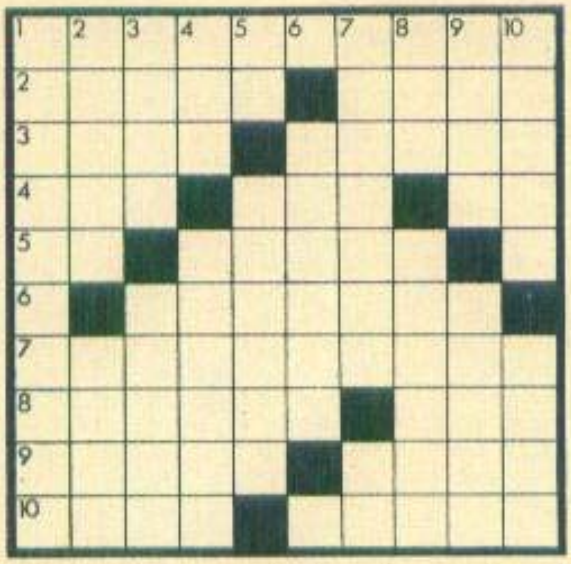

VERTICAL: 1) Ia cu toptanul și dă cu amănuntul. **2)** Nucșoară — Piatră scumpă din bijuteriile de familie. **3)** A se pune chezaș — Umblă cu învîrteli. **4)** Ansamblu de instrumente de suflat — Cerere cu urmări serioase. **5)** Încete! — Ajutor de bucătar (pl.). **6)** Vechi amatori de nudism. **7)** Schimbă aerul — Un om sucit! **8)** Pat de campanie (vara la țară) — Un fel de arbitru al eleganței. **9)** Se dau în vînt după pește — Dirijează circulația. **10)** Cu fața curată — E mereu în opoziție.

I. PĂTRAȘCU

CLENCIURI

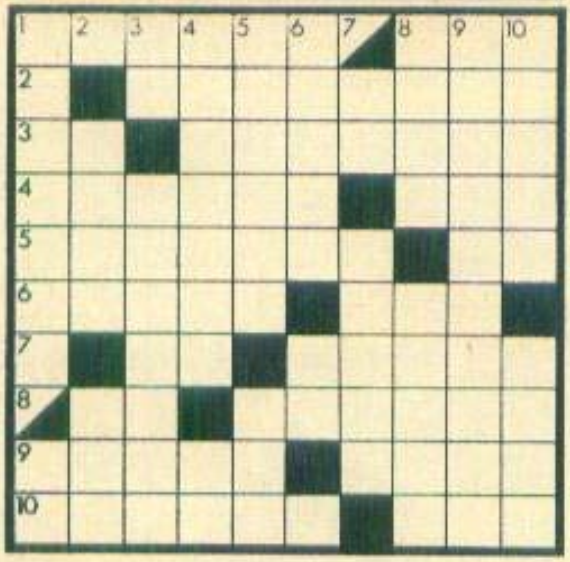

ORIZONTAL: 1) Îți lasă un gust amar — Tempi passati. **2)** Cuvînt cu sens precis. **3)** Carte pentru rebusiști! — Să fie sănătoase. **4)** A o începe cu începutul — Se face foc. **5)** A face om — Nuanțe tari în alb! **6)** Organizatoare de spectacole — Spații de circulație. **7)** La mijlocul chefului! — Cu autografe plătite (pl.). **8)** Perechi de berbeci! — Copil de suflet. **9)** Un pic mai mult — Mai multe la același preț. **10)** E în regulă — Bancă personală.

VERTICAL: 1) Chestii de obraz — Dă naștere la controverse. **2)** Pretexte de discuții — Să se audă musca! **3)** Curs restrins! — Instrumentul muzicanților. **4)** Noaptea cea mai lungă — Neîntors! **5)** Încercarea puterii — Salt în jos! **6)** Ce e val ca valul trece — Mese date peste cap! **7)** Pe scurt, nene! — Părinte spiritual. **8)** Nivel ridicat — Are ce are cu el. **9)** Îmboldul luptătorilor. **10)** Nu iartă nimic — Cînd nu vrea norocul.

Giuseppe NAVARA

FOAIE VERDE...

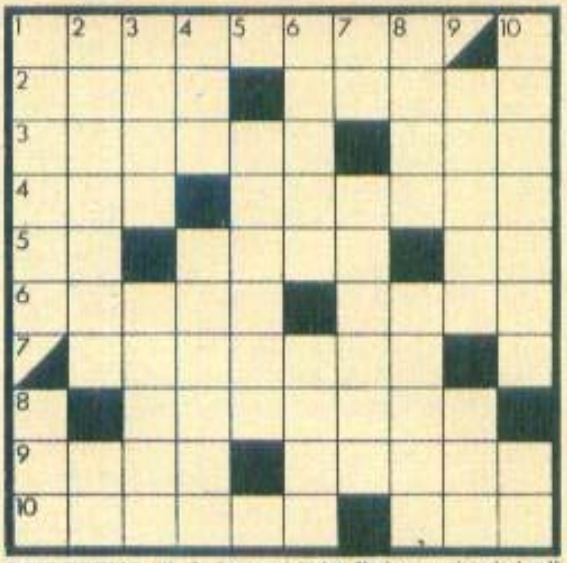

ORIZONTAL: 1) Ca frunza și iarba. **2)** Are scutire de boală — Aspirant la pupă. **3)** Plată la casă (pl.) — Cheie universală. **4)** Existență imperfectă — Își stă pe limbă (pl.). **5)** Bate noaptea — Cărbune din lemn — Maria! **6)** Subiect de concurs — Stă în banca lui. **7)** Armă nedreaptă. **8)** Are program non-stop. **9)** Tobă de carte — Specialist în încrucișări. **10)** Frate mai mare — Luat la ochi.

VERTICAL: 1) O iei la fugă — Ori ca el... **2)** Titlu peste titlu (pl.) — Atenție, începem! **3)** Poarta sărutului — A reacționa în lanț. **4)** E, poftim! — Căzut din nori. **5)** Casa albă. **6)** Afecțiune cardiacă (pop.) — Dat din mînă. **7)** Termen scurt pentru Direcția Generală — Om de ispravă **8)** Făcuți foc — Bun de cinste. **9)** Dirijează circulația — Face curse pentru prins șoareci. **10)** Măsoară aversele — Cele dinții dintre ultimele!

I. CARAIMAN

S-A FĂCUT!

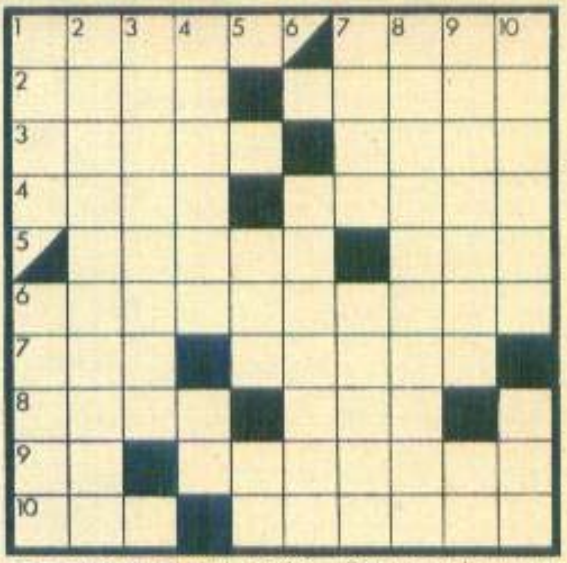

ORIZONTAL: 1) Servit cu sifon — Din aproape în aproape. **2)** Cutie de viteză! — Cu zîmbet amar. **3)** Ordine în scris — Ca ăsta mai rar. **4)** Rană pe spate! — Ieșit din înghesuială. **5)** Surprinse de către control — L-a văzut sfîntul! **6)** Una, două se uită. **7)** Spate de povară — Alergătoare de poveste. **8)** Singur pe lume — Trecut la istorie. **9)** Munte mare! — 50 de fete rele (mit.) **10)** A da peste cap — Drumul cel mai scurt.

VERTICAL: 1) Cameră oficială — Greul pămîntului. **2)** Duse cu treabă. **3)** Nu stau la masă. **4)** Pămînt și apă — Cod în care o=o! **5)** Curs de limba spaniolă — Cade la mijloc! **6)** Aduc cu barza. **7)** Dispecerat pentru stele (abr.) — E ca un mielușel. **8)** Dă dispoziție tuturor. **9)** Cu gura mare (pl.) — De ce! **10)** E de scat — Coadă de rachetă.

Cornel M. DUMITRESCU

CÎTE CEVA DESPRE OBICEIURILE DE IARNĂ

(Urmare din pag. 103)

care, peste tot, pînă și în autobuzele bucureștene, în tramvaie ca să nu mai vorbesc de casele oamenilor, urează spor și belșug, cîntînd texte ce poartă amprentele vieții moderne, cu cuvinte precum «industrializare», «șofer», «avion», «tractor», «tractorist» etc? Nimic.

Ce sens mistic mai păstrează biciuirea cu harapnice, de Anul nou, a asfaltului noilor cartiere-orașe ale Bucureștiului și plimbarea boilor albi printre blocuri? Nici unul.

Dar trebuie să recunoaștem că niciînd nu a răsunat atît de puternic harapnicul voinicului pe pămîntul cît de înghețat al ulițelor satului, cum sună, răsună și tună pe Drumul Taberei, Pajura sau Balta Albă, stîrnind cascade de ecouri pe înalții pereți ai blocurilor!

Teama unui Breazu, Drăgoi, Brăiloiu, teama că se vor destrăma pentru totdeauna aceste prețioase urme ale unei străvechi culturi nu s-a justificat. Nu s-a justificat, grație grijii continue pentru aceste datini străbune care stau la baza spiritualității specifice poporului român. Pe baza cercetării științifice a folclorului se tinde azi a se ajunge la împlinirea visului din 1852 a lui Vasile Alecsandri: «Nimic, dar nimic nu poate fi mai interesant decît a studia caracterul acestui popor în cuprinsul cîntecelor sale (al tuturor manifestărilor spirituale, am întregi noi), căci ele cuprind toate pasiunile inimii și toate razele geniului său... Toate acestea sînt ascunse de secole întregi, ca niște pietre scumpe în sînul poporului. Ele sînt expuse a se pierde, prin urmare, e o sfîntă datorie de a le cînta, și a le feri de noianul timpului și al uitării».

Prin munca depusă de casele creației populare asistăm astăzi la reînvierea datinilor ce erau sortite pieirii. Am avut nenumărate fericite prilejuri de a asista la readucerea pe scenă a tradițiilor în forma lor străveche, autentică. Datinile, cîntecele, jocurile obiceiurilor de iarnă înfloresc în asemenea măsură pe întinsul țării încît, prins de vîrtejul lor într-un sat din Moldova, sau Bucovina, de pildă, trăiești în toată plinătatea farmecul unui basm. Basmul minunat al formării și al spinosului drum pe care l-a străbătut de-a lungul veacurilor, cu vitejie și încredere în mai bine, poporul român.

Legate de aceste obiceiuri sau mai bine-zis integrate în ele apar paginile de istorie ale cărții nescrise. Căci ce altă semnificație pot avea, în plugușorul moldovean, prezența unor balade ca de pildă Miorița, Dragoș-Vodă, Brâncoveanu, a unor eroi populari ca Gh. Viță-Cătănuță, Salga sau Vulcan?

Arăta, pe vremuri, cineva că poezia plugușorului n-ar fi, pînă la urmă, decît un «tratat de veche agrotehnică». Din plugușor, din colindele precreștine, se poate desprinde, cu ușurință, mentalitatea străveche a unui popor destoinic de ciobani, de pescari, de agricultori, care, într-o formă metaforică ce atinge cele mai înalte culmi artistice, își istorisește trecutul, viața.

*

În 18 octombrie 1974, la Vișeu, privind cîteva țesături populare, tovarășul Nicolae Ceaușescu a spus:

«Doresc să vă mulțumesc mult, și apreciez aceste țesături — adevărate opere de artă populară — ca o expresie a angajamentului dumneavoastră de a păstra portul strămoșesc, obiceiurile strămoșești și de a merge într-o strînsă împletire cu ceea ce este nou, bazîndu-ne pe tradiții, pe ceea ce au făcut strămoșii noștri în trecut, pentru că numai așa vom construi o societate socialistă puternică.

Păstrați deci obiceiurile, porturile strămoșilor noștri, care să rămînă întotdeauna în amintire. Vă doresc să nu uitați niciodată aceasta».

Se poate spune mai mult?

Se poate spune mai bine?

HARI BRAUNER ■

CHIRA IOAN: Casa județeană a creației populare și valorificarea folclorului — *Comitetul de cultură și artă al județului Bihor — 1968.*

IULA N, MĂNĂSTIREANU V.: Tradiții și obiceiuri românești *(Anul nou în Moldova și Bucovina). Edit. pentru literatură — 1968.*

BREAZUL G: Colindele: România *(Revista oficiului național de turism, anul IV nr. 12) — 1939.*

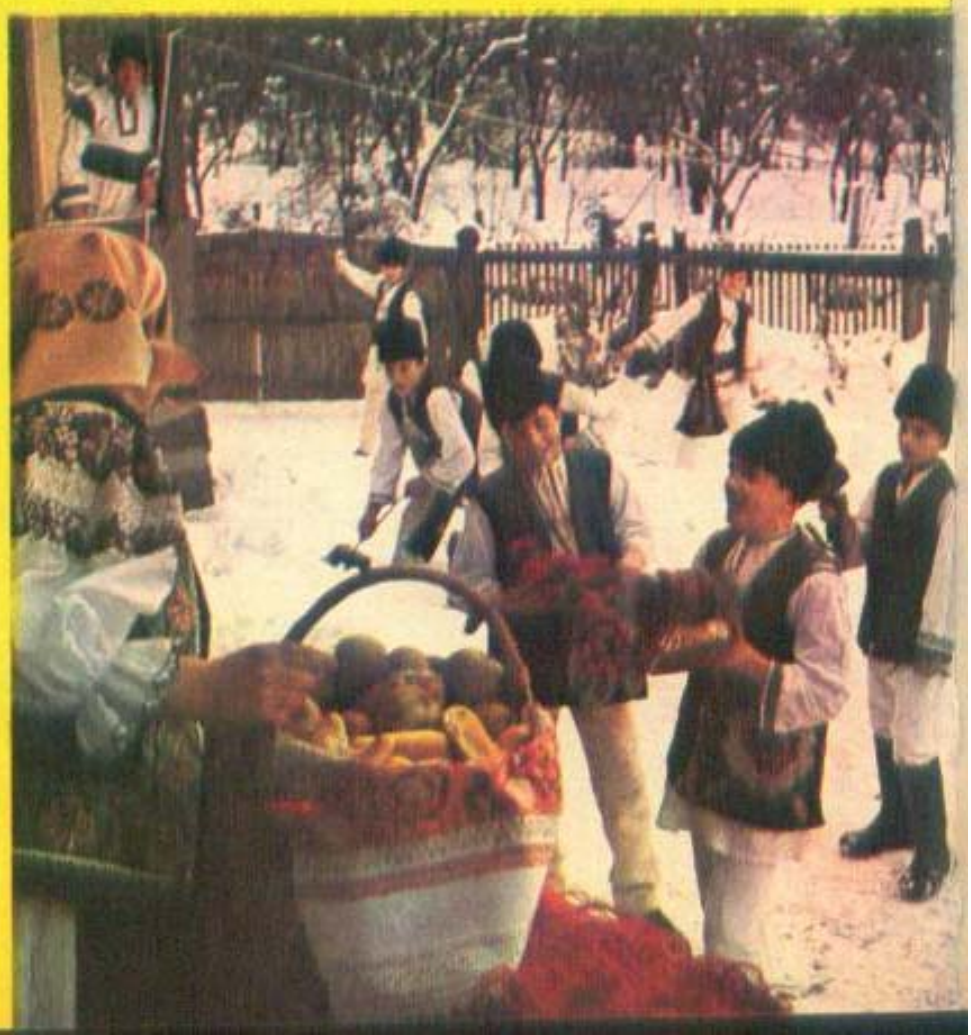

TRĂSNETE

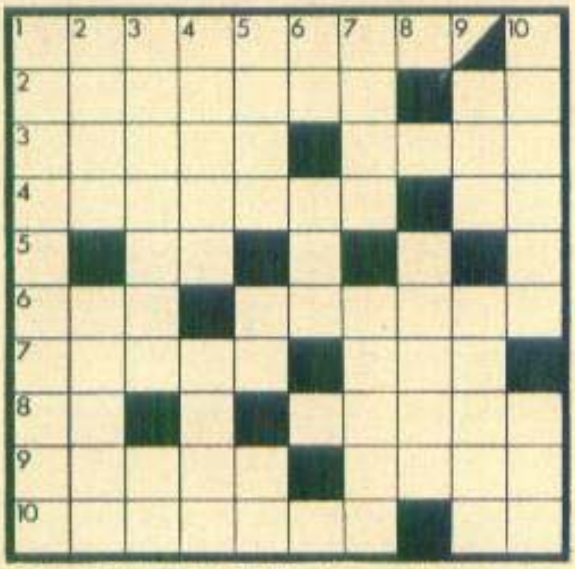

ORIZONTAL: 1) Pile. 2) Picături amare (sing.) — La stînga-mprejur! 3) E tot o apă și-un pămînt — Ferește de indiscreții. 4) Seniori scoși definitiv din joc — Intrare în curbă! 5) Dădea piept... cu dușmanii. 6) Cîntă din fluier — Merg în liniște. 7) Merge uneori la... mare — Cai chinuiți de rebusiști. 8) Antene! — Desprinderi rele (sing.) 9) Mașină de... tocat — Tratate de medicină. 10) Pîrtie de bob — Face parte dintr-un colectiv feminin.

VERTICAL: 1) Stau cu picioarele în cavan (sing.). 2) Un elegănț al păsărilor (pl.) — Obișnuit cu focul. 3) E într-o situație fără ieșire — Stau în primele bănci! 4) Semne lăsate de... lovituri (sing.) — Are o coță aparte. 5) Copac pentru șiță!! — Bis! — Vorbă care doare. 6) Emoții primare! — Face toți banii. 7) Știu numai de frică — Dracul în familie. 8) Trenul fantomă. 9) Accident de circulație — Specialiști... de murături. 10) Mobilă în stil rustic (pl.) — Dînsa pentru necioplit.

Doru BĂNCULESCU

PAROLE, PAROLE

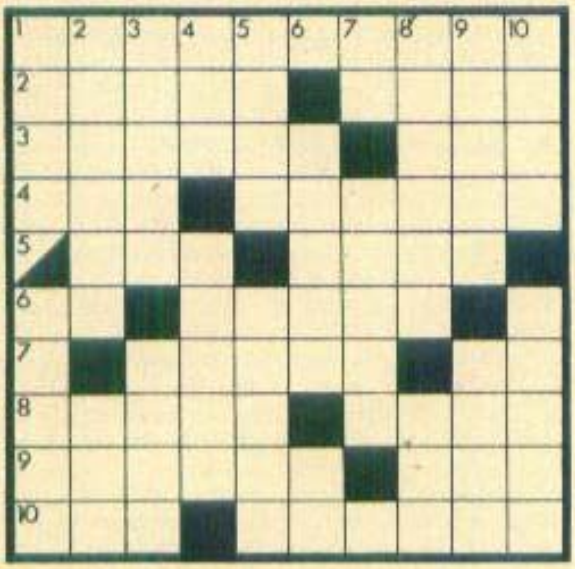

ORIZONTAL: 1) Schimbă vorba. 2) Zgomotul aplauzelor — Presupunînd că... 3) ...n-are chef de vorbă — Marș... pisică! 4) Cum se pornește, cum se... scîrșîie — V-o-r-b-e. 5) Joacă un rol în vorbirea firmîtului — Comparativ pentru un palavragiu (pl.). 6) Declarație de despărțire — Niște încăpățînate. 7) Vorbă... neproductivă — Are darul vorbirii. 8) Lipsit de cultură — A întări o depoziție. 9) Răsplată prin viu grai (pl.) — Vocație. 10) Oameni care tac (sing.) — Nu i se poate reproșa nimic (fem.)

VERTICAL: 1) Nu te lăsa să vorbești în teatru — Pe cuvînt. 2) Mult e dulce și frumoasă limba ce-o vorbim — Prima... vorbăreață. 3) A vorbi «pentru», la bară — Te asigură. 4) Chemarea depărtărilor — Vorba... buzelor! 5) Bun de ceva — A vorbi din vîrful limbii. 6) I se opresc vorbele în gît — Idee! 7) Academic! — O anumită... capacitate. 8) Nici o vorbă — Aud dar le-încurcă. 9) A vorbi de rău — Examen cu întrebare și răspuns. 10) Gălăgioasele ogrăzilor — Vorbă care nu... aduce!

Mihai PĂTRAȘCU

CONSEMNĂRI

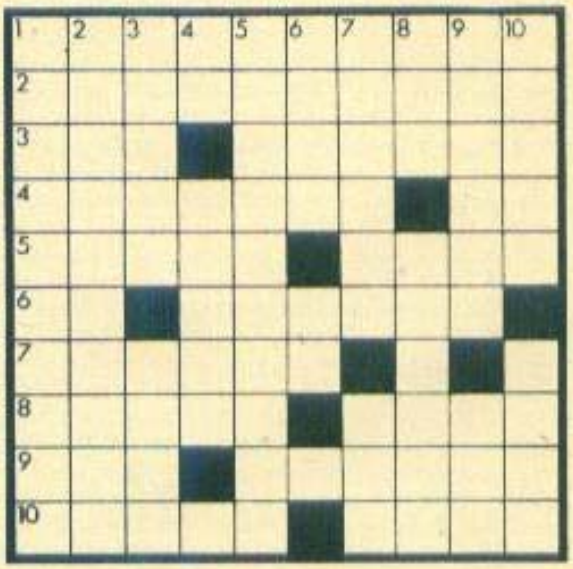

ORIZONTAL: 1) O anumită figură de stil. 2) Acumulator de mare forță. 3) Face deplasări forțate pe gheață — Făcută cu ou și cu oțet. 4) Determină un continuu du-te-vino — Tot o apă și-un pămînt. 5) Bun de separație — Producătoare de mac. 6) Cuprins de milă! — Ajutor de bătrînețe (pl.) 7) O vorbă de aur. 8) Colaci în mare — Un muntean get-beget. 9) Fără lipsuri — Niște oameni de cultură 10) Repară greșelile — Face morală.

VERTICAL: 1) Admisă la facultate. 2) E plin de energie. 3) S-a terminat cu el — E la înălțime. 4) Cap de ipocrit! — Mai ceva decît nimic. 5) Intrată în cămin (fem.). 6) Cu slabă frecvență — Făcută din diverse motive. 7) Luate la ochi din zbor — Curea de legătură (pl.). 8) Cîntecul bătrînei doamne — Neastîmpărat. 9) Cercul de mecanică (pl. dim.) — Îți spun vîrsta. 10) Cucu! (simb.) — E cu totul excepțional.

Marian FIRIMIȚĂ

careuri ... semnături

10 x 10

ȘTIINȚA ROMÂNEASCĂ ȘI FOAMEA DE ENERGIE

«Ținînd seama atît de problemele concrete ale țării noastre, cît și de fenomenele care au loc pe plan internațional, este de înțeles că trebuie să punem pe prim plan orientarea cercetării spre cunoașterea și valorificarea superioară a tuturor resurselor naturale de care dispune România, acordînd o atenție specială descoperirii de noi surse de energie, combustibil, de materii prime, a unor noi resurse de apă. Trebuie să intensificăm activitatea de cercetare geologică, orientînd-o spre găsirea de noi zăcăminte minerale și surse de energie. Va trebui dezvoltată cercetarea în vederea folosirii energiei solare, geotermice — ca să nu mai vorbesc de energia nucleară, care a intrat în preocuparea curentă pe plan mondial».

Aceste cuvinte, rostite de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Conferința națională a cercetării științifice și proiectării, evidențiază liniile directoare în domeniul de arzătoare actualitate al energeticii.

Statisticile mondiale arată că o anumită creștere procentuală a producției industriale a unei țări impune o sporire în aproape aceeași proporție a consumului de energie primară. Acest consum, îmbinat cu explozia populației, a avut în ultimul timp o perioadă de dublare de numai 15 ani, iar în țara noastră de numai 8 ani. Aceeași dezvoltare industrială mai impune și o creștere proporțional mai rapidă a consumului de energie electrică, a cărui perioadă de dublare a fost în ultimele decenii de numai 8–9 ani, iar în țara noastră de numai 4–5 ani. În aceste condiții, chiar dacă — făcînd abstracție de investițiile inițiale mari implicate — s-ar fi valorificat *toate* sursele tehnic și economic amenajabile de energie hidraulică ale cursurilor și căderilor de apă, potențialul lor ar fi fost insuficient spre a satisface actualele nevoi de energie primară ale omenirii. De exemplu, chiar dacă ar fi fost exploatate toate sursele hidroenergetice ale țării noastre, ele nu ar fi putut acoperi nici măcar consumul nostru de energie electrică din anul 1967! Dealtfel, pe plan mondial, accentul cade azi pe arderea de combustibili clasici, deci pe purtătorii de energie *epuizabili*.

Este natural ca, în confruntarea țării noastre cu noua situație existentă pe plan mondial pe piața petrolului, opinia publică să se întrebe cum se reflectă în preocupările cercetătorilor de la noi sarcinile în domeniul energeticii, cărora cel de-al XI-lea Congres al Partidului Comunist Român le-a acordat o atenție deosebită.

CENTRALE CU ENERGIE SOLARĂ ÎN ROMÂNIA?

În valorificarea sursei inepuizabile pe care o constituie energia solară, cercetătorii noștri urmăresc dezvoltarea de sisteme economice de captare și conversiune în energie utilă, care vor servi, de exemplu, la încălzirea și alimentarea cu energie electrică a locuințelor și la acționarea pompelor de irigație. Se pregătesc, de asemenea, sisteme de valorificare a apelor termale subterane pentru încălzire și pentru a fi folosite ca surse de apă caldă, în gospodării și agricultură, în balneoterapie și climatizare. Cercetătorii noștri se preocupă și de valorificarea energetică a unor deșeuri menajere și industriale, care devin disponibile în cantități mereu crescînde.

Să revenim la purtătorii epuizabili de energie. Atenția e îndreptată de mai mult timp asupra sporirii ponderii combustibililor solizi în acoperirea necesarului de energie al țării. La nivelul anului 1980 ar trebui ca, poate, peste 50% din energia uzinelor termoelectrice să se obțină din cărbuni și în special din lignit. În acest sector s-au făcut investigații ample, studii și experimentări de laborator, pe stații-pilot și la scară industrială. S-au construit cazane competitive, cu debite de abur mici și mari, la a căror perfecționare se lucrează cu asiduitate. Totodată, se depun eforturi pentru valorificarea energetică a șisturilor bituminoase, fiind în construcție — la noi în țară — cazane de abur cu debit de vîrf pe plan mondial.

Cercetătorii urmăresc să răspundă nevoilor energetice crescînde ale economiei naționale și prin elaborarea de tehnologii de fabricare de carburanți din cărbuni, iar nevoilor de valorificare a cărbunilor inferiori — prin gazeificarea acestora, în vederea înlocuirii gazelor naturale, care au astăzi o pondere

însemnată în producția de energie a centralelor noastre termoelectrice.

UN NOU VENIT ÎN ENERGETICĂ

Odată cu sporirea competitivității energiei nucleare față de cea a combustibililor fosili se conturează posibilitatea folosirii pe scară largă a hidrogenului ca purtător secundar de energie, acest gaz prezentînd mari avantaje pe planul transportului și al utilizării. El se alătură astfel curentului electric, care a fost, în trecut, practic singurul purtător în transmisiunea energiei. În viitor, cînd nu se va mai dispune de purtători primari de energie ieftină, hidrogenul, deși inflamabil în amestecuri de 4–75 de procente cu aerul și deci ducînd la pericol mai mare de explozie, va fi un combustibil de mare valoare.

În perioada inițială, de trecere, urmează ca hidrogenul să fie produs din combustibili fosili. Cercetătorii urmăresc adaptarea acestor tehnici la condițiile din țara noastră.

Se preconizează ca, pe măsură ce se va dezvolta tehnica nucleară de fisiune, hidrogenul să fie produs, în primul rînd, împreună cu oxigenul, prin electroliza apei, folosindu-se energia electrică a centralelor nuclearo-electrice. Deoarece reactoarele cu neutroni termici liberează, pe unitate de energie electrică produsă, cam 50% mai multă căldură decît centralele termoelectrice clasice, se studiază intens și procesele de preparare a hidrogenului folosindu-se căldura liberată de aceste reactoare. Cu toate succesele obținute în acest domeniu, se fac, în continuare, eforturi de perfecționare sau chiar de înlocuire a tehnologiilor propuse, de ridicare a randamentului și scădere a costului lor, pentru ca ele să devină competitive. Mai este nevoie și de o sporire a securității pentru evitarea aprinderii spontane; trebuie create noi arzătoare, trebuie rezolvate și unele probleme economice, deoarece, la energie egală, hidrogenul lichid este astăzi cu vreo 50% mai scump decît benzina. Se experimentează și motoare cu piston și turbine cu ardere internă cu hidrogen, se dezvoltă pile de combustie pentru hidrogen-oxigen. Iată tot atîtea importante sfere de investigație pentru cercetătorii noștri.

MARILE PROMISIUNI ALE ATOMULUI

Îngrijorarea omenirii în fața perspectivei epuizării combustibililor clasici a fost atenuată, dar nu și înlăturată, de valorificarea purtătorilor de energie nucleară de fisiune, ca uraniul și toriul. Pînă astăzi, s-au elaborat soluții de control tehnic pentru producerea de energie pe această cale, ajunsă la majorat industrial numai în reactoarele nucleare de fisiune cu neutroni lenți, care liberează însă doar o mică fracțiune din energia din uraniu. Primele reactoare cu neutroni rapizi, mult mai eficiente, sînt încă în curs de rodaj, iar principiile exploatării energiei nucleare de fuziune încă nici nu s-au cristalizat. Cercetătorii noștri au abordat și anumite sectoare ale științei de bază a acestor tehnici ale viitorului, dintre care unele cu bune perspective.

Energeticienii noștri sînt, așadar, activi în cele mai diverse sectoare, dar, prin aceasta, răspunderea consumatorilor de energie nu este cu nimic mai mică. Ea privește buna gospodărire a energiei, reducerea consumurilor specifice, crearea de dispozitive necesare sporirii randamentului cazanelor de abur și al cuptoarelor industriale, sisteme de izolare în vederea reducerii pierderilor de căldură ale instalațiilor consumatoare, valorificarea unor surse secundare de energie, cum sînt gazele fierbinți, arderea reglată automat a combustibililor, tehnologii noi, cu un consum de energie mai mic, optimizarea repartiției sarcinii pe centralele electrice ale sistemelor energetice, îmbunătățirea indicilor de utilizare și adaptarea la consum minim a vitezelor mijloacelor de transport. Toate acestea au format sau formează obiectul de investigație al cercetătorilor, al specialiștilor, răspîndiți în aproape toate centrele industriale mai importante ale țării. Lor le revine un rol de prim rang pentru satisfacerea acelei «foame de energie» care caracterizează acest frămîntat sfîrșit de veac.

Academician REMUS RĂDULET,
membru în Consiliul Național pentru Știință și Tehnologie

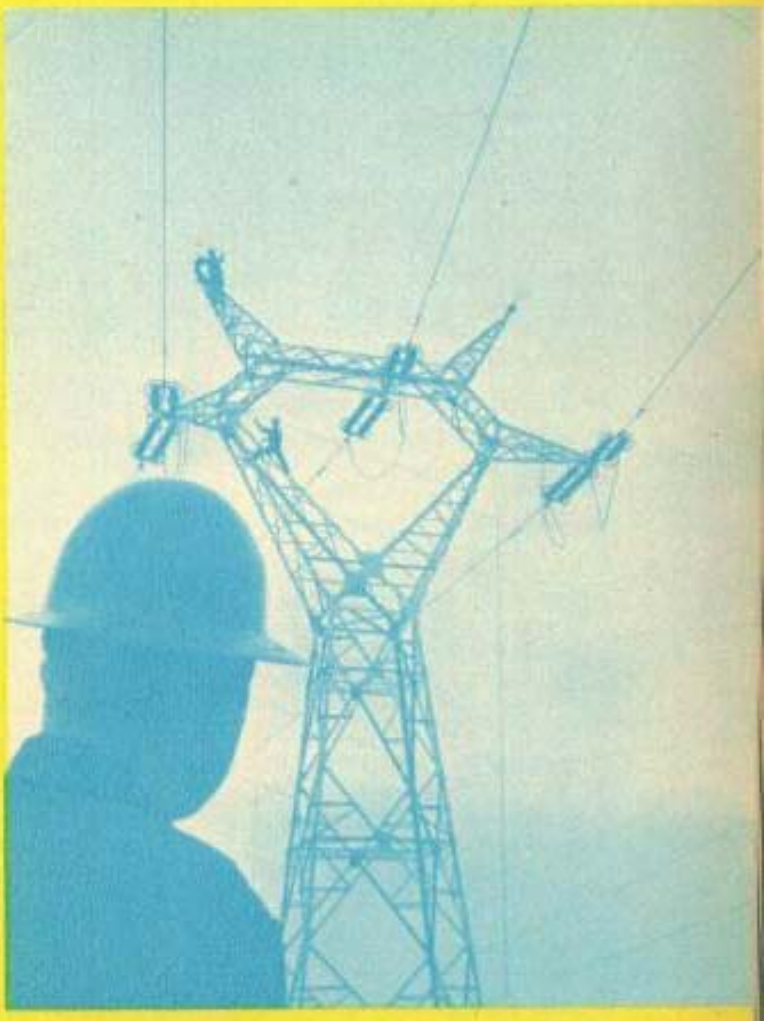

LA MICROFON. FLOAREA PREFERATĂ

Un fascicul de lumină străbate întunericul unui studio de înregistrare și cade asupra unui spațiu special amenajat pentru patru varietăți de flori de grădină. Fiecărei flori îi este aplicat un electrod, care este introdus apoi într-un amplificator special cu șase canale, destinat să transforme impulsurile electrochimice ale plantelor în impulsuri sonore ce pot fi percepute de urechea umană. S-ar putea spune că florile cîntă, dar ar fi, ca să zic așa, o descriere mult prea antropomorfică a sunetelor emise de ele: stranii gîlgîituri electronice, ciripituri și țipete eterice într-un misterios ritm neuniform, care dezvăluie secretul puls al vieții din imperiul vegetal. Și deodată s-a întîmplat ceva deosebit de straniu: cineva din asistență a îndreptat ușor un cuțit spre una din tulpini și s-a adresat plantei:

— Hei, tu! Încetează sau o pățești!

Brusc, florile și-au încetat cîntecul. Într-un fel, planta înspăimîntată a comunicat un semnal de alarmă colegelor de «formație» și ele au reacționat imediat.

Descoperirea unui «sistem de alarmare» printre plante reprezintă doar una din revelațiile avute de trei specialiști în muzica electronică, **Ed Barnett, Norman Lederman** și **Gary Burke,** care, în studioul de imprimare **Sounds Reasonable Inc** din **Washington,** au experimentat diferite modalități de producere a muzicii din vibrările tăcute ale plantelor. Un prim rezultat al acestor cercetări a fost apariția unui disc-single, intitulat «**stereo-frenic orchidstra**» (la un preț cam exagerat — 2,50 dolari) care cuprinde pe prima față «vocile» crude ale unei «formații» de patru plante (o azalee indiană, un filodendron, o ferigă de Boston și un amarilis) imprimate pe «viu» la National Botanical Gardens; conectate la un oscilator și acordate în diferite tonalități, sunetul produs seamănă, oarecum, cu o porțiune-solo de vioară atonală, demonică, într-o frenezie electrică; iar pe cealaltă față, plantele sînt conectate la un ARP synthesizer, cu un rezultat mai muzical, dar nu mai puțin bizar. A urmat o emisiune de televiziune, dar scara succesului nu poate fi urcată atît de ușor, chiar dacă te numești lederă. De exemplu, casa de discuri Atlantic fusese interesată inițial în producerea unui album «cîntat» doar de plante, dar, «după audiția primelor înregistrări», declară Lederman, «s-a spus că nu este cu putință ca un astfel de album să fie comercializat convenabil în zilele noastre».

Cei trei cercetători n-au depus armele și, în momentul de față, lucrează intens la descoperirea unor noi modalități prin care muzica plantelor să pară mai puțin străină urechilor noastre. Gary Burke, compozitor de jazz, absolvent al Conservatorului Oberlin (specialitatea muzică electronică), vorbește chiar despre o metodă prin care plantele ar putea compune muzică pentru o întreagă orchestră. Metoda ar include folosirea unor bucle de bandă magnetică preimprimate cu sunete convenționale, cum ar fi grupuri vocale, suflători, viori. Buclele ar urma să fie «citite» de niște aparate cu diferite viteze, aparate conectate la diferite plante sau chiar animale. Prin schimbările electrochimice produse în interiorul lor, plantele ar controla vitezele benzii, intensitățile și progresiile muzicii. Tehnica aceasta, combinată cu folosirea unui synthesizer, deschide posibilități infinite pentru compozițiile plantelor.

Norman Lederman, 20 de ani, licențiat în fizică, este mai interesat de folosirea plantelor în apariții «vii», spontane, de concert. El a organizat deja o asemenea manifestare în sistem cvadrofonic la Universitatea Americană din Washington și intenționează o continuare în parcul Dumbarton Oaks. Lederman declară: «Cred în posibilitatea unei interacțiuni între plante și spectatori. Am fost cucerit de această idee citind «Viața secretă a plantelor» de Christopher Bird și Peter Tompkins, carte care demonstrează, pe baza unei documentații impresionante, că plantele sînt în stare să reacționeze la emanațiile creierului uman și la alte schimbări subtile din imediata lor apropiere. O nouă dovadă a constituit-o faptul că, după concert, mulți spectatori au declarat că se simțeau răspunzători (prin ce gîndeau sau acționau) de schimbările produse în linia sonoră.

La ce folosesc toate astea? Unde duc? — se poate întreba cineva. În primul rînd, prin aceste cercetări se extind cunoștințele umane asupra unui întreg domeniu, ascuns pînă acum, al comunicării dintre plante și mediul înconjurător. Pe de altă parte, amplificarea «vocilor» produse de plante s-ar putea să ofere un fel de justificare artistică diferitelor forme de avangardă ale muzicii electronice produse de ființele umane. Da, legumele, de exemplu, nu cîntă blues, nici un trandafir nu sună ca Wagner, dar «cîntecele» plantelor sînt similare într-un mod straniu cercetărilor electronice ale unor artiști precum Sun Ra, Karlheinz Stockhausen și John Cage.

FLORIAN PITTIȘ ■
Ilustrații de BARBU ION ■

Doi reprezentanți de seamă ai *muzicii tinere românești*:
DAN ALDEA și TUDOR GHEORGHE
Fotografii de RADU CONSTANTINESCU

– Răsfoind un jurnal de șantier de curînd închis –

Cel care a semnat cîteva luni în revista «Flacăra» «Jurnalul de șantier» de la Sala polivalentă (cum s-a numit ea în timpul construcției) și de la parcul din groapa Cocioc, azi Parcul tineretului, cu pseudonimul V. Gherghinoiu, **este redactorul** Cici Iordache. **Cu pseudonim, fiindcă pe șantier nu s-a cunoscut identitatea mea adevărată, cel puțin pentru o vreme și de către majoritatea oamenilor. Oficial am fost instructor al Comitetului de partid al sectorului 5 al Capitalei. A fost cea mai interesantă și mai totală experiență a anilor mei ca ziarist. Acum, după această experiență — deși grea și cu inconveniente, aș mai repeta-o, mărturisesc cu sinceritate —, îndrăznesc să afirm că oricît de talentat și de abil ar fi un gazetar îi este greu să cunoască dinăuntru munca și viața constructorilor, acești oameni ca un simbol, acești oameni care dau zidurilor povești și suflet, altfel decît intrînd în existența lor. Un șantier este ca o imensă retortă, în care se precipită o imensă și fenomenală alchimie umană. Aici, inteligențele se șlefuiesc, caracterele se întăresc, conștiințele se modelează în forme aproape ideale.**

UNGHIUL GOTIC și grădina cu trandafiri

A MAI DISPĂRUT O MAHALA

Sigur că da, acum, edificiul de pe Dealul Piscului și parcul de la capul Magistralei ni se par acolo dintotdeauna. Ele au o istorie unică, într-un anume fel în istoria edificiilor publice — și-au semnat actul inaugural, ne-au fost dăruite nouă, bucureștenilor, în același an în care li se punea piatra de temelie, în același an în care, «pe o foaie albă de hîrtie», arhitecții și proiectanții le-au desenat contururile. Și nici măcar într-un an întreg calendaristic, ci în mult mai puțin timp. Și nu doar acestea sînt performanțele acestor dotări publice menite simbolic să-și semneze dreptul la existență în anul rotund și aniversar 1974, în anul fructuos și vital pentru România viitoare, al Congresului al XI-lea al partidului. Ne mai aducem oare aminte, cînd ne purtăm pașii spre eleganta sală, fie la o competiție sportivă, fie la o expoziție (de proporțiile aceleia care a fost dialogul bucureștenilor cu schița de sistematizare a orașului lor), sau la o recepție dată în foaierele de marmură sclipitoare terminate sub un elegant unghi gotic, că anul trecut aici, pe dealul Piscului, mai domina peisajul unui cartier aproape rural, o mahala ca atîtea altele pe care le-a moștenit Capitala României? Ne aducem aminte că în ianuarie, februarie, martie, sub ger și omăt, sub lapoviță și ploaie, aparent ca niște Sisifi, și aproape incredibil, oameni, mai ales tineri, nenumărați oameni croiau un parc, plantau arbori imenși, arbori cu viață lungă și de viață lungă. Într-un alt destin? Și ce a fost aici ne mai aducem aminte? În jurnalul meu am găsit cuvintele arhitectului Valentin Donose de la Institutul Proiect București, proiectantul acestei grădini de trandafiri: «Terenul de față (ne aflăm pe promontoriul Crematoriului, cu toată panorama parcului sub ochi) era o mare întindere, unde municipalitatea a depozitat o jumătate de secol gunoaiele orașului. Mă obsedează de mult, poate de cînd am citit reportajele lui Geo Bogza despre sordida Vale a plîngerii, nevoia de a transforma această zonă, atît de aproape de centrul Bucureștiului, într-o zonă de salubrizare, de oxigenare a lui. A jumătății de sud a orașului. Nu știu dacă v-ați gîndit vreodată că ponderea zonei verzi, plăminii metropolei noastre se află în partea de nord, iar cea de sud era aproape lipsită. Cu excepția Parcului Libertății (total insuficient, are doar 22 de hectare), în schimb zona este puternic industrială. Prin acest parc se realizează o echilibrare a sistemului spațiului verde urban și se aduce totodată un element foarte important, civilizatoriu».

DREPTUL LA ORGOLIU

Practic, șantierul Sălii polivalente a început din noiembrie 1973, pe planșetele proiectanților. Pe planșeta renumitului profesor arhitect Cezar Lăzărescu, pe planșetele unui colectiv de ingineri, și în meserie, de la I.S.A.R.T. — conferențiar universitar inginer Nicolae Laszlo, directorul tehnic al institutului, Constantin Pavelescu și Eugen Georgescu. Practic, a început în plină iarnă, în decembrie și ianuarie, deci tot sub zăpadă și ger, cînd acolo, pe botul dealului, a apărut o uzină în aer liber. Trunchiul sălii, în termeni inginerești — elementele ei de structură, din prefabricate mari, de la 17–18 la 27 de tone și cu gabarite uriașe, greu transportabile, au fost executate «pe loc», alături de paralelipipedul unde se săpa fundația edificiului. Așa, sub cerul liber și în ger, întreprinderea «Granitul» a dat drumul la două linii tehnologice, pentru care a adus numai betoniști și fierari-betoniști cu «poinson», cu ștampila celei mai înalte calități profesionale, și care, zi și noapte, în frig continuu și, în foc continuu, aliind oțel-beton cu beton de calitate super, marca B 500, livrate prompt în condiții excepționale de Întreprinderea «Progresul», au scos veritabile «bijuterii». Razele Roentgen s-au dat bătute. Radiografiile făcute betoanelor turnate de băieții de la «Granitul» (adevărat granic), brigada lui Tihon, n-au descoperit nici un punct slab, nici un călcîi al lui Ahile, oricît de abil l-au căutat. Practic, eu am ajuns pe șantier — acolo, ca instructor de partid, grație înțelegerii tovarășului secretar Gheorghe Matei, de la Comitetul municipal de partid, și a tovarășului Gheorghe Dumitru, atunci prim-secretar al Comitetului de partid al sectorului 5, aici, în redacție, rămînînd ziarist, cu obligația de-a preda săptămînal o tabletă de șantier. În 18 aprilie 1974, în notesul meu stă scris «A plouat mult, mărunt și rece și s-a înălțat, într-o tensiune de nedescris, prima grindă gradenă. Cea cu numărul 18». Am inserat în revistă, așa cum a fost, acea mare lecție de inginerie dacă odată cu montarea grinzii, acea demonstrație a capacității echipei de montori a lui Chiriac și a macaragiului Dumitrică, am scris despre inginerul Hărăguș, cel care a gîndit cum să fie așezate vertical și oblic, în geometria necesară, aceste hiperuriașe bare de beton. După ce a apărut articolul, pe șantier s-a discutat cu aprindere despre el. Erau două tabere: pro și contra

lui. Am ciulit urechea. Erau supărați proiectanții de la I.S.A.R.T., cei care, de fapt, au gîndit structura sălii. M-am gîndit «să-i repun în drepturi». Așa că, îl abordez într-o zi pe inginerul Eugen Georgescu, în alta pe Constantin Pavelescu, prin intermediul căruia am ajuns ușor și la profesorul Laszlo, cel care a abordat prima dată în România o construcție pe cabluri suspendate, un acoperiș de mare deschidere, nu ca de obicei concav, adică așa, ca o pălărie rotundă. Dînsul a întors bolta clădirii. Și mă dumiresc că nu din considerente pur estetice. Și astfel mai descopăr încă o semnificație încorporată de Sala polivalentă: «ea are valoare pentru inginerimea română» — mi se spune. De ce? «Institutul, de fapt, pentru această sală a făcut studii timp de trei ani, îmi dezvăluie inginerul Eugen Georgescu, elaborînd mai multe S.T.E.-uri (adică studii tehnico-economice), începînd de la 15 000 de locuri pînă la numărul actual. Și nu întîmplător institutului nostru i s-a cerut soluția pentru acoperirea unei săli cu o deschidere așa de mare. Inginerul Laszlo se preocupă de peste 10 ani de asemenea acoperișuri pe ferme din cabluri. Noi am executat proiectul patinoarului 23 August, care se bazează pe un principiu similar, ca și cinematograful acoperit de la Mangalia. Inițial, noi am proiectat această sală, cum ni s-a cerut, mai modestă și ca mărime, și ca dotări exterioare și interioare. Destinată exclusiv sporturilor. În urma vizitei secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a indicațiilor sale de a se realiza o sală pentru viitor, cu posibilități mult mai ample, cu un grad de confort mult mai mare, am trecut la reproiectarea ei. Desigur știți că, la indicația extrem de judicioasă a tovarășului Nicolae Ceaușescu, a fost schimbat și amplasamentul sălii. O idee excepțională, conferind Bucureștiului această frumusețe arhitectonică, a unei axe începute la Casa Scînteii (dacă nu mă duc prea departe) și încheiată aici, pe Dealul Piscului, de către acest edificiu». Aflu că pentru a susține un asemenea acoperiș, avînd nenumărate avantaje — se montează simplu, în circa 10 zile, fără lucrări speciale de eșafodaje, se demontează repede și oricînd, este mai rezistent la toate intemperiile posibile și la toate solicitările, este în plus elegant, cu un efect arhitectonic excepțional —, trebuia însă o structură specială. Aceste elemente prefabricate, cadre și grinzi gradene, cum se numesc, care suportă pe umerii lor totodată și scaunele sălii propriu-zise, cît și soluțiile de montare a cablelor, mai spune inginerul Georgescu, sînt opera, și încă o operă originală, a proiectanților de la I.S.A.R.T. «Este un orgoliu?» — îl întreb. «Poate. Orgoliul este justificat».

GALERIA DE PORTRETE

Răsfoindu-mi într-o zi notițele, ca să scriu una din acele tablete săptămînale din revistă, am constatat că am stat de vorbă cu un număr foarte mare de oameni, că i-am urmărit pe foarte mulți cu acea intenție gazetărească de a scrie, eventual, despre ei. N-am reușit, firește, să scriu despre toți. Mi-a trecut însă prin minte că pe unul din imensii pereți ai foaierelor, culoarelor, holurilor Sălii, s-ar putea instaura, cu un efect extraordinar, și mai ales cu un justificat drept, o galerie de portrete. Un pictor, sau un sculptor să zicem, ar putea să găsească ideea ademenitoare, portrete ale constructorilor care într-un fel sau altul au depășit media, obișnuitul, intrînd în excepție, în lupta aceea pentru timp care s-a dat cu încrîncenare aici, vreme de 9 luni de zile. Da, în 9 luni de zile s-a înălțat și s-a dat sub cheie acest edificiu, în loc de 20–30 de luni, cît a fost apreciată durata unei astfel de construcții de către specialiști și determinată prin normative și legi. Dacă aș face eu această galerie de portrete, n-aș vrea să omit, în nici un caz, pe:

Niculae Burlacu, betonist, șef de echipă, cel mai tînăr șef de echipă de pe șantier, 26 de ani. Încleștat pe bena de beton, într-o mișcare de forță și cu un gest de curaj, dînd drumul betonului peste fundalul cotei 11,46 metri. «Ca să zic așa, se caracterizează singur, modul meu de comportare este ăsta — dau toată forța mea de muncă aici, sînt inimos și cînd mă apuc de treabă n-o las pînă n-o isprăvesc ca lumea». El a fost eroul unui reportaj al meu din schimbul doi. El, cu încă 9 oameni, a turnat în noaptea aceea, pe ploaie, peste 30 de metri cubi de beton. El, cu echipa lui, este cel care a înregistrat recordul pe șantier la turnat betoane — pe 30 martie 1974, 108 metri cubi de beton și tot în schimbul doi. E o cifră fantastică.

Maistrul Nicolae Grigore, fin și delicat, poartă mereu, sub halat, cămăși colorate, mai ales galbene și portocalii, pantaloni mereu la dungă, a lăsat baltă normarea, munca de birou și a venit în producție. A fost inițial muncitor ipsozar, și-a făcut liceul la seral, apoi școala de maiștri. Destin tipic pentru mulți, nenumărat de mulți muncitori din România ultimilor 30 de ani. O adevărată categorie socială. Despre el, directorul Popa spune că «a zvîcnit, pur și simplu. E unul dintre cei mai dotați maiștri de pe șantier. Inteligent, cultivat, autoritatea lui vine din eleganța gestului și din știința de a organiza și de a conduce oameni».

Inginer Mircea Stoenescu, șef de lot — cel ce a condus execuția montajului prefabricatelor. «Montajul conform graficului trebuia să dureze 35 de zile. S-a terminat în 21 de zile. Deci a durat cam 70 la sută din durata planificată. Știți ce înseamnă asta? Patru milioane opt sute de mii de lei realizate doar cu 18 oameni (echipa lui Chiriac — n.a.) în 21 de zile. Să fac repede un calcul, asta înseamnă o productivitate totală pe fiecare om, într-o lună, de 390 000 de lei, ceea ce este foarte bine».

Inginer Mircea Ștefănescu, 43 de ani, șeful șantierului. Fost jucător de polo în echipa națională. Prima dată în această funcție. Nu și-a făcut niciodată timp să stea de vorbă cu mine, deși au fost nenumărate prilejuri, motivînd agitația și tensiunea să continue. N-are importanță, chiar dacă a făcut-o fiindcă m-a disprețuit, chiar dacă i s-a părut inutilă prezența mea pe șantier. Important e, pentru dînsul, firește, că s-a impus drept un organizator desăvîrșit.

Maistrul Tosun, singurul maistru cu funcție de șef de lot. M-a cucerit prin francheță. Cînd l-am întrebat «Care a fost ziua dumneavoastră cea mai grea de cînd lucrați aici?», mi-a răspuns că «Vineri, 26 aprilie. Lipsă beton, lipsă utilaje, erau utilaje dar le foloseau alții, le lua care cum putea. Turnau toți (e vorba de beton – n.a.), pe toate părțile. Eram amenințați că vin echipele de finisori. Colegii mei mi-au închis frontul de lucru. Macaraua se defectase, buldozerul nu putea intra, fiindcă plouase și ploua în continuare și pămîntul se desfunda sub noi, excavatoarele lucrau la estacadă. Ce mai, eram disperat. Aceeași soartă am avut-o și duminică, 28 aprilie, cînd n-am mai suportat și ca să nu mă enervez pe oameni, să-mi ies din fire, am lăsat totul baltă, și-am plecat două ceasuri de pe șantier. Am umblat brambura, cu o mie de întrebări în mine și m-am calmat. M-am întors. N-am pățit asta în 24 de ani de construcții, cît am la activ». Și totuși spune că nu și-ar face băiatul nimic altceva decît constructor.

Constantin Dorobanțu. În toată această galerie de portrete în aur și argint aș intercala o caricatură. Da, o caricatură. Să rîdem măcar acum, la sfîrșit, cu toții, fiindcă atunci nu prea ne îmbia la bună dispoziție firea impulsivă și dură a tovarășului Constantin Dorobanțu. Cînd mai mereu ploua afară și le strica mereu oamenilor «ploile», adică graficele, cine mai avea nevoie de un «sfînt Ilie» care să umble cu tunete și trăsnete printre noi? A trecut, am uitat, așa cum se uită de obicei dificultățile și oamenii cu firi dificile. Să-i păstrăm așadar în virtuala noastră galerie de portrete caricatura, cu o gură cît o șură care sloboade ciocane în loc de vorbe.

CICI IORDACHE ■

DE LA ROL LA ROL...

Călătorie teatrală cu

alecu popovici

DE LA ROL LA ROL...

Călătorie teatrală cu

alecu popovici

de la rol la rol

Rolul visat? Rolul dorit?
Cel mai greu răspuns!
Ca în jocul din caietele cu impresii ale fetelor romantice la vîrsta adolescenței. Culoarea favorită? Floarea? Filă de «Oracol». Rolul visat?
Într-o viață de gazetar teatral, multe se pot auzi... Unele, minunate, gînduri înaripate, visuri, năzuințe... Dar am întîlnit și actori de 160 de centimetri care visau să joace Othello, «doici» care o doreau pe Julieta, «stafii» care-l solicitau pe Hamlet.
Din caietul reporterului extragem deci, pentru cititorii Almanahului, asemenea gînduri, unele chintesențe pentru un profil actoricesc, revelatorii.
Scurte biografii, suspine, ofuri și, mai ales, visuri atît de strîns legate de scîndurile scenei.
Vă veți întîlni cu aproape 20 de actori, dintre aceia pentru care căutați «un bilet în plus».
Cu nostalgie am răsfoit pentru dumneavoastră un «blocnotes», plin de oameni ai timpului nostru, cu dorința de a fi acei Artiști ce înțeleg să fie și educatori ai opiniei publice.
Deci, să ridicăm cortina și să facem loc uneltei principale de lucru a actorilor — Cuvîntul!

marcel anghelescu

De Marcel Anghelescu ne leagă vechi amintiri. Din viață, de pe scenă! Acest actor uimitor de sincer în tot ce face și spune, de o discreție sufletească neobișnuită, pare multiplicat de toate personajele sale. Nu știi dacă ele îi seamănă sau el seamănă cu ele. Marcel a suit pe scenă niște copii mari, puțin naivi, sentimentali (chiar cînd sînt comisarii lui Caragiale), cu o inimitabilă gesticulație, cu o voce unică... Dacă aș alege din istoria spectacolului românesc unele scene pe care mi s-ar cere a le numi antologice, m-aș opri fără nici o ezitare la cele cu Pristanda și Ipingescu.

«Poate o să vi se pară ciudat! Niciodată nu mi-am dorit un rol anume. În fiecare personaj am dorit să pot aduce o latură nouă a posibilităților mele, o fațetă încă nevăzută. Idealul meu nu e legat de un rol, ci de dorința de a contura, de a personifica idei și nu niște siluete. Nu totdeauna un rol principal îți dă cele mai mari satisfacții: l-aș da de exemplu pe Ropotelă al meu, din *Valea Cucului* de Beniuc. N-am înțeles, nu înțeleg bătălia pentru «rolul mare». M-a pasionat însă (indiferent de cantitatea cuvintelor din rol) să mă întîlnesc pe scenă cu Vraca, Birlic, Beligan. Față în față, pe scenă, cu un maestru, iată emoția cea mare, vibrația clocotitoare, bătălia pentru rolul mic asigură Rolul Mare».

tamara buciuceanu

De la Labiche la Strauss, de aici la Gogol, pentru Tamara e doar un pas (la nevoie și de balet).

Întîmplător o cunosc din anii studenției. De cînd era în anul I, din 1948. Mi-o amintesc: ochioasă foc, mult mai slabă și parcă mai neagră ca azi. Venea de la Suceava, din familia unui profesor de muzică, dintr-o «casă cu trei fete» (Iulia a și ajuns solistă la Operă) și doi băieți. În irozii, pe la 6 ani juca îngeraș (la Operetă a jucat și diavoli) și apoi a devenit animatoarea teatrală, muzicală a școlilor prin care a trecut.

«Să mă gîndesc la viitoarele roluri? De ce nu? Poate Veta din *O noapte furtunoasă*, poate soacra din *Titanic*?

Iubesc în continuare comedia. Comedia străbătută de o undă tragică, de un fior de tristețe. Îmi place teatrul modern, pentru că pot să joc și buf, și realist, și «melo», și lucid. Mă mai gîndesc, în galeria rolurilor, la Madame Sans Gêne...»

toma caragiu

O zi cu Toma Caragiu?

Un interviu sau o convorbire cu Toma Caragiu ar putea constitui o adevărată «probă de foc» pentru un tînăr aspirant la ziaristică. Dacă vreți să scăpați de cineva care solicită un post într-o redacție, cereți-i, așadar, «un material cu Caragiu» ...Pentru că la 8 e la P.S. («post-sincron» în limbajul cineaștilor), la 10 la teatru, la 14,30 la serial (la Televiziune), la 19 la film.

Trabuce, tablouri de Piliuță, poeziile lui Ion Barbu, romanele lui Dostoievski.

Un cățel negru, superb, parcă ar fi croșetat de o bunică harnică, își vestește prezența. Trebuie să ne grăbim — peste două ore începe spectacolul.

E greu să-l asculți pe Toma Caragiu și să notezi ce-ți spune. Îl urmărești oficiind cuvîntul — jucîndu-și sobru, economicos, biografic, opiniile.

— Cel mai iubit rol?

— De Prettore Vincenzo.

— Cel mai visat?

— Don Quijotte. Să vă spun un secret: îmi plac foarte mult și personajele așa-numite pozitive. Dar de cînd sînt cunoscut ca actor comic, regizorii se tem că publicul va reacționa altminteri. Aș dori ca într-un film să joc un erou autentic contemporan...

ionescu gion

Departe de mine gîndul de a fi romantic. Dar, oricum, faptele se petrec în Iaşi, oraş pe a cărui efigie se află teiul lui Eminescu, plopii fără de soţ, nopţile înstelate, lacul Ciricului. În oraşul zăbrelit de ferestrele oarbe ale camuflajului în anii războiului, Teatrul Naţional — iertaţi-mi banala metaforă — era un adevărat far spre care ne îndreptam şi noi, elevii, care — după orele de română — fugeam în dealul Universităţii să ascultăm cursurile lui Călinescu, ale cărui cuvinte, pe jumătate neînţelese nouă, le sorbeam şi le învăţam pe de rost. Pe aceste străzi, întîlneam ades un adolescent nu mult mai mare în ani ca noi, singuratic şi mîndru: Ionescu. Ca de obicei, ne furişam la repetiţiile Teatrului Naţional. Repeta acolo Maican. Se auzea — citisem despre acest Ionescu, «senzaţional debutant»... Ne-am dus ciotcă la premieră... A fost formidabil... Am văzut de multe ori *Acolo departe*... a lui Mircea Ştefănescu. Dar niciodată ca atunci. Aşa a intrat Ionescu Gion în viaţa teatrală a liceenilor din Iaşi, a întregului oraş.

«Nu, nu visez la nici un rol. La nici unul. Am ambiţii mari, să fac ceva în roluri mici. Nu m-am plîns de un rol, ci doar mi-am permis uneori să mă mir atunci cînd regizorii şi-au luat răspunderea. În acest plan nu cred că există regizori nemulţumiţi de mine. Teatrul îmi ia mult timp. Cînd joc seara, întreaga zi îmi este dăruită rolului. Sînt paralizat. N-am abilităţi, nu pot truca; dacă n-am starea de «graţie», sînt ca şi mort. Îţi închipui ce înseamnă asta într-o artă care se face în colectiv!»

nineta gusti

Are un surîs şăgalnic, numai al ei, e un spiriduş gata de pozne, uneori niţel cam tristă, alteori ciudată, totdeauna neaşteptată, surprinzătoare în reacţiile de pe scenă, la care niciodată nu ştii ce te aşteaptă. Am urmărit acest Puck feminin în fel şi fel de spectacole, şi mai bune, şi mai proaste; în comedii de bulevard şi farse stupide, dar şi în piese de subtilitate şi adîncime. Totdeauna juca alături de mari actori, în echipe prestigioase; cel puţin Radu Beligan era totdeauna prezent. Au trecut aproape trei decenii. În ultimele luni n-am mai întîlnit-o însă pe Vasile Conta, unde-i ştiam casa. Şi am aflat — cum în teatru se află toate — că şi-a cumpărat o casă la ţară, la Crevedia. Aha, deci tot pe lîngă fabrica de iluzii de la Buftea. Doar jumătate de oră cu maşina, şi o găsim.

— Ce fel de «teatru» iubeşti?

— Am fost calificată de la început ca o actriţă realistă. Aşa şi sînt. Dar nu resping nici o formulă, nici o căutare, nici o încercare... Dar teatrul trebuie să rămînă al oamenilor, pentru oameni! Şi i-am simţit totdeauna pe oameni aproape, iar eu le-am dăruit mai ales rîsul de care au nevoie ca de soare şi de aer. Se spune că am şi am avut haz. Dacă e aşa, l-am moştenit de la mama — care avea un haz ciudat, un fel de umor englezesc; se mira de ce rîde lumea cînd spunea ea ceva.

— Mai bine să ne gîndim la viitor. Ce vei face? Ce proiecte ai?

— Toate sînt legate de grădinărit, de flori, de viaţa mea de la ţară. Şi cînd trebuie să joc, iau autobuzul de la Crevedia şi mă opresc unde e nevoie. Pînă atunci hai să culegem zmeură din grădină.

Şi în grădina actriţei, printre pomi şi păsări şi ca într-o poezie de Ion Pillat, am uitat puţin de teatru...

kovacs györgy

Seamănă cu cineva? Cu Rex Harrison? Nu! E figura actorului aşa cum ni-l închipuiam de totdeauna. Solemn, demn, cu un aer de magistru, aparent distant, cu o lumină ciudată în privire, actorul urcat pe coturnii antici, jucînd în piaţa gotică, pe scena elisabethană, pe estrada commediei dell'arte, făcînd publicul să rîdă şi să plîngă totodată, Kovacs György impune respect pentru că are ţinuta actorului care oficiază pe scenă şi apoi, lăsîndu-şi costumul la garderobă, continuă un anume rol în viaţă, rolul celui care a înţeles să ducă destinul slujitorului scenei...

«Un rol? Fiecare rol înseamnă pentru mine dăruire, emoţie...

Pînă cînd ajung pe scenă, la repetiţii. Pentru că, apoi, cum spune poetul: „ sărutul împlinit nu mă mai mulţumeşte în totul" ...Mai ales că acest cuvînt „suspect" care e succes e unul din cele mai înşelătoare. Eu cred mai mult în scopul final al actului teatral decît în succes. Scop final? Influenţa pe care o transmiţi cu ajutorul acestei „arte a iluziei". Nu sînt nici primul, nici ultimul care spune că teatrul e cea mai efemeră dintre arte, că spectacolul, iremediabil, are — mai puţin decît o efemeridă — o viaţă de două ore jumătate. Trăieşte însă nu succesul, ci emoţia, adică măsura în care am influenţat gîndirea spectatorilor.

Acesta e scopul nostru cel mai important. Aceasta durează!

Cu 40 de ani de teatru am dreptul să nu mai am planuri... A avea planuri înseamnă a visa. Or, eu nu mai visez».

ion lucian

Ion Lucian! Aşa, cu ochi ca ai lui, ca nişte farfurioare de ceai, mi-i imaginam, în copilărie, pe dulăii din *Amnarul* lui Andersen. Ochi atotştiutori, exprimînd, demonstrînd, înduioşînd, amuzînd, o voce «unicat», o eleganţă scenică de «veche gardă», o

precizie a compoziției de o tehnică ireproșabilă. Ironic, dar și «melo» violent și sarcastic, Ion Lucian e unul din actorii cei mai interesanți, mai complecși, mai moderni în disponibilitățile valențelor sale artistice. Intrat un timp în «conul de umbră» al teatrului de copii, Ion Lucian a fost într-o «eclipsă» aparentă. Iată-l azi, pe scena Teatrului de Comedie, și iată-ne față în față, gata de întrebări și răspunsuri.

«Rol visat? Toate! Pentru că sînt un interpret creator de personaje. Nu am putut afla niciodată ce fel de «profil» am, pentru că regizorii mi-au rezervat cele mai neașteptate surprize, cuprinse între burlesc și dramă, bufonadă și tragedie, muzical și pantomimă.

Dacă aș fi tentat să mă caracterizez prin prisma contemporanilor mei, aș fi și mai derutat. Judecînd după dovezile de simpatie și prețuire ale publicului, sînt un actor ce poate fi mîndru. Judecînd după unele consemnări scrise, sînt un actor... care nu există! Aș fi vrut să continuu albumul început de tatăl meu, dar nu prea am avut cu ce. Așa am devenit fără să vreau... cosmopolit!»

ion marinescu

Nici în urma convorbirii cu Ion Marinescu nu am aflat cine, cînd și cum l-a botezat Jeanot. Așa îl cunoaște lumea teatrului și foarte mulți dintre apropiații săi spectatori: Jeanot. A jucat mult, roluri mari, partituri uriașe în fluvii de cuvinte, a jucat intelectuali, țărani și muncitori, a jucat eroi din antichitate, regi ai Angliei lui Shakespeare, soldați, scriitori. Cu aceeași fizionomie, cu același «cap», aceeași barbă...

Joacă teatru de 26 de ani și e oltean (născut chiar la Craiova, la 22 noiembrie 1930). Ion (era să zic și eu Jeanot) vorbește scurt, lapidar, nerutinat de convorbirile cu gazetarii.

«Ca actor nu-mi doresc un rol anume, nici nu refuz cel care mi se dă — nu calc regulamentul de ordine interioară. (Regizorii sînt însă destul de drăguți cu mine). Dealtfel, eu învăț ușor un rol — cu o viteză de performanță și, dacă vreau, îl uit imediat.

Îmi face însă plăcere să joc la radio. Citind rolul, mă deconectez, am «prins» specificul teatrului «pe unde».

...Mă îngrijorează unele tendințe ale așa-zisului «teatru modern». Dar spaima de a nu cuprinde și un talent printre cei pe care îi bănuiesc impostori mă face să închid ochii.

Am scris un volum de poeme. L-aș publica dacă nu mi s-ar părea că poeziile conțin lucruri intime ale sufletului meu. Marea mea ambiție e să scriu o piesă bună.

Și sînt siderat cînd văd cu cîtă ușurință scriu unii piese. Și se mai și joacă!»

h. nicolaide

H. Nicolaide s-a născut la Constanța în anul 1908. A urmat Liceul Mircea cel Bătrîn și apoi a fost trimis de familie la București să urmeze politehnica, dar bineînțeles s-a înscris la Conservator, unde a fost elevul Mariei Filotti — fiind remarcat de Victor Ion Popa. Debutează la București într-o revistă de amatori, scrisă de Camil Petrescu, și absolvă Conservatorul în 1933. De atunci, sute de roluri... De la revista, «pauză» (la cinema), la Goldoni și Shakespeare, de la Gorki la estradă; autor, interpret, regizor, animator, el, «Grecu», n-a avut nici «pauză», nici «relache».

— Am fost și continui să fiu actorul care intră ultimul pe ușa teatrului și primul care dispare după spectacol, de multe ori machiat, direct în mașină... sau cu gulerul ridicat, pălăria pe ochi, amestecîndu-mă printre șirurile de spectatori, care comentează la ieșire spectacolul — criticii noștri cei mai imparțiali. Nu pot suferi culisele.

— Și în viață?

— La fel ca și în teatru m-am ghidat întotdeauna după grecescul «Citește, folosește învățătura bătrînilor, fii deștept, ca să-ți poți da seama cît ești de prost».

— Pentru viitor — tot comedia?

— Numai. Profesoara mea, marea noastră actriță Maria Filotti, spunea: «toate rolurile mele sînt stropite cu lacrimi». Eu, dușman declarat al lacrimilor, mi-am construit totdeauna rolurile din rîs și bună dispoziție.

— Deci...

— Patru decenii încheiate între familie și scenă — cea de-a doua casă a mea — deși numai cu trei pereți... Peretele lipsă constituind singura avere imobilă, valabilă, agonisită în lunga mea carieră...

virgil ogășanu

Ce straniu și modern Don Quijotte e acest tînăr înalt și trist, pal ca un Armand Duval. Și totuși, dincolo de tristețe, personajul mustăcește de haz, pare gata pus pe o poznă, pregătit să scoată din mînecă un număr insolit de umor, un poem grațios sau o epigramă delicată. Pentru că tot ce face acest actor e învăluit în dantela unei suavități care îi încălzește sufletul lui și pe al celor care-l privesc. Gesturile lui Ogășanu sînt rotunde, largi, ca semnele pe care un dirijor le face orchestrei sale. Un

Pierrot fără costum și mască. Și acesta e Virgil Ogășanu, actorul tînăr, atît de popular, de aplaudat și iubit. L-am văzut în răstimpul cîtorva ore, psalmodiind din Topîrceanu, la televizor — alături de Irina Petrescu — un «joc de-a poezia», subțirel cît un fir de păing, apoi spunînd poezia înscenată într-un spectacol, și dînd impresia că El, actorul, improviza acolo versurile, atît era de înfrățit cu ele, și l-am mai văzut într-un rol care îi venea mănușă: un Werther al zilelor noastre.

— Ce fel de teatru preferați?

— Orice fel de teatru, pentru că specializările nu duc la nimic bun. Nu disprețuiesc nici melodrama, atît de umană, atît de apropiată. ...Am 33 de ani și sînt încrezător în posibilitățile mele viitoare. Cred în ele pentru că-mi iubesc meseria, iubesc relațiile cu publicul, public pe care îl simt aproape și mă face să nu mă simt singur. Îmi place mult să muncesc, să mă bat cu rolurile, să nu-mi fie ușor, să nu o duc bine. Lupt mereu cu inerția. Am credința că n-o să ajung niciodată la «finish». În atletism, da, poți ajunge; la noi, în teatru, te întrec, mereu, pe parcurs, alții. (N-am aflat nicicînd pe cei care au ieșit primii) Trist e doar că-n meseria noastră joci numai pentru o generație. Dar pentru ea trebuie să facem totul!

florin piersic

În timpul convorbirii cu Florin Piersic, descălecat în viteză, venit parcă de la o bătălie, mă întrebam cine oare îl mai așteaptă tot acum? Studioul cinematografic, platoul Televiziunii, sau una din scenele Teatrului Național?

«...Îmi doresc totdeauna un rol bun. În general, Teatrul Național din București trece printr-un proces de împrospătare. Radu Beligan, mereu tînăr ca actor și ca om, dorește din toată inima să ofere prilejul unor mari roluri pentru toți interpreții. Îmi aduc aminte de o remarcă a actriței Dina Cocea care spunea că «în rolurile mici se cunoaște actorul mare». Am jucat în piese de debut, în comedii, în drame, chiar și în vodeviluri».

stela popescu

POPESCU STELA: Nume de elevă premiantă, devenit cel al unei vedete de teatru. Are o energie de campion sportiv: De aceea nu știi niciodată cînd o vei găsi acasă; un matineu la Satu Mare, un concert la Baia Mare, un cuplet într-o revistă la Brașov. Pînă la urmă totuși o surprindem în ipostaza unei harnice gospodine, în costumul unei profesioniste a bucătăriei, croit însă și ca unul dintr-o revistă.

Atmosfera e artistică ad-hoc. În încăperea de alături, Mihai Maximilian pune la punct ultimele... picioare de vers pentru o melodie pe care Vasile Veselovschi o repetă insistent la pian. Șlagărul va fi lansat de Stela?

«...Aș dori să abordez roluri de oameni profunzi, serioși. Aș vrea să nu fiu judecată numai în lumina celor opt ani de revistă. Deși la revistă am avut totuși mari satisfacții. De-ați ști cît de dificil este ca, în cinci minute, să-ți mulțumești publicul, să faci o mie de oameni să rîdă, să-i stăpînești cu un text deseori mediocru. E nemaipomenit!

Repet; orice rol mă bucură; mi-e dor însă de o lucrare clasică, de un spectacol „la costum". Cred că și publicul dorește un spectacol frumos îmbrăcat!»

eugenia popovici

Un mic apartament, cocoțat aproape de cer, pe șoseaua Mihai Bravu. Vaze pline cu flori, o terasă înflorită; din tablourile de pe pereți ne privește același personaj, cu un zîmbet copilăresc, nedisimulat, din tablourile semnate de Magdalena Rădulescu, sau Isachie, alături de bustul lui Cafengiu. Mobilă florentină, grea, covoare adînci, liniște. Aici este laboratorul de viață și creație al uneia dintre cele mai prodigioase interprete ale scenei românești. Eugenia Popovici și-a cucerit gloria cu încetul, o stăpînește cu maturitate, împărțindu-și viața între scenă și școală.

«...Nu, n-am visat un rol special. Să mă mai gîndesc? Poate aveți dreptate. Am vrut cîndva să joc rolul Julietei. Dacă aș fi fost bărbat, aș fi jucat oricînd, oriunde, Avarul. Cred că este unul din cele mai complexe, mai interesante, mai dificile roluri din istoria teatrului universal. La fel e și rolul Julietei, care solicită interpretei o uriașă gamă de trăiri sufletești, într-un timp scurt. Îmi place tragicomedia pentru că e cea mai apropiată de viața adevărată. Acum cîteva sute de ani, Lope de Vega susținea același lucru, dublîndu-l prin practica sa scriitoricească. Mi-am format personalitatea, registrul vocal la care vă referiți, jucînd mult. La început aveam doar un firicel de voce. Am trecut acest impas făcînd exerciții enorme. Muncesc foarte mult la fiecare rol. Nu mă despart de el nici o clipă, oricare ar fi situația. Atunci cînd repet, întreaga mea viață este subordonată personajului, toate celelalte acțiuni ale mele rămîn pe un al doilea plan. De aceea, nu accept niciodată să repet două roluri deodată. A juca teatru nu înseamnă doar a debita niște cuvinte, a îmbrăca niște costume. N-am auzit pe cineva să fi izbutit simultan două mari creații. În cel mai bun caz, una din ele e trădată».

silviu stănculescu

Silviu Stănculescu. Imaginea mea despre el era aceea a unui senin și olimpian june-prim, a unui

de la rol la rol

actor foarte profesionist, cu un succes la public în ascendență. L-am cunoscut cîteva seri mai de aproape pe omul Silviu Stănculescu, altul decît eroul de pe peliculă sau de pe scenă, omul bîntuit de probleme și căutări, de o neliniște febrilă.

«Sînt cunoscut? Cunoscut m-au făcut filmele... Dar nu atît filmele de pe ecranele mari, ci acelea de pe micile ecrane, adică reluate de televiziune. Și spectacolele teatrale. (Îmi amintesc cu plăcere de colaborarea cu Petre Sava Băleanu la *12 oameni furioși* sau *Furtună la Palatul de justiție*, apoi *Bătrînul, Ion Anapoda*). M-a cunoscut poate publicul divers al provinciei în turneele Teatrului Giulești. Și mă cunoaște publicul și prin aceea că spun deseori versuri...

Ce fel de actor sînt eu? Ceea ce realizez se bazează mai puțin pe studiu, mai mult pe intuiție. Lucrurile învățate în institut mi-au rămas. Defecte? Îndrăznesc prea puțin, am prea multă simplitate, sinceritate poate «neprelucrată» scenic. Fac parte dintre actorii care nu trebuie conduși de mînă, dădăciți, dacă întîlnesc o concepție regizorală bine marcată. Și apoi... apoi nu prea știu să refuz un rol nepotrivit, o colaborare în plus... Sînt timid, în ciuda aparențelor, și, acum, obsedat de ideea de a încerca să fac în anii pe care-i mai am niște lucruri... Am impresia că mă cunoaște lumea și descopăr cu bucurie pe cei care mă cunosc. Deși... recent la Aprozar un vînzător care m-a servit peste rînd mi-a spus: «Pentru dumneavoastră, tovarășe... Dichiseanu!» Nu sînt încă mulțumit cu ceea ce fac în meserie, dar marea mea satisfacție este nu atît cu ceea ce am făcut eu — ci cu ceea ce a făcut generația mea, George Constantin, Draga Olteanu, Sanda Toma, Mircea Albulescu...»

ludovic spiess

Deși Ludovic Spiess face parte din lumea muzicii, am dorit mult să-l cunosc de aproape pe acest halterofil al operei, pe acest uriaș cu zîmbet de copil, pe care l-am întîlnit prima dată acum un deceniu.

În noaptea de revelion, Spiess a cîntat — cu paharul în mînă — o urare de spor și belșug. Părea un uriaș dintr-o poveste a Fraților Grimm sau a lui Hauff.

Vocea lui Spiess a colindat și colindă lumea. S-a scris despre el mai puțin decît despre Năstase, dar nu e mai puțin cunoscut.

Rolul favorit? Rodolfo. Dirijorul preferat? Bernstein. Partenera favorită? Cîntăreața americană de culoare Martina Arojo.

Rolul visat? Andrea Chenier!

ștefan tăpălagă

Ștefan Tăpălagă este unul dintre cei mai cunoscuți interpreți de... roluri secundare. Poate ar fi fost un interpret ideal pentru «Jean de la lune» — poetul cu capul în nori, copilul aiurit, cu sufletul sensibil. *Candide — iată rolul vieții sale!* Pînă atunci face parte și din trio-ul Ra-Ta-Ta...

«Utilizarea mea pe scenă a fost foarte variată. Găsesc și accept un rol în orice piesă, chiar dacă nu e cel principal. Îmi plac rolurile mai mici. Îmi dau satisfacție. Genul meu? Tragi-comic! Poate Don Quijotte, desigur Mitică Popescu. Grozav aș vrea să-i joc și pe Cezar din piesa lui Shaw, rol jucat de mine în institut. O mare satisfacție mi-a dat-o perioada de specializare cu Lecocq la Paris. La calitățile mele naturale, dobîndite prin sport, am căpătat și însușirea de a fi pedagog, de a împărtăși secretele mișcării scenice. Cît de importantă este pantomima, element de bază al limbajului scenic internațional! Dealtfel, majoritatea spectacolelor românești au fost apreciate în străinătate și datorită laturii vizuale, excelentă. Poate, într-o zi, deși e dificil, vom avea și noi o trupă de pantomimă. Și ce utilă e condiția fizică, regimul sever de viață, mai ales pentru junii-primi — dintre care unii au o tonă. Mă simt excelent la Teatrul de Comedie, ca într-o familie. În rest... teatru, TV, familie, fetița, elevă în clasa a VI-a, soția, regizoare și profesoară... Aceștia sîntem noi, familia Tăpălagă; doi actori, o regizoare și un scenograf (soțul Rodicăi, I. Popescu-Udrițte).

O trupă completă!»

liliana tomescu

Și dacă numele Lilianei Tomescu nu a fost în fiecare seară pe afiș, «cota» popularității ei nu a scăzut deloc. A rămas un magnet — și ceea ce e cu totul remarcabil — pentru publicul de toate categoriile. Deci și pentru cei care au venit să o vadă în Claudel, ca și pentru cei care o preferă într-o farsă oarecare — de pildă *Adio, Charlie*. Cum a izbutit deci să cucerească spectatorii? Cum de poate fi odată tragică, vibrantă, sfîșiată de tristețe, iar altă dată să inventeze gaguri care declanșează hohote de rîs?

«*Luna dezmoșteniților* de O'Neill. Da, acesta e rolul în care am dat cel mai mult. Caut explicații, se pot găsi, sau nu, dar rolul acesta m-a făcut să mă întîlnesc cu acele clipe ideale dorite de toți actorii — contopirea cu personajul, vibrația la unison. Am mai dorit și alte roluri, dar le mai aștept...»

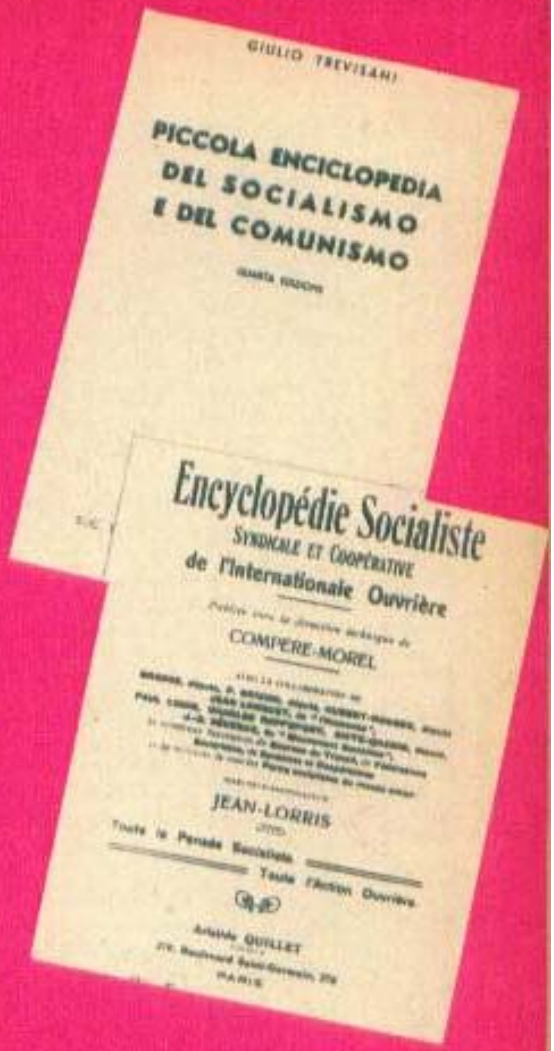

MICĂ ENCICLOPEDIE A ENCICLOPEDIILOR

«Foamea de informație» nu este doar a acestui ev. Și nici «foamea» de informație amplă, complexă, întinsă, extinsă, multilaterală, de ansamblu, îmbrățișînd pe cît posibil totul, oferind acest «tot» în formule și forme organizate, sistematice, netede, accesibile.

Această sarcină și-au luat-o — încă din epoca papirusului — enciclopediile.

Ce este o **enciclopedie?**

Să interogăm — pentru definirea termenului — chiar... subiectul! Citim în «Micul dicționar enciclopedic», Editura enciclopedică română, București, 1972: «1. Ansamblu multilateral de cunoștințe omenești. 2. Tip de lucrare lexicografică, de diferite proporții, care tratează sistematic termeni, noțiuni din toate domeniile de activitate sau dintr-un singur domeniu, fie în ordine alfabetică, fie pe probleme sau pe ramuri. Lucrări cu caracter enciclopedic au apărut, încă din antichitate, la egipteni, chinezi, greci, arabi, romania.

Cîte enciclopedii există în lume? Cîte au apărut, de-a lungul veacurilor, de la egipteni, chinezi, greci, arabi, romani și pînă azi?

Specialiștii sînt de părere că s-ar putea întocmi o **enciclopedie a enciclopediilor**, atît de multe au apărut, în toată lumea, din antichitate și pînă azi. Practic — ne spun cercetătorii domeniului — nu există nici o ramură a activității și a gîndirii umane care să nu-și aibă — între două coperte — enciclopedia sa. Totalul lor, ca tematici, trece de două sute (numai indexul bibliografic francez menționează 139!), chiar și simpla enumerare a titlurilor, însoțite de un minimum de date de referință, putînd umple un volum de mai multe sute de pagini.

Istoricul enciclopediilor începe, spun cercetătorii, cu Aristotel (384-322 î.e.n.), a cărui operă cuprinde, în ansamblul ei, un sumum de cunoștințe ale epocii, stăpînite de grecii antici. Opera lui Aristotel este deci prima **enciclopedie scrisă** a lumii. Lucrările «celui mai mare gînditor al antichității», cum îl definea Karl Marx, nu s-au numit chiar «enciclopedii», dar conținutul lor prefigurează, trasează chiar, liniile directoare ale viitoarelor enciclopedii tematice (logica, metafizica, biologia, matematica, retorica, fizica, psihologia, politica).

Trei secole mai tîrziu, istoricul Pliniu cel Bătrîn (24-79 e.n.) scrie, în genul enciclopediilor de azi, **Istoria naturală**, operă în 37 de volume. Formula enciclopediei, în sensul pe care îl dăm în prezent (din grecește: **en** = în; **kyklos** = cerc; **paideia** = educație, învățămînt; deci ansamblu multilateral de cunoștințe), începe să se definească. Primele enciclopedii propriu-zise apar în evul mediu. Francezul Vincent de Beauvais, călugăr dominican, întocmește, către sfîrșitul secolului al XIII-lea, o mare enciclopedie în 82 de volume, cuprinzînd un rezumat al științelor timpului: filozofia, fizica, retorica, gramatica, dreptul, medicina, teologia, istoria, morala, descrierea naturii. Această operă (răspîndită mai întîi în manuscris multiplicat) a fost tipărită, în 1473, la Strasbourg, în zece volume, apoi reeditată de mai multe ori. În aceeași epocă (1499) apare la Milano un **Lexic istoric** enciclopedic, al cărui autor era compilatorul grec Suidas. Lucrarea consemnează cu precădere detalii de istorie literară. O enciclopedie de proporții vaste, un veritabil «colos» al genului (nu mai puțin de 5 000 de volume!), redactată pe sectoare de activitate, apare, în manuscris multi-

plicat, în China, la jumătatea secolului al XVII-lea. Această uriașă enciclopedie-bibliotecă, de dimensiuni incredibile pentru cititorul de azi, și-a datorat proporțiile nevoii de spațiu pretins de alfabetul cu mii de semne folosit de chinezi. În aceeași vreme, între anii 1695 și 1697, avea mare căutare **Dicționarul istoric și critic** (tot un fel de enciclopedie) al filozofului francez Pierre Bayle. Un **Dicționar de arte și de științe**, adoptînd formula enciclopediei, a fost scris și publicat, în 1694, de francezul Thomas Corneille.

Secolul al XVIII-lea marchează, în acest domeniu, o treaptă nouă, prin apariția **Enciclopediei** lui Diderot (1751). Atît datorită proporțiilor și formatelor (35 de volume mari, cu planșe), cît, mai cu seamă, valorii și multitudinii de informații pe care le cuprinde, **Enciclopedia** lui Diderot devine opera de referință a domeniului. Titlul exact al lucrării: **Encyclopédie, ou Dictionnaire raisonné des Sciences, des Arts et des Métiers.** În nota de prezentare a operei se menționează că redactarea a fost făcută de o societate de oameni de litere, sub direcția lui Diderot și cu colaborarea (pentru partea matematică) a lui Jean d'Alembert. Deși de format mare, această primă enciclopedie care-și merita integral denumirea a fost tipărită în 4 000 de exemplare — record absolut pentru o vreme în care cele mai răspîndite cărți abia ajunseseră la 3 000 de exemplare (**Istoria naturală** a lui Buffon sau operele lui Voltaire).

Cu Diderot începe deci o veritabilă «tradiție a enciclopediilor». Englezii fondează, în 1768, **Enciclopedia Britanica**, ale cărei ediții se vor succeda, vreme de peste două secole, fără întrerupere, fiind, în zilele noastre, cea mai veche enciclopedie în circulație (ultima ediție are 24 de volume). Germanii au scos primul **Konversations-Lexicon** (46 de volume), între anii 1808 și 1811. Pierre Larousse a editat primele 17 volume din al său **Grand dictionnaire universel du XIX-e siècle** între anii 1863 și 1877; apoi **La Grande Larousse illustrée** (7 volume) în 1909 și în continuare, pînă azi, numeroase alte enciclopedii care-i poartă numele. Un dicționar enciclopedic a fost tipărit la Petersburg, începînd din 1890 (82 de volume), iar o **Mare enciclopedie sovietică** (66 de volume) a apărut, la Moscova, între anii 1925 și 1947. Italienii au scos prima lor mare enciclopedie între anii 1875 și 1888 (25 de volume). Cea mai mare enciclopedie existentă astăzi în lume este **Enciclopedia spaniolă:** 70 de volume, format mare (dublu, în raport cu cel al altor enciclopedii), cu mai mult de 100 000 de pagini (ediția 1958).

Cu o contribuție substanțială, demnă de interes, ne înscriem în acest sector de activitate și noi, românii. O **Enciclopedie începătoare pentru tinerimea moldo-vlahă care studiază limba franceză** apare, la Iași, în anul 1839, în limbile română și franceză. Are numai 224 de pagini, dar își justifică titulatura prin tematica celor 68 de «lecții» pe care le cuprinde: istorie, geografie, matematică, botanică, mineralogie, astronomie, zoologie. În 1842, Gheorghe Asachi face să apară, tot la Iași, o primă fasciculă din **Lexiconul de conversație**, «scos pentru a înlesni românilor dobîndirea feluritelor cunoștințe». Sînt anunțate 4 tomuri a cîte 20 de coale, dar n-a apărut decît fasciculа 1 = litera A. Autorii primei mari enciclopedii românești — definitivată, dusă la bun sfîrșit — sînt cărturarii din Asociația transilvană pentru literatură română și cultura poporului român (ASTRA), care întocmesc, între anii 1898 și 1904, **Enciclopedia română**, în 3 volume. La alcătuirea lucrării au luat parte peste două sute de autori din toate provinciile românești, care au explicat 40 000 de termeni din toate domeniile de activitate. Două încercări mai puțin reușite — din cauza lipsei lor de obiectivitate — sînt făcute un sfert de veac mai tîrziu, cînd, în 1930, apare la Cluj **Enciclopedia Minerva**, care se recomandă a fi «cea dintîi enciclopedie românească în adevăratul înțeles al cuvîntului» (afirmație neîntemeiată, în cele 978 de pagini ale sale găsindu-se mai puțin de jumătate din conținutul enciclopediei de la Sibiu); și cînd, în 1931, apare **Dicționarul enciclopedic ilustrat «Cartea românească»** (autori: I. A. Candrea și Gh. Adamescu), mai mult un dicționar decît o enciclopedie. O asociație științifică pe care o va conduce profesorul Dimitrie Gusti colectează fonduri și editează, între anii 1936 și 1939, **Enciclopedia României** (4 volume: 4 078 de pagini ilustrate). Lista se continuă — inaugurînd o etapă nouă — cu numeroasele enciclopedii și dicționare enciclopedice întocmite după criteriile științifice moderne, apărute după 1944. Citabile, printre ele, **Dicționarul enciclopedic român** (1962-1966), **Micul dicționar enciclopedic** (1972) etc.

Tendința generală, în zilele noastre, este **specializarea enciclopediilor pe probleme.** Formula este unanim acceptată, deoarece, față de valul impetuos al informațiilor care intră anual în circuitul mondial, o enciclopedie universală este, practic, irealizabilă, și ca timp (ca durată), și ca spațiu (ca volum, ca proporție). Chiar realizabilă, o astfel de enciclopedie-gigant n-ar putea fi accesibilă, ca preț, decît unui număr restrîns de amatori. Enciclopediile specializate, în schimb, oferă celor interesați, cu promptitudine și cu detalii de ultimă oră, tot ceea ce vor să știe dintr-un domeniu sau altul. Pricină pentru care chiar marile enciclopedii cu tradiție și-au redus numărul volumelor, lăsînd detaliile explicative ale principalelor teme pe seama volumelor specializate. Iată de ce, la ora de față, în lume circulă tot felul de enciclopedii tematice.

În secolul nostru s-au publicat și cîteva enciclopedii — extrem de interesante — pe teme sociale și politice. Menționăm — în spațiul limitat de care dispunem — două dintre acestea: **Enciclopedia socialistă**, apărută la Paris, în 1913, lucrare care cuprinde, între altele, și un istoric al formării partidelor socialiste din întreaga lume (deci și din România, unde, scrie enciclopedia, «un rol de seamă l-a avut Dobrogeanu-Gherea, cel mai celebru teoretician marxist din țările balcanice», precum și I.C. Frimu, «care a fost ales, în anul 1900, membru în Biroul Socialist Internațional»); **Enciclopedia socialismului și a comunismului**, apărută în decembrie 1958, la Milano, care, de asemenea, face referiri și la activitatea românilor în aceste direcții.

ION MOGOȘ ■

ȘTIAȚI... ● ȘTIAȚI... ● ȘTIAȚI... ● ȘTIAȚI...

DRAJEURI ANTIFUMAT

Pentru fumătorii ce-și urăsc viciul, dar sînt slabi de înger, o veste bună. Doctorul francez Cortial a inventat niște drajeuri — numite, desigur, Nico-Corryl — care cică taie pofta de fumat. Deocamdată se așteaptă cestele făcute pe 5 000 voluntari doritori să scape pe gratis de năravul ierbii dracului. Așadar, anul 1975 este, poate, anul speranțelor ce nu se vor risipi ca fumul.

DUPĂ ORAȘE SUBMARINE, ORAȘE COSMICE

Fizicianul american Gerard O'Neill a publicat recent proiectul unui oraș zburător «imobil» în zona Lagrange (unde gravitația terestră și cea a Lunii se anulează reciproc). Construcția ar putea începe chiar în 1980, cînd va fi pusă la punct naveta spațială. Orașul cosmic ar fi un cilindru de 30 kilometri lungime și 7 kilometri în diametru în care, prin rotire (30 ture pe oră) s-ar crea o gravitație artificială. La margines unei cîmpii de circa 200 kilometri pătrați — cu lacuri, pajiști și grădini — vor fi așezate casele celor 10 000 locuitori ai insulei zburătoare, zonele industriale și de agrement, totul sub un acoperiș translucid. G.O'Neill ne asigură că proiectul lui, sau altul asemănător, va fi realizat pînă în anul 2074. S-a calculat și prețul: aproximativ cam cît programul Apollo. Ieftin, dacă ne gîndim că în secolul viitor multe se vor schimba în cer, precum și pe pămînt.

POLIȚIA POLIȚIEI

La Paris, inspectoratul general al poliției, numit și «poliția poliției», a fost sesizat de 3 inspectori ai comisariatului Montrouge despre o ispravă a unor colegi de la comisariatul Sceaux: 11 inspectori, cu comisarul în frunte, au atacat într-o seară locuința comerciantului Mehdaoui, producînd pagube și răniri. Cauza: o ceartă între vecini (victima și unul din cei 11), care a stîrnit șovinismul polițiștilor în cauză, Mehdaoui fiind algerian. Efectul: un proces răsunător cu 12 polițiști în boxa acuzaților, acompaniat de discuții vehemente între unii care-i acuză pe cei 3 inspectori de trădare și alții care-i consideră eroi curajoși.

«CARNE PENTRU FRANKENSTEIN»

Este titlul unui nou film american, evident de groază. Ca atîtea altele și totuși deosebit, fiind stereoscopic, adică în 3 dimensiuni. Spectatorii sînt delectați cu lifleci pe care-i văd repezindu-li-se în păr, capete tăiate ce li se rostogolesc pe genunchi, șuvoaie de sînge revărsîndu-se de pe ecran în sală etc., etc. Unora le place...

SHERLOCK HOLMES A FOST FEMEIE

Sherlock Holmes, strămoșul agenților secreți din zilele noastre, eroul romanelor lui Conan Doyle, nu ar fi fost bărbat, ci o femeie care purta haine bărbătești. Așa cel puțin susține scriitorul britanic Cleon Davies, cercetătorul operei literare a lui Conan Doyle.

După părerea lui Davies, Conan Doyle a lăsat, în mod intenționat, cititorului posibilitatea de a ghici acest fapt. Dar abia după 40 de ani de la moartea lui Doyle s-a găsit cineva care să înțeleagă intenția scriitorului.

În sprijinul tezei lui Cleon Davies vine descrierea marelui detectiv, făcută de Conan Doyle: Sherlock Holmes purta părul lung, avea un glas subțire, degetele mîinilor sale erau albe, lungi și subțiri, iar tenul îi era uimitor de neted...

LAUR ÎN ROMÂNIA

Arborele *Ilex aquifolium*, sau laurul, cum este cunoscut din literatură — «nobila plantă» consacrată de greco-romani lui Apollo, planta ale cărei frunze încoronau fruntea poeților și a învingătorilor — crește, prin excelență, în regiunile mediteraneene și tropicale.

Nu mică a fost deci uimirea specialiștilor de la Inspectoratul silvic Arad cînd au descoperit, cu cîțiva ani în urmă, în munții Codrul-Mom actuala rezervație naturală de arbuști de laur din Ron

să crească, să se aclimatizeze laurul în munții noștri, într-o zonă atît de nordică? Nu se știe cu precizie — și aceasta stîrnește, o dată mai mult, interesul cercetătorilor.

Tînăra rezervație de laur se află în incinta unității de producție «Zimbrul», se întinde pe o suprafață de 400 metri pătrați, iar înălțimea arbuștilor atinge 2,30-3 metri. În timp — și într-un climat prielnic — laurul poate atinge o înălțime de 18-20 metri. Lemnul lui, imitînd abanosul, are o valoare economică deosebită, din el putîndu-se prelucra articole de mobilă și artizanat.

Deci — poeți să avem, că laur...

TICURILE CREAȚIEI

— La Fontaine scria numai cînd ploua. Cu capul descoperit, se plimba pe ploaie ceasuri întregi, declamîndu-și versurile cu glas care, vorbind cu el însuși și gesticulînd.

— Denis Diderot scria ca un posedat; alerga dintr-o cameră într-alta, gesticula și striga de răsuna toată casa. Dacă ferestrele erau deschise, trecătorii alergau speriați să vadă despre ce este vorba. Un rol foarte important în asemenea momente îl juca peruca scriitorului. Diderot și-o smulgea din cap, o călca în picioare, și-o punea din nou...

— Naturalistul Buffon nu se așeza la masa de scris decît în ținută de gală: cu peruca bine pudrată, cu sabie și manșete de dantelă. De fapt, «la masa de scris» era un fel de a zice. Întrucît obișnuia să scrie la mai multe mese de scris, așezate, fiecare, în cîte o cameră. Trecea dintr-o cameră în alta, se oprea la fiecare masă și scria cîteva rînduri....

— Pe masa de scris a lui Ibsen se afla un suport cu figurine comice: urși de lemn, drăcușori, două-trei pisicuțe, din care una cînta la vioară, și cîțiva iepurași. Scriitorul nu așternea nici un rînd pe hîrtie dacă nu avea în fața lui acest suport.

— Compozitorul italian Sarti compunea numai noaptea și numai într-o cameră goală, fără mobilă, la lumina slabă a unei gazoriițe ce atîrna de tavan.

— În schimb, lui Cimarosa, alt compozitor italian, îi plăcea să compună acompaniat de zgomote. Își invita prieteni, se întreținea cu ei și, între două convorbiri, arunca note pe portativ. Așa a fost scrisă muzica pentru operele «Horațiu» și «Căsătoria secretă».

BALAMUC FOST MALAMUC

Mai uzitat decît «spital de nebuni» este, la noi, «balamucul»... De unde vine acest cuvînt? La începutul secolului trecut — consemnează documentul vremii — Mitropolia din București avea «un frumos metoh al ei departe de oraș, pe malul rîului Prahova, de-i spunea Malamuc, și acolo trimitea pe unii dintre acei bolnavi «mintiți». În timpul domniei lui Alexandru Ghica, pe la 1839, s-a hotărît definitiv ca Malamucul să fie «casă de ținere» și căutarea celor lipsiți de minte», mănăstirea despre care este vorba avînd toate cele de trebuință pentru această misiune. Cu timpul, s-au clădit, de către Logofeția treburilor bisericești, alte încăperi ale «Malamucului». Dar, «fiind tare departe de București», spitalul astfel înființat a fost părăsit, «casa de ținere» mutîndu-se la București — unde s-a numit «Casa smintiților». Malamucul a fost dat uitării, dar a rămas în urma lui **balamucul** de azi.

EVOCĂRI

BREVETE AUTOMOBILISTICE ROMÂNEȘTI

Automobilele de azi, care merg cu benzină, au apărut, în primele lor forme, către sfîrșitul secolului trecut și au intrat în domeniul public abia în anul 1896, cînd s-a organizat la Londra prima expoziție internațională de trăsuri-automobile «casnice» — zgomotoasele concurente de mai tîrziu ale trăsurilor cu cai. Înaintea acestora au circulat în Europa cîteva exemplare de automobile acționate cu aburi, între ele fiind și unul construit la Paris, în anul 1880, de inginerul român **Dimitrie Văsescu**. Francezii l-au numit «cel mai reușit tren fără șine din lume». În 1896, cînd s-a înapoiat în țară, inginerul Văsescu a adus cu el mașina pe care o construise, donînd-o muzeului Școlii de poduri și șosele, al cărei profesor a devenit mai tîrziu. După cum se vede în fotografie, roțile din spate sînt prevăzute cu inele de cauciuc între benzile metalice — sistem inventat tot de Văsescu, într-o vreme cînd încă nu se cunoșteau anvelopele pneumatice.

*

Primul model de automobil aerodinamic din lume a apărut în anul 1922. Era o limuzină de o formă îndrăzneață, nemaiîntîlnită pînă atunci, avînd partea din spate ascuțită, iar cabina conducătorului și a pasagerilor plasată în față. Această străbunică a automobilelor

Automobilul Văsescu–1880

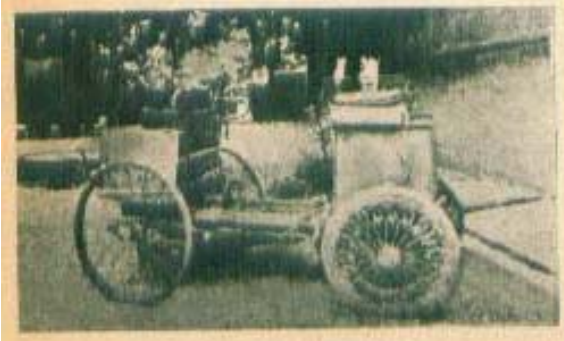

CUM L-A «SINUCIS» HITLER PE ROMMEL

de ANDRÉ CASTELOT

În ziua de luni 17 iulie 1944, pe șoseaua dintre Joigny-en-Livarot și Vimoutiers, impozanta mașină «Mercedes» a mareșalului Rommel se îndrepta către cartierul general al acestuia, din La Roche-Guyon. Este un drum pe care se întîlnesc în fiecare clipă convoaie militare nesfîrșite, unele retrăgîndu-se, altele înaintînd spre zona frontului, în timp ce, de o parte și de alta, zac lipite de pămînt tot felul de vehicule distruse de aviația anglo-americană, care zboară pe cerul Normandiei ca la ea acasă.

Învingătorul de la Tobruk, acum comandant-șef al Grupului de armate N, de pe frontul din Normandia, se înapoiază din vizita făcută generalului Sepp Dietrich, comandantul corpului 2 blindat SS[1].

Și de data aceasta, Rommel se întoarce din inspecție descurajat. «Invadatorii» sînt tot timpul victorioși în străpungerile pe care le fac una după alta. De la 6 iunie, ziua debarcării aliate, situația s-a înrăutățit în mod grav.

Rommel nu s-a sfiit să-i spună aceasta lui Hitler, cu o lună în urmă, la 17 iunie, la Margival, localitate aflată nu departe de Soisson, în acel cartier general care fusese amenajat la începutul războiului în vederea unui atac împotriva Angliei.

Mareșalul von Rundstedt, comandantul șef al frontului de Vest, fusese și el convocat cu acel prilej. Führerul, însoțit de Jodl, ascultase cu privirea fixă, jucîndu-se mașinal cu ochelarii pe care îi ascundea cu grijă cînd era fotografiat.

Îl asculta pe Rommel, care îi reamintea de raportul său anterior. Cum Hitler respinsese planul preconizat de mareșal — un contraatac imediat și fulgerător — anglo-americanii putuseră pune piciorul, temeinic, în Normandia. Rommel prevăzuse aceasta și i-o spusese lui Jodl la 23 aprilie.

«Dacă nu vom pune toate forțele defensive sub comandament unic, ca să putem lansa astfel localitatea unităților mobile în bătălia ce se va desfășura pe coastă, victoria este mai mult decît îndoielnică».

«Dacă trebuie să aștept mai întîi debarcarea, pentru a cere pe cale obișnuită să mi se încredințeze comanda și dreptul de a dispune liber de forțele mobile, unitățile vor sosi prea tîrziu, pentru a putea interveni în mod eficace».

Și debarcarea aliată — «invazia», cum o numeau nemții — reușise.

Acum trebuia să se reacționeze într-un fel. «Situația noastră devine din ce în ce mai critică», conchidea Rommel la 20 iunie... «Insist ca Führerul să fie informat despre toate acestea».

Führerul fusese informat, desigur, dar nu și convins. Rommel și von Rundstedt îl rugaseră stăruitor să vină și să-și dea seama personal de situație.

La cererea șefului său, Rommel își înfățișă punctul de vedere: forțele aflate în luptă erau cu totul inegale. Trebuia, după părerea lui, să se efectueze simultan o străpungere în peninsula Cotentin[2] și o repliere pe Orne[3].

— Nu se pune problema! — izbucni brusc Hitler.

URLETE ISTERICE

Şi fiindcă Rommel insista, Führerul fu cuprins de un acces de mînie, de una din crizele lui obişnuite de adevărată isterie. Armele noi, armele secrete erau gata. Rachetele V urmau să-i pună la pămînt pe «invadatorii», în timp ce valurile de maşini ale morţii aveau să facă praf oraşele engleze. Ora Apocalipsului sunase pentru anglo-americani! Dar un specialist, convocat şi el cu acest prilej, dovedise, pe bază de cifre precise, că rachetele V nu-şi puteau face uluitoarea lor apariţie pe cîmpul de luptă decît după cîteva săptămîni...

Fu clipa în care Rommel cuteză să prezică prăbuşirea totală a armatei. Nu mai rămînea decît să se ceară pace. Hitler izbucni în adevărate urlete:

— Taci din gură! N-ai să te ocupi d-ta de conducerea războiului! Treaba d-tale este să rezişti invaziei!

Rommel mersese însă prea departe pentru a mai putea tăcea în acel moment — scrie Didier Măures[1]. Răspunsul lui Hitler, departe de a-l înspăimînta, îl îndîrji şi mai mult în a-şi susţine convingerile. Începu să critice comportarea unităţilor S.S., ale celor din S.D. şi a Gestápoului[2]. Protestă împotriva incidentului de la Oradour[3], de care se făcuse vinovată cu săptămîni în urmă divizia «Das Reich».

«Acest eveniment şi altele de acelaşi fel nu creau oare riscul unei prăbuşiri grabnice a Germaniei? Din punct de vedere moral, ele erau evident condamnabile; dar faptul că ele puteau influenţa situaţia militară întrecea orice măsură».

— Astfel de fapte — a explicat el — constituie o adevărată desconsiderare a uniformei germane! Cum să ne mai mirăm, după toate acestea, că Rezistenţa găseşte un sprijin din ce în ce mai mare în rîndurile populaţiei? Comportarea unităţilor S.S. îi îndepărtează de noi pe toţi francezii cît de cît conştienţi. Trebuie pedepsite imediat atît divizia «Das Reich», cît şi toate unităţile S.S. care s-au făcut vinovate de crime. Trebuie dizolvat S.D.-ul, iar unităţile S.S. trebuie încorporate în armata regulată...

— Nu te amesteca în lucruri care nu te privesc!, urlă Hitler.

Rommel nu se lăsă intimidat şi reluă:

— Vă expun un punct de vedere practic, Führere. E o problemă strict militară. Protestez, de asemenea, împotriva înrolării copiilor de 14 ani în armată. Nu au calităţile fizice necesare — şi de aceea sînt măcelăriţi în masă. În felul acesta, distrugem tot tineretul german!

Răgetele începură din nou:

— Taci din gură! Toate-acestea nu te privesc! Vezi-ţi de treaba d-tale şi nu te amesteca în politică! Rezistă inamicului — şi atîta tot! Restul nu te priveşte pe dumneata.

Chiar mareşalul Keitel, care pînă atunci îl privise pe Hitler ca pe întruparea lui Dumnezeu pe pămînt, prevăzu sfîrşitul. I se deschiseseră, în fine, şi lui ochii. La 27 iunie îl întreba pe Rundstedt «ce s-ar putea face» — şi mareşalul îi răspundea:

— Să cereţi pace, sleahtă de idioţi!

Cînd von Rundstedt fu înlăturat de la comandă şi înlocuit cu von Kluger, Rommel înainta şefului său, la 15 iunie, un raport destinat să ajungă în mîinile lui Hitler: «Trupele luptă eroic, dar această luptă inegală se apropie de sfîrşit... Vă cer deci, Führere, să trageţi fără întîrziere concluziile care decurg din aceasta. În calitatea mea de comandant şef al grupului de armate B, consider că e o datorie a mea să vă spun acest lucru fără înconjur».

...Au trecut două zile de la trimiterea acestui ultimatum. Mercedesul cu fanionul cu zvastică pe aripa stîngă îşi continuă drumul spre satul Vimoutiers. Rommel e cufundat în gînduri; aproape că nici nu înregistrează privelîştile din jurul său. Ca de obicei, gîndurile sale se concentrează asupra unui unic obiectiv: războiul. Într-o zi, generalul Gause îi atrăsese atenţia asupra frumuseţii unei pajişti înflorite.

— Ar trebui s-o acoperim cu mine, îi răspunse mareşalul.

TREBUIE ÎNLĂTURAT HITLER, PENTRU A SALVA REICHUL!

În această zi, 17 iulie, Rommel se gîndeşte la situaţia îngrozitoare a frontului. Îi va mărturisi aceasta fiului său, mai tîrziu:

«Ajunsesem să pierdem într-o singură zi atîţia oameni cît pierdusem în cursul întregii campanii din Africa, în vara lui 1942. Am nervii sănătoşi. Dar deseori simţeam că mă părăsesc... Cred că n-aş fi putut rezista dacă nu m-aş fi dus în fiecare zi pe front».

Pierduse acum orice încredere în Hitler şi nu regreta faptul de a fi primit favorabil propunerile ce-i fuseseră făcute, în februarie 1944, de către conspiratorii antihitlerişti.

Doctorul Goerdeler, primarul oraşului Leipzig, şi generalul Beck credeau

(Continuare în pag. 128-129)

Automobilul Persu-1922

aerodinamice a fost inventată în anul 1922, de către inginerul român **Aurel Persu.** La vremea aceea, tînărul realizator (avea 30 de ani) era posesorul a încă 12 brevete internaţionale. Diploma sa de inginer, eliberată în 1913 de Institutul politehnic din Berlin-Charlottenburg, poartă menţiunea: şef de promoţie. Aurel Persu a construit acel prim automobil aerodinamic la Berlin şi a circulat cu el prin toată Europa — peste 100 000 de kilometri (inclusiv ruta Berlin-Bucureşti). Privit, la început, cu neîncredere, ciudatul autovehicul s-a impus repede, în deceniile următoare, linia sa fiind adoptată pretutindeni. Bătrîna maşină — care a dus la revoluţionarea industriei automobilistice mondiale — a fost donată de către inventator Muzeului tehnic din Bucureşti, unde poate fi văzută şi azi.

*

La sfîrşitul lunii iunie 1927, ziarele engleze anunţau prezenţa la Londra a vedetei ultimului salon automobilistic european — maşina inginerului **George Constantinescu,** premiată la Paris ca fiind cea mai remarcabilă invenţie tehnică din ultimii ani. Era vorba de primul automobil fără ambreiaj, fără cutie de viteze şi fără diferenţial, funcţiile acestora fiind preluate de un convertizor sonic, realizat de compatriotul nostru. Prevăzută cu un motor de 5 CP, răcit cu aer, maşina dezvolta o viteză de 60 de kilometri pe oră, putînd transporta cinci persoane. Cu noua invenţie s-au pus bazele tuturor sistemelor de transmisie automată folosite astăzi la multe tipuri de automobile.

ION MANTA ■

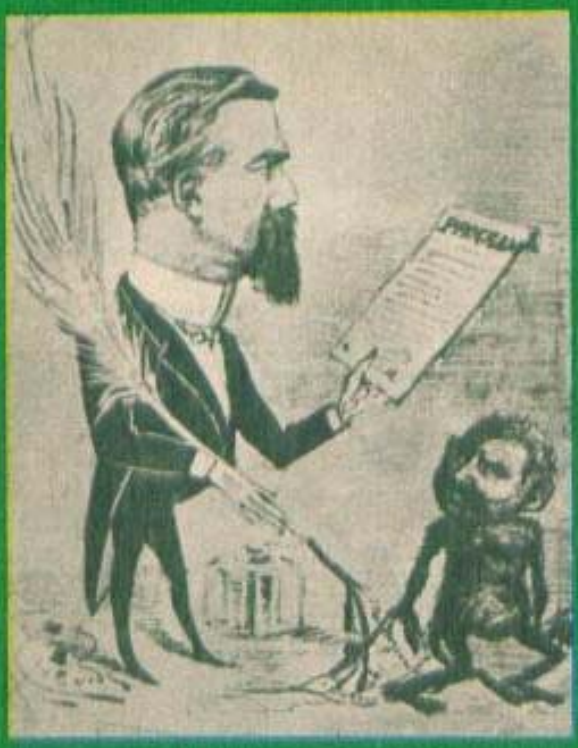

TITU MAIORESCU
MIHAIL KOGĂLNICEANU

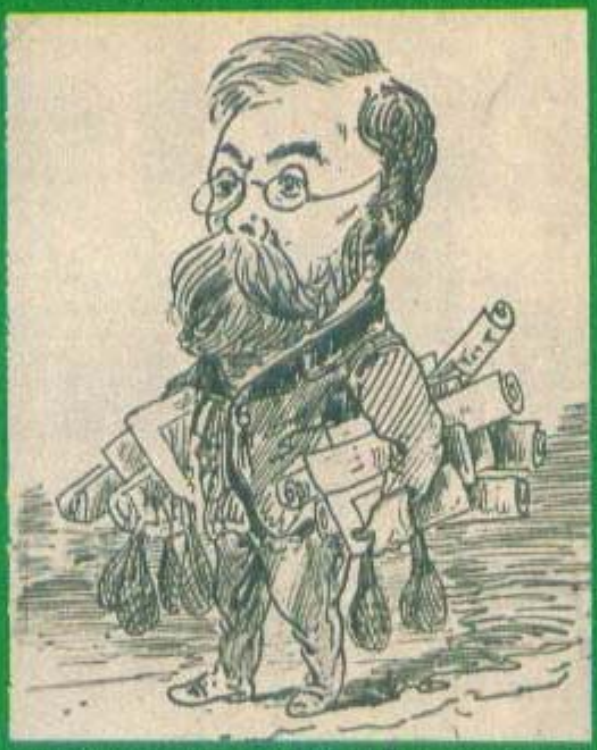

V.A. URECHIĂ
I.L. CARAGIALE

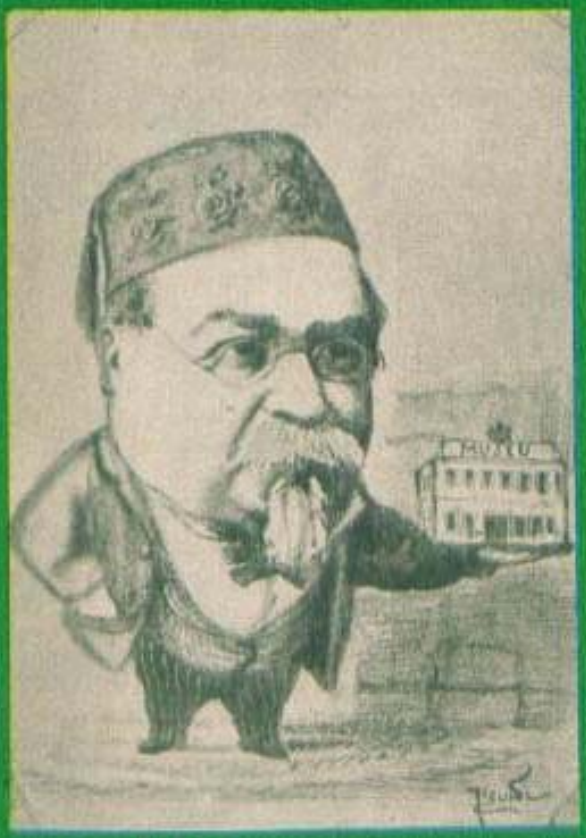

îi recunoașteți?

MACEDONSKI
DELAVRANCEA

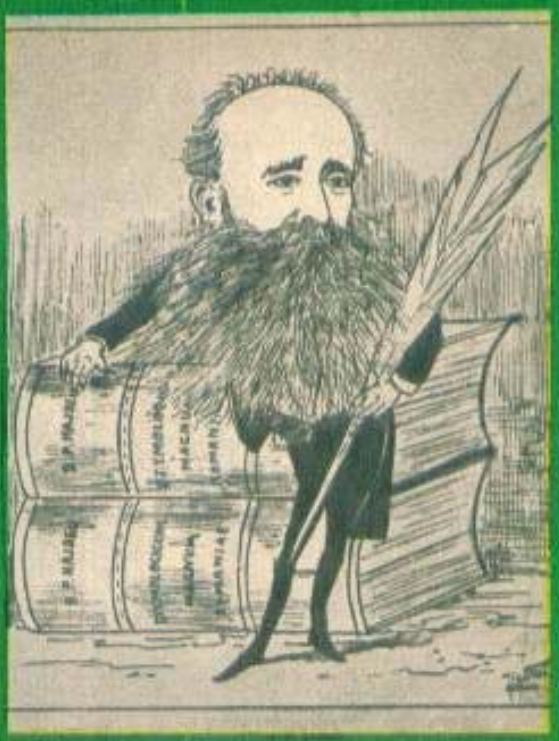

B.P. HASDEU
VASILE ALECSANDRI

Cei mai activi caricaturişti din secolul trecut — Jiquidi şi N. Petrescu — s-au ocupat, cu precădere, de scriitorii mari ai timpului, pe care i-au prezentat în revistele literare şi în ziarele bucureştene sub diferite aspecte, cu tiçuri (şi ţicuri...) legate de activităţile lor: fie scriitoriceşti, fie, unde era cazul, politiceşti... Iată câteva din acestea.

TITU MAIORESCU
MIHAIL KOGĂLNICEANU

Y.A. URECHIĂ
I.L. CARAGIALE

îi recunoașteți?

MACEDONSKI
DELAVRANCEA

B.P. HASDEU
VASILE ALECSANDRI

Cei mai activi caricaturiști din secolul trecut — Jiquidi și N. Petrescu — s-au ocupat, cu precădere, de scriitorii mari ai timpului, pe care i-au prezentat în revistele literare și în ziarele bucureștene sub diferite aspecte, cu sîcuri (și sîcuri...) legate de activitățile lor: fie scriitoricești, fie, unde era cazul, politicești... Iată cîteva din acestea.

(Urmare din pag. 124-125)

OAMENI CARE AU DEVENIT... LUCRURI

● **Calambur,** joc de cuvinte cunoscut și practicat încă din antichitate. A primit acest nume abia în secolul al XVIII-lea, după ambasadorul german Kalenberg. Trimis la Paris, acesta stîlcea în așa hal cuvintele franțuzești, încît parizienii, amuzați, au dat numele de «calembour» felului de a vorbi al ambasadorului german. Cuvîntul a devenit ulterior sinonim cu «joc de cuvinte».

● **Jofre,** prăjituri de ciocolată cu cremă, își trag numele de la un mareșal francez: Joseph Joffre (1852-1931), care i-a făcut propagandă în cercurile aristocratice.

● **Sandvișul** are o geneză ciudată. Lordul englez Sandwich era un atît de pasionat cartofor, încît nu-și întrerupea partidele de cărți nici măcar ca să mănînce: îmbuca în timpul partidelor cîte o bucată de carne pusă între două felii de pîine, adică un... sandviș.

● **Academia.** În limba greacă însemna «grădina lui Akademos», în grădina acestui personaj din Atena fiind instalată școala întemeiată de filozofui Platon în jurul anului 387 î.e.n. Numele lui Akademos a fost împrumutat apoi de asociațiile de oameni de știință, literați, artiști, care constituiau nuclee ale activității culturale din țările respective.

● **Baedeker** este astăzi denumirea universală pentru ghidurile turistice. Primul baedeker a fost tipărit în 1827 de Karl Baedeker, fiul unui tipograf din Essen, și a fost consacrat Văii Rinului. În anii următori, ghiduri similare au început să apară în serie, iar numele editorului, Baedeker, a devenit sinonimul lor.

● **Boicot** își trage numele de la căpitanul Charles Boycott din Irlanda. Termenul de «boicot» a fost folosit pentru prima oară în 1880, de către un ziar irlandez, pentru a caracteriza metoda de luptă folosită de «Liga agrară» împotriva căpitanului, administratorul unei moșii. Din Irlanda, termenul a trecut în Anglia, iar de acolo în țările europene și în întreaga lume.

că, după ce Hitler ar fi fost pus într-o situație în care să nu mai poată dăuna țării, cel care ar fi putut lua ferm în mînă frînele conducerii militare era Erwin Rommel.

Spre sfîrșitul aceleiași luni — februarie 1944 — doctorul Karl Strölling, primarul orașului Stuttgart, a venit să-i facă o vizită mareșalului la proprietatea sa din Herrlingen în Württemberg, nu departe de Ulm. I-a exprimat cu prudență sentimentele sale. Constatară repede că sînt de aceeași părere: Germania va pierde războiul.

— Dacă vedeți lucrurile la fel ca mine — declară Strölling — trebuie să ajungeți la aceleași concluzii.

Rommel tăcea. Primarul din Stuttgart prinse curaj:

— Unii ofițeri superiori din armata de Est își propun să-l facă pe Hitler prizonier și să-l forțeze să-și anunțe chiar el abdicarea, la radio...

Fu fericit să audă răspunsul aprobator al lui Rommel. Dar, în același timp, se felicită pentru faptul de a nu-l fi pus pe mareșal la curent cu planul de asasinare a lui Hitler. Desigur, ar fi refuzat să-și mînjească mîinile cu sînge.

— Dintre toți ofițerii noștri, dumneavoastră sînteți cel mai remarcabil, cel mai cunoscut și cel mai respectat în străinătate. Sînteți singurul care puteți împiedica izbucnirea unui război civil în Germania. Mișcarea trebuie să se bucure de încrederea pe care i-o conferă numele dumneavoastră.

Strölling evită încă să-i spună mareșalului că ofițerii conspiratori își propuneau să-l facă președintele Reichului. Aluzii cu privire la această intenție nu i-a făcut decît mai tîrziu, după o altă convorbire cu Goerdeler.

Fu hotărît, între cei doi bărbați, ca mareșalul să încerce încă o dată, la momentul potrivit, să-l vadă pe Hitler și să-l facă să înțeleagă realitatea. În cazul cînd încercarea ar fi dat greș, urma să-i scrie lui Hitler și să-i înfățișeze situația în întregime. Scrisoarea i-ar fi explicat Führerului imposibilitatea cîștigării războiului și i-ar fi cerut să accepte consecințele politice ale situației. Abia în cele din urmă Rommel ar fi urmat să treacă la acțiune directă. Mareșalul reflectă mai mult timp, apoi declară:

— Cred că este de datoria mea să-i dau Germaniei tot ajutorul pe care-l pot da.

«Puteam să mă bizui pe el după aceea — avea să relateze Strölling. Rommel nu era un intelectual deosebit; nu se pricepea la politică și cu atît mai puțin în artă; dar era un om de onoare, care nu revenea niciodată asupra cuvîntului dat».

Într-adevăr, mareșalul încercă în mai multe rînduri să-l facă pe Hitler să deschidă ochii, dar toate încercările fură zadarnice. Acum, la 17 iulie 1944, el nu știe că, peste trei zile, nepriceputul și inabilul colonel von Stauffenberg va pune o bombă sub masa din sala de conferințe de la cartierul general al lui Hitler din Rastenburg, în Prusia Orientală...

SE IVESC DOUĂ AVIOANE

Mașina înaintează pe drumul străbătut în atîtea rînduri. Deodată, pe la ora 16, sergentul Holke, care stă pe unul din locurile din spate ale mașinii, cu misiunea de a observa ce se petrece «în aer», îl anunță pe mareșal, care ocupă locul de lîngă șofer, că două avioane engleze, zburînd la mică înălțime, se îndreaptă spre șosea. Șoferul apasă pe accelerator.

— Ia-o pe drumeagul acela din dreapta! îi ordonă Rommel.

La orizont se zărește satul Sainte-Foy-de-Montgommery, un nume predestinat. Cele două bombardiere britanice — fără îndoială, aparate Thyphon — sînt acum deasupra Mercedes-ului.

«Primul avion a deschis focul, povestește căpitanul Helmut Lang. În momentul acela, mareșalul Rommel tocmai întorcea capul. Cea dintîi rafală lovi mașina în partea stîngă. Un proiectil zdrobi umărul și brațul stîng al șoferului nostru, Daniel.

Rommel fu rănit la față de cioburile de sticlă și primi o lovitură (venind, fără îndoială, dinspre cadrul parbrizului) în falcă și în tîmpla stîngă, care, provocînd o triplă fractură a craniului, îl făcu să-și piardă cunoștința pe loc. Daniel, grav rănit și el, pierduse controlul mașinii. Aceasta se lovi de un copac, fu proiectată în stînga drumului, apoi porni de-a-ndărătelea și intră într-o groapă. Căpitanul Lang și sergentul Holke săriră din mașină și se adăpostiră pe marginea drumului.

Mareșalul Rommel, care la începutul atacului ținea mîna pe mînerul portierei, fusese proiectat, în stare de inconștiență, în afara mașinii, în timp ce aceasta se deplasa cu rapiditate îndărăt spre groapă. Acum zăcea întins pe pămînt, la vreo 20 de metri de mașină».

Rommel suferi îngrozitor din cauza fracturilor craniului, avînd și ochiul stîng grav atins. Transportat la spitalul forțelor aeriene din Bernay, mareșalul fu dat în grija unui medic francez, care, văzîndu-l, exclamă:

— Sînt foarte puține speranțe de a-l salva.

Dar Rommel reușește să scape. Înaintarea aliaților face necesară transferarea bolnavului la spitalul din Le Vesinet. Acolo, el află despre atentatul neizbutit împotriva lui Hitler, din ziua de 20 iulie.

— Este un mod greșit de a ieși din această situație, își exprimă el părerea. Acest om este diavolul în carne și oase; dar de ce să fie transformat în erou și martir? Mai degrabă să fie arestat de armată și dat pe mîna justiției. Mitul lui Hitler nu va putea fi distrus, atît timp cît poporul german nu va cunoaște adevărul!

CU CÎT SE VA TERMINA MAI CURÎND...

La 8 august, hotărît să nu cadă în mîinile inamicului (deși suferea de dureri de cap îngrozitoare, iar ochiul stîng îi era acoperit), Rommel părăsește spitalul din Le Vesinet și pleacă la Herrlingen. Este perioada în care conspiratorii și suspecții, arestați de S.S., sînt supuși unor nesfîrșite interogatorii. Unul dintre ei, Hofacker, torturat ca și ceilalți conspiratori, va da în vileag un nume: acel al lui Erwin Rommel. Dar, pentru moment, Hitler nu știe nimic.

La o săptămînă după ce Rommel sosise la Herrlingen, fiul său, în vîrstă numai de 15 ani, dar înrolat deja într-o unitate militară aflată acum nu departe de Ulm, sosește în permisie. Va povesti mai jos chiar el :

«Femeia de serviciu îmi deschise ușa. Îmi aruncai ranița pe dușumea. Cît timp gamelele și tacîmurile din ranița azvîrlită încă mai zornăiau, mă spălai repede pe mîini și intrai în birou.

Cu ochiul stîng acoperit de o bandă neagră, tata stătea într-un fotoliu, lîngă o măsuță joasă. Partea stîngă a feței îi era încă plină de contuzii de pe urma loviturilor primite».

Și Rommel vorbește... Vorbește fiului său și soției sale, Lucie-Maria. Simte că moartea îl pîndește și nu mai ascunde adevărul:

«Hitler îmi restrînsese atît de mult atribuțiile pe frontul din Normandia, încît și un sergent major m-ar fi putut înlocui. Intervenea întotdeauna și respingea orice propunere a noastră.

La început, englezii și americanii nu aveau decît două capete de pod: unul de o întindere limitată, în peninsula Cotentin, altul mai mare, în apropiere de Bayeux.

Bineînțeles, noi țineam sub foc pe cel mai puțin întins. Hitler era de altă părere. Atacul care urmă — dispersat și lipsit de intensitate — fu zdrobit chiar de la început. Îndată ce retrăgeam o divizie, Hitler ordona să o repunem în luptă imediat.

Ordinul nostru, prin care ceream trupelor să reziste pînă la ultimul cartuș, era schimbat, din inițiativa înaltului comandament, în acela de a se rezista pînă la ultima picătură de sînge...

Peste tot pe unde mă duceam, nu dădeam decît peste rapoarte care înșirau pierderile suferite. Niciodată nu am purtat vreo luptă, avînd o armată supusă unor încercări atît de grele. Cred că n-aș fi putut rezista, dacă nu m-aș fi dus în fiecare zi pe front; zilnic trebuia să șterg un regiment de pe lista efectivelor disponibile».

ȘOBOLANII PĂRĂSESC VASUL...

...Se așează pe bordura zidului terasei; la picioare, cățelușul basset adus din Franța.

— Lucrul cel mai rău este completa inutilitate a acestor sacrificii. Nu mai putem face nimic; fiecare foc de pușcă pe care-l tragem se va întoarce împotriva noastră; inamicul ni-l va plăti însutit. Cu cît se va termina mai curînd, cu atît va fi mai bine pentru noi toți.

— Dar poate că avem acum arme noi — remarcă Manfred, fiul său. Arme care vor restabili situația în favoarea noastră.

— Toate astea-s prostii! Nimeni nu posedă asemenea arme! Nu-s decît zvonuri, ca să-i împingă pe soldați să mai reziste... Sîntem la capătul puterilor; cea mai mare parte a conducătorilor noștri își dau seama de asta, chiar dacă refuză s-o recunoască fățiș; nici chiar ei nu sînt atît de proști încît să nu-și dea seama de lucruri care sar în ochi.

Aflînd că șeful său de stat major, generalul Spindel, a fost îndepărtat din funcție, Rommel simte că viața îi este din ce în ce mai amenințată.

— Ascultă-mă, Manfred, este probabil că se intenționează să se pună la cale dispariția mea directă; printr-o cursă ce mi s-ar întinde într-o pădure, de exemplu... Nu-i totuși un motiv suficient ca să renunț la plimbările în tovărășia ta...-la pușca mea de 8 mm. Oamenii ăștia nu-și ating niciodată ținta de la primul foc. Dacă încep să tragă, ținteșt în direcția de unde vin împușcăturile. Vor încerca imediat să se pună la adăpost, așa cum fac întotdeauna. Sau — mai curînd — vor trage prost!

Manfred e înmărmurit. Și e și mai înmărmurit cînd își aude tatăl întrebîndu-l:

(Continuare în pag. 131)

CURIOZITĂȚI

● În Delta Dunării viețuiesc, după cum se știe, și mamifere mari: mistreți, vidre, vulpi, lupi. Uneori, ele trăiesc chiar pe acel mișcător «pămînt» al Deltei, numit *plaur*. Deși nu-i decît o pătură plutitoare groasă de numai 0,40-1 metru, plaurul se dovedește suficient de rezistent pentru talpa mistrețului. La «construcția» sa și-au dat contribuția rădăcinile de rogoz ori pipirig, cele de papură, rămășițele de otrățel, cele de castane de baltă, de nufăr, ori de broscăriță, florile veștede de nuferi, lintița, mătasea broaștei și stînjenei, în sfîrșit, planta numită «săgeata apelor»; toate strînse laolaltă într-o împletitură puternică și ușoară.

● Pe locurile unde se află astăzi portul Sulina se aciuaseră, acum două sute de ani, două grupuri de pirați: un grup din insula Malta și altul din Pelopones. Era pe vremea ocîrmuirii otomane. Pe grindul pustiu al brațului Sulina pirații instalaseră niște «capcane» menite să împotmolească vasele comerciale în trecere. «Capcanele» nu erau altceva decît niște vite cornute, avînd atîrnate de cozi felinare cu fețile aprinse. Vitele erau îndreptate, la înserare, spre capătul grindului. Navigatorii, induși în eroare de scînteierea luminilor apărute în zare, se credeau în fața unui port pescăresc și, mai ales cînd bîntuiau furtunile, își îndreptau vasul într-acolo... Unde eșuau pe bancurile de nisip și cădeau în mîna piraților.

● Raportul de greutate între pui de urs și ursoaica din Carpați indică cea mai uimitoare disproporție. În vreme ce puii tuturor celorlalte mamifere indigene cresc, în cursul vieții lor, pînă la 20-40 de ori greutatea avută la nastere (cifră valabilă dealtfel și pentru om), puii de urs, ca să ajungă adulți, vor trebui să atingă de 600 de ori greutatea pe care au avut-o cînd au venit pe lume! Născîndu-se la sfîrșitul perioadei de hibernare a mamei, ei au numai 300-400 grame.

LUMEEE, LUME !

Tomatele preferă Bach

Fermierul britanic Charlie Roberts a realizat o pătlăgică (pardon, pătlăgea) roșie în greutate de peste un kilogram. Cultivatorul pretinde că secretul recordului obținut de el ar fi muzica. Firește, nu orice muzică, ci numai una foarte bună, de preferință clasică, iar transmiterea ei să fie impecabilă din punct de vedere tehnic, de pildă cu ajutorul unor căști stereofonice.

Hop-si-sus!

De comentarii și explicații multe nu se simte nevoia. Este vorba de o nouă pasiune, un joc, un **gadget**, cum se spune pe englezește, deși nu englezii îl practică, ci japonezii. Niște arcuri aplicate pe tălpi și hopa sus! Cu atît mai sus, cu cît te-ai antrenat mai mult.

Ia-ți mireasă ziua bună ...și treci la volan!

Bucluc s-a întîmplat cam așa: în clipa în care Jill Yeo trebuia să se urce în mașină să plece la propria ei cununie, scaunul șoferului a glisat înainte și s-a blocat, lăsînd loc foarte puțin pentru conducător. Mireasa, subțirică din fire, era singura persoană de față în măsură să încapă pe locul de condus. Și atunci s-a hotărît ch si spună knuntăa, declarînd: «Dacă să întîrzii la acest mare eveniment din viața mea, mai bine conduc mașina, apa cu trenă, și voal, și pantofi de atlaz...» Se spune că mirele a apreciat în mod deosebit gestul — plin de semnificații și de promisiuni — al viitoarei lui soții!

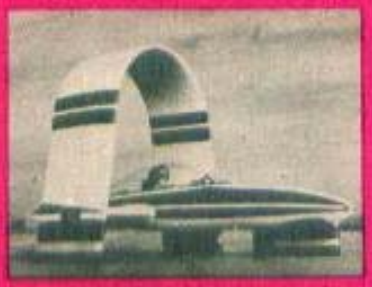

Du-te cu vîntul...

Fără altă energie decît cea produsă de vînt — deocamdată gratuit — acest straniu vehicul poate atinge o viteză de 100 de kilometri pe oră. Construcția mașinii este destul de simplă — pe principii de aerodinamică și geometrie variabilă — și nici nu costă prea mult. Așadar, numai avantaje! Oarecum! Pînă că vehiculul nu se mișcă decît pe o plajă de nisip, încît nu poate fi folosit nici pentru a merge la serviciu și nici la plajă. De fapt, nu folosește decît pentru ca să faci un pic pe nebunul.

Un pleonc formidabil!

Într-o frumoasă zi de august a anului trecut, un autoturism, circulînd pe o șosea montană din Elveția, a făcut un salt spectaculos și a plonjat în apele repezi, în acel loc, ale Ronului. În mașină — conducătorul autoturismului și soția sa. La numai 20 de minute de la accident și-a făcut apariția un elicopter care — deopotrivă de spectaculos — i-a salvat pe cei doi ocupanți, redîndu-i vii și nevătămați familiei, pentru a povesti senzaționalul episod cu suspanse și happy-end.

O fată bine calibrată

Se numește Mary Connors (nici o înrudire cu faimosul tenismen), este de profesiune secretară-dactilografă și în timpul liber — cascadoriță. Iată ultima ei ispravă: a acceptat să figureze pe post de obuz tras dintr-un tun care a proiectat-o la vreo 30 de metri în apele rîului Avon. A fost, de fapt, doar o tragere de probă, pentru a se stabili de cîtă pulbere este nevoie pentru ca fata-obuz să ajungă unde trebuie și nu la spital.

(Urmare din pag. 129)

— Spune-mi, Manfred, ce gîndește tineretul despre Hitler?... Atunci cînd Hitler spînzură oameni care socotesc, pe bună dreptate, că războiul este pierdut, că este de preferat să i se pună capăt?...

— Nu știu. Pot să-ți spun numai că toată lumea e sătulă, inclusiv camarazii mei din baterie. Totuși, cea mai mare parte din ei își închipuie că într-un fel sau altul vom învinge.

— Dar războiul este deja pierdut. Ce-ai crede despre mine dacă și s-ar spune că m-am declarat gata să pun capăt războiului chiar împotriva voinței lui Hitler?

— Dar de ce îmi pui această întrebare?

— Să lăsăm asta, pentru moment... În orice caz, un lucru este clar: nu se mai poate tolera ca soarta și bunăstarea unui popor să fie lăsate la bunul plac al unui grup restrîns. Trebuie să existe o limită. Altfel, riscăm să asistăm la evenimente ieșite din comun, care se vor produce fără ca nimeni să aibă prilejul de a-și spune cuvîntul.

La 7 septembrie, Spindel este arestat. Vestea se răspîndește ca purtată de vînt. Prietenii lui Rommel încep să-l evite.

— Șobolanii părăsesc vasul care se scufundă, spune cu voce slabă Rommel.

Drama începe din ziua de 7 octombrie. În acea zi, mareșalul Keitel îi telefonează lui Rommel și îi cere să vină la Berlin, pentru a lua parte la o conferință importantă. Un tren special îl va aștepta la Ulm.

— Nu sînt încă idiot! izbucnește Rommel. Încep să-i cunosc pe acești domni; sînt sigur că nu voi ajunge viu la Berlin.

Întrebat, profesorul Albrecht de la catedra de neuro-psihiatrie a Universității din Tübingen confirmă că Rommel nu este în stare să suporte o călătorie.

Fostul deputat al centrului catolic din Reichstag, Farny, vechi prieten al lui Rommel, încearcă să-l liniștească:

— Niciodată Hitler n-ar îndrăzni să întreprindă ceva împotriva dumitale. Te bucuri de o popularitate prea mare... Arestarea dumitale ar face prea multă vîlvă.

— Te înșeli, dragă prietene; Hitler vrea să scape de mine.

La 14 octombrie. Manfred se înapoiază la Herrlingen. E ora 7 dimineața. Tatăl său își ia micul dejun pe terasă.

— Doi generali vor veni să mă vadă azi la ora prînzului, ca să discute cu mine în legătură cu ceea ce mi se rezervă pentru viitor. Îmi voi cunoaște, în fine, soarta: fie tribunalul poporului, fie o nouă comandă pe frontul de Est.

Cu puțin înainte de ora prînzului, o mașină, venind din Berlin, oprește la poarta grădinii. Din ea coboară doi generali: împunătorul și masivul Burgdorf și pipernicitul Maisel.

Rommel îi întîmpină. Lîngă el se află prietenul său, căpitanul Aldinger, și cînărul Manfred. Generalul Burdgorf cere să aibă o convorbire între patru ochi cu mareșalul.

Cîteva minute mai tîrziu, Manfred îl aude pe tatăl său părăsind biroul și intrînd în camera mamei sale. Tînărul intră și el în cameră.

— Am înștiințat-o pe mama ta — îi spune mareșalul — că voi fi mort într-un sfert de oră.

Liniștit, ca și cînd n-ar vedea ochii plini de lacrimi ai soției și ai fiului său, continuă:

— Ca să fii condamnat la pedeapsa capitală de propriul tău popor, înseamnă să accepți o soartă crudă. Dar casa e împresurată și Hitler mă acuză de înaltă trădare. Totuși, datorită serviciilor aduse țării în Africa, mi se acordă favoarea de a muri otrăvit. Cei doi au adus otrava cu ei. În trei secunde, totul va fi gata... Dacă accept mi se promite că-n pofida regulilor în vigoare nu se va întreprinde nimic împotriva celor ce-mi sînt apropiați, adică a voastră. De asemenea, îi vor lăsa în pace pe membrii statului meu major.

— Crezi asta cu adevărat? întrebă Manfred cu o voce stinsă.

— Da, sînt sigur. Au tot interesul să nu facă prea mare zarvă. A, tocmai voiam să-ți spun: m-au însărcinat să-ți cer cuvîntul că n-ai să sufli nici o vorbă despre cele ce se petrec. Dacă transpiră vreun fapt cît de neînsemnat, se vor considera dezlegați de promisiunea făcută.

— Și chiar crezi că nu sîntem în stare să ne apărăm? întrebă din nou Manfred.

— Ar fi de prisos. Este de preferat să mor numai eu, decît să fim doborîți cu toții. Dealtfel, practic, nici nu avem cum riposta.

În mare grabă, mareșalul își ia adio de la fiul și soția lui. Apoi cere:

— Trimiteți-l pe Aldinger la mine!

Căpitanul va povesti ultima lor convorbire:

«Îl îndemnam să încerce, într-un chip oarecare, să fugă. Cît de cît, am putea încerca — îi spuneam — să ne croim drum împreună, cu armele noastre...

— N-ar servi la nimic, dragul meu, mi-a replicat. Toate străzile sînt barate de mașini ale S.S., iar Gestapoul a înconjurat casa din toate părțile... Au tăiat și legătura telefonică.

Rommel vorbește acum mai repede:

(Continuare în pag. 134)

CURIOZITĂȚI

IAURTUL ȘI LONGEVITATEA

Consumul de iaurt a crescut în toată Europa. Și încă — spun statisticile — la un mod fantastic! Motivul? Fără îndoială, gustul excelent... Mai ales al iaurturilor lichide, aromatizate cu fructe. Apoi, iaurtul este și hrănitor; în ceea ce privește caloriile, el este mai bogat decît laptele; pentru 100 g între 84 și 90 (față de 66 pentru laptele integral), iar în ceea ce privește proteinele — conține 5% (față de ceva peste 3% în lapte). Dar succesul iaurtului pare să se bazeze pe încă o virtute a sa, căreia I. Mecinikov îi făcuse elogiul încă din 1907. Celebrul bacteriolog rus explica longevitatea și perfecta sănătate ale oamenilor din Balcani prin folosirea iaurtului, căci, arăta el, în acest aliment există un element — pe care l-a numit Lactobacillus bulgaricus — ce vitalizează prin excelență!

SFORĂITUL NU MAI E UN RĂU INCURABIL

Această noutate ne-o aduce la cunoștință Asociația medicinală americană. Leacul: niște medicamente simple — numite antihistaminice — care combat alergia, descongestionînd căile respiratorii și suprimînd sforăitul.

BOLI DEPISTATE PRIN CALCULATOR

— Beți mai mult de un litru de vin pe zi? Tușiți fără să fiți răcit? Ați slăbit (involuntar!) mai mult de 3 kg în ultimele 6 luni? Fumați mai mult de 9 țigări pe zi? Mai mult de 20? Înghițiți fumul?

Sînt doar cîteva din cele 80 de întrebări la care trebuie să răspundeți prin **da** sau **nu**. Răspunsurile sînt codate, transcrise pe fișe perforate și interpretate de un calculator. Pacientului i se mai fac apoi o serie de examene, rezultatul fiind din nou codat și transmis calculatorului. Ce este nou în această informație, recent apărută în revista «L'Express»? Evident, faptul că — și în domeniul medicinei preventive — calculatorul a trecut de la promisiuni la fapte. Iată și primul rezultat-test al acestor investigații epidemiologice: din 2 570 de bilanțuri, au fost depistate 80 de coronarite și cîteva zeci de stări prediabetice la oameni care se credeau perfect sănătoși!

LUMEEE, LUME !

Renault-ul cu maimuțe

La Haut Vivarais (Ardèche), în Franța, există un parc zoologic de tipul Safari, adică în care sălbăticiunile se plimbă libere, securitatea vizitatorilor fiind o problemă care-i privește personal.

Pînă cînd maimuțele acestea se vor deprinde să deschidă portiera unui Renault 16, ocupanții mașinii se pot considera în deplină siguranță.

(Tragi)comedia umană

Statuia din Paris a marelui parizian Honoré de Balzac, victimă a crizei, inflației și consecințelor lor: greva gunoierilor.

32 O.P. (Oameni-Putere)

Unde-s doi puterea crește? Dar unde-s treizeci și doi? Păi faceți și dumneavoastră socotelile. Tinerii susținători ai echipei de fotbal din Farway-Devon (Marea Britanie) și-au făcut socotelile lor.

Din demonstrațiile publice cu multipedul lor au scos bani fru-

moși pentru casieria, cam sărăcăcioasă, a clubului. Dar cum banii nu sînt totul (deși nici fără ei nu prea merge), tinerii din Farway se bucură și de gloria de a fi primii în lume cu această bicicletă-monstru.

Fabuloasa Josephine

Despre vîrsta femeilor — o știu și copiii — nu se vorbește. E lipsă de eleganță. Despre vîrsta ei, Josephine Baker vorbește cu plăcere, ca și despre împrejurarea că este o mare bucurie ca la 68 de ani să apari pe scenă în roluri de tînără femeie, să cînți și să dansezi...

Unul din ultimele concerte ale artistei a avut loc, recent, la Sporting Club din Monte Carlo. Publicul — care umplea sala, după cum se spune, pînă la refuz — s-a împărțit în două tabere care s-au luat la întrecere: cine o aplaudă mai cu foc pe fabuloasa Josephine.

S.O.S. — Salvați Oile Șvițerienilor!

O iarnă timpurie a surprins turmele de oi la pășunat de vară pe înălțimile munților elvețieni. Le-au scos de la ananghie trupele de vînători alpini care le-au croit poteci prin nămeți și le-au adus în regiuni unde, oricum, se mai poate paște un fir de iarbă.

Cuțu, cuțu, pinguinuțu...

Ce poate fi mai banal decît un cîine la capătul unei lese? Iar cînd la celălalt capăt al lesei se află o tînără miss nu numai frumoasă dar și cu veleități de originală, atunci cîinele devine cu totul de prisos.

Mai este nevoie de precizarea că Miss Hume și pinguinul Bertie și-au făcut apariția pe o plajă din Florida?

E. DASCĂLU

actori pentru toate anotimpurile

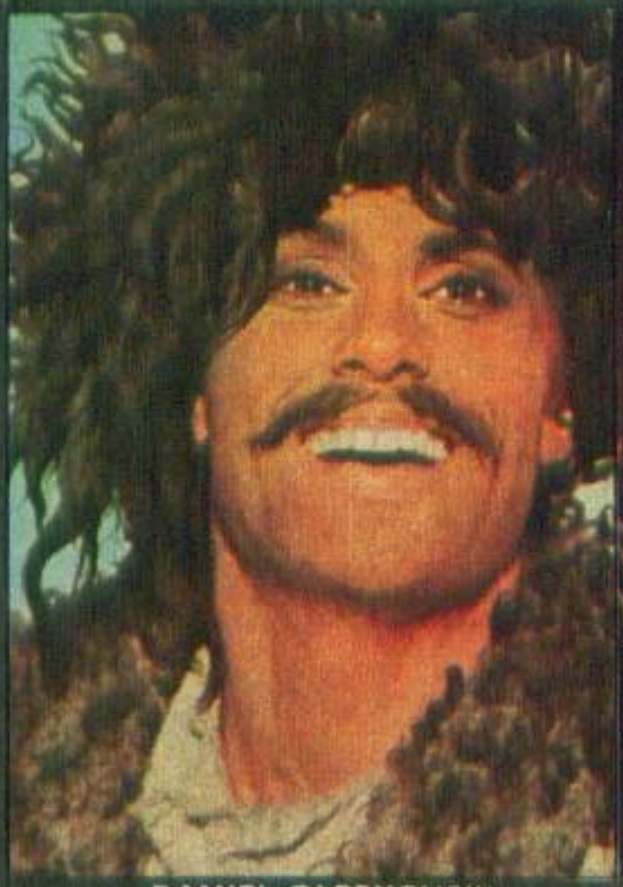

DANIEL OLBRYCHSKI

MONICA VITTI

BRIGITTE BARDOT

PAUL NEWMAN

FUGĂ MARE CU PRINSOARE

Un frumos și interesant document de arhivă, care se află la Muzeul de istorie a orașului București: primul afiș sportiv cunoscut la noi. Este o chemare adresată bucureștenilor pentru a asista la demonstrația sportivă a unei tinere tiroleze — venită anume la București. «*Cu invoirea ocirmuirii* — se spune în afiș — *duminică în 13 noiembrie, după poftire, are, veosipeta Karolina Paukert, în ceo din urmă cinste a se arăta iarăși într-o fugă mare cu prinsoare, de la straja Podului Mogoșoaiei, pînă la straja Podului d'Afară, pe marginea orașului (...). De cîte ori se va ajunge la semn, se va slobozi cîte o pușcă, spre incunoștiințare (...). Dacă din privitori va pofti să se prindă ca să se întreacă cu Madam, să poftească la Hanul lui Manuc, Nr. 56. Privitorii au să plătească cîte un sfanț. Noblețea după voință (...)*». Străjile erau atunci la intrările din oraș, deci traseul alergării trebuie să fi fost la marginea de nord a orașului, între actuala Piață a Victoriei și Obor. Se vor fi găsit, desigur, ambițioși care să înfrunte puterea de fugă a tirolezei, deci atunci vor fi avut loc primele curse de alergări pedestre din țara noastră. Afișul nu are menționat anul, dar se deduce că ar fi fost 1851. «Madam» Paukert este reprezentată în afiș — după cum se vede — cu o coroană de flori, alergînd ușor, probabil după terminarea cursei.

(Urmare în pag. 131)

— Nimic n-a fost lăsat la voia întîmplării. Voi avea chiar dreptul la funeralii naționale. Am cerut ca acestea să aibă loc la Ulm. Aldinger, peste un sfert de oră vei primi un telefon de la spitalul auxiliar instalat în clădirea școlii Wagner: și se va spune că am sucombat în urma unui atac de apoplexie, în timp ce mă duceam la o conferință.

Se uită la ceas:

— Acum trebuie să plec; termenul de zece minute, care mi-a fost acordat, expiră».

Își ia din nou adio de la toți trei. În fața mașinii, cei doi călăi — Burgdorf și Maisel — îl așteaptă. Cu pași rari, Rommel se îndreaptă înspre ei. Cei doi generali ridică mîna și îl salută.

Rommel, fără să-și piardă nici o clipă stăpînirea de sine, se întoarce spre fiul său și spre Aldinger. Își pune bastonul de mareșal sub brațul stîng, le strînge mîna și apoi urcă în mașină.

PE UN DRUM, LÎNGĂ O PĂDURE

«Am urcat sus — relatează Manfred — așteptînd telefonul fatal. Eram complet zdrobit. Aprinsei o țigară și încercai să citesc ceva, dar cuvintele îmi fugeau prin fața ochilor.

După douăzeci de minute, telefonul sună. Aldinger ridică receptorul; fu înștiințat de moartea tatălui meu. Mai tîrziu, am aflat că mașina se oprise la o distanță de cîteva sute de metri de casă, la marginea pădurii.

Oamenii Gestapoului, sosiți de la Berlin încă de dimineață, supravegheau împrejurimile. Aveau ordinul să-l ucidă pe tata și să ia casa cu asalt, dacă ar fi opus vreo rezistență.

Maisel și șoferul ieșiră din mașină, lăsîndu-l pe tata cu Burgdorf. Cînd, după 10 minute, șoferul se întoarse, îl văzu pe tata încovoiat, cu capul plecat înainte; chipiul îi căzuse, iar bastonul de mareșal îi scăpase din mînă.

În mare viteză, mașina porni în direcția Ulm, unde corpul fu depus la spital. După aceea, generalul Burgdorf se duse la comandamentul local, de unde telefonă mai întîi lui Hitler, pentru a-i anunța moartea tatălui meu, apoi soției unuia din ofițerii din escorta sa, pentru a stabili meniul mesei de seară ...»

Funeraliile fură naționale, așa cum se promisese... Personalul de la Actualitățile germane filma... Nici astăzi încă acele imagini, acele mărturii ale unei dramatice ipocrizii nu se pot vedea fără un sentiment de revoltă. Obiectivul — necruțător — a zăbovit mai îndelung asupra giganticei coroane de flori oferite de Hitler victimei lui! Führerul, cu o ipocrizie dezgustătoare, trimisese în ziua aceea o telegramă văduvei și fiului lui Rommel:

Zona de operații, 16 octombrie 1944. Vă rog să primiți condoleanțele mele cele mai îndurerate cu prilejul pierderii crunte pe care ați încercat-o. Numele mareșalului Rommel va rămîne în veci legat de glorioasele lupte pe care le-a purtat în Africa de Nord. Adolf Hitler.

Mareșalul Göring, care aprobase execuția, adresă la rîndul său următoarea telegramă:

Cartierul general al Führerului, 16 octombrie 1944. Faptul că soțul dumneavoastră, mareșalul Rommel, a murit ca un erou în urma rănilor căpătate, contrar speranțelor pe care poporul german și le punea în vindecarea sa, mă mișcă profund. Vă adresez, doamnă, în numele meu personal și în numele forțelor militare aeriene, mărturia celei mai sincere compasiuni. Cu sincere condoleanțe, Göring, Mareșal al Reichului».

Să-i lăsăm lui Manfred Rommel sarcina de a conchide:

«În timp ce oamenii aceștia se întreceau în ipocrizie pentru a face plauzibilă mascarada pe care o concepuseră, soldații germani continuau să lupte cu miile în nord, în sud, în est și în vest. Ei pierduseră speranța, dar păstrau încrederea în integritatea șefilor lor. Nu există altă constatare mai amară decît aceasta».

1) Formațiuni de poliție militarizată ale partidului nazist, considerate ca un corp de elită în cadrul armatei (nota traducătorului).

2) Peninsulă în nord-vestul Franței (Normandia) între Golful Saint-Malo și estuarul Senei (Marea Mînecii).

3) Mic fluviu care se varsă în Marea Mînecii (Normandia).

4) Erwin Rommel — Presses de la Cité.

5) Poliția secretă a Reichului hitlerist, o cărei acțiune s-a extins în timpul celui de-al doilea război mondial asupra tuturor teritoriilor ocupate de Germania.

6) Oradour-sur-Glane, comună în Franța, departamentul Haute-Vienne. A fost distrusă de hitleriști la 10 iunie 1944, iar populația masacrată în întregime.

7) Historia nr. 78, mai 1953: Ultimele zile ale lui Rommel.

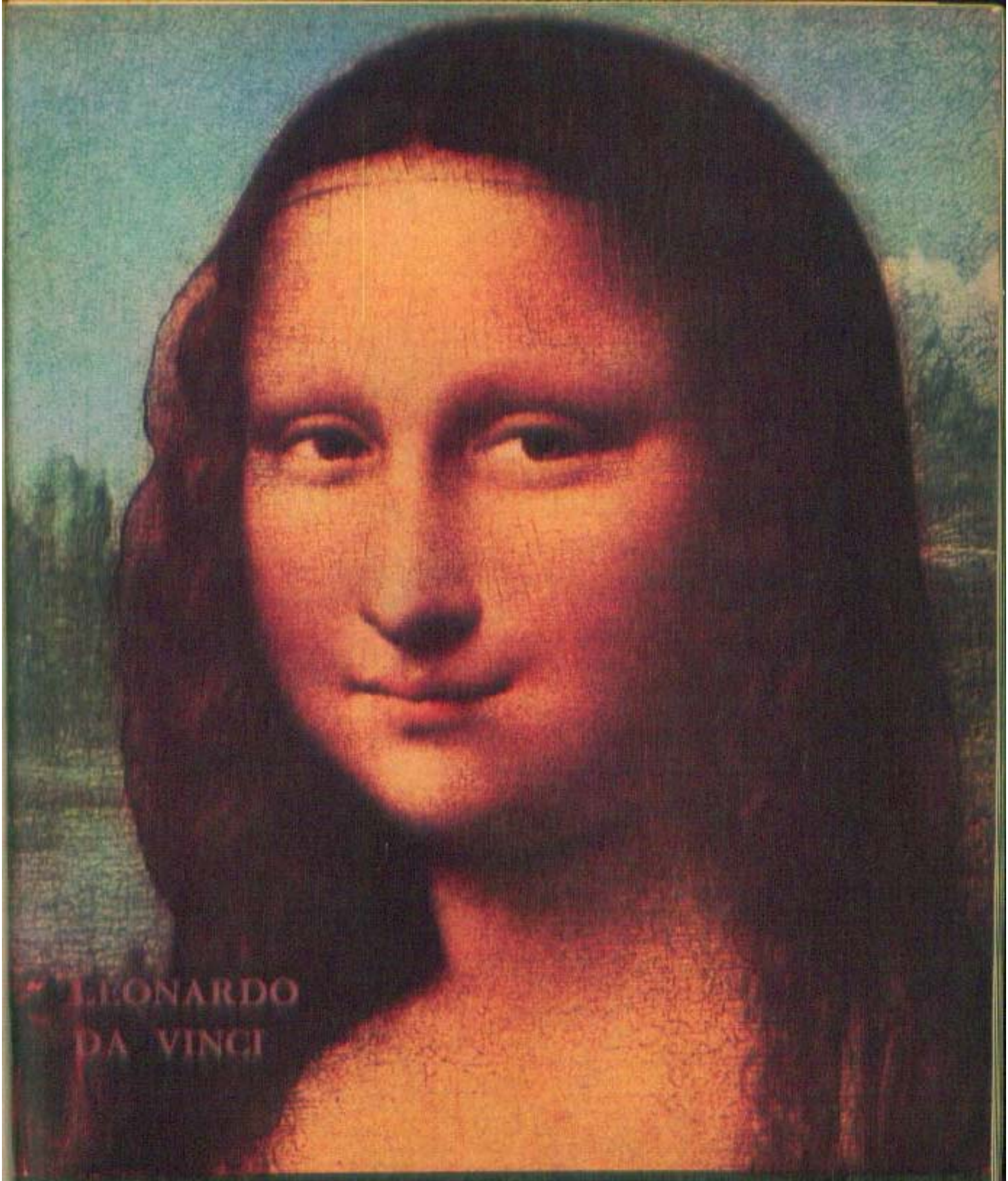

aventurile GIOCONDEI

La cei cincizeci de ani ai săi, omul acela îmbrăcat fastuos, mereu însoțit de prieteni și ucenici pe străzile și în pietele Florenței, mai are vigoarea unei tinereți care nu s-a pierdut încă, mai are energii și chiar clipe nebune de îndrăzneală, cum au doar oamenii la începutul maturității. Florentinii îl cunosc și-l respectă pe acest concetățean al lor, îl admiră, se minunează de ciudățeniile sale, dar ei n-au pătruns încă în sufletul lui, în acele încăperi secrete unde se zămislesc planuri, care i-ar cutremura știindu-le, și visuri nebune. Pictorul acesta, Leonardo da Vinci, le ține încă închise printre cartoanele cu desene, zăvorite pe filele carnetelor sale de note, și doar posteritatea le va cunoaște, foarte tirziu, în întreginie. În jurul acelui an 1502, cînd Leonardo împlinise cincizeci de ani, parcă uitase de pictură. Își consuma zilele și nopțile meditînd la fortificații pe care nici o armată să nu le poată cuceri și nici o armă să nu le dărîme, visa la un aparat de zbor după modelul păsărilor, plănuia să mute riul Arno din matcă și imagina macarale de dimensiuni fantastice, pompe și sifoane uriașe, studia și calcula mișcările omului ca să afle timpul exact pentru deplasarea unui deal, plăsmuia înălțarea cu cîțiva metri a Baptisteriului din Florența (cu ajutorul unui postament și al unor cabestane enorme actionate cu forță hidraulică), să-i redea astfel măreția, studia scoici și corali pentru a descifra tainele geologice ale pămîntului, îl obseda curgerea riurilor și oglindirea lunii în Arno, numai de pictură parcă uitase.

«Zi de zi făcea modele și planuri pentru a muta munții din loc — povestește Vasari, biograful pictorilor renascentiști. Demonstra că prin ajutorul mecanismelor de ridicat, al pîrghiilor și șuruburilor, se pot înălța greutăți uriașe; explica în ce mod se poate seca un port, născocise pompe pentru a scoate apa din adîncuri. Mintea lui urmărea neîncetat ideile cele mai năstrușnice».

Și pe neașteptate, în 1503, începe să picteze portretul Giocondei. Biografii lui Leonardo pun pe seama greutăților financiare reîntoarcerea pictorului la uneltele sale, întărită și de reînscrierea, în același an, în corporația pictorilor florentini. Pare și azi inexplicabilă hotărîrea lui de a face portretul unei femei obscure, cînd refuzase atîtea comenzi din partea unor personalități ilustre, cînd se angajase față de signorie să execute în sala mare a acesteia uriașa frescă reprezentînd bătălia de la Anghiari din 1441, clipa înălțătoare în istoria Florenței, cînd orașul învinsese pe milanezi într-o victorie răsunătoare în epocă. Și mai ciudată pare hotărîrea lui Leonardo de a picta o femeie care nu este nici frumoasă, nici conformă cu un anumit ideal de frumusețe pe care îl cultivase în «Madona din grota cu stînci», în Madona Litta sau în portretul Ceciliei Gallerani, ideal care era transmis prin tradiție. Școala florentină din secolul XV promovase pînă atunci, prin portretele reale sau imaginare din alegoriile lui Botticelli, Verrocchio, Filippo Lippi, Baldovinetti, Pollaiuolo și ale altora, un model de frumusețe feminină în care distincția și gratia, supletea și finețea erau atributele principale ale unei descrieri în care adevărul naturii era concurat de idealurile proporțiilor. Femei înalte, cu trupuri grațioase în unduirea lor, cu profiluri pline de distincție și împovărate poate de o anumită demnitate, cu gîturi subțiri care coboară către umerii înguști, delicati și arcuiti spre piept și brațe. Brocarturi bogat ornamentate îmbracă aceste ființe gingașe, cu coafuri savante, în care strălucesc, după moda timpului, perle și giuvaeruri prețioase. Pictorii florentini preferă suprafețele circulare, sfera, coloana, delimitarea precisă a zonelor, distribuirea echilibrată a luminii în zone.

Și Leonardo? Cînd începe portretul nevestei bogatului florentin Francesco del Giocondo, aceasta avea douăzeci și patru de ani; cînd îl termină, se apropia de treizeci. Era o femeie bine zidită de natură, împlinită la trup, cu o față rotundă, care se măritase cu Francesco, mult mai în vîrstă ca ea, nu atît din dragoste, cît silită de sărăcie și de lipsa unei zestre. Biografii pictorului nu au aflat prea multe despre viața ei, s-ar putea spune că nu știu chiar nimic, de vreme ce se limitează doar la cîteva date banale. Nu știu nici ce anume legături ar fi putut exista între pictor și tînăra obscură, dar mai ales nu pot explica această alegere în acel moment. Ce se întîmplă cu Leonardo? El n-o amintește niciodată în notele sale, numele ei e absent de parcă nici n-ar fi existat. Nici de o dragoste tîrzie de bătrîn nu poate fi vorba, portretul ei nu dezvăluie un atare sentiment tulburător, el e departe de orice senzualitate, de orice dorință mistuitoare, chiar de cea mai tainică afecțiune! Și nimic nu trădează că Leonardo ar fi fost convertit la dragostea pentru o femeie. Ca întotdeauna, pictorul lucrează încet, anii se scurg pe nesimțite, actori care recită poezii și muzicanți cu instrumente ciudate se perindă mereu prin atelierul ferit de soare, ca să alunge melancoliile de pe chipul ei, ca să creeze acea atmosferă de grație pe care el o caută atunci cînd pictează această femeie, care va deveni peste veacuri un model al frumuseții feminine.

Părul despletit îi cade simplu pe umeri și nici o bijuterie, nici o perlă nu vin să înfrumusețeze acest chip în care el a oprit o clipă surîsul acela plin de mister; doar un văl subțire și delicat, abia perceptibil, atinge cu transparențele lui fruntea înaltă, pustie, a femeii. El n-o exilează într-o lume a nimănui, în acele fundaluri neutre frumos colorate, dar lipsite de pulsațiile naturii, cum obișnuiesc adeseori contemporanii sau predecesorii săi, ci, la fel ca și în cazul Ginevrei da Benci, pictată cu mulți ani în urmă, o proiectează într-un peisaj inventat ca

să-și trăiască acea viață interioară pe care de bună seamă el căuta să i-o descopere. Vasari, care văzuse undeva tabloul după moartea lui Leonardo da Vinci, ne transmite următoarea descriere: «Ochii ei au acea strălucire și acele transparențe ca ale apei, atît de reale, și în jurul lor acele tușe de roșu și acele gene care cer cea mai înaltă finețe în execuție... Nasul, cu minunatele sale nări, roze, delicate, freamătă de viață. Gura întredeschisă, cu buzele roșii care se armonizează cu ansamblul feței, par a nu fi pictate ci mai degrabă a fi din carne». Dar să revenim în atelierul pictorului. O lumină difuză inundă încăperea. Conform părerilor expuse cu puțini ani înainte în «Tratatul despre pictură», el crede că frumusetea e o gradație de umbră: «Atelierul trebuie să fie descoperit și cu pereții de culoarea carnației; portretele se vor face în timpul verii, și anume atunci cînd norii ascund soarele. Și vei face peretele de la miazăzi — într-atît de înalt încît razele soarelui să nu bată în peretele de miazănoapte — astfel încît razele reflectate să nu dăuneze umbrelor». Și în altă parte a aceluiași tratat: «Luați aminte, pe drumuri, la căderea serii, la chipurile bărbaților și femeilor, cînd e timp urît, cîtă grație și blîndețe se văd pe ele». În această lumină medie pictează Leonardo portretul Giocondei, conferindu-i acea grație ireală care tulbură privitorul, estompînd — în ciuda tradiției — contururile precise. «Caută deci să pictezi astfel încît să apară un contur fumuriu, mai degrabă decît contururi și profiluri aspre și contrastante», va repeta el mereu. Conștient, desigur, el desăvîrșește taina lui descoperire; acea tehnică a «sfumato-ului», cînd figura și fondul tind să se contopească la întîlnire fără nici un contrast, creînd o realitate nouă, mai sugestivă. Sub aceste imperii teoretice se naște chipul Giocondei și se realizează visul lui Leonardo — mereu în căutarea acelei realități, unice și adevărate, care este sufletul.

Francesco del Giocondo nu va intra niciodată în posesia portretului tinerei sale soții. Leonardo nu-l cedează, nu vrea să se despartă de el și minte spunîndu-i că e neterminat. Mai tîrziu, îl va lua cu el în Franța, unde la invitația regelui Francisc I se va exila la castelul Cloux, aproape de Amboise. După moartea sa (1519), Francisc I va cere ca portretul să fie atîrnat în camera de baie, apoi, timp de cîteva sute de ani, va putea fi văzut la Fontainebleau, pînă cînd Napoleon, în 1800, ordonă să fie mutat în dormitorul său de la palatul Tuileries. În 1804 iau sfîrșit peregrinările Giocondei: tabloul este expus publicului la Luvru. Milioane de oameni trec de-a lungul anilor prin fața acestei capodopere a Renașterii, expusă în Sala Patrată, o admiră, dar prea puțini știu că timpul și-a pus pecetea și pe chipul acesta nemuritor. Pigmenții au îmbătrînit, la fel cum îmbătrînesc toate cu vremea, culorile s-au stins trecînd în amintire impresia aceea de viu pe care o dădeau strălucirile carnației. Roșul feței care îl impresionase pe Vasari s-a estompat, trecînd într-un violet albăstrui, galbenul și-a pierdut luminile și a devenit verde mat, albastrul s-a transformat în cenușiu, peliculele de culori s-au scorojit odată cu îmbătrînirea suportului de lemn, dar ce importantă au toate acestea, lumea se înghesuie s-o privească, pictorii tineri și mai vîrstnici fac mereu cópii, nebunii o adoră în taină, iar exegetii scriu tratate. Și Gioconda își urmează, surizătoare, drumul ei prin timp.

La 21 august 1911 ea dispare însă fără urmă. Dar nimeni nu își dă seama cu adevărat. Paznicii din Sala Patrată observă că tabloul nu este la locul lui; dar ei nu se îngrijorează, obișnuiți fiind ca tablourile să fie luate pentru expertize ori ca să fie fotografiate. A doua zi, la 22 august, dintr-o simplă coincidență, Monopolul statului lansează cutii de chibrituri pe care e reprodusă imaginea Giocondei. Iar la Luvru se întîmplă un fapt puțin obișnuit: vizitatorii sînt evacuați din muzeu fără nici o explicație. Un zvon se răspîndește imediat: Gioconda a fost furată. Proba: rama tabloului abandonată de hoți. E alertată poliția. Seara, ziarele de mare tiraj anunță în sfîrșit, prin ediții speciale, furtul. Poliția începe imediat cercetările, dar ele se desfășoară anevoie ori alunecă pe piste neclare. Sînt cercetate curțile interioare ale Luvrului, podurile, depozitele, coridoarele mai puțin bătute, sînt interogați cei 120 de paznici, dar fără nici un rezultat. Presa, foarte activă, oglindind starea de spirit a opiniei publice franceze îngnită în amorul propriu, ia cîteva inițiative răsunătoare: revista ilustrată de mare faimă în epocă «L'Illustration» oferă un premiu de 10 000 de franci pentru o informație care l-ar putea descoperi pe făptaș și 50 000 de franci pentru recuperarea tabloului. Se organizează chiar o brigadă de reporteri care își asumă sarcina unor investigații detectivistice. Dar Gioconda nu e descoperită. Drept urmare, directorul Luvrului, arheologul Homolle, e destituit, iar în Sala Patrată este expus portretul lui Baldassare Castiglione, de Rafael. Un bărbat bărbos, cu ochii vii, pătrunzători, distins intelectual al vremii, autorul renumitului roman «Curteanul», vine să înlocuiască misteriosul chip al Giocondei. O celebritate în locul alteia, dar fără efect. Lumea face supoziții și poliția transpiră: autorul furtului nu poate fi decît un alienat mintal îndrăgostit de florentină, sau un hoț plătit de vreun bogătaș care-și dorește tabloul, sau pur și simplu un borfaș incult care intenționează să-l vîndă, fără să știe că a furat un obiect care nu poate fi vîndut.

Între timp — așa cum cronicile epocii vor reconstitui cazul — omul care înstrăinase tabloul îl contempla în cămăruța sa umilă din Rue de l'Hôpital Saint-Louis nr. 5. Storurile erau trase și bărbatul acela trecut de 30 de ani privea cu adevărată dragoste chipul surizător

al florentinei, nu se mai gîndea la primejdiile prin care a trecut, îi făcea chiar plăcere să-şi spună că alegerea a fost bună, că renunţase la tablourile lui Andrea Mantegna, la «Sfîntul Sebastian» chinuit de săgeţi, ori la «Crucificare», respira acum uşurat după ce inspectorul de poliţie, venit să facă percheziţie, a plecat, fără să bănuiască nici o clipă că în fundul dublu al cufărului, înfăşurată într-o catifea roşie, e ascunsă Gioconda. E fericit, fără măcar a bănui că şi unicul martor ocular, un oarecare casier Bouquet, care l-a văzut în acea dimineaţă de luni pe cheiul Luvrului şi care e convins, cînd îşi debitează relatările la interogatoriu, că s-a aflat în apropierea hoţului, nu-i poate face o descriere exactă. Timpul curge, deci, în favoarea făptaşului. Şi inspectorul de poliţie a plecat... Timpul trece, alte evenimente grave tulbură Franţa şi curînd «cazul Gioconda» e uitat...

În noiembrie 1913, un ziar parizian inserează în coloanele sale publicitare o notă, în care Alfredo Geri din Veneţia, negustor de antichităţi şi obiecte de artă, anunţă că achiziţionează tablouri de maeştri vechi. La 2 decembrie Geri primeşte o scrisoare de la Paris, în care un oarecare Vincenzo Leonardi îi oferă spre cumpărare Gioconda! Omul nu poate fi decît un nebun, îşi spune negustorul, citind acele rînduri în care corespondentul său îi mărturiseşte că actul său se datorează dorinţei sale de a restitui Italiei măcar una din operele furate de Napoleon. Omul mai e pe deasupra şi ignorant: o astfel de capodoperă oricine ştie că nu poate fi oficial nici vîndută, nici cumpărată, iar în al doilea rînd Napoleon nu are nici o vină: tabloul a fost adus chiar de Leonardo da Vinci în Franţa. Totuşi, Geri se consultă cu directorul Galeriei Uffizi, profesorul Poggi, care îl sfătuieşte să dea curs scrisorii. Astfel, el îi comunică cu un ton afectuos că Italia îi va fi recunoscătoare pentru gestul lui, iar în ceea ce priveşte preţul nu e nici o problemă; după autentificarea lucrării, el va fi remunerat după dorinţă. Acum Leonardi îl cheamă pe negustor la Paris, Geri refuză, îşi dau întîlnire la Milano, dar, pe neaşteptate, cu zece zile înainte de data stabilită, Leonardi vine la Florenţa. Îl anunţă că a adus tabloul cu sine şi că pretinde o jumătate de milion de franci. Geri invocă din nou expertiza. Încă nu e convins dacă are de-a face cu un nebun, cu un şarlatan sau cu hoţul «Giocondei». Şi stabilesc o întîlnire care are loc la un hotel mediocru, unde Geri şi Giovanni Poggi se prezintă a doua zi la camera 20. Omul cotrobăieşte într-un cufăr plin cu pensule, tuburi de culori, o mandolină, haine de atelier murdare şi din fundul dublu scoate tabloul. Poggi îl cercetează cu vădită emoţie şi observă pe spate ştampila Luvrului şi numărul de catalog (316). Îşi dă seama că se află într-adevăr în faţa originalului, dar invocă şi el necesitatea expertizei. Leonardi este rugat să vină la atelierele Galeriei Uffizi, unde experţii vor decide autenticitatea. Leonardi acceptă. Şi în aceeaşi zi este arestat.

Se numeşte Vincenzo Perugia, are 32 de ani şi este zugrav. Născut la Dumenza, în provincia Como, după un popas la Milano pleacă la Paris. Ziarele vremii au relatat pe larg declaraţiile sale, în care el, de la început, recunoaşte că este autorul furtului, furt care a avut loc în acea zi de luni 21 august 1911, cînd, îmbrăcat în halat de lucru, a pătruns în Luvru şi, profitînd de minutele în care supraveghetorii erau la instruire, a luat tabloul şi a plecat nestingherit. El istoriseşte toate emoţiile drumului pe care l-a parcurs prin Marea Galerie, pînă la Sala primitivilor italieni, din întîmplare pustie, pînă cînd a reuşit să se strecoare pe scările interioare, puţin folosite, unde se debarasează de rama grea; apoi de incidentul, trecut de toată lumea neobservat, în faţa uşii închise, care da într-o curte interioară şi care i-a fost deschisă de un tinichigiu. În sfîrşit, fuga prin curţi, pe cheiul Luvrului; dar el n-a făcut toate acestea pentru bani, ci numai pentru onoarea Italiei, care-şi merita capodoperele de altădată, care au fost înstrăinate. A furat tabloul pentru că ştia că nimeni n-o să se gîndească la un om umil. L-a ţinut şi l-a păzit cu sfinţenie, l-a admirat, l-a adus pe pămîntul unde a fost creat şi el îşi merită recompensa pentru patriotismul său. La procesul care are loc în 1914, Perugia e apărat de avocaţi renumiţi care motivează actul său prin patriotism. O expertiză psihiatrică îl declară nebun inofensiv. Două motive care fac ca tribunalul să pronunţe o sentinţă extrem de moderată, un an şi 15 zile de detenţiune. Avocaţii apărării fac totuşi apel, pe care Curtea de Casaţie îl admite şi reduce pedeapsa la 7 luni. Iar Perugia efectuase aceste luni în arest preventiv!

Dar să ne reîntoarcem la aventuroasa poveste a tabloului. În zilele acelea pline de senzaţie, după descoperirea lui, Gioconda este expusă pentru prima oară publicului florentin. Au trecut mai bine de 400 de ani de cînd, într-un atelier cu lumină potolită, Leonardo picta cu încetineala lui bine ştiută pe tînăra soţie a lui Francesco del Giocondo. Contemporanilor artistului nu le-a fost dat să o vadă niciodată, doar puţinii intimi sau prieteni ai artistului o ştiau şi au perpetuat legenda ei peste veacuri. De aceea, florentinii secolului XX o admirau cu veneraţie. Parisul o reprimeşte într-o seară de decembrie cu străzile îmbrăcate în steaguri. Poate niciodată în istoria unui tablou nu i s-a făcut o primire atît de fastuoasă, iar ea, tăcută, cu zîmbetul ei plin de mister, privea din nou lumea aceea care venea din toate colţurile pămîntului să o vadă, pe ea, miracol al frumuseţii eterne, gînd şi suflet al lui Leonardo.

CORNEL BOZBICI ■

Duelul în maniera japoneză — după regulile aspre ale samurailor.

POVESTEA DUELULUI

Dacă ar fi să-l credem pe Girard Thibaust (unul din curtenii lui Ludovic al XIII-lea), la Paris, între 1589 și 1608 au sucombat în dueluri opt mii de gentilomi. Bieții de ei! Duelul decima o nobilime naivă, convinsă că justiția imanentă stă în vîrful floretei, în tăișul unei săbii sau în volura spadei.

Ideea nu era deloc nouă. Alfred d'Almbert, autorul unei fiziologii a duelului, pe la 1850, crede chiar a recunoaște un primat în ciomăgeala dintre Cain și Abel. Cu asemenea precedente biblice, ne vedem trimiși mult înapoi în timp. Un basorelief de pe templul faraonului Ramses al III-lea, de la Medinet-Habu, evocă, acum trei milenii, o bastonadă în doi și cărei sens îl lămuresc hieroglifele alăturate: «Privește și ai să vezi și ai să simți ce poate brațul unui luptător adevărat!». Parcă nici eroii lui Alexandre Dumas nu vorbeau altfel, avertizîndu-și cu emfază adversarii despre soarta tristă care-i așteaptă.

A fost o vreme cînd lumea, sătulă de bătălii și morți cu nemiluita, a găsit cea mai sportivă ieșire pentru deciderea victoriei în diferendele și aparent insolubile. Oștile ocupau poziții, zăngăneau armele și se auzea pînă în tabăra vecină, proferau amenințări batjocoritoare, mai mult ca să-și facă curaj decît pentru a-i ponegri pe ceilalți, apoi se puneau în mișcare și, cînd venea clipa ciocnirii zdrobitoare, dintr-o dată toată înțelepciunea populară se pogora în mijlocul liniei de bătaie și oferea combatanților o nouă soluție. În fața tuturor să iasă la vedere cei mai viteji bărbați din cele două tabere, să-și măsoare forțele cinstit, după reguli strămoșești, iar la urmă gloria biruitorului în această confruntare individuală să se reverse asupra neamului său. Uriașul filistean Goliat e ucis cu praștia de micuțul David. Pe sub zidurile Troiei, Ahile și Hector se gonesc cu lăncile.

Din acea clipă, duelul s-a născut. De-a lungul secolelor nu s-au schimbat decît motivele. Cine cunoaște marile epopei ale lumii sau, mai aproape, minunatele balade românești, va fi trecut în revistă întreg registrul de motivații al duelului altor vremi, de la încălcarea de moșie pînă la știrbirea mîndriei. Și nu erau, potrivit uzului, simple fandoseli, c

crunte încrîncenări: *«că e pe omor — cine c-a pica — nu s-a mai scula»*. Mihu Copilul, Stoian Şoimul, Ghiţă Cătănuţă, Toma Alimoş şi alţi asemenea voinici sînt primii *duelgii* — cum zicea Alecsandri — din memoria noastră literară. *«Ei la luptă se luaţ/ Ei la luptă se-ncercaţ/ Care din doi o cădea./ Şi ei, măre, se luptaţ/ Zi de vară/ Pînă-n seară./ Nici unul nu dovedia./ Nici unul nu biruia»*.

Moda evului mediu păstrează şi cultivă pe scară largă lupta izolată *«om cu om»*, dar îi dă un aer mai frivol şi mai crud, transformînd arma albă în soluţie pentru orice conflict. Cavalerism, romantism, onoare sînt cuvintele care însoţesc fandările şi loviturile ucigaşe ale epocii. Apar eroii de tipul d'Artagnan, care-şi marchează victimele pe minerul spadei, aşa cum vor ţine, mult mai tîrziu, piloţii răbojul victoriilor pe aripile avioanelor de vînătoare. Cavalerul înzăuat, ca şi purtătorul de spadă, devine un fel de erou. Ciocnirea lamelor face din participantul la luptă un gentilom. Dar... duelul pe viaţă şi pe moarte continuă. Acum, duelîştii sînt mîndri că în faptele lor de arme nu mai este vorba de o agresiune, ci de o întîlnire. În loc de *«attaque»* se spune *«rencontre»*. Dar... duelul pe viaţă şi pe moarte continuă.

Lucrurile s-au complicat şi mai mult odată cu apariţia prafului de puşcă. Oamenii au ajuns la convingerea că ofensa poate fi ştearsă nu numai cu tăişul sabiei, ci şi cu glonţul de pistol. Din acel moment, proliferează nu numai şcolile de scrimă, ci şi tratatele de duel. De la 1836 avem chiar un cod al duelului, codul lui Chatauvillard. Ofensa începe să fie catalogată. Iat-o împărţită în trei categorii: ofensa simplă, ofensa gravă sau injuria şi ofensa cu lovire. Numai mijloacele de stabilire a ofensei ocupă 12 articole din cod. O întreagă literatură tehnică se naşte în jurul codului, pe care-l limpezeşte şi-l adaptează la puterea de înţelegere locală. La începutul secolului nostru, Horia C.A. Rosetti publică la Bucureşti un fel de alfabet al duelului, un ghid absolut necesar candidaţilor la duel. Iată, de pildă, cum se alege ora cea mai favorabilă pentru ieşirea pe terenul de duel:

«Ora întîlnirei este bine să se fixeze totdeauna pentru după amiază.

Dimineaţa, omul este încă sub impresiunea nopţii, a gîndurilor rele ce singurătatea i-a putut sugera.

Dimineaţa, sîngele, corpul este mai în amorţire sau omul mai nervos.

După amiază, lumina, amicii, martorii în special, prin conversaţiuni bine alese, dejunul, glumele, mişcarea, soarele transformă pe omul rău dormit sau rău deşteptat şi-l fac să meargă mult mai voios şi mai puţin nervos, pe teren, unde va avea nevoie de toată perspicacitatea inteligenţei sale şi de tot sîngele rece».

Gravitatea duelului — pe care oamenii vremii îl numeau *«un rău necesar»* — reiese şi din amănunţimea cu care e reglementat. De pildă, pentru autorul tratatului pînă şi alegerea terenului este o chestiune delicată:

«Terenul trebuie să fie cît se poate mai *egal* pentru ambii adversari, pentru ca nu cumva unul din luptători să fie în deal şi celălalt în vale;

umbros, pentru ca soarele să nu poată supăra pe luptător;

neted, pentru a permite înaintări, rompări şi toate mişcările necesare luptei;

negloduros, spre a nu se putea împiedica combatanţii de gloduri, pietre etc;

nealunecos, spre a se evita alunecări şi căzături;

nelipicios, pentru ca să nu împiedice sau să îngreuneze mişcările;

larg, de cel puţin 4–5 metri, pentru a permite martorilor să stea de ambele părţi ale luptătorilor fără a fi în pericol şi

lung destul, pentru ca fiecare din campioni să aibă dindărătul său, spre a se retrage, cel puţin 15 sau 25–30 metri».

Asemenea precepte şi altele se răspîndeau, probabil, prin 1919, la «Cercul de spadă şi pistol» din Bucureşti, care îşi propunea *«pregătirea membrilor pentru dueluri»*.

Pentru satisfacerea unei firești curiozităţi, vom menţiona că duelul cu arme albe (spadă sau sabie) se efectua îndeobşte pînă la prima sîngerare, dar uneori putea continua pînă la scoaterea adversarului din luptă. Duelul cu arme de foc (pe care Horia C.A. Rosetti îl consideră fie *«ridicol* — cînd se termină fără rezultat», fie *«excesiv de barbar* — cînd se încheie cu moartea sau schilodirea celui lovit de glonţ»), duelul cu pistoale deci se practica în vreo şase variante, în care distanţa dintre adversari varia între 16 şi 25 metri, iar numărul de gloanţe era de unul sau de trei. În duelul aşa-numit *«la comandă»*, directorul luptei, după ce s-a convins că «duelîştii» sînt gata, pronunţă patru cuvinte: *«foc»*, *«una»-«două»-«trei»*. De la comanda «foc» şi pînă la aceea de «trei» combatanţii sînt liberi să ochească şi să tragă oricînd. *«Odată însă dat semnalul de „trei" — spune codul — nimeni, sub nici un cuvînt, nu mai poate trage şi martorii trebuie, cu riscul vieţii lor, să oprească tragerea»*.

Duelgiii — potrivit regulii — nu pot fi mai tineri de 21 de ani şi nici mai bătrîni de 60 de ani. Aşadar, la nevoie, fiu şi tată se pot înlocui unul pe altul. În mod normal, fiecare combatant are cîte doi martori, cărora le revin toate sarcinile formale: transmiterea provocării prin schimb de cărţi de vizită, stabilirea felului, timpului şi locului duelului, precum şi conducerea luptei. Rolul acestor secundanţi, care de obicei exagerează faptele, a devenit atît de mare, încît scriitorul francez Alphonse Karr a putut spune: *«Nici spadele, nici pistoalele nu ucid, ci martorii»*. Autorii de tratate de specialitate susţin şi ei că deşi cuvîntul *onoare* este mereu invocat în materie de duel, de fapt onoarea nu este în joc nici în doi la sută din cazuri. Duelurile erau mai curînd datorate amorului propriu rău înţeles sau fricii de «ce o să zică lumea», martorii fiind cei ce puneau pale pe foc.

Duelurile se năşteau din mii de pricini, dar şi din te miri ce. În 1898, în urma unei violente polemici de presă, se ajunge la o luptă cu spada între politicianul Nicolae Filipescu şi George Lahovary, directorul ziarului *«l'Independence Roumaine»*. Lahovary nu voia să menţină ziarul sub disciplina partidului conservator, fapt care enerva pe irascibilul şi violentul Filipescu. Se hotărăşte o întîlnire pe teren şi rezultatul a fost moartea lui Lahovary, pe care o deplînge şi astăzi o fîntînă din Bucureşti. La proces, Filipescu a fost osîndit la şase luni închisoare.

Justiţia modernă a început să condamne vehe-

Puşkin, secondat de martori, cere dreptul de a-şi descărca şi el pistolul (pictură de P. Sokolov).

ment duelurile, implicînd şi pe martori, ceea ce a dus, în vremurile noastre, la dispariţia totală a acestei instanţe primitive.

Ce ne mai rămîne astăzi? Duelul, trecut în amintire, nu ni se mai arată decît în ipostază artistică sau literară. Încă în 1512, Albrecht Dürer ilustra un tratat de luptă cu spada, iar în 1630 filozoful Descartes nu se sfia să schiţeze un manual al duelului.

Ce să mai spunem de Shakespeare, în ale cărui piese duelurile abundă! Încă la sfîrşitul secolului al XVI-lea, maestrul de arme italian Vincenzio Saviolo a introdus în Anglia un nou mod de luptă, cu două arme: «*rapier*» (spada lungă) în mîna dreaptă, pentru atac, şi «*dagger*» (pumnalul) în mîna stîngă, pentru apărare (aşa cum i-am văzut, de atîtea ori, încăierîndu-se pe Hamlet şi Laerte). Se pare că Shakespeare a urmat cursurile lui Saviolo, ceea ce explică mulţimea de expresii italieneşti din «Romeo şi Julieta». Mercutio, caracterizîndu-l ironic pe Tybalt, spune: «Un spadasin! Un duelgiu „*di primo cartello*". Ah, divinul lor „*passado*" şi „*punto reverso*" şi „*hay*"-urile lor»! Iar cînd va primi lupta, alege: «*Alla stoccata* va să biruiască». După aceea, ca un cronicar al vremii, Benvolio reconstituie scena luptei:

«Deodată văd că Tybalt se aruncă
Orbiş cu spada-n pieptul lui Mercutio;
Acesta, aţîţat, întoarce spada
Spre-a lui Tybalt, înlăturînd c-un gest
Plin de dispreţ mortala lovitură,
Spre-a i-o trimite înapoi lui Tybalt,
A cărui iuţeală i-o parează».

Cu excepţia amorului, a crimei şi a conflictelor colective, puţine sînt subiectele pe care s-a brodat atît. Nici un teatru serios nu se poate dispensa astăzi de un maestru de dueluri, dacă vrea să joace opere clasice, de la *Othello* la *Cidul* lui Corneille şi *Faust* al lui Goethe. Fără a mai pune la socoteală pe *Cyrano de Bergerac* şi mulţimea aventurilor «de capă şi spadă».

Secolul al XIX-lea proliferează opere închinate duelului, în special în literatura rusă. În «Evgheni Oneghin», Puşkin îl lasă pe eroul său Lenski ucis în duel, fără să ştie că propria sa moarte va avea aceeaşi cauză. După tribulaţii de tinereţe, la Chişinău, unde, una-două, se bătea în duel, Puşkin rămîne cu meteahna şi va sucomba după ultima dintre ele. Era la Petersburg, în iarna lui 1837. La temelia provocării stătea curtea asiduă pe care ofiţerul de origine franceză Dantès o făcea soţiei lui Puşkin. Locul ales de martori era o poiană troienită, în care Puşkin a apărut încotoşmănat într-o şubă de urs. Adversarilor li s-au înmînat pistoalele, iar ei s-au postat la zece paşi de barieră. Unul din martori a dat semnalul, fluturînd pălăria. Dar în timp ce poetul începu să ţintească, potrivnicul său a şi tras. Puşkin a căzut, dar şi-a revenit, a ridicat capul şi i-a avertizat pe martorii care se repezeau spre el:

— Aşteptaţi. Simt în mine destulă putere ca să trag.

Dantès stătea într-o parte, acoperindu-şi pieptul cu mîna dreaptă. Puşkin, ridicat în genunchi şi sprijinit cu mîna stîngă de o cracă răsturnată, începu să ţintească. Apoi se auzi o detunătură. Dantès căzu. Puşkin aruncă pistolul în sus şi strigă:

— Bravo!

Pasiunea pentru dueluri i-a smuls acest strigăt. Dar glonţul său se izbise într-unul din nasturii mantalei, ceea ce-l salvă pe Dantès. Cel ce va plăti cu viaţa neînfricata pasiune va fi însă Puşkin.

Nu vor trece nici patru ani şi marele său admirator, poetul Lermontov, va muri tot într-un duel, victimă a fostului său coleg de şcoală Martinov, care l-a nimerit cu primul glonţ în inimă. După un asemenea pomelnic, îţi vine să crezi că soarta poeţilor e să moară fie înnobilaţi cu o floare, fie

pătați cu sînge. Noi sîntem însă mult mai puțin gravi... Alexandru Macedonski schimbă palme cu un agresor la cafenea... Șt. O. Iosif și Dimitrie Anghel poartă un duel epistolar ... Mateiu Caragiale ascute florete literare...

Două romane ale literaturii clasice ruse poartă titlul «Duelul»: cel al lui Cehov (din 1897) și cel al lui Kuprin (din 1904), în care cei sătui de monotonia serviciului militar sau administrativ în gubernii țariste caută o diversiune în vodcă, meschine intrigi amoroase și mai ales în dueluri, a căror modă ajunsese la culme.

Singurele locuri în care duelurile se perpetuează sînt, pare-se, unele universități germane, ca aceea de la Heidelberg, unde tradiția *mensurei* — un fel de justiție ad-hoc — impune lupta în doi cu spade ușoare, onorînd chiar și pe învins cu cicatricea de pe obraz.

Într-un caleidoscop cam pestriț, am încercat să oferim anecdotica duelului, lăsînd pe cititor să mediteze el însuși la semnificațiile acestei practici de altădată. În asemenea clipe, cititorul va fi sesizat poate o bizară vecinătate: *duet* = armonie în doi, *duel* = dezacord în doi. Iată cum o simplă bară orizontală schimbă fundamental sensul a patru litere. Și încă ne ferim a călca domeniul semanticii, unde se pare că latinescul *duellum* a dat războinicul *bellum*. Cu mai multă plăcere parcurgem cărările dicționarelor pentru a afla că în afara *duelului cu arme albe* sau *cu arme de foc*, despre care v-am întreținut pînă acum, inventivitatea oamenilor a creat și *duelul judiciar* dintre acuzator și apărător (admis ca probă juridică în evul mediu) sau *duelul de artilerie* (cunoscut și practicat de la «Dicke Bertha» pînă la «Katiușe»). Dar duelul de-adevăratelea mai are o variantă care apare sub numele de *duel american*. Numai dincolo de Ocean se putea născoci o asemenea tragică trăsnaie. Pentru a scăpa de rigorile legii care pedepsește duelul, lezarea onoarei la americani se tranșează cu un pariu groaznic: se trage la sorți unul din numele împricinaților și cel damnat are la dispoziție doar un timp limitat pentru a se sinucide!

Istoria duelului cunoaște și cazuri hazlii. Iată un exemplu, memorabil pentru straniul său deznodămînt: în 1912, la Nisa, domnii Renucoli, directorul ziarului «*la Dépêche*», și Garibaldi, directorul ziarului «*l'Eclaireur*», s-au întîlnit pe cîmpul de bătaie cu spadele în mînă. Cum zice cronicarul francuz: «*l'Eclaireur*» a perforat «*la Dépêche*» în plin abdomen. Dar presupusa victimă, în loc să moară, a reînviat miraculos. Renucoli suferea de multă vreme de un abces la ficat; incizia, practicată de adversar cu spada, cu măiestria unui as al bisturiului, l-a vindecat!

În «Bucureștii de altă dată», Constantin Bacalbașa numește o întîmplare hazlie «*un duel sui-generis*»: Don Aladro, ministrul Spaniei, și Constantin Izvoranu (unchiul lui Alexandru Marghiloman) au purces la un duel vesel: cine va mînca mai mult dintr-un meniu sardanapalic cu 19 feluri, de la stridii de Ostanda și caviar la gheață pînă la șampanie Mumm. Dar pariul acesta de la 1881 nu are, firește, nimic de-a face cu duelurile adevărate care abundă în paginile cronicarului bucureștean, între 1905 și 1908, pe seama unui zănatec căpitan Alexandru Sturza (fiul primului ministru Dimitrie Sturza), care-și ofensa adesea camarazii, primea cu seninătate provocările și se alegea de fiecare dată cu răniri mai mult sau mai puțin serioase.

Duel studențesc la Heidelberg: pavăza de piele lasă descoperit doar obrazul. Doar martorii sînt mascați, pentru a nu suporta rigorile legii.

Înainte de a încheia, permiteți-ne să pomenim cel puțin două lucruri care ne stau la inimă. Nu există remediu mai bun împotriva unei practici barbare și ridicole decît luarea ei în derîdere. Ori de cîte ori ni se vorbește de duel, ne amintim anecdota cam burlescă potrivit careia la întrebarea gravă a martorilor provocatorului: «Ce preferați: spadă sau pistol la distanța de 20 de metri?», împricinatul, mai slab de înger, răspunde: «Spadă la 20 de metri!».

În al doilea rînd, sîntem datori să subliniem că scrima a fost și leagănul, dar și groparul duelului. Arta scrimei — sau arta de a lovi fără a fi lovit, cum spunea Molière — a favorizat într-o vreme diseminarea luptei sîngeroase cu lama armelor albe; dar aceeași artă, în epoca noastră, s-a dovedit capabilă să ofere deliciile bărbătești ale luptei inofensive, care cere tot atîta curaj și îndemînare ca și duelul, dar nu face victime. Nemții numesc duelul «*Zweikampf*», adică «*lupta în doi*», o expresie potrivită care poate fi extinsă (și este, în limba germană) la toate sporturile individuale în care rivalitatea pașnică se rezolvă între doi adversari. Boxul, luptele, tenisul, judo-ul — sînt în fond tot dueluri, ca să nu mai vorbim de scrimă însăși, care le încununează. De la duelul pe viață și pe moarte, la «mușchetarii» cu plastron alb și mască protectoare, a căror inteligență în parade-riposte are un singur scop: aprinderea unui bec electric ce marchează victoria sportivă — iată pasul pe care cultura și civilizația l-au impus omenirii. Prin sport, redus la convenții nevătămătoare, duelul a fost umanizat.

Și după toate acestea, celor ce încă n-ar fi mulțumiți de mulțimea detaliilor, autorul le-a rezervat o confidență prețioasă (și scumpă): la anticariatul de lîngă cinematograful Scala din București se află în rafturi o carte cu titlul: «*Dissertation historique sur les duels et les ordres de chevalerie*», operă a unui misterios «Monsieur B.». Prețul cărții: 1 000 lei! O singură justificare pentru bibliofilii pasionați de duel: volumul a apărut la Amsterdam în 1720...

VICTOR BĂNCIULESCU ■

MODA-DOCUMENT,
MODA CARE VORBEȘTE DESPRE TIMPUL NOSTRU

● Moda a prefigurat criza societății de consum? ● De ce privește moda '75 înapoi? ● Încotro se îndreaptă moda?

Precum Cuvier încerca să recompună dintr-o frîntură de os un schelet întreg, observatori ai socialului ascultă pulsul epocilor și printr-un fenomen — să-i zicem — paradoxal: **moda**. Ei consideră chiar că societățile, culturile, civilizațiile nici nu pot fi înțelese pe deplin dacă se ignoră moda vestimentară — «opinia noastră în materie de costum», cum nota, acum mai bine de un secol, Balzac.

Deceniul din urmă are, pentru modă, un aer buimac. Busculadă între stiluri și linii, aplauze (sau stupefacție!) în fața unor gesturi de un curaj nebun (în '64, francezul Courrèges devine celebru tăind dintr-o dată fusta cu 20 cm de la genunchi). Se succed cu repeziciune, de la un an la altul, stiluri, linii, surprize, creatori, concurențe. Stilul cosmonaut, folk, pop, pop-art, romantic, impudic, unisex, hippy, kitsch...

Privit prin luneta modei, acest deceniu din urmă devine una din oglinzile «boomului economic» al societății de consum, o oglindă a goanei cu orice preț după desfacere, în condițiile unei productivități sporite. Înlocuirea vertiginoasă a unor mode cu altele devine una din falsele «probleme vitale» ale deceniului. Publicitatea, devenită ea însăși o industrie, manipulează gusturile. «Anti-moda» — fără a fi o apariție a deceniului și nici măcar a secolului, și care marchează opoziția în fața gustului, să-i zicem, oficial, ca un mijloc de protest — este exploatată cu aceeași fervoare. «Anti-moda» coexistă cu «moda oficială», sfîrșind prin a deveni o modă ca oricare alta.

Stiliștii, cei mai adesea necunoscuți în epoci, apar în ultimii ani ca și ciupercile după ploaie.

Daniel Hechter demarează în '59 cu stilul Babette» (el scoate întotdeauna un «truc» la momentul potrivit); în '62, Gerald Pipart, șeful Diorului, lansează primele decupaje geometrice; în '64, Courrèges construiește cu rigla și echerul un stil nou, arhitectonic, compus din linii și unghiuri insolite. Însă Courrèges și-a îngăduit, ca orice mare artist, să recreeze moda. Tot ceea ce s-a adăugat de la acea dată, mai mult sau mai puțin disimulat, poartă pecetea personalității lui. Cardin, alt mare creator, inventează forme noi — rochia sarafan atît de confortabilă, mantoul «poncho» — iar Yves Saint-Laurent, supranumit «regele» anilor '60, dar fără îndoială și al anilor '70, devenit un idol în lumea modei, se joacă aproape cu formele foarte simple, dar aduce un echilibru și o frumusețe de necontestat. Blaizer-ul, cardigan-ul, trenciul sau fusta plisată sînt piesele de rezistență în colecțiile sale.

Așadar, după moda romantică, folclorică, impudică, kitsch, sexi, au urmat oboseala, plictisul, îngrijorarea în rîndul consumatorilor, dar și al producătorilor. Într-un cuvînt, criză. Se simțea nevoia de liniște. Înregistrînd pulsul, stiliștii au repus în circulație o modă cu un nume simptomatic: *stilul clasic*. Denumirea sugerează un fel de permanență care răspunde nevoii de stabilitate din noi. Dar să nu ne lăsăm amăgiți.

Moda '75 — care o continuă cu modificări nu tocmai esențiale pe cea din '74 sau chiar din '73 — reformează garderoba ca oricare altă modă. Nota ei distinctivă constă, mai ales, în faptul că apelează la forme cunoscute, că privește înapoi spre anii '30, sau chiar spre zorii secolului. Și, poate, nu numai din nevoia de insolit.

Lungimea care se impune: toate modelele acoperă genunchiul. Amploarea fusteior moderată, obținută prin pliseuri, crețuri, bieuri. *Mantourile*, lungi, sînt fie cu o linie tub, cu umeri drepți, guiere și revere bărbătești, buzunare aplicate, clape, fie în stil trenci, cu multe detalii sport, plătci, pliuri, cute, talia marcată prin cordon. *Voga pare a o constitui capele și pelerinele*, dacă se poate din blană naturală și sintetică, sau măcar garnisite cu blană.

A revenit masiv în modă cunoscutul costumtaior — semn al emancipării feminine la începutul secolului — semn, acum, al reîntoarcerii la clasic, la echilibru și liniște. Taiorul este acela care conturează linia ansamblului. Se poartă taiorul veston cu umeri drepți, guler cu revere ascuțite, cu buzunare aplicate pe bust, cu nervuri și cordon încrustat, acompaniat de fustă plisată sau cu fronseuri; sau taiorul cu umerii prelungiți prin montarea mînecilor, fie semichimono, fie printr-o platcă cu gulerul cămașă, cu o lungime ce amintește pe cea a sacoului bărbătesc, iar fusta este dreaptă.

Rochiile — în sfîrșit, din nou rochiile într-o multitudine de modele continuă să fie (mai ales) «chemisier» (cu corsaj suplu, talie marcată prin cordon ori corseletă, cu guler și rever în stil cămașă bărbătească, iar fusta în pliuri ori clini largi); fie ample, cu talie înaltă, avînd decolteu adînc, cu guler mare și mînecl chimono; fie rochii cu talia bluzată, cu corsaj amplu, umeri drepți și mînecl larg montate, avînd fustele în pliseuri.

Pantalonul, deși pare a se afla la începutul «sfîrșitului», este încă prezent în colecțiile de modă, cel puțin pentru iarnă și în vestimentația de toată ziua. Forma lui este evazată încă de la șold, ajungîndu-se ca la manșete să aibă o lărgime de 30–35 cm.

Fusta lungă revine masiv, tinzînd să înlocuiască pantalonul. Este amplă, în clini sau în cute plisate, ori dreaptă, prinsă în talie în cordon.

Și în *moda masculină* — violentată în anii trecuți de culori împrumutate din moda feminină și de o linie care sublinia exagerat forma trupului — *linia clasică* își face din nou loc. Un stil decontractat și comod domină. *Haina*, ușor scurtată, ieșeră, cu umeri drepți și revere adînci, se completează cu o *vestă* care poate fi confecționată și dintr-un material de altă culoare. *Pantalonul*, menținîndu-și lărgimea, își păstrează forma evazată.

În timp ce în 1965 adolescenții căutau mode care să le fixeze locul în societate printr-o anumită particularitate șocantă, în prezent, se pare că blue-jeans-ii rămîn semnul lor distinctiv, dar și simptomatic. Moda nu-i criteriul lor de afirmare, cum era cu un deceniu în urmă, ci unul printre altele.

Dar să nu ne lăsăm amăgiți. Privirile înapoi ale modei sînt semnalele aceleiași crize care se face resimțită din plin în perioada actuală în întreaga societate de consum. Moda viitorului, ce pare pentru moment complet abandonată, nu poate ignora sau uita liniile pure ale stilului Courrèges, simplitatea extremă a modei lansate acum un deceniu, ca și nevoia noastră de comoditate și stabilitate.

ANETA DUMITRIU ■

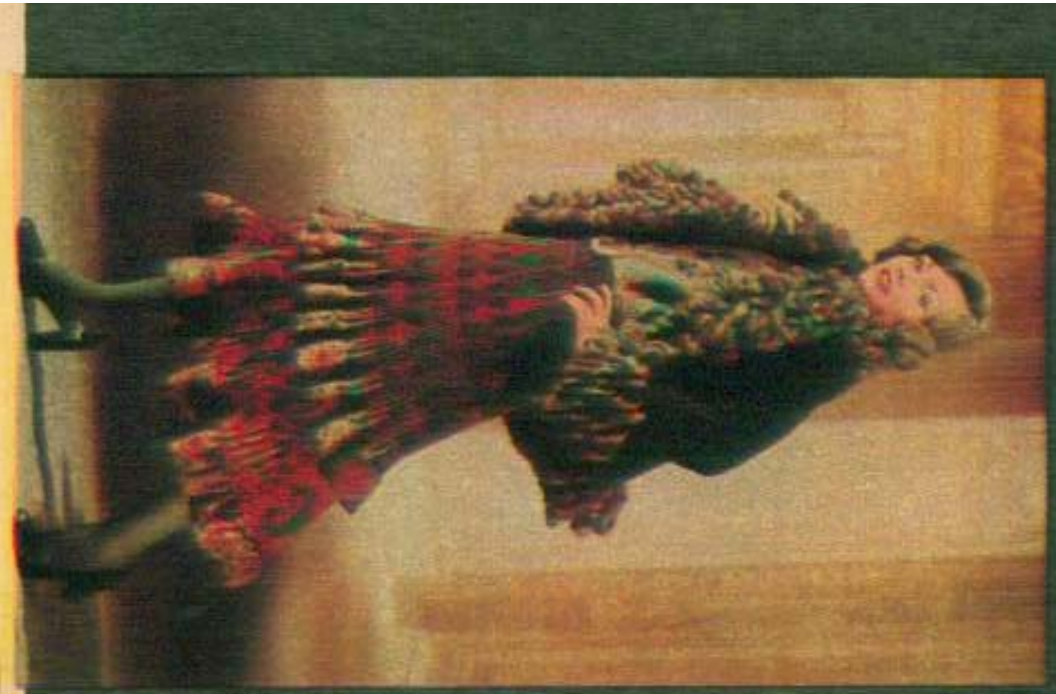

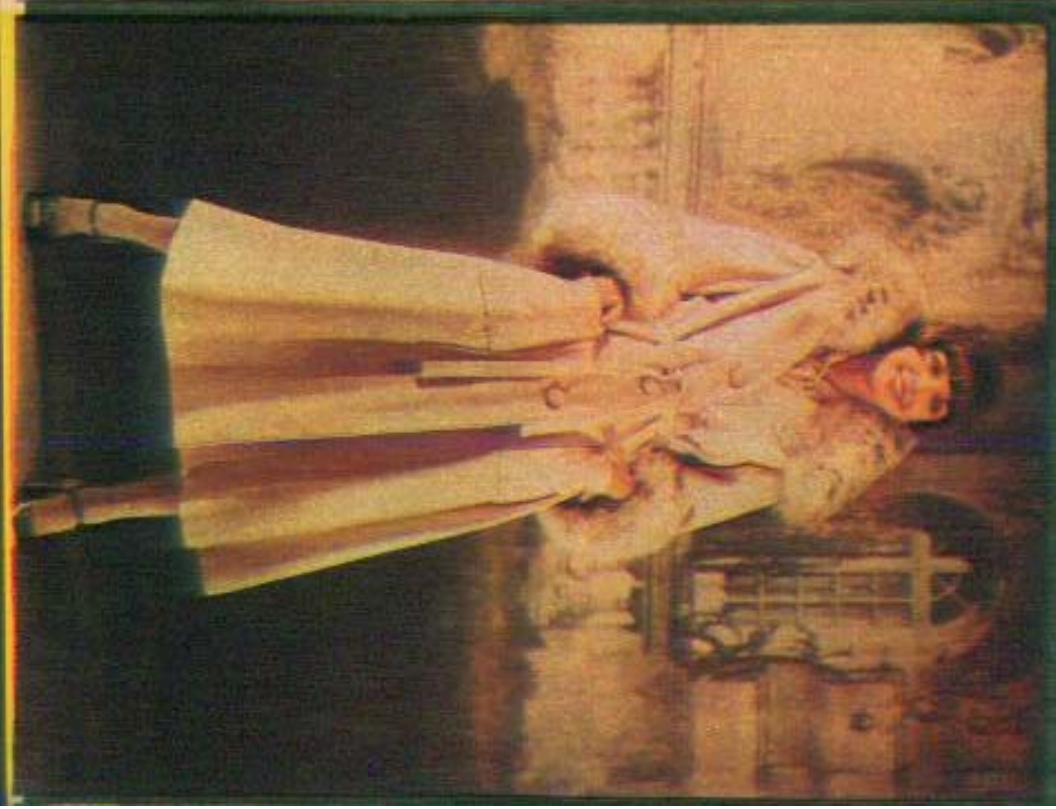

MODA - DOCUMENT

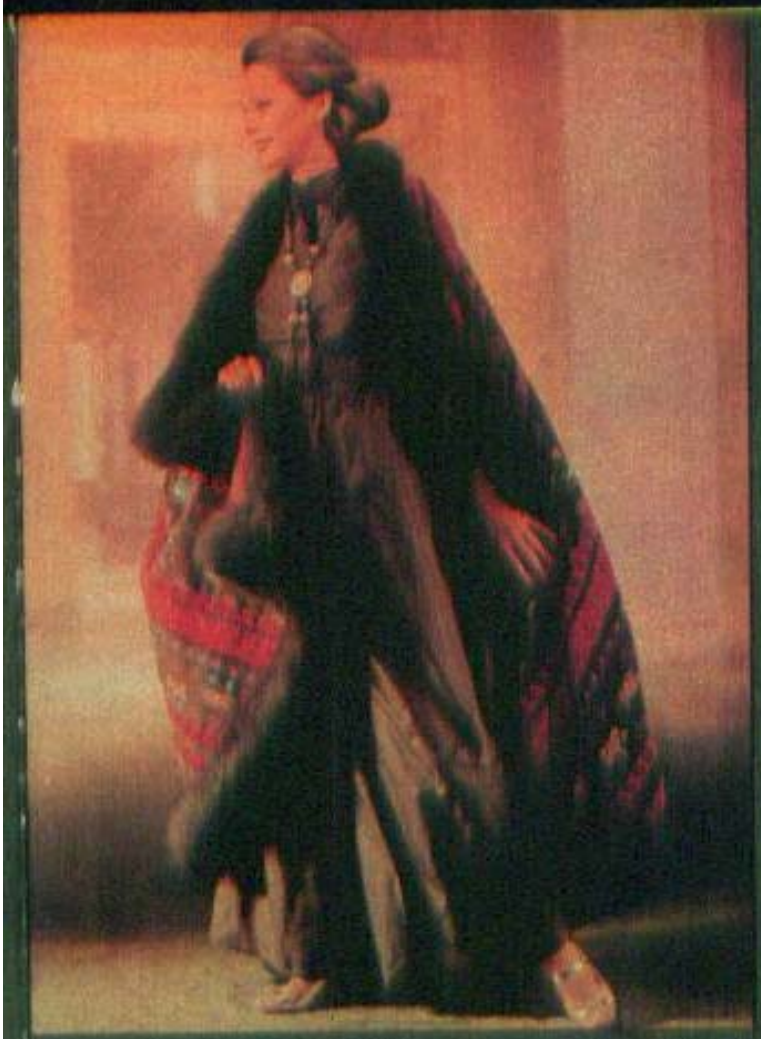

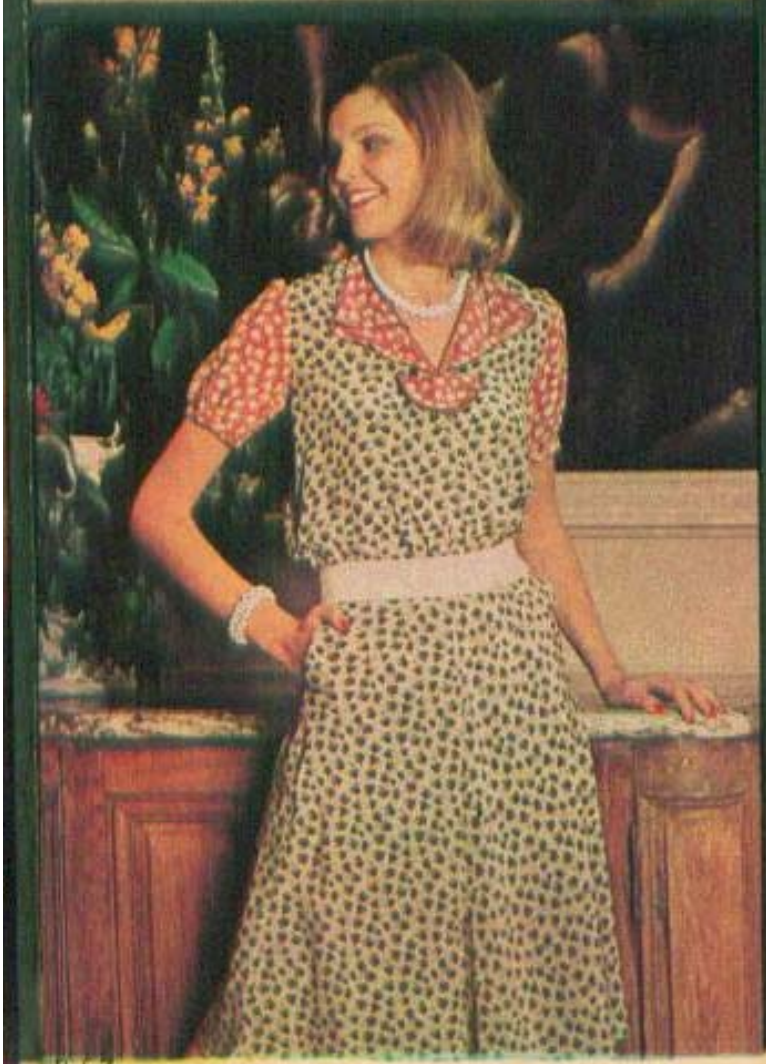

1962

1963

1964

1965

1966

1967

1968

1969

1970

1971

1972

1973

1974

MODA-DOCUMENT

- 1962 — adio «arme clasice» ale feminității, decolteu amplu, talie de viespe, fustă fluidă.
- 1963 — moda «junior» s-a născut. Stilul «Vamp» este de-acum în istorie.
- 1964 — toate femeile se îmbracă sport și tinerește. Intră în arenă tricotul.
- 1965 — țesături «cotton» înflorate, cotton în carouri, materiale ușoare, comode. Civilizația «timpului liber» s-a născut.
- 1966 — triumfă mini-fusta și linia geometrică a lui Courrèges, triumfă culorile vii, explozive, mai ales verde crud, mov, galben.
- 1967 — sarafanul sport se impune odată cu materialele lui: piele, imitație de piele, skai și, mai ales, culoarea bej.
- 1968 — o nouă explozie: pantalonul evazat și costumul-pantalon, vesta lungă și pantalonul.
- 1969 — extravaganța. Pantalonul evazat, foarte evazat, uneori trei sferturi, cu mantou maxi ori lung. Rochiile, rare, sînt lungi și folclorice.
- 1970 — deplină libertate. «Alegeți ce vreți!» Orice stil este permis. Se amestecă totul, se suprapune totul. Pantalonul a devenit clasic.
- 1971 — șortul face scandal, dar apoi se impune pentru vacanțe. Șortul și blaizer-ul pînă în talie.
- 1972 — Bluza gen cămașă bărbătească invadează, atinge recordul. Mînecile chimono, blaizerele, pantalonii largi erau deja ieri. Începe moda anilor '30, modă a la Greta Garbo, a la Marlene Dietrich.
- 1973–1974 — Revenirea la «clasics»! Care clasic? Dar mîine!

INAMICUL PUBLIC NR. 1

Ultimele minute ale lui Dillinger: Însoțit de «Femeia în roșu» la ieșirea dintr-un cinematograf, la Chicago.

DILLINGER ȘI FEMEIA ÎN ROȘU

de ROGER DELORME

...În punctul culminant al panicii, în timp ce peste 5 000 de oameni erau porniți în căutarea lui Dillinger, străbătînd în lung și în lat un teritoriu vast — jumătate din suprafața Statelor Unite — unii politicieni din Midwest[1]) cerură Congresului să decreteze de urgență mobilizarea generală. Garda Națională din Indiana,[2] statul în care se născuse «eroul», ceru să se trimită avioane, tancuri și gaze asfixiante.

Un ziar din Londra informa pe cititorii săi că «pînă și pielile roșii se alăturaseră urmăritorilor, cu arcuri și săgeți». Legiunea americană — asociație a foștilor combatanți — se oferi să înarmeze 50 000 de membri ai săi pentru a-și da ajutorul la capturarea lui Dillinger. În fond, poate că nici nu erau destui bărbați în Statele Unite pentru a-l putea prinde pe acest «biet John», fiindcă, pînă la urmă, n-a fost nevoie decît de o femeie care să-l vîndă polițiștilor...

În afară de adevărata furie dezlănțuită de Dillinger în rîndurile reprezentanților legii, un alt gen de isterie colectivă cuprinsese, pe de altă parte, publicul american. Epopeea tulburătoare a cazului Dillinger se desfășura în zilele marii depresiuni economice, zile întunecate, în care milioane de americani rămăseseră fără lucru și se vedeau izgoniți din case, deposedați de economiile adunate într-o viață întreagă, datorită jocului unor forțe pe care nu le puteau înțelege.

E foarte curios faptul că, dacă o femeie a pus capăt carierei criminale a lui Dillinger, după toate probabilitățile, tot din cauza unei femei devenise el criminal.

Tînărul John Herbert se născuse în 1903 la Indianapolis, statul Indiana, dintr-o mamă de origine engleză și un tată de origine franceză, în ciuda numelui său german (numele de Dillinger se rostește după pronunția germană, cu un «g» apăsat).

CEI DOISPREZECE DUBIOȘI

Familia sa era destul de înstărită; nu a avut copilăria nenorocită pe care admiratorii săi urmau să o invoce mai tîrziu drept cauză a pornirii lui pe «drumul cel rău».

Tatăl lui Dillinger era un moralist sever și un creștin habotnic și nu permitea odraslei lui să lipsească de la vreun serviciu religios sau de la vreo lecție la Sunday School[3].

Rareori s-a întîlnit, în cursul istoriei, o educație care să dea rezultate atît de contrare celor scontate.

Ca un adevărat precursor al epocii americane contemporane, Dillinger — la zece ani — ajunge conducător al unei bande de copii de aceeași vîrstă. Bandele de copii și adolescenți erau totuși relativ inofensive în acea perioadă. Numai în zilele de astăzi ele au devenit un adevărat flagel național în Statele Unite.

Banda condusă de John Dillinger junior se numea «cei doisprezece dubioși», un nume care a fost, recent, reluat ca titlu al unui film de succes la Hollywood. Totuși, banda nu a înregistrat la activul ei nici o ispravă spectaculoasă. Abia în perioada în care făcea parte din Marina americană, tînărul John a luat contact pentru prima dată cu închisoarea.

Se înrolase în marină în 1923. Într-o zi a fost pedepsit cu zece zile de carceră, pentru faptul de a fi lipsit de la serviciu fără să fi fost învoit. Aceasta îl făcu, în luna următoare, să dezerteze, părăsind pur și simplu, în portul Boston, vasul *Utah*, la bordul căruia se afla, pentru a nu se mai întoarce niciodată.

Tatăl lui Dillinger cumpărase între timp o fermă la Mooresville, în statul Indiana, și John se stabili acolo, pentru a trăi în sînul familiei sale; se pare că viața cîmpenească, în plină natură, îl atrăgea mult; și poate că ar fi devenit un agricultor destoinic, ar fi moștenit averea tatălui său și și-ar fi încheiat viața ca un fermier prosper în Midwest.

Este ceea ce s-ar fi întîmplat, probabil, dacă nu s-ar fi căsătorit în 1924 cu una din tinerele frumuseți ale unui sat învecinat. Fata avea un nume ciudat: Beryl Ethel Hovius.

Frumoasa Beryl se săturase de satul ei, pe care nu-l părăsise doar de dragul vieții la o fermă. Era dornică să plece într-un oraș mare.

Tînjea mult după distracții, pe care voia să le aibă cît mai curînd, și, de aceea, îl cicălea tot timpul pe John, îndemnîndu-l să meargă să-și găsească de lucru într-un oraș, unde ar fi putut cîștiga bani mai repede decît în agricultură.

Dillinger se lăsă convins, pe cît se pare, și porni în căutarea unui post de mecanic. Dar locurile de muncă erau rare în acea perioadă de depresiune, în care activitatea industrială era frînată.

Într-o seară, un prieten cu numele de Singleton îi propuse un mijloc mai lesnicios de a cîștiga repede bani. Și Dillinger se lăsă convins, și de data aceasta, cu aceeași ușurință.

La 6 septembrie 1924, cei doi tovarăși atacară, pentru a-l jefui, pe proprietarul unui magazin alimentar din Mooresville. Lovitura eșuă însă lamentabil și amîndoi fură dați pe mîna justiției.

Singleton se apără din toate puterile, negîndu-și vinovăția, și fu condamnat la 2 ani închisoare. Dillinger, căruia încă din cea mai fragedă copilărie i se insuflase convingerea că frăneheșea este întotdeauna răsplătită, recunoscu totul și se alese cu o pedeapsă de la 10 la 20 de ani.

Această sentință era, în mod incontestabil, exagerată pentru un infractor care săvîrșise prima abatere — fără să facă nici o victimă — și aceasta este o altă scuză pe care apărătorii memoriei lui Dillinger au folosit-o. Au folosit-o, oricum, în mod mult mai îndreptățit decît pe cea a «copilăriei necăjite».

Alte două argumente ale acestor apărători sentimentali constau, în primul rînd, în faptul că, în timp ce John era închis, Beryl intentase acțiune de divorț; și, în al doilea rînd, în aceea că, ieșind din închisoare, el avea să sosească acasă cu cinci minute după moartea mamei sale, neputînd fi la căpătîiul ei în ultimele-i clipe.

Cînd ieși din penitenciarul de stat din Michigan City, Indiana, la 22 mai 1933, după ce «o trăsese» timp de 9 ani, John H. Dillinger era un ins «călit» de pușcărie, un răufăcător hotărît, îndîrjit, cu alte cuvinte un «diplomat» al acelei universități a crimei care este închisoarea...

Cea mai mare parte a membrilor celor două «bande Dillinger» erau, ca și el, înalți «cîtrași» ai aceleiași închisori din Michigan City; mai mulți dintre ei reușiseră să evadeze datorită bunelor oficii ale lui Dillinger.

Prima bandă cuprindea pe Harry Pierpont, Charles Makley, John «Red» Hamilton, Russell Clark, Harry Copeland și Ed Shouse. În cea de-a doua figurau John «Red» Hamilton, Homer van Meter, Tommy Carroll, Eddie Green, Pat Reilly și Lester Gillis, mai bine cunoscut sub porecla de «Baby Face»[4] Nelson.

Această listă de nume nu este lipsită de interes, fiindcă ea dă la iveală o particularitate care a contribuit într-o măsură considerabilă la crearea «popularității», a «admirației» de care urma să se bucure Dillinger: o *admirație nelalocul* ei, cum avea să o caracterizeze cu sobrietate Biroul Federal de Investigații (F.B.I.). Particularitatea constă în faptul că toate aceste nume erau tipic americane.

Pînă la John Dillinger, marii eroi ai gangsterismului — născut din stupida afacere a prohibiției — aveau aproape toți nume italiene, cum ar fi Capone sau Colorado, sau nume evreiești, ca Weiss și Gusenberg.

Dillinger și voioșii săi bandiți umpleau de bucurie inima «patrioților», dovedind lumii întregi că niște băieți *sută în sută americani* puteau și ei să facă mari isprăvi în acest domeniu, ca și în multe altele.

Trebuie remarcat, la acest punct, că s-ar comite o gravă eroare dacă toți cetățenii Statelor Unite ar fi

considerați «capitaliști» (chiar și în sensul peiorativ al cuvîntului). Căci bancherii și băncile nu se bucură de popularitate nici chiar în perioada contemporană de prosperitate a Statelor Unite. Iar în anul 1933, cînd marea depresiune economică atinsese punctul cel mai critic, erau obiectul unei uri înverșunate și aproape generale. Și, fără nici o îndoială, datorită calităților sale de campion al jefuirii băncilor, se făcuse Dillinger adorat de mulțime. Într-un singur an, cele două bande au jefuit numeroase bănci în statele Indiana, Ohio, Wisconsin, Iowa și South Dakota.

UN FILM REALIST

Sumele pe care le furau se numărau pe pachete de cîte o sută de mii de dolari.

Cea mai memorabilă lovitură a fost dată la o bancă din statul Indiana, la care gangsterii se prezentară drept o echipă de cineaști în curs de a filma o scenă de atac asupra unei bănci, pentru un «film cu gangsteri».

Makley instală aparatul de filmat de partea cealaltă a străzii, urmînd să pară că trebuie să caute unghiuri potrivite pentru filmarea imaginară. Hamilton juca rolul de director de producție și dădea ordine cu voce răstită printr-un megafon. Van Meter se agita de colo pînă colo, făcînd pe asistentul său.

Dillinger, Pierpont și Clark, cu fețele puternic machiate, erau înarmați cu pistoale-mitralieră și-i reprezentau pe «actori». O mulțime de gură-cască se strînsese în jurul lor: era cel mai mare eveniment care se întîmplase vreodată în tîrgușorul lor. Cei trei bandiți pătrunseră în bancă, puțin după aceea numeroșii gură-căscă din stradă văzură mîini ridicate, auziră răsunînd strigăte puternice de ajutor și socotiră că scena era jucată cu un realism desăvîrșit. Două minute mai tîrziu, bandiții ieșiră din bancă; întreaga echipă se urcă din nou în mașină și porni în goană.

Pînă cînd victimele reușiră să-i convingă pe spectatori că banca fusese realmente jefuită, «cineaștii» erau deja departe, cu exact 74 282 dolari și 9 cenți mai mult decît aveau cînd sosiseră.

În intervalele dintre expedițiile împotriva băncilor și altor obiective secundare (jefuiri de persoane), Dillinger și «băieții» lui duceau o viață veselă, circulînd dintr-un stat în altul ca niște nomazi și schimbînd mașinile furate mai des decît își schimbau cămășile.

Lucru foarte curios — ei nu schimbau femeile decît foarte rar, deși întotdeauna aveau alături de ei cîte o «gun moll» (așa cum le numesc americanii pe amantele gangsterilor).

Iubita lui Dillinger, în perioada apogeului său, era Evelyn Frechette, zisă Billie, o metisă frumoasă, născută într-o localitate de piei roșii din statul Wisconsin.

John H. Dillinger — care nu fuma, nu bea alcool și nu înjura niciodată — îi interzisese Billiei să bea whisky: metisa avea 50% sînge de indiancă din tribul Sioux, iar o veche lege, datînd din epoca eroică a cuceririi Vestului îndepărtat, interzicea încă să li se dea alcool indienilor.

Un alt mare factor de popularitate, care făcuse ca figura lui Dillinger să pătrundă în folclor, era felul în care îi ridiculiza pe oamenii legii. În scurta sa odisee, care nu a durat decît un an, a jefuit nu mai puțin de trei posturi de poliție pentru a-și reaproviziona arsenalul.

Fără nici o dificultate și fără să facă nici o victimă, puse mîna astfel pe zeci de revolvere, puști și revolvere-mitralieră, pe mii de gloanțe și pe mai multe pieptare de protecție care, în multe prilejuri după aceea, i-au apărat de gloanțe pe el și pe complicii săi.

Dar cel mai mare entuziasm l-au stîrnit curajul și îndemînarea cu care a reușit să evadeze în două rînduri din închisoare și să scape de șase ori din cursele ce-i fuseseră întinse de poliția din mai multe state și chiar de către agenții Biroului Federal de Investigații.

EVADĂRI SPECTACULARE

Prima evadare, cea din închisoarea din Lima, statul Ohio, a costat, din nefericire, viața șerifului din localitate, pe care l-a omorît Pierpont, cînd a venit împreună cu Makley și Clark să-l elibereze pe Dillinger.

Dar cea de-a doua, din închisoarea din Crown Point, statul Indiana, trezi un val de ilaritate publică — negalat decît de indignarea cetățenilor foarte respectuoși față de autorități.

Închisoarea din Crown Point era considerată drept piatră de încercare pentru «evadatorii». Dillinger era acum calificat ca «inamic public nr. 1», titlu special creat de F.B.I., și îl separau de lumea liberă din afară nu mai puțin de șapte porți asigurate de bare de oțel și vreo cincizeci de gardieni și polițiști de toate felurile.

S-a întîmplat ca șeriful care dirija totul să fie o femeie, Lillian Holley, care luase — în onoarea celui mai celebru «client» pe care îl găzduise vreodată în închisoarea sa — măsuri de precauție mai mari decît cele obișnuite.

Împrejurările în care Dillinger a reușit să scape din această închisoare — din care evadarea era socotită imposibilă — sînt încă insuficient cunoscute. Un lucru e însă sigur, și anume că, în dimineața de 3 martie 1934, jumătate din gardienii faimoasei Crown Point s-au pomenit încuiați în propria lor închisoare, în timp ce inamicul public nr. 1 pornea în goană nebună, în Fordul V al șerifului Lillian Holley, echipat complet, cu sirena de poliție, cu lumini roșii turnante, cu plăci de șerif pe bara de protecție, cu radio pe unde scurte...

Potrivit versiunii celei mai răspîndite, lui Dillinger i se procurase un revolver, contra unui «mic șperț» de cîteva mii de dolari, prin bunele oficii ale unui înalt magistrat, astăzi decedat.

Se părea că e greu ca acest Robin Hood al Midwestului să facă mai mult decît atît. Dillinger și oamenii lui urmau însă să repurteze o victorie și mai răsunătoare asupra poliției. Acest episod a rămas în istoria Statelor Unite sub denumirea de «bătălia de la Little Bohemia». Little Bohemia este numele unei cabane în nordul statului Wisconsin, unde gangsterii veniseră împreună cu iubitele lor, «gun molls», să se destindă puțin după atîtea atacuri ale băncilor, după atîtea arestări și evadări.

La 22 aprilie 1934, cinci mașini mari, încărcate cu polițiști, au înconjurat cabana. Prima ispravă a agenților F.B.I. a fost mitralierea a trei nevinovați, cetățeni pașnici din localitate, care tocmai părăseau cabana după ce poposiseră cîteva minute la bar.

Cînd s-a angajat bătălia, cîteva zeci de polițiști din districtul local se alăturaseră celor 27 veniți de la Chicago și Illinois cu avionul pînă la Wisconsin. Gangsterii erau șase: Dillinger, «Baby Face» Nelson, Van Meter, Hamilton, Carroll și Reilly.

S-au schimbat între combatanți sute de focuri de armă, în timp ce ceilalți ocupanți ai cabanei se refugiaseră, îngroziți, în pivnițe. Unul cîte unul, bandiții scăpară prin pădurile care înconjurau Little Bohemia.

Teribilul «Baby Face» Nelson («chip de copil», după porecla sa) fu primul care scăpă. La cîteva mile distanță de Little Bohemia, el omorî un agent F.B.I., răni grav doi și dispăru în goană cu mașina lor.

Cînd lucrurile ajunseseră în acest stadiu, sute de polițiști, șerifi și tot felul de agenți cutreierau întregul Midwest, unul mai «trigger happy» decît celălalt, potrivit unei expresii din argou care desemnează pe cei ce sînt gata oricînd — și cu zel! — să dezlănțuie focul...

DILLINGER E PRETUTINDENI

F.B.I. crease la Chicago o secție specială, denumită «Brigada Dillinger», care număra nu mai puțin de

(Continuare în pagina 152)

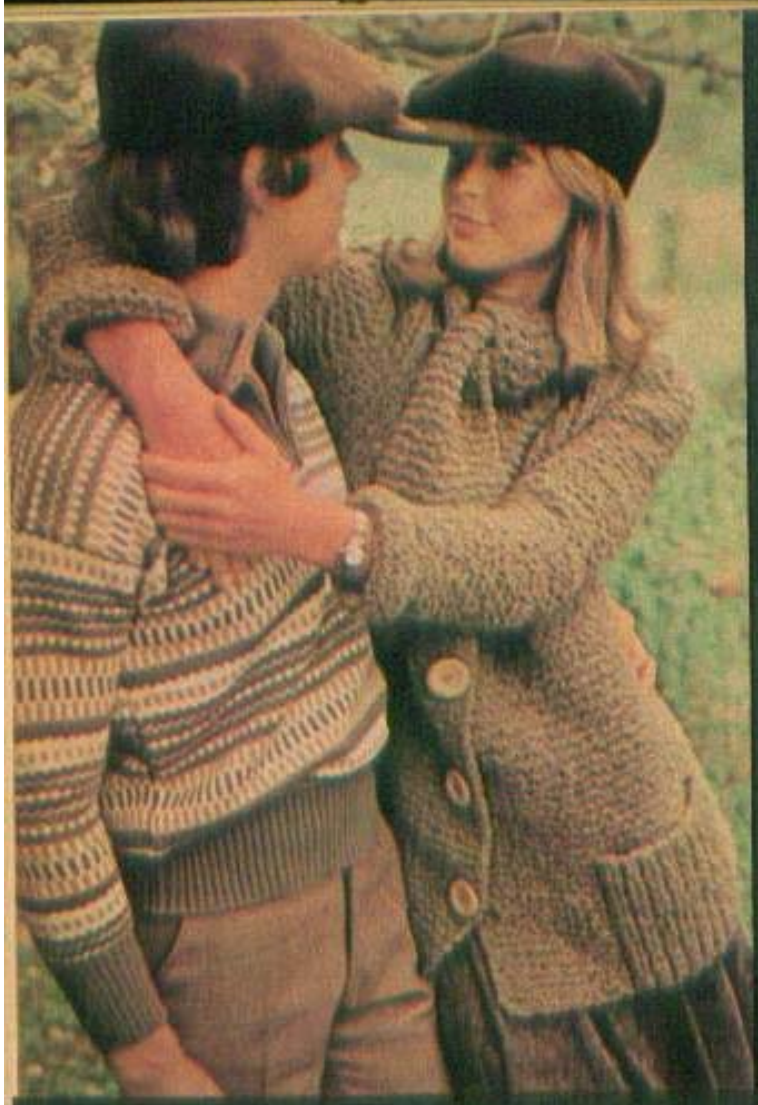

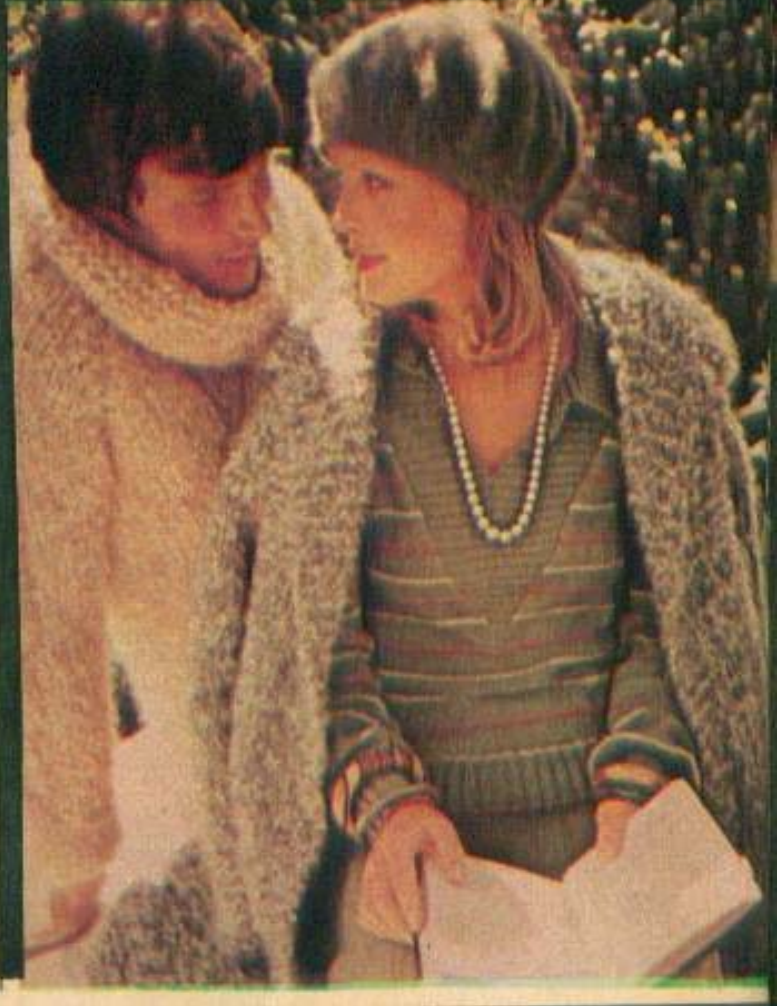

MODA-DOCUMENT

DILLINGER ŞI FEMEIA ÎN ROŞU

(Urmare din pagina 149)

patruzeci «G-men» (government men, denumire neoficială a agenţilor Biroului Federal de Investigaţii). Această brigadă avea unica misiune de a-l urmări pe Dillinger zi şi noapte.

Într-o zi, mai mulţi «G-men» pătrunseră într-un apartament, unde le fusese semnalată prezenţa lui Dillinger. Deschizînd focul odată cu uşa, măcelăriră pe cei trei oameni care se aflau înăuntru.

Nici unul din cei trei nu avea nimic de-a face cu Dillinger, dar moartea lor nu a însemnat o mare pierdere pentru societate. Erau trei criminali cu numele de Katzevitz, Ginsburg şi Tattlebaum. Mult mai regretabilă a fost acţiunea înarmată din Indiana, în cursul căreia un locotenent de poliţie, Charles Butler, a omorît pe unul din propriii săi oameni, pe poliţistul Eugene Teague.

Dacă poliţiştii deschideau focul cu mare uşurinţă, cetăţenii, la rîndul lor, făceau denunţuri cu şi mai mare entuziasm. În fiecare zi, inamicul public nr. 1 era «văzut», în acelaşi timp, de zeci de persoane, în zeci de locuri diferite. Şi nu numai în oraşele americane, dar şi la Toronto, Mexico, Paris, Viena şi Calcutta. La Londra, prezenţa lui a fost semnalată de nenumărate ori şi la intervale atît de scurte, încît Scotland Yard a mobilizat, într-o zi, întreaga sa brigadă volantă, în onoarea lui John H. Dillinger.

La 19 iunie 1934, patronul unei circiumi din Stratford-on-Avon «recunoscu» pe Dillinger în localul său, în tovărăşia altor trei gangsteri. Inimoşii de la Scotland Yard sosiră în grabă. Cei patru bandiţi erau, în realitate, patru profesori americani care vizitau fără nici un gînd rău locul natal al lui Shakespeare, înainte de a se îndrepta spre Oxford.

În acelaşi timp, în Germania, «Zwölf Uhr Blatt» (jurnal de douăsprezece ore) declara că «nici o voce n-ar trebui să se ridice în America împotriva hitlerismului, atît timp cît Dillinger e în libertate».

Oricît de măgulitoare ar fi fost, din anumite puncte de vedere, această comparaţie cu Adolf, ea era totuşi nedreaptă pentru John, fiindcă ultimul n-a fost învinuit decît de un singur omor: al unui poliţist cu numele de William Patrick O'Malley. Dillinger îl omorîse la 15 ianuarie 1934, în timpul atacului săvîrşit asupra băncii First National Bank din East Chicago, Indiana, un cartier al oraşului Chicago, pe malul lacului Michigan.

Cincisprezece asasinate au fost puse pe seama celor două «bande Dillinger», în timpul celor 12 luni de «activitate» a acestora. În realitate, o cifră exactă este imposibil de stabilit; în aceeaşi perioadă, mai multe alte bande operau în aceleaşi locuri, colaborînd din cînd în cînd la darea unor lovituri, astfel încît crimele săvîrşite de una din ele erau adesea imputate altora. Unii ucigaşi de meserie operau, la rîndu-le, cînd pentru o bandă, cînd pentru alta, aşa cum se întîmplă şi astăzi în Statele Unite ale Americii.

Unul din lucrurile pe care Dillinger le-a realizat fără voia sa a fost dezvoltarea remarcabilă a F.B.I., care a devenit cea mai puternică organizaţie de poliţie din Statele Unite şi din întreaga lume. Isprăvile spectaculoase ale inamicului public nr. 1 au fost exploatate — şi înflorite, exagerate — de J. Edgar Hoover, şeful pe atunci tînăr al F.B.I., care cîştiga astfel argumente de necombătut în sprijinul cererilor sale de credite şi de autoritate.

Şi cînd F.B.I.-ul izbuti să-l «aibă în mînă» pe Dillinger, se sădi, firesc, în spiritul public convingerea fermă că această organizaţie reprezenta cel mai eficient organ de poliţie din Statele Unite. Cu toate că faimoşii «G-men» nu străluciseră şi nu apăruseră într-o lumină prea glorioasă în această afacere...

FEMEIA ÎN ROŞU

În seara zilei de 22 iulie 1934, Dillinger, care nu scăpa nici un film cu Clark Gable, se duse la cinematograful Biograph din Chicago. Pe afiş era un film de gangsteri, cu titlul «Manhattan Melodrama», în care Clark Gable apărea alături de William Powell şi Mirna Loy. Firește, binele sfîrşea prin a triumfa şi Clark Gable se îndrepta — sfîrşitul filmului — spre scaunul electric.

Dillinger era însoţit de două femei; una din ele era Polly Hamilton, amanta lui din acel timp, iar cealaltă o prietenă a acesteia, care îşi spunea Anna Sage, dar care în realitate se numea Ana Cumpanas. Ana a rămas în istorie sub un al treilea nume, acela de «femeia în roşu», fiindcă în acea seară purta o rochie roşie. Şi acest lucru nu era cu totul întîmplător.

Cînd Dillinger şi cele două femei ieşiră din sală, la ora 22 şi 40 minute, holul şi intrările cinematografului gemeau de agenţi ai F.B.I. În stradă, de-a lungul trotuarului, alţi poliţişti stăteau la pîndă în maşini care nu purtau semne ale poliţiei.

În acelaşi moment, J. Edgar Hoover — pe care agenţii săi îl ţineau la curent, prin telefon, cu desfăşurarea evenimentelor — se plimba agitat, cu paşi mari, în lungul şi în latul bibliotecii sale din Washington.

Cînd o văzu pe «femeia în roşu», Melvin Purvis, şeful secţiunii F.B.I. din Chicago, care se afla într-una din maşini, îşi aprinse ţigara de foi.

Era semnalul prin care înştiinţa pe «G-men» că îl recunoscuse pe Dillinger (deşi acesta, în ultimul timp, lăsase să-i crească mustaţa şi îşi schimbase trăsăturile feţei, recurgînd la serviciile unui medic specialist în chirurgie estetică).

Dillinger şi cele două femei porniră pe trotuar şi începură să se îndepărteze. Cinci agenţi îi urmăreau pas cu pas. Printr-o intuiţie ţinînd de un «al şaselea simţ», John se năpusti îndată într-un pasaj învecinat şi făcu o mişcare care lăsa să se vadă intenţia probabilă de a scoate un revolver din buzunar.

Agenţii F.B.I. deschiseră focul şi Dillinger muri înainte de a se prăbuşi complet la pămînt, lovit de un număr încă incert de gloanţe, dar care — toate — îi atinseseră spatele şi partea dindărăt a craniului.

În zilele următoare, cele mai multe ziare anunţau evenimentul cu cuvintele: «executarea lui Dillinger».

Mai tîrziu, căpitanul Matt Leach, şeful poliţiei de stat din Indiana, care îl urmărise personal pe Dillinger timp de mai multe luni, declară că deţinea proba că Dillinger nu avea nici o armă asupra lui în acea seară.

În timp ce cadavrul inamicului public nr. 1 zăcea pe trotuar în faţa pasajului în care acesta se refugiase, mai multe femei se înghesuiau în jurul lui pentru a-şi înmuia batistele în sîngele banditului. Altele, şi chiar şi bărbaţi, care nu aveau batiste asupra lor, înmuiau bucăţi de ziar în băltoacele de sînge care se întindeau încet pe trotuar.

Două trecătoare, care fuseseră rănite de gloanţe rătăcite, scoteau ţipete stridente, adăugînd un element în plus aspectului macabru al scenei.

În timp ce unii colegi ai lor încercau să stăpînească mulţimea cuprinsă de isterie, alţi agenţi F.B.I. se repezeau la telefon, pentru a raporta lui Hoover şi pentru a chema o ambulanţă.

Alţii căutau să o «escamoteze» discret pe femeia în roşu, fiindcă faimoşii «G-men» nu reuşiseră singuri să-l descopere pe inamicul public nr. 1. Numai datorită unui sergent de poliţie din Indiana, Martin Zar-

kovich, care fusese informat de Ana Cumpanas că Dillinger locuia la ea cu Polly Hamilton, a reușit F.B.I.-ul să dea de urma lui Dillinger.

Zarkovich servi apoi de intermediar între Ana și F.B.I., căruia tînăra femeie îi propuse un tîrg. Ana se găsea pe punctul de a fi expulzată din Statele Unite, ca străină indezirabilă.

Ea promisese lui Purvis să-l aducă pe Dillinger în raza de acțiune a armelor agenților F.B.I. în schimbul anulării deciziei de expulzare.

F.B.I. a acceptat tîrgul, dar nu s-a ostenit să-l respecte. Ana Cumpanas fu trimisă în țara sa de origine. Singele lui Dillinger i-a adus însă suma frumușică de cinci mii de dolari, adică jumătate din «premiul» care era pus pe capul lui Dillinger în momentul cînd a fost doborît.

Ana a decedat în 1947. Melvin Purvis, omul care l-a învins pe Dillinger aprinzîndu-și o țigară de foi, s-a sinucis în 1960.

MULTE CADAVRE

Aproape toți membrii celor două «bande Dillinger» au avut, ca și John, vieți scurte și sfîrșituri violente. Hamilton muri la cîteva zile după ce «oprise din mers un glonț» tras de un polițist. Van Meter fu omorît într-un schimb de focuri de revolver cu doi detectivi. Makley și-a găsit moartea în cursul unei încercări de evadare, iar Pierpont își sfîrși zilele pe scaunul electric din Ohio. Green și Carroll au căzut în lupta cu agenții F.B.I.

Succesorul lui Dillinger la titlul de «inamic public nr. 1» fu «Baby Face» Nelson. El se dovedi «demn» de acest titlu la 27 noiembrie 1934, la Barrington, statul Illinois, unde purtă o bătălie aprigă cu mai mulți «G-meni», ucigînd doi dintre ei, dar alegîndu-se, pînă la urmă, el însuși cu răni mortale.

Grav rănit, reuși totuși să scape cu o mașină F.B.I. Cadavrul lui fu găsit a doua zi, într-un șanț, la vreo treizeci de mile distanță de locul încăierării.

Legenda lui Dillinger n-a murit odată cu el. Ea stăruie încă și în zilele noastre. Unii afirmă și azi că omul omorît în fața cinematografului Biograph nu era Dillinger și că John își bătuse joc, odată mai mult, de F.B.I.

Mulți naivi au continuat și continuă să-l «vadă» din cînd în cînd pe cîte o stradă din Chicago sau în vreun orășel din Midwest. Deși asupra cadavrului nu s-au găsit decît 7 dolari și 87 de cenți, mulți continuă să creadă că Dillinger a lăsat în urma lui una din acele misterioase comori despre care se vorbește întotdeauna în cazurile de acest fel.

Dacă acest lucru ar putea fi discutabil, nu la fel stau lucrurile cu cadavrul, care era, neîndoielnic, al lui Dillinger. Amprentele lui digitale figurau pe fișele polițiilor mai multor state și, firește, pe fișele F.B.I.

Mii de persoane, în cea mai mare parte femei, s-au perindat prin fața cadavrului lui, la morga din Chicago. Alte mii au venit să-l vadă cînd era expus în sicriu la Mooreville și l-au condus pînă la locul de veci, unde tatăl său a trebuit să pună să se toarne o placă de beton armat de un metru grosime, pentru a-l apăra împotriva amatorilor de amintiri.

Cu prilejul serviciului funebru, reverendul Charles Filimore a rostit cuvinte cu adevărat profetice, anticipînd pe cele pe care le spun criminologii de astăzi: Numai în școlile noastre, în templele noastre și căminele familiilor americane, prin mijloace educative, va trebui să înlăturăm cauzele gangsterismului!

Dar poate că sfinția sa și-a făcut totuși unele iluzii atunci cînd a adăugat: dacă ar fi fost îndrumat și stimulat așa cum se cuvine, cine știe dacă John n-ar fi putut fi astăzi un mare predicator?

---

1) *Partea centrală nordică a Statelor Unite ale Americii (n. t.)*
2) *Stat în vestul mijlociu al S.U.A. (n. t.)*
3) *Școală de educație religioasă în care se predau lecții în zilele de duminică (n. t.)*
4) *Chip de copil (n. t.)*
5) *Poliția londoneză (n. t.)*
6) *Mic oraș în Anglia unde s-a născut și a murit Shakespeare (n. t.)*

La dreapta, veritabilul Dillinger, în 1933; în stînga, întruchiparea sa pe ecran, într-un film din 1972, de către actorul Warren Oates.

chipul omului

DE LA OGLINDA APEI LA DEDAL, DE LA STATUILE DIN INSULA PAȘTELUI LA RENAȘTERE

Cît timp să fi trecut oare pînă cînd omul s-a întîlnit cu chipul său? Pe cînd picta prin grote acele vînători fantastice, el, la fel ca animalul hăituit, nu era decît o fantomatică formă care gonea spre viitor. Pictorii cavernelor nu descoperiseră încă fața omului, pentru că, poate, nu învățaseră să prețuiască sufletul. Legende bătrîne vin apoi să ne învețe că omului i-a fost dat drept pedeapsă să-și contemple propria sa înfățișare în oglinda verde a apei și descoperind-o să se minuneze și s-o iubească și, neputînd s-o atingă și s-o rețină, să poarte stigmatul durerii și morții. Pe atunci, cînd toate păreau nesigure și atît de repede trecătoare și în același timp atît de minunate și tainice, omul a făcut din obrazul său mesagerul tuturor dorințelor care îi chinuiau viața. Modelînd statui ca în dispărutul Sumer, el le-a înzestrat cu ochi arzători și fascinanți, ca să cheme și să înduplece pe zeii cei puternici care-l pîndesc în orice clipă în necunoscutul apropiat. Apoi, nu cu mult mai tîrziu, în Egiptul piramidelor, el și-a închipuit că nu poate pleca în călătoriile ultime din provinciile singuratice ale morții fără să-și ia chipul cu sine și i-a pus pe pictori și sculptori să-i facă acel dublu al înfățișării sale, pe acel «Ka» ajuns pînă la noi. Și tot așa și mai tîrziu: grecii și romanii au încredințat pietrei chipul lor, care azi, înfruntînd mileniile, ne așteaptă la întîlnirile din lapidarii, acele muzee de piatră cu oameni și zei. Dacă n-ai văzut chipurile statuilor din lapidarii, du-te și vezi-le! N-am să fac aici nici descrierea lor, pentru că o operă este înainte de toate ceea ce simți privind-o, nici istoria lor. Ele vin din timp, cum vin toate cele durabile. Nu știu dacă pe vremea lor erau prețuite ca frumoase sau adorate ca niște închipuiri. Dar din moment ce mîna sculptorului a trudit căutînd în noaptea pietrei un chip, trebuie că ele spuneau ceva sufletului acelor oameni. Asta e, desigur, doar o presupunere. Apoi n-aș vrea să contrazic nici pe Diodor din Sicilia, nici pe Apolodor, nici pe Pausanias, care cu toții credeau că primul sculptor a fost legendarul Dedal. Înainte de el, se spune, statuile n-aveau nici brațe, nici picioare, nici ochi, artiștii aceia ai lumii vechi nu îndrăzneau încă să se apropie de ființa omului, sau poate nu știau căile, erau orbi și neputincioși în fața lor înșiși și nu descoperiseră că sînt tot atît de măreți ca și constelațiile îndepărtate pe care le admirau și de care se temeau. Atunci a venit Dedal și a redat ființei mîinile sale, eliberîndu-le din masa de piatră, și picioarele sale și ochii săi, și oamenii s-au umplut de uimire în fața chipului lor cioplit. Dar Dedal nu e decît un mit și toată această istorie despre începuturile sculpturii nu e decît o poveste. Povestea omului care s-a întîlnit cu înfățișarea sa. Iar asta nu poate explica întru totul dorința de a face statui. Fără îndoială că au mai existat și alte impulsuri în afara aceluia al asemănării, și n-ar fi nici neadevărat, nici cu neputință, ca primii sculptori, simțind cum toate curg și se spulberă și nu mai sînt, simțind dușmănia duratei, să fi zis că nu se poate ca omul să fie mai trecător ca nisipul clepsidrelor; și, oprindu-i ființa în piatra care n-are vîrstă, au îmbarcat-o în corăbiile timpului, ca s-o ducă în eternitate. Robi ai imitației, ei se chinuiau cu asprele canoane ale asemănării, și dacă Miron a creat o vacă minunată, pe care poeții au lăudat-o în versuri, el nu știa să redea încă părul. Dar a venit Pitagora din Region și a descoperit cîte ceva din arta dăltuirii pletelor. Apoi a mai trecut încă o sută de ani ca, în sfîrșit, Lisip să reușească să redea frumusețea și naturalețea părului. Chipul omului a intrat greu în canoanele sculpturii și chiar despre divinul Fidias se spune că înfățișa mai bine pe zei decît pe semenii săi.

După epoca romană, cînd portretul avea menirea să perpetueze înfățișarea cezarilor, senatorilor, a oamenilor influenți ori avuți, odată cu trecerea secolelor, cînd omul devine mai înțelept și poate într-o măsură mai mare și rob al nebuniilor sale, în evuri în care barbarii colindă Europa și aduc noi credințe din pustiurile friguroase, portretul cade în desuetudine și e izolat în mozaicuri bizantine. Cine ar fi îndrăznit pe atunci, în acel deșert de erezuri și superstiții, să ceară artistului un portret, cînd el era dominat de acea teamă obscură că fața lui poate fi folosită ca obiect de vrajă și vrăjitorii îi pot schimba destinul! Teama de rău e atît de înrădăcinată în evul mediu timpuriu, încît papii epocii ori ctitorii nu vor îndrăzni să ceară să fie reprezentați singuri, ci mai totdeauna escortați de personaje celeste. Astfel îi vedem și astăzi pierduți în rețelele multicolore ale vitraliilor, privindu-ne tăcuți, și departe de seninătate, de pe panourile altarelor, ori încremeniți în ipsosul frescelor. Putea oare să nu vină acea revoluție a spiritului, care să sfărîme credințele bătrîne ce purtau în sîngele lor teama? Punînd în centrul tuturor lucrurilor și lumii pe om, întocmai cum soarele este centrul lumii planetare, Renașterea a descătușat chipul omului de erezii, i-a redat superba sa libertate de a exista în numele naturii și al adevărului despre sine, i-a permis să fie nu numai asemănare, dar și oglindă a sufletului, a dure-

Planșa din pagina alăturată (De la stînga la dreapta): 1. Pandantiv de aur (Coasta de Fildeș). 2. Portret dintr-un tablou de Georges de la Tour. 3. Chipul unui atlet (Grecia antică). 4. Detaliu dintr-un tablou de Vermeer (1632—1675). 5. Portret de Van der Weyden (1400-1464). 6. Statuetă din Hawai.

(De la stînga la dreapta):
1. Statuie din Mesopotamia, secolul 3 i.e.n. 2. Portretul unei tinere de Goya. 3. Mască Kwele din Congo. 4. Baltazar Carlos de Velasquez. 5. Autoportret de Dürer. 6. Haniwa, statuetă japoneză. 7. Detaliu dintr-un tablou de Renoir. 8. Mozaic bizantin. 9. Capul unei statui cambodgiene.

rii, a tristeții, a bucuriei, a triumfului. Încadrîndu-l în peisaj l-a afirmat ca stăpîn al lumii, individualizîndu-i înfățișarea i-a dat un mandat pentru istorie, analizîndu-i cîmpurile feței i-a trădat viața cu adevărurile ei, descriindu-i veșmintele i-a numit clasa căreia îi aparținea. Puțin mai tîrziu, secolul al șaptesprezecelea, cu minunații lui portretiști, n-a făcut decît să consfințească triumful chipului uman în pictură și acel realism al adevărului pe care îl admirăm acum în muzee.

Vor veni însă vremuri cînd adevărurile despre om le vor spune nu numai artele, ci mai ales științele, va veni și acel secol romantic care își va permite să exprime nu numai asemănarea, ci, poate mai mult decît atît, dorința de a reprezenta o ființă umană așa cum imaginația o dictează. Acum totul e posibil și sentimentele răvășesc și triumfă și omul primește o nouă față, creată adeseori sub semnele închipuirii. Este un moment al marii libertăți. O libertate a fanteziei, care sub alte auspicii s-a manifestat la începuturile civilizațiilor, la incași sau toltecii Americii Latine, la popoarele Oceaniei sau Africii, la cele ale Indiei sau Extremului Orient, cînd chipurile erau un simbol, simbolul-dorință și dorința-suflet.

Lemn. Piatră. Culoare. Linie. Cît de puține elemente îi trebuie artistului ca să zidească chipul omului și, avîndu-le, ce infinit îi stă în față!

CORNEL BOZBICI ■

MAI ESTE NEVOIE
DE CAI!

Dacă este adevărat că vreodată a fost oferit un regat pentru un cal, la fel de adevărat, cred, trebuie să ne apară și faptul că nimeni n-ar mai îndrăzni să facă o asemenea propunere pripită, fiind vorba chiar și numai despre o palmă de pămînt, pentru un cal a cărui piele — indiferent de fostul ei conținut — se plătește, după cum aflam, cu 18 lei. Luînd în considerare caii cei vii și nevătămați, cît și, deopotrivă, pe aceia ale căror piei vor fi prilejuit obținerea unei asemenea sume, ar fi de remarcat că ei, caii în viață, concurați și probabil întrecuți astăzi de numărul cailor din poezie, s-au dovedit a rămîne la nivelul recunoscutei lor inteligențe încît să vadă că alături de ei înșiși mulți dintre aceia din care — într-un spirit îngăduitor — nu s-a reținut decît pielea, ar fi fost necesari. Că n-au dat lapte, că n-au dat lînă, că și-au permis să aibă nume la fel de frumoase ca ale oamenilor, aproape că nici nu mai are importanță acum, cînd numărul hergheliilor defuncte a sporit, dar, cei puțin, despre caii care au rămas nu se mai poate afirma că ar fi atît de dresați încît să-și accepte moartea fără o prealabilă matură chibzuință.

— Eu, cînd am venit aici, îmi spune inginerul Mihai Jovmir, am găsit cai fără așternut. Dormeau pe scîndura goală! Și totuși nu erau bolnavi, normal fiind ca în condițiile acestea să-i găsesc pe toți cu pneumonie. Clima a fost marele noroc...

Într-adevăr, clima pare a fi la Cislău deosebit de prielnică, fără deplasări bruște de temperatură, ceea ce a făcut ca herghelia aceasta — una dintre cele 17 cîte avem acum —, înființată cu 80 de ani în urmă pe fostele domenii ale unui mitoc călugăresc, să-și cîștige renumele unui important centru de creștere a calului de rasă în țara noastră. Anual se află aici circa 500 de cai, între dealurile Băidea, Coroniță, Cornet și apa Buzăului, dar mai ales între oameni care, chiar dacă nu ezită să spună cu o anume răceală profesională «material ecvestru» sau «produs», o fac totuși cu o oarecare tandrețe, îndreptățită dealtfel de simplul fapt că și-au făcut din creșterea cailor un scop în viață. Se-nțelege că, apelîndu-se la oameni din sat, unii sfîrșesc prin a părăsi herghelia, atrași de vadul industrial al Siriului. Dar nu despre aceștia este vorba, ci despre cei care, de exemplu, preferă să rămînă și să învețe cîte ceva de la bătrînul Kolacinschi Andrei, fost maistru de herghelie. Se spune despre el că avînd copii la București și fiind invitat după pensionare să locuiască împreună cu ei, a refuzat categoric să se înstrăineze de aceste locuri și continuă să stea în comuna Scărișoara. Are 80 de ani. În fiecare zi vine în toiag pînă în muchia dealului și privește. Apoi coboară încet, pentru că vîrsta i-a încetinit puțin pasul. Și obrazul lui, cu barba aceea albă și țepoasă, se răsfrînge în adîncul cristalin al pupilelor și se întinde pe ochii — ecran mătăsos — ai lui Biliard, Pravila sau Pescăruș, ca o lacrimă de duioșie sau ca tristețea unui copil în urma celor mai frumoase jucării din lume.

Desigur, să poți afirma că îți plac caii înseamnă să recunoști că nu ești definitiv lipsit de imaginație, că mai ai șansa să te întorci, fie și în treacăt, la vîrsta cînd armăsari care în mod obișnuit mănîncă jeratic se mulțumesc să-ți ia o bomboană din palmă, cum i se va fi întîmplat și inginerului Jovmir, care include printre aventurile sale preșcolare lungile galopuri pe loc și miraculoasa metamorfozare a leilor de la cavoul Vorvoreanu din Craiova în cai nărăvași. A devenit la un moment dat electrician, apoi s-a răzgîndit și, cît încă nu era prea tîrziu, a urmat facultatea tocmai pentru a se putea ocupa de ceea ce i-a plăcut întotdeauna: caii. Pentru că, după cum îi place să creadă, calul îți dă satisfacția lucrului în sine de a lucra cu el. Pentru că el, calul, simte, și la cea mai mică ezitare nu mai răspunde. Nu poți, așadar, să fii distant cu el. Te obligă să fii apropiat, cald și atent, te obligă, cu alte cuvinte, să fii om.

De la directorul herghelii, Petre Nicolescu, care a avut pe front un cal numit Puiu, și pînă la curelarul Dulbacă Tudor, care de 7 ani a părăsit cizmăria și se îndeletnicește cu întreținerea căpestrelor, hamurilor și șeilor, aproape toți bărbații mai în vîrstă de aici au făcut armata la cavalerie. Teleanu Alexandru, antrenor, a avut chiar ocazia ca atunci, în acei ani ai tinereții, să urmeze o școală de echitație la Viena, lucru dovedit apoi cît se poate de folositor pentru munca lui de a găsi oameni cu aptitudini, dotați cu ceea ce s-ar numi prin instinct simț al echilibrului, atît de necesar pentru a stăpîni calul, adică acest bolid de 350-400 de kilograme. Teleanu are 75 de cai în îngrijire, cînd normal era să aibă doar 18, dar nu se plînge, cu toate că este mai greu, după cum spune și repetă, atunci cînd trebuie să formezi și cal și călăreț.

I-am văzut într-o dimineață a acestui sfîrșit de an, învești în perdele de aburi ca în niște valtrapuri străvezii. I-am văzut făcînd salturile acelea înaripate peste obstacole, parcă plutind, cu mișcări moi de vietăți de acvariu. Apoi, fumegînd, încăliți de kilometrii parcurși în lung și în lat peste terenul de galop, înghițeau în lăcomia vitezei spațiul acela avînd drept hotar apa Buzăului, brăzdînd cu piepturile lor largi aerul nemișcat al acelei ore de dimineață. Pierzîndu-se printre sălciile devastate de toamna tîrzie și răcorindu-și copitele încinse în apa limpede și rece ca gheața, nervoși, înfiorîndu-se de plăcere, bătînd apa cu picioarele subțiri ca niște lujere sau încremenind brusc cu urechile ciulite într-o direcție de ei știută, descifrînd zvonuri necunoscute nouă, pentru ca apoi dintr-o dată să pară că oftează — s-ar fi zis: împovărați de griji — și iar să înceapă mișcarea aceea neobosită pe dreapta, pe stînga, după mîna care ținea frîul și să răscolească apa care le foșnea încet spre genunchi...

— Sigur că trebuie să evoluăm și nu mai este necesar să avem un milion și jumătate de cai, cîți aveam înainte de război — îmi spune doctorul Ion Apahidianu, directorul Centrului republican de creștere și calificare a calului de rasă. Pierderile de pe urma războiului au fost mari nu numai în privința numărului cailor dar și a calității acestora. Este ușor de înțeles: s-au rechiziționat doar exemplare de mînă întîi. Noi avem o hartă zootehnică prin care supraveghem rezultatele încercărilor de redresare a situației. Dar ce se întîmplă acolo, la beneficiari, fie C.A.P.-uri sau particulari,

nu mai cade în atribuțiile noastre. Dacă încercăm, astfel, să facem tot ceea ce depinde de noi, trebuie ca și alții, care preiau de la un punct încolo răspunderea, să facă tot ceea ce depinde de ei.

— Deci, mai este nevoie de cai!

— Sînt primul pentru reducerea cailor, dar acolo unde aceasta se justifică prin alte mijloace, mai tehnice, mai economice. Dar realitatea este că, deocamdată, 25 la sută din suprafața țării se consideră nemecanizabilă. Mai mult: circa 60-65 la sută din lucrările mărunte se fac cu cai. Este, dacă vreți, mai rentabil: un tractor costă 400 de lei pe zi, pe cînd două perechi de cai, tot într-o zi, costă 150-200 de lei. Actualul număr — 600 000 de cai —, corelat cu actualul stadiu de mecanizare a lucrărilor agricole, este insuficient. Calitatea este însă o problemă care, indiferent de numărul cailor la un moment dat, va trebui să fie mereu în atenție. Calul «greu», unilateral, a căzut, și intenționăm obținerea unui tip intermediar, cu aptitudini multiple. Dar, cum spuneam, aceasta este posibil numai în condițiile unei preocupări mai intense pentru creșterea tineretului, altfel, trebuie să recunoaștem, riscăm să ducem muncă de Popa Tanda!

În Programul național privind dezvoltarea zootehniei în anii '70-'80 se menționează creșterea numerică și calitativă a efectivelor de cai, prin îmbunătățirea forței lor de muncă pe de o parte și, pe de altă parte, prin creșterea unor cai pentru sport, ai performanțelor. Premise sînt. Sîmbăta de Jos, în Făgăraș, este cea mai mare herghelie de lipițani din lume — 642 de cai —, mai mare decît cea de la Piber, a austriecilor, sau a sîrbilor de la Lipița. La Lucina avem cea mai mare herghelie din lume de huțuli. În sfîrșit, creștem la Mangalia arab, la Rădăuți gidran, la Izvin nonius, la Bontida furioso-northstar, iar pursînge englez la Cislău și Balc. Se adaugă herghelille de la Dor-Mărunt și Ruseț, unde cresc trăpași, cele de la Jegălia, Brebenu etc.

Da, mai este nevoie de cai, cel puțin în aceeași măsură cît este nevoie și de oameni care să creadă, să fie convinși că mai e nevoie de cai. Mai este nevoie de cai pentru sport, pentru că are și acest aspect latura lui economică bine întemeiată — calul Secretariat, cîștigător al derbiului de la Kentucky, a fost vîndut cu 6 milioane de dolari — și pentru că, la urma urmei, nu se știe în ranița cărui soldat stă bastonul de mareșal. Și mai este nevoie de cai pentru muncă, tot atît de firesc cum mai avem de arat și de semănat, de strîns grîul și de adus pîinea acasă...

Mai este nevoie de cai.

DUMITRU ELIADE ■

Fotografii de RAUL ȚIGANU ■

Idilă.

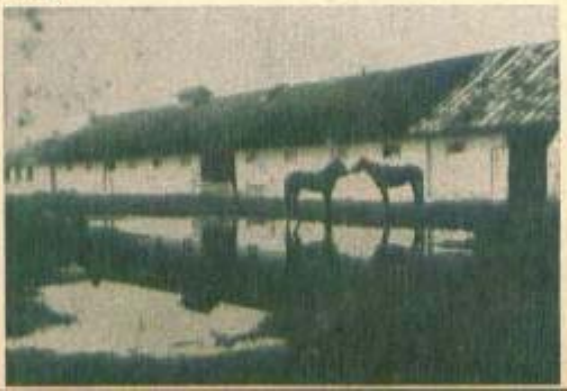

ȘTIAȚI... ȘTIAȚI...

PĂMÎNTIZAREA PLANETELOR

Cînd, peste mii de ani, vom fi mai mulți decît poate susține Pămîntul, soluția va fi exodul pe planete vecine. Favorita pare să fie Venus, atît de asemănătoare cu Pămîntul, minus atmosfera (90 la sută bioxid de carbon). Știm doar că o asemenea atmosferă avea și planeta noastră, nu demult, adică acum vreo 3 miliarde de ani, transformată de alge, mai întîi, apoi de plante, în amestecul pe care-l respirăm astăzi. N-avem decît — susține profesorul Carl Sagan de la Universitatea Cornell — să ducem pe Venus cîteva încărcături bune de alge, de preferință soiuri cu randament de oxigen deosebit de mare, cum ar fi alga albastră numită *Cyanidium coldarium*. O utopie a anului 1974, care însă nu-i exclus să înceapă a deveni realitate încă în acest fabulos secol XX. S-a mai văzut...

NOUA PATOLOGIE A PLĂMÎNILOR

Astăzi tuberculoza nu mai ucide. După depistare, vindecarea este 99 la sută sigură. Dar în Europa occidentală și în S.U.A., locul tuberculozei este luat de alte boli ale plămînilor: bronșitele cronice, emfizemul, astma cronică. Anual, peste 5 000 fecșe, 300 000 persoane imobilizate pentru un timp mai lung sau mai scurt, 15 milioane zile de muncă pierdute; și toate acestea, numai în Franța. Bolile amintite sînt datorate în cea mai mare parte fumului de țigară și poluării atmosferice. Iar împotriva lor antibioticele și alte medicamente s-au dovedit, cel puțin deocamdată, neputincioase.

DRUMUL GLOANȚELOR SPRE INIMI

De unde provin armele pe care contrabanda le răspîndește în toate țările occidentale facilitînd crima? Din Belgia, unde oricine om poate cumpăra cîteva «obiecte» de la armurier fără să i se ceară actul de identitate. Din Elveția, unde chiar și străinii pot obține permis de portarmă în 48 de ore. Din Spania, unde particularii au dreptul să cumpere lunar 5 «arme de mînă» (adică pistolete și pistoale) cu condiția... să le scoată din țară. Și afară de comerț mai sînt și furturile. Recordul de 1884 arme furate în 1973 în R.F.G. (în special din depozite militare) a fost făcut praf în 1974, cînd numai în primele 6 luni se ajunsese la 1633 bucăți, cu muniția cuvenită. Iar aici nu-i vorba de «arme de mînă», se fură și rachete cu rampe de lansare cu tot.

AMIGDALELE: DA SAU NU?

În urma unor studii făcute de medicul pediatru R. Hurtado din Washington concluzia este: nu, amigdalele nu trebuie operate în nici un caz. S-a stabilit că amigdalele sînt unul dintre principalele rezervoare de limfocite din organism, care limfocite hrănindu-se cu microbi și virusuri, ne apără de multe boli contagioase.

PE CAP DE PLIMBĂREȚ

Pădurile din jurul Parisului trebuie mereu curățite, ca să nu se înece în gunoi. În celebra Bois de Boulogne se adună 2 000 metri cubi de gunoaie anual. Recordul îl deține însă Bois de Meudon, cu 2 500 tone pe an sau, după socotelile statisticienilor, 8 kilograme de gunoi pe cap de plimbăreț!

FĂRĂ GREȘELI DE DACTILOGRAFIE

În timp ce textul e bătut la mașină, se face, automat, înregistrarea pe casete magnetice. După revizuire, cu greșelile de dactilografie corectate, textul este bătut de mașina acționată de casetă, fără intervenția omului. Sistemul se numește «MS 150» și a fost pus la punct de o societate electronică americană.

PINOCCHIO, OBIECT DE STUDIU

«Pinocchio» este o carte pe care au citit-o, poate, zeci și zeci de milioane de copii de pe toate meridianele, dintre care unii sînt astăzi nu numai foarte în vîrstă ci și foarte învățați. Încît să nu ne mirăm că faimosul strengar de lemn devine obiectul unor studii savante. De curînd a avut loc chiar și prima Conferință internațională de studii collodiene. Patronată de Fundația Collodi, conferința a întrunit la Pescia (orașul de baștină al autorului lui Pinocchio) o sută de literați din Italia și din alte țări. După ce au întors pe toate părțile problema așchiei vorbicoare, participanții s-au desfătat cu cele mai bune producții cinematografice pinocchiene, realizate în întreaga lume.

RACUL

NICOLAE VIZITEU

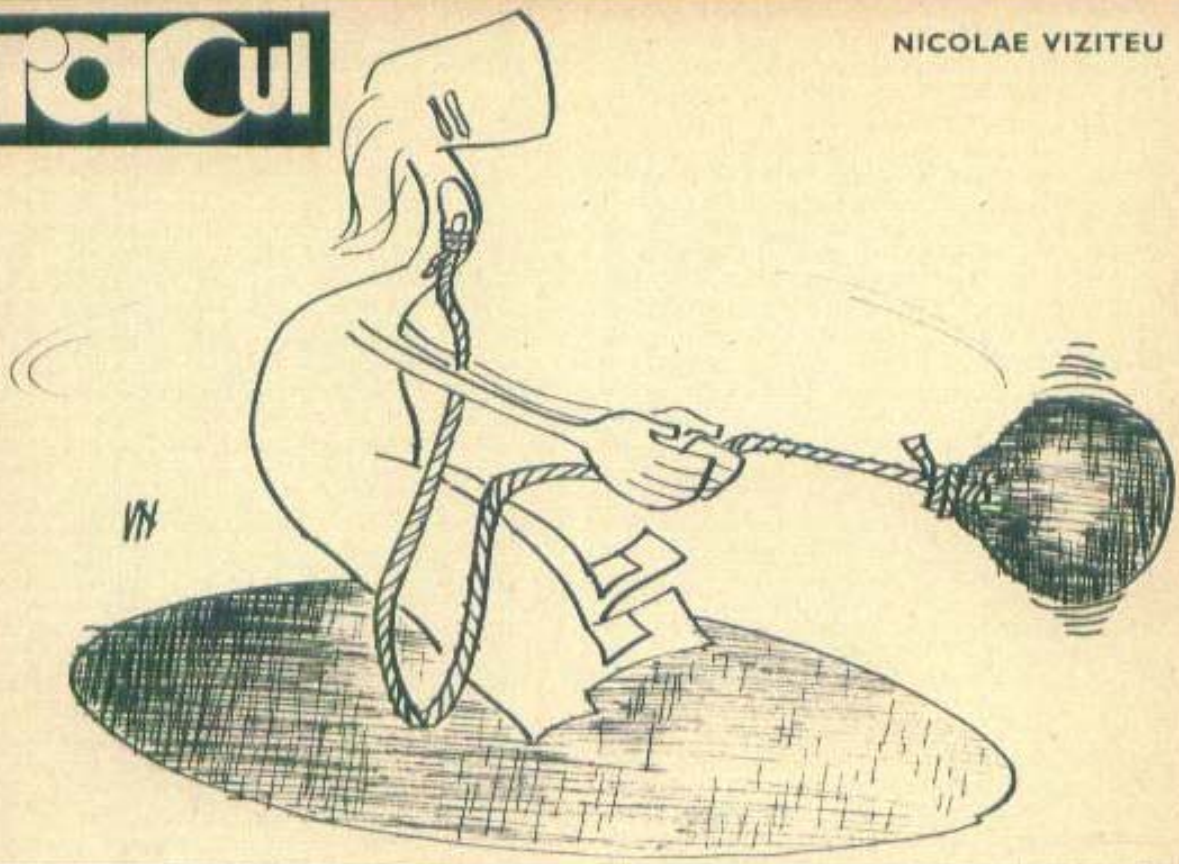

SORIN POSTOLACHE

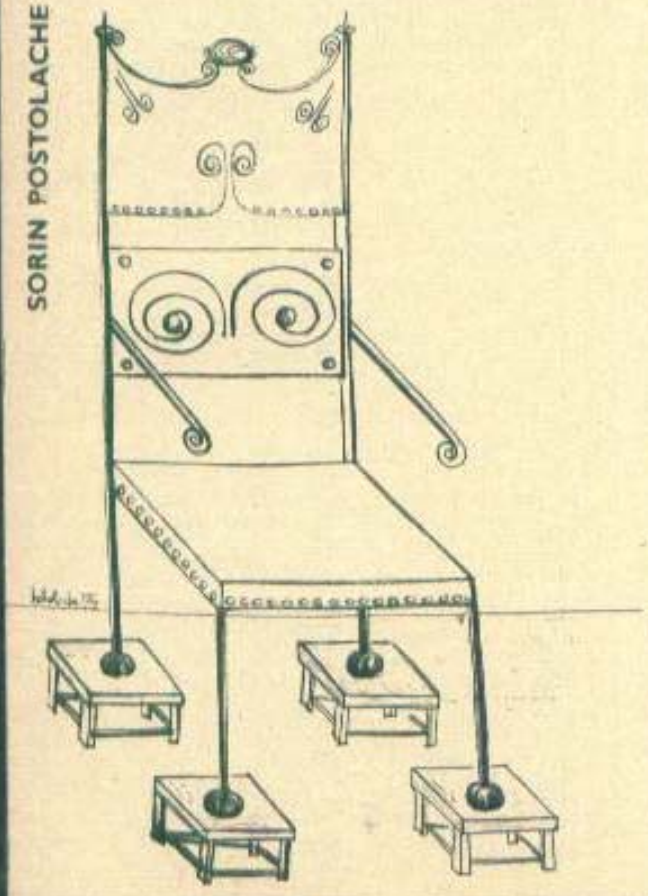

LEGENDE FĂRĂ DESEN

Un domn se prezintă la un psihiatru și-i spune, printre altele, că se crede cîine.

— Aveți de mult această impresie? întreabă medicul.

— De pe cînd eram cățeluș!

●

Doi călători stau alături într-un autobuz. Deodată, unul din ei întreabă pe celălalt:

— Pardon, domnule... Cît e ceasul?

Celălalt își scoate agenda din buzunar și, după ce-o consultă, răspunde:

— Vineri, domnule.

— Ah! Mulțumesc! Chiar aici trebuie să cobor!

●

— Cît cereți pentru pisica aceasta?

— Cincizeci de lei.

— Cincizeci de lei? Ieri ați cerut numai treizeci.

— Da, dar între timp a mîncat un canar.

●

Un pacient se străduiește să descurce un ghem de lînă.

— Ce faci acolo?

— Vezi bine. Vreau să găsesc celălalt capăt.

— Muncești degeaba, nu-l vei găsi niciodată: l-am tăiat eu.

Culese de G. IONAS ■

MIHAI PÎNZARU - PIM

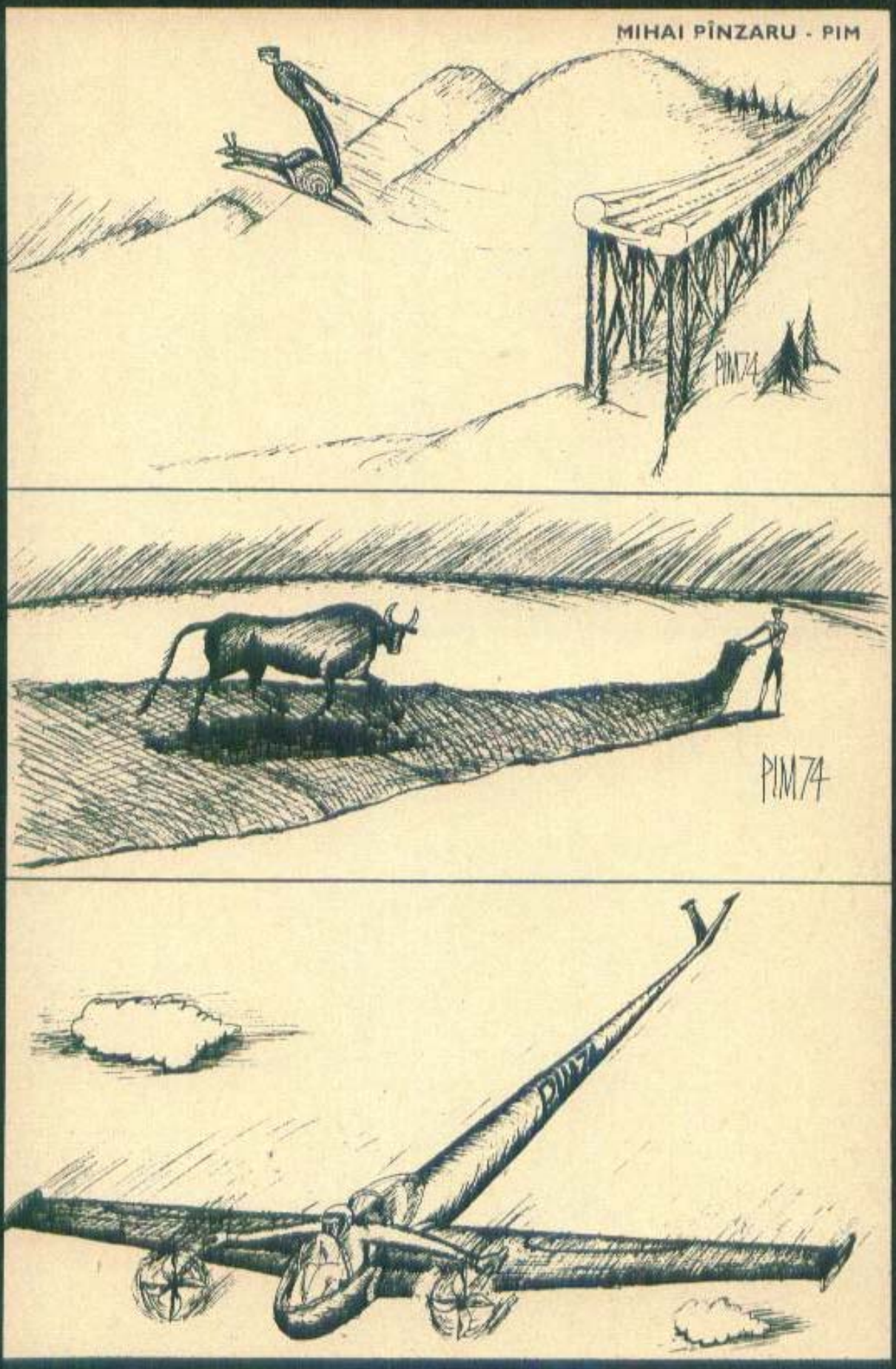

RACUL

ANTON DRAGOȘ

SORIN POSTOLACHE

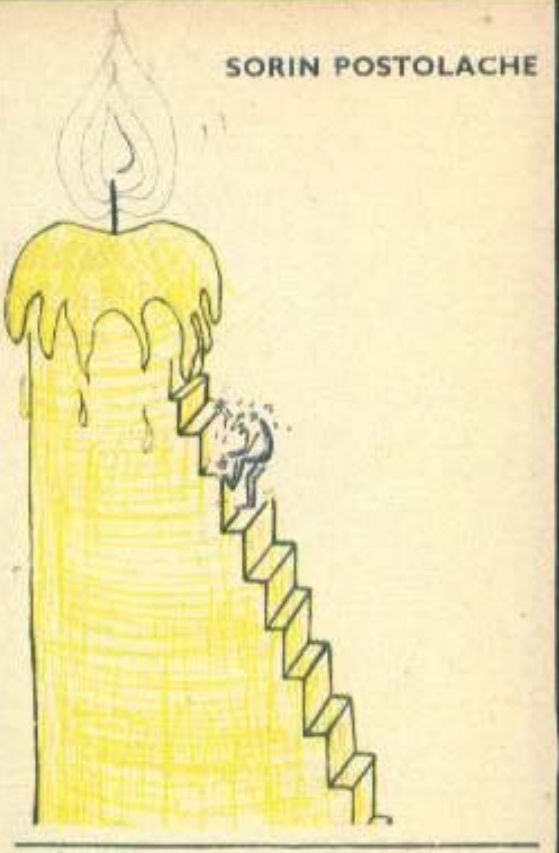

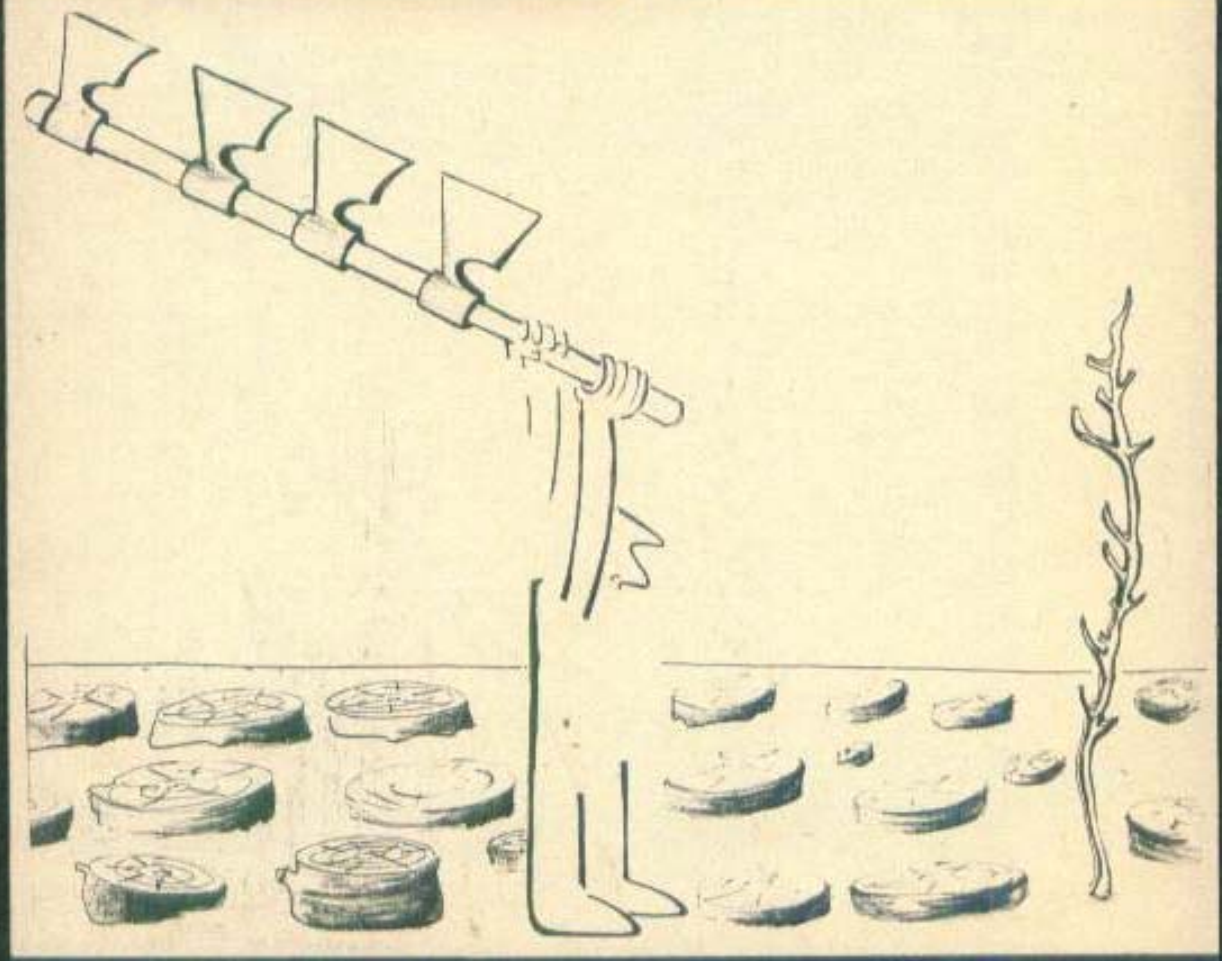

DEBUT LA RACUL

GABRIEL MANOLESCU

de la HA la Z

— Tăticule, am visat azi-noapte că mi-ai dat zece lei, bani de buzunar.
— Poți să-i păstrezi!

●

— Da de ce ați cumpărat un pat cu picioarele atît de înalte?— întreabă un musafir pe tinerii părinți.
— Ca să auzim cînd cade copilul din pat!

●

Un tînăr ziarist în vizită la un celebru actor. Acesta se scuză că soția sa nu poate fi de față, dar este ocupată cu dezbrăcarea și culcarea celor cinci copii ai lor.
— Cîți ani au copilașii? — întreabă ziaristul amabil.
— Cinci ani, patru, trei, doi și un an, — răspunde mîndrul tătic.
— Maestre, zise ziaristul — sper că nu vă reține?

●

— Știi ce-i caracterizează pe toți scriitorii secolului XVIII?
— Sînt cu toții morți!

●

Doi copii se spală:
— Tu ești mult mai murdar decît mine.
— Bine, dar eu sînt și mai în vîrstă decît tine.

●

— Eu cînd beau cafea, nu mai pot să dorm.
— La mine e invers. Cînd dorm nu mai pot să beau cafea.

Culese de Paul IORGA ■

STRĂNUTURI

de PETRE BOKOR

**Ciudat: cînd își spune el părerea despre mine e caracterizare.
Cînd îmi spun eu părerea despre el e bîrfă!...**

●

**Să scrii o dramă? Nimic mai simplu! Iată:
Actul I: Caşcaval.
Actul II: Caşcaval şi şoricel.
Actul III: Şoricel.
Actul IV: Şoricel şi pisică.
Actul V: Pisică.**

●

Mă gîndesc: oare cît o fi luat Homer pentru Odiseea?

●

Înainte de a bate cu pumnul în masă, verifică dacă nu e vreun cui ieșit!

●

Adevăratul măgar are limba mai lungă decît urechile.

●

Conștiința care latră nu mustră!...

●

De ce nu i-o fi ucis Noe pe cei doi țîntari de pe arcă?!...

MIHAI PÎNZARU - PIM

MICĂ ANTOLOGIE EPIGRAMATICĂ ROMÂNEASCĂ

ALCĂTUITĂ DE GIUSEPPE NAVARRA

Mihai Eminescu (1850–1889)

* * *

De poftiți la nemurire,
Cîtă am, o vînd acuș,
Ca să cumpăr dragei mele
O pereche de mănuși...

I.L. Caragiale (1852–1912)

Unui clubman

La cărți c-un as ești asasin,
Cu spada-n luptă, spadasin;
Dar fără spadă, fără as,
Tu singur spune: ce-ai rămas?

Unui filozof pleșuv

Măiastră-i Natura! În veci nu greșește,
Ci toate le pune la loc potrivit;
Deasupra o Lună, sub care domnește
O noapte adîncă și fără sfîrșit!

Giordano (1861–1929)

Unui medic oculist

Cînd mergi la el spre căutare
Și-ți dă stiloa mîngîiere,
Adio spune-i la plecare,
Dar nu «la revedere»...

Epitaf unui cîntăreț

Aici zace-un strașnic nume,
Cîntăreț vestit în solo;
De-ar mai fi și-o altă lume,
Apoi vai de-acei de-acolo!

Sufletului negru

Un cîine i-a mușcat
Mîinile
Și a murit turbat...
Cîinele.

Teleor (1858–1920)

Lui Caragiale

Și erau în berărie
Mese, scaune, pocale,
Chelneri, sticle și butoaie
Și nea Iancu Caragiale...

Unui burghez

Bogat, dar nu se spală
Cu săptămîna;
Parale nu mi-a dat,
Dar mi-a dat mîna...

Lui H.G. Lecca

Dau zece mii de lei acelui
Ce va porni pe jos la Mecca,
Sau va proba că a citit
Ceva de Haralamb G. Lecca...

Toma Fiorescu (1872–1923)

Unui arendaș

La brîu el veșnic are
Un lanț, dar e mister:
Că lanțul nu-i de fier
Și nu-i stă de picioare!

Unui lan de grîu

Poeți flămînzi te-au admirat
Și-n mîndre versuri te-au cîntat.
Iar tu pe toți deopotrivă,
I-ai răsplătit cu o colivă.

Haralamb G. Lecca (1873–1920)

Tramvaiul

X așteaptă cu nevasta
Rebegit în ploaia rece;
Toate trec în lumea asta,
Doar tramvaiul nu mai trece!

Cincinat Pavelescu (1872-1954)

Marelui Caragiale, pe cînd era berar. La această epigramă a colaborat însuși maestrul.

Iancu Luca Caragiale
Îți dă berea cu măsură.
Face și literatură...
Însă nu face parale!

Unui poet netalentat, dar foarte pletos

Găsesc că prea se-ngîmfă el
Cu părul arhiabondent:
Alecsandri era mai chel
Și... parcă-avea mai mult talent!

Eugen Heroveanu (1874–1955)

Epitaful unui burghez

Sub piatra asta, trecători,
Sub iarba ce tînjește,
E-un trup ce-n viață n-a muncit
Și-acum... se odihnește!

Radu D. Rosetti (1874–1964)

Domnului X

Capetele multor oameni
Au produs ceva în viață;
Numai capul dumitale
N-a produs decît mătreață.

Unui medic electroterapeut

Specialist în multe boli,
Lucrează scurt, frumos și rece.
Te-așează-n baie-ntre doi poli
Și dînsul încasează zece...

Ion Ionescu-Quintus (1875–1933)

Unui scriitor

Dacă scapi de sărăcie,
Spui că nu mai scrii de loc.
Joacă la o loterie,
Poate c-om avea noroc.

Unui boem

Cu viața ca s-o duci mai bine,
Te-ai învoit așa frumos:
Nici tu pe ea, nici ea pe tine,
Să nu vă luați în serios.

Actorilor care au jucat în folosul unei orfane.

Pentru-orfana de război,
Ochii mei au lăcrămat,
Însă după ce-ați jucat,
Mi-a fost milă și de voi!

I. Nicolescu-Chic (1879–1937)

Unuia

Mă-njură — i-am făcut cîndva un bine.
Oricît ar vrea, n-am să-i răspund de fel:
Îi las să se înalțe pîn-la mine,
Dar n-am să mă cobor pînă la el!

Vasile Bogrea (1881–1926)

D-lui N. Iorga

Cînd arde luminos, întruna,
A sufletului tău văpaie,
Să nu te miri că fug de tine
Atîția omuleți de paie.

Unui pelerin științific

L-am revăzut, întors din Roma:
Pășea domol, clipind din gene —

Şi-am înţeles că sfînta lene
Intactă şi-a păstrat aroma.

Vero
(1882–1939)

Dojană

I-o spusei în faţă
Crezînd c-o să-nveţe,
Dar uitai că dînsul
E cu două feţe.

Soacrei

Să iert pe soacra mea,
Şi n-o să mă mai certe?
Mai bine-aş prefera,
Ca Dumnezeu s-o ierte!

Constantin Riuleţ
(1882–1967)

Unui conferenţiar

Dus de ale vorbei valuri,
Oratorul făcea larmă;
Noi dormeam, visînd, în staluri,
El vorbea să nu adoarmă!

Norocului

Mărginit! Dă-n gropi! Zbanghiu!
Ce răbdare minunată:
Îl insult de cînd mă ştiu
Şi nu sare să mă bată!

Ion I. Pavelescu
(1889–1924)

Lui Iancu Brezeanu

Precum o floare din grădină,
Gîtlejul său cel însetat
Acolo unde e udat
Şi dînsul prinde rădăcină.

Unui plagiator

De vrei ca lumea să petreacă,
Din al meu spirit ia din nou...
Izvorul limpede nu seacă
Oricît s-ar adăpa un bou!

Epitaf lui
Alex-Maria Th. Stamatiad

Aici zace Stamatiad,
Fost poet şi prozator;
Viaţa lui a fost un iad...
Pentru bietul cititor.

Tudor Măinescu
(n. 1892)

Scriitorul mare

Un scriitor cu influenţe vaste
Se vede doar atunci cînd îşi
impune
Nu lucrurile lui cele mai bune,
Ci lucrurile lui cele mai proaste.

Anton Marinescu-Nour
(n. 1894)

Unui poet

În zadar te-ascunzi, poete,
Sub frumos pseudonim;
Chiar semnînd a tale versuri
Vei rămîne anonim.

Aurelian Păunescu
(n. 1894)

Unui conferenţiar

Maestre, cînd te ascultăm,
De van Beethoven ce ne spui,
Toţi cei din sală regretăm,
Că n-avem beteşugul lui

Extindere

Eu din mormînt nu mai mă scol,
Nici chiar să merg la ora cinii.
Nu pot lăsa mormîntul gol,
Că mi-e că se extind vecinii.

Al O. Teodoreanu
(1894–1964)

Un cîrciumar cu faimă în comerţ
Spunea, zîmbind, odată: «Domnii
mei,
Constat că doi beţivi egali c-un
terţ
Sînt beţi deopotrivă între ei».

Causas rerum

Cînd te acuză de beţie,
Tu poţi crîşmarului să-i spui
Că de-ai făcut şi vreo prostie,
Nu-i vina ta, e vinul lui.

***

Cînd nu primea boierii, nici
norodul,
Şoptitu-ne-a Mitriţă cămărarul,
Măria-sa, Dabija-voevodul,
Şedea cu Majestatea-Sa, Cotnarul.

Florin Iordăchescu
(n.1899)

Unui aristocrat

X e foarte dezolat;
Găsind un păduche-n pat,
L-a strivit, însă, dezastru:
N-a ţîşnit sînge albastru!

Epitaf

Aicea zace-un bard ratat,
Ce-a dus o viaţă fără rost:
A vrut să fie ce n-a fost
Şi e ce-a fost ca literat.

Epitaf

S-a restrîns să doarmă-n pace
Umoristul M. Nigrim;
Primul gest pe care-l face
În consensul unanim.

Virgiliu Slăvescu
(1902–1960)

Anului bisect 1940

An vechi, an crîncen, an abject,
N-a fost de-ajuns că ne-ai răpus,
Ai fost, ca supliment, bisect
Ca să ne fierbi o zi în plus.

Epitaful unui avar

Plecat din viaţa efemeră,
Hrăneşte viermii subterani;
Priviţi-l, dup-atîţia ani,
E prima masă ce-o oferă!

N. Crevedia
(n. 1904)

Cafeneaua

La «Capşa» unde vin toţi seniorii,
Există două mari despărţituri,
Într-una se mănîncă prăjituri,
Şi-ntr-alta se mănîncă scriitorii.

Marelui poet contemporan
...Şi orice-ar spune criticii şi-aezii
Chiar dacă Mihalache* nu
te-admite,
Pentru volumul tău recent,
Arghezi,
Eu nu găsesc...
Cuvinte potrivite!

Dragomirescu (n.n.)

Unuia care avea două moşii
şi un singur copil al cărui
profesor eram eu.

Tare rău îmi pare
Că mă fac ecou;
Domnul Jean Cutare
Două moşii are
Şi un singur bou!

Mircea Pavelescu
(n. 1908)

Întrebarea lui Cincinat

Plin de ură şi năduf,
Furios se-ntreabă el:
Dacă oul este chel,
Cum de are puiul puf?!

Doamnei Maria Tănase,
minunată interpretă a
cîntecelor româneşti.

Întrebarea-i la tot pasul:
Cine-i azi în ţară asul?
E Tănase, ăl cu nasul,
Ori Tănase, a cu glasul?

Lui Cincinat

Cu morţii noştri trebuie să fim
Pioşi şi plini de-o veşnică iubire,
Chiar dacă ţi-au lăsat ca
moştenire
O muză răsuflată, ca Nigrim.

OBIECTE CHIAR POSIBILE de Dénes MOLNAR

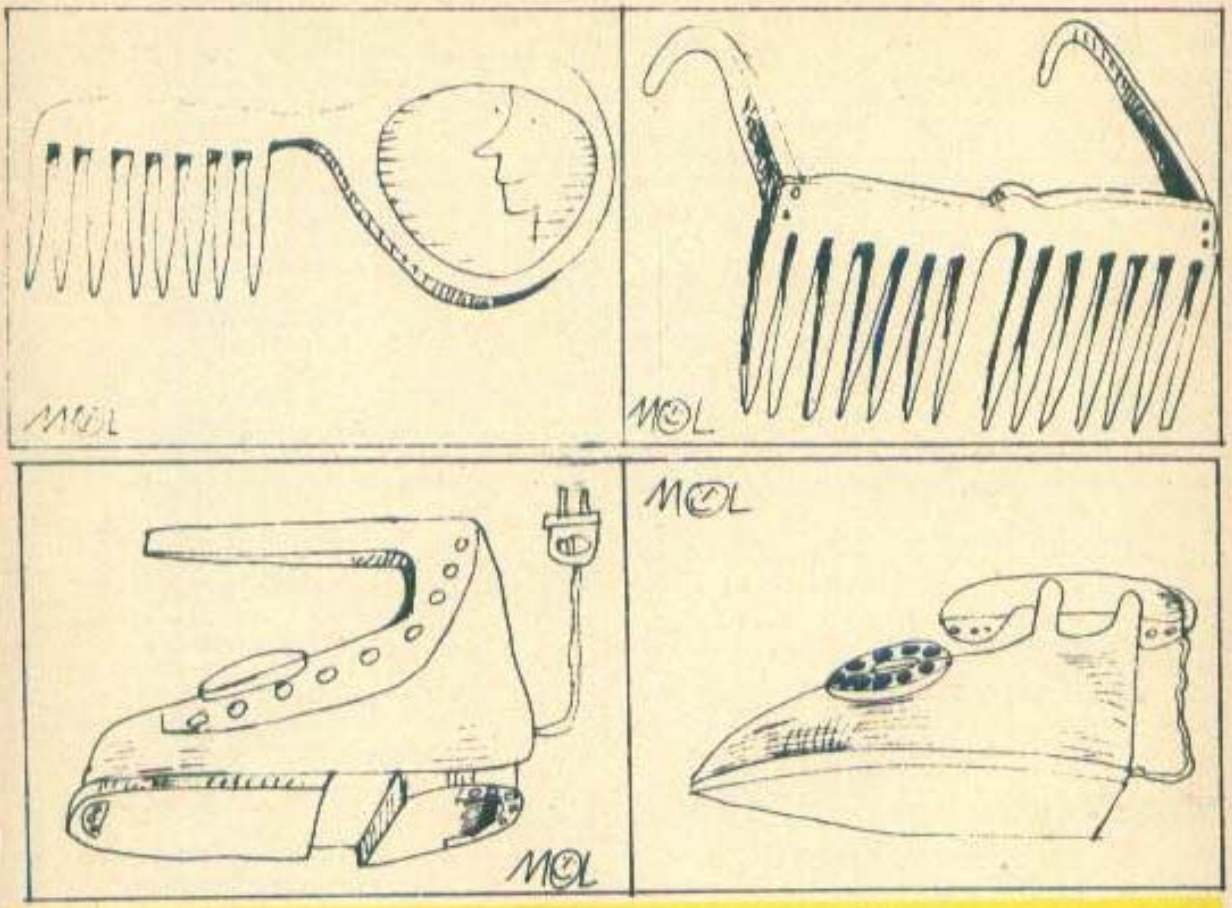

NICOLAE VIZITEU

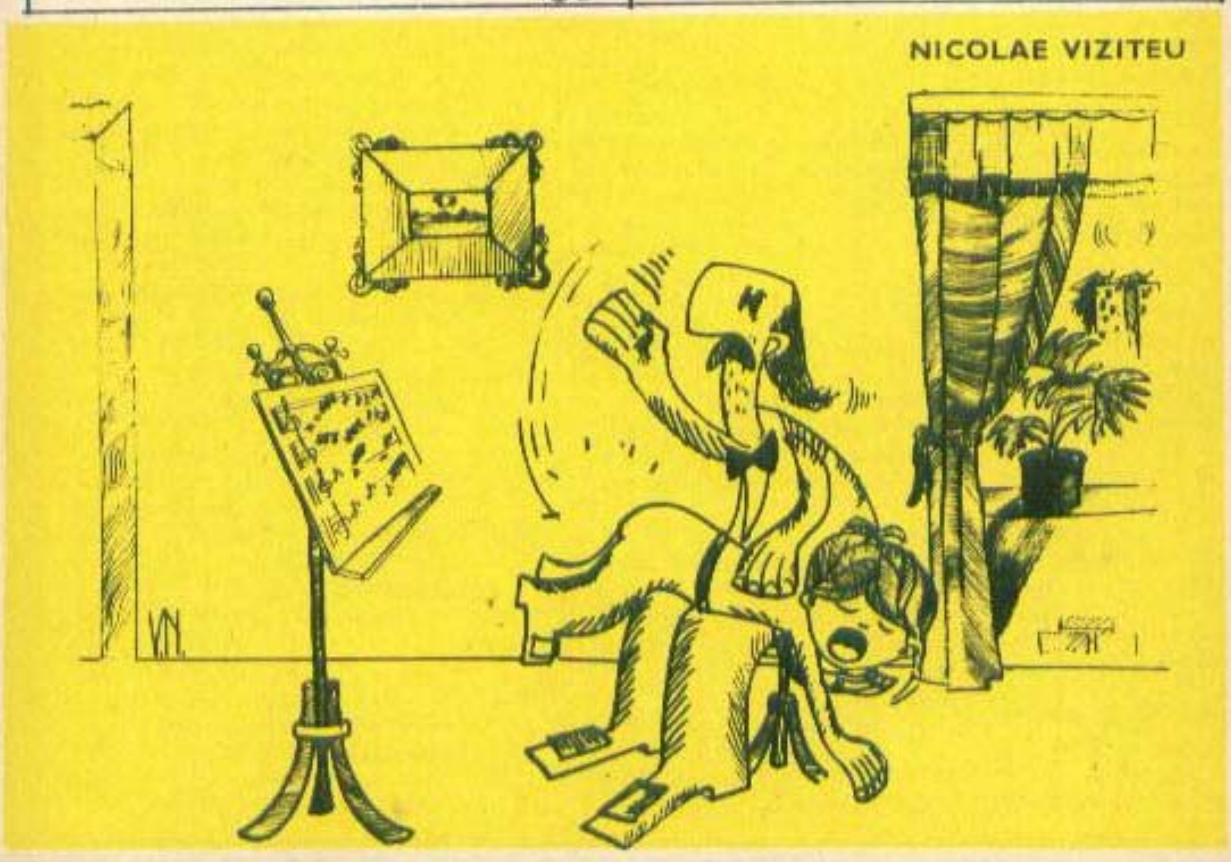

racul

ANTON DRAGOŞ

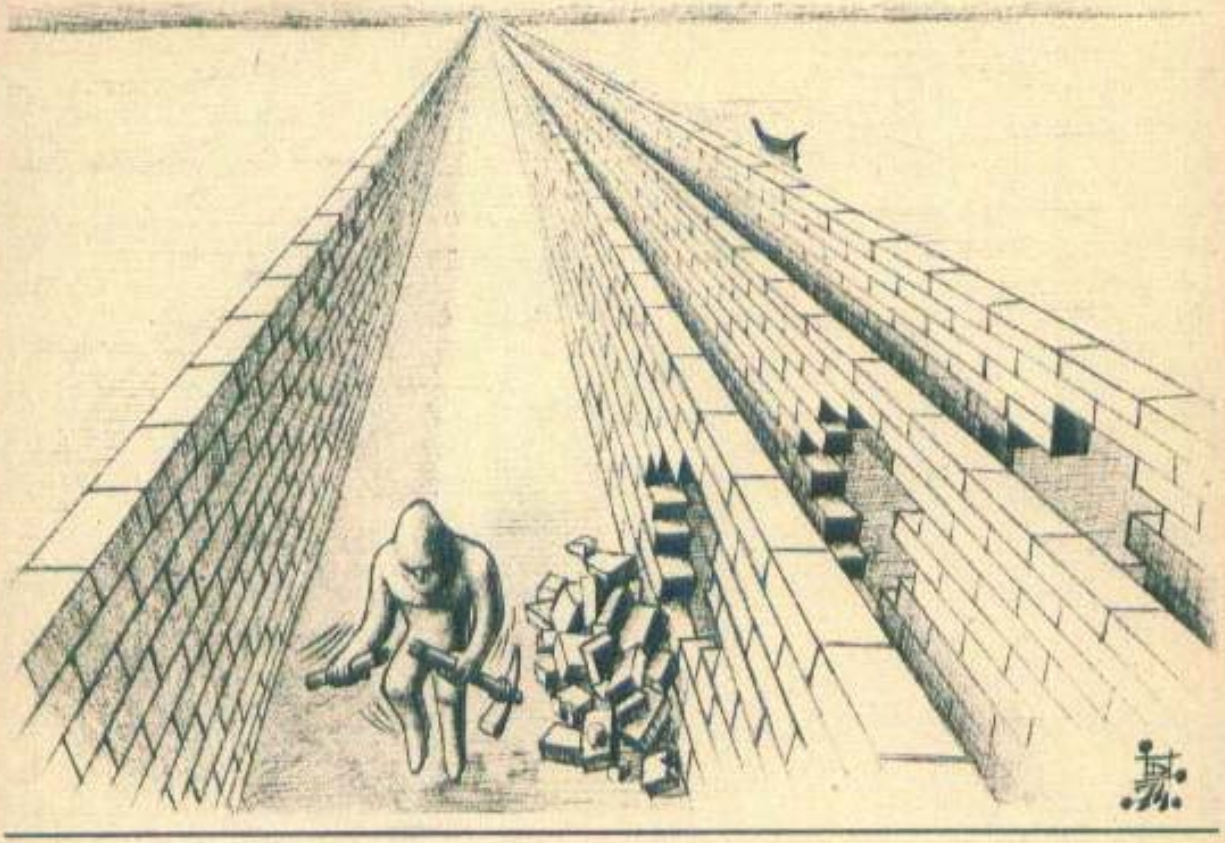

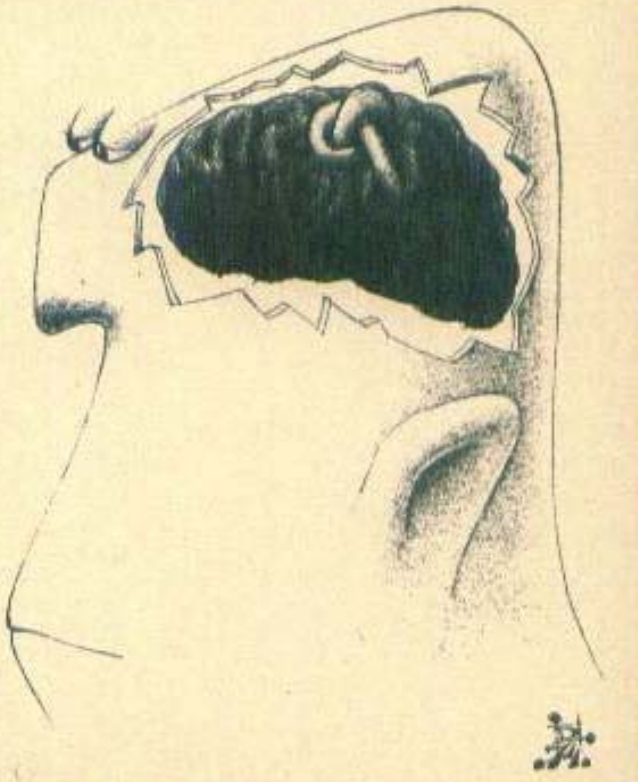

RACUL

de la HA la Z

— Mă puteți asigura că e lină pară?
— Bineînțeles. Azi dimineață încă mai bănăia.

●

— Acuzi pe acest cetățean că a ridicat mîna asupra dumitale?
— Nu, domnule președinte, îi acuz că a lăsat mîna în jos.

●

— Bietul meu copil! Cînd te-ai tăiat la deget?
— Adineauri, mămico.
— Dar nu te-am auzit plîngînd.
— Credeam că nu ești acasă.

●

— Să vă servim niște melci. E specialitatea noastră.
— Știu, unul din ei m-a servit ieri.

●

— Am venit să cer mîna fiicei dumneavoastră.
— Mîna nu ți-o dau. Ori o iei toată, ori nimic!

●

— Am mai văzut undeva figura dumneavoastră.
— Curios. Eu îmi port totdeauna figura cu mine.

●

— Domnule impiegat, trenul nu mai oprește în gara asta?
— Nu. De cînd i-am împrumutat mecanicului o sută de lei, se face că nu mă mai vede.

●

Un pictor execută portretul unei femei. După ce îl termină, se adresează modelului:
— Acum, doamnă, încercați să semănați cu tabloul!

●

Doi scoțieni se întîlnesc pe treptele Palatului poștelor.
— Salutare! Ai încasat vreun mandat poștal?
— Nu, mi-am umplut stiloul.

●

— Medicamentul acesta are un gust oribil. Nu cred că o să-l pot înghiți.
— Dă-l unei găini.
— Unei găini?!
— Da. Și pe urmă mănînc găina.

MIHAI PÎNZARU - PIM

C. CIOSU

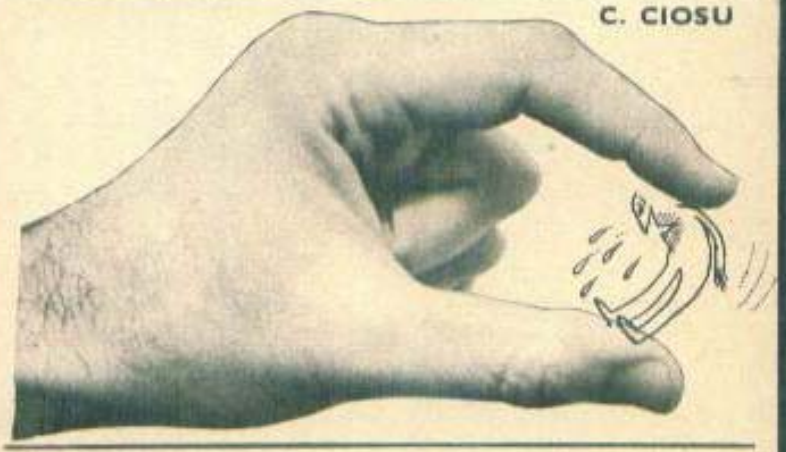

DEBUT LA RACUL

PETRE LUCA

de HUGH PENTECOST

CRIMA DIN MARELE HOTEL

Între orele 4,30 și 7 dimineața, holurile și coridoarele hotelului Beaumont — cel mai luxos hotel din New York — prezintă o înfățișare cu totul necunoscută miilor de oameni bogați care se perindă în celelalte ore ale zilei.

În cursul acestor ore ale dimineții, o adevărată armată de îngrijitori, bărbați și femei, se abat asupra coridoarelor, barurilor, restaurantelor, sălii de bal, cu aspiratoare, cârpe cu soluții de curățat arama și sticla, cărucioare electrice pentru resturile aruncate pe jos și gunoaie, mături lungi cu pene pentru curățatul lustrelor. Lumina este redusă, ca și la teatru după sfîrșitul spectacolului. Vitrinele micilor „magazine de lux" — înșirate de-a lungul coridoarelor și în care se vînd bijuterii, blănuri, tot felul de lucruri extravagante pentru femei, o pletoră de jucării și cadouri absurde și costisitoare — sînt lăsate în întuneric; manechine, în mantouri de vison, stau înșirate, în atitudini nefirești, de fiecare parte a vestibulelor. Întreg acest program se încheie cu o precizie desăvîrșită. Se începe exact la ora 4,30 și totul trebuie terminat la ora 7 fix, și la acea oră, hotelul este redat privirilor admirative ale publicului.

Tînăra femeie care intră în hotelul Beaumont în acea dimineață, prin poarta din 5-th Avenue, ar fi trebuit să cunoască mai bine toate acestea. Atitudinea portarului exprima acest sentiment. În timp ce descărca dintr-un taxi cinci valize de mărimi diferite. Femeia purta ochelari de soare. Plătise taxiul înainte de a coborî. Luă singură cea mai mică dintre valize și, urmată de portar, străbătu repede holul. Ajunse la biroul de recepție, unde Carl Nevers, recepționerul de noapte, o întîmpină cu irezistibilul surîs profesional și cu o sprînceană ridicată întrebător.

— Aveți cumva un apartament?

— L-ați reținut, domnișoară? Ochiul format al lui Carl Nevers remarcase lipsa verighetei de pe degetul inelar al mîinii stîngi.

Buzele micii stele de cinema schițară un surîs seducător.

— Nu, dar aș putea obține totuși unul?, rosti încet. Și fără să aștepte răspunsul lui Carl Nevers, luă registrul și își completă fișa:

LAURA THOMAS —
Hollywood — California

Hotelul Beaumont era singura reședință posibilă, în afară de cea permanentă, pentru cea mai mare parte dintre celebritățile Hollywoodului, ca și pentru diplomații străini, altețele regale sau pentru cei din înalta societate foarte restrînsă a celor mai bogați decît bogații.

Carl Nevers cunoștea pe toți frecventatorii obișnuiți ai hotelului din ultimii zece ani, atît după nume, cît și după figură. Nu cunoștea însă nici o Laura Thomas. Aruncă o scurtă privire asupra valizelor pe care portarul le lăsase în plin centru al holului, o cercetă atent pe domnișoara Thomas, dar fără a se arăta necurtenitor. Trebuia să la singura hotărîre care se impunea: pe cea bună. În caz contrar, Pierre Chambrun s-ar fi lăcut loc în dimineața următoare.

— Ne ocupăm de dumneavoastră, domnișoară Thomas, rosti el și apoi adăugă: apartamentul 11 B.

Cu un semn discret anunță pe băiatul de serviciu de noapte, care veni în grabă să o ajute pe domnișoara Thomas. Luă mica trusă de chei, pe care Nevers o puse pe o foarte elegantă măsuță de mahon.

— Intenționați să rămîneți mai multe zile, domnișoară Thomas?

— Trei sau patru zile, nu știu încă precis.

Johnny Thacker, băiatul de serviciu, slab dar voinic, transportă patru din cele cinci valize cu ajutorul unei curele. Întrucît tînăra doamnă dorea să o ducă singură pe cea de-a cincea, cea mai mică. Dispărură în ascensor.

Carl Nevers privi lung semnătura de pe fișa de identitate: Laura Thomas... Apărusese mai multe tinere stele și nu era de mirare să nu fi auzit încă despre aceasta. Totuși o femeie singură la ora 5 dimineața dă loc unor întrebări. Evident, serviciul relațiilor cu publicul ar trebui să aibă unele date asupra tinerei Laura Thomas. Nevers întocmi deci o scurtă notă, pe care domnișoara Barnwell, responsabila serviciului de relații cu publicul, o va găsi pe biroul ei îndată ce va sosi, la ora 9,30.

Cîteva minute mai tîrziu, ușa ascensorului se deschise și Johnny Thacker apăru din nou; se apropie de Nevers.

— Cine mai e și fetișcana asta?

— Laura Thomas, răspunse Nevers amabil.

— Care Laura Thomas?

— A, n-o cunoști?

— Nici nu mă interesează.. Cinci dolari bacșiș. Hollywood?

— Firește, spuse Nevers cu aceeași amabilitate. Dacă ar fi o oarecare, nu prea văd cum ar da cinci dolari bacșiș.

— Totuși mă roade ceva... continuă Johnny Thacker.

— Te... roade? repetă calm Nevers.

— Mmm-da. Era ceva viu într-una din valize — în cea pe care nu m-a lăsat să i-o duc eu.

— Ceva... viu?

— Mmm-da. Am auzit ceva.

— Ceva care venea dintr-o valiză închisă?

— Mmm-da. Sigur că n-o să ducă un cîine sau o pisică într-o valiză. Da' era ceva 'năuntru. Ceva care parcă gemea.

— Bine, am să las vorbă intendentei să controleze, spuse Nevers îngrijorat.

Hotelul Beaumont nu refuza în mod sistematic să admită cîini sau pisicile clienților care doreau să țină lîngă ei micile animale preferate. Se întîmplase să găzduiască și să hrănească în mai multe rînduri maimuțe și uneori păsări răpitoare, odată chiar un leopard, pe care cunoscutul Tarzan din acea epocă îl purta în zgardă...

Dar ce vietate poate trăi într-o valiză închisă? „Mmm... da", rosti ușor Nevers, imitînd pronunția lui Thacker, „trebuie să lămurim lucrurile repede..."

La ora șapte, așa cum i se ceruse, o telefonistă chemă camera 1 208 și, neobținînd nici un răspuns, continuă să sune. Totuși nu i se răspunse. Aruncă atunci o privire pe tabla unde era scrisă cu cretă lista apelurilor de făcut: „ora 7 — Fisher 1 208". Deci nu se înșelase. Sună din nou mai mult timp.

Domnul Fisher nu răspunse.

Poate că s-a trezit și a părăsit camera înainte de a-l suna. Dar la hotelul Beaumont nimeni nu are voie să se lase pe seama unui „poate", și telefonista chemă pe responsabilul de la etajul 12 și îi ceru să bată la ușa domnului Fisher. După cîteva minute responsabilul veni și o informă că domnul Fisher agățase pe ușă o pancartă: „A nu se deranja".

— Bine, atunci îl șterg de pe lista apelurilor, spuse telefonista.

Mai avea și alți clienți de deșteptat, astfel că îl uită pe domnul Fisher.

La ora opt, domnișoara Laura Thomas, purtînd o rochie din lînă bej, o etolă de vizon și ochelari mari, negri, coborî dintr-unul din ascensoare, într-o formă excepțional de bună, ca și cînd ar fi dormit neîntrerupt opt ore, traversă holul și ieși în stradă. La numai cîteva case mai departe, intră într-o cofetărie și se închise într-o cabină telefonică. Formă numărul din memorie.

— Hotel Beaumont, îi răspunse o voce. Bună ziua.

— Bună ziua: camera 803, vă rog.

Domnișoara Thomas auzi soneria și imediat o voce bărbătească dură și puțin răgușită.

— George!

— Laura, sper că nu mă chemi de la hotel.

— Firește că nu. De la cofetăria din apropiere, potrivit ordinelor pe care mi le-ai dat.

— Totul merge bine?

— Ca pe roate. Avionul de la Hollywood sosește curînd. Cum se prezintă lucrurile?

Vocea bărbătească deveni nervoasă.

— Domnul Cook al nostru este un încăpățînat. Va trebui să ne dea răspunsul azi. Dacă totuși persistă în refuz, o să ne ocupăm serios de el. Cheamă-mă din nou către ora patru. Am alte instrucțiuni să-ți dau.

— N-aș putea să te văd mai înainte, George?

— Imposibil. Nu înainte ca treaba asta să fie pusă la punct. Acum întoarce-te la hotel, și comportă-te ca o tînără stea... așa cum trebuie să pari.

La ora 8,30 se pregăti micul dejun pentru trei persoane, cu destinația apartament 74. Ospătarul de serviciu fusese prevenit că doamna și domnul Clifford Cook și fetița lor de 8 ani, pe care tatăl său o numea Bobbie, preferau lucruri mai consistente. Familia Cook locuia în hotel de trei zile și în fiecare dimineață micuța Bobbie își alesese un mic dejun diferit.

Bacșișurile pe care le dădeau erau întotdeauna intime; nici o centimă mai mult decît prevedea regulamentul hotelului.

Diagnosticul ospătarului de serviciu, expert în aprecierea oamenilor, fusese categoric: „Provinciali de proveniență modestă".

În această a treia dimineață, domnul Cook nu se arătă la fel de amabil cu ospătarul de serviciu, ca în zilele precedente. Părea distrat, preocupat, pe scurt, în starea unui client care dormise prost. Era un om voinic, cu trăsături dure, în vîrstă de aproape patruzeci de ani. Doamna Cook era o blondă frumoasă, plină de mici atenții față de soțul său și întotdeauna amabilă cu ospătarul. Bobbie alerga acum în jurul mesei, stricînd aranjamentul frumos al tacîmurilor și mîncărurilor. Ospătarul o privi ușor, clipind din ochi înainte de a se retrage. Bobbie Cook rîse și se așeză repede pe locul ei.

— Poi să încep, mamă?

— Firește, draga mea, spuse doamna Cook.

Era însă atentă la soțul ei, care, cu nasul lipit de fereastră, privea ceva în Central Park. Se apropie de el și îl prinse de braț.

— Cliff...?

Își privi soția silindu-se să zîmbească.

— E stabilit pentru astăzi, cred că știi...

— Desigur!

— Răspunde-mi sincer, Anne: ți-ar plăcea să trăiești într-un palat ca ăsta pînă la sfîrșitul vieții?

— Dar n-aș putea, Cliff!

— M-am exprimat greșit, să spunem într-o casă foarte frumoasă, undeva în California, de exemplu...

— Vreau în primul rînd ca tu să fii fericit, spuse doamna Cook cu hotărîre. Apoi se încruntă. Dacă ai să răspunzi „nu", asta va schimba ceva?

Fruntea d-lui Cook se încreți.

— Totul, probabil, spuse el. Martin Hobbs și Webber, omul care lucrează pentru el, dorese cu orice preț să le răspund „da". Mi-au dat două zile — Hobbs cu zîmbetul pe buze, iar Webber amenințător. Surîsul unuia este tot atît de temut ca și amenințările celuilalt. Sînt oameni primejdioși, Anne. Eu nu am bani. Ei mă pot împiedica să-mi organizez singur treburile mele. Dispun de mijloace, în adevăr! Tot felul de mijloace!

— Dacă ei pot scoate milioane din brevetele tale, Cliff, de ce să nu încerci și tu să faci la fel, înfruntînd orice piedică? Acesta e lucrul pe care nu-l pot înțelege...

— Capitalul inițial, spuse Cook. El îl au și eu nu. Dă voie, de nevoie, trebuie să recurg la un comanditar. Și atunci, de ce nu la Martin Hobbs?

— Da, de ce nu la el?

— Este simplu, Anne; la prima vedere ai dreptate. Dar nu-mi place Martin Hobbs. N-aș vrea să am de-a face cu el. N-am nici un pic de încredere în el.

— Atunci răspunde „nu"!

Pierre Chambrun, directorul hotelului Beaumont, era un om brunet, scurt și îndesat. Trecea foarte repede de la o stare de spirit la alta. Lucra în hotel de treizeci de ani și ajunsese în vîrful ierarhiei. Proprietarul hotelului, George Ratlle, stătea aproape tot timpul anului pe Coasta de Azur. Pierre Chambrun conducea hotelul fără a-l consulta vreodată pe George Ratlle. Se putea spune că el era însuși hotelul Beaumont. Francez prin naștere, venit de tînăr în Statele Unite, el gîndea și acționa ca un american adevărat.

Chambrun nu lua niciodată masa de prînz. Între orele 11 dimineața și 3 după-amiază era încontinuu solicitat de clienți și de personalul hotelului.

În fiecare dimineață, exact la ora 9,30, înfuleca un mic dejun copios în biroul său de la etajul al patrulea.

În dimineața aceea, după ce își termină micul dejun, Chambrun bău cea de-a doua ceașcă de cafea și își fumă satisfăcut prima țigară egipteană. Cercetă lista noilor sosiți. Ochii i se opriră asupra numelui Laura Thomas, Hollywood, California. Numele acesta îi era necunoscut.

Citirea notei, prinsă cu o agrafă de fișa de identitate, îl făcu să se încrunte. Personalul lui era foarte experimentat. Carl Nevers, recepționerul de noapte, semnala că Johnny Thacker ar fi remarcat ceva viu într-o valiză închisă. El „a auzit acea vietate gemînd".

CRIMA DIN MARELE HOTEL

Chambrun ridică receptorul de pe furcă şi ceru să i se dea de urgenţă legătura cu doamna Kniffen, responsabila camerişteloi.

— Da, domnul Chambrun?

— Apartamentul 14 B, doamnă Kniffen... A fost ocupat azi-dimineaţă de o tînără care se numeşte Thomas, o actriţă de cinema, pe cît se pare. Băiatul care a fost de serviciu noaptea semnalează faptul că transporta ceva viu într-una din valizele ei. Nu poate fi vorba de un animal obişnuit: cîine sau pisică. Sînt curios, doamnă Kniffen...

— Da, domnule! Vocea doamnei Kniffen tremura şi Chambrun îşi dădea seama de ce. Îşi amintea desigur de ziua cînd o cutie în care erau şerpi se deschisese la etajul al doisprezecelea.

— Informaţi-vă discret, doamnă Kniffen.

— Da, domnule.

Îndată ce Chambrun închise telefonul, se aprinse o lumină verde pe biroul său. Ridică receptorul din nou, ca să răspundă apelului secretarei.

— Domnul Martin Hobbs doreşte să vă vorbească, domnule.

Martin Hobbs era un bărbat în vîrstă de 38 de ani, cu un farmec deosebit, deşi oarecum studiat. Cu zece ani în urmă fusese tînărul după care lumea se dădea în vînt prin saloane. Reputaţia lui anticipase succesele extraordinare: „prodigiosul financiar de pe Coasta de Vest, cea de-a doua minune a oraşului San Francisco, după Golden Gate..."

Reuşise să dea o lovitură formidabilă la bursă şi se ridicase dintr-o dată la nivelul celor considerati fabulos de bogaţi. Era, fără îndoială, un organizator, un promotor de prim ordin, foarte abil în negocierea fuziunilor dintre marile societăţi. Se spunea că încă de mulţi ani încheiase cu guvernul contracte în valoare de mai multe miliarde de dolari pentru experimentarea rachetelor. Aceasta însemna că beneficia de relaţii importante în sînul guvernului şi ca atare trebuia să fie tratat cu maximum de deferenţă.

Dar de ce oare se strecură deodată în spiritul lui Chambrun acea frază banală: „Cine urcă prea sus, poate să cadă cîndva foarte jos"?

— Bună ziua, domnule Hobbs, spuse Chambrun cu un surîs amabil. Vă rog să luaţi loc! Cu ce vă pot fi de folos?

Vikingul blond, într-un elegant costum gri închis, cămaşă de mătase şi o cravată în dungi, îl privi pe Chambrun, zîmbind jovial. Cuvîntul „mască" apăru deodată în mintea lui Chambrun.

— Ceea ce am să-ţi solicit este un lucru foarte delicat... Un serviciu extraordinar, ca să mă exprim astfel, spuse Hobbs.

— Sîntem pregătiţi să satisfacem orice dorinţă, chiar „serviciile extraordinare", domnule Hobbs.

Hobbs îşi scoase portofelul şi îl arătă carnetul său de cecuri.

— Iată, am nevoie de cincizeci de mii de dolari în numerar. Bineînţeles, îţi dau un cec în schimb.

Chambrun se străduí să nu lase să i se citească pe faţă ezitarea. Se silea să zîmbească, în timp ce Hobbs completa cecul. Chambrun privi cecul care era emis asupra unei bănci din San Francisco. Erau necesare deci minimum patru sau cinci zile pentru a-l putea încasa. Nu însă fără a se asigura în prealabil printr-un telefon urgent...

— Veţi putea avea aceşti bani la ora unsprezece şi treizeci, dacă această oră vă convine.

— Îţi sînt în adevăr foarte obligat.

— Nicidecum. Este o plăcere pentru mine să vă pot fi de folos...

Chambrun îl însoţi pînă la uşă, agitînd uşor cecul pe care îl ţinea în mînă. Îndată ce ieşi Hobbs, ridică receptorul. Îi răspunse imediat domnişoara Proctor, secretara.

— Chemaţi pe Frederick Tweddell de la grupul din San Francisco la locuinţa lui, urgent şi strict confidenţial.

— Este numai şapte şi un sfert după ora San Francisco, domnule.

— Mulţumesc că mi-aţi amintit asta, domnişoară Proctor.

— Doriţi... doriţi totuşi să-l chem?

— Dacă sînteţi amabilă, spuse Chambrun calm.

La 10 şi 20, ora New Yorkului, Clifford Cook se apropie de biroul de recepţie din vestibul. Domnul Atterbury, recepţionerul de serviciu, îl salută amabil.

— Fiţi bun, vă rog, şi notaţi că domnul Cook, doamna Cook şi Bobbie Cook vor pleca mîine, dar după micul dejun, spuse el. Aţi vrea să anunţaţi garajul ca maşina noastră să fie pregătită la ora 10, cu plinul de benzină asigurat?

— Desigur, domnule.

— Perfect. Am intenţia să merg cu soţia la teatru deseară...

— Agenţia teatrală a hotelului se află de partea cealaltă a vestibulului, domnule. Sînt la dispoziţia dumneavoastră...

— Mulţumesc, mulţumesc, îngînă Cook. Se întoarse şi traversă vestibulul sclipitor. Chiar în faţa biroului agenţiei se întîlni nas în nas cu un tînăr cu o înfăţişare deosebită. În afară de faptul că era brunet, avea în totul înfăţişarea lui Martin Hobbs, ca şi cînd ar fi fost frate cu el: acelaşi costum gri închis, aceeaşi cămaşă bine croită, aceeaşi cravată în dungi...

— A, bună dimineaţa, domnule Cook.

Trezit din gîndurile lui, Cook îi răspunse plăcut impresionat de întîlnire.

— Bună dimineaţa, Stanton.

Din toţi sateliţii care roiau în jurul lui Martin Hobbs, Stanton era cel care reuşea cel mai bine să se facă agreabil. Aceasta atît datorită însuşirilor sale naturale, cît şi obligaţiilor de serviciu, fiindcă era însărcinatul lui Hobbs pentru relaţiile cu publicul. Cu două zile mai înainte stătuse de vorbă cam vreo oră cu domnul Cook, interesîndu-se cu multă amabilitate de studiile lui, de şcolile pe care le frecventase, de opiniile politice şi de cariera lui. Cook, măgulit, credea că aceasta era doar un mod de a face să treacă o oră liberă.

— Aţi vizitat grădina zoologică din Central Park, domnule Cook?, se interesă Stanton.

— Nu, dar cred că soţia a dus-o pe fetiţa mea ieri.

— Am şi eu o fetiţă de aceeaşi vîrstă.

— A, adevărat?

— Da. Şi nădăjduiesc să o duc după-amiază, dacă am să reuşesc să-mi fac timp, continuă Stanton. Dacă marea problemă la ordinea zilei n-are să-mi încurce programul. Credeţi că o să putem rezolva lucrurile astăzi, domnule? Dacă nu rezolvăm, nici vorbă de mers la grădina zoologică!

— Aş fi dezolat să vă privez de această plăcere. Şi cred că vom rezolva astăzi, spuse Cook.

Stanton păreu foarte satisfăcut.

— Cele cuvenite familiei dumneavoastră. Ştiu că domnul Hobbs va fi foarte satisfăcut.

Cook îşi înclină capul, aprobativ credea Donald Stanton. Dar, în realitate, Cook ştia că Hobbs nu va fi chiar atît de satisfăcut.

Frederick Tweddell de la grupul din San Francisco nu se arătă prea bucuros cînd ridică receptorul telefonului care îl trezise la ora şapte şi un sfert. Dar auzind vocea lui Chambrun îi trecu supărarea. Chambrun era unul din cei mai apropiaţi prieteni ai lui şi un bun partener la un pahar de vin.

— Îţi telefonez fiindcă s-a ivit un lucru care îmi dă ceva griji.

— Poveşti! Tu şi griji! Nu te ştiu eu! Pe oameni ca tine nu-i lasă norocul niciodată.

— De-ar fi aşa şi mai departe...! Am pe birou un cec de cincizeci de mii de dolari. Cetăţeanul care i-a semnat vrea în schimb numerar...

— Cincizeci de mii de dolari bani gheaţă!

— Da, la unsprezece şi jumătate, ora New Yorkului. Semnatarul e clientul tău, Martin Hobbs. Poţi să-mi spui cam cît are el în contul din bancă?

Salteratul pe care-l scoase Tweddell îl puse pe gînduri pe Chambrun.

— Nu mă ocup decît de contul personal al lui Hobbs, spuse Tweddell. Întîmplarea a făcut să am ieri în mînă şi contul lui comercial...

— Nu vreau să fiu tras pe sfoară cu cincizeci de mii de dolari. Nu cumva contul e pe drojdie?

— Să vezi, ieri s-a interesat cineva de contul lui Hobbs. Natural, n-am putut să-i dau nici o relaţie, dar asta m-a făcut curios. Am verificat contul după aceea. Mai are exact 50 104 dolari şi 7 centime. Dacă n-a mai ieşit vreun alt cec, înseamnă că e în regulă, şi încasezi tot ce-a mai rămas.

— Am înţeles. Pune-te în locul meu! Dacă îi refuz acest... serviciu, mîine am să primesc tot felul de telefoane de la toţi ştabii, gata să-mi taie capul pentru că n-am purtat necuviincios cu ei. Toate ziarele au să urle că l-am întors spatele unuia din cei mai bogaţi americani. Am să fiu învinuit că nu i-a dat o nimica toată lui Rockefeller!

— Dar de ce are nevoie de cincizeci de mii de dolari numerar?

— Poate că trebuie să plece undeva unmuldecît.

— Ce te face să crezi asta?

— Degetul meu cel mic.

Tweddell rise.

— Degetul tău cel mic! Stăi, păstrează-l bine! Are să-ţi mai fie de folos şi altă dată. Dar, ca să vorbim serios, cetăţeanul deţine cele mai mari contracte ale apărării naţionale. Cincizeci de mii de dolari nu înseamnă nimic în comparaţie cu creditul de care se bucură.

— Creditul lui mă lasă rece. Nu mă interesează decît cecul meu.

— Bine, e în regulă. Acum, lasă-mă să dorm!

La ora 10,30, Clifford Cook intră în sala de conferinţe de la demisolul hotelului Beaumont, unde în ultimele trei zile fusese asaltat în mai multe rînduri de insistenţele lui Martin Hobbs. Cînd sosi, după ce mai înainte cumpărase bilete de teatru pentru seara aceea, se aflau deja în sală Martin Hobbs, domnişoara Garth, tînăra şi frumoasa secretară, Donald Stanton şi, bineînţeles, George Webber. Cook, obosit, cu o expresie aspră şi cu părul răvăşit, părea străinul în această reuniune de oameni distinşi. Hobbs remarcă totul, continuînd totuşi să dicteze nişte scrisori secretarei, care, la rîndul ei, îl studia pe Cook, dînd prea puţină atenţie celor ce scria în blocul ei de stenografie. Stanton jubila. Era evident că tînărul Donald le spusese celorlalţi că a sosit ziua cea mare. Asta explica de ce Hobbs era atît de calm: tratativele ajunseseră la rezultatul urmărit de el.

George Webber părea mai puţin încrezător într-un deznodămînt fericit. Era la fel de înalt ca şi Cook, dar mai voluminos, cu o privire conţinută, glacială, fălcile pătrate şi buzele lipite strîns. Costumele, de o eleganţă desăvîrşită, nu-i veneau în fel de bine ca şi celorlalţi. Privindu-l, Cook îşi reamintî de tipul de gangsteri din filmele dintr-o altă epocă. Situaţia lui în sînul grupului Martin Hobbs nu era clar definită. „Gorilla oficială — gîndi Cook — care nu intră în acţiune decît după ce dau greş armele încîntării: cordialitatea, curtoazia, simpatia şi camaraderia, iniţiate de Don Stanton şi folosite stăruitor de Martin Hobbs". Cook presupunea că nu se recurgea prea des la serviciile „gorilei", dar că n-ar fi fost exclus să cunoască şi el destul de curînd micile talente de apăs ale lui George Webber.

— Luaţi din nou contact cu mine înainte de ora prînzului, domnişoară Garth, se adresă Hobbs tinerei şi atrăgătoarei secretare.

Domnişoara îl zîmbi cu simpatie lui Cook şi părăsi sala de conferinţe.

— Am impresia că ai ajuns la o hotărîre, Cliff, spuse Hobbs.

Cook se aşezase stîngaci pe un scaun şi-şi freca tot timpul o ureche.

— Sînt... sînt dezolat că mi-a trebuit atîl de mult timp ca să mă decid. Vorbea încîlcit, fără să reuşească să rostească exact cuvintele pe care ar fi vrut să le spună.

— Evident, dragul meu, nu se poate încheia o tranzacţie de mai multe miliioane de dolari în cîteva secunde. Îţi sînt recunoscător că ai cîntărit totul cu atîta grijă.

— Da, în adevăr, asta am şi făcut. Din toate punctele de vedere, este inutil să încep din nou... Sînt... sînt dezolat, domnule Hobbs. Vă mulţumesc mult pentru oferta dumneavoastră, dar răspunsul meu este nu.

Stanton scoase un strigăt de mirare. Hobbs continuă să zîmbească, dar zîmbetul îi încremeni pe buze. Webber, care stătuse tot timpul în picioare, lîngă fereastră, privind afară, întoarse capul. Colţul buzelor i se crispă într-un zîmbet perfid.

Hobbs îşi scoase tabachera din buzunar. Cînd îşi duse ţigara la gură, mîna îi tremura. Stanton se scotocea prin buzunare, căutînd o brichetă pe care nu izbutea să o găsească.

— Mi-e greu să consider aceasta ca o hotărîre definitivă.

— Mă iau totuşi că asa stau lucrurile, spuse Cook. Înţeleg că hotărîrea mea vă surprinde. Dar am lucrat întotdeauna pe cont propriu. Am... obţinut succese modeste cu invenţiile mele în domeniul electricităţii, folosind materiale care vă interesează... Dacă vă vînd brevetele mele, pierd orice contact cu ceea ce am creat.

— Nicidecum! În plus, îţi garantăm cincizeci de mii de dolari pe an pentru tot restul vieţii, spuse Hobbs tăios. N-o să mai ai griji cît timp ai să trăieşti.

— Dar n-am să mai pot lucra! Vicepreşedinţie care să se ocupe numai cu golitul scrumierelor... În brevetele astea e însăşi fiinţa mea.. Ar... ar fi ca şi cînd mi-aş vinde copilul.

— Am înţeles, spuse Webber pe un ton rece. Doriţi să aveţi responsabilitatea producţiei în sînul organizaţiei noastre.

— Nu, domnule, vreau responsabilitatea producţiei în sînul propriei mele organizaţii.

— Dacă un altul inventează ceva mai bun săptămîna viitoare, vă duceţi la fund...

Cook îi privi cu un zîmbet senin.

— În... barca mea, domnule Webber...

— Mi-e greu să concep că un om se poate abate de la o soluţie logică din simplă plăcere de a-şi asuma un risc nejustificat într-o mărunţă afacere pe care o doreşte personală, spuse Hobbs.

Pe frunte îi ieşiseră broboane de sudoare.

— Acceptînd în plus riscul enorm de a nu mai avea nici această mărunţă afacere, adăugă Webber. Îşi scoase ţigara de tot dintre dinţi şi îşi îndreptă braţul către Cook. E inutil să mai umblăm acum cu mănuşi, iubite amice.

Cook se simţi cuprins de spaimă. Îi răspunse:

— Ameninţările dumneavoastră nu mă pot face să retractez cele ce am spus.

— Dragă prietene, dar nimeni nu te ameninţă, spuse Hobbs.

— Desigur, spuse Webber, dar e timpul să-l lămurim pe amicul nostru despre buna-cuviinţă între oamenii de afaceri.

Cineva bătu la uşă. Stanton se ridică şi deschise uşa. Apoi se întoarse şi îi şopti ceva la ureche lui Hobbs. Acesta se ridică imediat.

— Scuzaţi-mă o clipă, domnilor.

Ieşi, în timp ce Webber îl privea nervos.

Pe coridor, Pierre Chambrun îi remise lui Hobbs un plic gros de culoare mare închis.

— În bilete de 500 şi 100 de dolari. Fiţi amabil şi controlaţi, vă rog.

— Nu e nevoie, spuse Hobbs, ştergîndu-se pe frunte cu batista. Nu pun la îndoială corectitudinea dumitale.

Chambrun îi mulţumi pentru încredere.

— Pentru ca să fie totul în regulă, poţi să vă rog să semnaţi această chitanţă?

Hobbs semnă:

— Îţi sînt foarte recunoscător pentru că ai făcut totul atît de repede. Te-am deranjat foarte mult...

— Nu m-ai deranjat deloc. Dacă mai doriţi ceva, vă stau la dispoziţie.

Hobbs înclină capul distrat, luă plicul sub braţ şi intră în sala de conferinţe. Îşi reluă locul şi aşeză plicul pe scaunul de lîngă el.

— Unde ne oprisem?

— Ne oprisem la punctul acela privind înălţarea amicului nostru în regulile de bună-cuviinţă între oamenii de afaceri.

Hobbs făcu un gest de încuviinţare. Webber continuă:

— Pe lumea asta un câine îl mănîncă de viu pe celălalt şi un om de afaceri pe celălalt om de afaceri, dacă e mai slab decît el. Micul băcan e strivit

de rețeaua de mari magazine. Un biet om singur nu se poate descurca. Chiar dacă ar dori, nu dispune de mijloacele necesare pentru a intra în afaceri de mari proporții. Sînt lucruri banale pentru toată lumea, afară de dumneata. În schimbul libertății de acțiune, noi îți oferim siguranța zilei de mîine! Și încă siguranță, nu glumă!

— Știu, dacă refuz îmi iau o sarcină greu de dus. Dar niciodată nu pot face ceva numai pentru bani. Trebuie să-mi apartin, să fiu „propriul meu proprietar", domnule Webber.

— Asta nu mai are sens în ziua de azi!

— Eu sînt de altă părere, spuse Cook enervat. Domnilor, sînt dezolat, dar am pus în această invenție tot ce o mai bun în mine și...

— Și... îți tăiu vorba Webber amenințător, vreau să-ți vorbesc deschis, Cook. Ne trebuie brevetele dumitale. Ne trebuie motorul dumitale. E cel mai bun de pe piață. Un simplu contract de livrare, încheiat cu o societate independentă pe care ai conduce-o dumneata nu ne interesează. Nici n-am putea semna un asemenea contract. Ne-am angajat să controlăm noi direct toate elementele care intră în componența produselor noastre. Pe asta se bazează acordurile încheiate de noi cu guvernul. Dacă ne asumăm fabricarea directă a motorului, avem încrederea guvernului care are siguranța că respectăm calculul de sarcini. Dacă nu le fabricăm noi pe răspunderea noastră, nu poate fi la fel de sigur. Nu ne dă mîna să pierdem aceste contracte, Cook. Trebuie să mergem mereu înainte. Indiferent dacă îți place sau nu, grupul Martin Hobbs trebuie să fabrice motorul Cook.

Hobbs încercă să atenueze puțin amenințările lui Webber:

— Hai, Cook, sînt sigur că ai să pornești în drum cu noi, în barca noastră. Dacă vrei mai mulți bani, vom face un efort. Dar grăbește-te. Ne crezi riscuri mari. Cum a spus și Webber, nu este exclus ca mîine sau peste șase luni, cineva să inventeze un motor superior celui. Noi îți oferim cincizeci de mii de dolari anual pe viață. Nu ai nimic de riscat. O invenție nouă, superioară celei pe care ai făcut-o, n-are cum să te ruineze. În timp ce dacă încerci să te descurci singur...

— Nu se pune problema banilor, domnule Hobbs, spuse Cook răbdător, ca și cînd s-ar fi adresat unui copil. Ceea ce urmăresc este independența, libertatea mea de acțiune.

— Poți găsi enorme posibilități de libertate într-un venit de cincizeci de mii de dolari pe an. Dar să mărim aceste posibilități: șaptezeci și cinci de mii de dolari pe an.

Cook își mușcă buzele.

— Nu, domnilor, nu... sînt dezolat... realmente dezolat... Am cîntărit și iar am cîntărit totul... Răspunsul meu definitiv este nu.

Webber îl privea înmărmurit. Un om care refuza șaptezeci și cinci de mii de dolari pe an...!

— Ascultă, dragul meu. Nu ești un om prea bogat. O știm cu toții. Nu ai alte resurse decît cele care provin din munca dumitale. Strictul necesar pentru dumneata și soția dumitale, prezălirea pe care va trebui să o dai fetiței, toate depind numai și numai de munca dumitale. Și ce-ai să le faci dacă te pomenești într-o bună zi că rămîi fără lucru! Ai să primești orice ți se oferă. Cook oferindu-și serviciile primului venit! Ai să-mi spui că un tehnician de calitățea dumitale își poate găsi un loc oricînd și oriunde poftește. Sînt de acord cu dumneata. Dar în presupune că ai putea figura pe vreo listă neagră oarecare!

Webber îl privea pe Cook drept în ochi și vocea îi tremura ușor.

— Nu ți-a trecut prin cap că grupul Hobbs ar putea proceda astfel încît să nu mai găsești niciodată un post cît lumea? Nu crezi că grupul Hobbs ar putea exercita asupra dumitale o constrîngere economică suficientă ca să se ducă de rîpă toate proiectele dumitale de independență?

— Și chiar vă gîndiți să mergeți atît de departe? întrebă Cook fără să-și piardă stăpînirea de sine.

— Ești ca o fetișcană rătăcită într-o pădure și care nu știe pe unde s-o apuce. Nu știu ce părere are Martin, dar te asigur că eu mă pricep bine ce să fac. Și ai să ai de furcă serios cu mine, dacă nu-ți schimbi gîndul.

— Natural că nu vom ajunge pînă acolo, spuse Hobbs cu același zîmbet insinuant pe buze.

Cook se ridică.

— M-am săturat pînă în gît de toată povestea asta. Nu mai are nici un rost să continuăm discuția. Dacă mai aveam încă o urmă de ezitare, domnul Webber mi-a risipit-o.

— Dragul meu, eu n-am făcut decît să-ți deschid ochii, izbucni Webber. Nimeni din cei de aici n-are să se împiedice de dumneata. De aceea am ținut să te fac să vezi realitatea în față, Cook.

— George, ai vorbit destul, îl reținu vorba Hobbs. Cliff, ascultă-mă bine! Mîinile lui Webber nu e greu de înțeles. Sînt în joc interese enorme. Am pierdut trei zile în discuții fără nici un rezultat. Acum nu mai vrei să stăm de vorbă. Pleci. Spune-i și soției dumitale tot ce am vorbit, odihnește-te bine la noapte și apoi o să ne întîlnim din nou mîine dimineață! Astăzi ești prea îndîrjit. Mai gîndește-te încă douăzeci și patru de ore. Îți cer oumva prea mult?

Cook ezita. Intervenția lui Webber îl îndîrjise și mai mult. Nu era o atmosferă favorabilă pentru ca să ia o hotărîre atît de importantă.

— Aranjasem să plec mîine dimineață, spuse el. Sînt sigur că n-am să-mi schimb părerea pe care ați auzit-o. Dar sînt totuși de acord să ne vedem mîine dimineață...

— Perfect, spuse Hobbs, întinzîndu-i mîna amicul. Stăruiește-te și cu doamna Cook. Femeile au multă intuiție.

Cook ieși din sala de conferințe fără să-l salute pe Webber și trînti ușa cu zgomot.

După o clipă de tăcere, Hobbs se adresă tînărului Stanton.

— Pare că ai afirmat doar cu puțin înainte că e dispus să încheie contractul.

— El... mi-a spus doar că s-a hotărît, domnule Hobbs. Dar de unde era să ghicesc eu că se hotărîse exact pe dos de cum vrem noi...?

— Aș vrea să vezi lucrurile așa cum trebuie, Stanton. Situația e mult mai critică decît crezi. Guvernul crede că noi deținem brevetele motorului Cook, că acest lucru e un fapt împlinit, că o să-l folosim pentru rachete. Contractele încheiate cu guvernul sînt bazate pe această... convingere. În ziua în care vreun agent oarecare al guvernului va afla că am ratat, grupul Hobbs va fi la pămînt. Am investit pînă și ultimul nostru ban într-o uzinare nouă, în crearea de ateliere noi pentru confecționarea în serie a motorului Cook. Dacă guvernul ne retrage sprijinul filodeă nu putem construi motorul Cook, vom fi cu toții complet ruinați.

— Da... într-adevăr, nu credeam...

— Bine, acum poți privi lucrurile așa cum sînt. Timp de douăzeci și patru de ore grupul Hobbs va mai putea nutri unele speranțe. Dorese totuși să fie contramandată conferința de presă prevăzută pentru astăzi. Spune ziariștilor ca întîlnirea cu reprezentanții băncilor asociate va avea loc abia poimîine. Dar spune-le așa ca și cînd n-ar exista nici cea mai mică îndoială cu privire la rezultatul convorbirilor.

— Bine, domnule.

— Rezine o masă pentru astă-seară la restaurantul hotelului. Invită și cîțiva ziariști din cei mai simpatici și sugerează-le unele întrebări pe care să mi le pună în cursul serii.

— Bine, domnule.

— Și acum, pune-te pe treabă.

Stanton părăsi în grabă sala de conferințe. Îndată ce ieși, Martin se sprijini cu coatele pe masă și închise complet ochii. Apoi spuse:

— Nu mai avem de ales, nu-i așa George?

— Fără doar și poate!

— Este în adevăr penibil să constați că un adevărat imperiu ca al nostru se poate prăbuși dintr-un simplu capriciu al unui nătărău încăpățînat.

— Poate că nu citiți cu destulă atenție faptele diverse din ziare. V-ați fi putut da seama că multe imperii ca al nostru, clădite pe benefícii, nu sînt decît castele de carton. Ați crezut în soliditatea noastră și ați săvîrșit o eroare: v-ați luat angajamente față de guvern, dîndu-vă drept proprietar al motorului Cook, fiindcă ați crezut că veți putea cumpăra brevetele ușor cu dolarii dumneavoastră. I-ați „avut în mînă" pe șefii din guvern, acum au să vă aibă ei în mînă pe dumneavoastră. Și abia cînd veți vedea ce ușor în foc imperiul dumneavoastră, vă veți da seama că era doar o jucărie de carton.

— Trebuie totuși să existe un preț la care Cook să redeze. Fiecare om își are prețul lui.

— Fiecare om, dar nu Cook! El e o excepție. Prețul lui nu se evaluează în dolari. Dar există un alt mijloc de a-i cumpăra și trebuie să încercăm această aventură. N-avem nimic de pierdut. Și într-un caz, și în celălalt ne așteaptă pușcăria. Să ascundem un delict printr-un alt delict, asta e singura posibilitate care ne rămîne!

Hobbs aprobă.

— Și ești sigur că are să meargă?

— Absolut! spuse Webber cu o satisfacție nestăpînită.

Unei cameriste nu-i face plăcere să vadă pancarta „A nu se deranja", afișată pe ușa unui apartament. Asta în general îi încurcă lucrul.

Camerista care trebuia să termine de mult curățenia în camera 1208 se plînse că pancarta așezată acolo încă de dimineață continua să rămînă pe loc. La ora 3 după-masă camera 1208 era singura de la etajul doisprezece în care nu se făcuse curățenie. Mattie Ryan, camerista, chemă pe doamna Kniffen și o informă.

Doamna Kniffen își aminti că dimineața devreme telefonistul îi făcuse cunoscut că domnul Fisher, care ceruse să fie trezit la ora șapte, nu răspunsese la telefon.

— O fi făcut un chef azi noapte și acum sigur că doarme buștean. Televizorul merge întruna de azi dimineață, spuse Mattie Ryan doamnei Kniffen.

— A, ești sigură?

— Se aude de afară perfect.

Doamna Kniffen cunoștea pe de rost regulamentul hotelului. Cea mai mică neregulă constatată trebuia semnalată imediat. Doamna Kniffen îl chemă pe Jerry Dodd, responsabilul securității pasagerilor (cuvîntul „detectiv" nu era admis în limbajul folosit în hotelul Beaumont).

Jerry Dodd, un om abil, cu un ascuțit spirit de observație, își ducea munca, așa cum numai cineva care fusese instruit de domnul Chambrun putea să o facă. O întîlni pe doamna Kniffen la etajul al doisprezecelea după cinci minute și se îndreptară spre camera 1208. Ascultară la ușă, televizorul funcționa.

Jerry bătu puternic în ușă: nu primi nici un răspuns. Atunci luă un speriaciu de la doamna Kniffen, deschise ușa și intră singur în cameră.

Domnul Fisher era înăuntru, cufundat într-un fotoliu mare în fața aparatului de televiziune. Privea fix spre ecranul pe care se prezenta un program obișnuit de varietăți. De fapt, ochii domnului Fisher erau deschiși, dar nu vedeau nimic, fiindcă domnul Fisher era mort — și mort de o moarte care nu putea fi naturală — își dădu seama Jerry imediat.

— Criză de inimă pe cît se pare, spuse ca să-o alarmeze pe doamna Kniffen, care rămăsese pe coridor și nu putea vedea cadavrul.

— Am să-l chem pe doctorul Partridge, spuse doamna Kniffen și plecă în grabă să telefoneze.

Jerry Dodd închise ușa camerei cu grijă. Domnul Fisher nu avea mai mult de 35 de ani. Nu dormise în noaptea aceea — patul era nedesfăcut. Murise, cu siguranță, în timp ce televizorul funcționa.

Pe o masă, aproape de fotoliu, se găseau o sticlă de whisky, goliță pe trei sferturi, și două pahare, din care unul avea puțină băutură pe fund. Dodd trase concluzia că Fisher primise o vizită înainte de a muri. Fiecare mușchi al corpului era întins, țeapăn. Avea corpul tras spre spate, ca și cînd coloana vertebrală i s-ar fi contractat brusc. Jerry Dodd nu era toxicolog, dar cunoștea acțiunea fulgerătoare a stricninei. Cineva strecurase o cantitate oarecare de stricnină în delicioșul Old Crow.

Era vorba de o crimă, o crimă săvîrșită în cel mai luxos hotel din New York, o „crimă de lux", gîndi Jerry.

Ca și Pierre Chambrun, Jerry era înzestrat cu un spirit de observație foarte dezvoltat. Se mișcă în jurul mesei cu multă precauție și fără să atingă vreunul din pahare, se apropie de ele ca să se convingă dacă nu se simțea vreun miros special. Apoi se apropie de aparatul telefonic de lîngă pat, îl acoperi cu batista și formă un număr.

— Pe domnul Chambrun, vă rog. Chemați după aceea numaidecît poliția și cereți să fie trimis locotenentul Hardy. Avem un mort aci în cameră.

— Da, imediat, domnule Jerry, îi răspunse telefonistul.

Numai în cîteva secunde auzi vocea lui Chambrun în receptor.

— Ce se întîmplă, Jerry?

— Un cadavru în camera 1208. Un individ cu numele de Fisher. Dăduse dispoziție să fie trezit la ora 7 dimineața. A fost chemat și n-a răspuns. Pe ușă, pancarta: „A nu se deranja". Camerista a auzit televizorul funcționînd. Doamna Kniffen m-a chemat. Sinucidere! Poate că da...

— Poate! întrebă Chambrun foarte calm.

— Stricnină. Și două pahare. O sticlă din care a mai rămas cam un sfert. Se pare că individul a primit vizita cuiva. Poate că pancarta de pe ușă a pus-o chiar el. Sau poate că a pus-o musafirul. Aștept să vină doctorul, și am telefonat și la poliție.

— Rămîi în cameră, Jerry! Viu și eu.

Chambrun sorbi cîteva înghițituri din cafeaua turcească de pe birou, controlă dacă mai are țigări în portțigaret și ridică receptorul.

— Pe domnul Atterbury, vă rog.

În zece secunde Atterbury îi răspunse.

— Cine era Fisher din camera 1208?

— Era...!

— Era, domnule Atterbury.

— Bine... Bine, domnul Fisher era un detectiv privat.

— Privat? întrebă Chambrun cu asprime. Cum se face că a fost primit în hotel, Atterbury?

— Scrisoare de recomandare din partea senatorului Farrand, domnule Chambrun, răspunse Atterbury pripit. Numai o asemenea scrisoare semnată de un client de seamă a putut să determine acceptarea în hotel a unui „privat".

— Și de ce n-am fost pus la curent și eu?

Înainte de a răspunde Atterbury căută fișa de identitate.

— Îmi pare foarte rău, domnule. Domnul Fisher a fost înregistrat în noaptea cînd Carl Nevers a lipsit fiindcă trebuia să participe la cununia fratelui său. Înlocuitorul său a presupus probabil că Nevers va întocmi raportul. Iar Nevers...

— ...a presupus că îl întocmise înlocuitorul său, conchise Chambrun enervat. Nu pot tolera asemenea lipsuri. Nu sînteți buni de nimic, Atterbury! Te rog să-i spui lui Nevers că sînt foarte supărat. Senator sau nesenator, eu nu admit ca un „privat" să-și stabilească în hotel cartierul lui general.

Chambrun trînti telefonul. Apoi apăsă pe un buton și ceru din nou:

— Senator Claude Farrand, Palatul Senatului, Washington. Aștept.

Trebui să aștepte mai multe minute fără să obțină legătura. Nerăbdător, ridică receptorul și interceptă o conversație între telefonista hotelului și secretara senatorului. Aceasta din urmă spunea că nu-l poate deranja pe senator fără un motiv important și că...

— Înștiințați pe senator, interveni Chambrun apăsînd pe fiecare cuvînt, că este vorba de unul din angajații săi, numit Fisher. Dacă senatorul refuză să vină la telefon, spuneți-i că voi face cunoscut presei că Fisher era angajatul său. Spun că „era" fiindcă Fisher a murit.

CRIMA DIN MARELE HOTEL

Senatorul, ca prin minune, apăru pe fir.

— De ce atîta zarvă în legătură cu Fisher, domnule Chambrun?, întrebă cu o voce milenoasă.

— Pentru că a murit, domnule senator. Bineînțeles, nu este exclus să se fi sinucis. Dar cu sirienimă, ceea ce trebuie să recunoașteți că e puțin cam ciudat. Am nevoie de informații pentru poliție și chiar foarte urgent.

— Nu era angajatul meu, domnule Chambrun. Uneori, în mod accidental... I-am dat o scrisoare către Beaumont, fiindcă voia să petreacă vreo cîteva zile de concediu într-un cadru deosebit, luxos...

— Asta nu mă satisface, domnule senator.

— Ascultă-mă, Chambrun. Spune poliției exact ceea ce știi precis, și anume că Fisher a putut fi admis la Beaumont printr-o scrisoare semnată de mine. Iau primul avion spre New York. În felul acesta voi răspunde personal polițiștilor și nu mai ai dumneata nici un amestec în această afacere.

— Această afacere vă privește exclusiv pe dumneavoastră, în adevăr. Dar vă rog... Nu scăpați primul avion!

Chambrun închise telefonul. Pe birou, sub ochii săi se afla chitanța semnată chiar în dimineața aceea de Martin Hobbs, pentru cei cincizeci de mii de dolari numerar. Chambrun își aminti atunci că doar cu cîteva zile în urmă senatorul Farraud ceruse explicații secretarului de stat pentru apărarea națională în legătură cu unele contracte încheiate cu grupul Martin Hobbs.

Domnișoara Alison Barnwell — de foarte scurt timp doamna John Wills — conducea serviciul relațiilor cu publicul al hotelului de aproape doi ani și se bucura de cea mai înaltă apreciere din partea directorului său. Chiar în dimineața aceea găsise pe birou o notă trimisă de Carl Nevers, receptionerul de noapte: „Pot să-mi închipui că v-ar plăcea să știți cine e Laura Thomas din Hollywood, înregistrată azi dimineață?" Citirea acestei note o făcuse să rîdă cu poftă. Stilul lui Nevers e întotdeauna foarte spumos...

Secretara domnișoarei Barnwell fu cea care începu să se informeze. Nici o persoană de oarecare importanță nu răspundea la numele de Laura Thomas. Pe de altă parte, semnătura de pe fișa de identitate nu era urmată de nici o adresă: numai „Hollywood" și atîta tot. Ca și cînd aceasta ar fi fost suficient pentru oricare curier poștal din capitala cinematografului.

Dacă tînăra era o simulatoare nu putea face imprudența atît de bătătoare la ochi de a nu indica o adresă oarecare. Alison voia să o vadă mai de aproape. Îi spusese lui Maggio, supraveghetorul de zi, să fie atent la orice mișcare a ei. Acesta o informă că Laura era la Trapeze Bar, unde comandase un Martini frapat.

Trapeze Bar este suspendat în spațiul de deasupra foaierului marii săli de bal, ca o uriașă colivie de păsări. Pereții — dacă pot fi numiți așfel — sînt alcătuiți din grile forjate artistic în stil florentin. Este renumit în special din cauza acestei particularități care îl deosebește de alte baruri.

Maggio o conduse pe Alison pînă în Trapeze Bar și i-o arătă pe Laura Thomas, care stătea singură la o masă, cu un pahar de Martini în față.

„În adevăr elegantă — gîndi Alison traversînd barul — etola de vizon e cu adevărat de vizon", oftă ea. Ochelarii negri adăugau o indispensabilă notă de Hollywood în înfățișarea Laurei. Ea nu știa că e observată. Buzele foarte subțiri păreau o linie roșie pronunțată. „Formidabilă în scenele dramatice", gîndi Alison. Și apoi: „formidabilă în rolurile de impostoare".

— Domnișoara Thomas?

Ochelarii negri se îndreptară în direcția dinspre care venea vocea.

— Da...!

Avea o voce caldă, sonoră, care trăda totuși o oarecare neliniște.

— Sînt Alison Barnwell, responsabila serviciului de relații cu publicul de la hotelul Beaumont. Pot să vă țin tovărășie cîteva clipe?

Domnișoara Thomas ezită. Hotărît, dorea foarte puțin tovărășia cuiva.

— Stau doar să beau paharul acesta — spuse ea. Am o întîlnire.

— Vă rog, îmi permiteți să vă ofer încă unul? Caut de azi dimineață să vă întîlnesc.

Ochelarii negri se îndreptară către paharul de Martini. Un alt pahar o ispitea cu siguranță. Alison se așeză fără a aștepta să fie invitată și chemă cu mîna pe barman.

— Două Martini, Del Greco.

Eleganțul Del Greco se înclină respectuos și se îndepărtă la bar.

— Sînteți în New York pentru afaceri personale?

— Da, și nu mă interesează publicitatea, spuse cu o voce seacă tînăra femeie. E prima vacanță pe care o iau de foarte multă vreme și țin mult să fiu lăsată în pace.

— E ușor de înțeles, răspunse Alison, încercînd să-și dea seama dacă reușea să-și ascundă adevăratele sentimente la fel de bine ca domnișoara Thomas. Se sili deci să dea o notă amabilă conversației.

— În activitatea mea mă întreb adeseori, cînd o persoană celebră dorește publicitatea și cînd nu o dorește. Nu vreau să fac nici o eroare, care să tulbure proiectele cuiva.

— În ce mă privește, puteți fi sigură că nu doresc nici un fel de publicitate.

— Atunci înseamnă că întîlnirea aceasta e un simplu prilej de a vă ura în mod oficial bun venit la hotel Beaumont, spuse Alison, în timp ce Del Greco aducea cele două Martini. Apoi ridică paharul: Pentru succesul ultimului dumneavoastră film!

— L-ați văzut?

— Ca să fiu sinceră, nu! mărturisi Alison puțin stingherită. N-am timp să mă duc la cinema. Dacă ați ști cît timp îmi răpește serviciul! Pe lîngă aceasta, sînt măritată de foarte puțin timp și...

— Sînteți norocoasă, spuse domnișoara Thomas. Goli paharul. Urmară cîteva clipe de tăcere apăsătoare. Alison simți că trebuie să reia repede firul discuției.

— Fără îndoială, sînteți în New York cu prilejul unei noi creații pe Broadway, domnișoară Thomas.

— Habar n-aveți cine sînt și ce fac, domnișoară Barnwell. N-aveți nici un pic de tact și spuneți numai ineptii.

Alison roși.

— Mi-e ... mi-e teamă că m-ați făcut knock-out. Celor care încearcă în meseria mea nu le place să-și recunoască ignoranța, atît din vanitate, cît și din dorința de a nu jigni pe cineva.

— Nu m-ați jignit deloc, spuse domnișoara Thomas. Tot ce doresc este să mă lăsați în pace, domnișoară Barnwell.

— Of! s-a terminat! șopti Alison pentru ea. Și apoi adăugă: Mă simt foarte încurcată, domnișoară Thomas, realmente încurcată.

— Nu e nimic! Vă doresc mai mult noroc cu alt prilej, spuse domnișoara simulatoare domnișoarei încurcate, zîmbind satisfăcută.

Și Alison părăsi Trapeze Bar, salutînd în trecere două sau trei persoane pe care le cunoștea. „Asta da! Să-mi fie învățătură de minte!" Alison trebui să înțeleagă că dacă domnișoara Thomas era o simulatoare, își juca rolul cu o artă desăvîrșită. Era acum ferm hotărîtă să descopere tot ce era de descoperit în legătură cu enigmatica domnișoară Laura Thomas.

Familia Cook se afla în fața unei probleme care trebuia soluționată de îndată. Cliff nu cumpărase bilete decît pentru el și pentru Anne. Era într-o stare de spirit care îi crease nevoia unei destinderi. Spectacolul care îi fusese recomandat călduros de vînzătorul de la agenția teatrală a hotelului trebuia

deci să fie un remediu necesar. Doamna Cook o întrebase pe camerista şi aflase că hotelul dispunea de personal de gardă, care să vegheze asupra micii Bobbie şi să-i ţină tovărăşie în lipsa lor.

Bobbie era disperată. Ţinea cu orice preţ să ia masa de seară singură în apartament şi să o servească elegantul maître d'hôtel al etajului, ca pe o adevărată doamnă. În afară de aceasta voia să urmărească programul ei preferat de la televiziune singură, fără să fie stingherită de prezenţa altei persoane. Figurau în program cîntăreţi care deveniseră „idolii" ei şi dorea să-i asculte în voie, fără să trebuiască să suporte comentariile unei gardiene. În fond, la ce servea telefonul?

— Dacă vrei, mamă, am să o chem pe supraveghetoare la telefon din oră în oră. Dar, te rog, lasă-mă să petrec seara asta absolut singură.

Anne era îngrijorată şi de soţul ei, Cliff, care îi povestise cu toate amănuntele cele petrecute în cursul întrevederii cu Martin Hobbs. Rămăsese ferm hotărît să nu cedeze acelor ameninţări. Dar oare aşa era? Anne îşi punea stăruitor această întrebare.

Cliff părea dispus să cedeze capriciilor lui Bobbie:

— Dacă serviciul de gardă este asigurat periodic în cursul serii, de ce nu?, spunea el. De ce să nu-i facem fetiţei această ultimă plăcere înainte de plecare şi să n-o lăsăm să fie servită ca o doamnă în tovărăşia „idolilor" ei? Dacă supraveghetoarea vine să arunce o privire la fiecare jumătate de oră... Îi deschizi uşa ca să vadă ce faci, şi atîta tot. Dacă refuzi, va trebui să stea de veghe cineva toi timpul lîngă tine.

— O, papa, eşti un înger, spuse Bobbie.

Cliff chemă serviciul de gardă şi angajă o supraveghetoare pentru acea seară, explicînd că Bobbie va putea rămîne singură în cameră cu condiţia de a telefona la fiecare jumătate de oră supraveghetoarei. La ora 11, aceasta va urca în apartament, pentru ca Bobbie să se culce, indiferent dacă ea va protesta sau nu. După aceea, supraveghetoarea va rămîne lîngă ea, pînă la înapoierea părinţilor.

— Înţelegem şi noi o dată şi o posibil să mergem după spectacol, într-un local de noapte,...

— E un proiect minunat, domnule...

Bobbie se arătă încîntată. Cliff, odată ce totul fusese pus la punct, putu să se închidă din nou în universul ascuns şi dureros al problemelor lui.

Aproape de ora 17,20, cadavrul lui Paul Fisher fu coborît din camera 1208 la morgă. Locotenentul Hardy — un tînăr cu statură atletică şi care inspira încredere — nu era prea satisfăcut. Doctorul Partridge se pronunţase că inima domnului Fisher nu era perfectă, dar că moartea se datora absorbţiei unei importante cantităţi de stricnină.

— Trebuie să aşteptăm, bineînţeles, ca examenele de laborator să confirme aceasta... Locotenentul Hardy nu avea nici o îndoială în legătură cu această confirmare.

În camera 1208 nu se găsi nici o urmă de stricnină şi nici vreun flacon care ar fi putut conţine otrava.

Paharul în care mai rămăsese puţin whisky pe fund era singurul în care se introdusese otrava. Se identificară pe un pahar amprentele lui Fisher. Pe cel de-al doilea pahar nu se descoperi nici o amprentă. Fusese şters cu grijă. Nu se descoperiră în cameră alte amprente în afară de cele ale lui Fisher şi ale cameristei.

Conţinutul portofelului fu cercetat amănunţit: permis de conducere auto, brevet de detectiv privat valabil pentru statul New York, un carnet cu cîteva cecuri rămase necompletate. Adresa de pe carnetul de cecuri era tot atît de incompletă ca şi cea de pe brevetul de detectiv: „Biron pe Broadway". Nici o indicaţie asupra domiciliului. Se telefonă la biroul, fără a se primi vreun răspuns.

Nu se găsi nici un carnet cu însemnări. Fie că numitul Fisher avea o memorie excepţională, care îl dispensa de a-şi nota cîte ceva, fie că vizitatorul din noaptea trecută îi luase la plecare... Pierre Chambrun, pe care locotenentul Hardy mai avusese prilejul de a-l cunoaşte, semnală că senatorul Farrand ar putea da informaţii utile asupra activităţii lui Fisher. Jerry Dodd, întrebînd tot personalul, nu aflase nimic deosebit asupra compartării lui şi, în special, nimic din care să se poată deduce rostul prezenţei lui în incinta luxoasă a hotelului.

Chambrun îşi păstra bănuielile pentru el. Senatorul avea dreptul să nu dea în vileag din afacerile sale personale decît ceea ce voia. Dar el îşi făcuse deja o convingere fermă.

Întorcîndu-se în biroul său de la etajul al patrulea, pe la ora 6 după-amiază, Chambrun fu plăcut surprins să o găsească pe domnişoara Barnwell care îl aştepta.

— Tocmai lăsasem vorbă să ţi se comunice să vii la mine. Avem mai multe de discutat. Dacă nu ai alt program, poţi rămîne aci să luăm masa de seară împreună.

— Doamna Proctor m-a informat despre ntacul de cord al clientului de la etajul doisprezece, camera 1208. Rămîn cu plăcere dacă vă pot fi de folos.

— Nu a fost o criză de inimă, ci mai curînd o omucidere.

— Vreţi să spuneţi că...

— Da, şi chiar un omor odios. Asta rămîne între noi, Allison. Şi Chambrun îi înşiră pe rînd toate amănuntele în legătură cu crima şi apoi toate motivele care îl făceau să creadă că Hobbs...

— Să fie oare Martin Hobbs amestecat în treaba asta?

— Mă tem că da, şi iată de ce: Hobbs mi-a cerut cincizeci de mii de dolari în numerar, ceea ce pentru un spirit ca al meu dă de bănuit că era presat de nevoia urgentă de a ieşi dintr-o treabă necurată. Paul Fisher, un „privat", a fost introdus în hotel prin intervenţia senatorului Farrand. Senatorul Farrand a interpelat recent guvernul în legătură cu nişte contracte încheiate cu grupul Martin Hobbs. Senatorul a fost atît de alarmat de moartea lui Fisher, încît s-a hotărît pe loc să vină aci cu primul avion. Nu o nevoie să fii înzestrat cu însuşiri supranaturale ca să presupui unele relaţii posibile între aceste fapte. Hobbs este aci de o săptămînă. De obicei nu face nici un pas care să nu fie trîmbiţat cu surle şi tobe. Dar de o săptămînă tace chitic. Ai nevoie să-ţi cercetezi hîrtiile ca să-ţi reaminteşti cum şi-au petrecut seara de ieri Hobbs şi cei din jurul lui?

— Nu! Au invitat cîteva persoane de seamă de la Camera de comerţ la o masă intimă la restaurantul hotelului. Au stat pînă la închidere.

— Deci n-au părăsit deloc hotelul toată noaptea.

— Nu pot fi absolut sigură de nici unul din ei; n-am fost acolo. Dar îl puteţi întreba pe Cardoza. El, ca maître d'hôtel, vă poate lămuri.

Chambrun se uită la ceas.

— Nu va sosi înainte de o jumătate de oră.

— Am deci suficient timp ca să vă informez că pentru astă-seară Hobbs a rezervat o masă pentru zece persoane la restaurantul hotelului. Stanton avea sarcina de a invita ziarişti de seamă.

Chambrun stinse ţigara în scrumiera de porţelan chinezesc.

— Sau au aranjat să fugă în seara asta, sau o vorbă de o diversiune destinată să îndrepte pe cineva care l-ar supraveghea. Fii bună, Allison, întreabă-l pe Cardoza! Cei care mă interesează sînt: Stanton, Webber, Hobbs şi secretara.

— Domnişoara Garth?

— Da. Vezi dacă nu-şi aminteşte Cardoza de o absenţă mai prelungită în cursul serii a vreunuia dintre aceşti patru. Doctorul presupune că Fisher şi-ar fi dat sufletul pe la miezul nopţii. Deci perioada critică se situează între 23,30 şi 0,30. Vom lua masa la ora şapte, dar nu te îngriji de menţiu.

— Bineînţeles, spuse Allison şi se îndreptă spre uşă, apoi adăugă: Cardoza trebuie să vină ceva mai devreme, ca să pregătească banchetul cu domnul Kraus.

Chiar în clipa cînd ajunse la uşă, Chambrun o chemă din nou:

— Allison, veniseşi aici ca să mă vezi cu un scop oarecare. Nici nu ţi-am dat răgaz să-mi spui. Despre ce era vorba?

Allison zîmbi trist.

— Nu era nimic important.

— Dacă n-ar fi fost ceva important, nu m-ai fi aşteptat. Hai, să vedem!

— Atunci, iată... Una din frumoasele noastre clienţe, domnişoara Thomas, mi-a pus la grea încercare perspicacitatea.

CRIMA DIN MARELE HOTEL

— Clienta noastră frumoasă cu un animal viu într-o valiză închisă? întrebă Chambrun.

— Vai de mine! Şi ce fel de animal?

— Habar n-am! Doamna Kniffen cercetează. Cinci valize în cameră. Una singură e încuiată cu cheia şi n-a putut vedea ce conţine. Nici urmă de animal viu! Iată deci că mai are şi alte mijloace de a se face interesantă. Acum ie ascult.

— Carl Nevers se frămînta pentru ceea ce a scris ea în registru, în fond un lucru de nimic. M-a rugat să mă informez despre ea. Este posibil să aparţină lumii Hollywoodului, dar nu o o celebritate. Personal, cred că e o simulatoare foarte abilă.

Pe birou se aprinse o lumină verde. Chambrun ridică receptorul.

— Da, imediat, domnişoară Proctor.

Apoi, adresîndu-se domnişoarei Barnwell:

— Nu uita! Cînd ieşi, cel mai irezistibil zîmbet senatorului Farrand, dragă!

Senatorul Farrand trăgea la Beaumont ori de cîte ori venea în New York. Îl aprecia pe Chambrun nu numai pentru calităţile lui de conducător al hotelului, dar şi pentru tactul şi abilitatea lui.

Senatorul Farrand era un om înalt, cu o voce amplă şi gravă, de orator. Dar cînd intră în biroul lui Chambrun tremura ca ultimul muritor de rînd.

— Am venit cît de repede am putut. Un oarecare Jerry Dodd m-a luat în primire de la intrare, m-a urcat într-un lift şi acum iată-mă! Pe cît se pare, poliţiştii mă aşteaptă.

— Exact! spuse Chambrun. Nu era cel mai afabil director de hotel. Pe lîngă aceasta trebuia să fie atent ca senatorul să nu împingă lucrurile într-o direcţie nedorită. Prezenţa poliţiştilor constituia un avantaj pe care trebuia să-l folosească în mod abil.

Senatorul se aşeză în fotoliul din piele verde din faţa lui Chambrun şi îşi şterse faţa rotundă cu batista.

— În fond, ce ştiu ei?

— Ştiu că Fisher era unul din prietenii dumneavoastră şi că el s-a introdus aici printr-o scrisoare pe care i-aţi dat-o, ceea ce — în treacăt fie zis — nu a fost prea elegant din partea dumneavoastră. Ştiţi bine doar că dacă aş fi ştiut că e detectiv privat, l-aş fi lăsat de ţurul pantalonilor şi l-aş fi zvîrlit în stradă. Poliţiştii aşteaptă să afle de la dumneavoastră cum ce se ocupa pe aici.

— Dumnezeule! Fisher n-a lăsat ceva note? N-aţi găsit nici o însemnare care să vă dea răspunsul la această întrebare?

— Nici una.

— Of!... Lucrurile nu stau chiar atît de rău... Fisher îmi era prieten. Lucrase pentru mine, „altădată". Dorea să-şi petreacă un scurt concediu într-un cadru luxos şi i-am dat o scrisoare de recomandare pentru Beaumont. N-am nici un motiv să cred că lucra aici pentru anumite investigaţii... cel puţin, nu pentru mine.

— Poliţiştii pot să au să înghită asta, dar eu nu, domnule senator. Pentru anumite motive pe care înţeleg să le ţin secrete, nu vă pot ajuta ca să-i faceţi să înghită această minciună gogonată.

— Ascultă-mă bine, Chambrun. Eu...

— Ascultaţi-mă mai întîi dumneavoastră pe mine! Acum cîteva zile aţi ţinut un discurs în Senat, criticînd anumite contracte în legătură cu apărarea naţională, care au fost încheiate de guvernul federal cu grupul Martin Hobbs. Or, Hobbs, care este clientul nostru, se află acum aici. Unii reporteri vor face o legătură între aceste lucruri şi... fără să-şi închipuie mintea prea mult! Vă spun aceasta nu pentru a vă pune în gardă, nici pentru ca să puteţi stăpîni situaţia, ci pentru că voi fi obligat să pun poliţia în curent, dacă nu o faceţi chiar dumneavoastră. Aştept deci ca dumneavoastră să explicaţi într-un fel sau altul această coincidenţă. Nu există altă soluţie. Trebuie să ştiţi aceasta, domnule senator!

Senatorul oftă adînc şi scoase un portţigaret de piele dintr-un buzunar interior.

— Toată treaba asta este îngrozitor de şicanatoare, Chambrun.

— Mă bucur că vă aud spunînd asta. Este îngrozitor de sîcîitor şi pentru mine să am un omor în hotel şi asta cu atît mai mult cu cît cunosc acum profesia lui Paul Fisher...

— Dar nu mi-aş fi închipuit niciodată...

— Ştiu. Dar pe mine ocupaţia mea mă obligă să-mi „închipui" totul şi tot timpul. Altfel ar însemna să mă las depăşit de evenimente.

— Politica, Chambrun...! oftă senatorul. E un joc îngrozitor de complicat...

Vorbea ca şi cînd ar fi citit un text. Chambrun îl asculta crispat.

— Simţi tot felul de combinaţii necinstite ,de conspiraţii, strigi asta cît de tare poţi şi apoi se trage în tine, ca şi cînd s-ar trage în gol. Nu e vorba de altceva decît de politică. Dai cărţile pe faţă în public, spui nume şi apoi totul se întoarce împotriva ta şi oameni bine informaţi nu se sfiesc să afirme că te-au văzut mai înainte luînd masa în cea mai strictă intimitate cu vreunul din domnii pe care îi denunţi. Uneori — dar asta foarte rar — mi se cere pur şi simplu să-mi ţin gura. Asta mi se întîmplă acum, Chambrun.

— În legătură cu contractele încheiate de Hobbs?

Senatorul clătină din cap afirmativ.

— Hobbs, tînărul Hobbs. Reputaţie teribilă, succese spectaculare, bani cîştigaţi cu uşurinţă... Este însă ceva putred în toate astea. Am crezut că era de datoria mea să mă informez. Sarcina mea constă în a verifica marile contracte încheiate de Administraţie. Dar mijloacele mele de a mă informa legal sînt limitate. Şi la ce pot duce? Contractele cu Hobbs n-ar fi trebuit să fie semnate. Au fost oare semnate? Mister! Sînt într-o situaţie foarte neplăcută. Ori îmi fac datoria, orice s-ar întîmpla, ori mă alinez cu prudenţă în rîndurile politicienilor mărunţi! Am angajat un om competent, pe Fisher. El singur putea să lămurească totul, fără să se teamă. N-am putut recurge la un organ legal de cercetare, fiindcă nu sînt membru al vreunei comisii care să aibă calitatea de a se adresa unor asemenea organe. De aceea am apelat la un om al meu. Creditul meu politic s-ar nărui dacă s-ar afla că am angajat un „privat" pentru a se informa de secţiunile Administraţiei.

— Afară de cazul cînd realmente este foc, acolo unde vi se pare că vedeţi numai fum...

— Şi, într-adevăr, e foc, Chambrun! Văd că gîndeşti la fel ca mine.

— Puteţi aborda cazul asasinării lui Fisher la fel de bine ca şi mine. Şi ştiţi mai bine decît mine că situaţia dumneavoastră este ceva mai bună decît s-ar putea crede. Atunci jucaţi-vă cartea, domnule senator, dar jucaţi-o cu curaj! Pot să chem pe locotenentul Hardy, care se ocupă de anchetă, şi să-i spun că aţi sosit?

Domnişoara Margaret Hillhouse, care avea la Beaumont însărcinarea de a face de gardă noaptea pentru copii, era bucuroasă la gîndul că va avea o noapte mai puţin obositoare ca de obicei. La ora şase şi jumătate seara se prezentase la domnul Cook, care, la rîndul său, i-o prezentase pe Bobbie. Aceasta îi făcu impresia unei fetiţe foarte drăgălaşe.

Anne Cook îi explicase ce i se cerea. Bobbie urma să fie lăsată nestingherită în apartament şi să i se aducă masa de seară toţi acolo. Ea trebuia să ia legătura prin telefon cu domnişoara Hillhouse la fiecare jumătate de oră. Anne Cook îi încredinţă supravegherea şi una din chei apartamentului.

— Dacă Bobbie nu vă va chema exact la ora stabilită, veţi urca şi vă veţi instala aici. Veţi închide televizorul şi o veţi aşeza pe fetiţă în pat. Veţi rămîne aici pînă ne vom întoarce noi. Probabil că vom sosi ceva mai tîrziu, fiindcă intenţionăm să mergem la un cabaret, după spectacol.

— Voi rămîne aci atît timp cît va trebui. Puteți fi liniștită, doamnă.

La ora 7 seara, Allison Barnwell luă loc la masa lui Chambrun, în biroul său. Era o cină bogată și variată, stropită cu vin de Rin.

Chambrun, care lua în fiecare seară asemenea mese copioase, fu încîntat să constate că invitata sa aprecia cina. Își sorbi calm cafeaua turcească și își aprinse țigara contemplînd pe tînăra femeie cu admirație.

— Am fost atît de impresionată de această cină, încît am uitat să vă spun ceea ce am aflat de la Cardoza, spuse Allison.

Chambrun zîmbi ușor.

— Te-aș fi întrebat eu dacă nu l-aș fi văzut pe Cardoza. Nu a observat nici o absență a celor din preajma amicului Hobbs.

— Da, au fost, numai mici deplasări în interiorul restaurantului, iar secretara, domnișoara Garth, nu era prezentă.

— Deci iată, oricare din ei s-a putut duce să-l vizităze pe Fișher și pînă la urmă să-l omoare, dar nu avem nici o probă. Am întrebat și pe cei din schimbul de noapte, dar nici ei n-au remarcat nimic. Încă un păhărel de Kümmel, Allison?

La aceeași oră, la restaurantul hotelului luau cina Martin Hobbs, George Webber, Stanton și șapte invitați. Cardoza îi servea cu deosebită solicitudine. Nimeni nu părăsi sala în cursul reuniunii.

La teatru, Clifford Cook rîdea pentru prima dată în acea zi. Doamna Cook o chemase pe domnișoara Hillhouse în cursul primei pauze și i se confirmase că fetița urma cu strictețe instrucțiunile. Apoi soții Cook porniră liniștiți spre un cabaret.

Iar senatorul Farrand era în drum spre Washington, cu conștiința împăcată.

Cu puțin înainte de ora unsprezece seara, domnișoara Hillhouse părăsi sala de lectură de la demisol, pentru a urca spre apartamentul 7 H. La ora zece și jumătate, Bobbie închisese telefonul grăbită, fiindcă începea un nou program la televiziune. Acum, în fața ușii apartamentului, domnișoara Hillhouse putea auzi finalul programului. Deschise ușa cu cheia pe care i-o dăduse doamna Cook și intră. Bobbie nu mai era în apartament.

La ora unsprezece și zece minute, Chambrun și Jerry Dodd sosiră în apartamentul 7 H, unde domnișoara Hillhouse îi aștepta cu lacrimile în ochi. Chambrun tuna și fulgera. Toate cele ce se întîmplaseră în ultimele 24 de ore păreau să aibă o legătură cu Hobbs. Tratativele dintre Hobbs și Cook ajunseseră probabil într-un stadiu critic și... fiica în vîrstă de 8 ani a acestuia dispăruse.

Domnișoara Hillhouse, ștergîndu-și lacrimile, explica în fraze dezlînate ce instrucțiuni primise. Niciodată mai înainte nu i se întîmplase să i se ceară să facă de gardă în asemenea condiții. Totuși, pentru moment instrucțiunile primite nu i s-au părut nefirești. Totul mersese bine. Bobbie telefona cu regularitate la fiecare jumătate de oră. Ultimul telefon primit de la ea a fost cel de la ora 22,30.

În timp ce ea povestea, Jerry telefona. Era posibil ca fetița să se fi rătăcit prin hotel. Puse deci în alarmă tot personalul de noapte.

Domnișoara Hillhouse continuă:

— Era unsprezece, era timpul cînd trebuia să o așez în pat. Probabil că n-a vrut să-și încheie seara în felul acesta. Va fi găsită probabil hoinărind pe culoare. Afară de cazul cînd s-o fi dus să arunce o privire în restaurant. E interzis copiilor, dar ea nu știe asta și decît să se ducă la culcare...

Johnny Thacker răspunse la telefon și Jerry îi dădu ordin să o caute pe fetiță absolut peste tot.

— La ce oră crezi că se vor întoarce soții Cook? întrebă Chambrun. El nu împărtășea optimismul lui Jerry. Această dispariție îl întrista profund și nu i se păreau normale toate coincidențele supărătoare din ziua aceea.

— S-au dus la teatru, răspunse domnișoara Hillhouse, i-am auzit vorbind despre o comedie muzicală.

Chambrun se uită la ceas: 23,20. La acea oră spectacolele se terminaseră peste tot.

— Vin direct la hotel?

— Nu, domnule Chambrun, hotărîseră să meargă la un cabaret după spectacol.

— La care?

— Nu mi-au spus. Mama fetiței trebuie să telefoneze în orice caz. M-a chemat și de la teatru în cursul primei pauze.

— Nu va telefona! spuse Chambrun. Își închipuie că fetița e în pat și doarme și nu vrea s-o trezească.

Jerry Dodd puse receptorul pe furcă.

— Dacă fetița a părăsit etajul acesta, a trebuit să ia ascensorul. Oricine ar fi remarcat o fetiță singură în ascensor la ora unsprezece noaptea. Ne va fi adusă aici în zece minute.

Domnișoara Hillhouse era probabil de altă părere, fiindcă începu să plîngă.

— Nu știu ce să cred... Sper... sper că...

— Liniștește-te, îi spuse Chambrun. N-ai absolut nici o vină. Ai urmat literă cu literă instrucțiunile primite.

Ceru să i se dea legătura cu restaurantul. Cardoza îi răspunse cu vocea lui insinuantă.

— Da, domnul Chambrun?

— Ospățul continuă?

— Da, domnule Chambrun, spiritele sînt animate.

— N-a părăsit nimeni sala?

— Nimeni. Bineînțeles, în afară de cîteva scurte drumuri pînă la toaletă.

— Ești sigur?

— Evident, domnule Chambrun.

— Cînd se termină petrecerea, sau dacă vreunul din ei pleacă mai devreme, sună-mă imediat în biroul meu sau în apartamentul 7 H.

— Nu aveți nici o grijă!

Chambrun închise telefonul.

— Jerry, aș vrea să postăm pe cineva la ieșirea din restaurant. Dacă vreunul dintre ei părăsește masa, vreau să știu unde se duce și ce face.

Jerry își privi directorul puțin nedumerit:

— Cum doriți, dacă socotiți că bairamul lui Martin are vreo legătură cu pușcoaica asta.

— Aș da orice ca să știu, spuse Chambrun. Apoi, încruntat, ceru legătura cu apartamentul domnișoarei Barnwell.

— Avem alte necazuri acum. A dispărut o fetiță de opt ani. N-am timp să-ți spun mai mult. Am vrea să știm unde se găsesc părinții! Mai întîi comedie muzicală și apoi cabaret. Dacă ai veni acum din provincie în New York, la ce cabaret te-ai duce?

— El Morocco, Stork Club, Quartier Latin. Pot să îiu de folos cu ceva?

— Dacă ai fi de serviciu, da. Așa, o să ne descurcăm noi. Dacă nu găsim fetița vom fi învinuiți de incapacitate, proastă organizare...

— Nu, nu, viu într-un sfert de oră, spuse Allison.

Chambrun chemă centrala telefonică.

— Vă rog să chemați trei cabarete: El Morocco, Stork Club și Quartier Latin. Informați-vă dacă doamna și domnul Cook se află acolo. Nu plec de aici pînă nu am răspunsul.

Domnișoara Hillhouse păru să-și fi venit puțin în fire.

— Doamna și domnul Cook au prieteni în hotel? Poate că vreunul din ei a văzut-o pe Bobbie și a chemat-o în apartament.

— Am căutat să aflu și asta, răspunse Chambrun fără să precizeze ce făcuse în acest sens. Poate — gîndi el — că nu se ocupase prea mult de aceasta. Sugestia domnișoarei Hillhouse merita să fie luată în considerație. Întrebă la centrala telefonică dacă în cursul nopții trecute chemase cineva apartamentul 7 H, din exterior sau din hotel. I se răspunse negativ.

La 23,35 Allison apăru și Chambrun o puse la curent cu cele întîmplate.

Peste zece minute telefonul sună. Răspunse Chambrun, care recunoscu vocea îngrozită a doamnei Cook. Suna de la cabaretul Quartier Latin. Îi relată cele petrecute.

— Nu vă speriați, doamnă Cook, vă rog. Este posibil să nu fi vrut să se culce și să fi pornit într-o raită prin hotel. Tot personalul este în căutarea ei și o vom găsi înainte de reîntoarcerea dumneavoastră.

— Doamne, Dumnezeule... A fost tot ce putuse rosti doamna Cook.

Era ora douăsprezece noaptea, cînd doamna și domnul Cook ajunseră la hotel. Speranțele lui Jerry

CRIMA DIN MARELE HOTEL

nu se dovediseră întemeiate. Nimeni n-o zărise măcar pe Bobbie Cook. Jerry socotea posibil ca ea să fi părăsit hotelul pe scara de incendiu. Bobbie, îmbătată de melodiile ascultate și de „idolii" ei, ar fi putut ajunge astfel în stradă neobservată. Deci era prudent și urgent să se anunțe poliția.

Cook părea complet alurit, dar rămînea intransigent asupra unui punct:

— Poliția? Nu, nu încă!

Jerry îi aruncă o privire întrebătoare lui Cook. Orice părinte în locul lui... Afară de cazul cînd Cook ar fi avut motive puternice să presupună că ar fi fost o răpire. Cuvîntul „răpire" nu fu însă pronunțat de nimeni.

Doamna Cook interveni.

— E pentru prima dată, domnule Chambrun, cînd i-am dat voie să urmărească un spectacol special la televiziune. De obicei se culcă la ora nouă. Credeți că ar fi putut?...

— Sînt mii de locuri unde se poate ascunde un copil în acest hotel, mii de locuri care îi pot trezi curiozitatea. În primul rînd, dulapurile în perete de pe coridoare. Sînt sute de asemenea dulapuri. Apoi sălile de recepție, sălile de conferință... Adăugați după aceea camerele de serviciu. Bobbie a putut intra în vreuna din ele, ca să vadă cine știe ce și apoi a adormit. Se întoarse către Jerry: trebuie să scotocim tot hotelul, din pivniță pînă în pod. Hai, dă-i drumul!

— Numaidecît, spuse Dodd și porni.

Chambrun se adresă apoi domnișoarei Barnwell:

— Coboară la centrala telefonică, te rog. Explică situația doamnei Killey, responsabila centralei. Vreau să fie chemat fiecare apartament ocupat. Poate că fetița s-a întîlnit cu vreun client, care a găsit-o simpatică și a reținut-o în apartament.

Alison plecă fără să spună nici un cuvînt.

— Domnișoară Hillhouse, spuse Chambrun, cred că nu mai ai nimic de făcut aici. Ar fi bine să te duci să te odihnești puțin. Îndată ce o vom găsi pe Bobbie, te voi anunța chiar eu.

— Nu, strigă Cook cu o voce încîudată. Se întoarse spre Chambrun. Fața îi era palidă, ca de mort. Nu o veți găsi în nici un dulap în perete și nici în vreo sală de recepție...

— Vai, Cliff, interveni Anne îngrozită.

Privirea soțului ei era amenințătoare și aspră ca a unui criminal.

— Aveai o cheie a apartamentului, domnișoară Hillhouse! Ce s-a întîmplat? Ai chemat vreun martor sau pe director... ca să deschizi ușa în prezența lor?

Timăra femeie îl privea fix, clătinîndu-se pe picioare.

— Cît ți-au plătit? zbieră Cook înfuriat. Ai luat contact măcar odată cu ea toată seara? Nu știu nimic despre cele întîmplate decît din spusele dumitale...

— Un moment — spuse Chambrun, retezîndu-i scurt vorba — Bobbie a chemat-o la fiecare jumătate de oră și domnișoara Hillhouse i-a răspuns. Centrala telefonică notează toate chemările. La 22,30 Bobbie se găsea încă în apartament.

Cook izbucni amenințător:

— Spuneți asta ca să aveți o acoperire. Dacă s-a întîmplat o nenorocire, vă promit că...

Domnișoara Hillhouse scoase un țipăt de groază și nu se mai auzi ce spunea Cook.

— Ți-am dat ordin să pleci, îi spuse Chambrun! Cook era mai înalt cu un cap decît Chambrun, dar privirea hotărîtă și dură a acestuia îl opri de a mai interveni. Domnișoara Hillhouse părăsi apartamentul aproape în fugă.

— Acum veniți-vă în fire, domnule Cook! Ceea ce susțineți nu poate sta în picioare. Domnișoara Hillhouse a urmat cu strictețe instrucțiunile dumneavoastră, oricît de neobișnuite i s-ar fi părut. Vă pierdeți timpul și energia afirmînd că ea ar fi fost amestecată într-o răpire. Fiindcă la o răpire vă gîndiți, nu-i așa?

Cook nu se mai putea ține pe picioare și se trînti într-un fotoliu. Anne se apropie de el și îi spuse încet că nu avea să-și imputе nimic. Apoi Chambrun o auzi șoptind soțului său:

— Cum poți să-ți închipui una ca asta?

— Am să-i chem la telefon, Anne... Bobbie va fi aici în cel mai scurt timp. Ai să vezi!

Își ridică încet capul de pe spătarul fotoliului.

— Vă mulțumesc pentru tot ce ați făcut, domnule Chambrun. Dar am dori să fim lăsați singuri acum.

Chambrun rămase pe loc.

— Bănuiți că îndărătul acestei întîmplări se află grupul Hobbs, domnule Cook?

Cook îl privi surprins, cu gura deschisă. Apoi Chambrun continuă:

— Ideea asta mi-a venit în minte imediat. Este cumva ceva care nu merge bine în tratativele dumneavoastră cu Hobbs și care ar putea să-l determine să facă presiuni asupra dumneavoastră prin orice mijloace?

Cook se ridică încet din fotoliu, sprijinindu-se de brațul soției sale.

— Ce știți despre toate astea, domnule Chambrun?

— Pot doar să vă spun că o serie de fapte intervenite astăzi mă obligă să mă întreb dacă Hobbs nu încearcă imposibilul pentru a obține de la dumneavoastră un lucru pe care l-ați refuzat. Spun imposibilul, fiindcă o răpire este un act de disperare.

— Am... am refuzat să le vînd niște brevete de care au absolută nevoie. Dacă Bobbie este prețul, am să accept să le vînd, firește.

— Aș vrea să vă spun un lucru, domnule Cook. Pentru motive care nu au nici o legătură cu Bobbie, am luat măsura ca Hobbs să fie supravegheat. Și nu numai el, ci și Webber, și Stanton. Știu ce fac acum și știu ce au făcut de la ora 8 seara pînă acum. Nici unul din ei nu are vreun amestec personal în dispariția lui Bobbie. Asta nu înseamnă că nu au putut recurge la altcineva care să lucreze pentru ei. Ceea ce fac acum seamănă mult cu un alibi, care să le permită să dovedească felul în care și-au petrecut seara...

— Atunci spuneți-mi unde sînt! Mă duc imediat să semnez contractul.

— Sînt la o mică reuniune intimă în restaurant. Dar înainte de a vă duce, ascultați-mă o clipă. Nu puteți acuza în mod formal nici pe Hobbs, nici pe vreunul din asociația lui. Odată brevetele vîndute este posibil ca Bobbie să apară, dar mai curînd cred că nu va apărea. Dacă în ceea ce se întîmplă cu fiica dumneavoastră Hobbs o amestecat cîtuși de puțin vă afirm că ea nu va reapărea.

— Dumnezeule! strigă Anne.

— Singura noastră șansă este ca ea să nu fi fost dusă afară din hotel. Dacă este încă în hotel o vom regăsi. Și asta chiar foarte curînd.

— Credeți că nu dus-o afară din hotel? întrebă Anne Cook. Chambrun nu răspunse imediat. Se uită întîi la ceas.

— Acordați-mi două ore. Am început să o căutăm acum o oră și douăzeci de minute. Dacă nu au scos-o din hotel în prima jumătate de oră după dispariție, este încă aici. Sînt foarte sigur, domnule Cook! Nu văd cum vă puteți duce la Hobbs și să-i spuneți: „Dați-mi-o înapoi pe Bobbie și vă vînd brevetele!" Dacă îi aduceți o astfel de acuzație în public, vă poate reclama pentru calomnie; dacă vorbiți cu el între patru ochi, are să vă spună că v-ați pierdut mințile. Tot ce ar putea face, ar fi să vă dea curaj și să vă ofere ajutorul lui pentru a o găsi.

— Nu, nu risc nimic dacă mă duc să-i găsesc... Închipuiți-vă că mă duc la restaurantul hotelului în clipa asta. N-am să spun nimic despre cele întîmplate. Am să-i spun doar că sînt gata să semnez și că doresc să o fac fără întîrziere, fiindcă țin neapărat să plec din New York mîine dimineață devreme.

— Și apoi? întrebă Chambrun.

— Mi-o vor da înapoi.

— Da, dacă pot găsi un mijloc de a face asta fără

să se dea în vileag. Când ați stabilit să vă întâlniți din nou?

— Mâine dimineață. Totuși i-am prevenit că încă o noapte de gândire nu va schimba cu nimic hotărârea mea.

— Mai acordați-mi câteva ore...

— Imposibil. Singurul lucru pe care îl doresc acum este să o regăsesc pe Bobbie. Nu înțelegeți o dată? Voi face tot ce-mi cer ei. Am înțeles ce s-a întâmplat din clipa în care ne-ați telefonat în cabaret.

— Mi-e greu să vă cred, doamnelor Cook, spuse cu asprime Chambrun. Dacă vă așteptați la represalii, cum ați putut pleca în oraș, lăsându-vă fiica în hotel?

— Nu mă așteptam la acest fel de represalii. Eram pregătit să întâmpin cele mai grele dificultăți materiale. Dar niciodată nu mi-ar fi putut trece prin cap că sînt în stare să comită un fapt atît de dezgustător.

— Cred că ar trebui să-l lăsăm pe domnul Chambrun să termine cercetările, interveni Anne.

— Bine, sînt de acord. Am să mai aștept câteva timp.

Chambrun se înclină, mulțumi și se îndreptă spre telefon. Din clipa aceea, tot personalul hotelului, sub conducerea sa, era pus în mișcare.

*

În unele locuri cercetarea era ușoară, în altele mai anevoioasă. Jumătate din suprafața hotelului e ocupată de apartamente în care personalul nu are acces decît în cazuri speciale: incendiu, deranjamente ale instalațiilor etc...

Cameristele băteau la ușa tuturor apartamentelor și, dacă nu răspundea nimeni, intrau. Dacă se afla cineva în apartament, era destul de greu de găsit un pretext la acea oră.

Supraveghetorul de noapte, Mac Nab, împreună cu mai mulți oameni de serviciu, băteau la fiecare ușă de la etajul 14 și, dacă li se permitea să intre, invocau spargerea unei țevi de apă. Dacă nu era nimeni în apartament, Mac Nab deschidea ușa cu un speraclu. Fiecare colț al hotelului, de la primul etaj până la al paisprezecelea, fu cercetat de un întreg batalion de femei de serviciu. Totuși, nu se obținu nici un rezultat.

Pivnițele, sălile instalațiilor de încălzire, vestiarele personalului, barurile, oficiile, sălile de conferință, sălile de joc, prăvăliile elegante de pe culoare, toaletele, toate fură cercetate în amănunt fără nici un rezultat.

La centrala telefonică, Alison supraveghea pe telefoniste, care, fără să oprească funcționarea normală a serviciului telefonic, chemau pe rînd toate apartamentele, întrebînd dacă nu o văzuse cineva pe Bobbie Cook. Cei mai mulți din cei întrebați se arătau furioși de a fi deranjați la o asemenea oră cu întrebări de felul acesta. Dar nimeni nu o zărise pe Bobbie Cook. Era un lucru în același timp exasperant și imposibil. Fără îndoială, nimeni nu voia să recunoască, nimeni nu spunea că i s-a părut măcar să o fi văzut pe Bobbie.

*

Chambrun își stabilise cartierul general în biroul său. Soții Cook se aflau alături de el. Îi convinsese că nu pot fi de nici un folos în căutarea fetiței. În plus, prezența oricărei persoane străine de personalul hotelului putea da loc la întrebări indiscrete.

Jerry Dodd, care își cunoștea bine meseria, obținu un succes de moment. Chemase de acasă pe ospătarul care îi servise masa lui Bobbie Cook. Acesta locuia într-un cartier îndepărtat și îi trebuise timp îndelungat până să ajungă la hotel. Jerry îl prezentă:

— Edward Hutchins, care a servit masa fetiței!

Hutchins tremură. Așa cum fac cei mai mulți oameni nevinovați, care știu că li se pune în spinare un fapt atît de grav, se și vedea trudind din greu în ocnă. Chambrun îl privi cu un zîmbet care îl liniști și îi spuse că avea nevoie doar de unele informații.

— Te rog, în loc. Părinții fetiței sînt nerăbdători să știe...

Hutchins spuse că avea și el copii și că înțelegea neliniștea soților Cook.

— Ei, o fetiță drăcușă, știți. A vrut să vă tragă doar o speriătură. Totul va fi bine, veți vedea!

— Foarte bine. Spune-le și doamnelor cele ce mi-ai povestit mie! spuse Jerry.

— Da... Am găsit comanda în bucătărie: masă pentru două persoane.

— Pentru două?

Hutchins confirmă!

— Pentru două: câte două porții din fiecare fel de mîncare, două salate, două înghețate, iar la urmă o cafea și un pahar cu lapte.

Chambrun îl privi pe domnul Cook întrebător. Ochii doamnei Cook înotau în lacrimi.

— Pentru ea și pentru... prietenul ei imaginar, spuse ea. Un băiat căruia i-a dat numele de *Hilary*. Ea și *Hilary* urmează să se căsătorească mai tîrziu, cînd vor fi mari. Are ferme în Anglia și se va duce acolo cu el.

Chambrun se gîndi că e greu de presupus ca un prieten imaginar să fi mîncat langustă, cartofi soté și restul celor aduse în cameră.

— Deci ai servit o cină pentru două persoane, Hutchins?

Hutchins confirmă.

— Dar în camera în care am intrat nu era decît fetița.

— Și era bine?... întrebă îngrijorată doamna Cook.

— Foarte bine, doamnă. M-am uitat în stînga și în dreapta să văd vreo îngrijitoare sau pe cineva din personalul de gardă, dar n-am văzut pe nimeni. Am întrebat dacă pot să vin după o oră ca să strîng masa și fetița mi-a spus că da. M-a rugat să bat încet în ușă.

— Și te-ai întors după o oră?

— Da, doamnă, tocmai cînd ei abia terminaseră de mîncat.

— Care ei?

Hutchins tuși.

— Vreau să spun că ambele cine fuseseră terminate. Și complet. Nu mai rămăsese nimic în farfurii.

— Ambele cine?

— Da, doamnă! Și totuși n-am văzut pe nimeni altcineva.

— Continuă, Hutchins! spuse Jerry.

— Bine.... sper că n-o să vă supărați pe mine, domnule Chambrun, dacă am fost puțin cam prea curios.

— Deloc, dimpotrivă!

— Mă... mă întrebam cine putea fi acea persoană care nu voia să fie văzută. Și... și am descoperit ceva. Nu era un copil...

— Ce te face să crezi asta?

— Scrumiera...

— Ce are de-a face scrumiera cu treaba asta?

— Da, domnule Chambrun. În scrumieră erau cinci sau șase mucuri de țigări. Și fumate pînă la capăt...

— Firește, nu le-ai luat cînd ai strîns masa!

— Nu ar fi avut nici un rost.

Chambrun se întoarse spre doamna Cook și, pentru a-și face puțin timp de gîndire, o întrebă dacă *Hilary* fuma. Apoi adresîndu-se din nou lui Hutchins:

— Țigări cu filtru, Hutchins?

— Da, cu filtru de culoare mai închisă. Cam în felul țigărilor Winston.

Chambrun își întoarse privirea spre Clifford Cook.

— Ce fel de țigări fumați, domnule Cook?

Îi răspunse Anne:

— Nu fumăm țigări nici unul din noi. Soțul meu fumează uneori... dar pipă.

— N-ați primit vizita vreunui prieten care să-și fi putut uita pachetul de țigări în apartamentul dumneavoastră?

— Nu, n-am primit nici o vizită.

— Atunci credeți că Bobbie s-ar fi putut duce să cumpere țigări pentru *Hilary*?

— O fetiță de opt ani! spuse Cook.

— Sînt trei debite de tutun în holul hotelului și automate cu țigări cam peste tot, spuse Chambrun.

— Și credeți că o fetiță de opt ani a putut fuma cinci țigări pînă la capăt? Și să înfulece două cine complete? întrebă Jerry.

Chambrun nu răspunse, dar se încruntă.

— La ce oră ai servit cele două mese, Hutchins?

— Către ora opt fără un sfert. Și am strîns masa la ora nouă fix. Știu avîn fiindcă fetița mi-a deschis ușa în grabă și apoi s-a așezat repede în fața televizorului. Începea tocmai programul special.

— Și nu ai putut avea nici o probă că mai era în apartament altă persoană în afară de fetiță?

— Probă? Două mese de oameni mari, nu de copii, devorate complet. Asta nu e o probă? Și apoi cinci țigări din care nu mai rămăseseră decît filtrele? Asta nu e a doua probă?

CRIMA DIN MARELE HOTEL

— Dar... dar nici o pălărie, vreun pardesiu, vreo geantă...?

— Nu, domnule. În momentul acela nu știam că putea fi ceva în neregulă...

Chambrun rămase tăcut câteva clipe.

— Îți mulțumesc, Hutchins, spuse în cele din urmă. Să trec mâine la casierie. Ai să primești o primă pentru că te-ai ostenit să vii de acasă la ora asta.

Hutchins mulțumi și se retrase.

— Doamnă Cook, credeți că a vrut să facă o experiență... să încerce plăcerea de a fuma?

— N-am văzut-o niciodată fumând.

— Dar era o seară puțin obișnuită, o mică sărbătoare, pentru ea și pentru... *Hiberg*...

— Evident... e posibil.

— Bine... S-a plimbat vreodată singură prin hotel?

— Dar...

— Ați fi putut-o trimite să cumpere un ziar, un sifon, o jucărie... și deci nimic n-ar fi împiedicat-o să folosească asemenea pelerini pentru a da o mică raită prin hotel.

— S-a dus uneori să facă mici cumpărături pentru mine. Îi plăcea extrem de mult să la ascensorul, să întâlnească lume și să se uite la vitrine.

— E foarte firesc la vârsta ei. Dar ar fi putut intra în vorbă cu vreun necunoscut?

— Cu oricine i-ar fi zâmbit, interveni domnul Cook.

— Este deci posibil să fi legat vreo prietenie nouă cu vreun hâtar sau cu vreo fată și să-și fi invitat prietenul sau prietena în apartament fără să vă fi spus dumneavoastră. O plăcere în plus pentru seara care îi aparținea...

— Nu e felul ei de a se comporta, spuse Anne. Nu are nici un secret față de mine. Totuși... există și această posibilitate. Dar cum se face că ospătarul nu a văzut această persoană?

— Este o întrebare la care e foarte greu de răspuns, spuse Chambrun. Dar probabil că acea persoană îi propusese lui Bobbie să facă doar o plimbare, ceea ce ar explica faptul că Hutchins nu a văzut-o...

Continuă apoi cu și mai multă convingere.

— Și-au tiptil blue planul. El sau ea nu a urcat în apartament decât după ultimul apel al domnișoarei Hillhouse, adică după ora 22,30. Într-o jumătate de oră, ea sau el a putut-o convinge pe Bobbie să meargă împreună undeva.

— Asta cred și eu, spuse Jerry Dodd.

— Atunci de ce tăcii? Orice idee trebuie cercetată pe toate fețele.

— Desigur, domnule director. Dar dacă s-a plimbat pe culoare cu cineva, e imposibil să nu fi fost observată. Ghinionul este că la ora aceea era încă de serviciu personalul din schimbul de zi. Și n-avem de unde lua pe nimeni la ora asta. Toți sînt acasă, în pat. Și nu putem afla nimic de la ei până mâine dimineață.

După ce Jerry a plecat să telefoneze câțiva angajați din schimbul de zi, Chambrun se hotărî să ia parte personal la căutarea fetiței. Un raport telefonic îl informase că etajul 8 nu fusese cercetat încă destul de amănunțit.

În afară de aceasta, știa că Hobbs ocupa la acel etaj apartamentul cu trei camere 8 B, George Webber camera 803, iar Stanton și domnișoara Garth camerele 805 și 807.

Un telefon la restaurantul hotelului îl informă că petrecerea era în toi și că Hobbs cu tovarășii și invitații lui făceau tărăboi mare.

Însoțit de camerista etajului și de Johnny Thacker, șeful personalului de serviciu de noapte, Chambrun intră în apartamentul lui Hobbs, descuindu-și ușa cu un speriaci. Apartamentul era compus din trei camere elegante, mobilate sobru. Nicăieri nu era nici un document sau vreo scrisoare de afaceri. În nici una din camere și nici în sala de baie nu găsi nici o urmă din care să se fi putut deduce că Bobbie ar fi fost în apartament.

Camera domnișoarei Garth era luxoasă, dar în oarecare dezordine. Ea se îmbrăcase în grabă pentru reuniunea de la restaurant și își aruncase lucrurile pe scaune și pe măsuțe la voia întâmplării. Nici în camera secretarei nu exista vreo urmă a prezenței lui Bobbie. Camerista și Johnny Thacker fură uimiți de răbdarea cu care Chambrun cercetă fiecare din cele vreo zece flacoane, borcane, sticluțe cu diverse creme și loțiuni. Ca și în apartamentul lui Hobbs nu se găsea nici o hârtie de afaceri. Acest lucru îl determină pe Chambrun să-i telefoneze lui Carl Nevers:

— Cei din grupul Hobbs au coborît cu ceva valize sau servietă?

— Cu servietă. Fiecare cu câte o servietă, afară de domnul Webber.

Cercetarea camerei lui Stanton se încheie cu același rezultat. În camera lui Webber, Chambrun avu însă o mică surpriză, căci pe o măsuță din sala de baie descoperi un mic dop cu ghivent, din bachelită neagră. Îl luă de pe măsuță, îl apropie de nas, apoi îl mirosi din nou și vesel îl aruncă în sus de mai multe ori și îl prinse în palmă, ca și când ar fi jucat rîca. După aceea îl băgă cu grijă în buzunar. Nu speranse să găsească nici cel mai mic indiciu compromițător în camera lui Webber. Și totuși...

Poate cineva să prevadă momentul în care un om copleșit de tot felul de necazuri se va lăsa doborît și va fi în stare să săvârșească orice lucru, oricât de absurd? E imposibil. Clifford Cook fu doborît numai la vreun sfert de oră după ce Chambrun îl lăsase în tovărășia soției sale, rumegând în gînd tot ce îl frămînta, într-o completă mulțumire.

— N-au s-o găsească?, izbucni el. Și deodată Chambrun e convins că nu mai e în hotel.

— Totuși nu trebuie să ne pierdem speranța, spuse Anne. Încă nu avem nici o certitudine...

— O certitudine? Eu o am! Singura șansă de a o regăsi pe Bobbie este să le scrumez blestematele alea de hârtii. Trebuie să semnez imediat tot ce-mi vor cere. Dacă nu fac asta imediat, va fi prea târziu; n-au să mi-o mai poată da.

Se ridică repede, ca împins de un resort și într-o clipă fu la ușă.

— Cliff, nu pleca! Chambrun a spus...

— Chambrun face și el ce poate, dar degeaba! El știe mult mai diabolici. Pot să cumpere tot personalul hotelului, dacă e nevoie!

— Vin cu tine, Cliff!

— Nici vorbă! Rămîi aici. Nu se știe niciodată... Se poate bruse. Presupune că... telefonează Chambrun. Stai liniștită aici!

Și plecă. Nici un campion n-ar fi putut să-l ajungă din urmă. Era cuprins de o furie nestăpînită și îngrozit în același timp. Hîrtiile puteau fi semnate oriunde, pe un colț de masă, în fugă. „Dar Dumnezeu are să-i pedepsească — își spumega Cook — am să aștept tot restul vieții până mă voi convinge că-și vor fi căpătat pedeapsa".

Cardoza văzu că un năuc se apropia de intrarea restaurantului. Nu-l cunoștea pe acel năuc, dar se gîndi la scandalul și la toate neplăcerile pe care le-ar putea provoca. „Mătrășirea" zurbagiilor puși pe gîlceavă era una din atribuțiile lui. Totuși, furia care se citea pe figura întunecată a năucului trăda ceva mai puțin obișnuit.

Cardoza se apropie în grabă și îl opri pe intrus, cu surîsul lui profesional bine întipărit pe buze.

— Îmi pare foarte rău, domnule, dar nu mai sînt locuri în seara aceasta.

— Dar nu am nevoie de o masă, spuse Cook, nimerindu-se în interiorul restaurantului peste umerii lui Cardoza. Zări masa rotundă în jurul căreia stăteau Hobbs, Webber, Stanton, domnișoara Garth și alte vreo cinci sau șase persoane, pline de veselie. Puțina culoare pe care o mai avea în obraz îi dispăru complet.

Cardoza, continuînd să zîmbească amabil, făcu un gest discret, care însemna că are nevoie de ajutoare.

— Vreau să vorbesc cu domnul Hobbs!

— Da, desigur. Mă duc să-l întreb dacă e dispus să părăsească masa cîteva clipe, pentru a sta de vorbă cu dumneavoastră.

— Am să mă duc chiar eu!

Cardoza trosni din degete şi într-o clipă patru ospătari îmbrăcaţi în smoching îl încadrară pe Cook.

— Mă duc să-l întreb pe domnul Hobbs dacă doreşte să se ridice de la masă. Îmi puteţi spune numele dumneavoastră, domnule?

— Clifford Cook. Da, mă cunoaşte bine.

Cardoza îşi croi cu greu drum pînă la masa lui Hobbs, se înclină respectuos şi îi şopti acestuia la ureche numele lui Clifford Cook, adăugînd că îl aşteptă la intrare.

— Cook! repetă Hobbs şi faţa i se înroşi uşor.

Webber, care era aşezat nu departe de Hobbs, urmărea totul cu atenţie.

— Un lucru care nu mă priveşte — adăugă pe acelaşi ton amabil Cardoza — dar îmi permit să vă spun că domnul acela pare să fie într-o stare cu totul specială.

Hobbs îl privi pe Webber puţin încurcat. Acesta înclină capul în semn de încuviinţare.

— Rugaţi pe domnul Cook să binevoiască să vină la masa noastră.

— Sîntem la ordinele dumneavoastră, domnule Hobbs.

Apropiindu-se de intrare, Cardoza făcu un semn şi cei patru ospătari care îl încadrau pe Cook dispărură într-o clipă. Cook înainta, cu ochii aţintiţi asupra lui Hobbs. Cînd se opri în faţa lui, Hobbs se îngălbeni complet. Îi întinse totuşi mîna amicał. Cook nu dădu însă mîna cu el.

— E o surpriză deosebit de plăcută, Cliff... Aşază-te pe locul meu. Mă duc să-mi caut alt scaun.

— N-am venit ca să stau la masă, răspunse Cook.

Vocea îi tremura. Văzîndu-i pe Hobbs zîmbindu-i atît de cordial, se înfurie şi mai tare. Asta întrecea orice măsură. Apoi continuă:

— Am venit să-ţi spun că dacă fiica mea îmi este redată *IMEDIAT*, voi semna pe loc orice hîrtie doreşti. Rosti această rîtos, cu o voce limpede, astfel încît toţi cei de la masă îl auziră.

— Iubitul meu prieten..., spuse Hobbs.

Webber, care se ridicase de pe scaun încă de la primul cuvînt al lui Cook, veni şi se aşeză între ei.

— Ce poveste mai e şi asta cu fetiţa dumitale?

— E inutil să intrăm în amănunte, răspunse Cook silindu-se să se stăpînească. O ştiţi mai bine decît mine. Daţi-mi-o pe Bobbie şi sînt gata să fac tot ce aşteptaţi de la mine!

Cei puţin douăsprezece persoane îi urmăreau atent, fără să piardă nici un cuvînt din acest interesant dialog. Webber puse o mînă pe umărul lui Cook, apăsînd puternic. Cook se desprinse liniştit.

— Ţi-ai pierdut minţile, Cook! Hai să vorbim în altă parte despre asta, nu aici!

Îl întoarse spatele lui Cook şi se îndreptă spre toaletă. Cook, după o clipă de ezitare, îl urmă.

Hobbs se întoarse către invitaţi zîmbind nedumerit.

— Nu ştiu ce poveste ciudată mai e şi asta! Vă rog să mă scuzaţi cîteva clipe. Porni să-i găsească pe Webber şi Cook.

Webber nu se întoarse să vadă dacă îl urma cineva. Omul de serviciu de la toaletă, un sicilian în vîrstă, se grăbi să răsucească robinetul de apă caldă. Webber îi întinse un bilet de zece dolari.

— Stai în faţa uşii şi nu lăsa pe nimeni să intre timp de trei minute.

— Dar nu am voie să-mi părăsesc postul...

— Nu e nimic rău în chestia asta, moşule. Dacă eşti de altă părere...

Webber îl privea ameninţător. Pentru zece dolari, bătrînul plecă lovindu-se în uşă de Hobbs, care tocmai intra. Peutru că era bătrîn, toată lumea îşi permitea să-l insulte. Porni repede în căutarea lui Cardoza. Dacă n-ar fi fost atît de virstnic, Tony Gardella n-ar fi acceptat să-şi părăsească postul nici pentru un milion de dolari. Dar cu George Webber nu e de glumit.

Webber se spăla pe mîini, stînd aplecat asupra lavaboului, dar cu ochii pironiţi în oglindă care îi înfăţişa imaginea unui Cook sleit de putere, galben la faţă şi a unui Hobbs înspăimîntat. „Nişte gişte pleoştite", gîndi el. Apoi:

— Ce poveste mai e şi asta cu fiică-ta?

— Nu este locul potrivit aici pentru... aici... să bîlbîi Cook. Şi apoi ştiţi prea bine ce aştept de la voi. Daţi-mi-o pe Bobbie. A fost răpită în timp ce soţia mea şi cu mine eram la teatru. Voi mi-aţi luat-o, sau aţi tocmit pe cineva pentru asta!

— Bietul meu Cook, protestă Martin Hobbs.

— Prin urmare ne acuzi de răpire, da?, spuse Webber. Şi ne-ai învinuit în faţa a douăsprezece persoane care n-au nici în cîin, nici în minecă cu toată povestea ta.

— Îndată ce Bobbie este acasă, semnez contractele.

— Poate că ar fi de preferat să nu mai avem de-a face cu tine. Eşti un scrintit, un isteric! Poţi să crezi că nişte oameni de condiţia noastră socială se pot aventura într-o asemenea faptă, doar ca să obţină înapoiatul tău de motor!

— Nu vreau să discut. Vreau fapte!

— Adevărat! Vrei fapte, nu!

— Evident, spuse Cook.

Atunci Webber îi trînti un picior în burtă cît putu de tare. În timp ce Cook se încovoia cu un strigăt de durere, Webber îi dădu o a doua lovitură în falcă şi îl ţinu lîngă perete, între cele două lavaboure.

— George! strigă Martin Hobbs.

— Taci din gură, Martin! Ne-a acuzat în public. Merită o lecţie, nu!

Cook se dezlipi de perete, împleticindu-se pe picioare, cu o dîră de sînge care curgea din colţul buzelor. Webber îl opri. Cu mîna stîngă îl apucă de reverul hainei, iar cu dreapta îi dădu o lovitură zdravănă în stomac şi apoi o alta tot în falcă. Cook, apărîndu-se pe cît putea, reuşi să se smulgă din înghiontirea adversarului, retrăgîndu-se brusc, dar nu se putu ţine pe picioare şi se prăbuşi pe pardoseală.

Webber, care pînă atunci procedase cu o precizie diabolică, îşi pierdu deodată controlul. Se năpusti asupra lui Cook, îl imobilizâ cu genunchii şi începu să-i dea lovituri, una după alta, pe toată faţa, cînd pe nas, cînd pe gură, cînd pe orbite. Gura nu mai era decît o masă informă de carne sîngerîndă, iar nasul era în acelaşi timp umflat şi zdrobit.

— George, pentru Dumnezeu! strigă Hobbs.

Uşa cabinetului de toaletă se deschise brusc şi apăru Cardoza, urmat de Tony Gardella şi de patru ospătari îmbrăcaţi în smoching. Webber, cu pumnul gata de a lovi din nou, îşi întoarse capul spre Cardoza. Lovi încă o dată cu sete în mijlocul acelei mase de carne, îşi desprinse genunchii cu care îl ţinea strîns pe Cook şi se ridică. La picioarele lui, Cook zăcea zdrobit.

Cardoza dădu drumul la o înjurătură scurtă. Webber se îndreptă liniştit spre lavabou. Se privi în oglindă, neruinat. Pe pieptul cămăşii sale croite după ultima modă văzu cîteva picături de sînge. Udă un colţ al unui şervet şi începu să şteargă petele.

— Chemaţi pe doctorul Partridge, spuse Cardoza răstit. Unul dintre ospătari ieşi.

— Înainte de a chema poliţia — spuse Webber pe un ton de conversaţie normală — am dori să-l întrebăm pe domnul Cook dacă îşi menţine acuzaţia. Ne-a învinuit în mod public de răpirea fiicei sale. Am socotit că e mai generos din partea noastră să-i aplicăm o corecţie decît să-l facem să plătească o amendă grea.

Îl privi pe Hobbs şi se porni pe rîs.

— Ce-ar fi să ne întoarcem la deamnele acelea, Martin?

După o jumătate de oră, o ambulanţă îl ducea pe Cook la spital. Doctorul Partridge constatase o fractură a maxilarului, o fractură a nasului şi numeroase contuzioni. Anne Cook ţinu să fie alături de soţul său. Chambrun îi promise că personalul său şi poliţiştii care fuseseră anunţaţi vor continua cercetările pentru găsirea fetiţei. Pe lîngă aceasta, Alison urma să păstreze tot timpul legătura cu ea.

Chambrun şi Alison coborîră în hol cînd sosi ambulanţa, care opri în faţa intrării de serviciu. Chambrun era cuprins de o furie pe care abia şi-o stăpînea. Cardoza îi relatase cuvintele lui Webber.

— Pot să-l reclame pe bietul Cook pentru calomnie! întrebă Alison.

— Pot să încerce. Lucrul cel mai grav însă este că viaţa copilului se află încă în primejdie.

Se opriră în faţa uneia din numeroasele vitrine ale magazioelor de pe culoar. Luminile vitrinei erau stinse la ora aceea.

CRIMA DIN MARELE HOTEL

— Am făcut tot ce am putut pentru a-l împiedica pe Cook de la acest fapt necugetat. Acum mă întreb dacă mai e cu putință ca ei să-i dea fetița înapoi.

— Credeți că au scos-o din hotel între ultimul apel de la ora 22,30 al domnișoarei Hillhouse și sosirea ei în apartament la ora 23?

Chambrun nu răspunse. În vitrină erau aranjate tot felul de animale din plus și o splendidă păpușă franțuzească cu ochii închiși. Apoi alte păpuși, clovni, cow-boy și tigri...

Deodată Chambrun se întoarse spre Alison cu ochii arzînd de o emoție extraordinară. Niciodată nu-i văzuse Alison într-o asemenea stare.

— Așteaptă-mă o clipă, îi spuse pe un ton care nu îngădui nici o replică. Apoi se îndreptă spre una din cabinele telefonice, vorbi un minut și reveni la Alison.

— Vino cu mine!

O luă de braț și intrară împreună într-un ascensor.

— La etajul 14! spuse Chambrun.

— Ce este la etajul 14?

— Un copil pierdut. Așa cred cel puțin.

— Domnule Chambrun...

Ieșiră din ascensor.

— I-am spus lui Jerry să se întîlnească cu noi aici. Telefona încă la locuințele celor din schimbul de zi, cînd i-am sunat eu.

În timp ce vorbea, ușa ascensorului se deschise și apăru Jerry Dodd.

— Ce s-a întîmplat, domnule director?

Chambrun nu răspunse. Străbătu coridorul pînă la ușa apartamentului 14 B, însoțit de Alison și Jerry. Bătu puternic la ușă. Trecu cîtva timp pînă ce o voce stinsă răspunse.

— Ce s-a întîmplat?

— Sînt directorul hotelului, domnișoară Thomas. Vin să o caut pe micuța Bobbie Cook.

— A, scorpia dracului! izbucni Jerry.

Degetele reci ale lui Alison strînseră brațul lui Chambrun. Acesta aștepta fără să dea nici un semn de nerăbdare și fără să facă nici cea mai mică mișcare. Alison se întreba dacă încă mai respira. Apoi, ușa se deschise încet și apăru domnișoara Laura Thomas foarte palidă, cu obișnuiții ei ochelari negri, care îi accentuau paloarea.

— S-au întors părinții ei?

— S-au întors. Unde e copilul?

— În camera mea...

Chambrun traversă holul apartamentului. Întinsă pe pat, învelită cu o cergă albă, Bobbie Cook dormea. Pe pat, lîngă ea, era o întreagă colecție de păpuși și jucării.

Chambrun oftă prelung, ușurat. Se întoarse în hol și își șterse transpirația de pe frunte cu batista.

— Dacă mi-ar fi telefonat, le-aș fi adus-o, spuse domnișoara Thomas fără să se tulbure.

— Cum ar fi putut să vă telefoneze dumneavoastră?

— Dar... scrisoarea! Scrisoarea pe care Bobbie a lăsat-o pentru ei.

— Nu era nici o scrisoare, domnișoară Thomas!

— Totuși a lăsat o scrisoare. Pe măsuța de lîngă ușa apartamentului....

— Nu era nici o scrisoare, domnișoară!

— Poate că a căzut jos, sub vreun scaun, sub masă... Vai, domnule, cred că nu s-au speriat.

— Ba da, spuse cu răceală Chambrun. Povestiți-mi exact tot ce s-a întîmplat în noaptea asta.

— Bine... Am întîlnit-o pe Bobbie în cursul după-amiezii la cofetărie. Lua o înghețată. Îmi sînt foarte dragi copiii. Am început să stăm de vorbă. Mi-a spus că va avea în cursul serii o mică sărbătoare. În lipsa părinților ei care urmau să se ducă la teatru. Era extraordinar de încîntată. M-a rugat să vin și eu... Eu... În adevăr era o idee excelentă...

— Și v-ați dus fără să cereți în prealabil permisiunea doamnei sau domnului Cook?

— Ea dorea ca totul să rămînă între noi. Știți cum sînt copiii! În afară de aceasta, domnule Chambrun, eu fac tot ce este posibil spre a evita orice publicitate. I-am spus acest lucru dealtfel și domnișoarei Alison Barnwell.

Alison gîndea că dacă Laura nu era cu adevărat actriță, nu-i lipsea totuși cîtuși de puțin talentul.

— Și ori de cîte ori venea ospătarul în apartament vă ascundeați, spuse Chambrun.

— Nicidecum! spuse indignată Laura. Absolut din întîmplare, de fiecare dată mă aflam în sala de baie. M-am dus dealtfel de mai multe ori să mă aranjez puțin la față.

— Da, absolut din întîmplare... Și după ora 22,30 ați adus-o pe Bobbie aici. Și tot absolut din întîmplare ați urcat pe scara de incendiu. De ce n-ați luat liftul, ca toți oamenii?

— Înțeleg surprinderea dumneavoastră, dar la vîrsta mea încă îmi place să mă joc cu păpușile. Am o colecție foarte frumoasă, și iau cu mine cîteva, ori de cîte ori călătoresc. Am crezut că ar amuza-o pe Bobbie...

— V-am întrebat de ce ați urcat pe scara de incendiu?

— Ne-am gîndit amîndouă că ar fi mai amuzant.

— Și nu v-a trecut prin cap să anunțați pe supraveghetoarea de gardă?

Domnișoara Thomas îl privi pe Chambrun cu expresia cuiva care descoperă că interlocutorul său e nebun.

— Dar era scrisoarea, spuse ea.

— A! da, scrisoarea...! Care a dispărut într-un chip atît de misterios, spuse Chambrun. Și după ce l-ați arătat lui Bobbie păpușile, ați așezat-o pur și simplu în pat.

— Firește, bănuiam că doamna Cook va fi înapoi pe la ora 3 dimineața sau poate chiar mai tîrziu. Fetița nu putea rămîne singură și dealtfel pica de somn.

Chambrun nu-i mai răspunse.

— Acum puteți să o treziți! O să ne lămurim!

Chambrun intră în dormitor și puse ușor mîna pe umărul fetiței.

— Te simți bine, Bobbie? îi șopti ușor.

Bobbie se întinse, deschise ochii puțin mirată pentru moment. Apoi, somnoroasă, îi zîmbi.

— Bună ziua, domnule Chambrun. Privi în spatele lui spre hol, unde se aflau domnișoara Thomas, Alison și Jerry.

— Vai, Laura... ce somn am tras!

— Foarte bine, dragă. Nu știu ce s-a întîmplat cu scrisoarea pe care am lăsat-o și mama ta e foarte îngrijorată....

— Vai! Mă omoară mama. Cred că ar fi trebuit să o anunțăm pe domnișoara Hillhouse!

Chambrun o întrebă dacă se distrase bine în cursul nopții.

— A fost grozav, domnule Chambrun. Apoi luă o mică păpușă care stătea lîngă ea, pe pernă. Abia aștepți să te scoți la plimbare, Mignonette... Nu-i așa că e drăguță, domnule Chambrun?

Aplecă păpușa în față și aceasta scoase un ușor geamăt, cu un plînset, și ochii începură să-i lăcrimeze.

— Ți-o dăruiesc Bobbie, ca amintire, spuse domnișoara Thomas.

— Vai, Laura! Adevărat!

Chambrun îi aruncă domnișoarei Thomas o privire plină de cea mai sinceră admirație.

— Toate astea nu pot sta în picioare, domnișoară Thomas, dar...

— La ce vă referiți? întrebă ea amabil.

— La toată povestea pe care mi-ați spus-o. Este totuși de o ingeniozitate fără egal, o adevărată minune.

— În adevăr, nu văd ce vreți să spuneți. V-am explicat tot ce s-a întîmplat. Bobbie vă va spune același lucru.

— Nici nu mă îndoiesc, domnișoară, că îmi va spune la fel. Știu, e o adevărată minune...

Domnișoara Thomas oftă.

— Nu înțeleg însă un lucru, domnule Chambrun.

Dacă nu ați găsit scrisoarea, cum de ați venit să o căutați pe Bobbie la mine?

Chambrun rise pe înfundate.

— Înțeleg. Lucrul ăsta vă face mult sînge rău. Se întîmplă ca și un plan foarte bine ticluit să dea greș. Ne-am dat seama că sînteți o simulatoare, domnișoară Thomas. Nu trebuie să vă simțiți jignită. Dacă planul a eșuat, nu e din vina dumneavoastră. Personal, n-ați înșelat niciodată încrederile prea departe. Așa cum v-am spus, v-am expertizat, ne-ați interesat. Hățișul care v-a adus bagajele lui Sheldon ne-a semnalat faptul că într-una din valize se afla „ceva viu care geamă". Am încercat să aflăm despre ce vietate era vorba, dar nu am reușit. Am înțeles însă doar acum cîteva minute, cînd întîmplător mi-am aruncat ochii spre vitrina unui magazin de jucării de la parterul hotelului. Mi-am amintit că există păpuși care cînd sînt mișcate spun „mamă", plîng... Asta m-a făcut să mă gîndesc la dumneavoastră. Dar ce-ar fi putut face o fiică de cincisprezece ani cu niște păpuși? Foarte simplu: să disloce, de exemplu, o fetiță, s-o atragă într-un loc unde n-ar fi trebuit să se ducă niciodată. Vă rog să nu protestați! Cred că v-am spus că minunata dumneavoastră poveste nu poate sta în picioare. Dumneavoastră n-ați avut norocul în schimb am avut eu.

Se întrerupse o clipă și apoi se adresă lui Bobbie.

— Hai, Bobbie! Mulțumește domnișoarei Thomas pentru seara frumoasă pe care ai petrecut-o împreună. După aceea te ducem acasă.

Și Chambrun zîmbi satisfăcut acum. Se adresă apoi lui Allison:

— Telefonează imediat la spital și înștiințează-o pe doamna Cook.

— Vai, ce prostă sînt! Cum de nu m-am gîndit pînă acum! Și porni în grabă.

— Un moment! Ai să o însoțești pe Bobbie pînă la apartamentul 7 H. Explică-i ce i s-a întîmplat tatălui ei.

— Bine.

— Și domnișoara asta lucra pentru Hobbs, ne! întrebă *Jerry*.

— Cu entuziasm și în mod foarte melodic, răspunse Chambrun. Se presupunea că domnul Cook va accepta semnarea contractelor. După aceea, fetița urma să fie găsită întîmplător. Nimic grav, în afară de faptul că a trebuit cu scrisoarea să se rătăcească... Acea înșelătoare scrisoare, scrisă de Bobbie și șustruită discret de domnișoara Thomas. El n-au putut presupune că tatăl, copleșit de durere, îl va acuza în mod public de răpire. Și astfel minunatul lor plan a căzut baltă, iar Webber s-a răzbunat bătîndu-l măr pe Cook.

— Și pînă la urmă nu să scape... Asta le întrece pe toate!

— Poate că nu, dacă mă mai ține norocul încă puțin timp, spuse Chambrun enigmatic.

La ora 8,15 Chambrun, Jerry Dodd și locotenentul Hardy băteau la ușa camerei 803. Webber le deschise repede. Își dezbrăcase smochingul și îl prinsese în haină de casă, de mătase.

— A, dumneavoastră! Îi privi stăruitor pe locotenentul Hardy.

— Putem intra?

— Desigur. E în legătură cu scandalul de la restaurant? Mi-am pierdut capul, Chambrun. Idiotul ăla de Cook a venit la masa noastră și ne-a acuzat pur și simplu de răpire. Pe noi! Mă mir că a îndrăznit să mai reclame și la poliție. Știe bine că noi sîntem cei care îl putem reclama pentru calomnie.

— Nu domnul Cook a făcut reclamația, ci eu am înștiințat pe locotenentul Hardy. Nu-mi plac „scandalurile" la Beaumont.

În timp ce vorbea sălta în mînă un dop mic cu ghiveci din hachelită neagră.

Webber își puțin încercat.

— Dacă sînt pagube, le suport.

Chambrun aruncă în aer dopul și îl prinse tărăși.

— Nu mai este locul să se facă vreo reclamație pentru răpire. Fetița a fost găsită.

Webber se străduia să zîmbească. Chambrun continua să arunce dopul în palmă.

— Poate că ne-ar interesa să știi unde am găsit copilul, domnule Webber?

— Dar ce mă privește asta pe mine? Sînt fericit că, în fine, domnul Cook și-a regăsit fetița și că e sănătoasă. Dar, în fond, ce dreptu de la mine?

— Îmi încerc norocul, spuse Chambrun cu un zîmbet răutăcios. Aș vrea să spui cu ce mă joc?

Aruncă din nou dopul în aer și apoi îl prinse în palmă.

— Uită-te la el, Sherlock Holmes! Vrei să-mi bai capul ca să ghicesc toate aiurelile astea?

— Este dopul unui flacon care conținea un produs farmaceutic. L-am găsit în camera de baie a apartamentului dumitale.

— Ce fel de flacon?

Chambrun duse dopul la nas și mirosi.

— Dacă știi să știi, este dopul unei fiole cu soluție de stricnină, al cărei conținut a fost turnat noaptea trecută într-un pahar din camera 1205. Paul Fisher a băut soluția și a murit. Era un detectiv privat, care se ocupa de anumite treburi ale grupului Martin Hobbs.

— Am auzit vorbindu-se despre moartea individului ăsta, dar nu știam că se ocupa de afacerile noastre.

— Da, a fost angajat ca să se poată obține proba că niște contracte încheiate de grupul Hobbs cu guvernul nu erau încheiate în regulă. Poate fiindcă v-ați dat drept proprietari ai brevetelor Cook, fără să aveți în realitate această calitate. Îți poți da seama cît de mult îl interesează pe locotenentul discuția noastră. Și, în special, flacoanul acela de stricnină, al cărui dop l-am găsit în camera dumitale de baie. E globaleanul dumitale, domnule Webber. Orcîte bănuieli am fi avut, n-am fi putut face nici o dovadă dacă acest dop nu s-ar fi desprins singur de pe sticluță. Ce s-a întîmplat? Fisher a descoperit ceva ce a căutat și după aceea a încercat cumva să vă șantajeze? Numai astfel se explică faptul că a dorit să bea un pahar în toiul nopții în cameră dumitale.

Chambrun apropie din nou dopul de nas și continuă:

— Îmi închipui cum discutați amîndoi! Ați acceptat tîrgul pe care îl propunea, dar ai ținut să beți mai întîi un pahar împreună. Paharul prieteniei! Adică mai multe pahare... Trebuia ca Fisher să bea mai întîi cîteva pahare cu whisky curat, pentru ca să nu simtă, în ultimul pahar, gustul exirem de amar al stricninei.

Foarte calm, Webber se plimba în lungul și în latul camerei. Un asemenea calm, o asemenea stăpînire de sine pot constitui uneori mărturisiri mai clare decît protestele vehemente. Webber trase unul din sertarele biroului și băgă mîna înăuntru.

— Ia laba de acolo, Webberi strigă locotenentul Hardy.

Webber tresări văzînd revolverul ofițerului de poliție îndreptat spre el.

— Du-te și vezi ce caută acolo, Jerry! ordonă locotenentul.

Jerry căută în sertar și scoase un revolver automat.

Webber nu avu nici cea mai mică tresărire. Mușchii feței nu i se clintiră cîtuși de puțin, iar cînd începu să vorbească, vocea îi era calmă și răspicată.

— Ne luasem riscuri prea mari. Am fost constrînși fiindcă miza era colosală. Am avut plăcerea să-i văd pe tîrîșoul ăla de șantajist crăpînd. Pretindea 500 000 de dolari și își închipuia că am să las să-i pice pinaclea mea. Aveți dreptate, gustul e amar și după aceea se înțepenește șira spinării ca după o descărcare electrică. Nu vreau altceva decît să-i văd într-o bună zi și pe senatorul Farrand plesnind la fel.

Chambrun apropie din nou capacul de nas.

— Al altui un lucru în legătură cu stricnina, domnule Webber. Mirosul ei rămîne. E foarte rău pentru dumneata că ți-a scăpat acest detaliu.

Chipul lui Webber rămase neclintit, ca de piatră, în timp ce locotenentul Hardy îl punea cătușele pe mîini.

Chambrun respiră adînc.

— Ca și dumneata am riscat multe cu acel dop al flacoanului de stricnină. Am riscat totuși fiindcă — așa cum ai spus dumneata — miza era mare. Era vorba de viață omenești, nu de jucării, Webber. Să nu uiți asta niciodată!

În românește de
NICOLAE PROTOPOPESCU